КОМЕНТАР ЗАКОНА О СПРЕЧАВАЊУ ДОПИНГА У СПОРТУ

др Ненад Ђурђевић

Проф. др Ненад Ђурђевић

КОМЕНТАР ЗАКОНА О СПРЕЧАВАЊУ ДОПИНГА У СПОРТУ

Крагујевац,

2008.

КОМЕНТАР ЗАКОНА О СПРЕЧАВАЊУ ДОПИНГА У СПОРТУ

Аутор: проф. др НЕНАД ЂУРЂЕВИЋ

ИЗДАВАЧ: ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ
– Центар за спортско право
– Институт за правне и друштвене науке
Јована Цвијића 1, 34000 Крагујевац
телефон: (034) 306 513, 306 504
факс: (034) 306 540
е-пошта: sport@jura. kg. ac.yu
institut@jura. kg. ac.yu
веб: http://www.jura. kg. ac.yu

РЕЦЕНЗЕНТИ: Проф. др Слободан Марковић
Проф. др Леон Лукман
Доц. др Дане Корица

ЗА ИЗДАВАЧА: Проф. др Станко Бејатовић, в.д. декана

ДИЗАЈН КОРИЦА: Димитрије Милић

ШТАМПА: КВАРК, Краљево

ТИРАЖ: 200 примерака

ISBN: 978–86–80765–88–4

Припрему и штампање ове књиге финансирало је Министарство просвете и спорта Републике Србије – Управа за спорт, као саставни део реализације истраживачко-развојног пројекта од општег интереса за Републику Србију (2006): „Усклађивање система спорта у Републици Србији са променама у правном систему Републике Србије и европским моделом спорта“ .

ПРЕДГОВОР

Брже, више, даље?

Побољшање телесних способности уз помоћ фармаколошких супстанци стара је људска «опсесија». Већ у античко доба на спортским такмичењима су коришћење стимулативне супстанце да би се постигла предност и олакшала победа. Са обновом олимпијских игара поновно је актуелизована употреба различитих стимулативних супстанци на спортским такмичењима, при чему је развој фармакологије омогућио производњу до тада непознатих супстанци. У којој мери су такве супстанце коришћене до шездесетих година 20. века, када је почела њихова забрана, може да се само нагађа. Тек су смртни случајеви током такмичења нагнали олимпијски покрет да приступи забрани стимулативних средстава - прво стимулансе и наркотике, а временом и друге класе супстанци и различите допинг методе. Непосредан повод за увођење антидопинг забрана био је смртни случај бициклисте Томи Симсона 1967 на Трци кроз Француску. Узрок смрти је било узимање амфетамина у садејству са екстремним температурним оптерећењем.

Разлози због којих спортисти употребљавају допинг су многоструку. Основни узрок, ипак, лежи, у околности да допинг скраћује време опоравка (одмора) и доноси бољи психички и физички учинак. Допинг не може од никога да направи победника Tour de France. Изражено у процентима, повећање учинка лежи испод 10%. Допинг доприноси телесно само око 3–5% и око 10% ментално. Без тренинга допинг не значи ништа. Спортска медицина је, међутим, доказала да већ 1% повећања учинка доноси користи и предности. Врхунски резултати данас су, међутим, могући и без употребе допинга. Њихово постизање без употребе допинга траје нешто дуже, али зато и резултати трају дуже. Поред непријатних споредних дејстава, допинг је и веома опасан.

Према истраживањима, три су основна разлога за коришћење допинга у врхунском спорту:

- Енормни притисак на спортисту за постизање што бољег резултата. Овај притисак проистиче пре свега из околности да се на међународним, националним, па чак и регионалним такмичењима, пажња поклања само ономе ко стоји на победничком постољу и ко је постигао „изванредне“ резултате. Само ти спортисти добијају медаље, пажњу медија и јавности, а самим тим и спонзорске уговоре;
- Врхунски спорт је постао бизнис и индустрија, у коме влада сталани притисак за резултатом. Финансирање бављења спортом, које је постало професија спортисте, могуће је само уз врхунски спортски учинак;

Допинг једног јединог спортисте и резултати које он кроз то постиже, повећава притисак на друге спортисте да и они користе допинг уколико желе да победе. Колико је тај притисак, најбоље сведоче речи бившег врхунског бициклисте Didi Thurau: „У бициклизму сви узимају нешто... Ко вози само с водом, готов је“.

У Препоруци бр. 2000/16 од 13. 9. 2000. године о заједничким основним принципима за национална законодавства у циљу сузбијања промета допинг средстава, усвојеном од стране Комитета министара Савета Европе, од влада чланица Савета Европе се тражи да се за сузбијање производње, транспорта, увоза, извоза, складиштења, нуђења, снабдевања или било ког другог облика промета допинг средстава користе најпримеренија и најефикасније средства. То се може постићи националним спортским законодавством или другим правним прописима који би укључиле обавезујуће антидопинг одредбе. Посебно се очекује преиспитивање позитивноправних прописа, као што су: кривични закони, прописи о фармацеутским производима и лековима, царински закони, прописи о заштити здравља, прописи о заштити деце, прописи који се односе на стручњаке (посебно лекаре, ветеринаре, фармацеуте и лаборанте).

Допинг проблематика са својим бројним конфликтним подручјима већ је дуго предмет интересовања не само спортских и медицинских наука него и правне науке, и то како законодавства, тако и судске праксе и правне теорије. Међутим, тек од чувеног случаја Крабе, који је од стране америчких правника означен као „leading case“, многострани правни аспекти допинг проблематике постали су предмет интересовања и шире правничке јавности и бројних расправа. Сва досадашња дискусија, како у стручној тако и широј јавности (посебно спортској), јасно је показала да је правно сучељавање са проблематиком допинга могуће искључиво на мултидисциплинарном нивоу.

Интензивирање расправе последњих година о правној заштити у случајевима допинга свој главни узрок несумњиво има у комерцијализацији и професионализовању спорта. Забрана учешћа на такмичењима за спортисту de facto има дејство временски ограничене забране обављања професије (позива), а у случају доживотне дисквалификације и дејство доживотног бављења одређеном професијом, са свим пропратним правним последицама (нпр. губитак спонзорских права). Не чуди онда што су спортисти спремнији да покушају свим расположивим правним средствима да спрече штетне последице по себе, и што су како државни судови тако и надлежна тела спортских савеза спремни да се одлучније баве допинг споровима.

Употреба допинга супротна је основним вредностима савременог спорта и представља његову грубу злоупотребу. Међународне организације, државе и сви међународни и национални спортски савези борбу против допинговања стављају у своје основне задатке. Три су основна легитимна циља те борбе: заштита здравља спортиста, очување једнакости шанси (конкуренције) и одржање веродостојности спортске гране.[1]

Према Модел правилима за националне антидопинг организације (верзија 1.0 из јуна 2004) које је објавила Светска антидопинг агенција, дух спорта је прослава људског духа, тела и мисли, и карактерише се следећим вредностима:

- етика, фер плеј и част;
- здравље;
- изванредност у извођењу;
- карактер и образовање;
- забава и уживање;
- тимски рад;
- посвећеност и преданост;
- поштовање правила и права;
- самопоштовање и поштовање других учесника;
- одважност;
- заједништво и солидарност.

Допинг је у суштинској супротности за духом спорта.

I. МЕЂУНАРОДНЕ АНТИДОПИНГ КОНФЕРЕНЦИЈЕ И ДОКУМЕНТИ

„Чист спорт“ не сме бити утопија!

Борба против допинга у надлежности је како националних тако и међународних спортских организација, како државних инстанци тако и међудржавних организација. Она се води како националним тако и међународним спортским и правним инструментаријем. Међутим, упркос свим тежњама различитих организација, не може се још рећи да постоји јединствено наднационално (међународно) право које регулише борбу

[1] Jochen Fritzweiler (Hrsg.), Doping – Sanktionen, Beweise, Ansprueche, Bern, 2000, стр. 82.

против допинговања у спорту. Правна ситуација зависи од земље до земље и у појединим сегментима је потпуно различита: на пример спортисти који употреби допинг у Италији прети и затвор док у већини других европских земаља то није случај.

Крај 20. и почетак 21. века је обележен низом активности које би требале да елиминишу допинг у спорту: међудржавни уговори (Нордијска антидопинг конвенција 1985, Америчко-совјетски уговор 1988); доношење Европске конвенције против допинговања у спорту од стране Савета Европе 1989; Изјава о допингу у спорту из Лозане усвојена на Првој Светској антидопинг конференцији у фебруару 1999. године; стварање независне Светске анти допинг агенције (WADA) 1999. године; Светски антидопинг кодекс усвојен на Другој Светској антидопинг конференцији одржаној у Копенхагену у марту 2003. године; Међународна конвенција против допинга у спорту, усвојена од стране Генералне конференције УНЕСКА, 2005. године у Паризу.

1. Међудржавни уговори (споразуми)

Од друге половине осамдесетих година прошлог века више земаља покушало је да интензивира борбу против допинга потписивањем међусобних уговора (споразума).[2] Најважнији од тих споразума су:

- Нордијска антидопинг конвенција је споразум о кооперацији и хармонизацији правила антидопинг контроле током такмичења и сезоне тренинга. Споразум је 20. 9. 1985. године потписало, и касније ратификовало, пет нордијских држава: Шведска, Норвешка, Данска, Финска, Исланд.
- Сједињене Америчке Државе и Совјетски савез потписали су новембра 1988. године споразум којим су утврдиле опште процедуре за спровођење на узајамној основи (реципроцитет) антидопинг контроле у току тренинга.
- У децембру 1990. године Аустралија, Канада и Велика Британија потписали су споразум о сарадњи у погледу мера допинг контроле.
- У јулу 1995. године владе Канаде, Аустралије, Новог Зеланда, Норвешке и Велике Британије закључиле су Међународни антидо-

[2] Детаљнији преглед развоја међународних напора и правних инструмената за борбу против допинга може се видети у документу: „Preliminary study of the technical and legal aspects of an international anti-doping convention in sport", припремљеном за 32 заседање Генералне конференције УНЕСКА (http://unesdoc. unesco. org/images/0013/001307/130797 e. pdf).

пинг споразум (International Anti-Doping Arrangment – IADA), као међународни савез за координисану борбу против допинга у спорту. IADA је у сарадњи са Светском антидопинг агенцијом формирала Међународни пројектни тим (International Project Teams – IPTs) и позвала националне антидопинг организације да учествују у раду тима. Општи циљ овог Тима је: установљење националних антидопинг програма који би имали потребну минималну основну структуру и имплементација ISO стандарда квалитета (ISO/PAS 18873:1999), који су у сагласности са IADA стандардима за допинг контролу, на допинг контроле унутар националних антидопинг програма.

2. Међународни самити о допингу у спорту и састанци Консултативне групе за спречавање допинга у спорту

У оквиру припрема за Олимпијске игре у Сиднеју 2000. године, Аустралијска влада предузела је низ активности везаних за борбу против допинга у спорту. Једна од њих је и сазивање Међународног самита о допингу у спорту од стране аустралијског министра спорта и туризма. Самит је одржан од 14 . до 17. новембра 1999. године у Сиднеју, уз учешће 25 министара надлежних за област спорта, представника Савета Европе и посматрача, укључујући Међународни олимпијски комитет (МОК). Самит је завршен усвајањем Коминикеа и његових прилога. Као најважнији резултат Самита сматра се формирање Међународне међувладине консултативне групе за спречавање допинга у спорту (Консултативна група за спречавање допинга у спорту - прилог бр. 1 уз Коминике) и усвајање Декларације о Светској антидопинг агенцији (прилог бр. 2 уз Коминике), којом је пружена снажна и изричита подршка Светској антидопинг агенцији и утврђене мере које требају да обезбеде независност, компетентност (одговорност) и транспарентност њеног рада.

Међународна међувладина консултативна група за спречавање допинга у спорту (International Intergovernmental Consultative Group on anti-Doping in Sport – IICGADS) формирана је је Коминикеом из Сиднеја. Консултативна група је састављена од представника различитих нација са свих континената, у коју се укључују и државе које нису биле присутне у Сиднеју или које нису представљене у другим међувладиним споразумима. Основни задатак Консултативне групе је: да се брине о спровођењу закључака Самита из Сиднеја, да реши проблем координисаног учешћа влада из целог света у управљању Светском антидопинг агенцијом; да иницира процес хармонизације антидопинг политике у надле-

жности влада; да подржи напоре држава у развоју националне антидопинг политике и програма високих стандарда.

Консултативна група је одржала више састанака на којима су усвојена одговарајућа документа: Монтреал, 16–18. фебруар 2000 (Montreal Declaration on Anti-Doping in Sport); Осло, 14–16. новембар 2000 (Oslo Declaration on Anti-Doping in Sport); Куала Лумпур, 24 26. април 2002 (Kuala Lumpur Declaration on Anti-Doping in Sport);. Москва, 8–10. децембар 2002 (Moscow Memorandum of common Principles on Anti-Doping in Sport).

3. Стална светска конференција о спречавању допинга у спорту – Отава 1988.

Влада Канаде била је домаћин прве Сталне светске конференције о спречавању допинга у спорту, у јуну 1988. године у Отави. На конференције је расправљано о усвајању Међународне повеље о спречавању допинга у спорту. Ова повеља је у септембру 1988. године преименована у Међународну олимпијску повељу против допинга у спорту и усвојена је од стране Међународног олимпијског комитета. Конференција одржана у Отави позвала је владине организације, спортске невладине организације и специјалистичке медицинске организације и структуре да се састају сваке друге године ради расправљања проблема допинга у спорту.

4. Светска конференција против допинга у спорту – Лозана 1999.

Након великих скандала на бициклистичкој Трци кроз Француску 1998. године, Међународни олимпијски комитет сазвао је „Светску конференцију против допинга у спорту“ која је одржана од 2. до 4. фебруара 1999. године у Лозани. Представници националних олимпијских комитета, међународних спортских савеза, спортиста, различитих влада, међувладиних и невладиних организација, дискутовали су три дана о проблемима борбе против допинга у спорту. Конференција је завршена усвајањем заједничке Декларације, коју је МОК на ванредном састанку марта 1999. године у потпуности одобрио и извршио ревизију свог Медицинског кодекса.

Светска конференција о допингу у спорту донела је Декларацију, полазећи од две констатације: 1) допинг није у складу са спортском и здравственом етиком и крши правила олимпијског покрета; 2) борба против допинга у спорту брига је свих: олимпијског покрета и других

спортских организација, влада, међувладиних и невладиних организација, спортиста и спортисткиња у читавом свету и њиховог окружења.

Декларација је обухватила и истакла следећих неколико сегмената, кључних за борбу против допинга у спорту:

- Образовање, превенција и права спортиста - Олимпијска заклетва проширће се на тренере и друга службена лица и обухватиће поштовање интегритета, етике и фер плеја у спорту. Појачаће се образовне и превентивне кампање, које ће се углавном усредсредити на младе, спортисте и њихово окружење. Код свих мера борбе против допинга осигураће се потпуна јавност (транспарентност), осим у случају очувања поверљивости потребне за заштиту личних права спортиста. У антидопинг кампањама тежиће се партнерској сарадњи са медијима;

- Антидопинг кодекс олимпијског покрета - Антидопинг кодекс олимпијског покрета прихвата се као основа борбе против допинга. Реч је о допингу ако се користе вештачке супстанце или методе, потенцијално опасне за здравље спортисте и/или које могу побољшати његове резултате, ако је у телу спортисте откривено присуство неке супстанца наведене у Прилогу уз Антидопинг кодексу олимпијског покрета или ако је примењена нека метода која је наведена у претходно поменутом Прилогу (листи). Антидопинг кодекс олимпијског покрета важи за све спортисте, тренере, инструкторе, службена лица, као и медицинско и помоћно медицинско особље које сарађује са спортистима или лечи спортисте у склопу њиховог учествовања на спортским такмичењима у склопу олимпијског покрета, или тренирања за учешће на њима;

- Казне - Казне због примене допинга биће наметнуте у оквиру допинг контрола током и изван такмичења. Најмања казна за главне допинг супстанце или забрањене методе биће двогодишње искључење спортиста са свих такмичења за први прекршај. Међутим, на основу специфичних, изузетних околности које ће у првом реду (инстанци) проценити надлежна тела међународних савеза, може постојати одредба за могуће ублажавање двогодишње казне. Могу се применити додатне казне или мере. Строже казне треба дати тренерима и службеним лицима који су прекршили Антидопинг кодекс олимпијског покрета;

- Међународна независна антидопинг агенција - Основаће се независна међународна антидопинг агенција како би била у потпуности спремна за рад до Олимпијских игара у Сиднеју 2000. Задатак ове институције посебно ће бити координација различитих програма

потребних за остварење циљева које ће заједнички дефинисати све заинтересиране стране. Међу тим програмима, требало би посебно узети у обзир следеће тачке: проширење тестирања изван такмичења, координација истраживања, унапређења превентивних и образовних акција те усклађивање научних и техничких стандарда и поступака анализе и опреме;

- Различите надлежности - МОК, међународни савези и НОК задржаће, у сурадњи с међународном антидопинг агенцијом, надлежност и одговорност за примену допинг правила сагласно њиховим властитим поступцима. Одлуке које се донесу у првом реду биће искључива одговорност међународних савеза, НОК или МОК, током олимпијских игара. За доношење пресуде у последњој инстанци, МОК, међународни савези и НОК признају надлежност Спортског арбитражног суда, након што су истрпели властите поступке. Да би се заштитили спортисти и њихова права у дисциплинском поступку, општа законска начела, као што је право на саслушање, право на правну помоћ и право на изношење доказа и позивање сведока потврђују се и важе у свим поступцима који се примењују;
- Сарадња између олимпијског покрета и јавних власти - Сарадњу у борби против допинга између спортских организација и јавних власти треба појачати, сагласно одговорностима сваке стране. Они ће заједнички предузети акцију у подручјима образовања, научног истраживања, друштвених и здравствених мера за заштиту спортиста те координације законодавства у области допинга.

5. Светска конференција о борби против допинга у спорту – Копенхаген 2003.

Од 3 до 5 марта 2003. године одржана је у Копенхагену друга Светска конференција о борби против допинга у спорту. На Конференције је усвојен Светски антидопинг програм и Светски антидопинг кодекс (правила), са циљем стандардизације и хармонизације борбе против допинга у спорту на светском нивоу. Према том Кодексу, спортски савези и организације у области спорта (укључујући националне олимпијске комитете и националне спортске савезе) требали су да ускладе своје акте са одредбама Кодекса до почетка Олимпијаде у Атини, а до почетка зимске Олимпијаде у Италији 2006 године требало је у оквиру УНЕСКО да буде усвојена од стране држава Светска антидопинг конвенција. Државе које не подрже Кодекс неће моћи да конкуришу за одржавање

Олимпијских игара на својој територији. Кодекс је на Конференцији потврђен (одобрен), потписивањем посебне Резолуције, од стране Светске анти допинг агенције, Међународног олимпијског комитета и свих олимпијских међународних спортских савеза. Кодекс је потписивањем посебне Декларације подржало на самој Конференцији и 50 држава, укључујући Сједињене Америчке Државе и земље Европске Уније, а 23 земље је најавило потписивање Декларације. Поред организација у области спорта, потписник Кодекса треба да буду и националне антидопинг организације.

Према Конференцијској статистици било је присутно: 101 нација; 1200 учесника; свих 28 међународних федерација летњих олимпијских спортова; свих 7 међународних федерација зимских олимпијских спортова; 65 међународних олимпијских и неолимпијских спортских федерација; 80 влада; представници 120 медија; 70 локалних добровољаца.

а. Антидопинг Декларација из Копенхагена

Антидопинг Декларација (Copenhagen Decleration on Anti-doping in Sport) јесте документ који је отворен за потписивање свим владама света. Потписивањем Декларације владе показују спремност своје земље да учествује у међународним напорима у борби против допинга у спорту. Деклерација је за своје циљеве навела[3]: признавање улоге и подржавање Светске антидопинг агенције; подршка расподели делегатских места у Фондацијском одбору Светске антидопинг агенције према следећем кључу: 4 представника Северне и Јужне Америка, 3 представника Африке, 5 представника Европе, 4 представника Азије, 2 представника Океаније; подршка финансирању Светске антидопинг агенције од стране јавних власти у висини 50% њеног годишњег буџета, и то према следећем кључу у односу на олимпијске регионе: Африка 0.50%, Америка 29%, Азија 20.46%, Европа 47.5%, Океанија 2.54%)[4]; подршка влада држава потписница Светском антидопинг кодексу усвојеном од стране Фондацијског одбора (Foundation Board) на Светској конференцији о допингу у спорту у Копенхаген, 3–5. март 2003 (прихватање улоге Кодекса као темеља светске борбе против допинга у спорту; прогресивно напредовање у утврђивању антидопинг политике и праксе у складу са одредбама Кодекса; подстицање националних и међународних организација ангажованих у борби против допинга у спорту да усвоје Кодекс и

[3] Видети тач. 2. Декларације
[4] Видети тач. 3. Декларације

ускладе своје активности са њим; ускраћивање финансијске подршке они спортским организацијама и спортистима који поступају супротно Кодексу и његовим пратећим документима; подршка улоге WADE у координисању, хармонизацији и стандардизацији антидопинг напора у односу на Кодекс)[5]; подржавање међународне међувладине кооперације у погледу унапређења хармонизације политике и праксе борбе против допинга у спорту (кооперација са Светском антидопинг агенцијом и другим антидопинг организацијама које делују под њеним покровитељством, у погледу обављања допинг контроле на својим спортистима, било на својој територији или на другом месту; узајамно признавање процедуре допинг контроле и резултата тестирања спроведених од стране антидопинг организације која делује у складу са Кодексом; сарадња у међународној координацији допинг контрола које спроводе различите антидопинг организације; подршка аранжманима реципрочног тестирања закљученим од стране владиних или невладиних антидопинг организација; сарадња у брзом превожењу или преношењу преко границе узетих допинг узорака)[6]; подршка доношењу одговарајућих националних мера и аката за борбу против допинга у спорту, пре зимских олимпијских игара у Торину 2006 (административне и законске мере контроле доступности забрањених супстанци и забрањених метода, мере које омогућавају размену информација између националних агенција у циљу смањења доступности забрањених супстанци и метода, мере подстицања коришћења нутриционистичких суплемената. уместо забрањених супстанци, финансијска подршка националног антидопинг програма, укључујући допинг контролу, едукацију, истраживања и информативне активности)[7].

Савет министара Државне заједница Србија и Црна Гора (министар спољних послова) потписао је Декларацију 19. децембра 2003. године. До децембра месеца 2007. године укупно 192 земље је потписало Декларацију из Копенхагена (48 из Европе).

б. Резолуција из Копенхагена

Конференција је завршена усвајањем посебне Резолуције од стране учесника Конференције. У Резолуције је на самом почетку истакнуто да је допинг супротан духу спорта и да борба против допинга у спорту мо-

[5] Видети тач. 4. Декларације
[6] Видети тач. 5. и 6. Декларације
[7] Видети тач. 7. Декларације

ра бити интензивирана, убрзана, хармонизована и унификована. Резолуција обухвата пет поглавља:

1) Светски антидопинг кодекс – Светска конференција прихвата Кодекс као базу за борбу против допинга у спорту широм света;

2) Олимпијски покрет и друге заинтересоване стране – Међународни олимпијски комитет, међународне спортске федерације, национални олимпијски комитети, Међународни параолимпијски комитет, националне антидопинг организације и организатори великих спортских приредби потврђују прихватање Кодекса потписивањем формалне декларације о прихватању. Сви они су били у обавези да усвоје Кодекс пре првог дана XXVIII Олимпијаде 2004. у Атини;

3) Владе – владе појединих земаља прихватају и потписују Декларацију из Копенхагена о борби против допинга у спорту. Светска конференција ургира код свих влада да потврде своју сагласност са Кодексом пре првог дана Олимпијаде у Атини и да инплементирају садржину Кодекса пре првог дана 20. Олимпијских зимских игара у Торину 2006;

4) Светска антидопинг агенција – Олимпијски покрет прихвата улогу и подржава WADU и учествује у њеном буџету са 50%. Владе прихватају улогу и подржавају WADU и учествују у њеном буџету са 50%. Светска конференција похваљује WADU за изванредан рад од њеног оснивања и потврђује своју пуну подршку њеном раду.

5) Хармонизација у убрзање борбе против допинга у спорту – Светска конференција наглашава ургентну потребу за хармонизацијом у погледу борбе против допинга у свим спортовима, укључујући професионалне лиге широм света.

6. ENGSO Декларација о допингу у спорту

Генерална скупштина Европске невладине спортске организације,[8] одржана 25. и 26. априла 2003. године, усвојила је Декларацију о допингу у спорту, у којој су истакнути следећи принципи борбе против допинга:

- Допинг у спорту је у супротности са духом спорта и борба против допинга у спорту мора бити интензивна, убрзана, хармонизована и унификована;

[8] Асоцијација европских националних олимпијских комитета и националних спортских федерација

- Сви чланови ће усвојити Светски антидопинг кодекс као базу за борбу против допинга у спорту широм света и радиће на његовој имплементацији заједно са својим националним спортским организацијама;
- Сви чланови ће своје статуте усагласити са Светским антидопинг кодексом;
- Сви чланови ће се посебно ангажовати на информисању и едукацији својих национални спортских федерација о суштини и садржини Кодекса и о њиховим одговорностима;
- Сви чланови ће активно учествовати у повећању броја националних тестирања, која ће укључивати и тестирања изван такмичења;
- Сви чланови ће повећати информисање, едукацију и кампање у борби против допинга;
- Сви чланови ће препоручити својим владама да, уколико већ нису потписали Антидопинг Декларацију из Копенхагена, да то учине што пре;
- Антидопинг активности су суштинско питање будућности спорта – питање кредибилитета спорта.

7. Светски антидопинг програм и Светски антидопинг кодекс

Светски антидопинг програм је пројекат који је припремила Светска антидопинг агенција, а од Конференције у Копенхагену је званични светски програм борбе против допинга. Он се спроводи на интернационалном нивоу и обухвата све елементе потребне да би се обезбедила оптимална усаглашеност и најбоља решења у међународним и националним антидопинг програмима. Светски антидопинг програм има три нивоа:

Први ниво: Светски антидопинг кодекс (Кодекс)

Други ниво: међународни стандарди

Трећи ниво: модели најбољих решења и смернице

Сврха Светског антидопинг програма и Кодекса јесте:[9] да заштити основна права спортиста да учествују у спорту без допинга и на тај начин промовише здравље, правичност и једнакост за спортисте широм света, да обезбеди усаглашене, координисане и делотворне антидопинг програме на међународном и националном нивоу у погледу откривања, одвраћања и превенције допинга.

Циљ Светског антидопинг програма је да се припреме сви документи који су принципијелно потребни за оптималну хармонизацију и најбољу праксу за међународне антидопинг напоре. Неки од докумената су обавезни за све учеснике и морају бити и формално прихваћени. Други се, пак, припремају и објављују као модел и пример најбољих решења. У неким документима се установљавају само општи принципи, док су други са више детаља и фокусирани су на техничка и оперативна питања. Светски антидопинг програм је у складу са ISO 9001:2000.

Светски антидопинг кодекс (Кодекс)

Светски антидопинг кодекс је темељни и свеопшти документ за универзални антидопинг рад у спорту. Он је први документ који хармонизује антидопинг регулативу широм свих спортова и свих земаља света. Сврха Кодекса јесте да се унапреде антидопинг напори кроз општу

[9] Видети уводне одредбе Светског антидопинг кодекса

усаглашеност основних антидопинг елемената. Кодекс, међутим, не обухвата све детаље неопходне за спровођење ефективних антидопинг активности. Намера састављача Кодекса је и била да он буде „довољно одређен да би се постигла потпуна хармонизација у питањима где је она потребна, и довољно неодређен у другим подручјима, како би се обезбедила флексибилност о томе како спровести договорене антидопинг принципе“[10]. Кодекс делују у сагласности са Листом забрањених супстанци и другим документима светског антидопинг програма.

Током церемоније отварање Конференције у Копенхагену председник Међународног олимпијског комитета Jacques Rogge рекао је да ће МОК усвојити Кодекс и да на Олимпијским играма нема места за било коју владу или међународну спортску федерацију која не усвоји Кодекс. Он је означио усвајање Кодекса као велики корак напред али још не и завршницу у борби против допинга: „Пре прве конференције 1999. у Лозани налазили смо се у средњем веку, сада се налазимо у ренесанси и надамо се да ћемо било кад доћи у модерна времена“. Рекао је, додуше, и: „Ја сам човек реалиста. Будућност ће показати да ли је то био чудесан дан и тачка обрта у борби против допинга“. Након што је Rogge на почетку Конференције запретио искључењем земаља и спортских организација са олимпијских игара које не прихвате Кодекс, притисак на усвајање Кодекса појачала је и изјава председника Удружења спортских савеза олимпијских летњих игара (ASOIF) Dennis Oswald: „Ми ћемо захтевати од наших чланова да не учествују на било ком такмичењу у земљама које не прихвате Кодекс“.

За усвајање Кодекса од великог значаја је, поред одлучности МОК, била и безрезервна подршка коју је давала Европска Унија и Савет Европе, као и Сједињене Америчке Државе. Иако је то представљало мало изненађење, Декларацију из Копенхагена којом се подржава Кодекс потписала је и Влада САД. „Неће бити разлике између спортиста у рукомету и NBA професионалаца“, казао је Terry Madden извршни директор Антидопинг агенције САД.

Према чл. 23.1. Кодекса, следећа тела ће бити потписници који прихватају Кодекс: WADA, Међународни олимпијски комитет, међународне федерације, Међународни параолимпијски комитет, национални олимпијски комитети, национални параолимпијски комитети, организа-

[10] За разлику од Антидопинг кодекса Олимпијског покрета, Светски антидопинг кодекс није ни конципиран да садржи опсежан сет антидопинг правила, која утврђују детаље узимања узорака, анализе узорака и сл. Светски антидопинг кодекс је краћи и општији документ од Антидопинг кодекса Олимпијског покрета. Детаљи су препуштени даљем регулисању од стране Светске антидопинг агенције.

тори највећих спортских догађаја, и националне антидопинг организације. Ова тела ће прихватити Кодекс потписивањем декларације о прихватању после одобрења својих одговарајућих управних органа.

Према подацима са сајта Светске антидопинг агенције, до септембра месеца 2007. године следеће организације су потписале Светски антидопинг кодекс:

– *ASOIF (THE ASSOCIATION OF SUMMER OLYMPIC INTERNATIONAL FEDERATIONS) MEMBERS (28/28)*

– *AIOWF (THE ASSOCIATION OF INTERNATIONAL OLYMPIC WINTER SPORTS FEDERATIONS) MEMBERS (7/7)*

– *IOC RECOGNISED INTERNATIONAL FEDERATIONS (29/29)*

– *INTERNATIONAL ORGANIZATIONS*

– *MEMBERS OF THE IPC (5) - Not affiliated to the IPC (1):* ICSD - International Committee of Sports for the Deaf

– *MULTI-SPORT EVENTS (6)*

– *MULTI -SPORT ORGANIZATIONS (3)*

– *NOC ASSOCIATIONS (1)*

– *NATIONAL OLYMPIC COMMITTEES (204/205):* Serbia (SRB) - Olympic Committee of Serbia, и др.

– *OTHER ORGANIZATIONS (2):* ARISF - Association of International Recognized Federations, IOA - International Olympic Academy

– *NATIONAL ANTI-DOPING ORGANIZATIONS (79):* Algeria (ALG) – Algeria Anti-Doping Agency, Argentina (ARG) – National Anti-Doping Commission, Australia (AUS) - Australian Sports Anti-Doping Authority, Austria (AUT) - Austrian Anti-Doping Committee, Bahrain (BRN) – General Organization for Youth and Sports, Barbados (BAR) - National Anti-Doping Commission, Bermuda (BER) - Bermuda Council for Drug-Free Sport, Brazil (BRA) - Brazilian Agency for Doping Control – Brazilian Olympic Committee, Bulgaria (BUL) – National Anti-Doping Commission, Cameroon (CMR) – Organisation for the Fight Against Doping in Sports, Canada (CAN) - Canadian Centre for Ethics in Sport, China (CHN) - Chinese Olympic Committee Anti-Doping Commission, Chinese Taipei (TPE) – Anti-Doping Commission of NOC, Colombia (COL) – COLDEPORTES, Congo-Brazzaville (CGO) - National Anti-Doping Committee, Croatia (CRO) - Croatian Anti-Doping Agency, Cyprus (CYP) – Cyprus National Anti Doping Committee, Czech Republic (CZE) - Anti-Doping Committee, Denmark (DEN) - Anti-Doping Denmark, Ecuador – Comision Nacional de Control Antidopajo del Ecuador, Estonia (EST) - Estonian Anti-Doping Agency, Finland (FIN) - Finnish Antidoping Agency, France – French Anti-Doping Agency, Georgia (GEO) - Georgian National Anti-Doping Agency, Germany (GER) - Nati-

onal Anti-Doping Agency, Great Britain (GBR) - UK Sport, Greece (GRE) - Hellenic Nat'l Council for Combating Doping, Guinea (GUI) – Nat'l Committee for the Fight Against Doping, Hungary (HUN) – Hungarian Antidoping Coordination Body, Iceland (ISL) - National Olympic and Sports Association, Indonesia (INA) - Indonesian Antidoping Agency, Iran (IRI) - Iran Anti-Doping Agency, Ireland (IRL) - Irish Sports Council, Italy (CONI) – Comitato Olimpico Nazionale Italiono, Japan (JPN) - Japan Anti-Doping Agency, Jordan (JOR) - Jordan Anti-Doping Organization, Korea (KOR) - Korea Anti-Doping Agency, Latvia (LAT) - Ministry of Health, Republic of Latvia, Lithuania (LTU) – Anti-Doping Agency of Lithuania, Luxembourg (LUX) - National Anti-Doping Agency, Macedonia (MKD) – National Anti-Doping Commission – Macedonia, Malaysia (MAS) – Malaysian Ass. of Doping Control in Sports, Mali (MLI) - National Anti-Doping Commission, Mauritius (MRI) – Ministry of Youth & Sports Anti-Doping Unit, Mexico (MEX) - Comité nacional antidopaje de México, Monaco (MON) – Anti-Doping Committee, Netherlands (NED) - Anti-Doping Authority of the Netherlands, New Zealand (NZL) - Drug Free Sport New Zealand, Nigeria (NGR) - Anti-Doping Unit, Federal Ministry of Sports and Social Development, Norway (NOR) - Anti-Doping Norway, Pakistan (PAK) - Pakistan Anti-Doping Association, Peru (PER) – Comisión Nacional Antidopaje del Peru, Philippines (PHI) – Philippine Sports Commission, Poland (POL) - Polish Commission Against Doping in Sport, Portugal (POR) – National Anti-Doping Council, Puerto Rico (PUR) - Puerto Rico Anti-Doping Commission, Qatar (QAT) – Qatar National Anti-Doping Commission, Romania (ROM) - National Anti-Doping Agency of Romania, Russia (RUS) - Center of Antidoping Monitoring & Prophylaxis, San Marino (SMR) - San Marino Anti-Doping Committee, Senegal (SEN) – National Anti-Doping Commission, Serbia (SRB) – Antidoping Agency of Serbia (ADAS), Seychelles (SEY) – Seychelles Anti Doping Commission, Singapore (SIN) - Singapore National Olympic Anti-Doping in Sports Commission, Slovakia (SVK) - Slovakian Anti-Doping Committee, Slovenia (SLO) – National Antidoping Commission, South Africa (RSA) - South African Inst. for Drug-Free Sport, Spain (ESP) – Spanish National Anti-Doping Commission, Sri Lanka (SRI) – NADO Sri Lanka, Sudan (SUD) - Sudanese Anti-Doping Agency, Sweden (SWE) - Swedish Sports Confederation, Switzerland (SUI) - Swiss Olympic Committee, Tunisia (TUN) - Anti-Doping Organization of Tunisia, Turkey (TUR) - Turkish Doping Control Center, United Arab Emirates (UAE) – UAE Anti-Doping Committee, Ukraine (UKR) – National Anti-Doping Organization of Ukraine, United States of America (USA) - US Anti-Doping

Agency, Venezuele (VEN) – Comision antidopaje de la Republica Bolivariana de Venezuela

– *INTERNATIONAL SPORTS FEDERATIONS for Athletes with a Disability (6):*

– *SPORTS FOR WHICH IPC (International Paralympic Committee) IS INTERNATIONAL FEDERATION (13*)

– *NATIONAL PARALYMPIC COMMITTEES (161/162)*

– *COMMONWEALTH GAMES ASSOCIATIONS (19/71)*

– *NON IOC RECOGNISED GAISF (THE GENERAL ASSOCIATION OF INTERNATIONAL SPORTS FEDERATIONS) MEMBERS (20/26):.*

– *OTHER ORGANIZATIONS (4)*

У првом делу Кодекса наводе се одређена антидопинг правила и принципи које треба да следе организације одговорне за антидопинг, спровођење антидопинг правила у оквиру својих надлежности - нпр. Међународни олимпијски комитет, организације за највеће манифестације, националне антидопинг организације. Све ове организације заједно се називају антидопинг организације.

Све одредбе Кодекса су обавезујуће у суштини и морају бити прихваћене и примењене од сваке антидопинг организације, спортисте или друге особе. И поред тога Кодекс не замењује нити елиминише потребу за свеобухватним антидопинг правилима усвојеним од стране сваке од тих антидопинг организација. Док одређене одредбе Кодекса морају бити укључене дословно у антидопинг правила сваке антидопинг организације, другим одредбама установљени су принципи који дозвољавају флексибилност у формулисању правила сваке антидопинг организације, или наводе услове које свака антидопинг организација мора да испуни, али које не мора да понавља у својим антидопинг правилима. Према чл. 23.2.2. Кодекса, следећи чланови Кодекса (и одговарајући коментари), морају бити имплементирани од стране потписница, без значајних промена (дозвољене су промена које не мењају суштину, као што су оне које се односе на назив организације, спорт, бројеви одељака и слично.): члан 1 (Дефиниција допинга); члан 2 (Повреда антидопинг правила); члан 3 (Доказ допинга); члан 4.2.2 (Наведене супстанце); члан 4.3.3 (Одлучивање WADA о листи забрањених супстанци); члан 7.6 (Повлачење из спорта); члан 9 (Аутоматска дисквалификација појединачних резултата); члан 10 (Санкција за појединце); члан 11 (Последице по тимове); члан 13 (Жалбе) са изузетком од 13.2.2 и 13.5; члан 15.4 (Узајамно признавање); члан 17 (Статут ограничења); члан 24 (Тумачење Кодекса); Дефиниције. Никакве одредбе које би мењале смисао набројаних чланова, не могу бити додате у правилима потписника Кодекса. Неће се сма-

трати да су потписници усаглашени са Кодексом, док не прихвате и не имплементирају Кодекс у складу са чланом 23.2.

У уводном делу Кодекса је истакнуто да је, на пример, од суштинског значаја да сви потписници Кодекса заснивају своје одлуке на истом списку повреда антидопинг правила, истим доказима и да одреде исте последице за исте прекршаје антидопинг правила. Ова правила морају бити иста, било да се претрес води пред Међународном федерацијом, на националном нивоу или пред Арбитражним судом за спорт у Лозани. Одредбе Кодекса које нису наведене у 23.2.2. Кодекса су и даље у суштини обавезне, иако антидопинг организације нису дужне да их примењују дословно. Ове одредбе се генерално могу поделити у 2 категорије. У првој категорији су одредбе које диктирају антидопинг организацијама да предузму извесне акције, али није неопходно понављају одредбе Кодекса у својим правилима. На пример, свака антидопинг организација мора да планира и спроводи контроле предвиђене у члану 5. Кодекса, али није неопходно да преписују одредбе овог члана. С друге стране, неке одредбе су у суштини обавезне, али дају свакој Антидопинг организацији одређену флексибилност у тома на који ће начин да имплементира принципе садржане у одредбама Кодекса. На пример, за делотворну хармонизацију није неопходно да се приморају сви потписници Кодекса да користе један исти начин вођења резултата и претреса. Данас постоји много једнако делотворних процеса вођења резултата и претреса у оквиру различитих међународних федерација и различитих националних тела. Кодекс не захтева апсолутну униформност у вођењу резултата и процедуре претреса; међутим, он захтева да различити приступи потписника задовољавају принципе наведене у Кодексу.

Кодекс од свих потписник захтева да успостави антидопинг правила тако да осигура да сви спортисти или друге особе који су под ауторитетом потписника или члана његове организације, пристану на коришћење њихових приватних података, који се захтевају у Кодексу, да буду везани антидопинг правилима, као и да сви спортисти или друге особе сносе одговарајуће последице за непридржавање ових правила. У Кодексу се истиче да антидопинг правила нису подложна или ограничена условима и правним стандардима који се односе на кривичне поступке или питања запошљавања. Политика и минимални стандарди предвиђени Кодексом представљају консензус широког спектра актера заинтересованих за правичан спорт и требало би да их поштују сви судови и органи пресуде. Учесници ће бити обавезни да поштују антидопинг правила усвојена у складу с Кодексом од стране релевантних антидопинг организација.

Поштовање Кодекса контролише WADA или неко друго тело које одобри WADA (чл. 23.4.1. Кодекса). Да би олакшао контролу, сваки потписник ће сваке друге године поднети извештај WADA-і о поштовању Кодекса и објаснити разлоге непоштовања. Пропуштање потписника да пружи WADA-і информације о усаглашавању, у сврхе из члана 23.4.2 Кодекса, или пропуштање потписника да достави WADA-и информације захтеване другим члановима Кодекса, може се сматрати непоштовањем Кодекса (чл. 23.4.3. Кодекса). WADA ће, после разговора са организацијом субјектом поднети извештаје о поштовању Кодекса Међународном олимпијском комитету, Међународном параолимпијском комитету, међународним федерацијама, и организацијама које учествују у великим спортским догађајима. Ови извештаји ће такође бити доступни јавности. Непоштовање Кодекса од стране било ког потписника може да резултира забраном да понуди организовање такмичења, као што је и наведено у члану 20.1.8 (међународни олимпијски комитет), 20.3.10 (међународна федерација) и 20.6.6 (организатори великих такмичења). На пример, губљење права на просторије и позиције унутар WADA, забрана или неприхватање било какве кандидатуре за било које међународно такмичење у земљи, отказивање међународних такмичења, симболичне последице и друге последице из олимпијске повеље. Против изрицања таквих последица, потписник може поднети жалбу Арбитражном суду за спорт у Лозани (чл. 23.5. Кодекса).

На трећој међународној конференцији Светске антидопинг агенције, која је одржана у Мадриду од 15. 11. 2007. до 17. 11. 2007. године, усвојене су Измене Светског антидопинг кодекса. Измене ће ступити на снагу 1. јануара 2009. године. Најважније измене се тичу прецизирања санкција за повреду антидопинг правила и наглашавања обавезности антидопинг едукације.

Са становишта Кодекса и Закона о спречавању допинга у спорту Републике Србије, међусобни однос различитих антидопинг организација и спортиста би изгледали, шематски приказани:

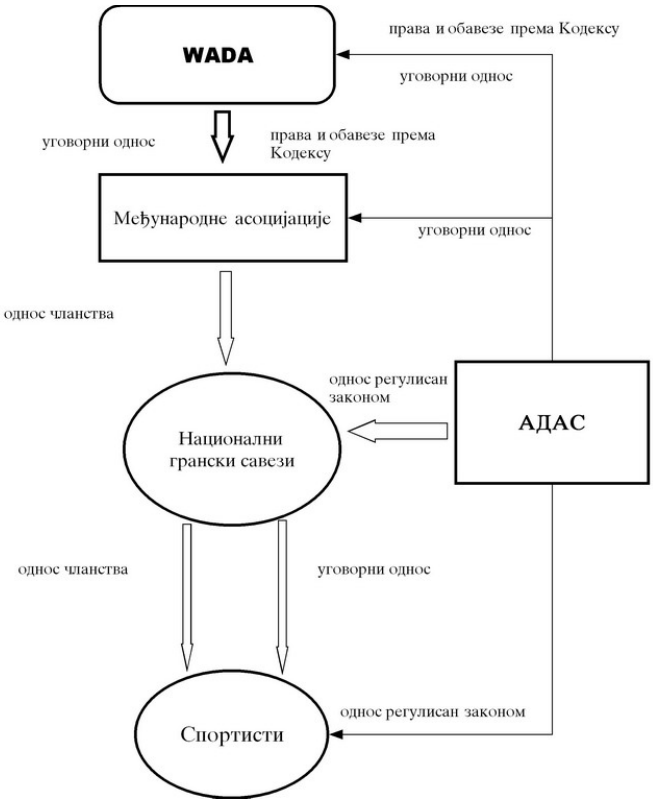

8. Европска конвенција против допинговања у спорту

Мото Конвенције је: „За здрав и чист спорт“. Напори Савета Европе у спречавању допинга у спорту свој потпуни израз добили су у Европској конвенцији против допинговања у спорту из 1989. године. Антидопинг Конвенција Савета Европе отворена је за потписивање 16. новембра 1989. године у Стразбуру и ступила је на снагу 1. марта 1990. године.[11] Она је израз политичке воље држава потписница да се одлучно и активно боре против допинга у спорту. Основни циљ Конвенције је да подстакне хармонизовање мера против допинга у спорту на националној и интернационалној равни. Она не поставља државама потписницама захтев да усвоје јединствени модел борбе против допинга већ утврђује одређен број заједничких норми и правила која обавезују потписнице

[11] За ступање на снагу је било потребно 5 ратификација, укључујући 4 државе чланице Савета Европе.

да предузму законодавне, финансијске, техничке и друге мере за спречавање допинга у спорту.[12]

О овој Конвенцији више видети овај коментар уз чл. 7. Закона о спречавању допинга у спорту (ЗСД).

9. Међународна конвенција против допинга у спорту УНЕСКА

Трећа Међународна конференција министара и виших функционера одговорних за физичко васпитање и спорт УНЕСКА (MINEPS 3) одржана у децембру 1999. године у Уругвају (Puenta del Este) усвојила је препоруке о допингу и насиљу у спорту и нагласила је значај етичких вредности за спорт. Конференција је позвала је све земље чланице УНЕСКА и спортске организације: да раде заједно на спречавању неетичких поступака у спорту, укључујући посебно допинг; да предузму потребне мере заштите учесника у спортским дешавањима од допинга; да развију и примене националну антидопинг политику; да подстакну државе свих региона да ратификују Антидопинг конвенцију Савета Европе; да пруже пуну подршку Светској антидопинг агенцији и да учествују у њеним активностима.

Међувладин комитет за физичко васпитање и спорт (CIGEPS), на свом састанку одржаном у априлу 2000. године у Грчкој (Олимпиа), формирао је пет радних група, укључујући и ону о допингу („Допинг: едукација и информације“), са задатком да проучи изводљивост прерастања Антидопинг конвенције Савета Европе у општи међународни инструмент којим се утврђују међународни јавни стандарди за превенцију, едукацију и информисање у вези допинга у спорту

На Округлом столу министара и виших функционера одговорних за физичко васпитање и спорт УНЕСКА одржаном јануара 2003. године у Француској (Париз) у оквиру расправе о проблему допинга у спорту закључено је да је потребно у светским оквирима усвојити међувладину и универзалну антидопинг регулативу. Констатовано је да Антидопинг кодекс Олимпијског покрета као документ усвојен од невладине организације има обавезујуће дејство само на олимпијски спорт. Антидопинг конвенција Савета Европе ратификована је само од 40 земаља, а Светска антидопинг агенција формирана је као приватно

---

[12] Видети: Anti-Doping Convention – Explanatory Report, conventions. coe. int/Treaty/en/Reports/Html/135.htm; Doping Leaflet, www.coe. int/T/E/cultural_co-operation/Sport/Doping/DopingLeaflet. asp

правно лице у складу са правилима швајцарског приватног права. Ако се овоме дода да ни Светски антидопинг кодекс усвојен од стране Светске антидопинг агенције у Копенхагену није правно обавезујући документ са становишта јавног права, постаје потпуно јасно зашто су важна инсистирања на припреми и усвајању међународног правног инструмента јавног права. Учесници Округлог стола позвали су УНЕСКО да у сарадњи са Уједињеним нацијама (УН), другим агенцијама УН, Саветом Европе, Олимпијским комитетом, Светском антидопинг агенцијом и Међународном међувладином антидопинг консултативном групом, координира припрему и усвајање универзалног међународног инструмента за борбу против допинга у спорту, по могућству пре Зимских олимпијских игара 2006. године. Током Округлог одржаног у Паризу, присутни министри за спорт су се договорили да Антидопинг Конвенција Савета Европе, буде основ будућег правног инструмента који би имао дејство за цео свет.

На свом 166. заседању одржаном од 4–16. априла 2003. године, Извршни одбор (Executive Board) УНЕСКА, размотрио је препоруке Округлог стола и на основу њих је усвојио одлуку (166 EX/Decision 3.2.2) којом се: одобрава предлог за припрему од стране УНЕСКА Међународне антидопинг конвенције.

То је и учињено на 33 сесији Генералне конференције УНЕСКА, одржане у Паризу 19. октобра 2005. године, када је усвојена Међународна конвенције против допинга у спорту. У преамбули Међународне конвенције је истакнуто да Конвенција Савета Европе и њен Додатни протокол „представљају јавна међународна правна оруђа која су исходиште националних политика против допинга и за сарадњу међу владама“. Према члану 6. Међународне конвенције против допинга у спорту она не мења права и обавезе које земље учеснице имају према другим међународним уговорима. Према члану 37. Међународне конвенције, за њено ступање на снагу потребно је да 30 држава ратификује конвенцију. Да није дошло до распада државне заједнице СЦГ, конвенција би била ратификована и у нашој земљи пошто је Савет министара био утврдио предлог закона о ратификацији ове конвенције. У новембру 2007. години Влада Републике Србије је упутила Скупштини Предлог закона о ратификацији Међународне конвенције против допинга у спорту (дата у прилогу).

Према подацима са сајта Светске антидопинг агенције, следеће земље су ратификовале, прихватиле, одобриле или приступиле (у зависности од свог уставног система) Конвенцији до децембра месеца 2007. године:

– АФИКА: Algeria, Cameroon, Burundi, Egypt, Ghana, Libyan Arab Jamahiriya, Mali, Mauritius, Mozambique, Namibia, Niger, Nigeria, Seychelles, South Africa, Tunisia;

– АМЕРИКА: Argentina, Bahamas, Barbados, Bolivia, Canada, Ecuador, Jamaica, Mexico, Panama, Peru, Saint Lucia, Trinidad and Tobago;

– АЗИЈА: Bangladesh**,** China, Indija, Japan, Kuwait, Malaysia, Mongolia, Oman, Qatar, Republic of Korea, Singapore, Thailand;

– ЕВРОПА: Albania, Austria, Azerbaijan, Bulgaria, Croatia, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Iceland, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Monaco, The Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Romania, Russian Federation, Slovakia, Spain, Sweden, Ukraine, United Kingdom* of Great Britain and Northern Ireland (* When the United Kingdom ratified, the Crown Dependencies of Jersey, Isle of Man, Alderney and Guernsey; and the Overseas Territories of Bermuda, Cayman Islands and the Falkland Islands also agreed to their inclusion);

– ОКЕАНИЈА: Australia, Cook Islands, Nauru, New Zealand, Samoa.

Конвенција има седам поглавља: Обим; Активности за борбу против допинга на националном нивоу; Међународна сарадња; Образовање и обука; Истраживање; Надзор над Конвенцијом; Завршне одредбе. Уз Конвенцију су дата два прилога (Прилог I – Листа забрана – Међународни стандард; Прилог II – Стандарди за одобрење Изузећа ради примене у терапијске сврхе) и три додатка (Додатак 1 – Светски кодекс против допинга; Додатак 2 – Међународни стандард за лабораторије; Додатак 3 – Међународни стандард за тестирање). Кључне одредбе Конвенције су:

– Циљ Конвенције, у оквиру стратегије и програма активности УНЕСКА у области физичке културе и спорта, је да унапреди превенцију и борбу против допинга у спорту, са циљем његове елиминације;
– „Акредитоване лабораторије за контролу допинга“ означава лабораторије које је акредитовала Светска агенција за борбу против допинга;
– „Организација за борбу против допинга“ означава ентитет који је одговоран за усвајање правила за покретање, имплементацију или спровођење ма ког дела процеса допинг контроле. То укључује, на пример, Међународни олимпијски комитет, Међународни параолимпијски комитет, друге битне организације које организују спортске догађаје и које врше тестирање на тим догађајима, Светску агенцију за борбу против допинга, међународне федерације и националне организације за борбу против допинга.

– „Кршење правила против допинга“ означава једну од следећих ситуација: а) присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у узорку пореклом из тела спортисте; б) коришћење или покушај коришћења неке забрањене супстанце или забрањеног метода; ц) одбијање или неподвргавање, без задовољавајућег оправдања, узимању узорака након добијања обавештења на начин како је одобрено у одговарајућим применљивим правилима против допинга, или неки други начин избегавања узимања узорака; д) кршење применљивих захтева који се односе на доступност спортисте за тестирање ван такмичења, укључујући недостављање потребних информација о месту боравка и пропуштене тестове који су захтевани на бази разумних правила; е) фалсификовање, или покушај фалсификовања, ма ког дела допинг контроле; ф) поседовање забрањених супстанци или метода; г) промет ма које забрањене супстанце или забрањеног метода; х) давање или покушај давања забрањене супстанце или забрањеног метода ма ком спортисти, или пружање помоћи, подстицање, помагање, подстрекивање, прикривање или ма који други вид саучесништва који укључује кршење правила против допинга или ма какав покушај кршења.
– За потребе допинг контроле „спортиста“ означава ма коју особу која учествује у спорту на међународном или националном нивоу у складу са дефиницијом сваке од националних организација за борбу против допинга и сваку другу особа која учествује у неком спорту или догађају на нижем нивоу који прихватају Земље учеснице. За потребе програма образовања и тренинга, „спортиста“ означава ма коју особу која учествује у спорту под покровитељством неке спортске организације.
– „Особе које помажу спортистима“ означава ма ког васпитача, тренера, менаџера, агента, особље тима, званичника, медицинско или парамедицинско особље које ради са или врши третман спортиста који учествују или се припремају за спортско такмичење.
– „Допинг контрола“ означава процес који укључује планирање дистрибуције тестова, узимање узорака и руковање њима, лабораторијске анализе, управљање резултатима, саслушања и апелације.
– „Допинг у спорту“ означава појаву кршења правила против допинга.
– „Тестирање“ означава оне делове процеса допинг контроле који укључују планирање дистрибуције тестова, узимање узорака, руковање узорцима и превоз узорака до лабораторије.

– „Изузеће ради примене у терапијске сврхе“ означава изузеће одобрено у складу са Стандардима за одобрење изузећа ради примене у терапијске сврхе.
– „Примена“ означава примену, унос у тело, инјекцију или ма који начин употребе ма које забрањене супстанце или забрањеног метода.
– Ради остваривања циља Конвенције, Земље учеснице преузимају обавезу да: а) усвоје одговарајуће мере на националном и међународном нивоу које су у складу са принципима Кодекса; б) подстичу све облике међународне сарадње усмерене на заштиту спортисте и етике у спорту и на размену резултата истраживања; ц) подстичу међународну сарадњу између Земаља учесница и водећих организација у борби против допинга у спорту, нарочито Светске агенције за борбу против допинга
– Ради координације борбе против допинга у спорту на националном и међународном нивоу, Земље учеснице се обавезују на поштовање принципа Светског антидопинг кодекса (Кодекса). Ништа не спречава Земље учеснице да усвоје додатне мере које су комплементарне са Кодексом. Кодекс и најновија верзија Додатака 2 и 3 су репродуковани само као информација и не представљају интегрални део Конвенције. За Земље учеснице, додаци сами по себи не носе никаква обавезујућа задужења по међународном закону. Прилози чине интегрални део Конвенције.
– У придржавању обавеза садржаних у Конвенцији, свака Земља учесница преузима обавезу да усвоји одговарајуће мере. Такве мере могу укључивати законодавство, регулативу, политику или поступке администрације.
– Земље учеснице морају да осигурају примену Конвенције, путем координације унутар земље. Ради испуњења својих обавеза према Конвенцији, Земље учеснице се могу ослањати на организације за борбу против допинга, као и на спортске власти и организације.
– Када је то применљиво, Земље учеснице морају да усвоје мере да ограниче доступност забрањених супстанци и метода у циљу ограничавања њихове примене у спорту од стране спортиста, осим ако се примена заснива на изузећу ради примене у терапијске сврхе. То укључује мере против промета за спортисте и у том циљу, мере контроле производње, кретања, увоза, дистрибуције и продаје. Земље учеснице морају усвојити, или подстицати, када је то применљиво, релевантне ентитете у својој јурисдикцији да усвоје мере за спречавање и за ограничење примене и поседовања забрањених супстанци и метода од стране спортиста, осим ако се заснивају на изузећу ради примене у терапијске сврхе.

- Земље учеснице морају саме предузети мере или подстицати спортске организације и организације за борбу против допинга да усвоје мере, укључујући санкције или казне, које су усмерене на особе које помажу спортистима а које крше правила против допинга или почине неки други прекршај у вези допинга у спорту.
- Земље учеснице, када је то применљиво, морају да подстичу произвођаче и дистрибутере додатака за исхрану да установе најбоље праксе у продаји и дистрибуцији додатака за исхрану, укључујући информације које се односе на њихов аналитички састав и осигурање квалитета.
- Земље учеснице морају, када је то применљиво: а) да обезбеде средства у оквиру својих буџета за сношење трошкова националног програма тестирања за све спортове или за помоћ спортским организацијама и организацијама за борбу против допинга да финансирају допинг контроле било путем директних субвенција или путем грантова, или путем прихватања трошкова таквих контрола при одређивању укупних субвенција и грантова који ће бити додељени тим организацијама; б) да предузму кораке да укину финансијску подршку везану за спорт спортистима појединцима или особама које помажу спортистима који су суспендовани након кршења правила против допинга, током трајања периода њихове суспензије; ц) да укину део или сву финансијску или другу подршку везану за спорт свим спортским организацијама или организацијама за борбу против допинга које се не придржавају Кодекса или правила применљивих против допинга која су усвојена у складу са Кодексом.
- Земље учеснице морају, када је то применљиво: а) да подстичу и олакшавају имплементацију од стране спортских организација и организација за борбу против допинга у оквиру своје јурисдикције, допинг контрола на начин који је у складу са Кодексом, укључујући тестирање без претходног обавештења, тестирање изван такмичења и током такмичења; б) да подстичу и олакшавају преговарање од стране спортских организација и организација за борбу против допинга о договорима који омогућавају њиховим члановима да буду тестирани од стране одговарајуће овлашћених тимова за контролу допинга из других земаља; ц) да пруже помоћ спортским организацијама и организацијама за борбу против допинга у оквиру своје јурисдикције да остваре приступ акредитованој лабораторији за контролу допинга ради анализа у оквиру допинг контроле.

– Земље учеснице морају да подстичу сарадњу између организација за борбу против допинга, јавних власти и спортских организација у оквиру своје јурисдикције и оних у оквиру јурисдикције других Земаља учесница ради постизања циљева Конвенције на међународном нивоу.
– Земље учеснице преузимају обавезу да подржавају значајну мисију Светске агенције за борбу против допинга у међународној борби против допинга.

Значај прихватања УНЕСКО Конвенције посебно је наглашен у одредби чл. 22. Светског антидопинг кодекса (са изменама из 2007. године). Према том члану, улога **Владе** неке државе у спречавању допинга у спорту била би: Свака влада може своје прихватање Кодекса да потврди потписивањем Копенхагенске декларације о антидопингу у спорту од 3. марта 2003. године и ратификовањем, прихватањем, одобравањем или пристајањем на УНЕСКО Конвенцију; Свака влада ће предузети све акције и мере неопходне за примену УНЕСКО конвенције; Свака влада ће охрабрити све јавне службе или агенције да врше размену информација са антидопинг организацијама, које би биле корисне у борби против допинга и где то не представља повреду закона; Свака влада ће поштовати арбитражу, као преферирани начин решавања спорова везаних за допинг; Сви други облици учешћа влада у борби против допинга биће усклађени са Кодексом; Владе треба да испуне наведено у овом члану до 1. јануара 2010. године; Пропуштање владе да потпише, прихвати, одобри или пристане на УНЕСКО конвенцију до 1. јануара 2010. године или да се усагласи са УНЕСКО конвенцијом, резултираће забраном да понуде организовање такмичења, као што је и наведено у члану 20.1.8 (међународни олимпијски комитет), 20.3.10 (међународна федерација) и 20.6.6 (организатори великих такмичења), као и додатним последицама, на пример; губљење права на просторије и позиције унутар WADA, забрана или неприхватање било какве кандидатуре за било које међународно такмичење у земљи, отказивање међународних такмичења, симболичне последице и друге последице из олимпијске повеље.

10. Пројекат Савета Европе: „Respect des engagements“

Од 1998. у оквиру Савета Европе тече пројекат „respect des engagements“. Циљ и сврха пројекта је да се провери испуњавање обавеза из три основна текста у вези спорта: „Европске спортске повеље“, „Европске конвенције против допинговања у спорту“ и „Конвенције против насиља гледалаца на спортским приредбама“. Пројекат служи и провери

квалитета мера које се предузимају. Пројекат је прихватило више земаља, с тим што оне могу испуњавање обавеза пренети на друге организације. Пројекат има неколико нивоа:

–Посета земљи саветодавног тима: овај први степен бирају пре свега земље које желе савете у изградњи одговарајућих структура;

–Самоеваулација: Овај извештај припремају пре свега оне земље које желе да документују напредак у испуњавању обавеза али још нису спремне за потпуну проверу;

–Потпуна провера: она се састоји из експертског извештаја (претежно од стране независних стручњака) земље која се процењује. Извештај се провера од стране Секретаријата Савета Европе. земљу посећује делегација међународних експерата и процењује испуњавање обавеза. У случају постојања недостатака, земља се позива да предузме потребне кораке и да након тога поново поднесе извештај. Од 1998. године потпуној провери су се подвргле следеће земље: Норвешка, Аустрија, Италија, Чешка, Луксембург, Француска, Шведска и Швајцарска.

11. Светска здравствена организација и допинг

Светска здравствена организација је специјализована агенција Уједињених нација, основана 7. априла 1948. године, која се бави различитим питањима везаним за физичку, менталну и социјалну добробит људи. Између многих других питања, Светска здравствена организација се бави и питањем утицаја физичких активности, укључујући и спортске, на здравље човека. У склопу бриге о заштити здравља човека, разматран је и проблем допинга у спорту.

Светска здравствена организација публиковала је 1993. године сажети извештај под називом: „Drug Use and Sport“. Извештај се темељио на збирним информацијама из различитих националних програма, истраживачких студија, статистичких извештаја, интервјуа и евиденција. Извештај је закључио да је употреба допинга у спорту повећана и да морају бити предузете активности на сузбијању таквог тренда. У извештају је стављен нагласак на потребу координисаног деловања између спортских организација и здравствених агенција, како на националном тако и међународном нивоу. На крају извештаја је препоручено предузимање широких истраживачких активности везаних за употребу допинга у спорту и установљење стратегија промоције здравља међу спортистима.

Савет ЕУ изјаснио се изричито о проблему допинга по први пут на свом састанку одржаном у Бечу од 11. до 12. децембра 1998. године. У закључцима са састанка истакнута је забринутост обимом проблема допинга у спорту и наглашена потреба предузимања мера на нивоу ЕУ. Савет је позвао државе чланице да у сарадњи са Европском комисијом (Комисијом) и организацијама надлежним за спорт испитају могуће мере којима би се проблему допинга одлучније супротставило, посебно кроз бољу координацију постојећих националних мера. Допинг скандали из 1998. године, посебно они са Светског пливачког првенства у Аустралији и Tour de France, јасно су показали сву тежину проблема, која се описана на неформалном састанку Савета одржаном у Бону 18. јануара 1999. године: антидопинг прописи појединих држава, укључујући правила о допинг контроли и санкцијама за кршење антидопинг правила, нису међусобно усклађени. Недовољном се показала и дотадашња сарадња између полиција, судова и царина држава чланица у односу на трговце дрогама и друге који учествују у снабдевању допинг средстава. Побољшања су могућа само тада ако се поред политичких аспеката везаних за унутрашње тржиште ЕУ и интереси заштите здравља претворе у једну конзистентну политику. На овим основама Комисија је у децембру 1999. године издала Саопштење о плану за допринос Уније борби против допинга. Кључни елемент ове стратегије је учешће Уније у оснивању Светске антидопинг агенције.

Саопштење Комисије се темељи на **Закључцима Прве конференције ЕУ о спорту**, одржаној од 20. до 23. маја 1999. године у Грчкој (Олимпија). У тим Закључцима је у односу на борбу против допинга истакнуто:

– Борба против допинга је кључна за обезбеђивање интереса и кредибилитета спорта и за заштиту права и здравља спортиста. Многи различити комплементарни приступи морају се узети у разматрање, посебно превенција, информације и образовања;

– Координација, кооперација и хармонизација је потребна на свим нивоима. Сви укључени партнери морају да раде у складу са кохерентним планом.

– Допинг и спорт су два суштински супротна концепта. Спорт је средство да се превазиђу физички лимити природним методама и техничким побољшањима. Употребом забрањених метода и супстанци крше се основни принципи спортске етике и угрожава јавно здравље. Ниједан степен дозвољености се не сме толерисати у борби против допинга.

– Европа - родно место олимпијског покрета - треба да преузме водећу улогу у овој борби. Спортске организације, националне и међународне (и НОК, међународне федерације, националне федерације и остале чланице асоцијација), владе и европске институције се позивају да координишу напоре у овој бескомпромисној борби и да се при том увек руководе могућношћу да они који варају могу да буду у предности. Посебна природа спорта мора увек да се наглашава (разлика између економских и осталих димензија). Ефикасност акције ће се мерити временом реакције. У овом контексту борба против допинга у свим спортовима мора да се води.

– У контексту различитих иницијатива на европском нивоу (Бечки самит, неформални сусрети спортских министара, заједнички приступ у Лозани) Европа мора да дефинише област сарадње која ће се заснивати на правилима која треба да буду уједначена тако да ће спортисти знати са којим законима могу да рачунају. Усаглашавање закона постаје европски императив.

– Борба мора да буде циљана тако да се оствари апсолутни допринос у борби против допинга. Култура дроге и попустљивост претерана конкуренција, нелогично високи изазови притиска спонзора, комерцијални и/или институционални, треба да буду одбачени али због тога сви актери морају да постигну споразум.

– Борба против допинга у спорту захтева организацију на међународном и националном нивоу (НОК, међународне федерације, националне федерације, и остале чланице асоцијације) и јавне власти треба да сарађују отворено и искрено. Потребна је такође већа сарадња на међународном нивоу када је реч о универзалној природи спортских такмичења.

– Када је реч о различитим улогама различитих актера у организацији спорта, сви они морају да буду финансијски укључене у борбу против допинга. Идеја о заједничком финансијском доприносу мора да буде посебно истакнута.

– Производња и дистрибуција допинг средстава треба да буде ствар полиције. За ефикасност акције потребно је већа координација влада, полиције и царинских власти.

– Заштита младих представља приоритетни циљ у овом погледу. Млади таленти прерано се укључују у високо профитабилна такмичења. При том су изложени психолошком притиску и недозвољеним физичким манипулацијама. Породица и тренери морају да имају посебну одговорност на заштити младих.

– Конференција жели да скрене пажњу. не само спортских федерација и јавних управа већ и лекара специјалиста спортске медицине,

здравствених радника, лабораторијских техничара и свих оних који су задужени за спортске тимове, у смислу одговорности на заштити здравља спортиста.

– Свака стратегија у борби против допинга треба да укључи три основна елемента: одговарајући и ефикасан ниво контроле ван такмичења; хармонизацију листе са усвојеним анти допинг средствима; стандардизацију процедуре провере и хармонизацију казни и права спортиста.

– Међународна Агенција коју је предложио МОК треба да буде кључна за рад на активностима. Активна улога комисије и земаља чланица у овом процесу је добродошла. Они треба да обезбеде пуно поштовање принципа транспарентности, независности и оправданости. Увођење појмова као што су: стандарди и акредитације, контрола квалитета и референтна лабораторија такође треба да буду узети у обзир. Активност заједнице треба да буде координирана са Саветом Европе, у циљу реалне кохеренције.

–На нивоу ЕЗ комисија наговештава следеће области активности: употребу истраживачких програма ЕЗ; побољшање критерија за акредитацију лабораторија (или мреже лабораторија); сарадња са фармацеутском индустријом и јавним здравственим установама, везано за информације и контролу дистрибуције забрањених лекова (идеја је да сви опасни лекови имају исти лого или знак); јачање сарадње полиције и царине; организација образовних и кампања за јачање свести о штетних утицаја психо активних супстанци код младих; борба против допинга у спорту и ван спортских организација је веома важна.

У оквиру **9. Европског спортског форума** одржаног 26–27. 10. 2000. године у Lille, усвојени су закључци радне групе о допингу у спорту (Conclusions of the working party on measures to connter doping in sport).[13] Ови Закључци су важни јер је у њима органима ЕУ предложена листа приоритета у погледу борбе против допинга у спорту. Активности које је ЕУ предузимао од 2000. године до данас показују да су се органи ЕУ углавном држали тих приоритета.

Листа приоритета Европског спортског форума у погледу борбе против допинга обухвата:

- да би се са проблемом допинга борило у самом корену, нужно се морају спровести едукативни програми помоћу којих би се младим људима указало на ризике допинга;

[13] www.europa.en.int/comm/sport/doc/ecom/ forum2000_conclusions_dopage_en. pdf

- дејство допинг супстанци на здравље мора бити боље истражено;
- спортисти и спортисткиње морају тачно знати како изгледа њихов правни положај;
- треба установити платформу за размену индустрија и заједнички рад са фармацеутском индустријом. Могуће теме су, на пример, илегална трговина и илегална производња средстава за лечење, као и финансијска подршка истраживачким пројектима. Фармацеутска индустрија би требала да пружа благовремено информације о новим производима и да учествује у напорима за етикетирањем допинг средства;
- треба установити платформу за размену информација и координацију са јавним здравственим организацијама, да би се разговарало о ризицима злоупотребе лекова и недопуштеном производњом No-Name средстава за лечење;
- треба се борити против узрока допинга, на пример кроз координацију календара такмичења, да би се планирало довољно време за одмор спортиста и да би се смањио притисак спонзора и медија на спортисте у погледу очекивања њиховог учинка;
- хармонизовање мера борбе против допинга не треба да се ограничи само на правне прописе и поступке тестирања него треба да обухвати и квалитет антидопинг програма и иницијатива;
- треба обезбедити примерену полицијску сарадњу, како би се изградиле мере борбе против илегалне трговине допинг супстанцама[14];
- треба координирати истраживања како би се избегло дуплирање рада и средстава различитих истраживачких центара. Посебна пажња треба бити посвећена студијама о средњорочним и дугорочним последицама допинга на здравље спортиста;
- треба обезбедити координацију и хармонизацију поступака кажњавања (казнених поступака), како би се правни прописи боље спроводили и осигурала да су спортисти и спортисткиње свесни свог правног положаја. Кажњавањем посебно требају да буду обухваћена лица која учествују у допинг пракси;
- треба утврдити механизме сталне ревизије Листе забрањених супстанци, како би се држао корак са медицинским и фармаколошким напретком (развојем);

[14] У једном извештају Интерпола указано је на недовољну заинтересованост држава чланица ЕУ у односу на трговину допинг средствима. ИНТЕРПОЛ је упозорио да је трговина допинг средствима достигла исти обим као и трговина одређеним тзв. друштвено прихватљивим дрогама.

- треба побољшати информациони утицај, нпр. кроз детаљне информације о средствима лечења, како је то Европски парламент тражио.;
- Европа мора једногласно стати иза Светске антидопинг организације и задаци ове Агенције морају бити прецизније одређени.

На дефинисање политике ЕУ према проблему допинга у спорту битно су утицали и Закључци Комитета за привредна и социјална питања од 24. маја 2000: „**План за допринос Европске уније борби против допинга**“. [15] У закључцима је препоручено:

- изградња делотворног система контроле здравља спортиста који не зависи од спортског покрета;
- установљење европске референтне лабораторије;
- подршка епидемиолошким истраживањима;
- организовање велике конференције о допингу;
- доношење специјални прописа о заштити спортиста у комунитарним одредбама које се односе на здравље и заштиту радника;
- припрема директиве о заштити деце и омладине у спорту, ради заштите њиховог здравља и очувања њихове самосталности;
- подржати специјалистичко спортско-медицинско образовање (школовање);
- утврђивање кодекса понашања у спортској медицини, у сарадњи са професионалним удружењима која би надгледала примену кодекса;
- ЕУ треба и даље да пружа снажну подршку Светској антидопинг агенцији, при чему мора бити обезбеђена самоодговорност Агенције. Националне антидопинг агенције требају тесно да сарађују са Светском антидопинг агенцијом.

Из раније изложеног прегледа активности ЕУ последњих година, може је уочити да је ЕУ посебан нагласак у борби против допинга ставила на превенцију и истраживања. Европска комисија је 1998. године „наручила“ израду тзв. **HARDOP извештаја о „хармонизовању метода и мера у борби против допинга“**, са циљем дефинисање истраживачких подручја у којима се може дати посебан допринос борби против допинга.[16] Завршни извештај пројекта објављен је 1999. године и у њему је наглашено да треба подржати не само нова истраживања везана за

[15] http://www.europa. eu. int/comm/sport/key_files/doping/b_doc_en. html
[16] http://europa. eu. int/comm/research/smt/hardop-en. pdf

методе тестирања и испитивања узорака него и за подручје координације и васпитања.

У складу са препорукама HARDOP извештаја органи ЕУ су посебну пажњу посветили пројектима који требају да прошире постојећа знања у односу на доказивање употребе стероидних хормона, имајући у виду њихов брз развој и обим илегалне трговине. У том погледу су посебно важни следећи пројекти које је финансирала ЕУ[17]:

ISOTRACE – развој синтетичких стероида који имају исту хемијску структуру са природно постојећим стероидима ствара велике тешкоће у њиховом доказивању. У оквиру овог пројекта развијена IRMS (Isotope Mass Spectrometry) техника циља на утврђивање специфичне садржине изотопа забрањених синтетичких хормона.

SGLC/MS – злоупотреба андрогених анаболичких стероида (AAS) од стране спортиста је један од најстаријих али и најизразитијих проблема. Овај пројекат има два циља: прво, развој поступка за синтетизирање AAC како би послужио као референтно средство при тестирању лекова, и друго, развој нове LC/MS (Liquid Chromatography/Mass Spectrometry) технике која би омогућила брзо утврђивање AAC.

ALADIN – допинг тестирања су се показала као делотворно средство у борби против допинга. Лабораторије за тестирање морају имати акредитацију МОК-а. То, међутим, више није довољно и од лабораторија се очекује да поседују цертификат у складу са ISO 17025 пре него што буду акредитоване. Ово подразумева да се оне подвргну спољној контроли процене квалитета и пруже доказе о својој способности за вршење тестирања допинг узорака. Овај пројекат се бави развојем програма тестова које би акредитоване лабораторије требале да врше. Развојем посебне компјутерске мреже, акредитоване лабораторије би биле међусобно повезане и бринуле би се за адекватну, брзу, консеквентну и поузданy размену информација. У ову мрежу могле би бити укључене и лабораторији изван ЕУ.

CAFDIS – овај пројекат се бави развојем светске мреже заинтересованих партнера за борбу против допинга и напредне платформе за размену информација везаних за допинг у спорту. Формирање web сајта треба да обезбеди скупљање и дистрибуцију информација у четири подручја: образовање, будући трендови, истраживања и развој, лабораторијска питања. Мрежа има за задатак да „основна знања“ из области допинга у спорту стави на располагање заинтересованим лицима. Прва циљна група су спортисти, на другом нивоу су спортски савези, тренери, менаџери, а на трећем нивоу су лабораторији, судије и медицински персонал.

---

[17] Видети, http://europa. eu. int/comm/research/

Значај борбе против допинга истакнут је и у **Белој књизи о спорту**, документу који је усвојила Комисија Европске уније 11. јула 2007. године. У тачки 2.2 која носи наслов: „Уједињење снага у борби против допинга“ посебно је истакнуто:

– Допинг веома угрожава спор у целом свету, па и у Европи. Он поткопава начела отвореног и поштеног такмичења, озбиљно утиче на слику о спорту и озбиљно угрожава здравље спортиста. На европском нивоу треба у борби против допинга узети у обзир кривични поступак и здравствену димензију у спречавању. Надлежни органи држава чланица (гранична полиција, национална и локална полиција, царина итд.), акредитоване лабораторије од стране WADA и ИНТЕРПОЛ требали би, уз подршку ЕУ, успоставити партнерство у правовременој размени информација о новим допинг супстанцама.

– Комисија препоручује да се трговина незаконитим допинг супстанцама третира једнако као и трговина незаконитим дрогама у целој ЕУ.

– Комисија позива све актере који су надлежни за јавно здравље да узму у обзир штетно дејство допинга на здравље становништва. Позивају се и спортске организације да обезбеде да млади спортисти и спортисткиње буду добро обавештени и образовани о допинг супстанцама, преписивању лекова који могу да садрже такве супстанце и о њиховом утицају на здравље.

– За ЕУ би било посебно значајно боље усклађивање приступа борби против допинга, заједно са обликовањем заједничких ставова кроз повезивање са Саветом Европе, WADA и УНЕСКО, као и размену информација о доброј пракси између влада, националних антидопинг организација и лабораторија. У том оквиру је изузетно важно да државе чланице усвоје УНЕСКО Конвенцију против допинга у спорту.

13. Светска конференција о допингу – Мадрид 2007

У Мадриду је од 15. до 17. новембра 2007. године одржана Светска конференција о допингу, на којој су размотрени актуелни проблеми борбе против допинга у савременом спорту. Учешће је узело 1468 лица, која су представљали све најважније међународне спортске организације, владе држава и међународне организације. Најзначајнији догађај на Конференцији је било усвајање Измена Светског антидопинг кодекса. Измене ће ступити на снагу 1. јануара 2009. године.

На конференцији је изабран нови председник Светске антидопинг агенције. У току три дана целодневних сесија и предавања, учесници су упознати од стране највиших представника Светске антидопинг агенци-

је, представника међународних спортских федерација, представника националних министарстава надлежних за послове спорта, као и представника међународног и националних олимпијских комитета и врхунских активних и бивших спортиста, о тренутном стању борбе против допинга у спорту, о предузетим и планираним активностима.

Делегацију Републике Србије предводила је министар омладине и спорта Снежана Самарџић Марковић.

14. Ad hoc комитет Европског координатиовног форума

Ад хок комитет Европског координативног форума (The Ad Hoc Comitte European Co-ordination Forum - CAHAMA) је комитет експерата одговоран за координацију ставова држава потписница Европске културне конвенције Савета Европе у вези сарадње са Светском антидопинг агенцијом. Република Србија је потписник Европске културне конвенције, као и за давање стручних мишљења Комитету министара Савета Европе по тим питањима. CAHAMA је састављена искључиво од представника држава потписница Европске културне конвенције. Свака држава одређује свог представника, с тим да то може да буде или високи званичник надлежног министарства или националне антидопинг организације (агенције). На састанцима CAHAMA учествују и представници Парламентарне скупштине Савета Европе, Европске комисије и WADA.

II. НАЦИОНАЛНО АНТИДОПИНГ ЗАКОНОДАВСТВО

Улога влада светских земаља у борби против допинга апострофирана је у више докумената усвојених на различитим међународним скуповима и конференцијама. Са становишта Светског антидопинг кодекса (чл. 22.1) и Европске конвенције против допинговања у спорту (чл. 3. - 5) улога и одговорност влада (држава) у борби против допинга требала би да буде:

– свака влада треба да предузме позитивне мере с циљем пружања подршке борби против допинга у најмање следећим областима: подршка националним антидопинг програмима; доступност забрањених супстанци и забрањених метода; омогућавање приступа Светској антидопинг агенцији ради спровођења допинг контроле изван такмичења; проблем допуна исхрани које садрже неоткривене забрањене супстанце; ускраћивање, делимично или у потпуности, финансијске помоћи спортским организацијама и учесницима који не поштују

Светски антидопинг кодекс или одговарајућа антидопинг правила која су усвојена у складу са Кодексом;

– држава треба, где је то потребно, да усвоји законодавство, прописе или административне мере за ограничење доступности (укључујући одредбе о контроли кретања, поседовања, увоза, дистрибуције и продаје), као и употребу забрањених средстава и метода допинговања, а посебно анаболичких стероида;

– влада треба да уводе критеријум за доделу јавне новчане помоћи спортским организацијама за ефикасно примењивање прописа против допинговања.

– влада треба да помаже својим спортским организацијама да финансирају контролу и анализе допинговања, или директно новчаном помоћи или дотацијама, или признавањем трошкова за такву контролу и анализу при одређивању укупне новчане помоћи или дотације које се додељују тим организацијама;

– влада треба да предузима одговарајуће мере за ускраћивање новчане помоћи из јавних средстава за припреме појединих спортиста који су суспендовани због допинговања у спорту, за време трајања суспензије;

– влада треба да подстиче и, где је потребно, олакшава обављање контроле допинговања од стране њихових спортских организација, коју траже надлежне међународне спортске организације за време или изван спортских такмичења;

– влада трба да подстиче и олакшава преговоре спортских организација о споразумима којима се дозвољава да њихови чланови буду тестирани у другим земљама од стране прописно овлашћених тимова за контролу допинговања;

– влада треба да координира политику и акције владиних органа и других јавних тела за борбу против допинговања у спорту.;

– влада треба да оснује или да олакша оснивање једне лабораторије или више лабораторија за контролу допинговања погодних за разматрање акредитација према критеријумима које су усвојиле одговарајуће међународне спортске организације и које је одобрила група за праћење Европске конвенције против допинговања у спорту. Влада треба такође да помогне својим спортским организацијама да им се омогући приступ таквој лабораторији на територији друге чланице.

Поред тога што су све европске земље потписнице Европске конвенције о спречавању допинга у спорту, многе од њих имају и специфично антидопинг законодавство, као, на пример, Белгија, Француска,

Грчка, Шпанија, Италија, Шведска. Поједине земље су се проблемом допинга у спорту бавиле у оквиру општијих закона, који садрже поједине одредбе релевантне за допинг. Према нашим сазнањима, антидопинг одредбе се, на пример, налазе у следећим законима у свету:

Аустралија	Australian Sports Drug Agency Act, 1990
Аустрија	Bundes – Sportfoerderungs-gesetz, BGBl. I Nr. 143/05, 64/2006; 5. Abschnits – Massnamen gegen das Doping, par. 14–27 (измене од 19. маја 2006).
Алжир	Ordonance 95/09–25 fevrier 1995, article 129
Бугарска	Ordinance for doping control for sport-competition and training activities in the Repulic of Bulgaria, 2. 10. 2005.
Немачка	Par. 6a of the Pharmaceutical Act (измене из 1997)
Белгија	Decree of the Flemisch Community - 27. March 1991 and Decision of the Flemisch Government - 23 october 1991.
Данска	Law no. 232 of 21/04/1999.
Финска	Medicines Act 385/1987
Француска	Loi relatif a la protection de la sante des sportifs et a la lutte contre le dopage, 23.03.1999.
Грчка	Закони бр. 2725/1999 и 1646/1986
Ирска	Section 6(d) of the Irish Sports Council Act, 1999.
Италија	Legge n. 376 („Discipline of the sanitary protection of the sport activities and the fight against the doping"), 14 dicembre 2000
Луксембург	Loi du 11 janvier 1989
Португал	Law 1/90 of 13. 01. 1990; Law 183/97 of 26.07.97; Law 385/99 of 28.09.99 and regulation 816/97 of 05.09.1997.
Пољска	The Act on Physical Culture of 18 January 1996; The Regulation of the Minister of National Education of 18 September 2001 on detailed principles of disciplinary responsibility for the violation of anti-doping rules
Румунија	Law no. 552/2004 prevention&fight against doping
САД	Anabolic Steroid Control Act of 2004; Controlled Substances Act of 1970 and 1990.
Шведска	The prohibition of Certain Doping Agents Act, introduced in Juli 1992 and revised in 1999.

Шпанија	Ley Antidopaje, Boletin Official del Estado, num. 279, 22/11/2006 (ступио на снагу 22. 2. 2007)
Хрватска	Закон о шпорту од 28. јуна 2006 (чл. 72, 73, 76. и 77 – Народне новине, бр. 71/06) и Уредба о оснивању Хрватске агенције за борбу против допинга од 7. 2. 2007.
Црна Гора	Закон о спорту, Сл. Лист РЦГ, бр. 49/2004 и 36/2006 (чл. 27, 46. и 69)

Ми ћемо овде дати само кратак преглед стања антидопинг законодавства у Француској, Италији и Немачкој.

1. Француска

Француска је први закон против допинга у спорту донела још 1965. године, а 28. јуна 1989. године и други антидопинг закон, којим је регулисала превенцију и спречавање коришћења допинга на спортским такмичењима и манифестацијама. Овај закон је дао нову правну дефиницију допинга, а под чином допинга подразумевао је не само коришћење забрањених супстанци и процедура већ и преписивање рецепата и лакше долажење у посед ових производа. По овом закону је основана француска национална антидопинг комисија, којој су дата одређена овлашћења за спровођење допинг контрола. Законом су установљене одређене административне мере као и казнене мере у случају прекршаја антидопинг правила.

Нови закон против допинга донет је 23. марта 1999. године. Реч је о Закону о заштити здравља спортиста и о борби против допинга.[18] Тежиште измена не налази се у материјалним одредбама који се тичу забрана, већ у одредбама о процедурама. Закон има следећу основну структуру:

– Циљ закона (чланови 1–4) – закон за свој примарни циљ поставља заштиту здравља спортиста. У том циљу се уводи медицинско праћење спортиста, обука лекара и спортских тренера и развој превентивних кампања;

– Медицински надзор (чл. 5–13) – Спортисти морају да поседују медицински сертификат, који је услов за добијање прве лиценце (licence sportive) у било којој спортској дисциплини. Сертификат је такође услов за учешће на такмичењима. Доктор који утврди да је спортиста користио допинг не може да изда сертификат, а ако сумња

[18] Loi relatif a la protection de la sante des sportifs et a la lutte contre le dopage

да је коришћен допинг у обавези је да анонимно о томе обавести медицинску комисију (научну групу) Савета за превенцију и борбу против допинга. Доктори који се не придржавају својих обавеза подлежу дисциплинским мерама. Спортске федерацију су обавезне да установе посебно медицинско праћење за своје врхунске спортисте. Спортисту такмичара прати и спортски пасош (livret sportif), као списак такмичења и лекарских прегледа. Програми образовања за спортске функционере морају укључивати и превенцију допинга. Лекар који спортисти мора да препише средство које садржи допинг, обавезан је да о томе обавести спортисту;

– Савет за превенцију и борбу против допинга (Consel de prevention et de lutte contre le dopage, CPLD – чл. 14–16) – CPLD је независна управна организација, која замењује тзв. Допинг комисију формирану 1989. године (Commission nationale de lutte contre le dopage). Савет се састоји се од 9 чланова, и то 3 из реда судства, 2 лекара, 1 представник науке и 3 из спортског покрета. Чланови се бирају на 6 година и не могу бити поново бирани, али ни опозвани. Савет се обнавља сваке две године за трећину. Савет контролише кампање за превенцију и борбу против допинга, као и истраживања. Његова основна функција је да буде саветодавно тело спортских федерација и државе. Савет финансира држава, али он има потпуну аутономију како ће расподелити свој буџет;

– Дефинисање допинга (чл. 17–19) – забрањено је коришћење средстава и процедура које се налазе на листи утврђеној од стране Савета Европе, као и давање, нуђење и примена таквих средстава и процедура спортисти. Забрањено је избегавање допинг контроле утврђене у складу са законом;

– Допинг контрола (чл. 20–24) – Министарство за омладину и спорт одређују докторе који су овлашћени да врше допинг контролу на такмичењима и изван такмичења. Они су такође овлашћени и да сарађују са судовима и полицијом у вршењу послова допинг контроле. Спортиста је обавезан да учествује и у испитивању узорка крви. Протокол о извршеној контроли доставља се министарству, надлежном савезу и Савету.

– Обавезе спортских савеза и санкције (чл. 25–29) – Спортски савези су обавезни да у своје статуте унету одредбе о допинг контроли, дисциплинском поступку и санкцијама. Спортске федерације су овлашћене за санкционисање спортиста у првом степену. Уколико се санкције не спроводе или ако су спорне, онда надлежност за доношење одлука прелази на CPLD. Савет може да коригује дисциплинске одлуке спортске федерације ако нађе да су непримерене, а може и

сам да изрекне казне: лицима која нису лиценцирана; ако спортска федерација не изрекне казну или то не учини у законом одређеним роковима. Спортски савез мора донети одлуку у првој инстанци у року од три месеца, а у другој инстанци у року од пет месеци. Савет начелно мора одлучити у року од три месеца. Одлука Савета може бити оспорена само од стране Државног савета.

– За кршење антидопинг правила постоје и одређене кривично правне санкције. Поред казне затвора и новчане казне, кривични суд може изрећи и забрану обављања позива, наложити јавно објављивање пресуде, одредити затварање фирме, изрећи забрану обављања јавног позива. Према француском Антидопинг закону, сама употреба допинга не подлеже кривичној одговорности, али зато лице које се не одазове контроли или не поштује изречене санкције, подлеже казни затвора до 6 месеци или новчаној казни од 50.000 ФФ (курс 31. 12. 2002. је био 6.55957 франака за 1 евро). С друге стране, ко забрањене допинг супстанце преписује, нуди их, даље даје или на други начин олакшава њихово узимање спортисти такмичару, може бити кажњен затвором до 5 година и новчаном казном до 500.000 ФФ. Иста казна прети и лекару који не обавести спортисту да га лечи средством које садржи допинг супстанце. Учесницима организоване групе може се изрећи казна од 7 година затвора и новчана казна до 1 милион ФФ (чл. 27).

2. Италија

Прве законодавне мере које се односе „на здравствену заштиту у спортским активностима датирају из педесетих година. Законом о заштити здравља при спортским активностима, од 28. децембра 1950. године, задатак заштите здравља спортиста пренет је у надлежност Италијанске федерације (савеза) за спортску медицину (Federazione Medico – Sportiva Italijana), која је чланица Националног олимпијског комитета Италије (КОНИ). За време олимпијских игара у Риму 1960. године Федерација је започела са извођењем антидопинг тестова. Закон из 1950. године заменио је Закон од 25. октобра 1971. године бр. 1099, у који су унети специфични антидопинг циљеви. За спортисте „који користе супстанце за које се може доказати да штете здрављу“ и њима вештачким путем модификују своје природне капацитете уведене су одређене казнене мере. Контроле је почела да спроводи држава на бази јасно прописане процедуре. Међутим, због различитих разлога ове мере су у пракси тешко и мало примењиване.

У наредним годинама издат је општи Декрет за заштиту здравља у такмичарским спортским активностима (Декрет Министра за здравство од 18. фебруара 1982) и нетакмичарским активностима (Декрет Министра за здравство од 28. фебруара 1983). Неки прописи се тичу само професионалних спортиста (Министарски декрет од 13. марта 1995) и то у следећим спортовима: фудбал, кошарка, бициклизам, голф, бокс, мотоциклизам.

Многи региони су донели сопствене регулативе не само на пољу здравствене заштите већ и на пољу допинг тестова.

Законом од 11. марта 1988. године бр. 67, основан је национални фонд за антидопинг иницијативу, међутим одређене мере никада нису била спроведене.

Након што је Италија Законом од 29. новембра 1995. године бр. 522 („Ратификација и имплементација антидопинг конвенције која је са апендиксом усвојена у Стразбуру 16. новембра 1989. године“) ратификовала Европску конвенцију против допинговања у спорту, државни напори за спречавање допинга настављени су предлагањем измена чл. 445. Кривичног законика, које су кривично требале да санкционишу различите прекршаје антидопинг правила. Пројекат измена Кривичног законика је пропао због противљења Берлусконијеве партије (Forza Italia).

После неколико година припрема, Италија је 14. децембра 2000. године усвојила нови антидопинг закон: Law n. 376: „Regulation of Health Standards in Sports Activities and the Fight Agains Doping“. Закон има следећу основну структуру:

– Здравствена заштита спортских активности. Забрана допинга (чл. 1) – спортиста може да учествује у спортским активностима ако га оне не угрожавају ни физички ни психички. Ако је спортиста болестан, лекар му може преписати одређену терапију, у дози која је за то потребна, иако лек садржи допинг супстанцу;

– Класе допинг супстанци (чл. 2) – Допинг лист се редовно проверава у размаку не дужем од 6 месеци;

– Комисија за надзор и контролу допинга и за заштиту здравља у спортским активностима (чл. 3) – Комисија се образује при Министарству здравља. Комисија је између осталог надлежна за одређивање критеријума и методологије антидопинг контроле; одређивање такмичења и спортова у којима ће се извршити контрола, утврђивање допинг листе, одређивање лабораторија за допинг контролу, остваривање међународне сарадње у реализовању антидопинг програма; спровођење промотивних и информативних кампања за заштиту здравља и спречавање допинга. Чланови Комисије, њих 20, су из реда: Министарства здравља, Министарства културе, Института здравља, представника региона, представника КОНИ, представника тре-

нера, представника спортиста, представника лекара спортске медицине, представника правних експерата за проблеме допинга, представника појединих професија од значај за борбу против допинга (токсиколози, клинички патолози, клинички фармаколози, педијатри). Комисија се бира на 4 године и њени чланови се не могу опозвати али ни поново именовати.

– Лабораторије за здравствену контролу спортских активности (чл. 4) – надзор над радом овлашћених лабораторија врши Медицински факултет;

– Надлежности региона (чл. 5) – региони планирају мере заштите здравља у области спорта;

– Примена одредби које се тичу спортиста (чл. 6) – КОНИ, спортски савези и спортске организације су у обавези да своја акта ускладе са законом и да регулишу дисциплински поступак и казне за прекршаја антидопинг правила или за ускраћивање допинг контроле. Спортиста је обавезан да се подвргне антидопинг одредбама статута спортског савеза и спортске организације. Спортски савези су обавезни да се брину о образовању и усавршавању спортиста, тренера и здравственог особља, у питањима допинга;

– Медицинска средства која садрже допинг супстанце (чл. 7) – произвођачи, увозници и трговци средстава која у себи садрже допинг супстанце обавезни су да министарству здравља достављају једном годишње податке о продатим количинама. На производу мора да постоји ознака да он садржи допинг супстанце;

– Однос према Парламенту (чл. 8) – министар здравља подноси Парламенту годишњи извештај о примени закона;

– Казнене одредбе (чл. 9); - кривичној одговорности подлеже како сам спортиста тако и лице које му омогући допинговање. Спортиста који употреби допинг може кривично одговарати: „Ко допинг средства или супстанце које немају никакву лековиту сврху сам узима или омогућава њихову примену, у циљу да изазове промене у организму које повећавају такмичарске способности или да превари допинг контролу, кажњава се затвором од 3 месеца до 3 године и новчаном казном од 5 милиона лира до 100 милиона лира (курс 31. 12. 2002. је био 1936.27 лира за 1 евро)“. С друге стране, лицу које омогући примену допинг средства или супстанце која нема никакву лековиту сврху, у циљу да изазове промене у организму које повећавају такмичарске способности или да превари допинг контролу, изриче се казна затвора од 3 месеца до 3 године и новчана казна од 5 милиона лира до 100 милиона лира. Казне се пооштравају ако је радња: имала за последицу оштећење здравља; предузете према малолетнику;

предузета од стране члана или запосленог одређеног спортског савеза. Уколико је радње предузео припадник медицинске професије, уз казну му се изриче и забрана обављања позива у одређеном временском трајању. Ко допинг средства продаје изван апотека и других допуштених места, кажњава се затвором од 2 до 6 година и новчаном казном од 10 милиона лира до 150 милиона лира.

– Финансијско покриће (чл. 10) – годишњи трошкови спровођења закона се реализују преко КОНИ у висини од 2 милијарде лира за рад Комисије и 1 милијарда за рад лабораторија. Обавеза спортских савеза на усавршавање својих чланова у проблематици допинга не ствара никакво право на тражење помоћи од државе.

3. Немачка

Савезна Република Немачка нема посебан антидопинг закон, али се од 2002. године у немачкој правној и спортској јавности води озбиљна расправа о потреби да и Немачка донесе посебан закон за борбу против допинга. Да се о допингу озбиљно размишља у Немачкој говори и чињеница да је 2002. године формирана Национална антидопинг агенција, а и да је Немачка дале огроман допринос у усвајању Светског антидопинг кодекса и раду Светске антидопинг агенције.

Посебне одредбе о допингу налазе се у немачком законодавству у оквиру Закона о средствима лечења (лековима). Према пар. 6а овог Закона[19], забрањено је средства за лечење стављати у промет, преписивати или на друге примењивати у сврхе допинга у спорту. Забрана се односи само на лекове који у себи садрже допинг супстанце наведене у листи уз Европску конвенцију против допинговања у спорту. Савезно министарство здравља, у споразуму са министарством за унутрашње послове и уз сагласност Горњег дома Парламента, може забрану проширити и на друге супстанце које могу непосредно или посредно угрозити здравље спортисте кроз употребу допинга. У случају прекршаја ове забране одговорном лицу прети казна затвора (кривично дело) до 3 године (пар. 95 Закона о лековима). Уколико се средство лечења да малолетном лицу (испод 18 година) или на њега примени у сврхе допинга у спорту, одговорном лицу прети казна затвора од једне до 10 година. Покушај допинга је кажњив. Уколико је починилац поступао нехатно, прети му казна затвора до једне године или новчана казна.[20]

---

[19] Измене из 1997. године.

[20] Када је у питању кривична одговорност због допинга спортисте, немачки правници примењују и нека општа кривична дела из Кривичног законика.

III. ИСТОРИЈАТ ДОПИНГА

Ко је крив за то што је врхунски спорт постао бизнис са сталним притиском за постизање што бољег резултата?

Коришћење различитих средстава ради повећања сопственог учинка није изум модерног спорта. Још у време првих Олимпијских игара у античкој Грчкој међу спортистима је било уобичајено коришћење различитих стимулативних средстава (на пример, коришћење алкохолних пића, печурака или животињске крви). Касније је коришћено дејство и кофеина, нитроглицерина, алкохола, опијума или стрихнина. Ова средства су већ тада према такмичарским правилима сматрана за недопуштена и њихова употреба је санкционисана јавним објављивањем, новчаном казном или дисквалификацијом.

Поред «позитивног» допинга, спорт познаје и случајеве „негативног“ допинга (парадопинг), односно давање противничком спортисти неког средство које ће умањити његове способности.[21] Тако се долази до „изненађујућих победа“ спортисте који је по свим прогнозама и према својим способностима требао да изгуби. Негативни допинг се врши најчешће без знања противника. Први случајеви парадопинга забележени су у боксу. Тако је 1910. године боксер James Jeffrie након класичног нокаута од Jack Jonssons тврдио да му је у чај сипана дрога. Ни са правног ни са спортског становишта такве радње се, међутим, не сматрају «допингом» него криминалним деликтима.

Табела са најзначајнијим датумима из историје допинга

1879	Опште присуство коришћења разних „средстава“ од стране бициклиста за време чувене исцрпљујуће трке „Шест дана“: кокаин, камфор, кардиазол, ефедрин, шећер натопљен у етар.
1886	Први документован допинг случај у модерном спорту од стране пливача у Амстердаму
1886	Први документован смртни случај бициклисте Линтона услед узимања медикамената (Trimethyl) на великој трци Париз - Бордо
1904	Британац Tom Hicks употребио на Олимпијским играма у Сент Луису стрихин и победио у маратону
1908	Стручна примена кисеоника код спортиста, али без великих резултата

[21] Често је коришћен у коњичком спорту за онеспособљавање противничког коња.

1910	У Аустрији први пут анализом пљувачке коња (пене) доказан допинг (Alkaloiden)
1930	Почиње «права» историја допинга. Она је директно везана за напредак фармакологије. Амфетамин је био први стимуланс који су након Другог светског рата користили многи спортисти, посебно бициклисти.
1940	На коњским тркама у Америци, које је углавном водила мафија, од 30% до 50% коња је било допинговано
1950	Умро италијански бициклиста који се такмичио у трци „Giro d`Italia“ услед употребе амфетамина
1960	Први документован смртни случај на Олимпијским играма – дански бициклиста Кнут Јенсен; Источна Немачка (ДДР) почела да спроводи тајни државни план о повећању резултата спортиста употребом допинга, пре света анаболика[22].
1961	При контроли професионалних фудбалера у Италији код 27% је утврђено коришћење амфетамина
1963	Покушај дефиниције допинга од стране Савета Европе у Стразбуру
1965	Прва законска регулатива о допингу у Белгији и Француској
1967	Оснивање Медицинске комисије МОК-а; прве допинг забране - одређење забрањених класа супстанци (прво су забрањене супстанце из групе стимуланата (као амфетамин) и групе наркотика (као нпр. морфин)
1968	Прве допинг контрола на Олимпијским играма у Гренобл у и Мексико Ситију
1972	Прва обимна Листа допинг средстава МОК; прва контрола са техником GC/MS (гасна хроматрографија и масена спектрометрија) ;
1974	На Листу забрањених средстава додати анаболички андрогени стероидни хормони (ААС), као што су: Metandienon, Nandrolon, Stanozolol

[22] Према тајним статистичким подацима из истраживања која су спровођена у ДДР о учинку употребе анаболика на резултате спортиста сазнаје се да допинг доноси, на пример,: повећање од 10 до 12 метара код бацача диска (мушкарци); у трчању на 400 м за жене побољшање од 4 до 5 секунда; у трци на 100 метара за мушкарце побољшање од 0,2 до 0,4 секунде, а за жене од 0,4 до 0,8 секунди.

1976	Забрана синтетичких анаболика; на Олимпијским играма у Монтреалу дисквалификовано 8 спортиста
1984	Забрана тестостерона и кофеина; Тестостерон по први пут тестиран на Олимпијским играма у Лос Анђелесу
1987	Светско првенство у атлетици у Риму – дисквалификована добитница бронзане медаље на 1500 м Сандра Гасер због употребе анаболика (Methyltestosteron)
1988	Забрана диуретика, бета блокатора и крвног допинга
1988	На Олимпијским играма у Сеулу дисквалификован победник у трци на 100м Бен Џонсон због употребе анаболика (Stanozolol). Његов тренер касније изјавио да је Џонсон употребљавао допинг средства још од 1981. године.
1989	Забрана пептидних хормона и хормона раста и еритропоетина (ЕПО)
1989	Конвенција Савета Европе против допинга у спорту
1991	СФР Југославија ратификовала Конвенцију против допинга у спорту
1994	Аргентински фудбалер Диего Марадона подвргнут на Светском првенству допинг контроли и у урину је нађено пет различитих супстанци које се налазе на допинг листи. Дисквалификован са Светског првенства.
1998	Француска полиција извршила рацију на бициклистичкој Трци кроз Француску. При граничној контроли између Белгије и Француске у службеном возилу бициклистичког тима «Фестина» пронађена велика залиха недозвољених медикамената. Пронађена допинг средства и у другим тимовима. Велики број бициклиста дисквалификован а поједини тимови сами иступили из Трке (Banesto и Once)
1999	Светска конференција Међународног олимпијског комитета о допингу у спорту
2000	Ступио на снагу нови Антидопинг кодекс Олимпијског покрета; Основана Светска антидопинг агенција; Почела тестирања употребе рекомбинантног хуманог еритропоетина.
2002	Усвојен Додатни протокол уз Европску конвенцију против допинговања у спорту

2003	Забрањен генски допинг; одржана друга Светска конференција о допингу у спорту у Копенхагену; усвојен Светски антидопинг кодекс
2004	Светска антидопинг агенција усвојила, на нови начин конципирану, Листу забрањених средстава. Са Листе забрањених средстава скинут кофеин и локални анестетици. Ступили на снагу Међународни стандарди за допинг контролу. Светска антидопинг агенција увела међународни процес за одобравање изузетака за терапеутску употребу и преузела од МОК акредитацију и реакредитацију лабораторија за анализу допинг узорака. На Летњим Олимпијским играма примењен допинг програм у складу са Кодексом.
2005	Почела употреба АДАМС базе података; 19. октобра 2005 усвојена од стране УНЕСКО-а Међународна конвенција против допинга у спорту; Народна скупштина Републике Србије усвојила Закон о спречавању допинга у спорту; основана Антидопинг агенција Републике Србије
2006	Настављена ратификација УНЕСКО конвенције; РАДО програм Светске антидопинг агенције ангажовао 90 земаља широм света у установљењу антидопинг програма; Антидопинг агенција Републике Србије донела подзаконска акта и почела са радом – тестирано 57 спортиста.
2007	Одржана трећа Светска конференција о допингу у спорту на којој су усвојене измене и допуне Светског антидопинг кодекса; Антидопинг агенција Републике Србије започела пројекат допинг контроле сто олимпијских кандидата, у оквиру кога је тестирано 48 спортиста од којих је 24 испунило олимпијску норму. Током 2007. године АДАС је обавила 290 допинг контрола, на којима је један спортиста из боба био позитиван и кажњен од стране Боб савеза забраном учешћа на такмичењима у периоду од 8 месеци и новчаном казном од 500.000 динара, с тим да је кажњен и његов лекар новчаном казном од 200.000 динара.

Најпознатији смртни случајеви у вези са допингом:

1886 – Артур Линтон, енглез, бициклиста - амфетамин
1949 – F. A. (италијан), бициклиста, амфетамин;
1959 – B. (италијан), бициклиста, амфетамин, кофеин;
1960 – Knut E. Jensen, данац, бициклиста, амфетамин, роникол;

1967 – Tom Simpson, енглез, бициклиста, амфетамин;
1968 – Yves Mottin, бициклиста, амфетамин;
1968 – Louis Quadri, фудбалер, амфетамин;
1968 - Jupp Elze, немац, боксер, амфетамин;
1983 – Weisser, американац, бодибилдер;
1987 - Birgit Dressel, немица, седмобојка, умрла услед алергијског шока – више година употребљавала укупно 101 различит препарат.

1. Аргументи за и против допинга

ЗА	Против
– Пунолетство спортисте (право самоодређења у односу на тело) – Задовољење жеља гледалаца (потрошача) – Произвољност допинг листе – Проблем јасних доказа о штетности – Проблеми при контроли – Допинг уз помоћ стручњака смањује ризике – И други користе – Допуштеност у другим сферама[23]	– Заштита од тешких оштећења здравља – Повреда спортских идеала и спортског духа – Заштита веродостојности спорта – Једнакост шанси – Економске штета – Углед спортиста (спортиста као узор) – Супротност лекарској етици – Свођење спортисте на његов резултат (учинак)

2. Раширеност употребе допинга

Да ли су сви спортисти позитивни?

Допинг је стални пратилац савременог спорта. Услед развоја техника допинг контроле и повећања обухвата допинг контроле, употреба забрањених допинг супстанци и метода значајно је смањена. Ригорозна допинг контрола на спортским такмичењима од 1972 до 1984 довела је до тога да су на допинг тесту мање од 1% спортиста били „допинг пози-

[23] Многе од допинг супстанци су прихваћене у друштву као средство за отклањање проблема везаних за активности у кући и на послу. Коришћење „пилула“ је постало саставни део high-tech друштва. „У ствари, уколико би људи истински рекли дрогама не, живот у многим Западним друштвима драматично би се променио“ (Jay Coakley, Sport in Society, New York, 2001, стр. 164).

тивни“. Од 1984. године опет је забележен знатан пораст употребе допинга. За време летњих Олимпијских игара у Сиднеју, од укупно 2.073 тестирана спортисте на допинг, 11 је имало позитиван резултат.

Употреба допинг супстанци постала је значајан пратилац и одређених облика рекреативног спорта, посебно код фитнес и боди-билдинг активности. Основни проблем код ових спортских активности лежи у прилично растегљивој разлици између допуштених препарата за обликовање, допунских средстава исхране и допинг стероида. Између честе спремности да се узимају разна допунска средства исхране да би се брзо дошло до пожељног изгледа тела и преласка на коришћење допинг супстанци, мали је корак. Уз лошу информисаност и често међусобно охрабривање, вежбачи постају лак плен рекламних проспеката разних средстава, која не ретко садрже и допинг супстанце. Колико је проблем изражен види се и из следећих примера: у 1986. години један лекар и два фармацеута продали су 2000 кутија „Тондерона“ по 150 пута вишој цени од уобичајене; у децембру 1995. године француски цариници запленили су 200.000 таблета и ампула намењених једном бодибилдинг клубу; на Интернету се може купити све од анаболика до бета блокатора по ценама које се крећу од 10 до 1000 евра; у периоду од 1987. до 1990. године умрло је 18 белгијских бициклиста и један холандски, највероватније од последица прекомерног узимања еритропоетина.[24]

Према подацима из националних извештаја за 2004. годину земаља потписница Европске конвенције против допинговања у спорту поднетих Групи за праћење Конвенције, на територији земаља потписница Конвенције у 2004. години укупно је извршено 75.734 допинг тестова. Овај број укључује како тестирања која су извршиле међународне спортске федерације тако и тестирања у оквиру националних антидопинг програма. Број тестирања у појединим земљама је потпуно различит, и креће се од неколико десетина до неколико хиљада. Ево неколико примера: Аустралија – 2944 на такмичењу и 3781 изван такмичења; Аустрија – 1237 на такмичењима и 808 изван такмичења; Канада – 1702 на такмичењима и 906 изван такмичења; Чешка – 921 на такмичењима и 201 изван такмичења; Естонија – 23 на такмичењима и 29 изван такмичења; Немачка – 3570 на такмичењима и 4182 изван такмичења; Словенија – 266 на такмичењима и 60 изван такмичења; Шпанија – 7407 на такмичењима и 4835 изван такмичења; Велика Британија –3144 на такмичењима и 2788 изван такмичења; УСА – 3183 на такмичењима и 4526 изван такмичења; Словачка – 409 на такмичењима и 198 изван такмичења.

[24] Наведено према Ненад Дикић, 100 питања о допингу, Београд, 1997, стр. 11.

На тестирањима су откривене следеће супстанце:

	На такмичењима	Изван такмичења
Стимуланси	95 (12,4%)	5 (0,7%)
Бета 2 агонисти	50 (6,5%)	1 (0,1%)
Наркотици	6 (0,8%)	0 (0,0%)
Канабиноиди	178 (23,3%)	5 (0,7%)
Анаболици	119 (15,6%)	53 (6,9%)
Хормони	18 (2,4%)	6 (0,8%)
Агенси са антиестрогеним активностима	0 (0.0%)	2 (0,3%)
Диуретици	34 (4,5%)	6 (0,8%)
Глукокортикостероиди	42 (5,5%)	0 (0,0%)
УКУПНО	542 (70,9%)	78 (10,2%)

Допинг ће, вероватно, и у будућности бити пратилац, барем, врхунских спортских такмичења. Да ли ће бити спорадична појава или ће битно оптерећивати спортску заједницу, зависи од многих фактора. Одговор на питања: «Где су границе спортских резултата?» и «Могу ли се обарати рекорди без употребе допинга?», ће, ипак, бити од суштинског значаја. Идеалистички приступ спорту по принципу «важно је учествовати а не победити», тешко да је икада био део бића спортиста. Свако зна да већу радост доноси победа него пораз, било да је реч о олимпијским играма или општинском такмичењу. Победа је за спортисту основни циљ учешћа у такмичењу. Управо због тога он и напорно тренира, не би ли своје такмичарске способности повећао. Многи спортисти себи поставе и питање: Могу ли још нешто учинити да повећам шансе за победу? Неки су спремни да одговор потраже у узимању различитих допинг супстанци и метода.

У 2006 WADA је обухватила тестирањем изван такмичења 41 спорт. Тестирани су спортисти из 108 земаља. Тестирање је обављено у 72 земље. У тестирањима је откривено 57 неповољних аналитичких налаза (позитивни узорци) или других повреда антидопинг правила. Од тога: 12 неповољних аналитичких налаза било је у S1 категорији (anabo-

lic agents), 4 неповољна аналитичка налаза у S3 категорији (Beta -2 Agonists), 2 неповољна аналитичка налаза у S5 категорији (Diuretics and other masking agents), 33 elevated T/Es, 6 других повреда антидопинг правила (refusal, 2 manipulation).

Допинг тестови током Олимпијских игара

Година	Место	Број тестова	Број допинг случајева
1968	Мексико сити	667	1
1972	Минхен	2079	7
1976	Монтреал	786	11
1980	Москва	645	0
1984	Лос Анђелес	1507	12
1988	Сеул	1598	10
1992	Барселона	1848	5
1996	Атланта	1923	2
2000	Сиднеј	2359	11
2004	Атина	3667	26

Допинг тестови током Зимских олимпијских игара

Година	Место	Број тестова	Број допинг случајева
1968	Гренобл	86	0
1972	Сапоро	211	1
1976	Инсбрук	39	2
1980	Леик Плесид	440	0
1984	Сарајево	424	1

1988	Калгари	492	1
1992	Албертвил	522	0
1994	Лилихамер	529	0
1998	Нагано	621	0
2002	Соулт Лејк Сити	700	7
2006	Торино	1200	1

Све док у спорту не буде „прокажен“ мото: „Успех по сваку цену“, односно „Боље мртав него други“, допинг скандали ће бити стални пратилац врхунског спорта.

3. Развој спортских резултата за 100 година (мушкарци)

100 м	10,8	9,85 сек
скок у вис	1,97	2,45 м
бацање диска	34,04	74,08 м
маратон	3 : 03,5	2 : 06,56 мин.
1 сат вожње бицикла	32,325	56,375 км

Историја спорта показује да човек још није досегао свој лимит у постизању спортских резултата. Данас је, на пример, не мали број спортиста који могу постићи боље резултате него олимпијски победници од пре 40 година. Човек достиже своје коначне телесне способности, у погледу учинка, када је производња и коришћење енергије извршено на оптималан начин. Фактори који ограничавају учинак спортиста могу се поделити у три подручја: физиологија, психологија и биомеханика. Физиолошке границе учинка спречавају производњу енергије, психолошке баријере ограничавају способност повећања енергије и контролу енергије. Биомеханичке баријере проузрокују да се енергија више не може ефективно искористити. Сазнање да се жељено повећање спортског учинка судара са природним границама које се морају прихватити, за многе спортисте представља велико оптерећење, са којим се неки помире а неки се упусте у превазилажење сопствених лимита коришћењем

«додатних стимуланата». Опште прихватање постојања граница људских физичких способности од стране спортиста, спортских функционера и гледалаца може бити лековито средство у борби против допинга и других негативних појава у спорту.[25]

IV. АНТИДОПИНГ ПРАВИЛА МЕЂУНАРОДНИХ СПОРТСКИХ САВЕЗА (ФЕДЕРАЦИЈА, АСОЦИЈАЦИЈА)

Антидопинг правила су истог ранга као и правила такмичења. И једни и други су спортска правила која одређују услове у којима се одржавају спортски догађаји. Спортисти прихватају та правила као услов учешћа на такмичењу.

Антидопинг правила међународних и националних спортских савеза нису подложна или ограничена условима и правним стандардима који се односе на кривичне поступке или питања запошљавања. Међутим, полазећи од тога да се темеље на Светском антидопинг кодексу, а да политика и минимални стандарди предвиђени Кодексом представљају консензус широког спектра актера заинтересованих за правичан спорт, од судова и других органа пресуђивања очекује се да уважавају ова правила.[26]

Према одредбама Светског антидопинг кодекса, сви учесници у спортским активностима су обавезни да поштују антидопинг правила надлежних међународних и националних спортских савеза, као и других антидопинг организација. Свака међународна спортска федерација је обавезна да својим правилима осигура да сви спортисти и спортски радници у њиховој надлежности буду обавезани релевантним антидопинг правилима.

Правила Светског анти допинг кодекса не искључују потребу са свеобухватним антидопинг правилима усвојеним од стране међународних спортских федерација. Управо обрнуто, из Светског антидопинг кодекса произилази обавеза за међународне спортске савезе да донесу сопствена антидопинг правила. Та правила једним дело морају дословно преузети поједине одредбе Кодекса али, с друге стране, остављено им је довољно простора за различит приступ појединим питањима. У уводном делу Кодекса истакнуто је да следећи чланови Кодекса морају бити укључени у правила сваке спортске федерације без значајних измена: дефиниција допинга (члан 1), прекршаји антидопинг правила (члан 2),

---

[25] Видети, Grenzen sportlicher Leistungen, www.paed-quest. de/nok/fawcher/ sport/praxis/fazit_1.html

[26] Видети Увод Светског антидопинг кодекса.

доказивање допинга (члан 3), аутоматска дисквалификација појединачних резултата (члан 9), казне за појединце (члан 10), последице по тим (члан 11), жалбе (члан 13 – изузимајући 13.2.2), статут ограничења (члан 17), дефиниције. У погледу ових правила Кодекс сматра да правила морају бити иста, било да се претрес води пред међународном спортском федерацијом, на националном нивоу или пред Светском антидопинг агенцијом. С друге стране, није потребна апсолутна униформност у вођењу резултата и процедуре претреса. Једино је важно да буду очувани принципи наведени у Кодексу.

Пошто су правила спортских савеза правила приватно правних лица, у упоредно правној литератури и пракси се доста расправља о њиховом правном значају. Несумњиво је да она обавезују савез који их је донео и чланове савеза (директне и посредне). Поштовање аката савеза је једно од основних статутарних обавеза чланове савеза. Када је у питању допинг, како би се отклонила свака сумња о везаности спортиста за антидопинг правила њиховог савеза, антидопинг актима савеза често се утврђује обавеза за спортисте да пре наступа на такмичењу у ингеренцији савеза потпишу изјаву (по правилу, постоји утврђен образац изјаве) о прихватању свих антидопинг правила савеза. За правнике је, међутим, исто толико битно питање, у којој мери спортска правила обавезују судове и државне органе.

Сваки спорт има своја одређена правила. Може се чак рећи да правни поредак допушта само ону спортску активност која се одвија према утврђеним правилима. Са овим је већином повезано и оснивање савеза и удружења за конкретан спорт. Тиме се јемчи да спорт неће бити употребљен као накнадни „покривач“ за криминалне радње, него да ће се одвијати у опште регулисаним оквирима. Утврђивање правила лежи у самом бићу спорта. Он је, као и свака друга игра, по својој суштини посебно занимање, брижљиво издвојено од осталог живота, које се одвија у јасно дефинисаном времену и посебно одређеном простору (стадион, писта, ринг, итд.). Не ретко се у пракси поред појма „спортска правила“ употребљава као синоним, иако то начелно није исправно, и појам „правила игре“. Признавање спорта као простора препуштеног аутономном регулисању од стране спортских организација (савеза, удружења) даје спортским правилима посебан значај. Посматрано са становишта правних прописа, спортска правила представљају норме којима се утврђују правила понашања, са циљем конкретизовања заштите правних добара

Појам „спортска правила“ врховни је појам за све норме утврђене од стране спортских удружења (организација и савеза). Реч је, у ствари, о општим актима (статути, правилници, одлуке) којима надлежни савези у области спорта (међународни и национални) и спортске организа-

ције на општи начин уређују одређена питања обављања спортских активности и спортских делатности. О правној природи спортских правила не постоји јединствен став у правној литератури. Према једном становишту, спортска правила имају нормативни карактер, те лице који се њих придржава поступа „социјално адекватно“, односно сходно праву. Полазећи од начела да је „све допуштено што није забрањено државним правним нормама“, извесни правници су закључили да организатор спортског такмичења, спортска организација, односно спортиста који не прекрши ниједну правну норму, самим тим поступа „сходно праву“. Ако се они при том придржавају и правила које је утврдило спортско удружење, њихово се понашање мора третирати као правно допуштено. Насупрот овом гледишту, већина правних писаца сматра да спортска правила немају нормативни значај, а не могу прерасти ни у обичајно право. Она, додуше, обавезују организаторе спортских приредби, спортске савезе, спортске организације и спортисте, али државни и судски органи при процени противправности нечијег понашања нису њима везани. Нормативни карактер недржавних правила може се темељити само на изричитој државној делегацији овлашћења за стварање права.

Закон о спорту Републике Србије, увиђајући да је решавање питања правног значаја спортских правила од суштинског значаја за област спорта, претходну теоријску дилему решио је, бар када је у питању правни поредак Србије (чланом 7), тако што је дао овлашћење надлежним спортским организацијама и националним и међународним савезима у области спорта да аутономно регулишу остваривање спортских активности и спортских делатности (унутрашње односе у спорту), наравно у складу са Законом.[27] И не само то, Закон о спорту и у многим посебним случајевима изричито признаје правну важност спортских правила.[28] По природи ствари између спортских правила постоји ранг: правила националног савеза морају бити у сагласности са правилима међународног савеза коме припада[29]; правила покрајинског, градског и општинског савеза морају бити у сагласности са правилима националног (републичког) савеза коме припада,[30] правила спортске организације морају бити у сагласности са правилима градског, односно општинског савеза коме припада. Унутар спортске организације сва правила морају бити у складу са статутом спортске организације.

---

[27] „Спортске активности и спортске делатности остварују се у складу са овим законом, спортским правилима надлежних спортских организација и националних и међународних савеза у области спорта.“

[28] Видети чланове: 8, 9, 13, 14, 17, 23, 25, 26, 36, 45, 47 и 48. ЗС.

[29] Видети чл. 37, ст. 2. ЗС.

[30] Видети чл. 37, ст. 1. ЗС.

Претходно наведено решење из Закона о спорту Србије значи у односу на антидопинг правила спортских савеза (међународних и националних) да су она, у мери у којој су сагласна са државним антидопинг прописима, меродавна и за државне органе и судове. Ово је посебно важно за случајеве утврђивања прекршајне, имовинске или кривичне одговорности због допинга.

У упоредном праву се поставило и питање да ли антидопинг правила спортских савеза у земљама Европске уније потпадају под одредбе права конкуренције, посебно када су у питању забране наступа на такмичењима. Комисија ЕУ се тим питањем бавила у 2002. години на захтев пливача шпанца D. Меса и словенца I. Majcen који су на Светском купу у маратону 1999. године (Бразил) на допинг контроли били позитивни на нандролон, а након тога кажњени четворогодишњом забраном такмичења. Оба пливача су у свом захтеву тврдили да су антидопинг правила Међународног олимпијског комитета и Светске пливачке федерације супротна праву конкуренције Европске уније. Комисија ЕУ је закључила да антидопинг правила МОК-а и ФИНА «којима се треба обезбедити веродостојност спорта» не потпадају под право конкуренције ЕУ. Комисија је захтев одбила и са образложењем да „не спада у њен задатак да уместо спортских инстанци одлучује о томе на који начин се против допинга може најбоље борити“.[31]

Може се слободно рећи да данас нема у свету међународне спортске федерације која нема нека антидопинг правила. Она се, у зависности од савеза до савеза, налазе у статутима, медицинским кодексима, посебним антидопинг правилима, дисциплинским правилницима.

За спречавање допинга у спорту најважнија су правила спортских савеза чланица Олимпијског покрета. Три главна саставна чиниоца **Олимпијског покрета** су: Међународни олимпијски комитет (МОК), међународне спортске федерације и национални олимпијски комитети. Циљ Олимпијског покрета је: да допринесе изградњи мирног и бољег света образовањем младих кроз спорт без дискриминације било какве врсте, а у духу пријатељства, солидарности и фер-плеја; промоција спорта и такмичења уз посредовање државних и међународних спортских институција широм света; сарадња са јавним и приватним организацијама с циљем стављања спорта у службу човечанства; помоћ у развијању „Спорта за све“; унапређивање места жена у спорту на свим нивоима и у свим структурама, са циљем постизања једнакости између мушкараца и жена; супротстављање свим облицима комерцијалне експлоатације спорта и спортиста; борба против допинга; промоција спортске

[31] Према извештају агенције ДПА од 10.8.2002.

етике и фер-плеја; подизање нивоа свести о проблемима средине; финансијска и образовна подршка за земље у развоју кроз институцију МОК Олимпијску солидарност.

Модерни олимпијски покрет своје корене дугује античким олимпијским играма, које су одржаване у Олимпији на Пелопонезу, светилишту посвећеном богу Зевсу. О почетку олимпијских игара нема поузданих података, а најстарији писани траг води у 776. годину пре нове ере. Међутим, први познати победник Кореб је Сократов савременик (око 400 година п.н.е), али да су ближи истини они који процењују да су Прве игре античког доба одржане око 1.500 година пре Христа. Томе у прилог иде и текст нађен на једном диску ископаном у Олимпији:...„Асклепијад, пентатлетичар посвећује овај диск Зевсу на 225. Олимпијади...". Будући да су игре одржаване сваке четири године, јасно је да њихова старост сеже много дубље у прошлост од 776. године п. н.е. и Аристотелове тврдње да их је тада основао Ифитос из Елиса. Игре је укинуо римски император Теодосије II 394. године нове ере због њиховог паганског порекла, а обнављање Игара у модерно доба и оснивање Међународног олимпијског комитета и олимпијског покрета иницирао је Француз барон Пјер де Кубертен поткрај XIX века. Он је на седници Уније француских спортских друштава за атлетику 1892. први пут заложио се за обнављање олимпијских игара као „периодичних спортских такмичења омладине целог света која би допринела уклањању националног ривалства и несугласица верске, политичке и расне природе“. На истом скупу идуће године (1. август 1893) на Де Кубертенов предлог сазван је Светски спортски конгрес и он 16. јуна 1894. године почео као Оснивачки конгрес Међународног олимпијског комитета.

Међународни олимпијски комитет је међународна невладина непрофитна организација и креатор олимпијског покрета. МОК је највиши орган олимпијског покрета. Власник је свих права на олимпијске симболе: заставу, мото, химну и Олимпијске игре. Његова је превасходна одговорност надгледање организације летњих и зимских Олимпијских игара. У Међународни олимпијски комитет учлањена су 202 национална олимпијска комитета. Међународни олимпијски комитет у свом чланству има активне и бивше спортисте, председнике међународних спортских федерација и националних олимпијских комитета. Међународни олимпијски комитет данас има 115 чланова (38 су као спортисти учествовали на Играма) и 23 почасна члана – 20 из спортског и олимпијског покрета и три из круга угледних личности из других области, који су допринели развоју олимпизма и олимпијског покрета.

Основни документ Олимпијског покрета је Олимпијска повеља (последње измене из 2007. године). Према Основним принципима олимпи-

зма, дефинисаним у Олимпијској повељи, бављење спортом је људско право. Сваки појединац мора имати могућност да се бави спортом, без дискриминације било какве врсте и у олимпијском духу, што захтева узајамно разумевање у духу пријатељства, солидарности и фер-плеја.

Мисија националног олимпијског комитета (НОК) је да развија, унапређује и штити Олимпијски покрет у својој земљи, у складу са Олимпијском повељом.

Међународни параолимпијски комитет (IPC) је репрезентативна Међународна организација врхунског спорта за спортисте са инвалидитетом. IPC организује, надзире и координира Параолимпијске игре и друга мулти-спортска такмичења на врхунском нивоу. У Међународни параолимпијски комитет учлањено је 160 националних параолимпијских комитета.

Организације које признаје МОК

Удружења међународних спортских федерација

- Удружење међународних федерација летњих олимпијских спортова - ASOIF
- Удружење међународних федерација зимских олимпијских спортова - AIOWF
- Удружење међународних спортских федерација признатих од МОК - ARISF
- Генерално удружење међународних спортских федерација - GAAISF

Удружење међународних федерација летњих олимпијских спортова (ASOIF)

ASOIF је основан 1984. године на иницијативу 21 међународне спортске федерације чији су се спортови налазили на програму Летњих олимпијских игара 1984. године у Лос Анђелесу са циљем да координира и заштити заједнички интерес својих чланова. Данас, су чланови АСОИФ 28 међународних спортских федерација чији се спортови налазе на програму Летњих олимпијских игара:

- Међународна стреличарска федерација - FITA
- Међународна асоцијација атлетских федерација - IAAF
- Међународна бадминтон федерација - IBF
- Међународна безбол федерација - IBAF

- Међународна кошаркашка федерација - FIBA
- Међународна аматерска боксерска федерација - AIBA
- Међународна кајакашка федерација - ICF
- Међународна бициклистичка унија - UCI
- Међународна коњичка федерација - FEI
- Међународна хокејашка федерација - FIH
- Међународна федерација фудбалских асоцијација - FIFA
- Међународна гимнастичка федерација - FIG
- Међународна рукометна федерација - IHF
- Међународна џудо федерација - IJF
- Међународна унија за модерни петобој - UIPM
- Међународна веслачка федерација - FISA
- Међународна једриличарска федерација - ISAF
- Међународна стрељачка федерација - ISSF
- Међународна софтбол федерација - ISF
- Међународна пливачка федерација - FINA
- Међународна стонотениска федерација - ITTF
- Међународна теквандо федерација - WTF
- Међународна теniска федерација - ITF
- Међународна тријатлонска унија - ITU
- Међународна одбојкашка федерација - FIVB
- Међународна федерација за дизање тегова - IWF
- Међународна рвачка федерација - FILA
- Међународна мачевалачка федерација - FIE

Удружење међународних федерација зимских олимпијских спортова (AIOWF)

Удружење међународних федерација зимских олимпијских спортова обухвата седам спортских федерација чији се спортови налазе на програму Зимских олимпијских игара:

- Међународна бијатлонска унија - IBU
- Међународна боб и тобоганинг федерација - FIBT
- Светска карлинкг федерација - WCF
- Међународна хокејашка федерација - FIH
- Међународна санкашка федерација - FIL
- Међународна клизачка федерација - ISU
- Међународна скијашка федерација - FIS

Удружење међународних спортских федерација признатих од МОК (ARISF)

Удружење међународних спортских федерација које признаје МОК чини 10 спортских федерација (око 200.000 милиона спортиста) које имају статус придружених чланова МОК, а чији спортови се не налазе на програмима Летњих и Зимских олимпијских игара. Основни циљ АРИСФ је стварање услова за признавање чланица - међународних спортских федерација од стране МОК и националних олимпијских комитета и уврштење у програм Олимпијских игара. Чланови АРИСФ су:

- Међународна аеронаутичка федерација - FAI
- Међународна аутомобилска федерација - FIA
- Међународна банди федерација - FIB
- Светска билијарска конфедерација - WCBS
- Светска бочарска конфедерација - CMSB
- Међународна куглашка федерација - FIQ
- Светска бриџ федерација - WBF
- Светска шаховска федерација - FIDE
- Међународна плесачка федерација - IDSF
- Међународна голф федерација - IGF

Генерално удружење међународних спортских федерација (GAISF)

GAISF има 99 чланова - међународних спортских федерација, удружења и асоцијација спортских такмичења различитих нивоа, као и удружења и организација професија чији је делокруг рада спорт.

Удружење националних олимпијских комитета (ANOC)

Удружење националних олимпијских комитета састаје се најмање једном сваке две године да би разменило информације и искуства у циљу учвршћивања своје улоге у Олимпијском покрету. ANOC препоручује МОК начин коришћења фондова формираних на основу продаје ТВ права, а посебно средстава Олимпијске солидарности. Чланство АНОК чине 202 национална олимпијска комитета, односно континентална удружења националних олимпијских комитета:

- Удружење националних олимпијских комитета Африке - ANOCA
- Олимпијски савет Азије - OCA
- Европски олимпијски комитети - EOC
- Панамеричка спортска организација - ODEPA

- Национални олимпијски комитети Океаније - ONOC

Мулти-спортске организације и такмичења - Спорт за све

- Међународна универзитетска спортска федерација - FISU
- Међународна федерација за школски спорт - ISF
- Међународна католичка федерација за школски спорт - FISEC
- Међународна лабуристичка спортска конфедерација - CSIT
- Међународни савет за војнички спорт - CISM
- Међународна унија за спорт у полицији - USIP
- Међународно удружење спортских игара - IWGA
- Међународни комитет Медитеранских игара - CIJM
- Међународна федерација за физичко образовање - FIEP
- Међународна федерација Спорт за све - FISPT
- Међународна скупштина националних спортских организација - IANOS
- Трим и фитнес међународно удружење Спорт за све - TAFISA
- Комитет међународних дечијих игара - CICG
- Европска невладина спортска организација - ENGSO
- Међународно удружење игара ветерана – IMGA

Образовање и ширење олимпијских идеала - ФЕР-ПЛЕЈ

- Међународна олимпијска академија - AIO
- Међународни комитет „Пјер де Кубертен“ - CIPC
- Институт Пјер де Кубертен - IPC
- Удружење паниберијских олимпијских академија - AIAO
- Међународни петобој - PI
- Међународни комитет за фер-плеј - CIFP
- Међународни савет за здравље, физичко образовање, рекреацију, спорт и плес – ICHPER-CD
- Европски колеџ за спортску науку - ECSS
- Међународно удружење за спорт без насиља - AICBS
- Међународна фондација Олимпафрика

Спортска медицина и наука

- Међународни савет за спортске науке и физичко образовање - IC-SSPE

- Међународно олимпијско удружење за спортско-медицинска истраживања - AIORMS
- Међународна федерација за спортску медицину - FIMS

Спортска опрема и објекти

- Међународно удружење за објекте за спорт и разоноду - IAKS
- Светска федерација индустрије спортске опреме - WFSGI

У Олимпијској Повељи (чл. 2), на снази од 7. јула 2007. године, улога Међународног олимпијског комитета дефинише се, између осталог, тако да он предводи развој Олимпизма и у том циљу: „подржава и подстиче унапређење спортске етике", „предводи борбу против допинга у спорту", и „подстиче и предузима мере чији је циљ да се спречи угрожавање здравља спортиста".

Након усвајања Светског антидопинг кодекса МОК је усвојио посебна антидопинг правила за Олимпијске игре у Атини (2004) и Зимске олимпијске игре у Торину (2006).

Национални олимпијски комитет Републике Србије је „**Олимпијски комитет Србије"**. Он је правни наследни ОКСЦГ (и ранијег ЈОК) који је одмах након усвајања Светског антидопинг кодекса у свој Програм рада за 2004. годину унео и следећи план: „WADA – БОРБА ПРОТИВ ДОПИНГА - Приоритетни задатак јесте формирање државне агенције за борбу против допинга у спорту, као и доношење и усаглашавање општих аката спортских савеза, чланова ОКСЦГ, са Светским антидопинг кодексом. Хитно треба успоставити све организационе и законске предуслове потребне за успостављање антидопинг агенције. Чланови ОКСЦГ требају да реактивирају напоре у сарадњи са надлежним државним органима у борби против допинга, сходно програму који смо усвојили прошле године. Посебну пажњу треба поклонити дефинисању антидопинг стратегије и организовању одговарајућих антидопинг кампања."

Један од ретких антидопинг аката у нашој земљи у последњој деценији 20. века био је *Правилник о спровођењу допинг контроле и контроле пола у спортским организацијама СРЈ*, који је донело Председништво Скупштине Југословенског олимпијског комитета (сада Србије и Црне Горе) 20. марта 1998. године.[32] Иако тај правилник у пракси није примењиван, интересантно је поменути неке његове одредбе:

[32] Исте године ЈОК је донео и Правилник о здравственој заштити врхунских спортиста.

– Правилник се односи на све категорисане спортисте, према категоризацији спортиста у СРЈ (Србија и Црна Гора) коју утврђује Председништво ЈОК;

– под допингом се подразумева коришћење, узимање и давање људском организму; страних супстанци или већих количина супстанција које организам нормално садржи, са циљем да се на вештачки начин стимулишу односно увећају такмичарске способности спортиста, што је у супротности са спортском етиком као и физичким и менталним интегритетом спортиста;

– допинг супстанцама и средствима сматрају се супстанце и средства која су на листи забрањених допинг-супстанци средстава ЈОК-а. Листа ЈОК укључује и листу Међународног олимпијског комитета о забрањеним супстанцама и средствима;

– допинг контрола има за циљ да заштити здравље спортиста од нежељених последица, онемогућни постизање и признавање врхунских спортских резултата и пласмана спортистима који их остварују коришћењем недозвољених средстава и да заштити спортисте који такве резултате постижу на темељу својих могућности; допинг контрола врши се периодично, као и за време такмичења у оквиру националног и међународног програма у Југославији. Допинг контрола врши се према правилима Медицинске комисије Међународног олимпијског комитета и појединих међународних спортских федерација;

– допинг контрола спортиста се може вршити на припремама пред учешће на Олимпијским играма, светским првенствима, европским првенствима, универзијадама, медитеранским играма, као и пред нека друга већа међународна такмичења. Код постизања норми и испуњења критеријума за учешће на претходно наведеним такмичењима, спортиста се обавезно мора подврћи допинг контроли.

Према чл. 9. Статута Олимпијског комитета Србије,[33] у основне циљеве ОКС улази и: поштовање основних начела Олимпијског покрета; развој и заштита Олимпијског покрета у Србији, у складу са Олимпијском повељом; ангажовање против употребе супстанци и радњи забрањених од стране МОК-а или међународне федерације, сагласно Антидопинг Кодексу Олимпијског покрета. У чл. 10. Статута ОКС утврђено је и да ради остваривања основних циљева, ОКС сарађује са министарством надлежним за спорт и другим државним органима и Антидопинг агенцијом Републике Србије, Републичким заводом за спорт и савезима у области спорта у Републици Србији, у спровођењу програма припре-

[33] Пречишћен текст из јуна 2006. године.

ма и учешћа спортиста и екипа на Олимпијским играма и другим одговарајућим такмичењима.

Након доношења Закона о спречавању допинга у спорту, ОКСЦГ је усвојио „Програм ОКСЦГ у борби против допинга у спорту“ из кога произилази да Олимпијски комитет Србије (као правни следбеник) у борби против допинга сарађује са Владиним и не-Владиним органима и организацијама, а нарочито преко својих органа када се спроводи антидопинг програм, усвојен од стране органа Републике Србије, и у том циљу: препоручује учешће специјалиста у радним групама експерата у Анти-допинг агенцији; промовише објављивање едукативних и информативних материјала (постери, брошуре, видео касете и сл.); учествује у едукативним и информативним манифестацијама преко својих стручњака у оквиру образовног програма; износи проблеме борбе против допинга пред своје комисије (Медицинска, Fair-play). Олимпијски комитет Србије посебно сарађује са спортским федерацијама у акцијама фер плеја и чистоће у спорту без допинга, посебно у оквиру припрема спортиста олимпијаца: преноси спортским федерацијама основне информације анти-допинг политике МОК-а и његових комисија; организује техничке семинаре усмерене на олимпијске припреме за службена лица спортских федерација и на дневни ред ставља најважније анти-допинг проблеме. Када је у контакту са медијима, ОКС наглашава важност анти-допинг политике и конкретних мера које из ње проистичу: промовише идеју чистоће у спорту без допинга када се врхунски спортисти појављују у медијима; информише новинаре о проблемима борбе против допинга у одговарајућим приликама. Коначно, ОКС предузима мере које воде ка већој одговорности спортиста у њиховој борби против допинга и генерално подржава усвајање од стране спортиста „Програма спортског пасоша“ који је донела WADA.

Олимпијски комитет Србије са спортистима олимпијцима закључује следећи споразум:

СПОРАЗУМ СА СПОРТИСТИМА У ВЕЗИ ДОПИНГА У СПОРТУ

Ја, доле-потписани, потврђујем да ћу се придржавати правила, правилника и принципа који су дати у Анти-допинг кодексу Олимпијског покрета и надаље поштовати сва анти-допинг правила која важе (*уноси се назив одговарајуће Међународне спортске федерације и националне спортске федерације*) као и да ћу се придржавати упутства за контролу и изворе допинга у спорту које прописује WADA.

Потврђујем да:

- Да ћу вољно и добровољно у свако доба да се ставим на располагање сваком службеном лицу из програма тестирања на допинг који спроводи моја међународна федерација и / или је под покровитељством WADA, било директно или преко његових уредно овлаштених представника или агената. На исти начин, ја ћу се подвргнути програму допинг контроле који спроводи ОКС;
- Да ћу одмах и у свако доба пружати тачне информације о мом дневном кретању, што укључује телефон, мобилни и електронски контакт, како бих осигурао да горе наведене организације преко уредно овлашћених лица могу да ме брзо контактирају (уз изузетак из заиста озбиљних разлога) у вези тестирања;
- Да ћу у случају неспоразума који проистекне у вези са организацијом анти-допинг програма и резултата допинг контроле, поштовати одлуке компетентних органа у националној спортској федерацији, одлуке моје међународне спортске федерације, Комисије за арбитражу ОКС, или ако је потребно Суда арбитраже у спорту у Лозани. Све ове обавезе преузимам по сопственој вољи и сматрам да су за мене обавезујуће за читав период моје спортске активности.

Датум, Потпис спортисте

V. ОПРЕЗ КОД УЗИМАЊА ЛЕКОВА И ДОДАТАКА ИСХРАНИ

Један од честих узрока допинга у спорту, или барем чест изговор за допинг, јесте узимање неког лека у циљу отклањања здравствених проблема или неког нутративног средства ради побољшања укупног стања организма, за који се касније на допинг контроли покаже да је садржавао недозвољену допинг супстанцу. Треба, међутим, знати да то није изговор који спортисту може ослободити одговорности за учињен прекршај антидопинг правила. Спортиста треба посебно да **ПАЗИ** на:

- Задатак је и одговорност спортисте да се увери да сваки медикамент, сваки суплемент или сваки други препарат који узме не садржи неку забрањену супстанцу.
- Задатак је и одговорност спортисте да познаје актуелну допинг листу. Она је увек доступна на сајту Светске антидопинг агенције: www.wada-ama.org.[34] Листа забрањених допинг средстава коју

[34] Према члану 4.1 Светског антидопинг кодекса, правила сваке антидопинг организације (укључујући и спортске федерације) наводиће, уколико није другачије предвиђено у Листи забрањених средстава или ревизији, да ће Листа забрањених средста-

усваја Антидопинг агенција Републике Србије објављује се у „Сл. гласнику РС“, а налази се и на сајту Антидопинг агенције Републике Србије: www.adas.org.yu.

- Код појединих класа забрањених супстанци наведених у Листи забрањених средстава, набрајање није искључиво (дефинитивно). То произилази из употребе формулације „и друге супстанце са сличном хемијском структуром или сличним фармаколошким дејством“. Такве супстанце су такође забрањене и када оне нису поименце наведене.
- Задатак је и одговорност спортисте да се увери да ли, можда, његова надлежна међународна спортска федерација није предвидела додатна ограничења, забране и/или одредбе за одређене супстанце.[35]
- Медикаменти против прехлада могу садржати стимулансе, као на пример ефедрин, метил ефедрин или катин. Ови медикаменти нису због тога допуштени на такмичењима. Концентрација у урину преко утврђених граничних вредности важи као прекршај антидопинг правила. Као препорука важи: код примене према упутству мора се престати са употребом таквих медикамената најмање 48 сати пре такмичења. Уколико је потребна даља терапија, тада се морају узети медикаменти који не садрже стимулансе. Ипак, најбоље је консултовати стручно лице или листу допуштених медикамената код баналних прехлада, ако је доступна.
- Када се употребљавају медикаменти који садрже забрањене супстанце у терапеутске сврхе треба водити рачуна да је доношењем Међународних стандарда о одобравању изузетака за терапеутску употребу од стране Светске антидопинг агенције извршена хармонизација правила у свим спортовима о процесу одобравања употребе забрањених медикамената у терапеутске сврхе. У Републици Србији спортиста неће начинити повреду антидопинг правила само ако му је одобрено тзв. изузетак за терапеутску употребу, у складу са Правилником о одобравању изузетака за терапеутску употребу („Сл. гласник РС“, бр. 32/2007).
- Адреналин може бити коришћен за локалну примену. Ова супстанца може, такође, бити коришћена и у хитним случајевима (из-

---

ва или ревизија ступити на снагу, сходно правилима антидопинг организације, три месеца после објављивања Листе од стране Светске антидопинг агенције, без обавезе било каквог другог корака антидопинг организације. Последња ревизија Листе до маја 2004. године је објављена 17. марта 2004. а ступила је на снагу већ 26. марта 2004.

[35] Према чл. 4.2 Светског антидопинг кодекса требала би да постоји само једна листа (списак) забрањених средстава, и то онај који уврђује Светска антидопинг агенција. За сваки случај треба добро познавати и антидопинг правила своје, како међународне тако и националне, спортске федерације.

лив крви или анафилактички – anaphylactic шок). У сваком случају, ако је медицински тим применио адреналин током такмичења, то мора да пријави на прописаном обрасцу (TUE).

➢ Да би покрили повећане потребе за енергијом и исхраном, многи нарочито врхунски спортисти посежу за узимањем различитих препарата за допуну исхране. Против узимања витамина и минерала у физиолошким дозама не може се имати ништа против, чак и када није потпуно јасно да ли код спортисте у опште постоји дефицит. У спорту се, међутим, поред физиолошких доза узимају и препарати са мега дозама витамина и минерала, у нади да ће се уз помоћ тих препарата повећати телесни учинак спортисте, па самим тим и спортски резултати, иако нема поузданих научних доказа да се такви ефекти могу очекивати. Бројна истраживања и извештаји указују и упозоравају на контаминираност препарата за допуну исхране различитим забрањеним допинг супстанцама. Различити препарати могу садржати стероидне хормоне, а да се то не види из произвођачког упутства. Према истраживањима Института за биохемију немачког Факултета за спорт из Келна, од испитаних 634 препарата за допуну исхране произведених од 215 компанија из 15 држава 94 (14,8%) су имали позитиван налаз на забрањене анаболично-андрогене стероиде (тзв. прохормоне), који нису били декларисани на паковању. Контаминирани препарати су произведени у САД, Холандији, Великој Британији, Италији и Немачкој. Највећи број контаминираних препарата долази је из САД (84%), и из Холандије и Енглеске (6%).Њихова анализа довела је до позитивног допинг налаза, пре свега у односу на нандролон метаболит – норандростерон. Страни препарати, који долазе, на пример, под именом Chrysin, Guarana, Tribulus Terrestis могу садржати забрањене допинг супстанце. Код азијског чаја посебно се мора пазити на могуће концентрације ефедрина.[36];

➢ Куповина суплемената у апотекама, кроз режим слободне продаје, може представљати највећу замку за спортисте јер налепница на паковању најчешће не декларише све састојке. Чак и исти назив препарата није гаранција ако су они произведени у различитим земљама или од различитих произвођача.

---

[36] Према схватању немачких правника, ако спортиста може несумњиво да докаже узрочну везу између позитивног допинг налаза и узетог препарата за допуну исхране, он може да захтева накнаду штете против произвођача препарата. Ако препарат за допуну исхране садржи (такоше и недекларисане) хормоне или прохормоне, у питању је средство за лечење (лек) у смислу Закона о лековима Немачке (пресуда немачког Савезног врховног суда од 11.07.2002).

Спортисти и њихов пратећи тим могу као оријентацију да користе, на пример, Листу дозвољених медикамената код обичних болести на коју упућује Швајцарски олимпијски комитет а налази се на сајту:

http://www.dopinginfo.ch/de/content/view/99/54/.

СКРАЋЕНИЦЕ

АТУЕ – Одобравање изузетака за терапеутску употребу у скраћеном поступку

CAS – Арбитражни суд за спорт у Лозани

DCO - Званичник за допинг контролу (допинг контролор)

DCS - Место (просторије) за допинг контролу

ЕУ – Европска унија

FIBA - Међународна кошаркашких федерација

FIFA - Међународна федерација фудбалских асоцијација

FIVB – Међународна одбојкашка федерација

IAAF - Међународна асоцијација атлетска федерација

FINA - Међународна аматерска пливачка федерација

FIS - Међународна скијашка федерација

IHF - Међународна рукометна федерација

Кодекс – Светски антидопинг кодекс

КЗ – Кривични законик Републике Србије

МОК - Међународни олимпијски комитет

ПДК – Правилник о допинг контроли на такмичењима и изван такмичења

ПУОД – Правилник о утврђивању одговорности лица због повреде антидопинг правила

ТУЕ – Одобрење изузетака за терапеутску употребу

TUEC - Одбор за одобравање изузетака за терапеутску употребу

UCI - Међународна бициклистичка унија

УНЕСКО - Организација Уједињених нација за образовање, науку и културу

ЗА – Закон о арбитражи

ЗДУ – Закон о државној управи

ЗОО – Закон о облигационим односима

ЗП – Закон о прекршајима

ЗС – Закон о спорту

ЗСД – Закон о спречавању допинга у спорту

ЗУС – Закон о управним споровима

ЗУСС – Закон о уставном суду Србије

WADA - Светска антидопинг агенција

ЗАКОН О СПРЕЧАВАЊУ ДОПИНГА У СПОРТУ

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређују се мере и активности за спречавање допинга у спорту.

Уређење мера и активности за спречавање допинга у спорту

Закон о спречавању допинга у спорту (ЗСД) објављен је у „Службеном гласнику РС“, бр. 101/2005. Њиме су уређене мере и активности које се у Републици Србији предузимају на спречавању допинга у спорту.

Уставни основ за доношење овог закона био је садржан у члану 72. ст. 1. тач. 6) Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује систем у области физичке културе. Уставни основ за усвајање овог закона постоји и након доношења новог Устава 2006. године, јер према чл. 97. тач. 10, Република Србија уређује и обезбеђује систем у области спорта.

У образложењу Предлога закона о спречавању допинга о спорту као један од разлога за доношења закона, и то по хитном поступку посебно је истакнуто: „Допинг у спорту није ни мала ни спорадична појава. Колико је тај проблем у нашем спорту изражен не може се тачно рећи јер последњих 10 година никаква контрола није рађена нити су предузимане било какве мере усмерене на борбу против допинга. Поједини случајеви утврђеног допинга југословенских спортиста на међународним такмичењима су доказ да је употреба недозвољених супстанци и средстава присутна и код наших спортиста. Приликом доношења Закона о спорту Републике Србије сматрало се да се саме организације у области спорта могу борити са проблемом допинга, али се показало да је то нереално очекивање. Југословенски олимпијски комитет је тек 1998. године донео Правилник о спровођењу допинг контроле и контроле пола у спорским организацијама СРЈ, али ни тај правилник није никад у пракси примењен“.

Закон о спорту Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 52/1996 - ЗС) је препустио спортским организацијама и републичким савезима борбу против допинга, али сви су „терали лопту из свог дворишта“. Према чл. 15. ЗС, забрањена је у области спорта употреба, навођење на употребу и

давање допинга. Спортска организација, у обављању спортских активности, дужна је да се ангажује на сузбијању допинга у спорту (чл. 22). Исту ту обавезу имају и спортска друштва и савези (чл. 34. ст. 2). Републички грански савези су надлежни за утврђивање спортских правила у одговарајућој грани спорта, с тим да се њима нарочито регулишу правила за организовање спортских такмичења и учешће на њима (чл. 36). Југословенски олимпијски комитет је након усвајања Закона о спорту, додуше, усвојио 20. марта 1998. године Правилник о спровођењу допинг контроле и контроли пола у спортским организацијама СРЈ, којим је било утврђено да се допинг контрола врши периодично, као и за време такмичења у оквиру националног и међународног програма у Југославији. За организацију допинг контроле била је задужена Здравствена комисија ЈОК-а, а одлуку о спровођењу контроле требало је да доноси Председништво ЈОК-а. Донети Правилник остао је, међутим, мртво слово на папиру па тако у програмима националних спортских савеза који су подношени за финансирање министарству надлежном за спорт у Републици Србији од 19996. до 2006. године није било допинг контроле. Повремени случајеви откривања допинга наших спортиста на међународним такмичењима указивали су на постојање коришћења допинг средстава и у нашем спорту, али је наша спортска јавност углавном то прихватала као „нужно зло".

Колико је проблем озбиљан показало је истраживање које је спровела Спортска академија, односно проф. др. Сергеј Остојић, у оквиру програма који је 2004. године финансирала Управа за спорт Министарства просвете и спорта.[37] Анкета која је спроведена код 971 спортисте показала је незадовољавајућу информисаност о питањима везаним за познавање допинг кодекса и етичког понашања у спорту, актуелне допинг листе забрањених допинг супстанци и метода и недовољно знање које се односи на спровођење допинг контроле и кажњавање због допинга. Пошто су циљна група програма биле жене спортисти (425), испитивање њихових ставова и познавања проблема показало је следеће:

– Већина испитаника сматра да је за спортски успех најважнији тренинг и новац док су талента и допинг у другом плану, а 6% испитаника не зна који је параметар најзначајнији;

– Преко 50% испитаника узео би допинг средство уколико би му узимање донело врхунски спортски резултат. Осим тога, половина испитаника би забранила употребу допинга док би чак 46% анкетираних дозволило коришћење допинга;

---

[37] Видети Сергеј Остојић, „Едукација жена о допингу у спорту", у: Жене у спорту – стратегија и факотри развоја, уредници А. Раич и Л. Лукман, Београд, 2005, стр. 67–86.

– Највећи број испитаника о допингу се информише путем Интернета а остали облици информисања су новине и предавања;

– Иако највећи број испитаника зна да је допинг забрањен (68%), њих 10% сматра да је дозвољен, а 19% мисли да је делимично дозвољен;

– У погледу знања које су супстанце забрањено, само је 34% испитаника изабрало ефедрин и одговорило тачно, док је 32% испитаника заокружило креатин, а 24% кофеин, оба дозвољена препарата, док остатак од 10% испитаника није знало која је од поменутих супстанци забрањена;. На питање да ли је алкохол забрањен у спорту, чак 45% испитаника сматра да је употреба алкохола дозвољена. Слично је и са марихуаном, где 39% испитаника сматра да је употреба марихуане дозвољена у спорту;

– Највећи број испитаника исправно сматра (75%) сматра да је спортиста обавезан да се подвргне допинг контроли, али 18% сматра да није дужан, док око 7% не зна одговор;

– Чак 36% испитаника сматра да се допинг контрола не спроводи изван такмичења, 23% испитаника не зна одговор, а тек 41% зна да се допинг контрола спроводи и ван такмичења;

– Врло мали број спортиста је био на допинг контроли два или више пута (3%), око ¼ је било једном на допинг контроли (26%) а чак 72% испитаника никада нису били на допинг контроли (иако се највећи број испитаника бави активно сортом између 6 и 10 година);

– Употребу сумплемената витамина и минерала потврдило је 60% испитаника, њих 26% не користи суплементе а 13% испитаника не зна да ли користи додатке витамина и минерала.

Члан 2.

Забрањен је допинг у спорту.

Допинг у спорту, у смислу овог закона, јесте постојање једне или више повреда антидопинг правила утврђених чланом 3. овог закона.

Забрана допинга у спорту - став 1.

Закон у ставу првом овог члана утврђује, на недвосмислен начин, забрану допинга у спорту у Републици Србији.

Према Европском кодексу спортске етике и Европској спортској повељи спорт у основи мора бити: доступан свима под једнаким усло-

вима; хуман; слободан и добровољан; здрав и сигуран (безбедан); фер, толерантан, етички прихватљив и усмерен ка пуном остваривању личности; у складу са природном средином и друштвеним окружењем; независан од злоупотреба у политичке, комерцијалне и финансијске сврхе, односно циљева који су супротни спортском духу. Спортски дух је суштинска вредност спорта и карактеришу га: етика, фер плеј и поштење; здравље; изузетна достигнућа, карактер и образовање; радост и забава; тимски рад; посвећеност; поштовање правила и закона, поштовање себе и других учесника; храброст; заједница и солидарност. Овако дефинисане односне вредности спорта нису ни мало случајне. Спорт је саставни део културе сваког друштва. Од свих учесника у и око спорта очекује се један минимум етичког понашања, који обавезује, као што смо видели, на очување физичког и психичког здравља и партнерских фер плеј односа. Сваки учесник у спортским активностима и делатностима је обавезан да се ангажује на афирмацији духа олимпизма и спортских идеала, подстицању фер плеја, и других основних вредности савременог спорта. Употреба допинга супротна је наведеним основним вредностима савременог спорта и представља његову грубу злоупотребу. Међународне организације, државе и сви међународни и национални спортски савези борбу против допинговања стављају у своје основне задатке. Три су основна легитимна циља те борбе: заштита здравља спортиста, очување једнакости шанси (конкуренције) и одржање веродостојности спортске гране.

Истраживања спровођена у свету међу спортистима показала суда су два главна разлога која опредељују спортисте за узимање стимулативних средстава :

- Утицај на појаву замора – одлагање замора и његово смањење.
- Због повећане мишићне контрактилности и убрзане мишићне реакције.

Посебно спортисти рекреативци користе ове супстанце јер утичу негативно на апетит – умањују апетит и на тај начин врше редукцију телесне масе - мршаве.

Допинг је изричито забрањен и у свим спортским правилима међународних спортских асоцијација (савеза):

– Према Интерним (унутрашњим) правилима (Internal Regulations) **Међународне кошаркашке федерације (**International Basketball Federation – FIBA), а посебно према Правилима о допинг контроли (Regulations governing Doping Control, кошаркашима је забрањена употреба допинг супстанци и метода. Које су супстанце и ме-

тоде забрањене одређује се према Листи WADA. Обавеза је самог кошаркаша да буде информисан о важећој Листи;

– Према Правилима за допинг контролу Међународне фудбалске федерације **(Federation Internationale des Football Associations – FIFA),** допинг на ФИФА такмичењима строго је забрањен: „Борба против злоупотребе допинга постала је током времена стални задатак државних организација и међународних спортских организација. Тежње које су са тиме повезане имају три фундаментална циља: одржање и одбрана спортске етике; очување телесног здравља и душевног интегритета спортиста; очување једнакости шанси за све учеснике такмичења. FIFA је увела допинг контролу 1966. године, да би обезбедила да резултати који се постижу на утакмицама одражавају стварни однос снага тимова који учествују. Спортско-медицинска комисија FIFA сноси одговорност за спровођење допинг контрола на свим FIFA такмичењима“ (Преамбула). Допинг крши начело фер плеја у спорту и може да оштети здравље спортисте, акутно, хронично и по живот опасно. Забрањене допинг супстанце су оне које се налазе на Листи. Супстанце које се налазе на Листи не смеју ни из медицинских разлога да се узимају или примењују, уколико се учествује на такмичењу, што укључује и припреме за такмичење;

– Према члану С5.2. Статута **Међународне аматерске пливачке федерације**, (La Federation Internationale de Natation – FINA), FINA има задатак да обезбеди спорт без допинга (to provide drug free sport). Антидопинг правила FINA (Правила) морају бити прихваћена од свих учесника у активностима FINA или било које федерација чланице. Антидопинг правила FINA примењују се на све допинг контроле над којима FINA има јурисдикцију. Све федерације чланице FINA су обавезне да се понашају у складу са Правилима. Правила федерација чланица: морају упућивати на сва FINA правила, укључујући и антидопинг правила, морају бити инкорпорисана, морају бити директно применљива и морају бити поштована од такмичара, лица за подршку такмичара, тренера, лекара, тим лидера, представника клубова и федерације. Свака федерација чланица мора да је сагласна са обавезама: да извести FINA о свим резултатима допинг контрола; да допусти FINA спровођење допинг контроле на националним шампионатима или било ком другом такмичењу у њеној надлежности; да допусти FINA спровођење ненајављеног тестирања било ког такмичара које је под њеном јурисдикцијом;

– **Међународна асоцијација атлетских федерација** спада у оне спортске федерације које имају дугу традицију у борби против

допинга. Конститутивни акт IAAF (Constitution) који је ступио на снагу 1. новембра 2003. године у чл. 3. ст. 1. тач. 8. утврђује да у садржај активности улази промоција фер плеја, а посебно играње водеће улоге у борби против допинга, како у атлетици тако и целом спортском покрету, између осталог и установљењем адекватних програма детекције, обесхрабривања (застрашивања) и едукације. Према антидопинг правилима IAAF која је усвојио Савет и која су ступила на снагу 1. марта 2004. године, допинг је строго забрањен и представља прекршај према IAAF Правилима;

– На Конгресу одржаном од 12 до 13. маја 2004. године у Португалији (Порто), утврђене су измене у Кодексу понашања **Међународна одбојкашка федерација** (Federation Internationale de Volleyball – FIVB), и позване националне федерације да Светски антидопинг кодекс имплементирају у своје Статуте и да обавежу све клубове, званичнике и регистроване играче да се понашају у складу са Кодексом. Такође је овлашћен председник FIVB да може у време када Извршни комитет и/или Одбор нису у заседању да предузме све потребне мере, укључујући и изрицање дисциплинских санкција, против поступака супротних Кодексу понашања FIVB;

– Према антидопинг правилима **Европске фудбалске уније** (Union Europeenne des Football Associations – UEFA), допинг је забрањен. Најзначајнији циљеви допинг контроле су: очување и одбрана спортске етике; заштита телесног здравља и духовног интегритета фудбалера; очување једнакости шанси за све учеснике у такмичењу. Допинг контрола треба да осигура да резултати постигнути на УЕФА такмичењима одговарају стварном односу снага тимова учесника (Преамбула).

–

Појам допинга - став 2.

Реч „допинг“ појавила се први пут 1869. године у једном енглеском речнику, и њоме се означавала мешавина опијума и наркотичних дрога која се користила за повећање учинка коња. Крајем 19. века на коњичким тркама, које су биле веома омиљене, није била неуобичајена појава да се сопственом (да победи – dope to win) или противничком коњу (да изгуби – dope to lose) дају пре трке одређена средства. Корен речи „допинг“ потиче из дијалекта који се говорио у југоисточној Африци и који је преузет у језик бура (холанђана). Реч „dopa иначе води порекло из језика јужноафричког племена Кафричију, чији су чланови користили смешу наркотичног биља за стимулације приликом верских обреда. Бури су реч „dop“

почели да користе за, у то време распрострањену, тешку ракију, која се употребљавала и као „стимуланс“. Тек касније се овај појам почео употребљавати за означавање и других, опште стимулативних пића.

Од 1960. године када је дански бициклиста Кнут Енемар Јенсен умро за време олимпијских игара у Риму због прекомерног уноса амфетамин и Roniacol-a, Медицинска комисија Међународног олимпијског комитета је припремила стручну анализу и материјал који је 1964. године усвојен у Токију, којим је прихваћена прва научна дефиниција „допинга“. Олимпијске игре у Токију су важне због тога што је усвојена и прва листа забрањених супстанци, која је касније стално стручно усавршавана и допуњавана. У Мексико Ситију 1968. године званично је усвојено и започето тестирање спортиста на допинг, како на летњим тако и зимским олимпијадама

Језичка интерпретација појма „допинг“ није подобна, због своје непрецизности, да дефинише појам „допинга“ са оним степен одређеност који је потребан за правно тумачење. Први покушаји дефинисања допинга везани су за одређење понашања која су у спорту забрањена. Тако је, на пример, правилима Светске атлетске федерације из 1928. године за маратонце утврђена следећа забрана: „Учесник не сме ни приликом старта ни током трке узимати било које тзв. дроге..." (Правило 50. Статута IAAF из 1928). Конкретизовање „такозваних дрога“ учињено је 1932. године чл. 20. IAAF Статута (правила) којим је одређено да се под недозвољеним дрогама подразумева „употреба било којег средства које се уобичајено не користи у сврхе повећања учинка изнад просечног опсега“.

Декларација Светске конференције о допингу у спорту, одржане у Лозани 1999. године, садржи следећу дефиницију допинга: „Реч је о допингу ако се користе вештачке супстанце или методе, потенцијално опасне за здравље спортиста и/или које могу побољшати њихове резултате, ако је у телу спортисте откривено присуство неке супстанца наведене у Прилогу уз Антидопинг кодексу олимпијског покрета или ако је примењена нека метода која је наведена у претходно поменутом Прилогу (листи)" (тачка 2).

Радикална измена дефиниције допинга у спортском покрету уследила је тек 1967. године од стране Међународног олимпијског комитета. На основу чл. 48. Олимпијске повеље усвојен је „Медицински кодекс“ који је дао и дефиницију допинга: „Допинг се састоји из: 1) употребе супстанци из групе забрањених средстава и/или 2) примена забрањених метода“. Од ове дефиниције, допинг се више не схвата као један апстрактан појам већ као „збир забрањених средстава и метода“. МОК је пошао од практичне спознаје да у условима брзог фармаколошког развоја није могућа апстрактна дефиниција допинга, већ да појам допинга

мора бити везан за одређени „списак“ забрањених супстанци и метода. Антидопинг кодекс Олимпијског покрета из 1999. године (ступио на снагу 1. 1. 2000) дао је нешто другачију дефиницију допинга, у којој је покушано да се допинг дефинише како апстрактно тако и конкретно: „Допинг је: 1) коришћење средства (супстанце или метода) које је потенцијално штетно за здравље спортисте и/или је у стању да повећа његов учинак, или 2) присуство у телу спортисте забрањених супстанци или доказ (индикација) њиховог коришћења или доказ коришћења забрањеног метода“ (чл. 2). Које су супстанце и методи забрањени, наведено је у Прилогу А уз Антидопинг кодекс Олимпијског покрета. У правним коментарима чл. 2. Антидопинг кодекса Олимпијског покрета истакнуто је да само тачка 2. дефиниције има правну применљивост а да тачка 1. служи само за указивање на циљеве забране допинга: једнакост шанси спортиста на такмичењима и заштита здравља спортиста.

Прве озбиљније покушаје да се допинг дефинише на међудржавном нивоу начинио је Савет Европе још 1963. године, прихватајући следећу дефиницију: „Допинг је давање или употреба здравом лицу супстанци страних телу, у било ком обиму, и физиолошких супстанци у абнормалном обиму или на абнормалан начин, са јединим циљем да се на такмичењу вештачки и непоштено повећа учинак“.

Напори Савета Европе у спречавању допинга у спорту свој потпуни израз добили су у Европској конвенцији против допинговања у спорту из 1989. године. Према члану 2. те Конвенције, израз „допинговање у спорту“ означава прописивање спортистима или коришћење од стране спортиста фармаколошких врста средстава или метода за допинговање. Израз „фармаколошке врсте средства или метода за допинговање“ означава оне врсте средстава или метода за допинговање које су одговарајуће међународне спортске организације забраниле и које се налазе на листама које је одобрила група за праћење. Израз „спортисти“ означава лица која редовно учествују у организованим спортским активностима.

Светски антидопинг кодекс (Кодекс), усвојен на Другој светској конференцији о допингу у Копенхагену 2003. године, даје следећу „дефиницију“ допинга: „Допинг је дефинисан као постојање једног или више прекршаја антидопинг правила утврђених чланом 2.1 до 2.8 Кодекса“ (члан 1). Такву дефиницију су прихватиле скоро сви међународни спортски савези.

У ставу 2. овог члана ЗСД дата је дефиниција допинга која суштински одговара оној из Светског антидопинг кодекса. Кад постоји прекршај антидопинг правила утврђено је чланом 3. ЗСД. Допинг постоји када је учињена било која повреда антидопинг правила из члана 3. став. 1, али се у истом случају могу стећи више повреда антидопинг правила.

Члан 3.

Повреда антидопинг правила постоји у случајевима:

1) присуства забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у телесном узорку спортисте;

2) коришћења или покушаја коришћења (примена, уношење, убризгавање или конзумирање) забрањене супстанце или забрањеног метода (у даљем тексту: допинг средства);

3) одбијања, или неприступања без убедљивог оправдања, давања узорка после обавештења о допинг контроли или избегавања давања узорка на други начин;

4) неиспуњавања обавеза утврђених правилима овлашћене антидопинг организације у погледу доступности спортисте из регистроване тест групе за тестирање изван такмичења, као и непружања података о боравишту и пропуштања објављених тестирања изван такмичења;

5) неовлашћеног ометања или покушаја ометања било којег дела допинг контроле;

6) недозвољеног поседовања допинг средстава;

7) неовлашћене продаје, транспорта, слања, испоруке или дистрибуције допинг средстава спортисти, било непосредно или посредством трећег лица;

8) давања или покушаја давања допинг средстава спортисти, или прописивања, издавања, помагања, подстицања, прикривања, навођења, налагања, стварања услова или било којег другог вида учествовања у повреди или покушају повреде антидопинг правила.

Повреда антидопинг правила из става 1. тач. 1), 2), 6), 7) и 8) овог члана не постоји у случајевима одобрених изузетака за терапеутску употребу.

Повреда (прекршај) антидопинг правила – став 1.

Околности и понашања која представљају прекршаје антидопинг правила детаљно су регулисана одредбама овог члана. У ставу првом су утврђени случајеви када ће се сматрати да постоји допинг, односно повреда антидопинг правила, а у ставу другом су наведени случајеви у ко-

јима неће постојати повреда антидопинг правила без обзира што су испуњене претпоставке из става 1.

Случајеви повреде антидопинг правила су утврђени на начин како је то предвиђено чланом 2. Светског антидопинг кодекса. Одређене разлике у формулацијама су последица прилагођавања одредбе члана 2. Светског антидопинг кодекса нашем правном систему и језику. У антидопинг правилима међународних спортских асоцијација је опште прихваћено да повреда антидопинг правила постоји у у случају такмичења или покушаја такмичења од стране суспендованог спортисте.[38]

Према ставу 1. овог члана, повреда антидопинг правила постоји у следећим случајевима:

1. Присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у телесном узорку спортисте - члан 3. став 1. тачка 1. ЗСД и чл. 2.1 Кодекса

Обавеза је сваког спортисте да се лично увери да било који медикамент, замена за медикамент или било који други препарат не садржи забрањену супстанцу. Његова је дужност да осигура да ниједна забрањена супстанца не уђе у његово тело.

Под спортистом, са становишта допинг контроле, Светски антидопинг кодекс подразумева свако лице које учествује у спорту на међународном нивоу (како га дефинише свака међународна спортска федерација) или националном нивоу (како га дефинише свака национална антидопинг организација), и било које друго лице које учествује у спорту на нижем нивоу у случају да то одреди национална антидопинг организација тог лица. На националном нивоу, антидопинг правила се обавезно примењују на све спортисте у националним тимовима и на све спортисте који имају право да се такмиче на било коме националном првенству у било ком спорту. Ово не значи, да сва та лива морају бити укључени у регистровану тест групу националне антидопинг организације. Национална антидопинг организација може антидопинг програмом да обухвати и спортисте на такмичењима нижег нивоа од националног. Када је у питању информисање и образовање, Светски антидопинг кодекс појмом спортисте обухвата и сва лица која учествују у спорту под надлежношћу потписника Кодекса, владе или других спортских организација које су прихватиле Кодекс. Свака земља има право да одабере и да тестира рекреативце, али он њих неће да захтева пријаву одобрења за терапеутске употребе (ТУЕ) и боравишта.

---

[38] Видети нпр. Правили 32. ст. 2. тач. и IAAF Антидопинг правила.

Са становишта Европске спортске повеље, појам спортисте проистиче из појма спорта. „Спорт“ представљају сви облици физичке активности који, кроз неорганизовано или организовано учешће, имају за циљ изражавање или побољшавање физичке спремности и менталног благостања, стварање друштвених односа или постизање резултата на такмичењима свих нивоа“. Спортиста је, дакле, лице које се бави одређеним обликом физичких активности који, кроз неорганизовано или организовано учешће, има за циљ изражавање или побољшавање физичке спремности и менталног благостања, стварање друштвених односа или постизање резултата на такмичењима.

Закон о спречавању допинга у спорту не утврђује ко се сматра „спортистом“. Одговор, међутим, произилази из других одредби овог закона и из одредби Закона о спорту Републике Србије. Са становишта чл. 5. ЗС, спортиста је свако оно лице које се бави неким физичким вежбањем (рекреативно или тренирајући у неком клубу, самостално или организовано, на спортским приредбама или ван њих). Спортском активношћу спортиста може да се бави или аматерски или професионално, од чега зависи и његов правни положај. Увиђајући узалудност прецизног дефинисања спортисте аматера у савременом спорту, Закон о спорту се фактички служи негативном дефиницијом, тако што утврђује који се спортиста сматра професионалцем. Сваки спортиста који не испуњава услов да би добио статус „професионалца“ јесте „аматер“. За законодавца једини критеријум да ли је неко лице професионални спортиста је то да ли се оно спортском активношћу бави у виду занимања. Имајући у виду да Закон о спречавању допинга о спорту користи генерички појам „спортиста“ и да је Закон о спорту „општији“ закон, јасно је да се одредбе Закона о спречавању допинга у спорту примењују на сва лица која се сматрају спортистима према члану 5. Закона о спорту.

Борба против допинга се не своди само на допинг контролу него обухвата и антидопинг образовање и информисање. Антидопинг агенција може спровести допинг контролу како спортиста аматера тако и спортиста професионалаца, како спортиста рекреативаца тако и спортиста такмичара. Допинг контрола може се организовати како на такмичењима тако и изван такмичења, најављено и ненајављено (чл. 7. ст. 5. ЗСД). Разумљиво је да ће допинг контрола првенствено бити усмерена на спортисте такмичаре, али светски подаци о обиму коришћења допинга у разним фитнес и боди билдинг центрима указују а потребу да се повремено допинг контрола спроводи и међу спортистима рекреативцима. Одређене категорије спортиста из тзв. тест групе су под посебном пажњом Антидопинг агенције и сигурно ће бити чешће тестирани него други спортисти. Реч је о спортистима који су означени као олимпијски кандидати, врхун-

ским спортистима, спортистима међународног ранга, спортистима који желе да наставе спортску каријеру након истека забране учешћа на такмичењима због допинга и другим категоријама спортиста које је Антидопинг агенција сврстала у тест групу (чл. 13. ст. 1. ЗСД).

Закон о спречавању допинга у спорту, као и Кодекс, усваја *правило тзв. „строге одговорности" (strict liability)*. Према том правилу, прекршај антидопинг правила почињен је увек када се забрањена супстанца нађе у телесном узорку спортисте. Спортисти су лично одговорни за присуство било које забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у њиховом телесном узорку. *Метаболит* је било која супстанца која настаје биотрансформационим процесом, а *маркер* је једињење, група једињења или биолошки параметар који указују на употребу забрањене супстанце или забрањеног метода. Да би се у конкретном случају установио прекршај антидопинг правила, није неопходно да спортиста демонстрира намеру, грешку, нехат или свесну употребу (чл. 2.1.1 Кодекса).[39] Шта више, откривено присуство било које количине забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у телесном узорку спортисте представља прекршај антидопинг правила, осим ако се ради о супстанци за коју је посебно одређена количина на Листи забрањених средстава (чл. 2.1.3 Кодекса). Листа може установити и посебне критеријуме за процену забрањених супстанци које се могу произвести и ендогено (чл. 2.1.3 Кодекса). У коментару уз чл. 2.1.4 истакнуто је: „На пример, списак забрањених средстава може предвидети да однос T/E већи од 6:1 јесте допинг, уколико лонгитудинална анализа резултата ранијег или каснијег теста антидопинг организације на покаже природно повишен однос или уколико спортиста на други начин не докаже да је повишени однос резултат физиолошког или патолошког стања".

Према чл. 2.1.2. Кодекса, довољан доказ повреде антидопинг правила путем присуства забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у телесном узорку спортисте постоји када је у узорку А пронађено присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера, а спортиста не захтева анализу узорка Б и узорак Б није анализиран, или је узорак Б анализиран и такође је потврдио присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера који су нађени у узорку А. Антидопинг организација одговорна за праћење резултата има дискреционо право да изврши анализу узорка Б, чак иако спортиста не тражи анализу.

---

[39] Према Правилу 32. ст. 2а(и) IAAF Антидопинг правили, за постојање повреде антидопинг правила није неопходно да постоји намера, грешка, немар или знање о коришћењу од стране спортисте да би се утврдила повреда анти-допинг правила.

Спортисти или друге особе су дужни да знају које су забрањене супстанце или методи, који се налазе на Листи забрањених допинг средстава и непознавање закона их не може оправдати. Спортисту не оправдава ни чињеница да му је, на пример, одређени „контаминирани" препарат преписао лекар или дао лични тренер. У чувеном случају са Олимпијских игара у Сиднеју 2000. године, румунској гимнастичарки Андреи Радукан је одузета златна медаља због допинга иако је утврђено да јој је веће пред финале лек који је садржао допинг супстанцу преписао лекар репрезентације (Нурофен – нестероидни антиреуматик ибупрофен комбинован псеудоефедрином). Зашто се не прихватају „изговори" спортисте, Арбитражи суд за спорт у Лозани је објаснио у случају Torri Edwards на следећи начин: „Био би крај ефикасној борби против допинга када би спортиста био у могућности да избегне одговорност за супстанце које су ушле у његово тело пребацујући је на друге и када би избегао санкције позивајући се на то да он/она није знао за те супстанце."[40]

Како је „ненамеран" допинг најчешће везан за коришћење лекова, спортиста који због неког разлога мора да узме лек треба да води рачуна, како би избегао одговорност за допинг, о следећем:

- Свали лек који се узима мора да се провери, чак и ако је узиман претходно;
- Листа активних састојака на налепници лека увек мора да се провери;
- У дилеми треба искористити интернет сајтове са базама дозвољених лекова;
- Увек треба проверити исправан начин узимања лека;
- Увек треба проверити да ли за одговарајући лек треба ТУЕ (чл. 15);
- Лек никад не треба узимати без консултације са лекаром.[41]

2. Коришћења или покушаја коришћења (примена, уношење, убризгавање или конзумирање) забрањене супстанце или забрањеног метода (допинг средства) – члан 3. став 1. тачка 2. ЗСД и чл. 2.2 Кодекса

Коришћење или покушај коришћења забрањене супстанце или забрањеног метода дефинисано је у свим антидопинг правилима спортских федерација као „основни" антидопинг прекршај. Под коришћењем

[40] CAS OG 04/003, c. 5.12; наведено према, Olivier Niggli - Julien Sieveking, Selected Case Law Rendered Under the World Anti-Doping Code, www.wada-ama. org/rtecontent/document/Jusletter_eng. pdf

[41] Дикић, op. cit.., стр. 138.

(употребом) се подразумева примена, уношење, гутање, убризгавање или конзумирање на било који начин забрањене супстанце или забрањеног метода. Коришћење изван такмичења забрањене супстанце која није забрањена изван такмичења, не представља прекршај антидопинг правила. У сваком случају присуство забрањене супстанце или метода, из узорка узетог на такмичењу, третираће се као повреда антидопинг правила, невезано од чињенице када је спортиста временски узео ту супстанцу или применио метод.

Дужност је сваког спортисте да обезбеди да забрањена супстанца не дође у његово тело. Није неопходна намера, пропуст, нехат или намерно коришћење од стране спортисте да би постојала повреда антидопинг правила, коришћењем забрањене супстанце или метода (чл. 2.2.1. Кодекса). Успешност или неуспех коришћења забрањене супстанце или забрањеног метода није важан. Да би био почињен прекршај антидопинг правила довољно је да је забрањена супстанца или забрањени метод коришћен или да је постојао покушај да буде коришћен (чл. 2.2.1. Кодекса)

Доказивање коришћења, односно покушаја коришћења може се вршити различитим средствима. На пример, признањем спортисте, сведочењем трећих лица или другим доказима.

"Коришћење" забрањене супстанце или допинга, може бити установљено било којим разумним доказом. Коришћење може бити установљено и другим разумним доказима, као што су признање спортисте, изјава сведока, документованим доказима, закључцима изведеним из дужег праћења или другим аналитичким информацијама, које саме по себи не задовољавају услове потребне (по члану 2.1. Кодекса и ставу 1. тач. 1) овог члана ЗСД) за установљавање присуства забрањене супстанце. На пример, коришћење може бити установљено на основу поузданих података из анализе узорка А (без потврде анализом узорка Б) или искључиво анализом узорка Б када Антидопинг организација пружи задовољавајуће објашњење за недостатак доказа из другог узорка Б.

Доказивање покушаја коришћења забрањене супстанце захтева доказ намере спортисте. Под покушајем се подразумева намерно обављање активности која представља озбиљан корак ка понашању које ће кулминирати у кршењу антидопинг правила, односно понашање са намером да се изврши повреда анти допинг правила. Не сматра се, међутим, да је почињен прекршај антидопинг правила искључиво на основу покушаја да се почини прекршај уколико спортиста одустане од покушаја пре него што га открије треће лице које не учествује у покушају.

3. Одбијање, или неприступање без убедљивог оправдања, давању узорка после обавештења о допинг контроли или избегавање давања узорка на други начин – члан 3. став 1. тачка 3. ЗСД и чл. 2.3 Кодекса

У готово свим постојећим антидопинг правилима међународних спортских федерација, одбијање (непристајање, неодобравање) или отказивање односно не приступање (failing) давања узорка после обавештења квалификовано је као кршење антидопинг правила. Кодекс је и „избегавање давања узорка на други начин" уврстио у забрањен вид понашања. Стога, на пример, овај прекршај антидопинг правила био би почињен ако се установи да се спортиста крије од званичника допинг контроле који покушава да спроведе тестирање. Прекршај „одбијањем или отказивањем давања узорка" може се заснивати било на намерном или нехатном понашању спортисте, док „избегавање" прикупљања узорака укључује намеру спортисте.[42]

Најпознатији случајеви везани за избегавање допинг контроле везани су за Олимпијске игре у Атини 2004. године, када су због избегавања давања узорка кажњени Роберт Фажекаш (Мађарска, атлетика - диск, златна медаља), Золтан Ковач (Мађарска, дизање тегова), Констатинос Кентерис (Грчка, атлетика) и Екатерине Таноу (Грчка, атлетика).

Према чл. 6. ст. 2. ЗСД, спортисти који одбије, не приступи, избегне или онемогући допинг контролу, изрећи ће се мера због повреде антидопинг правила као да је на допинг тесту био позитиван, а у случају таквог покушаја, може му се мера изрећи и ако допинг тест буде негативан.

4. Неиспуњавања обавеза утврђених правилима овлашћене антидопинг организације у погледу доступности спортисте из регистроване тест групе за тестирање изван такмичења, као и непружања података о боравишту и пропуштања објављених тестирања изван такмичења – члан 3. став 1. тачка 4. ЗСД и чл. 2.4 Кодекса

Ненајављено тестирање изван такмичења јесте суштина делотворне допинг контроле. Због тога, са становишта чл. 3. ст. 1. тач. 4. ЗСД и чл. 2.4. Кодекса, неиспуњавања услова који су утврђени да би спортисти били доступни за тестирање и изван такмичења, укључујући и непружање података о боравишту и пропуштање тестирања утврђених (објављених) на основу разумних правила, представља прекршај антидопинг правила. Без података о тачној локацији спортисте, такво тестирање ни-

[42] Видети коментар уз чл. 2.3 Кодекса - World Anti-Doping Code, Montreal, 2003, стр. 10

је ефикасно, а понекад је и немогуће. Спортисти који су одређени за тестирање изван такмичења су ти који су одговорни за пружање и ажурирање података о својој локацији како би били доступни за тестирање изван такмичења без најаве. „Одговарајуће услове" одређује међународна федерација и национална антидопинг организација спортисте како би обезбедила одређен степен флексибилности на основу променљивих околности у различитим спортовима и државама. Прекршај овог правила може се заснивати било на намерном или нехатном понашању спортисте.[43] Случај фудбалера Манчестер Јунајтеда Роја Фердинанда који се није одазвао позиву за допинг контролу изван такмичења први је и најпознатији случај кршења овог антидопинг правила након усвајања Кодекса.

Изменама Кодекса из 2007. године које ступају на снагу 1. јануара 2009. године, чл. 2.4. Кодекса је унеколико измењен и сада гласи: „Неиспуњавање одређених услова у погледу доступности спортисте за тестирање изван такмичења укључујући и не давање података о боравишту и пропуштање тестирања објављених у складу са међународно прихваћеним стандардима за тестирање. Било која комбинација од три пропуштена тестирања или давања података о боравишту, у периоду од 18 месеци, овлашћене антидопинг организације у чијој је надлежности спортиста, треба бити третирана као повреда антидопинг правила."

5. Неовлашћено ометање или покушај ометања било којег дела допинг контроле – члан 3. став 1. тачка 5. ЗСД и чл. 2.5. Кодекса

Кодекс уместо речи „ометање" користи реч „уплитање, односно онемогућавање (утицање - Tampering)", али реч је о истој ствари: радњи или покушају радње неког лица, предузетој са циљем да се онемогући или компромитује (фалсификује) .допинг контрола и резултати (валидност узетих узорака) до којих би се дошло. IAAF Антидопинг правила користе појам „злоупотреба" под којим подразумевају „мењање било које чињенице са нечасним циљем или на нечастан начин у вези са допинг контролом, што доводи до лошег утицаја на допинг контролу или дисциплински процес или мешање са другим резултатима или спречавање одвијања нормалне процедуре".

Поред типичних начина избегавања и ометања допинг контроле (наведеним у претходним тачкама 3 и 4), ЗСД (као и Кодекс) забрањује и сваку другу радњу којом се подрива процес допинг контроле. На

[43] Видети коментар уз чл. 2.4 Кодекса (World Anti-Doping Code, Montreal, 2003, стр. 11).

пример, промена идентификационих бројева на формулару за допинг контролу током тестирања или разбијање бочице Б у време анализе узорка Б.[44]

Према чл. 69. Правилника о допинг контроли на спортским такмичењима и изван такмичења („Сл. гласник РС“, бр. 32/2007 - ПДК), испитивање могућег недопуштеног (погрешног) поступања почиње чим Антидопинг агенција Републике Србије (АДАС) или овлашћени допинг контролор добије сазнања о потенцијалном недопуштеном утицају (шкођењу) на допинг контролу одређеног спортисте и окончава се када АДАС, на основу резултата спроведеног испитивања, предузме одговарајуће мере. Директор АДАС, у сарадњи са председником Одбора за допинг контролу, предузима мере: да се испита свако потенцијално недопуштено утицање на допинг контролу одређеног спортисте; да се прикупе све значајне информације и обезбеде сви потребни докази у вези недопуштеног утицања на допинг контролу; да се обезбеди одговарајућа документација (формулари) за пријаву могућег недопуштеног утицања на допинг контролу (чл. 70. ПДК).

Сва лица која учествују у допинг контроли и давању узорака обавезна су да пријаве допинг контролору свако потенцијално недопуштено утицање на допинг контролу одређеног спортисте. Допинг контролор је обавезан да пријаву без одлагања достави директору АДАС. Уколико је могуће, термин за узимање узорка од одређеног спортисте се у потпуности отказује (чл. 71. ПДК). АДАС информише спортисту о могућим последицама недопуштеног утицања на допинг контролу и да ће АДАС испитати могуће недопуштено утицање на допинг контролу и предузети одговарајуће мере (чл. 72. ПДК).

Према Дефиницијима из Кодекса, појам «ометање“ значи: непримерено понашање или непримерен начин; непримерен утицај на поступак; неодговарајуће мешање, опструкција; обмањивање или учествовање у неком преварном понашању у циљу замене резултата или спречавања редовног тока контроле; или пружање лажних информација антидопинг организацији.

У пракси су откривени потпуно различити системи варања допинг контроле: коришћење вештачког пениса; замена урина катетером; мокрење преко прстију који су претходно били умочени у прашак у коме се налазе протеазе и тиме се уништава еритропоетин у урину спортисте, итд.

---

[44] Видети коментар уз чл. 2.5 Кодекса (World Anti-Doping Code, Montreal, 2003, стр. 11).

6. Недозвољено поседовања допинг средстава – члан 3. став 1. тачка 6. ЗСД и чл. 2.6. Кодекса

Недозвољено поседовање подразумева стварно, физичко недозвољено поседовање, или конструктивно недозвољено поседовање. Конструктивно недозвољено поседовање се утврђује само ако лице има искључиву контролу над забрањеном супстанцом или забрањеним методом или над просторијама у којима се налази забрањена супстанца или забрањени метод. Ако лице нема искључиву контролу над забрањеном супстанцом или забрањеним методом, конструктивно недозвољено поседовање се утврђује једино у случају да је лице знало за присуство забрањене супстанце или метода и имало намеру да њима располаже. На пример, стероид који буде пронађен у колима спортисте представљаће прекршај антидопинг правила, осим ако спортиста докаже да је неко други користио кола. Ако у томе успе, антидопинг организација која спроводи поступак мора да докаже да је спортиста, иако није имао искључиву контролу над колима, знао за стероиде и намеравао да њима располаже. Слично томе, у случају да су стероиди пронађени у ормарићу за лекове који је под заједничком контролом спортисте и супружника, антидопинг организација мора да докаже да је спортиста знао да су стероиди у ормарићу и да је спортиста намеравао да располаже стероидима. Антидопинг прекршај поседовања забрањених супстанци или метода неће, такође, постојати ако је лице, пре него што добије било какво обавештење да је починило прекршај антидопинг правила, предузело конкретне мере које показују да више не намерава да поседује забрањене супстанце и методе и да се одрекло дотадашњег поседовања забрањене супстанце и методе.[45]

Антидопинг прекршај поседовања забрањених супстанци или метода има према чл. 2.6 Кодекса два вида. Први је: поседовање од стране спортисте забрањене супстанце или метода на такмичењу или супстанце која је забрањена или забрањеног метода у тестирању изван такмичења, уколико спортиста не докаже да је поседовање у складу с изузећем због терапеутске употребе дозвољеним према чл. 4.4 Кодекса или другим прихватљивим оправдањем (чл. 2.6.1. Кодекса). Други је: поседовање забрањене супстанце или метода на такмичењу или супстанце која је забрањена у тестирању изван такмичења од стране помоћног особља спортисте, у вези са спортистом, такмичењем или тренингом, уколико помоћно особље спортисте не докаже да је поседовање у складу с изузе-

[45] Видети дефиницију „недозвољено поседовање“ и коментар уз ту дефиницију у Додатку 1 уз Светски антидопинг кодекс - World Anti-Doping Code, Montreal, 2003, стр. 76).

ћем због терапеутске употребе, дозвољеним према члану 4.4 Кодекса или другим прихватљивим оправдањем (чл. 2.6.2. Кодекса).

Исту разлику прави и Правило 32. ст. 2. тач. ф IAAF Антидопинг правила. Поседовање од стране спортисте значи поседовање у било које време или на било ком месту, супстанце која је забрањена ван такмичења или забрањене методе уколико спортиста не утврди да је поседовање сходно ТУЕ одобрењу или неким другим прихватљивим одобрењем. Поседовање од стране особља које помаже спортисти значи поседовање супстанце која је забрањена ван такмичења или забрањене методе у вези са спортистом, такмичењем или тренингом, уколико особље које помаже спортисти не докаже да је поседовање одобрено спортисти од стране ТУЕ или неким другим прихватљивим одобрењем.

Прихватљивим оправдањем се неће сматрати поседовање за потребе пријатеља или рођака, већ само уколико постоји преписани рецепт, на пример куповина инсулина за дете спортисте или помоћног особља спортисте, оболело од дијабетеса. С друге стране, прихватљивим оправдањем ће се сматрати поседовање од стране тимског лекара забрањених супстанци које носи у случају акутних и хитних ситуација (према коментару уз чл. 2.6. Кодекса).

7. Неовлашћена продаја, транспорт, слање, испорука или дистрибуција допинг средстава спортисти, било непосредно или посредством трећег лица – члан 3. став 1. тачка 7. ЗСД и чл. 2.7 Кодекса

Кодекс овај антидопинг прекршај дефинише у чл. 2.7 као „трговину (промет) било којом забрањеном супстанцом или методом“, али када се погледа у Кодексу објашњење коришћених појмова види се да и Кодекс под „трговином“ забрањеним супстанцама или методама подразумева продају, транспорт, слање, испоруку или дистрибуцију забрањене супстанце или забрањеног метода спортисти, било директно било посредством једног или више трећих лица. Овим антидопинг прекршајем нису обухваћене бона фиде акције медицинског особља или других лица, које укључују забрањене супстанце или методе употребљене за истините и законите терапеутске сврхе или остале прихватљиве разлоге, и не обухвата акције које укључују забрањене супстанце које нису забрањене на тестирању изван такмичења, осим уколико околности у целини указују на то да такве забрањене супстанце нису намењене за истините и легалне терапеутске сврхе.

8. Давање или покушај давања допинг средстава спортисти, или прописивање, издавање, помагање, подстицање, прикривање, навођење, налагање, стварање услова или било који други вид учествовања у повреди или покушају повреде антидопинг правила – чл. 3. став 1. тачка 8. ЗСД и чл. 2.8 Кодекса

Кодекс у чл. 2.8 нешто другачије дефинише овај прекршај антидопинг правила („Преписивање или покушај преписивање, односно давање или покушај давања забрањене супстанце или забрањеног метода на такмичењу или супстанце која је забрањена или забрањеног метода у тестирању изван такмичења или помагање, охрабривање, подстицање, заташкавање или било који други вид саучесништва који укључује прекршај антидопинг правила или покушај прекршаја"), али не постоји суштинска разлика са ст. 1. тач. 8. овог члана ЗСД, већ је реч о правнотехничким разликама условљеним нашим правним системом.

Овај прекршај антидопинг правила чини углавном тзв. помоћно особље спортисте. Ту спадају: тренери, менаџери, агенти, чланови тима, спортски званичници, медицинско и парамедицинско особље које ради са или лечи спортисте који учествују у спортским такмичењима или се спремају за њих. Када је у питању покушај давања забрањених супстанци или метода, радњу мора пратити намера да се изврши допинг спортисте.

Појам повреде антидопинг правила у тесној је вези са појмовима „забрањене супстанце" и „забрањене методе", који су у ставу првом обухваћени заједничким појмом „забрањена средства". Само „активности" које су у вези са „забрањеним средствима" могу се квалификовати као повреда антидопинг правила. Која су средства забрањена у спорту, не види се из става првог овог члана. То питање је регулисано чланом 31. ЗСД. Појам „забрањено средство" је неодвојиво везан за појам „Листе забрањених средстава", односно појмом „допинг" и појмом „забрањена средства" обухваћене само оне супстанце и методе које су стављене на Листу забрањених средстава. Другим речима, забрањена супстанца и забрањена метода (забрањено средство) је било која супстанца и метода која је унета на Листи забрањених средстава. Све до усвајања Светског антидопинг кодекса за утврђивање Листе био је надлежан Међународни олимпијски комитет (МОК), односно његова Медицинска комисија. Од 1. јануара 2004. године искључиво право да утврђује и објављује Листу има Светска антидопинг агенција.

Према чл. 31. ЗСД, Листу забрањених допинг средстава (референтну листу забрањених фармаколошких класа допинг супстанци и допинг метода), утврђује Антидопинг агенција Републике Србије, и то најмање једанпут годишње. Листа се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије". Антидопинг агенција утврђује листу у складу са Европ-

ском конвенцијом о спречавању допинга у спорту и међународним стандардима за листу забрањених средстава одобреним од стране Светске антидопинг агенције.

Терапеутски изузеци – став 2.

У ставу 2. овог члана наведени су случајеви када се неће сматрати да постоји допинг иако постоји повреда антидопинг правила из ст. 1. тачка 1), 2), 6), 7) и 8) ЗСД: присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у телесном узорку спортисте; коришћење или покушај коришћења забрањене супстанце или забрањеног метода; недозвољено поседовање допинг средстава; неовлашћена продаја, транспорт, слање, испорука или дистрибуција допинг средстава спортисти; давање или покушај давања допинг средстава спортисти, или прописивање, издавање, помагање, подстицање, прикривање, навођење, налагање, стварање услова или било који други вид учествовања у повреди или покушају повреде антидопинг правила. У питању су тзв. изузеци за терапеутску употребу, односно случајеви везани за „коришћење" допинг средстава у сврхе лечења (ослобађање због терапеутских поступака; дозвола за коришћење лека због терапије). Битно је, међутим, да је коришћење (употреба) допинг средства одобрено у складу са чланом 15. ЗСД. Према чл. 15. ст. 1. ЗСД, спортиста може затражити од Антидопинг агенције Републике Србије да га ослободи забране употребе допинг средстава, у случају када постоји јасна и нужна медицинска потреба. Процедура добијања одобрења регулише се „правилима за одобравање изузетака за терапеутску употребу", које доноси Антидопинг агенција. Уколико у конкретном случају не постоји пуноважно одобрење издато од Антидопинг агенције, антидопинг прекршај ће постојати без обзира што је можда реално постојала медицинска потреба за употребу допинг средства.

Видети коментар уз чл. 15. ЗСД.

Члан 4.

Под овлашћеном антидопинг организацијом, у смислу овог закона, подразумева се Антидопинг агенција Републике Србије, Светска антидопинг агенција и надлежна међународна и национална спортска асоцијација (олимпијски комитет, савез).

Антидопинг организације

Према дефиницијама датим у Додатку 1 уз Светски антидопинг кодекс, под антидопинг организацијама подразумевају се све организације одговорне за доношење правила за покретање, извршење и спровођење било ког дела процеса допинг контроле. Ту спадају, на пример, Међународни олимпијски комитет, Међународни олимпијски комитет за паралитичаре, организатори највећих спортских догађаја који спроводе тестирање на својим догађајима, Светска антидопинг агенција, међународне и националне спортске федерације и националне антидопинг организације.

Све антидопинг организације треба да делују у духу партнерства и сарадње, како би се обезбедио успех у борби против допинга у спорту.

Улоге и одговорности антидопинг организација

Улога и одговорности појединих антидопинг организација у борби против допинга дефинисана је на међународном нивоу различитим документима, а посебно: Светским антидопинг кодексом; Европском конвенцијом против допинговања у спорту, Антидопинг кодексом Олимпијског покрета, антидопинг законима. Овде ћемо указати само на најосновније обавезе најважнијих антидопинг организација, пре свега са становишта одредби чл. 20. Светског антидопинг кодекса и одредби Европске конвенције против допинговања у спорту (нпр. чл. 7).

Према овом члану, под овлашћеном антидопинг организацијом подразумева се Антидопинг агенција републике Србије, Светска антидопинг агенција и надлежна међународна и национална спортска асоцијација (олимпијски комитет, савез).

Улоге и одговорности Међународног олимпијског комитета

- Да усвоји и спроводи антидопинг политику и правила на Олимпијским играма у складу са Кодексом.
- Да захтева да услов за признавање међународних федерација у склопу Олимпијског покрета од стране Међународног олимпијског комитета буде њихово поштовање Кодекса.
- Да ускрати делимично или у потпуности финансирање спортских организација које не поштују Кодекс.
- Да предузме неопходне мере ради дестимулисања непоштовања Кодекса.

➢ Да изда овлашћење и омогући рад програму независног посматрача.

➢ Да захтева од свих спортиста и помоћног спортског особља који учествују као тренери, инструктори, менаџери, особље, званичници, медицинско или парамедицинско особље на олимпијским играма, пристанак на антидопинг правила у складу са Кодексом, као услов за учешће.

➢ Да снажно делује на спречавању свих потенцијалних повреда антидопинг правила, у оквиру своје надлежности, укључујући истраживање да ли су помоћно особље спортисте или друге особе можда биле укључене у сваком поједином случају допинга.

➢ Да прихвати понуде за организацију олимпијских игара само од оних земаља чије су владе ратификовале, прихватиле, одобриле или пристале на УНЕСКО Конвенцију, као и њихов национални олимпијски комитет, национални параолимпијски комитет и национална антидопинг организација.

➢ Да промовише едукацију о антидопингу.

➢ Да сарађује са релевантним националним организацијама и агенцијама и другим антидопинг организацијама.

Улоге и одговорности Међународног параолимијског комитета

➢ Да усвоји и спроводи антидопинг политику и правила на Паралимпијским играма у складу са Кодексом.

➢ Да захтева да услов за признавање националних комитета у склопу Паралимпијског покрета буде њихово поштовање Кодекса.

➢ Да ускрати делимично или у потпуности финансирање спортских организација које нису у складу са Кодексом.

➢ Да предузме неопходне мере ради одвраћања од непоштовања Кодекса.

➢ Да изда овлашћење и омогући рад програму независног посматрача.

➢ Да захтева од свих спортиста и помоћног спортског особља који учествују као тренери, инструктори, менаџери, особље, званичници, медицинско или парамедицинско особље на параолимпијским играма, пристанак на антидопинг правила у складу са Кодексом, као услов за учешће.

➢ Да снажно делује на спречавању свих потенцијалних повреда антидопинг правила, у оквиру своје надлежности, укључујући истраживање да ли су помоћно особље спортисте или друге особе можда биле укључене у сваком поједином случају допинга.

- Да промовише едукацију о антидопингу.
- Да сарађује са релевантним националним организацијама и агенцијама и другим антидопинг организацијама.

Улоге и одговорности међународних федерација

- Да усвоје и спроводе антидопинг политику и правила која су у складу са општеприхваћеним, односно усаглашеним антидопинг правилима (Кодексом);
- Да захтевају као услов за чланство националних федерација да њихова политика, правила и програми поштују Кодекс;
- Да захтевају да сви спортисти и чланови помоћног особља који су под њиховом надлежношћу признају и обавежу се да ће се придржавати антидопинг правила;
- Да захтевају од спортиста који нису стални чланови међународних федерација или неке од националних федерација у њиховом склопу да буду на располагању ради прикупљања узорака и да пруже тачне и најновије информације о свом боравишту ако то налажу услови учешћа на манифестацији које је утврдила међународна федерација или, могуће, организатор највећег догађаја, Ово се такође односи, нпр, на спортисте у професионалним лигама;
- Да надгледају антидопинг програме националних федерација;
- Да предузму одговарајуће мере ради одвраћања од непоштовања антидопинг правила ускраћивањем учешћа на великим спортским догађајима;
- Да издају овлашћење и омогуће рад програму независних посматрача на међународним догађајима;
- Да ускрате делимично или у потпуности финансирање националних федерација у свом склопу које не поштују општеприхваћена антидопинг правила;
- Да прецизирају дисциплински поступак, уз примену договорених међународних принципа правде и обезбеђујући поштовање основних права осумњичених спортиста. Ови принципи обухватају: прављење разлике између органа који пријављују прекршај и дисциплинских органа; право таквих лица на правично саслушање, помоћ или заступника; јасне и извршне одредбе у вези са жалбама на евентуалне пресуде; поступке за доношење ефикасних казни против функционера, лекара, ветеринара, тренера, физиотерапеута и осталих службених или помоћних лица која крше прописе против допинговања спортиста;

- Да дефинишу поступак за узајамно признавање суспензија и других казни које изрекну друге спортске организације у истој земљи или у другим земљама;
- Да разјасне и усклађују прописе о критеријумима које спортисти морају да испуне за учешће у спортским манифестацијама, укључујући критеријуме против допинговања;
- Да дефинишу поступке за контролу допинговања и уведу контролу допинговања у ефикасном обиму не само уз претходно упозорење већ и без таквог упозорења, у свако прикладно време изван спортских такмичења да се та контрола врши на исти начин за све спортисте и где је то могуће, по принципу случајног избора лица за тестирање и поновно тестирање;
- Да проучавају научне методе тренинга и формулишу смернице за заштиту спортиста свих узраста које одговарају за одређени спорт;
- Унапређују активно учешће самих спортиста у борби међународних спортских организација против допинговања.

Улоге и одговорности националних олимпијских комитета и националних параолимпијских комитета

Према члану 20.4. Кодекса, улоге и одговорности националних олимпијских комитета и националних параолимпијских комитета су:

- Да обезбеде да њихова антидопинг политика и правила буду у складу са Кодексом;
- Да захтевају као услов за чланство или признавање националних федерација да њихова политика и правила поштују одговарајуће одредбе Кодекса;
- Да захтевају од спортиста који нису стални чланови националних федерација да буду на располагању ради прикупљања узорака и да редовно достављају тачне и најновије информације о свом боравишту у року године пре Олимпијских и Параолимпијских игара ако је то неопходан услов за учешће на Олимпијским и Параолимпијским играма;
- Да сарађују са својом националном антидопинг организацијом;
- Да захтевају од сваке националне федерације да успостави правила да су сви спортисти и чланови помоћног особља спортисте који учествују као тренери, инструктори, менаџери, особље, званичници, медицинско или парамедицинско особље на такмичењима или

активностима, одобреним или организованим од стране националне федерације или од неке од њених чланица, дужни да се придржавају антидопинг правила у складу са Кодексом, као услов за учешће;

- Да за време трајања забране учешћа на спортским такмичењима ускрате делимично или у потпуности финансирање спортисти или члану помоћног особља спортисте који је прекршио антидопинг правило;
- Да ускрати делимично или у потпуности финансирање националним федерацијама у свом склопу или признатим националним федерацијама које не поштују Кодекс;
- Да снажно делују на спречавању свих потенцијалних повреда антидопинг правила, у оквиру своје надлежности, укључујући истраживање да ли су помоћно особље спортисте или друге особе можда биле укључене у сваком поједином случају допинга;
- Да промовише едукацију о антидопингу;
- Да сарађује са релевантним националним организацијама и агенцијама и другим антидопинг организацијама.

Улоге и одговорности националних спортских асоцијација

- Националне спортске асоцијације (савези, федерације, конфедерације) имају исту улогу и одговорности као и међународне спортске федерације, само на националном нивоу, и националне антидопинг организације.
- Обавезе националних спортских асоцијација (укључујући Олимпијски комитет Србије, Спортски савез Србије, републичке гранске савезе и гранске савезе на нивоу Државне заједнице) ближе су регулисане чланом 10. Закона (видети коментар уз тај члан).

Улоге и одговорности националних антидопинг организација

Према Кодексу улога и одговорности националних антидопинг организација (па и Антидопинг агенције Републике Србије) јесте:

- Да усвоје и спроводе антидопинг правила и политику која је у складу са важећим међународним документима;
- Да сарађују са другим релевантним националним организацијама и другим антидопинг организацијама;
- Да подстичу међусобно тестирање међу националним антидопинг организацијама;
- Да промовише истраживање у области антидопинга;

- Да за време трајања забране учешћа на спортским такмичењима ускрате делимично или у потпуности финансирање, уколико је обезбеђено, спортисти или члану помоћног особља спортисте који је прекршио антидопинг правило;
- Да снажно делује на спречавању свих потенцијалних повреда антидопинг правила, у оквиру своје надлежности, укључујући истраживање да ли су помоћно особље спортисте или друге особе можда биле укључене у сваком поједином случају допинга;
- Да промовишу едукацију о антидопингу.

Чланом 26. ЗСД основана је Антидопинг агенција Републике Србије, и сходно својим правима и обавезама она има статус националне антидопинг организације у Републици Србији. То одговара и појму „национална спортска организација" из Дефиниција Кодекса: „тело које свака земља одреди за носиоца основног права и одговорности да на националном нивоу усваја и спроводи антидопинг правила, руководи узимањем узорака, води резултате, и спроводи истраге". У земљама у којима надлежни јавни органи нису именовали то тело, национална антидопинг организација је национални олимпијски комитет земље[46] или тело које он именује. Улога и одговорности Антидопинг агенције Републике Србије регулисана је чланом 29. овог Закона. У оквиру својих надлежности и националне спортске асоцијације се могу сматрати националним спортским организацијама.

Улоге и одговорности Светске антидопинг агенције

- Да усвоји и спроводи процедуре које су у складу са Кодексом
- Да надгледа обраду неповољних аналитичких налаза
- Да одобри међународне стандарде који се односе на спровођење Кодекса.
- Да издаје акредитацију лабораторијама које врше анализу узорака или одобрење другим лабораторијама да врше анализу узорака..
- Да развије и одобри моделе најбољих решења.
- Да промовише, спроводи, наложи, финансира и координише истраживање у области антидопинга.
- Да води делотворан програм независног посматрача.
- Да спроводи допинг контролу коју овласте друге антидопинг организације.

[46] Приликом усвајања Закона о спречавању допинга у спорту у Народној скупштини, посланичка група СРС је амандманом, који није прихваћен, предложила да се уместо оснивања Антидопинг агенције послови у вези спречавања допинга у спорту повере Олимпијском комитету СЦГ.

- Да усвоје и спроводе антидопинг политику и правила на својим догађајима у складу са Кодексом.
- Да предузму потребне мере ради одвраћања од непоштовања Кодекса.
- Да издају овлашћење и помажу рад програма независног посматрача.
- Да захтевају да се сви спортисти и чланови помоћног особља спортисте који учествују као тренери, инструктори, менаџери, особље, званичници, медицинско или парамедицинско особље на такмичењима, обавежу да ће се придржавати антидопинг правила у складу са Кодексом, као услов за учешће.
- Да снажно делује на спречавању свих потенцијалних повреда антидопинг правила, у оквиру своје надлежности, укључујући истраживање да ли су помоћно особље спортисте или друге особе можда биле укључене у сваком поједином случају допинга.
- Да после 1. јануара 2010, прихватају понуде за организовање такмичења само од оних земаља чије су владе ратификовале, прихватиле, одобриле или пристале на УНЕСКО конвенцију, као и њихов национални олимпијски комитет, национални параолимпијски комитет и национална антидопинг организација.
- Да промовише едукацију о антидопингу.
- Да сарађује са релевантним националним организацијама и агенцијама и другим антидопинг организацијама

Члан 5.

Обавезе утврђене овим законом примењују се на све организације у области спорта које имају своје седиште на територији Републике Србије или обављају спортске активности и делатности на територији Републике Србије.

Производња и промет забрањених допинг супстанци које у себи садрже опојне дроге врши се у складу са законом.

Обавезе утврђене овим законом сходно се примењују и на допинг животиња које учествују у спортским такмичењима.

Организације на које се примењује Закон – став 1.

Овим ставом је прописано да се обавезе утврђене Законом о спречавању допинга у спорту примењују се на све организације у области

спорта које имају своје седиште на територији Републике Србије или обављају спортске активности и делатности на територији Републике Србије. Став 1. овог члана је у вези са чл. 6. ст. 1. Закона о спречавању допинга у спорту којим је прописано са ду спортисти и други учесници у обављању спортских активности и делатности дужни су да дозволе и омогуће обављање допинг контроле.

Према чл. 6. Правилник о допинг контроли на спортским такмичењима и изван такмичења (ПДК – „Сл. гласник РС“, бр. 32/2007), обавезе утврђене Законом о спречавању допинга у спорту и овим правилником у вези допинг контроле примењују се:

– на све организације у области спорта које имају седиште на територији Републике Србије или обављају спортске активности и делатности на територији Републике Србије;

– на све спортисте који учествују у обављању спортских активности на територији Републике Србије, независно од њиховог држављанства, ако Законом о спречавању допинга у спорту и овим правилником није другачије одређено;

– на сва остале учеснике (посебно, помоћно особље спортисте), у обављању спортских активности и делатности на територији Републике Србије, независно од њиховог држављанства, ако Законом о спречавању допинга у спорту и овим правилником није другачије одређено.

Наведене организације и лица дужни су да дозволе и омогуће обављање допинг контроле и сарађују са АДАС и службеним лицима АДАС у спровођењу допинг контроле.

За одређење, организовање и спровођење допинг контроле на спортским такмичењима на територији Републике Србије надлежна је Антидопинг агенција Републике Србије (АДАС), осим оне коју директно спроводи надлежни међународни спортски савез на међународним такмичењима која се организују у Републици Србији (чл. 30. ст. 1. тач. 1) Закона о спречавању допинга у спорту). АДАС може преузети у споразуму са надлежним међународним спортским савезом и организовање и спровођење допинг контроле на међународним такмичењима која се организују на територији Републике. За одређење, организовање и спровођење допинг контроле изван спортских такмичења надлежан је искључиво АДАС (чл. 29. ПДК).

Према чл. 5. 1. Кодекса, свака национална антидопинг организација, надлежна је да тестира све спортисте који су присутни у њеној земљи, или који су држављани, становници, имаоци дозвола или чланови спортских организација у њеној земљи Свака међународна федерација надлежна је да тестира све спортисте који су чланови националних фе-

дерација које су чланице те међународне федерације, или који учествују у њеним такмичењима. Сви спортисти се морају одазвати позиву за тестирање било које организације која је надлежна да их тестира. Антидопинг организације које спроводе тестирање ће, у сарадњи с другим антидопинг организацијама које спроводе тестирање у истој групи спортиста планирати и спровести делотворан број тестова током такмичења и изван њега над спортистима за које су надлежне укључујући ту, али не ограничавајући се само на њих, спортисте из регистроване тест групе.

Према чл. 15.3. Кодекса, вођење резултата и претреси спада, по правилу, у одговорност и регулише се процедуралним правилима антидопинг организације која је покренула и водила узимање узорака (или, у случају да узимање узорака није покренуто, организације која је открила повреду). Међутим, у неким случајевима, у процедуралним правилима антидопинг организације која је покренула и руководила узимањем узорака може бити наведено да ће друга организација бити задужена за вођење резултата (нпр. национална федерација спортисте). У том случају, дужност антидопинг организације је да потврди да су правила те друге организације у складу са Кодексом. У крајњој инстанци, међународна федерација надлежна за спортисту или другу особу, надлежна је и за вођење резултата, како би се избегла ситуација, да ни једна антидопинг организација није надлежна за вођење резултата. Наравно, међународна федерација има право да својим сопственим антидопинг правилима одреди да је национална федерација спортисте или друге особе, дужна да спроведе вођење резултата.

Вођење резултата и претреса за прекршај антидопинг правила који је установљен на тесту националне антидопинг организације или је откривен од стране националне антидопинг организације, а који укључује спортисту који није држављанин или становник те земље, регулисано је правилима одговарајуће међународне федерације. Вођење резултата и претреса за повреду антидопинг правила установљеног на тесту Међународног олимпијског комитета, Међународног параолимпијског комитета, или организатора највећих догађаја биће препуштено одговарајућој међународној организацији у случају санкција тежих од дисквалификације са догађаја или дисквалификације резултата са догађаја (чл. 15.3.1. Кодекса). У коментару на члан 15.3.1 Кодекса је истакнуто да не постоји апсолутно правило за вођење резултата и претреса за случај када национална антидопинг организација тестира страног спортисту над којим не би имала надлежност да се спортиста не налази у земљи те антидопинг организације. Правило је да се оставља међународној федерацији да утврди на основу сопствених правила да ли, на пример, случај треба дати националној антидопинг организацији спортисте, оставити

антидопинг организацији која је узела узорак, или га треба препустити Међународној федерацији.

За правилну примену Закона о спречавању закона о спорту треба имати у виду и одредби чл. 15.4. Кодекса. Према том члану, подлежући праву на жалбу, Изузеће ради примене у терапијске сврхе и резултате претреса или друга решења било ког потписника која су у складу са Кодексом и спадају у потписникову надлежност, признаваће и поштоваће сви други потписници Кодекса. Потписници могу да признају исте радње других органа који нису прихватили Кодекс ако су правила тих органа иначе у складу са Кодексом. У коментару на чл. 15.4. Кодекса истакнуто је да су се у тумачењу овог члана, везано за ТУЕ, јављале извесне нејасноће. Осим уколико је другачије одређено правилима међународне федерације или уговором са међународном федерацијом, национална антидопинг организација нема право да одобрава ТУЕ и АТУЕ за спортисте међународног ранга.

Забрањене допинг супстанце које садрже опојне дроге – став 2.

Листа забрањених допинг средстава коју утврђује Антидопинг агенција Републике Србије, на основу листе Светске антидопинг агенције, садржи и одређене супстанце које се сматрају опојним дрогама, односно које садрже опојне дроге. Имајући у виду да опојне дроге подлежу посебном правном режиму, овим ставом је додатно прецизирано да се производња и промет допинг супстанци које у себи садрже опојне дроге врши у складу са законом.

Предлогом закона о спречавању допинга о спорту који је био утврђен 2003. године, а потом (након парламентарних избора) повучен било је предвиђено решење којом се целокупна производња и промет посебно опасних забрањених допинг супстанци ставља под контролу државе, и то на начин какав је већ постојао за опојне дроге. Према члан 3. тог предлога, производња и промет забрањених допинг супстанци може се вршити само за медицинске, ветеринарске, наставне, лабараторијске и научне сврхе, у складу са законом. Прометом забрањених допинг супстанци, у смислу закона, сматра се транзит, продаја и други начин промета забрањених допинг супстанци. Забрањене допинг супстанце које су посебно опасне по здравље спортиста, могу се производити и ставити у промет само на основу одобрења министарства надлежног за послове здравља, ако законом није другачије одређено. Које су забрањене допинг супстанце посебно опасне по здравље спортисте требало је да ближе утврђују споразумно министар надлежан за послове спорта и мини-

стар надлежан за послове здравља. Такве забрањене допинг супстанце могле би се производити и ставити у промет у количинама које, према процени годишњих потреба, утврђује министар надлежан за послове здравља. Ово не би важило за производњу и стављање у промет лекова који у себи садрже забрањене допинг супстанце. Чланом 4. Предлога било је утврђено да производњу и промет забрањених допинг супстанци могу вршити правна лица која су регистрована за производњу и промет одговарајућих супстанци и која испуњавају следеће услове: да имају запослене са VII степеном стручне спреме у области фармације под чијим надзором се производе, смештају, чувају и издају забрањене допинг супстанце; да имају одговарајуће просторије, уређаје и опрему за производњу, смештај, чување и издавање забрањених допинг супстанци. Министар надлежан за послове здравља би утврђивао испуњеност утврђених услова. Ни ове одредбе не би важиле за производњу и стављање у промет лекова који у себи садрже забрањене допинг супстанце.

На жалост, због противљења Министарства здравља, претходно наведена решења су изостављена из текста Закона о спречавању допинга у спорту који је коначно и усвојен. У предговору смо већ указали и да је Европска унија у Белој књизи из 2007. године препоручила својим чланицама да трговину допинг супстанцама третирају на исти начин као и трговину дрогама.

Према *Правилнику о Листи забрањених допинг средстава* („Сл. гласник РС“ бр. 21/2008), у 2008. години су забрањена следећа допинг средства која спадају у групу опојних дрога:

На такмичењима:

С7. НАРКОТИЦИ: buprenorfin, dekstromoramid, diamorfin (heroin), fentanil и његови деривати, hidromorfon, metadon, morfin, oksikodon, oksimorfon, pentazocin, petidin.

С8. КАНАБИНОИДИ (нпр. хашиш, марихуана).

Канабиноиди спадају и у групу „Специфичних супстанци“ у смислу чл. 20. Закона о спречавању допинга у спорту.

Најпознатији канабиноиди су марихуана и хашиш. Марихуана је природни канабиноид који садржи активни састојак тетрахидроканабинол (ТХЦ). Ефекти марихуане на централни нервни систем и кардиоваскуларни систем зависе од дозе, начина и здравственог стања спортисте, и у првој фази утицаја манифестује се изразитом еуфоријом.

У Републици Србији има неколико закона који се односе на производњу и промет опојних дрога.

Закон о ратификацији Конвенције Уједињених нација против незаконитог промета опојних дрога и психотропних супстанци („Сл. лист СФРЈ - Међународни уговори“, бр. 14/90). Тим законом је ра-

тификована Конвенција Уједињених нација против незаконитог промета опојних дрога и психотропних супстанци, усвојена у Бечу 19. децембра 1988. године. Према члану 1. Конвенције, „опојна дрога“ означава сваку супстанцу, природну или синтетичку, наведену у табелама I и II Јединствене конвенције о опојним дрогама из 1961. године, као и у Конвенцији измењеној Протоколом из 1972. о изменама Јединствене конвенције о опојним дрогама из 1961. године, а) појам „психотропна супстанца“ означава сваку супстанцу, природну или синтетичку, или сваку природну материју наведену у табелама I, II, III и IV Конвенције о психотропним супстанцама из 1971. године. Појам „незаконити промет“ означава прекршаје изнете у члану 3 ст. 1 и 2 Конвенције. Чланом 3. ст. 1. и 2. Конвенције утврђено је да ће свака страна потписница усвојити неопходне мере да се као кривични прекршаји по њеном закону, кад се чине намерно, утврде:

– (а) (i) производња, прерада, екстракција, припрема, понуда, понуда за продају, дистрибуција, продаја, испорука под било којим условима, посредовање, слање, слање у транзиту, транспорт, увоз или извоз било које опојне дроге или било које психотропне супстанце супротно одредбама Конвенције из 1961. године, измењене Конвенције из 1961. године или Конвенције из 1971. године; (ii) узгој опијумског мака, жбунова коке или биљке канабис за сврхе производње опојних дрога супротно одредбама Конвенције из 1961. године и измењене Конвенције из 1961. године; (iii) поседовање или куповина опојних дрога или психотропних супстанци за сврхе било које од активности набројаних у претходном подставу (и); (iv) производња, транспорт или дистрибуција опреме, материјала или супстанци наведених у Табели I и Табели II, са знањем да ће се користити у/за незаконити узгој, производњу или прераду опојних дрога или психотропних супстанци; (v) организовање, управљање или финансирање било ког од прекршаја набројаних у претходним подставовима (i), (ii), (iii) или (iv);

– (б) (i) конвенција или трансфер својине, уз знање да је таква својина стечена на основу једног или више прекршаја у складу са подставом (а) овог става, или на основу учешћа у таквом прекршају или прекршајима, за сврхе скривања или прикривања незаконитог порекла својине или помагања неком лицу које је умешано у почињење таквог или таквих прекршаја да би избегло законске последице својих дела; (ii) скривање или прикривање праве природе, извора, места, располагања, кретања, права у вези са својином, или над својином, уз знање да је таква својина стечена на основу једног или ви-

ше прекршаја утврђених у складу са подставом (а) овог става или учешћем у једном или више таквих прекршаја.

– (ц) Зависно од уставних начела и основних концепција свог правног система: (i) стицање, поседовање или коришћење својине, са знањем, у време пријема, да је таква својина стечена на основу једног или више прекршаја утврђених у складу са подставом (а) овог става или учешћем у таквом прекршају или прекршајима; (ii) поседовањем опреме или материјала или супстанци наведених у Табели I и Табели II, са знањем да се они користе или ће се користити у/за незаконити узгој, производњу или прераду опојних дрога или психотропних супстанци; (iii) јавно подстицање или навођење других, на било који начин, да почине било који од прекршаја утврђених у складу са овим чланом или да незаконито користе опојне дроге или психотропне супстанце; (iv) учествовање, удруживање или завера, ради почињења, покушаја да се почини и помогне, подстиче, олакша и саветује о почињењу било ког од прекршаја утврђених у складу са овим чланом.

Зависно од својих уставних начела и основних концепција свог правног система, свака страна потписница је дужна и да усвоји неопходне мере да се као кривични прекршаји по њеном домаћем закону, кад се почине намерно, утврде поседовање, куповина или гајење опојних дрога или психотропних супстанци за личну потрошњу супротно одредбама Конвенције из 1961. године, измењене Конвенције из 1961. или Конвенције из 1971. године.

У члану 7. Конвенције регулисана је узајамна правна помоћ у кривичним предметима везаним за повреде утврђене чл. 3. ст. 1. Конвенције. Узајамна правна помоћ која ће се пружати у складу са овим чланом може се захтевати у следећем смислу: (а) узимање доказа или исказа лица; (б) уручивање судских докумената; (ц) извршење претреса и одузимања; (д) преглед предмета и локација; (е) обезбеђивање информација и доказних предмета; (ф) обезбеђивање оригинала или оверених копија релевантних докумената и евиденција, укључујући банкарску, финансијску, комерцијалну или пословну евиденцију; (г) идентификовање или трагање за добити, својином, инструментаријумима или другим предметима за сврхе доказивања. Стране потписнице могу једна другој да пруже и све друге видове узајамне правне помоћи које предвиђа домаћи закон замољене стране. Стране потписнице ће, на захтев, олакшавати или подстицати, у мери у којој је то у складу са њиховим законом и праксом, присуство или доступност лица, укључујући притворена лица, која су сагласна да помогну у истрагама или да Учествују у поступку. Стра-

на потписница неће одбити да пружи узајамну правну помоћ по овом члану због банкарске тајне.

Закон о супстанцама које се користе у недозвољеној производњи опојних дрога и психотропних супстанци („Сл. гласник РС“, бр. 107/2005). Овим законом уређују се услови за производњу и промет на велико супстанци које се користе у недозвољеној производњи опојних дрога и психотропних супстанци (у даљем тексту: прекурсори), надзор у овој области ради спречавања њихове злоупотребе или коришћења у недозвољене сврхе, као и друга питања од значаја за ову област. Према чл. 2. овог закона, прекурсор је супстанца утврђена Списком прекурсора, као и смеша супстанци или природни производ који садржи прекурсор, а који се користе за недозвољену производњу опојних дрога и психотропних супстанци, осим лекова и других препарата који садрже прекурсоре који су тако сједињени да се не могу лако, једноставно и на економично исплатив начин прерадити и употребити, а супстанца ван Списка прекурсора јесте свака супстанца која може да се употреби за недозвољену производњу опојних дрога и психотропних супстанци, а није утврђена Списком прекурсора. Под производњом прекурсора подразумева се њихово добијање синтезом или изоловањем из природне или синтетичке смеше супстанци, њихова модификација, пречишћавање, прерада, паковање и мешање ради добијања полупроизвода или готових производа коришћењем хемијских, физичких и биолошких процеса, а обавља је правно лице. Промет прекурсора је промет прекурсора на велико (у даљем тексту: промет) који обухвата: увоз, извоз, транзит, превоз, складиштење, испоруку, продају, куповину, посредовање при куповини или продаји прекурсора, као и свако руковање прекурсорима, а који обавља правно лице уз новчану накнаду или без плаћања, односно без наплате противвредности.

Сви прекурсори се класификују у прву, другу и трећу категорију. Прву категорију чине прекурсори који се користе као основна и најважнија сировина у производњи опојних дрога и психотропних супстанци. Другу категорију чине прекурсори који се користе као помоћне сировине у производњи опојних дрога и психотропних супстанци. Трећу категорију чине прекурсори који се користе као помоћне сировине у производњи опојних дрога и психотропних супстанци, а који се у том процесу могу заменити и другим одговарајућим сировинама. Министар надлежан за послове здравља, на предлог Комисије за прекурсоре, утврђује Списак прекурсора, који садржи и њихову класификацију у категорије прекурсора. Списак прекурсора утврђује се у складу са конвенцијама Уједињених нација које уређују област опојних дрога и психотропних супстанци, као и са прописима Европске уније који се

односе на ову област и објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије“ (чл. 5).

Производњу, односно промет прекурсора прве, друге или треће категорије може обављати правно лице коме је Министарство издало дозволу за обављање производње, односно дозволу за обављање промета прекурсора прве, друге или треће категорије. Забрањен је промет на мало прекурсора прве, друге или треће категорије (члан 6). Правно лице које продаје прекурсоре прве, друге или треће категорије мора за продају сваког прекурсора прибавити од купца изјаву о намени употребе прекурсора - изјаву крајњег корисника. Правно лице које врши продају прекурсора прве категорије мора прибавити од купца изјаву из члана 11. Закона за сваку појединачну испоруку одређеног прекурсора прве категорије, с тим да се продаја може извршити у количини која не може бити већа од количине одређеног прекурсора прве категорије коју је купац употребио за редовну делатност у претходној календарској години). Ако су потребе купца за одређеним прекурсором прве категорије веће од количина које је купац употребио у редовној делатности у претходној календарској години, Министарство даје сагласност за продају правном лицу које врши продају прекурсора прве категорије. Правно лице које врши продају прекурсора друге категорије мора прибавити од купца изјаву из члана 11. овог закона за сваку појединачну испоруку одређеног прекурсора друге категорије, с тим да се изјава може користити најдуже шест месеци од дана давања изјаве продавцу. На основу дате изјаве продавац може испоручити купцу највише три испоруке одређеног прекурсора друге категорије. Правно лице које врши продају прекурсора треће категорије мора прибавити од купца изјаву из члана 11. овог закона за сваку појединачну испоруку одређеног прекурсора треће категорије, с тим да се изјава може користити најдуже 12 месеци од дана давања изјаве продавцу. На основу дате изјаве продавац може испоручити купцу неограничени број испорука одређеног прекурсора треће категорије. Документација о продаји прекурсора прве, друге и треће категорије, коју продавац доставља Министарству за сваког појединачног купца као крајњег корисника (видети чл. 11 до 15).

Министарство издаје дозволу за производњу, односно промет прекурсора прве, друге или треће категорије правном лицу које испуњава следеће услове: 1) има дозволу, издату од надлежног органа, за производњу, односно промет отровних материја, хемикалија, односно лекова, у складу са прописима који регулишу област отровних материја, хемикалија, односно лекова; 2) за производњу, односно промет прекурсора прве категорије испуњава посебне услове прописане у складу са овим законом; 3) има лице одговорно за производњу, односно промет прекур-

сора прве, друге или треће категорије, са завршеним факултетом хемијске, физичкохемијске, биохемијске или фармацеутске струке; 4) да му није изречена правноснажна пресуда за привредни преступ за дело из области опојних дрога и психотропних супстанци, односно прекурсора; 5) да против одговорног лица у правном лицу, односно против лица одговорног за производњу, односно промет прекурсора прве, друге или треће категорије из тачке 3) овог става, није покренут поступак за кривично дело које га чини неподобним за обављање послова производње, односно промета прекурсора, односно да против тих лица није донета правноснажна пресуда за кривично дело из области опојних дрога и психотропних супстанци (члан 7).

Правно лице које обавља научноистраживачку делатност у складу са прописима којима се уређује научноистраживачка делатност, војне установе, односно војни институти који обављају научноистраживачку делатност у складу са посебним прописима, правна лица која израђују галенске, односно магистралне лекове, могу употребљавати прекурсоре прве и друге категорије за обављање редовне делатности, на основу дозволе за употребу прекурсора прве и друге категорије, коју издаје Министарство (члан 10).

Ради спречавања злоупотребе прекурсора и коришћења прекурсора за недозвољене сврхе, правна лица која обављају производњу, односно промет прекурсора прве, друге или треће категорије воде евиденцију која садржи: 1) генеричко име прекурсора (међународно незаштићено име); 2) заштићено име прекурсора, уколико га прекурсор има; 3) хемијски назив прекурсора из Списка прекурсора; 4) CAS број; 5) податке о добављачу и количини прекурсора; 6) податке о произвођачу прекурсора; 7) податке о купцу као крајњем кориснику и издатој количини прекурсора; 8) количину прекурсора која се налази у складишту. Правна лица која обављају производњу, односно промет прекурсора прве, друге или треће категорије дужна су да чувају документацију о производњи и промету прекурсора, као и комерцијалну документацију која се односи на фактуре, товарне листове, царинске документе, транспортне и шпедитерске документе и остале административне документе, најмање пет година од дана обављања последње радње у вези са производњом и прометом прекурсора (члан 29).

Правна лица која обављају производњу, односно промет прекурсора прве, друге или треће категорије, као и правна лица која су добила дозволе за увоз, извоз или транзит прекурсора, дужна су да у року од 30 дана од дана истека календарске године доставе Министарству годишњи извештај о производњи, промету, увозу, извозу, транзиту, употребљеним количинама прекурсора, као и о количинама категорија прекур-

сора који су остали у складишту, из претходне календарске године (члан 31).

Чланом 41. Закона прописана је новчана казна од 500.000 до 3.000.000 динара за привредни преступ правног лица, а чл. 43. прописана је новчана казна од 300.000 до 1.000.000 динара за прекршај правног лица, које прекрши одређене обавезе.

Закон о производњи и промету опојних дрога („Сл. лист СРЈ", бр. 46/96 и 37/2002 и „Сл. гласник РС", бр. 101/2005 - др. Закон). Према члану 2. овог закона, опојним дрогама сматрају се супстанце природног или синтетичког порекла чијом се употребом могу створити стања зависности која могу да изазову оштећења здравља или на други начин угрозе људски интегритет у физичком, психичком или социјалном смислу. Опојним дрогама сматрају се и психотропне супстанце. Опојне дроге решењем утврђује надлежни државни орган, и оно се објављује у „Службеном гласнику РС".

Прометом опојних дрога, у смислу овог закона, сматра се увоз, извоз, транзит, продаја и други начин промета опојних дрога (члан 3). Производња и промет опојних дрога могу се вршити само за медицинске, ветеринарске, наставне, лабораторијске и научне сврхе. Производња и промет опојних дрога могу се вршити на основу одобрења, односно дозволе надлежног државног органа (члан 4).

Опојне дроге могу се производити, увозити и извозити у количинама које, према процени годишњих потреба, утврђује надлежни државни орган. Те количине опојних дрога се утврђују на основу процене потреба за наредну годину које пријављује произвођач или друго правно лице које увози или извози опојне дроге, најдоцније до 31. марта текуће године (члан 5).

Према члану 6, ако Законом није друкчије одређено, забрањује се производња опијума зарезивањем чахура мака, гајење кока-биљке, израда приправака с психоактивним деловањем из биљке канабис и производња и увоз других опојних дрога које решењем утврди надлежни савезни орган. Ово решење се објављује у „Службеном гласнику РС".

Производњу и промет опојних дрога могу вршити правна лица која испуњавају прописане услове. Производњу и промет лекова који садрже опојне дроге могу, под прописаним условима, вршити правна лица која су регистрована за производњу и промет лекова и која су за то овлашћена решењем надлежног савезног органа. Изузетно, промет на мало лекова који садрже опојне дроге могу под прописаним условима вршити и предузетници који су регистровани за промет лекова (члан 7).

Правна лица која врше производњу и промет опојних дрога морају испуњавати и следеће услове: 1) да имају запослене са VII степеном

стручне спреме у области фармације под чијим надзором се производе, смештају, чувају и издавају опојне дроге; 2) да имају одговарајуће просторије, уређаје и опрему за производњу, смештај, чување и издавање опојних дрога. Решењем надлежног државног органа утврђује се која правна лица испуњавају прописане услове за производњу и промет опојних дрога. Ово решење се објављује у „Службеном гласнику РС“ (члан 8).

Правна лица која производе и врше промет опојних дрога, односно лекова који садрже опојне дроге, као и предузетници који врше промет лекова који садрже опојне дроге морају да држе опојне дроге, односно лекове који садрже опојне дроге у посебним просторијама или гвозденим ормарима у којима се не смеју налазити други производи и који морају бити закључани и обезбеђени од приступа неовлашћених лица (члан 9).

Мак намењен за производњу опојних дрога могу гајити правна лица и земљорадници на основу одобрења надлежног савезног органа и по претходно закљученом уговору с правним лицем које врши откуп мака. Мак који није намењен за производњу опојних дрога може се гајити без одобрења, уз обавезу пријављивања засејаних површина надлежном савезном органу у року од 30 дана од дана сејања (члан 10). Правна лица која се баве научноистраживачким радом могу у научне сврхе производити опијум зарезивањем чахура мака, гајити кока-биљку и производити приправке са психоактивним деловањем из биљке канабис ако за такву производњу претходно добију одобрење надлежног савезног органа (члан 12).

Опојне дроге могу увозити и извозити правна лица регистрована за производњу и промет опојних дрога. Лекове који садрже опојне дроге могу увозити и извозити правна лица која су регистрована за производњу или промет лекова на велико (члан 13). Опојне дроге и лекови који садрже опојне дроге увозе се и извозе на основу дозволе, односно одобрења које на прописан начин издаје надлежни државни орган (члан 14). Правна лица која се баве научноистраживачким радом могу у научне сврхе увозити опојне дроге из члана 6 став 1. овог закона ако за то добију одобрење надлежног савезног органа (члан 15).

Транзит опојних дрога преко територије Републике Србије може се вршити ако је пошиљка опојних дрога снабдевена извозном дозволом, односно другом исправом земље из које се дрога извози. Пошиљке опојних дрога не смеју се у току транзита подвргавати поступцима који мењају или могу изменити природу опојних дрога Члан 16). Лица која прелазе преко границе Републике Србије могу поседовати лекове који садрже опојне дроге који су им неопходни за личну употребу, с тим да назив и количину тих лекова пријаве органу царинске службе (члан 17). Пре-

ношење лекова који садрже опојне дроге намењених за указивање прве помоћи у превозним средствима у међународном саобраћају, у количинама неопходним за ту сврху, не сматра се увозом или транзитом у смислу овог закона ако уз исправу о регистрацији превозног средства постоји одобрење за поседовање одређене врсте и количине тих лекова, које је издао надлежни орган земље припадности (члан 18).

Члан 33. Закона прописана је новчана казна од 300.000 до 3.000.000 динара за привредни преступ правног лица, а чл 34. новчана казна од 100.000 до 1.000.000 динара за прекршај правног лица које производи или врши промет опојних дрога супротно Закону.

Правилник о утврђивању списка супстанци које се користе у недозвољеној производњи опојних дрога и психотропних супстанци („Сл. гласник РС“, бр. 51/2006). Овим правилником утврђује се Списак супстанци које се користе у недозвољеној производњи опојних дрога и психотропних супстанци (прекурсори).

Кривични законик (Службени гласник РС, бр. 85/05). Чланом 246. прописано је кривично дело: „Неовлашћена производња, држање и стављање у промет опојних дрога“.

„(1) Ко неовлашћено производи, прерађује, продаје или нуди на продају или ко ради продаје купује, држи или преноси или ко посредује у продаји или куповини или на други начин неовлашћено ставља у промет супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге,

казниће се затвором од две до дванаест година.

(2) Ако је дело из става 1. овог члана извршено од стране више лица која су се удружила за вршење тих дела, или је учинилац овог дела организовао мрежу препродаваца или посредника,

учинилац ће се казнити затвором од пет до петнаест година.

(3) Ко неовлашћено држи супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге,

казниће се новчаном казном или затвором до три године.

(4) Учинилац дела из става 3. овог члана који опојну дрогу држи ради сопствене употребе може се ослободити од казне.

(5) Учинилац дела из ст. 1. до 3. овог члана који открије од кога набавља опојну дрогу може се ослободити од казне.

(6) Ко неовлашћено прави, набавља, поседује или даје на употребу опрему, материјал или супстанце за које зна да су намењене за производњу опојних дрога,

казниће се затвором од шест месеци до пет година.

(7) Опојне дроге и средства за њихову производњу и прераду одузеће се.“

Допинг животиња – став 3.

Овим ставом утврђено је да све обавезе прописане Законом о спречавању допинга у спорту важе и за допинг животиња које учествују у спортским такмичењима. У питању су: коњи, хртови и голубови. Надлежна национална спортска асоцијација дужна је да утврди антидопинг правила за животиње које учествују у том спорту и да осигура да се та правила спроведу (чл 10. ст. 1. тач. 16). У односу на спортисте који се такмиче заједно са животињом (џокеји), важе све одредбе Закона о спречавању допинга у спорту као и за било ког другог спортисту.

Закон упућује на „сходну" примену одредби Закона о спречавању допинга у спорту јер се на борбу против допинга животиња не могу буквално применити све одредбе овог закона. Посебно треба водити рачуна да већину обавеза које закон намеће „спортисти" у погледу допинг контроле када је у питању допинг контрола животиња може да испуни, по правилу, само власник, односно држалац животиње. Ми сматрамо да сходна примена Закона о спречавању допинга у спорту обухвата најмање следеће:

- Повреда антидопинг правила постоји у случајевима одређеним у чл. 3, уз одговарајуће прилагођавање (нпр. присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у телесном узорку животиње);
- Обавезе утврђене Закон о спречавању допинга у спорту примењују се на све организације у области спорта животиња које имају своје седиште на територији Републике Србије или обављају спортске активности и делатности на територији Републике Србије;
- Власници животиња и други учесници у обављању спортских активности и делатности у вези животиња дужни су да дозволе и омогуће обављање допинг контроле;
- Ако власник животиње одбије, не доведе, избегне или онемогући допинг контролу своје животиње, изрећи ће се мера због повреде антидопинг правила као да је животиња на допинг тесту била позитивна, а у случају таквог покушаја, може се изрећи мера и ако допинг тест буде негативан;
- Допинг контрола спроводи се по правилима утврђеним од стране Антидопинг агенције Републике Србије, а у случајевима када се допинг контрола предузима на међународном такмичењу - под руководством међународног спортског савеза, по правилима тог савеза. Правила морају бити у складу са Европском конвенцијом

о спречавању допинга у спорту и међународним стандардима за допинг тестирање одобреним од стране Светске антидопинг агенције. Подразумева се да правила националне спортске асоцијације морају бити у складу са правилима међународне спортске асоцијације чији је члан (обавеза из чланства). Светски антидопинг кодекс регулише допинг контролу за животиње које се такмиче у спорту у чл. 16. У било ком спорту у коме се такмиче животиње, међународна федерација надлежна за тај спорт утврдиће и спровешће антидопинг правила за животиње које учествују у том спорту. Антидопинг правила садржаће Листу забрањених супстанци, одговарајуће процедуре тестирања и Листу одобрених лабораторија за анализу узорака. У погледу утврђивања прекршаја антидопинг правила, вођења резултата, правичних претреса, последица, и жалби за животиње које учествују у спорту, међународна федерација надлежна за тај спорт утврдиће и спровешће правила која су генерално у складу са члановима 1 (дефиниција допинга), 2 (повреда антидопинг правила), 3 (доказ допинга), 9 (аутоматска дисквалификација појединачних резултата), 10 (санкције за појединце), 11 (последице по тимове), 13 (жалбе) и 17 (статут ограничења) Кодекса. Према чл. 3. Правилника о допинг контроли на спортским такмичењима и изван такмичења („Сл. гласник РС“, бр. 32/2007 - ПДК), допинг контрола животиња спроводи се у складу са Законом о спречавању допинга у спорту, Законом о ратификацији Европске конвенције о спречавању допинга у спорту, овим правилником, међународним стандардима за тестирање одобреним од стране Светске антидопинг агенције (тренутно не постоје), и антидопинг правилима надлежне међународне и националне спортске асоцијације. Антидопинг правила надлежне националне спортске асоцијације примењују се уколико су у сагласности са Законом о спречавању допинга у спорту, Правилником о допинг контроли на спортским такмичењима и изван такмичења и антидопинг правилима надлежне међународне спортске асоцијације.

– Надлежне националне спортске асоцијације морају да донесу антидопинг правила (општи акт). Антидопинг правила националне спортске асоцијације морају посебно да обухвате мере и поступак њиховог изрицања у случајевима утврђеног допинговања животиње; поступак узајамног признавања суспензија и других мера које изрекну друге спортске асоцијације, у земљи и иностранству; мере за стално медицинско праћење животиња које постижу врхунске резултате; мере за обезбеђење поштовања мера бор-

бе против допинга у спорту од стране чланова асоцијације. Надлежна спортска асоцијација дужна је да у року од 15 дана од дана ступања на снагу спортских правила којима су утврђене мере за превенцију и спречавање допинга, односно њихових измена и допуна, достави примерак тих правила министарству надлежном за послове спорта и Антидопинг агенцији.

– Допинг контролу животиња одређује, организује и спроводи Антидопинг агенција Републике Србије, осим оне коју спроводи надлежни међународни спортски савез на међународним такмичењима која су организују у Републици. Надлежна спортска асоцијација може предложити Антидопинг агенцији да спроведе контролу на одређеним такмичењима или контролу изван такмичења одређених животиња. Допинг контрола организује се и спроводи тако да је искључена свака могућност замене узорака или манипулације било какве врсте.
– Допинг контрола може се организовати како на такмичењима тако и изван такмичења, најављено и ненајављено.
– Допинг контрола спроводи се узимањем узорака урина и крви или применом друге ауторизоване технике за детектовање забрањених супстанци и метода.
– Допинг контрола може се спроводити само од стране овлашћених и квалификованих контролора, односно од стране лица која поседују легитимацију издату од стране Антидопинг агенције Републике Србије или коју је та агенција признала као еквивалентну.
– Организација у којој се спроводи допинг анализа мора поседовати важећу хомологацију издату од стране овлашћеног међународног органа или организације (Светске антидопинг агенције), а у поступку допинг контроле узете узорке мора складиштити, њима руковати и анализирати их у складу с одредбама овог закона и одговарајућим међународним стандардима одобреним од стране Светске антидопинг агенције**.** Ову организацију одређује Антидопинг агенција Републике Србије. Сходно чл. 16. Светског антидопинг кодекса та лабораторија би требала да буде са одговарајуће Листе надлежне међународне спортске асоцијације.
– Надлежна национална спортска асоцијација дужна је да: обезбеди, у оквирима надлежности савеза да животињама, спортистима, тренерима и другим особама за које је утврђена одговорност за допинг буду изречене одговарајуће мере, у складу с Законом о спречавању допинга у спорту и правилима асоцијације; да не призна спортски резултат у чијем постизању је учествовала допингована животиња; да не дозволи учешће на спортској приред-

би спортисти и животињи којима је изречена мера због допинга; да донесе програм антидопинг деловања; да непрекидно, а најмање једанпут годишње, обавештава и едукује своје чланове о важећим прописима који се односе на допинг у спорту и штетним последицама по здравље спортиста и животиња употребе допинг средстава; да одреди одговорно лице за надзор над спровођењем мера за спречавање допинга; да најмање седам дана пре одржавања такмичења које организује, или које је под њеном контролом, пријави такмичење Антидопинг агенцији; да најмање једанпут у шест месеци обавести Антидопинг агенцију о плановима тренинга животиња које постижу врхунске спортске резултате; да ускрати делимично или у потпуности финансирање спортиста, спортских организација, власника животиња и других лица која не поштују важећа антидопинг правила; да контролише антидопинг програме својих чланица, као и спровођење тих програма; да на крају године обавести министарство надлежно за послове спорта и Антидопинг агенцију о мерама за борбу против допинга предузетим у току године

– Национална спортска асоцијација која се спроводи мере спречавања допинга у спорту којим руководи не може добијати средства из јавних прихода.
– Мере за повреду антидопинг правила изричу се у складу са чл. 16–21. Закона о спречавању допинга у спорту (олакшавајуће околности треба да докаже власник животиње пошто је он странка у поступку). Мере у првом степену изриче надлежна национална спортска асоцијација а у другом степену, по жалби, Антидопинг агенција Републике Србије. Према члану 2. ст. 2. Правилника о утврђивању одговорности лица које је учинило повреду антидопинг правила („Сл. гласник РС“, бр. 32/2007), одредбе тог правилника сходно се примењују и на утврђивање одговорности за повреду антидопинг правила у вези допинга животиња. Према чл. 77. ПДК, од тренутка пријема обавештења о позитивном резултату анализе узетог узорка или постојања основане сумње о постојању неког другог прекршаја антидопинг правила па до момента почетка поступка утврђивања одговорности за повреду антидопинг правила (дисциплински поступак), испитивање могуће повреде антидопинг правила (вођење резултата) врши се у складу са овим правилником. Странка у поступку је и власник животиње.
– Ветеринар који приликом прегледа животиње у циљу издавања медицинског сертификата (потврде) о здравственој способности за учешће на такмичењима посумња да су животињи давана до-

пинг средства, дужан је да о томе обавести Антидопинг агенцију. С друге стране, ветеринар који животињи пропише средство које садржи забрањене допинг супстанце у циљу лечења дужан је да о томе обавести власника животиње ако му је он саопштио да животиња учествује у спортским активностима.

– Листу забрањених допинг средстава за животиње утврђује једанпут годишње Антидопинг агенција Републике Србије и ту листу објављује у Службеном гласнику Републике Србије. Управни одбор АДАС је 21. децембра 2006. године донео Правилник о Листи забрањених допинг средстава за коње („Сл. гласник РС“, бр. 32/2007). Тим правилником је утврђена Листа за 2006. годину. Међутим, према чл. 3. ст. 2. Правилника, уколико Управни одбор АДАС не утврди пре краја текуће године Листу забрањених допинг средстава за наредну годину, важност Листе из текуће године се продужава и на наредну годину.

Када је у питању допинг коња проблем је сложенији него код допинга у другим спортовима јер ни на светском нивоу није извршена хармонизација: нема јединствене листе забрањених допинг средстава; свака међународна федерација има своја антидопинг правила. Тако се, на пример, разликују правила Међународне коњичке федерације (Federation Equestre Internationale – FEI од правила Међународне федерације за коњичке утрке (International Federation of Horseracing Authorities – IFHA.

Допинг животиња има једну специфичност у односу на друге спортове: допинг ради пораза. На пример, позитиван ефекат седатива у малим дозама, посебно код нервозних коња, обрће се код већих доза у негативан допинг ефекат. „Допинг на пораз“ већином се врши од стране лица која су изван круга људи који се брину о животиње, као што су нпр. конкуренти, пошто „инсајдерима“ (тренерима и јахачима) стоје на располагању много једноставније, ефектније и нехемијске методе да утичу на животињу, при чему нема ризика од откривања доказа за позитиван допинг.[47] Поред тога, са становишта циља, недозвољено утицање на природне способности животиње може се поделити на: допинг на победу; допинг на поновно успостављање физичких способности; допинг са средствима својственим организму (крвни допинг, електролити, хидрогенкарбонат); физикални допинг (утицај на праг бола). Наравно, доминантан је допинг на победу, који циља да се природне способности повећају изнад мере која се може достићи оптималним животом и тренингом. Путем позитивног допинга жели се довођење животиње у под-

[47] F. R. Ungemach – M. Ch. Nuernberger, Doping im Pferdesport, aus: O. Dietz, B. Huskamp (Hrsg.), Handbuch Pferdepraxis, Stuttgart, 1999, стр. 77.

ручје способности (учинка) који се не може вољно достићи и тиме се побољшавају тркачке способности. У литератури о допингу коња наводи се да се допингом може постићи недозвољена предност, али се не може постићи апсолутно повећање тркачких способности коња, као што се то не може постићи ни код спортиста. Разлог лежи у ограничењима организма. Под нормалним условима искористиви део физичких способности организма износи само део стварно постојећег капацитета. Тако је у нормалном случају на располагању само око 40% могућих способности, које се могу путем тренинга увећати максимално за још 20%. Остатак од 40% је заштићен путем физичких и психичких баријера (нпр. реакцијом на бол) тако да се не може вољно прекорачити. Он чини резерве организма које се могу само краткотрајно активирати у ситуацијама опасним по живот, али се таквим екстремним ангажовањима организма прекорачује границе „подношљивости", посебно моторичког апарата. Ово прекорачење граница способности може да води тешким последицама по организам, што бројни смртни случајеви у коњичком спорту (али и код спортиста) на трагична начин потврђује.[48]

Допинг животиња је супротан добробити животиња и због тога супротан и обавезама које власници и држаоци имају према *Закону о ветеринарству* („Сл. гласник РС", бр. 91/2005) . Према чл. 6. тач. 1) Закона о ветеринарству, власници и држаоци животиња дужни су да се старају о здрављу и добробити животиња. Такође, према чл. 138. ст. 1, забрањено је злоупотребљавати животиње. Организовање такмичење животиња врши се на основу дозволе коју издаје Министарство надлежно за послове ветеринарства. Дозвола мора бити видно истакнута приликом обављања такмичења. Дозвола се издаје за период важења од 30 дана (чл. 100). Борбе животиња (паса, петлова, гусана и др.) не сматрају се спортом и забрањене су, односно забрањено је организовати, финансирати или бити домаћин борби животиња исте или различитих врста (чл. 138. ст. 6. Закона о ветеринарству. Кршење ових забрана представља прекршај из чл. 158. и 160. Закона о ветеринарству.

II. МЕРЕ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ ДОПИНГА У СПОРТУ

Члан 6.

Спортисти и други учесници у обављању спортских активности и делатности дужни су да дозволе и омогуће обављање допинг контроле.

---

[48] Op. cit., стр. 67.

Спортисти који одбије, не приступи, избегне или онемогући допинг контролу, изрећи ће се мера због повреде антидопинг правила као да је на допинг тесту био позитиван, а у случају таквог покушаја, може му се мера изрећи и ако допинг тест буде негативан.

Спортиста је дужан да обавести лекара који га лечи о својој обавези да не користи допинг средства и да се увери да било каква добијена медицинска терапија не садржи допинг средства.

Дужност прихватања допинг контроле – став 1.

Спортисти и други учесници у обављању спортских активности обавезни су да дозволе, односно омогуће обављање допинг контроле. Спортиста који се намерно супротстави допинг контроли или је избегне, односно онемогући, подлеже санкцијама као да је на допинг тесту био позитиван. Шта више, санкцијама подлеже и покушај онемогућавања допинг контроле од стране спортиста, чак и када допинг тест буде негативан.

Правни основ обавезе прихватања допинг контроле није у свим земљама исти: а) обавеза проистиче из статута савеза и добровољног подвргавања спортисте путем уговорних обавеза (нпр. Швајцарска); б) обавезе проистиче из законске одредбе (нпр. Америка, Аустралија, Француска).

Дужности спортисте у вези са допинг контролом детаљније су регулисане чл. 31. Правилника о допинг контроли на спортским такмичењима и изван такмичења (ПДК). Он је дужан да:

– када је обавештен да је изабран за допинг контролу потпише одговарајући формулар;

– достави допинг контролору документ за личну идентификацију (лична карта; пасош; важећа лиценца са фотографијом);

– следи допинг контролора и/или свог пратиоца (ескорта) до места за допинг контролу, односно DCS, у најкраћем року, односно најкасније у року од 60 минута од момента обавештења да је изабран за допинг контролу, ако допинг контролор није одредио друго време;

– обавести допинг контролора уколико учествује у даљем такмичењу истог дана. У том случају, допинг контролор може наложити да се тестирање обави касније у току дана, под условом да је спортисте под сталном пратњом до повратка у станицу за допинг контролу ради давања узорка;

– да узорак урина и/или крви;

– напусти место за допинг контролу односно DCS само уз допуштење допинг контролора, а под условом да све време буде у прат-

њи и надгледан од стране допинг контролора или ескорта (време напуштања и повратка се уписује у одговарајући формулар);

– поштује правила за спровођење допинг контроле утврђена овим правилником и упутства допинг контролора.

Допинг контрола се може спровести и кад спортиста нема при себи документ за личну идентификацију уколико је лично познат допинг контролору.

Дужности организатора спортског такмичења на коме је одређено да ће се спровести допинг контрола регулисане су чл. 32. ПДК. Он је дужан:

– да обезбеди адекватну просторију и потребну опрему за допинг контролу;

– да обезбеди финансијска средства за комплетно спровођење допинг контроле: набавку допинг китова, дневнице допинг контролора (и ескорта, уколико то такмичење захтева), смештај и превоз допинг контролора (и ескорта, уколико то такмичење захтева), слање узорака у лабораторију, анализу послатих узорака и друге трошкове АДАС и/или међународне спортске асоцијације;

– да сарађује са допинг контролорима и овлашћеним службеним лицима АДАС;

– да изда потребне акредитације за учешће у допинг контроли и праћење спортског такмичења допинг контролорима и овлашћеним службеним лицима АДАС (директор, председник и потпредседници Управног одбора АДАС, председник ТУЕ Одбора, председник Антидопинг одбора) које одреди АДАС.

О обавезама националне спортске асоцијације у вези допинг контроле видети чл. 10. Закона о спречавању допинга у спорту.

Према члану 21.1 Кодекса, улоге и одговорности спортиста је да: буду добро упознати са и да поштују одговарајуће елементе антидопинг политике и правила усвојена у складу са Кодексом; буду на располагању ради узимања узорака; сносе одговорност, у контексту антидопинга, за оно што уносе и користе; да обавесте медицинско особље о својој обавези да не користе забрањене супстанце и забрањене методе и да су дужни да се увере у то да било каква добијена медицинска терапија није у супротности са антидопинг политиком и правилима усвојеним у складу са Кодексом.

Према члану 21.2. Кодекса, улоге и одговорности помоћног особља спортисте је да: буду упознати са и да поштују све сегменте антидопинг политике и правила усвојена у складу са Кодексом која се односе на њих или на спортисту у чијем су помоћном особљу; сарађују са програ-

мом тестирања спортиста; искористе свој утицај на вредности и понашање спортисте с циљем подстицања антидопинг ставова.

Спортисти немају, међутим, у вези спровођења допинг контроле само дужности, већ и права:

ПРАВА СПОРТИСТЕ	*ОБАВЕЗЕ СПОРТИСТЕ*
• *Да му буду предочена следећа идентификациона документа од стране званичника за допинг контролу (doping control officer – DCO): идентификациону карту званичника за допинг контролу (DCO/chaperone`s) издату од АДАС; овлашћење од стране надлежне међународне федерације; овлашћење којим је ВАДА опуномоћила агенцију за тестирање да врши тестирање изван такмичења;* • *Да му се уручи писмено обавештење о избору за допинг контролу* • *Да буде информисан о последицама избегавања давања узорка.* • *Да му буде објашњена процедура допинг контроле.* • *Да у договору са званичником за допинг контролу и све време под надзором пратиоца: присуствује церемонији проглашења победника (у такмичарским околностима); расхлади се; прими неопходну медицинску помоћ; заврши тренинг; испуни разумне медијске обавезе; такмичи се у следећим спортским приредбама.* • *Да буде праћен на допинг контролу од лица у које има поверење.* • *Да обезбеди преводиоца.* • *Да изабере посуде у које ће се узети и ставити узорци.* • *Да буде посматран приликом давања узорка од особе истог пола као што је и он.* • *Да приговори на сваку неправилност при допинг контроли.* • *Да тражи од свог пратиоца да провери и потпише сваки образац.* • *Да провери да ли је копија обрасца који се шаље лабораторији затамње-*	• *Да познаје антидопинг правила своје надлежне антидопинг организације* • *Да буде сигуран које су супстанце забрањене у његовом спорту, и то како на такмичењима тако и изван такмичења.* • *Да информише свог доктора или фармацеута да је такмичар који може бити подвргнут допинг контроли.* • *Да консултује своју националну антидопинг организацију, односно међународну федерацију у случају потребе узимања забрањене супстанце због медицинских потреба – пре почетка узимања лека треба добити «изузетак за терапеутску употребу»* • *Да чува листу свих медикамената, витамина или суплемената које је узимао и да их наведе у формулару допинг контроле.* • *Да буде пажљив у коришћењу нелиценцираних производа који се користе као нутриционистички додаци или биљни производи, јер могу садржавати забрањене супстанце.* • *Да достави надлежној антидопинг организацији податке везане за припадност регистрованој тест групи.* • *Да поседује идентификациону картицу са фотографијом како би је показао званичнику за допинг контроле.* • *Да потпише обавештење о допинг контроли.* • *Да од нотификације па до комплетирања давања узорка буде под надзором званичника за допинг контролу или овлашћеног пратиоца (на такмичењу, тренингу или код куће)* • *Да изврши рехидрацију пре почетка тестирања узимањем безалкохолно и без кофеина пића* • *Да почне са процедуром давања узорка*

на тако да се не виде делови који садрже личне податке о спортисти. • *Да добије копију свих потписаних образаца.* • *Да затражи анализу Б узорка ако је А узорак био позитиван.* • *Да има поштен процес утврђивања одговорности за повреду антидопинг правила.* • *Да се жали на првостепену одлуку о казни.*	*што је могуће пре након нотификације, а најкасније у утврђено време.* • *Да буде у видокругу званичника за допинг контролу све време.* • *Да не уринира, тушира се или купа пре јављања на допинг контролу.* • *Да провери да ли су опрема, односно посуде за узимање узорака чисти и нетакнути.* • *Да се при давању узорка разголити у довољној мери да је јасна видљивост при давању узорка.* • *Да излучи довољну количину урина.* • *Да приступи давању другог узрока ако први није био одговарајући.* • *Да провери да ли је дати узорак сигурно запечаћен.* • *Да приговори на неправилности при узимању узорка.* • *Да покаже допинг контролору одобрено изузеће за терапеутску употребу ако га је добио.* • *Да провери тачност података унетих у образац и да га потпише.* • *Да провери да ли је добио копију обрасца.*

Антидопинг правила међународних спортских асоцијација без изузетка утврђују обавезу за спортисте да се подвргну допинг контроли. Нека до тих правила су:

- Према FIBA антидопинг правилима, сви кошаркаши који су регистровани за неко FIBA такмичење морају да се сагласе са допинг тестирањима, најављеним или ненајављеним, и да се сагласе са давањем узорака телесних течности (урин, крв, пљувачка, зној) и другим типовима контролних тестова које је утврдио МОК, Светска антидопинг агенција или FIBA..
- Сваки спортиста који је путем лоза, односно, у случају сумње, од стране FIFA комесара за утакмицу и/или судије одређен за допинг контролу обавезан је да се подвргне медицинским испитивањима за која медицински координатор буде сматрао да су нужна, и да се понаша кооперативно. Давање узорка урина је у свим случајевима обавезно. Уколико спортиста ускрати давање узорка урина, Дисциплинска комисија ће му изрећи санкције. Ус-

крађивање или било који покушај манипулације при допинг контроли изједначава се као позитиван допинг тест;

- Сваки такмичар мора да се подвргне допинг контроли коју спроводи FINA, на такмичењима или изван такмичења, најављено или ненајављено;
- Ниједном спортисти се неће допустити учешће на националним шампионатима уколико није сагласан са тестирањем изван такмичења, како националне федерације тако и IAAF.
- Сваки фудбалер који се мора подврћи допинг контроли према правилима УЕФА обавезан је да дозволи медицинска испитивања уколико допинг контролор то сматра за потребним и да са њим у том погледу сарађује. Сваки изабрани играч је обавезан да да свој узорак урина и крви.

Одбијање, не приступање, избегавање и онемогућавање допинг контроле – став 2.

Овај став је у вези са чл. 3. ст. 1. тач. 3) ЗСД, којим је прописано да одбијања, или неприступања без убедљивог оправдања, давања узорка после обавештења о допинг контроли или избегавања давања узорка на други начин представља повреду антидопинг правила. Спортисти који одбије, не приступи, избегне или онемогући допинг контролу, изрећи ће се мера због повреде антидопинг правила као да је на допинг тесту био позитиван, а у случају таквог покушаја, може му се мера изрећи и ако допинг тест буде негативан. Закон разликује две ситуације:

- спортиста се није подвргао допинг контроли на коју је позван (одбио, није приступио, избегао, онемогућио) - обавезно му се изричу мере, у складу са чл. 16–22. ЗСД, као да је на допинг тесту био позитиван. Сходно томе, спортиста се третира као да је учинио повреду антидопинг правила из чл. 3. ст. 1. тач. 1) и 2) ЗСД;
- спортиста покуша да избегне или онемогући допинг контролу на коју је позван, а ипак на крају да узорак – надлежни орган му може (али и не мора, у зависности од конкретних околности) изрећи прописане мере и ако лабораторијски налаз буде негативан. С обзиром да се спортиста ипак подвргао допинг контроли која је дала негативан допинг тест, њему се могу изрећи оне мере које су везане за повреду антидопинг правила из чл. 3. ст. 1. тач. 3) ЗСД.

Спортиста и лекар који га лечи – став 3.

Дужност је спортисте да буду добро упознати са и да поштују одговарајуће елементе антидопинг политике и антидопинг правила. Он је тај који сносе одговорност, у контексту антидопинга, за оно што уносе и користе. Сходно томе, када се спортиста обраћа свом лекара ради лечење, дужан је да га обавести о својој обавези да не користе забрањене супстанце и забрањене методе, а када му је преписана одређена медицинска терапија да се увере у то да она није у супротности са антидопинг политиком и правилима (распитивањем код лекара који му је преписао терапију, медицинског особља које примењује терапију, клупског или репрезентативног лекара или прибављањем информација при узимању терапије у апотеци).[49]

Имајући у виду честе приговоре спортиста да узрок допинга лежи у „незнању" приликом узимања лекова ради отклањања неке болести, ЗСД се утврђују како обавезе спортисте тако и обавезе лекара на међусобно информисање о чињеницама од значаја за допинг. Спортиста је обавезан да обавести лекара који га лечи о својој обавези да не користи забрањене супстанце и забрањене методе и да се увери да било каква добијена медицинска терапија не садржи забрањена допинг средства. Лекар који спортисти препише средство које садржи забрањене допинг супстанце у циљу лечења обавезан је да о томе обавести спортисту ако му је он саопштио да се бави спортским активностима.

Члан 7.

Допинг контрола спроводи се по правилима утврђеним од стране Антидопинг агенције Републике Србије (у даљем тексту: Антидопинг агенција), а у случајевима када се допинг контрола предузима на међународном такмичењу - под руководством међународног спортског савеза, по правилима тог савеза.

Правила Антидопинг агенције морају бити у складу са Европском конвенцијом о спречавању допинга у спорту и међународним стандардима за допинг тестирање одобреним од стране Светске антидопинг агенције.

Допинг контрола је поступак који укључује планирање распореда тестова, избор спортиста за тестирање, прикупљање и руковање узорцима, лабораторијску анализу, вођење резултата, претресе и жалбе.

[49] Видети чл. 21.1. Кодекса

Допинг контрола организује се и спроводи тако да је искључена свака могућност замене узорака или манипулације било какве врсте.

Допинг контрола може се организовати како на такмичењима тако и изван такмичења, најављено и ненајављено.

Допинг контрола спроводи се узимањем узорака урина и крви или применом друге ауторизоване технике за детектовање забрањених супстанци и метода.

Правила за спровођење допинг контроле – став 1.

Ставом првим овог члана утврђено је да се на територији Републике Србије допинг контрола спроводи по правилима које утврђује АДАС, осим у случајевима када се допинг контрола предузима на међународном такмичењу које се организује на територији Републике Србије под руководством међународног спортског савеза, у ком случају се допинг контрола спроводи по правилима тог савеза. Став 1. је у вези са ставом 2. овог члана којим је прописано да правила о допинг контроли Антидопинг агенције Републике Србије морају бити у складу са Европском конвенцијом о спречавању допинга у спорту и међународним стандардима за допинг тестирање одобреним од стране Светске антидопинг агенције. Иако то није изричито речено у ставу 2. овог члана, и правила међународног спортског савеза о допинг контроли морају бити у складу са међународним стандардима.

Антидопинг агенција је дужна да својим правилима уреди цео поступак допинг контроле, како је од одређен ставом 3. овог члана (планирање распореда тестова, избор спортиста за тестирање, прикупљање и руковање узорцима, лабораторијску анализу, вођење резултата, претресе и жалбе), водећи рачуна о законом утврђеним надлежностима националних спортских асоцијација.

АДАС Правила за допинг контролу

Антидопинг агенција Републике Србије уређује својим правилима цео ток поступка допинг контроле, како је то утврђено ставом 3. овог члана. Управни одбор Антидопинг агенције је допинг контролу регулисао са два правилника донета 21. децембра 2006. године и објављена у „Сл. гласнику РС“, бр. 32/2007: Правилник о допинг контроли на спортским такмичењима и изван такмичења и Правилник о утврђивању одговорности лица које је учинило повреду антидопинг правила. Сходно чл.

30. ст. 2. ЗСД, доношења правила о допинг контроли је поверен посао АДАС од стране Републике.

Према чл. 3. ст. 1. Правилника о допинг контроли на такмичењима и изван такмичења (ПДК), допинг контрола спроводи се у складу са Законом о спречавању допинга у спорту, Законом о ратификацији Европске конвенције о спречавању допинга у спорту, овим правилником, међународним стандардима за тестирање одобреним од стране Светске антидопинг агенције, а у случајевима када се допинг контрола предузима на међународном такмичењу на територији Републике Србије – под руководством међународног спортског савеза, и по правилима тог савеза.

Према чл. 28. Правилника о утврђивању одговорности лика које учини повреду антидопинг правила (ПУОД), поступак утврђивања одговорности пред АДАС се спроводи према одредбама Закона о спречавању допинга у спорту и ПУОД. У питањима која нису регулисана ПУОД, поступак ће се одвијати сходном применом одредаба Закона о парничном поступку, осим ако примена поједине одредбе не одговара природи поступка пред Антидопинг одбором. Ако Веће за антидопинг прекршаје које одлучује у појединачном случају сматра да примена одредаба Закона о парничном поступку не одговара природи поступка пред Антидопинг одбором, посебно имајући у виду хитност поступка, може у питањима која нису регулисана овим правилником спроводити поступак на начин који сматра сврсисходним (одредиће поступак), под условом да се са странкама поступа равноправно и да је у свим стадијумима поступка свакој странци дата пуна могућност да изнесе своје чињеничне и правне наводе, захтеве и становишта. Када је у питању изрицање мера, у чл. 29. ПУОД је утврђено да Веће доноси одлуку и изриче санкције на основу Закона о спречавању допинга у спорту, Светског антидопинг кодекса, антидопинг правила надлежних међународних и националних савеза, односно организација, и ПУОД. Веће не примењује антидопинг правила надлежних националних и међународних спортских асоцијација која су у супротности са Законом о спречавању допинга у спорту и Светским антидопинг кодексом.

Правила међународних спортских савеза

Антидопинг правила су истог ранга као и правила такмичења. И једни и други су спортска правила која одређују услове у којима се одржавају спортски догађаји. Спортисти прихватају та правила као услов учешћа на такмичењу.

Антидопинг правила међународних и националних спортских савеза нису подложна или ограничена условима и правним стандардима који се

односе на кривичне поступке или питања запошљавања. Међутим, полазећи од тога да се темеље на Светском антидопинг кодексу, а да политика и минимални стандарди предвиђени Кодексом представљају консензус широког спектра актера заинтересованих за правичан спорт, од судова и других органа пресуђивања очекује се да уважавају ова правила.[50]

Према одредбама Светског антидопинг кодекса, сви учесници у спортским активностима су обавезни да поштују антидопинг правила надлежних међународних и националних спортских савеза, као и других антидопинг организација. Свака међународна спортска федерација је обавезна да својим правилима осигура да сви спортисти и спортски радници у њиховој надлежности буду обавезани релевантним антидопинг правилима. Закон о спорту Републике Србије прописује да се спортске активности и спортске делатности остварују у складу са тим законом, спортским правилима надлежних спортских организација и националних и међународних савеза у области спорта (чл. 7. ЗС).

Правила Светског анти допинг кодекса не искључују потребу са свеобухватним антидопинг правилима усвојеним од стране међународних спортских федерација. Управо обрнуто, из Кодекса произилази обавеза за међународне спортске савезе да донесу сопствена антидопинг правила. Та правила једним дело морају дословно преузети поједине одредбе Кодекса али, с друге стране, остављено им је довољно простора за различит приступ појединим питањима. У уводном делу Кодекса истакнуто је да следећи чланови Кодекса морају бити укључени у правила сваке спортске федерације без значајних измена: дефиниција допинга (члан 1), прекршаји антидопинг правила (члан 2), доказивање допинга (члан 3), аутоматска дисквалификација појединачних резултата (члан 9), казне за појединце (члан 10), последице по тим (члан 11), жалбе (члан 13 – изузимајући 13.2.2), статут ограничења (члан 17), дефиниције. У погледу ових правила Кодекс сматра да правила морају бити иста, било да се претрес води пред међународном спортском федерацијом, на националном нивоу или пред Светском антидопинг агенцијом. С друге стране, није потребна апсолутна униформност у вођењу резултата и процедуре претреса. Једино је важно да буду очувани принципи наведени у Кодексу.

Пошто су правила спортских савеза правила приватно правних лица, у упоредно правној литератури и пракси се доста расправља о њиховом правном значају. Несумњиво је да она обавезују савез који их је донео и чланове савеза (директне и посредне). Поштовање аката савеза је једно од основних статутарних обавеза чланове савеза. Када је у питању

[50] Видети Увод Светског антидопинг кодекса.

допинг, како би се отклонила свака сумња о везаности спортиста за антидопинг правила њиховог савеза, антидопинг актима савеза често се утврђује обавеза за спортисте да пре наступа на такмичењу у ингеренцији савеза потпишу изјаву (по правилу, постоји утврђен образац изјаве) о прихватању свих антидопинг правила савеза. За правнике је, међутим, исто толико битно питање, у којој мери спортска правила обавезују судове и државне органе.

Појам „спортска правила" врховни је појам за све норме утврђене од стране спортских удружења (организација и савеза). Реч је, у ствари, о општим актима (статути, правилници, одлуке) којима надлежни савези у области спорта (међународни и национални) и спортске организације на општи начин уређују одређена питања обављања спортских активности и спортских делатности. Претходно наведено решење из Закона о спорту Србије значи у односу на антидопинг правила спортских савеза (међународних и националних) да су она, у мери у којој су сагласна са државним антидопинг прописима, меродавна и за државне органе и судове. Ово је посебно важно за случајеве утврђивања прекршајне, имовинске или кривичне одговорности због допинга.

У упоредном праву се поставило и питање да ли антидопинг правила спортских савеза у земљама Европске уније потпадају под одредбе права конкуренције, посебно када су у питању забране наступа на такмичењима. Комисија ЕУ се тим питањем бавила у 2002. години на захтев пливача Шпанца D. Mesa и Словенца I. Majcen који су на Светском купу у маратону 1999. године (Бразил) на допинг контроли били позитивни на нандролон, а након тога кажњени четворогодишњом забраном такмичења. Оба пливача су у свом захтеву тврдили да су антидопинг правила Међународног олимпијског комитета и Светске пливачке федерације супротна праву конкуренције Европске уније. Комисија ЕУ је закључила да антидопинг правила МОК-а и ФИНА „којима се треба обезбедити веродостојност спорта" не потпадају под право конкуренције ЕУ. Комисија је захтев одбила и са образложењем да «не спада у њен задатак да уместо спортских инстанци одлучује о томе на који начин се против допинга може најбоље борити».[51]

Може се слободно рећи да данас нема у свету међународне спортске федерације која нема нека антидопинг правила. Она се, у зависности од савеза до савеза, налазе у статутима, медицинским кодексима, посебним антидопинг правилима, дисциплинским правилницима.

Овај став чл. 7. Закона о спречавању допинга у спорту упућује на примену антидопинг правила надлежном међународног спортског саве-

[51] Према извештају агенције ДПА од 10.8.2002.

за на „међународном такмичењу“. Према Дефиницијама из Кодекса, под међународним спортским догађајем (приредбом) подразумева се догађај у коме је Међународни олимпијски комитет, Међународни параолимпијски комитет, међународна федерација, организатор највећег спортског догађаја, или је нека друга међународна спортска организација управни орган тог догађаја или именује техничко особље за тај догађај. Насупрот томе, национални спортски догађај је сваки спортски догађај у коме учествују спортисти међународног или националног ранга, а који није међународни догађај. Под спортским догађајем се подразумева серија појединачних такмичења које све заједно води један управни орган (нпр. Олимпијске игре, светска првенства ФИНА-е, или Панамеричке игре), а под такмичењем, једна једина трка, утакмица, игра или атлетско такмичење. На пример, олимпијско финале у трци на 100 метара. За етапне трке и друга атлетска такмичења у којима се додељују награде једном дневно или неком другом учесталошћу, разлика између такмичења и спортског догађаја биће онаква како буде предвиђено правилима одговарајуће међународне федерације.

Појам „организатори највећих спортских догађаја“ односи се на континенталне асоцијације националних олимпијских комитета и других међународних организација за више спортова које имају функцију управног органа неког континенталног, регионалног или другог међународног спортског догађаја.

Значај Европске конвенције против допинговања у спорту и Међународних стандарда за тестирања Светске антидопинг агенције - став 2.

Европска конвенција против допинговања у спорту

На 13. неформалном састанку Европске конференције министара надлежних за спорт, одржаном у близини Атине 1. и 2. јуна 1988. године, присутни министри су се сагласили да би у склопу борбе против допинга у спорту требало припремити у оквиру Савета Европе антидопинг конвенцију која би било отворена за потписивање и земљама које нису чланице Савета Европе. Та конвенција се требала базирати на раније усвојеним документима Савета Европе, као што је Европска антидопинг спортска повеља (Препорука бр. R (84) 19). Биро Комитета за развој спорта (CDDS - Европска културна конвенција) на свом састанку у септембру 1988. године сагласио се да се за 6. Конференцију европ-

ских министара надлежних за спорт у Рејкјавику од 31. маја до 1. јуна 1989. године припреми текст антидопинг конвенције. CDDS је током друге половине 1988. и прве половине 1989. године, уз помоћ Експертске групе уз Европску антидопинг спортску повељу, припремио нацрт конвенције, са пратећим објашњењима. На 6. Конференцији европских министара надлежних за спорт усвојена је Резолуција бр. 1. у којој је утврђен текст нацрта антидопинг конвенције и упућен Комитету министара на усвајање. Комитет министара Савета Европе на свом 428. састанку одржаном 19. септембра 1989. године. усвојио је Европску конвенцију против допинговања у спорту (бр. 135) и одлучио да буде отворена за потписивање од 16. новембра 1989. године. За ступање на снагу било је потребно 5 ратификација, укључујући 4 државе чланице Савета Европе. Конвенција је ступила на снагу 1. марта 1990. године.

СФРЈ је ратификовала Европску конвенцију против допинговања у спорту још 1991. године.[52] Законом о ратификацији Европске конвенције против допинговања у спорту, прописано је да су за спровођење те конвенције надлежне републике чланице. Распадом СФРЈ и формирањем СР Југославије остао је нерегулисан положај СРЈ у погледу Конвенције. Такво стање се задржало све до 2001. године. У документацији Савета Европе се за Србију и Црну Гору као датум ратификације водио 28. фебруар 2001. године, а као датум од када је Конвенција ступила на снагу за СЦГ 1. април 2001. године, уз назнаку „сукцесија". Након распада државне заједнице Србија и Црна Гора, Република Србија је задржала континуитет чланства у Савету Европе, укључујући и примену Конвенције, док је за Црну Гору Конвенција ступила на снагу 6. јуна 2006. године.

У Конвенцији су дате основне дефиниције везане за допинг у спорту. Под допингом у спорту подразумева се „прописивање спортистима или коришћење од стране спортиста фармаколошких врста средстава или метода за допинговање". Под фармаколошким врстама средстава или метода за допинговање подразумевају се „оне врсте средстава или метода за допинговање које су одговарајуће међународне спортске организације забраниле и које се налазе на листама које је одобрила група за праћење у складу са условима из члана 11.1.б" Конвенције. Израз „спортисти" означава лица која редовно учествују у организованим спортским активностима.

Према одредби чл. 1. Конвенције, држава чланица се обавезују да у оквирима својих уставних одредаба предузму потребне кораке у циљу примене одредаба Конвенције, ради смањења и коначног елиминисања

[52] Закон о ратификацији, „Сл. лист СФРЈ – међународни уговори", бр. 4/91.

допинговања из спорта. Мере за смањење и елиминисање допинга утврђене су нарочито у чл. 4 - 8. Конвенције. Према тим одредбама, држава Србији је дужна да: усвоји, где је то потребно, законодавство, прописе или административне мере за ограничење доступности (укључујући одредбе о контроли кретања, поседовања, увоза, дистрибуције и продаје), као и употребу забрањених средстава и метода допинговања, а посебно анаболичких стероида; уводе критеријум за доделу јавне новчане помоћи спортским организацијама за ефикасно примењивање прописа против допинговања; помаже својим спортским организацијама да финансирају контролу и анализе допинговања, или директно новчаном помоћи или дотацијама, или признавањем трошкова за такву контролу и анализу при одређивању укупне новчане помоћи или дотације које се додељују тим организацијама; предузима одговарајуће мере за ускраћивање новчане помоћи из јавних средстава за припреме појединих спортиста који су суспендовани због допинговања у спорту, за време трајања суспензије; подстиче и, где је потребно, олакшава обављање контроле допинговања од стране спортских организација, коју траже надлежне међународне спортске организације за време или изван спортских такмичења, подстиче и олакшава преговоре спортских организација о споразумима којима се дозвољава да њихови чланови буду тестирани у другим земљама од стране прописно овлашћених тимова за контролу допинговања; да оснује или да олакша оснивање једне лабораторије или више лабораторија за контролу допинговања погодних за разматрање акредитација према критеријумима које су усвојиле одговарајуће међународне спортске организације и које је одобрила група за праћење Конвенције, или да помогне својим спортским организацијама да им се омогући приступ таквој лабораторији на територији друге чланице; подстиче основану лабораторија за контролу допинговања да предузима одговарајућу акцију на запошљавању, узимању у сталну службу, обучавању и преквалификацији квалификованог особља, да раде на одговарајућим истраживачким и развојним програмима у вези са средствима и методама допинговања који се користе или се сматра да се користе за допинговање у спорту и у вези са аналитичком биохемијом и фармакологијом, ради бољег разумевања ефеката које разне супстанце имају на људско тело и њихове последице за резултате атлетичара, као и да без одлагања објаве и дистрибуирају нове податке на основу својих истраживања; изради и спроведе, где је то потребно, у сарадњи са односним спортским организацијама и са средствима јавног информисања, образовне програме и информативне кампање у којима ће се наглашавати опасности које допинговање има за здравље и штету коју наноси етичким вредностима спорта (овакви програми и кампање намењени су како младима у шко-

лама и спортским клубовима и њиховим родитељима тако и одраслим спортистима, спортским функционерима и тренерима); у сарадњи с надлежним регионалним, националним и међународним спортским организацијама, подстиче и унапређује истраживања путева и начина за изналажење научно заснованих физиолошких и психолошких програма тренирања који поштују интегритет људске личности; подстиче своје спортске организације, а преко њих и међународне спортске организације, да формулишу и примењују све одговарајуће мере против допинговања у спорту које су у њиховој надлежности; сарађује са другим државама чланицама Конвенције и подстиче сличну сарадњу својих спортских организација; подстичу своје спортске организације да раде на начин којим се унапређује примена одредаба ове конвенције у свим одговарајућим међународним спортским организацијама у које су укључене, укључујући одбијање да ратификују захтеве за признавање светског или регионалног рекорда ако он није пропраћен аутентичним негативним резултатом контроле допинговања; да иницира билатералну и мултилатералну сарадњу између својих одговарајућих агенција, органа и организација.

Приликом усвајања Конвенције усвојена је, као додатак, и прва **Листа фармаколошких врста средстава и метода за допинговања**.[53] Чланом 11.1.б Конвенције овлашћена је Група за праћење примене Конвенције да може „одобрити листу и све евентуалне ревизије листе фармаколошких врста средстава и метода за допинговање које су забраниле одговарајуће међународне спортске организације...", и одредити датум када одлуке ступају на снагу. У пракси је Група за праћење периодично одобравала нову Листу, на основу Листе коју је утврђивао Међународни олимпијски комитет. Након усвајања Светског антидопинг кодекса под „одговарајућом међународном спортском организацијом" из чл. 2. Европске конвенције против допинговања у спорту сматра се Светска антидопинг агенција. У том смислу Група за праћење Конвенције своју Листу утврђује од 2003. години на основу листе Светске антидопинг агенције.[54] Тренутно важећа Листа се може видети на сајту Савета Европе: http://conventions. coe. int.

---

[53] Ова Листа је садржана у Закону о ратификацији Европске конвенције против допинговања у спорту.

[54] Првобитна листа је мењана: on 1 September 1990, on 24 January 1992, on 1 August 1993, on 1 July 1996, on 1 July 1997, on 15 March 1998, on 15 March 1999, on 31 March 2000, 1 September 2001, on 1 January 2003, on 1 January 2004 and on 1 January 2005.

Полазећи од својих уставно правних оквира, свака држава потписница обавезна је на основу Конвенције да развије своју адекватну антидопинг политику. Том политиком морају бити обухваћени следећи циљеви:

- Стварање националног тела одговорног за координацију борбе против допинга;
- Ограничавање трговине допинг супстанцама и употребе забрањених допинг супстанци;
- Појачавање допинг контроле и побољшавање метода утврђивања;
- Подршка васпитним програмима и едукативним кампањама;
- Заједнички рад са спортским савезима и међународна кооперација;
- Олакшавање коришћења (експлоатација) акредитованих антидопинг лабораторија.

Иако је СФРЈ била међу првим земљама која је ратификовала Конвенцију, у пракси ништа није рађено на спречавању допинга у спорту – ни фактички ни правно. Тек се у Закону о спорту Републике Србије[55] из 1996. године у члану 15. уопштено утврђује да је забрањена употреба, навођења на употребу и давања допинга. Према чл. 22, спортска организација, у обављању спортских активности, нарочито се ангажује на афирмацији духа олимпизма, подстицању фер плеја, борби против лажирања, сузбијању насиља и допинга у спорту. Ова обавеза се сходно односи и на спортске савезе и спортска друштва (чл. 34. ст. 2). Република Србија је донела посебан закон усмерен на спречавање допинга у спорту тек крајем 2005. године. Закон о спречавању допинга у спорту је објављен у „Службеном гласнику РС“, бр. 101/2005.[56] Њиме су уређене мере и активности које се у Републици Србији предузимају на спречавању допинга у спорту. У образложењу закона истакнуто је да је један од основних циљева његовог доношења испуњавање обавеза преузетих ратификацијом Европске конвенције о спречавању допинга о спорту.

Од 1998. године установљен је стални **Програм праћења (Monitoring-Programs)** примене Конвенције. Њиме се прати у којој мери државе потписнице испуњавају своје обавезе из конвенције и које практичне мере предузимају. У оквиру програма организују се посете експерата појединим земљама са циљем саветовања локалних званичника у процесу утврђивања адекватне националне антидопинг политике, али и посете које имају за циљ да процене ситуацију у конкретној земљи и поднесу извештај Савету Европе. Поред овога, свака држава потписница оба-

[55] „Службени гласник РС“, бр. 52/96

[56] Чланом 54. Закона о спречавању допинга у спорту стављени су ван снаге чланови 79. став 1. тачка 1) и члан 80. тачка 1) Закона о спорту

везна је и да једном годишње поднесе детаљни извештај (на утврђеном обрасцу) о својој државној (националној) антидопинг политици.

Орган који прати примену Конвенције зове се званично: **„Група за праћење“** (Monitoring-Gruppe). Свака чланица може у групи за праћење имати једног или више представника. Свака чланица има један глас, а одлуке се доносе већином гласова. Група за праћење се састаје два пута годишње и држи затворене састанке. Група за праћење има четири радне групе: Радна група за базе података; Радна група за образовање; Радна група за правна питања; Радна група за науку. Састанке Групе за праћење припрема Координативна група коју сачињавају председник и потпредседник Групе за праћење, председници Радних група и председник Европског координативног форума. Са становишта примене Конвенције посебно су важна следећа овлашћења Групе за праћење: одобравање листе и свих евентуалних ревизија листе фармаколошких врста средстава и метода за допинговање које су забраниле одговарајуће међународне спортске организације; утврђивање критеријума за давање одобрења за рад лабораторијама; давање чланицама препорука у вези с мерама које треба предузети ради примене Конвенције.[57] У оквиру реализовања ових овлашћења, Група за праћење тесно сарађује са Светском антидопинг агенцијом, Међународним олимпијским комитетом и међународним спортским федерацијама. У раду Сталне групе за праћење примене Конвенције поред представника држава потписница редовно учествују као посматрачи и представници већег броја других држава, као нпр. Кине, Јапана, Новог Зеланда, Јужне Африке, Сједињених Америчких Држава. Представник Србије у Групи за праћење је Мирјана Јаковљевић, саветник Министра омладине и спорта Републике Србије.

Додатни протокол уз Европску конвенцију против допинговања у спорту

Уочавајући да је један од озбиљнијих проблема ефикасности борбе против допинга одсуство генералног договора између држава потписница Конвенције о узајамном признавању антидопинг контрола наведених у чл. 4.3.д и 7.3.б Конвенције, на 802. састанку Комитета министара одржаном 3. јула 2002. године усвојен је Додатни протокол уз Европску конвенцију против допинговања у спорту и отворен за потписивање у Варшави 2. септембра 2002. године на 16. неформалном састанку мини-

[57] Видети чл. 11. Конвенције. Препоруке које је до сада усвојила Група за праћење раније смо навели.

стара за спорт.[58] Протокол ступа на снагу када га прихвати пет држава чланица Конвенције.

Додатни протокол је ступио на снагу 1. априла 2004. године.[59] Протокол је први инструмент међународног јавног права који утврђује надлежности Светске антидопинг агенција да врши тестирања изван такмичења. Основна садржина овог Додатног протокола је:

- Протокол је отворен за потписивање за државе чланице Савета Европе и за друге државе потписнице или чланице Конвенције. На одредбе протокола не могу се стављати никакве резерве. Приступање Протоколу се врши допинговањем инструмената приступања код генералног секретара Савета Европе, а ступа на снагу првог дана у месецу који следи након истека рока од три месеца од датума допинговања. Свака држава може у време потписивања или приликом депоновања својих инструмената ратификације, прихватања, одобравања или приступања, да дефинише територију или територије на којима ће се Конвенција примењивати. Свака чланица може у било које време да откаже Протокол путем саопштења упућеног Генералном секретару Савета Европе (чл. 3–8. Протокола);
- Државе чланице Протокола међусобно признају надлежност спортских или националних антидопинг организација у вршењу допинг контрола на њиховим територијама, у сагласности са националним прописима земље домаћина, спортиста и спортисткиња који долазе из других чланица Конвенције. Резултати таквих контрола се истовремено достављају националним антидопинг организацијама и националним спортским федерацијама спортиста и спортисткиња о којима се ради, националној антидопинг организацији државе домаћина и међународној спортској федерацији (чл. 1. ст. 1. Протокола);
- Државе чланице Протокола предузимају мере које су неопходне за спровођење допинг контрола на њиховим територијама, које могу представљати допуну мера које се предузимају на основу претходних билатералних или других посебних уговора. Како би се обезбедила усаглашеност са међународно признатим стандардима, спортске или националне антидопинг организације морају одговарати ISO стандардима квалитета за допинг контролу које признаје Група за праћење установљена на основу чл. 10. Конвенције (чл. 1. ст. 2. Протокола);
- Државе чланице Протокола признају и надлежност Светске антидопинг агенције и осталих организација за контролу допинга ко-

[58] Оригинални текст протокола може се наћи: conventions. coe. int/Treaty/en/Treaties /Word/188.doc

[59] Текст Додатног протокола дат је у прилогу овог рада.

је функционишу на основу њеног овлашћења, да врше контролу њихових спортиста и спортисткиња ван такмичења, и то на њиховој територији или на било ком другом месту. Резултати тих контрола се достављају националним антидопинг организацијама спортиста и спортисткиња о којима се ради. Свака таква контрола мора се, међутим, вршити у споразуму са спортским организацијама наведеним у члану 4.3.ц Конвенције (контрола допинговања од стране спортских организација, коју траже надлежне међународне спортске организације за време или изван спортских такмичења) и у складу са важећим прописима и одредбама националног права државе домаћина (чл. 1. ст. 3. Протокола);

➢ Група за праћење примене Конвенције надгледа примену и имплементирање Конвенције у односу на сваку државу чланицу Протокола. Надзор обавља екипа за процену чије чланове именује Група за праћење, на основу њихове компетенције на пољу борбе против допинга. Екипа за процену своја запажања формира на основу националног извештаја и када је то потребно посете месту догађаја. Извештај о процени се доставља Групи за праћење и јавног је карактера. На закључке екипе за процену могу се ставити примедбе, које аутоматски постају саставни део извештаја. Оперативне поступке процењивања, посете и продуженог надзора после њих, конкретно одређује Група за праћење у посебним правилима која усваја (чл. 2. Протокола).[60]

Поред Конвенције о спречавању допинга у спорту и Додатног протокола уз ту Конвенцију, у оквиру Савета Европе (укључујући и Групу за праћење примене Конвенције) је донео читав низ докумената усмерених на спречавање допинга у спорту**:**[61] European Anti-Doping Charter for Sport, 1984.; Recommendation of the Committee of Ministers to Member States on the „European Anti-Doping Charter for Sport"(84/19); Recommendation of the Committee of Ministers to Member States on common core principles to be introduced into national legislation to combat the traffic in doping agents (2000/16); Resolution on the fight against doping (2000/1); Declaration on the International protocol for doping control (ISO/PAS 18873) (March 2000); Dec-

[60] Крајем 2003. године Група за праћење је била, на основу чл. 2. ст. 4. Протокола, утврдила четврту верзију Нацрта оперативних процедура за процену (Operating procedures for the evaluations – draft, 27. јуни 2003), у коме су дата детаљна правила о: општој процедури процене, припрема за посету, програму, трајању, месту и другим питањима евалуационе посете, извештају, надзору над применом препорука, методу процењивања (квантитативном и квалитативном).

[61] Документа се могу наћи на сајту: http://www.coe. int/T/E/Cultural_Co-operation/Sport/Resources/list_texts_doping. asp

laration on the use of altitude rooms/hyperbaric chambers (March 2000); Conclusions of Extraordinary Meeting of the Monitoring Group (1998); Recommendation on standard operating procedures at doping control laboratories "procedures for non-analytical phases" (98/1); Recommendation on basic principles for disciplinary phases of doping control (98/2); Recommendation on blood sampling for doping medical controls (98/3); Revised Rules of Procedures of the Monitoring Group of the Anti-Doping Convention; Recommendation on disciplinary measures to be taken with regards to members of the athlete's entourage and protection of minors, in application of Article 7.2e of the Convention (97/1); Resolution on the approval of a new reference list of prohibited pharmacological classes of doping agents and doping methods (97/1); Reference list of prohibited pharmacological classes of doping agents and doping methods; Recommendation to Parties on disciplinary measures to be taken with regard to members of the athlete's entourage in application of Article 7.2.e of the Convention (96/1); Recommendation of the Monitoring Group of the Anti-Doping Convention to Parties, on Standard Urine Sampling Procedures for Doping Control in and out of Competition (95/1); Recommendation of the Monitoring Group of the Anti-Doping Convention to Parties, on Measures to restrict the availability of Anabolic Steroids (94/2); Explanatory Memorandum to Recommendation (94/2); Resolution on Doping in sport and the draft Anti-doping Convention (89/1); Recommendation of the Committee of Ministers to Member States on the Institution of Doping Controls without Warning outside Competitions (88/12); Resolution Doping in Sport (86/4); Recommendation of the Committee of Ministers to Member States concerning Doping in Sport (79/8).; Resolution on Ethical and Human Problems in Sport (78/3); Resolution on the Doping of Athletes (67/12).

Светска антидопинг агенција и међународни стандарди

Светска антидопинг агенција (World Anti-Doping Agency – WADA) основана је 10. новембра 1999. године у Лозани на иницијативу Међународног олимпијског комитета (МОК). Непосредни повод је био скандал из 1998. године, након кога је МОК сазвао Светску конференцију о допингу 2 - 4 фебруара 1999. године. Прва Светска конференција о допингу у спорту усвојила је Лозанску изјаву (декларацију) о допингу у спорту, у оквиру које је било предвиђено и формирање независне међународне антидопинг агенције која би почела са радом пре Олимпијаде у Сиднеју.

До почетка Олимпијаде у Сиднеју у режији WADA обављено је 2500 тестова, а WADA је предузела координацију развоја контроле на крвни

допинг (ЕПО), тако да је први пут у Сиднеју спроведена ова комбинована контрола крви и урина. Пре Олимпијских зимских игара у фебруару 2002. у Salt Lake City WADA је организовала широм света око 3500 контрола, од чега 1200 само у последња два месеца пре почетка игара.

WADA је основана као фондација, уз подршку и учешће међународних организација, влада, јавних власти и других тела која се боре против допинга у спорту. Управни органи Агенције су паритетно састављени од олимпијског покрета и јавних власти. Највиши орган Агенције је Фондацијски одбор (Foundation Board) који се састоји од најмање 10 а највише 40 чланова, који се бирају на три године и могу два пута бити реизабрани. Максимално 17 чланова се постављају од стране олимпијског покрета, од којих 4 требају да буду спортисти. Међународне организације, владе, јавне власти и друга јавна тела која су укључена у борбу против допинга постављају још максимално 17 чланова, поштујући и регионалну заступљеност. Фондацијски одбор може консензусом поставити још неке чланове, до укупног броја. Фондацијски одбор се самоорганизује. Он има председника, потпредседника и генералног секретара. Председник и потпредседник се бирају из састава Фондацијског одбора а секретар може, а и не мора бити члан овог Одбора (чл. 7 Статута). Састаје се по потреби, а најмање једном годишње (чл. 8. Статута). Седнице заказује председник или секретар Одбора, с тим да се седница мора заказати ако то тражи најмање 5 чланова Одбора. Фондацијски одбор одлучује апсолутном већином гласова присутних чланова, осим о промени циљева утврђених Статутом, промени седишта и именовању Извршног одбора, када је потребна двотрећинска већина присутних чланова (чл. 8. ст. 3. Статута). У случају поделе гласова, одлучујући је глас председника. Фондацијски одбор доноси одлуке: о променама статута, именовању Извршног одбора и Надзорног тела, именовању сталних или повременог комитета, имовини и свим приходима и плаћањима.

Фондацијски одбор именује Извршни одбор од 11 чланова, од којих се већина одређују из реда самих чланова Фондацијског одбора (чл. 11. Статута). Чланови Извршног одбора се именују на годину дана и могу бити поново именовани. Председника Извршног одбора именује Фондацијски одбор. У надлежности Извршног одбора су сва питања која нису резервисана на основу закона или Статута Агенције за Фондацијски одбор.

Сваке године Фондацијски одбор одређује (поставља) квалификовано и независно надзорно тело. То тело сваке године подноси Фондацијском одбору извештај о пословању Фондације, као и Супервизорској власти (Federal Departmen of the Interior).

Фондација је уписана у Трговачки регистар у Лозани, као фондација у смислу одредби члана 80. Швајцарског грађанског законика. Фонда-

ција је основана са седиштем у Лозани. Међутим, чланом 2. Конститутивног акта Фондације (Статута) допуштено је да седиште Агенције може бити премештено на другу локацију, у Швајцарској или другој земљи, у споразуму са Супервизорском влашћу. Та могућност је искоришћена, па је сада седиште Агенције у Монтреалу (Канада).[62] Са становишта швајцарског међународног приватног права оваква промена седишта је могућа јер је у швајцарском праву прихваћена теорија утеловљења (статут оснивања), тако да се меродавно право не одређује према седишту управе него према прописима земље (места) оснивања.[63] Поред канцеларије у седишту, Светска антидопинг агенција има и регионалне канцеларије: Африка – Кејп Таун; Европа – Лозана; Јужна Америка – Монтевидео; Азија&Океанија – Токио.

До краја 2001. финансирање Агенције је обезбеђивао МОК, а од тада постоји паритет између државног и невладиног сектора. Резолуцијом Светске конференције о допингу из Копенхагена извршено је прецизирање процентуалног учешћа појединих региона у финансирању буџета Агенције. Према буџету за 2007. годину, планирани приходи Светске антидопинг агенције су 24.773.461 УСД и расходи од 22.507.415 УСД.

WADA има свој лого. Знак у основи симболише једнакост, истичући да спорт мора да буде једнак за све. Зелена боја означава боју терена и представља симбол здравља и природе. Црне боја око знака симболизује неутралност Светске антидопинг агенција (боја судија). Израз „play true“ има значење „играј поштено“, и њиме се истиче основна вредност за коју се залаже Светска антидопинг агенција и њени оснивачи.

Према чл. 4. Статута, циљ Светске антидопинг агенције јесте:

- промовисање и координација на међународном нивоу борбе против допинга у спорту у свим његовим формама, укључујући како допинг на такмичењима тако и допинг ван такмичења;
- појачавање на међународном нивоу етичких принципа упражњавања спорта без допинга и помагање здравља спортиста;
- установљење, усвајање, модификовање и ажурирање листе супстанци и метода забрањених за коришћење у спорту. Агенција ће публиковати сваке године једанпут годишње Листу забрањених супстанци и метода, која ће имати дејство од 1. јануара за текућу годину;

---

[62] Промени седишта је у многоме допринео став Европске Уније и многих влада да је потребно због независности Агенције раздвојити седиште Агенције од седишта МОК-а.

[63] Видети Ulrich Haas, Aktuelle Entwicklungen in der Dopingbekaempung, Sport und recht, br. 1/2000, стр. 7.

- подстицање, подршка, координација и, по потреби, предузимање, у пуној кооперацији са правним и приватним заинтересованим телима, организовања тестирања изван такмичења;
- развој, хармонизовање и унификација научних, репрезентативних и техничких стандарда и процедура, у погледу на анализе и опрему, укључујући хомологацију лабораторија и стварање референтних лабораторија;
- потпомагање (унапређење) хармонизације правила, дисциплинских процедура, санкција и других питања од значаја за спречавање допинга у спорту;
- осмишљавање и развој антидопинг едукације и програма превенције на међународном плану;
- потпомагање и координација истраживања у борби против допинга у спорту.

Међународни стандарди за специфична подручја (питања, области) антидопинг програма

Међународне стандарде за различита техничка и оперативна питања у оквиру антидопинг програма припремају експерти, а одобрава Светска антидопинг агенција, у сарадњи с потписницима Кодекса и владама. Сврха међународних стандарда јесте хармонизација активности и правила међу антидопинг организацијама одговорним за одређене техничке и оперативне сегменте антидопинг програма. Извршна комисија WADA може ревидирати међународне стандарде с времена на време, после саветовања с потписницима Светског антидопинг кодекса и владама. Уколико није другачије предвиђено Кодексом, међународни стандарди и све ревизије ступице на снагу на дан који је наведен у међународном стандарду или ревизији. Сви одговарајући Међународни стандарди одобрени су, по плану, до 1 јануара 2004.

Међународни стандарди се објављују као сепаратни технички документи. Њима су обухваћена нарочито следећа питања: Листа забрањених супстанци и метода; Стандарди за узимање узорака; Стандарди за анализу узорака узетих за допинг контролу; Стандарди за акредитацију и рад лабораторија за допинг контролу; Стандарди за медицинске изузетке. Треба водити рачуна да су међународни стандарди за допинг тестирања само продужетак Кодекса и да се из њега изводе и разрађују одредбе Кодекса, те стога у међународне стандарде спада и сам Кодекс.

За допинг контролу Светска антидопинг агенција одобрила је следеће међународне стандарде**:**

- International Standard for Testing - version 3a 2004, draft Code v.3.0, 2007.
- Guidelines for Urine Sample Collection, Version 4, June 2004
- Guideline for Athlete Whereabouts Information, Version 2, June 2004.
- Guidelines for Breath Alcohol Collection, Version 1.0, July 2006.
- Guideline for Blood Sample Collection, Version 5, January 2006.
- Guideline for Out-of-Competitiong Testing, Version 2, june 2004.
- Personnel: Recruitment, Training, Accreditation and Re-Accreditation Guideline, Version 2.0, July 2006.
- Missed Test Guideline, draft 0.6, Novembar 2005.
- International Standard for the Protection of Privacy, Draft 15. 01. 2008.

Поред међународних стандарда за специфична подручја, Светска антидопинг агенција утврђује на основу тих стандарда и Кодекса и моделе најбољих решења и смернице, како би се дошло до најбољих решења у различитим пољима антидопинг контроле и извршила у међународним оквирима што је могуће шире хармонизација мера које се предузимају у борби против допинга. Утврђени модели и смернице су на располагању потписницима Кодекса према захтеву, али нису, за разлику од стандарда, обавезни. Поред пружања модела антидопинг документације, WADA нуди и помоћ у виду обуке за потписнике Кодекса. Модели и смернице се праве према потребама сваке од највећих група потписника (нпр. међународних федерација за индивидуалне спортове, међународних федерација за тимске спортове, националних антидопинг организација, итд). Модел правила пружа примере најбољих решења и садржи све детаље (укључујући и упућивање на Међународне стандарде) неопходне за спровођење делотворног антидопинг програма. У моделу правила пружа се више могућности које актери могу одабрати. Неки актери могу одлучити да дословно усвоје модел правила и најбољих решења и друге моделе. Други могу одлучити да модел усвоје уз модификације. Трећи могу одлучити да сачине сопствена правила у складу с општим принципима и посебним условима наведеним у Кодексу. У сваком случају, потписници Кодекса се подстичу да користе моделе најбољих решења које препоручује WADA (чл. 23.2.3. Кодекса).

Модели најбољих решења утврђени су у следећим документима Светске антидопинг агенције:

- Models of Best Practice for National Olympic Committees
- Models of Best Practice for National Olympic Committees
- Models of Best Practice for International Federations
- Models of Best Practice for International Federations
- Models of Best Practice for National Anti-Doping Organizations

Спровођење узимања узорака и утврђивање одговорности (допинг контрола) – став 3.

Допинг контрола је процес који укључује планирање распореда тестова, прикупљање и руковање узорцима, лабораторијску анализу, вођење резултата, претресе и жалбе.

Ставом 3. овог члана Закона о спречавању допинга у спорту, допинг контрола је дефинисана на исти начин како је то учињено у Светском антидопинг кодексу. Под допинг контролом се подразумева целокупан процес утврђивања да ли се одређени спортисти допингују (употребљавају забрањена средства) и утврђивања одговорности у случају да је констатовано коришћење забрањених средстава. То би било схватање допинг контроле у ширем смислу. Допинг контрола има следеће **фазе**:

- Планирање распореда тестова;
- Прикупљање и руковање узорцима
- Лабораторијска анализа;
- Вођење резултата
- Претреси
- Жалбе

У ужем смислу, допинг контрола је поступак који укључује планирање тестова, избор спортиста за тестирање и утврђивање регистроване тест групе спортиста, процес узимања, прикупљања и руковања узорцима, поступак слања узорака на лабораторијску анализу, спровођење лабораторијске анализе и вођење резултата. Овај део допинг контроле регулисан је Правилником о допинг контроли на спортским такмичењима и изван такмичења („Сл. гласник РС“, бр. 32/2007), а део допинг контроле који се односи на претресе и жалбе је регулисан Правилником о утврђивању одговорности лица које је учинило повреду антидопинг правила („Сл. гласник РС“, бр. 32/2007).

Сликовни приказ тока допинг контроле путем узимања узорка урина дат је у прилогу (гледа се са лева на десно).

I. Планирање распореда тестова

Према чл. 5.1. Кодекса, антидопинг организација која спроводи тестирање, у сарадњи са другим антидопинг организацијама које спроводе тестирање у истој групи спортиста, утврђује план распореда тестирања. Тај план треба да има три приоритета: планирање и спровођење делотворног броја тестова током такмичења и изван њега; давање приоритета тестирању без ранијег обавештења; спровођење циљног тестирања. Циљно

тестирање је посебно важно јер насумично тестирање, или чак планско насумично тестирање, не осигурава да сви спортисти буду тестирани. Спортисти не могу очекивати да ће бити тестирани само насумично. За циљно тестирање није нужна разумна сумња или вероватан узрок.

Колико ће се узорака узети при допинг контроли најчешће зависи од тога ко сноси трошкове контроле. Посебно је важно ко сноси трошкове лабораторијске анализе узетих узорака, јер су ти трошкови и највећи. Према подацима из националних извештаја за 2002. годину земаља потписница Европске конвенције против допинговања у спорту поднетих Групи за праћење Конвенције, на територији земаља потписница Конвенције следећа тела сносе трошкове лабораторијских анализа: Аустралија – Национална антидопинг агенција (1.117.802 евра); Аустрија – влада; Белгија – влада; Канада – влада и Национална антидопинг организација; Чешка – влада (120.000 евра); Финска – донације; Француска – влада (4.055.144 евра); Немачка – влада (1.000.000 евра); Мађарска – влада (100.000 евра); Италија – спортске организације или федерације и национални спортски фонд (2.100.590 евра); Јапан – Јапанска антидопинг агенција; Норвешка – влада (287.447 евра); Португал - влада; Русија – влада и спортске федерације (277.570 евра); Јужна Африка – Национална антидопинг агенција; Шпанија – влада (497.581 евра); Швајцарска – Национална антидопинг организација; Велика Британија – спортске организације и федерације и национални спортски фонд (959.898 евра); УСА – Национална антидопинг агенција и професионални и колеџ спорт (1.088.673 евра).

Ако би се у еврима изразили укупни трошкови спровођења националних антидопинг програма у 2002. години (узимање узорака, лабораторијска анализа, едукација и информисање, истраживања, правне активности, рад антидопинг организација), добили бисмо следеће податке: Аустралија – 4.523.632; Аустрија – 416.250; Хрватска – 50.000; Чешка – 236.500; Данска – 1.276.043; Естонија – 36.600; Финска – 1.649.400; Француска - 12.160.770; Немачка – 1.845.000; Мађарска – 200.000; Русија – 480.943; Словачка – 178.000; Словенија – 50.750; Турска – 155.000; Велика Британија – 2.752495; УСА – 7.148.464.

Планирање допинг контроле коју спроводи Антидопинг агенција Републике Србије регулисано је чл. 17. ПДК. Према том члану, допинг контрола спроводи се:

1) на основу годишњег програма спровођења допинг контроле, који је донео Управни одбор АДАС;
2) на основу посебне одлуке директора АДАС, донете у сарадњи са председником Управног одбора АДАС;
3) на захтев спортског инспектора;

4) на предлог надлежне националне или међународне спортске асоцијације;
5) на предлог спортисте;
6) на предлог спортске организације спортисте;
7) на предлог организатора спортске приредбе.

У случајевима када се допинг контрола спроводи на основу предлога одређеног лица, АДАС закључује уговор са предлагачем о спровођењу допинг контроле. Годишњи програм спровођења допинг контроле се утврђује на основу три приоритета: планирање и спровођење делотворног броја тестова током такмичења и изван њега; давање приоритета тестирању без ранијег обавештења; спровођење циљног тестирања. При одређењу спортских такмичења на којима ће се спровести допинг контрола, приоритет имају национална спортска првенства, квалификациона такмичења која директно воде ка учешћу у националним спортским првенствима и такмичења која директно утичу на учешће на међународним спортским такмичењима. Директор АДАС обавештава министарство надлежно за послове спорта о сваком случају планираног спровођења допинг контроле, најмање три дана пре њеног одржавања. АДАС обавезно предузима циљно тестирање спортисте који жели да се поновно укључи у спортска такмичења по истеку санкције због повреде антидопинг правила.

Тела која одређују спровођење допинг контроле

Надлежност за налагање (одређивање), односно захтевање спровођења допинг контроле није јединствено, у упоредном праву, одређена код свих спортова и у свим ситуацијама. Битна разлика постоји између националних и међународних спортских такмичења. На националним спортским такмичењима допинг контролу може да наложи надлежни организациони комитет (комисија) или надлежни спортски савез. Ако у држави постоји овлашћена национална антидопинг организација (агенција, комитет), надлежни спортски савез или организациони комитет такмичења се обраћа националној антидопинг организацији са захтевом (молбом) да спроведе допинг контролу на такмичењу. На међународним спортским такмичењима која се одржавају под управом надлежног међународног спортског савеза, допинг контрола је увек у ингеренцији тог савеза. Организовање допинг контроле изван такмичења у надлежности је, по правилу, националне антидопинг организације. Међутим, када су у питању спортисти међународног разреда, контролу може да наложи како надлежна међународна спортска федерација тако и Свет-

ска антидопинг агенција. Шта више, спортисте за време припрема у иностранству може да тестира и национална антидопинг агенција на чијој се територији припремају.

Према чл. 30. ст. 1. тач. 1) и 2) ЗСД утврђено је да Антидопинг агенција Републике Србије уређује, установљава, организује и спроводи допинг контролу на спортским такмичењима, осим оне коју спроводи надлежни међународни спортски савез на међународним такмичењима која се организују у Републици Србији, као и допинг контролу изван спортских такмичења. Овај члан је у вези са чл. 12. ЗСД, према коме надлежни спортски савез може предложити Антидопинг агенцији да спроведе контролу на одређеним такмичењима или контролу изван такмичења одређених тимова, тренинг група или појединих спортиста, и чл. 13. ЗСД у коме је утврђено када се спроводи контрола изван такмичења. АДАС налаже допинг контролу на свим спортским такмичењима на територији Републике Србије, осим на међународним такмичењима које директно спроводи надлежни међународни спортски савез, у ком случају допинг контролу налаже надлежни орган међународног савеза. Одредба чл. 30. ст. 1. тач. 1) ЗСД не спречава АДАС и међународни спортски савез (или организациони комитет) да закључе уговор о поверавању АДАС да организује и спроведе допинг контролу и на међународном такмичењу, јер је чл. 30. ст. 1. тач. 12) ЗСД АДАС овлашћена да закључује споразуме о тестирању у оквирима међународне сарадње. У сваком случају АДАС увек има право увида у организовање и спровођење допинг контроле на сваком међународном такмичењу које се организује на територији Републике Србије (чл. 30. ст. 1. тач. 9).

У чл. 22. тач. 4. Статута АДАС утврђено је да директор АДАС одређује, у сарадњи са председником Управног одбора, допинг контролу на такмичењима и изван такмичења. Он то чини у складу са раније наведеним чл. 17. ПДК.

У пракси се поставља и питање може ли антидопинг организација наложити да се допинг контрола спроводе тако што ће се накнадно анализирати узорци узети од спортисте у неком ранијем периоду (нпр. са ранијих такмичења), који се чувају у овлашћеној лабораторији. Према чл. 6.5. Кодекса, узорци могу бити поново тестирани у сврхе из члана 6.2 искључиво по налогу антидопинг организације која је прикупила узорак или WADA. Околности и услови за поновно тестирање узорака морају бити у складу са међународним стандардом за лабораторијску анализу. Према међународним стандардима за тестирање, тамо где је то могуће, може се захтевати и да се погледају резултате ранијих анализа узорака истог спортисте. Уколико након вршења даљњих тестова и/или након прегледа ранијих резултата, антидопинг организација закључи да

постоји присуство забрањене супстанце у количини или концентрацији која се не подудара са нормалном ендогеном производњом, у том случају ће о томе обавестити национални савез спортисте, а прописана процедура утврђивања одговорности ће се даље наставити. Према Правилнику о допинг контроли на такмичењима и изван такмичења, директор АДАС у сарадњи са председником Одбора за допинг контролу може наложити да се предузму истраживања и провере које су везане за повреду антидопинг правила, а нису везане за одређени позитиван А налаз. АДАС може предузети истраживања и провере која су потребна за разјашњење околности конкретног случаја (стања ствари), у мери и на начин како сматра за примерено. Испитивање треба да се, по правилу, заврши у року од 7 (седам) дана од сазнања за постојање могуће повреде антидопинг правила. (чл. 81. ПДК). АДАС након истраживања обавештава спортисту или друго потенцијално одговорно лице о сумњи да је начинило повреду антидопинг правила и на темељу којих чињеница се темељи та сумња. Од лица коме је послато обавештење истовремено се тражи и да поднесе писмено изјашњење АДАС и надлежној националној спортској асоцијацији (на међународном такмичењу, међународној спортској асоцијацији – чл. 84. ПДК).

Најпознатији случај поновне анализе узетих узорака везан је за седмоструког победника Трке кроз Француску, Ленса Армстронга, чијих шест узорака са трке из 1999. године је поновно анализирано 2003. године на ЕПО. Анализом је, наводно, било утврђено да је Армстронг користио ЕПО. Након независне истраге која је спроведена на захтев Међународне бициклистичке федерације Ленс Армстронг је ослобођен оптужби јер су пронађене неправилности у раду француске допинг лабораторије приликом узимања узорака крви. Други случај који је побудио пажњу јавности у вези поновних тестирања узетих узорака везан је за велики скандал 2003. године након откривања коришћења ТХГ стероида и учешће америчке Балко лабораторије у допинговању спортиста. У циљу разоткривања распрострањености употребе ТХГ извршено је поновно тестирање узорака у тенису са US Open и Дејвис купа 2003. (Међународна тениска федерација - није откривена употреба ТХГ), узорака урина са Светског првенстава у пливању у Барселони 2003. године и узорака урина са Светског првенства у атлетици у Паризу 2003.[64]

На међународним такмичењима која спроводе надлежни међународни спортски савези, допинг контролу налажу надлежни органи тих савеза. Тако, на пример, према антидопинг правилима Међународне пливачке федерације, за текуће спровођење допинг контроле на свим FI-

[64] Видети Дикић, op. cit., стр. 41–42.

NA такмичењима брине се Комисија за допинг контролу, која се састоји од једног или више лица именованих од FINA Бироа. На свим FINA такмичењима, FINA је одговорна за спровођење допинг контроле, а о свим прекршаји антидопинг правила и споровима поводом допинг контроле бави се Допинг панел. На такмичењима у надлежности Континенталних тела или регионалних организација, за спровођење допинг контроле надлежно је одговарајуће Континентално тело односно регионална организација. На свим другим такмичењима, федерација чланица спроводи допинг контролу. Контрола се спроводи у складу са FINA процедуром или процедуром која је суштински у складу са Међународним стандардима за тестирање, уз могућа одступања која не утичу на веродостојност резултата. FINA Биро може да изрекне санкције федерацији чланици која не усвоји процедуру која је у сагласности са Правилима FINA.

II. Прикупљање и руковање узорцима

1. Избор просторије и средстава за допинг контролу

Допинг контрола може да се спроводе на било којој погодној локацији. Одређивање места допинг контроле у надлежности је, начелно, допинг контролора (делегата). Уобичајено се допинг контрола спроводи на месту где се одржава такмичење или тренинг. Контрола мора да се спроведе на месту које: осигурава потребну дискрецију и коректност контроле; задовољава високе хигијенске стандарде; добро је осветљено и проветрено; довољно сигурно за чување опреме за узимање узорака; опремљено столом и столицама за администрацију; довољно велико за прихвати спортисте, пратиоце спортисте, и службенике за допинг контролу; одговарајуће смештено у односу на терен за игру или другу локацију на којој је спортиста обавештен о допинг контроли. На такмичењу место за допинг контролу мора бити јасно обележено. По правилу су потребне три просторије за узимање узорака и попуњавање формулара: чекаоница, радна соба и тоалет (и мушки и женски). Контрола изван такмичења може да се спроведе на месту тренинга (стадион спортске организације) али и у стану спортисте ако је он са тиме сагласан. Службеници за контролу допинга пре почетка такмичења треба да утврде да је простор чист и адекватан, и да су материјали прихватљиви.

Просторија за допинг контролу треба да буде опремљена свим потребним материјалом који је одобрен од стране надлежне антидопинг организације, укључујући у то и посуде, флашице и опрему за затвара-

ње посуда и флашица. Треба да садржи и разноврстан избор фабрички затворених пића за спортисте.[65] Медицинска правила Светске одбојкашке федерације траже, на пример, да простор за допинг контролу има следећи садржај: просторије - чекаоница од 25 м^2, просторија за узорке са тоалетом од 20 м^2 и свлачионица од 5 м^2; опрема – фрижидер са безалкохолним пићем, регистрациони сто, столице, телевизор, стерилне боце од 100 мл свака, пломба (печат), материјал за печаћење, pH траке, транспортна торба.

Место и станица за допинг контролу коју спроводи Антидопинг агенција Републике Србије утврђени су чл. 26–28. ПДК.

На допинг контроли изван такмичења, допинг контрола може да се спроводе на било којој погодној локацији (на месту тренинга, на спортском објекту, у кампу где су припреме, у стану спортисте уз његову сагласност). Одређивање места допинг контроле у надлежности је, начелно, допинг контролора. Допинг контрола мора да се спроведе на месту које осигурава потребну дискрецију и коректност контроле. Контрола изван такмичења може да се спроведе на месту тренинга (нпр. стадион спортске организације), али и у стану спортисте ако је он са тиме сагласан (чл. 26. ПДК).

Допинг контрола на такмичењима се, по правилу, спроводи на месту где се одржава такмичење. Допинг контрола се обавља у станици за допинг контролу (DCS) која треба, по правилу, да има најмање двадесет квадратних метара и састоји се од: чекаонице, собе за тестирање и тоалета. Пожељно је да у DCS постоји и туш. На спортском такмичењу DCS мора бити јасно обележена. Одређивање DCS у надлежности је, начелно, допинг контролора, који утврђује да ли је простор чист и адекватан. DCS треба да буде опремљена свим потребним материјалом који је одобрен од стране АДАС, укључујући и разноврстан избор фабрички затворених пића за спортисте (чл. 27. ПДК).

На допинг контроли на такмичењу у DCS могу да буду само: спортиста одабран за допинг контролу и његов пратилац; допинг контролор и његови асистенти (ескорти); сведок; представник националне или међународне спортске асоцијације (на захтев); представник, службено лице, АДАС; овлашћени преводилац (на захтев, уколико је то потребно). Испред просторија за допинг контролу налази се на такмичењу, по правилу, обезбеђење које прати кретање људи који улазе и излазе, и које спречава улазак неовлашћених лица. На допинг контроли изван такмичења, на месту допинг контроле могу да буду само: спортиста, његов пратилац; допинг контролор и његови асистенти (ескорти); представник

[65] Видети нпр. Упутства о процедурама допинг контроле IAAF.

националне или међународне спортске асоцијације (на захтев); службено лице, представник АДАС (на захтев); клупски лекар (на захтев); овлашћени преводилац (на захтев, ако је потребно). О захтеву за присуство допинг контроли одлучује АДАС, односно надлежни допинг контролор (чл. 28. ПДК). При одобравању присуства мора да се води рачуна да буде искључена свака могућност замене узорака или манипулације било какве врсте (чл. 7. ст. 4. ЗСД).

Према правилима међународних спортских асоцијација, на допинг контроли изван такмичења, у простору за допинг контролу могу, по правилу, да буду само спортиста, његов пратилац (FIFA – највише два), допинг званичник (контролор) и његов асистент (FIBA – највише два), представник антидопинг организације (FIBA – представник медицинског савета), клупски лекар (на захтев), комесар за такмичење (необавезно), и овлашћени тумач (на захтев ако је потребно).

2. Избор спортисте који ће се тестирати

Избор спортиста за тестирање врши се: на основу коначне позиције на такмичењу; на основу насумичног избора; на основу циљног тестирања. Спортисти се, начелно, бирају према следећој шеми: на такмичењима спортиста појединаца - три до четири прво пласираних спортиста и спортисти који оборе или изједначе национални или светски рекорд; на колективним спортским такмичењима - два или три спортисте из сваке екипе, насумичним извлачењем (лоз систем); тачно одређени спортиста - ако постоји сумња да је допингован; контрола на тренингу - избор методом случајног узорка или циљана контрола (нпр. спортисти одређене тренинг групе). Извлачењу спортиста који ће се тестирати обавезно присуствују овлашћени представници спортског савеза, односно спортске организације, чији су спортисти чланови, укључујући и представнике противничке екипе (на такмичењу). Овлашћени званичници (нпр. допинг делегат) надлежне антидопинг организације могу тражити и избор спортисте по било ком критеријуму који одреде, укључујући и циљно тестирање.

Број спортиста који се тестирају и обим недозвољених супстанци које ће се тражити у многоме зависи од врсте и значаја спортске приредбе. У пракси се увек тежи проналажењу компромиса између захтева за свеобухватну и делотворну допинг контролу, трошкова организатора (организационих расхода) и капацитета лабораторије која врши анализе

Антидопинг правила свих међународних федерација садрже детаљна правила о начину избора спортисте, и она се разликују од савеза до

савеза, с тим да је горе изложена шема доминантна. Ево примера правила FIFA, FIBA и IAAF:

FIBA – током такмичења сваки тим је укључен у програм допинг контроле. На такмичењима која трају дуже време, тим може бити тестиран више пута. Спортисти који ће се тестирати бирају се, извлачењем коцком, 5 минута пре краја утакмице. Број спортиста који ће се тестирати је начелно 2 из сваког тима, али може бити и већи и мањи. Током такмичења исти спортиста може бити позван на више допинг контрола. Пет минута пре краја утакмице, доктор супервизор који представља Медицински савет FIBA у присуству доктора тимова (или званичника тимова), извлачи из вреће (кесе, торбе) лоптице или знакове са бројевима (ознакама) играча. Из вреће се извлачи једнак број знакова оном колико ће се спортиста тестирати. Само спортисти који су унети у службену евиденцију могу бити тестирани. Ако током утакмице спортиста буде подвргнут хитној и неодложној хоспитализацији, његов број се изузима из извлачења. Након што је извучен број и утврђено који ће се спортиста тестирати, доктор супервизор FIBA предаје доктору тима „обавештење о допинг тестирању (Notification of a Doping Control Test). На крају утакмице доктор тима предаје изабраном спортисти обавештење о допинг контроли и показује му пут до места за допинг контролу. Спортисту до места за контролу прати овлашћени пратилац FIBA.

IAAF - Избор атлетичара врши се на основу коначне позиције и/или на основу насумичног избора. Као додатак овоме, IAAF може тражити даљи избор атлетичара по било ком методу који одреди Званичник надлежан за Службу за контролу допинга, Делегат IAAF или Делегат за допинг (уколико је такав наименован). Контроли допинга подвргава се и сваки атлетичар који је оборио или изједначио национални или светски рекорд.

FIFA – на свакој утакмици за коју је предвиђена допинг контрола, контролишу се најмање 2 играча из сваког тима. Из сваког тима се коцком извлачи 4 играча. У случају повреде прво извученог играча, на допинг контроли га замењују накнадно извучени играч. Медицински координатор FIFA добија од комесара за такмичење актуелну листу играча оба тима непосредно пре краја утакмице. Прописани формулар бр. 0–1 мора медицинском координатору FIFA да буде лично предат од стране тимског лекара или преко званичног лица од поверења. Тимски лекар мора читљиво у формулару да наведе све медикаменте које је спортиста узимао у последња 72 часа пре утакмице (име производа, дијагноза, доза). Ови подаци могу да буду објављени само ако резултат допинг тестирања буде позитиван. Одређивање фудбалера који ће ићи на допинг контролу врши се у полувремену у просторијама за допинг контролу, насумичним (лоз) извлачењем од стране медицинског координатора FI-

FA. Поред медицинског координатора FIFA извлачењу присуствују: по један званични представник оба тима; комесар за такмичење FIFA или његов заступник, по жељи. Медицински координатор FIFA предузима следеће радње: на основу званичне листе играча контролише име и презиме фудбалера; плочице од плексигласа са бројевима играча који играју или су спремни за игру, као и повређених играча који седе на клупи, оба тима, полаже на сто; проверава плочице и ставља их у две различито обојене, тамне торбе (кесе од штофа), за сваки тим по једну; извлачи из сваке торбе по четири броја и ставља их, без гледања, у коверте означене за сваки тим бројевима од 1 до 4 (и торбе ставља у два одвојена коверта); свих осам коверата затвара, потписује, тражи да се потпишу и представници тимова, и коверте ставља на сигурно место. Оба фудбалера чији бројеви се налазе у коверту 1 и 2, обавезни су да се подвргну допинг тестирању. Уколико се неки од ових фудбалера повреди, играча из коверте са бројем 1 замењује играч из коверте 3, а играча из коверте 2 играч из коверте 4. Да ли повреде онемогућава играча да учествује у допинг контроли одлучује медицински координатор FIFA. У случају сумње на допинг, комесар за такмичење и/или судија конкретног меча има право да наложи додатну допинг контролу. Такође, ако фудбалер у току утакмице буде искључен због очигледног неконтролисаног и агресивног понашања, може бити позван на крају утакмице на допинг контролу, поред извучених играча. Петнаест (15) минута пре краја утакмице (90), медицински координатор отвара у присуству представника оба тима, а по жељи и комесара за такмичење, у просторијама за допинг контролу, коверте један и два оба тима. Медицински координатор уноси у формулар бр. 0–2 имена и бројеве извучених играча и предаје представницима оба тима и комесару за такмичење по копију формулара (за њих означене). Сваки дотични савез и/или тим је одговоран за то да се извучени спортиста, у пратњи за то одређеног лица, непосредно по окончању утакмице и директно са терена упути у простор за допинг контролу. Уколико играч добије црвени картон, њега до објављивања имена фудбалера који ће се контролисати мора да надзире један члан дотичне делегације и један пратилац или медицински координатор FIFA.

Избор спортиста за допинг контролу коју спроводи Антидопинг агенција Републике Србије утврђен је чл. 24. и 25. ПДК. Спортисти се бирају за тестирање на такмичењима, у складу са претходно утврђеним планом и одлукама АДАС: методом случајног одабира, на основу постигнутих резултата, по сопственом избору допинг контролора АДАС, према захтеву спортског инспектора, на предлог надлежне националне спортске асоцијације, на предлог организатора спортског такмичења.

Спортисти се на такмичењима, по правилу, бирају на следећи начин:

– на такмичењима спортиста појединаца: три прво пласирана спортисте и још један спортиста; спортисти који оборе или изједначе национални, европски или светски рекорд;
– на колективним (тимским) спортским такмичењима - два или три спортисте из сваке екипе, насумичним извлачењем (лоз систем);
– тачно одређени спортиста - ако постоји сумња да је допингован или према процени допинг контролора.

У случају дилеме о начину избора спортиста за тестирање, сходно се примењују одговарајућа правила надлежне међународне спортске асоцијације. На такмичењима која трају дуже време (турнири), сваки тим је укључен у програм допинг контроле и сваки тим, односно спортиста може бити тестиран више пута. Извлачењу спортиста који ће се тестирати обавезно присуствују овлашћени представници надлежне спортске асоцијације, односно спортске организације, чији су спортисти чланови, укључујући и представнике противничке екипе (чл. 24. ПДК).

Контроли изван такмичења подлежу спортисти који се налазе у националној регистрованој тест групи и спортисти за које је одређено циљно тестирање (видети коментар уз чл. 13). Спортисти се бирају за тестирање изван такмичења: у складу са претходно утврђеним периодичним планом контроле; методом случајног узорка (лоз систем); на основу посебне одлуке директора АДАС, донете у сарадњи са председником Управног одбора АДАС; на предлог надлежне националне спортске асоцијације; на предлог надлежне међународне спортске асоцијације; на предлог Светске антидопинг агенције; на предлог спортисте; према захтеву спортског инспектора.

На спортским такмичењима за тестирање може бити изабран сваки спортиста који је унет у званични протокол такмичења (утакмице). Сваки спортиста са званичне листе учесника такмичења налази се у „шеширу“ и може бити извучен за тестирање. За тестирање тако може бити изабран и играч који је целу утакмицу преседео на клупи, па и играч који је због повреде морао да напусти утакмицу пре краја (према УЕФА антидопинг правилима играча који напушта утакмицу због „повреде“ мора прегледати и допинг контролор како би се спречило исценирано избегавање допинг контроле).

Избор спортисте за тестирање није везан ни за чињеницу да је претходних дана већ тестиран. Тако исти спортиста може данас да буде тестиран на такмичењу, сутра изван такмичења, а кроз неколико дана на међународном такмичењу. Разлог непостојања ограничења броја тестирања у одређеном периоду лежи у околности да број забрањених супстанци није исти на такмичењима и изван такмичења и у чињеници по-

стојања различитог полуживота забрањених супстанци који се креће од неколико сати до неколико месеци.[66]

3. Термин (време) за давање узорка

Термин за давање узорка у конкретном случају одређује овлашћени допинг контролор. Одређивање термина битно зависи од тога да ли се допинг контрола спроводи на такмичењу или изван такмичења. Термини се, по правилу, одређује тако да не прође више од 60 минута од момента обавештења спортисте да је изабран за допинг контролу (видети чл. 31. ст. 1. ПДК).

На допинг контроли изван такмичења, допинг контролор може према сопственој процени одложити, односно померити утврђени термина за давање узорка. Ако одложи, односно помери утврђени термин, допинг контролор писмено документује разлоге за одлагање узимања узорка, у случају да буде потребно накнадно испитивање од стране АДАС (чл. 33. ПДК).

На допинг контроли на такмичењу, допинг контролор може на образложени предлог спортисте одложити, односно померити термин за давање узорка. Предлог за одлагање мора бити поднет у оквиру рока од 60 (шездесет) минута након обавештења о допинг контроли, а најкасније до истека рока који је одредио допинг контролор за давање узорка. Предлог за одлагање се одобрава уколико је сигурно да ће спортиста све време бити под надзором и ако постоји нека од следећих активности: учешће у проглашењу победника; испуњавање обавеза према медијима; учешће на следећем такмичењу; исцрпљеност/одмор; потребно лечење (медицинске мере); покушај да се пронађе законски заступник и/или преводилац. У погледу других околности случаја, одлагање давања узорка је ствар процене допинг контролора. Допинг контролор документује разлоге за одлагање давања узорка за случај да се покаже потреба да АДАС спроведе даља испитивања (чл. 34. ПДК).

На допинг контроли изван такмичења, ако обавештени спортиста не дође у DCS, најкасније 60 (шездесет) минута након обавештења или у договорено време, допинг контрола се обуставља. Уколико се спортиста појави у DCS пре него што је допинг контролор напустио DCS, допинг контролор одлучује према сопственој процени да ли ће извршити узимање узорка. Допинг контролор је дужан да документује све појединo-

[66] На пример, полуживот амфетамина је свега 10 до 13 сати, а његово основно дејство је да повећава толеранцију на напор.

сти закаснелог појављивања спортисте у DCS и разлоге за своју одлуку (чл. 35. ПДК).

На допинг контроли на такмичењу, ако се обавештени спортиста не јави у DCS у утврђеном термину, допинг контролор одлучује о томе да ли треба предузети успостављање поновног контакта са спортистом. Допинг контролор треба да сачека 30 (тридесет) минута након истека утврђеног рока, пре него што напусти DCS, односно прекине допинг контролу. Уколико се спортиста појави у DCS пре него што је допинг контролор напустио DCS, допинг контролор одлучује према сопственој процени да ли ће извршити узимање узорка. Допинг контролор је дужан да документује све појединости закаснелог појављивања спортисте у DCS и разлоге за своју одлуку (чл. 36. ПДК).

Допинг контрола изван такмичења се, по правилу, спроводи као ненајављена контрола. Допинг контрола изван такмичења може се на местима за тренинг спровести само између 06 сати и 24 сата, а у стану спортисте само између 07 сати и 23 сата (чл. 37. ПДК).

4. Обавештење о допинг контроли

Тестирање почиње обавештењем спортисте да приступи допинг контроли, односно да је изабран за допинг контролу. За време такмичења (по правилу по завршетку дисциплине спортисте, завршетку утакмице) или изван такмичења (на пример за време тренинга), спортиста може бити обавештен, било усмено (лично или телефоном) или писмено, да је изабран за допинг контролу. Усмено обавештење мора бити писмено потврђено. Уручење писменог обавештења обавља се што је дискретније могуће, а спортиста треба да потпише да је примио обавештење, на за то одређеном месту на самом обавештењу. У обавештењу се наводи место где ће се извршити допинг контрола, време када је спортиста обавештен и време (термин) када треба да приступи давању узорка. Од тренутка обавештења о допинг контроли па до напуштања просторије за контролу, спортиста је, по правилу, под сталним надзором. Спортисти се саопштава да се од тренутка обавештења о допинг контроли па до закључења допинг контроле не сме удаљавати из видног поља допинг контролора, односно овлашћеног пратиоца – ескорта (видети чл. 30. ПДК).

Ако спортиста одбије да прими или потпише обавештење или изјави да неће доћи на допинг контролу, контролор ће покушати да ступи у контакт са спортистом и да га обавести о његовој обавези да се подвргне тесту за контролу допинга, укључујући и објашњење спортисти да ће уколико одбије да се подвргне тестирању за контролу допинга сматрати као

да је на тесту био позитиван и да самим тим може сносити санкције. Одбијање спортисте се уписује у одговарајући формулар (чл. 30. ст. 2. ПДК).

Када спортиста потпише обавештење, треба да дође на контролно место што је пре могуће, али не касније од времена које је назначено на писменом обавештењу (по правилу, најкасније један сат након обавештења). У периоду између обавештења и јављања на контролно место, достављач обавештења не би требао да се одваја од спортисте. Спортиста може након обавештења да изврши одређене уобичајене радње након утакмице, трке и сл., као што је истезање, испливавање, давање интервјуа или обраћање новинарима. У већини спортова спортиста не може да се враћа у свлачионицу, због могућности манипулације урином.

Спортисту може на допинг контролу да прати једно лице у које он има поверење и, ако је потребно, преводилац (видети чл. 30. ст. 1. ПДК). Малолетни спортисти имају право на пратиоца све време допинг контроле, чак и током тренутка самог давања узорка, уколико то желе. Најчешће се за пратиоца бира тимски лекар, али то може бити и тренер, члан породице или друго лице у које спортиста има поверење. Пратилац може, према антидопинг правилима неких међународних спортских савеза, да има и додатну улогу. На пример, према УЕФА антидопинг правилима, пратилац спортисте може да донесе фудбалеру изабраном за допинг контролу спортску опрему и личне ствари из свлачионице, пошто је самом фудбалеру забрањено да иде у свлачионицу пре давања узорка, а може и да обави дужност спровођења фудбалера до станице за допинг контролу у случају када на утакмици нема овлашћеног ескорта.

5. Регистрација и провера идентитета спортисте

Након што спортиста дође на контролно место, приступа се регистрацији и провери идентитета спортисте од стране овлашћеног допинг контролора, на основу докумената за личну идентификацију (лична карта; пасош; важећа лиценца са фотографијом). Допинг контрола се може спровести и кад спортиста нема при себи документа за личну идентификацију уколико је лично познат допинг контролору (чл. 31. ст. 2. ПДК).

Спортиста се информише о процедури узимања узорка и својим правима и обавезама. Када се спортиста већ јавио у просторије за допинг контролу, он у просторијама мора и да остане док се процедура за контролу допинга не заврши. Просторије за допинг контролу се могу напустити само у изузетним случајевима, и то само уз пратњу и надгледање од стране допинг контролора или ескорта, с тим да се време напуштања и повратка уписује у одговарајући формулар (видети чл. 31. ПДК).

6. Узимање узорка урина

Чим спортиста може да да урин, он између више чистих, некоришћених, стерилних и запечаћених посуда бира једну у коју ће мокрити. Спортисти на располагању мора да стоје бар две чисте, неупотребљене посуде. Ако спортиста из неког разлога не буде задовољан изабраном посудом, може одабрати други. Ако спортиста не буде задовољан ни једном понуђеном посудом, надлежни допинг контролор то уноси у формулар. Ако се контролор сложи са мишљењем спортисте да све посуде које су на располагању нису одговарајући, прекинуће процедуру узимања узорка и то унети у формулар. Ако се контролор не сложи са спортистом, затражиће од спортисте да настави са процедуром давања узорка (чл. 42. ПДК).

Спортиста уринира (мокри) под надзором контролора или ескорта истог пола, у тоалету који је саставни део станице за допинг контролу. Како би се спречиле манипулације, спортиста мора да буде разголићен у мери која је потребна да допинг контролор има увида у давање узорка, односно да се потврди да је урин заиста његов (чл. 43. ПДК).

Спортиста мора да да најмање 75 мл урина (мокраће), а уколико је у питању узимање узорка за ЕПО анализу минимално 100 мл. Да би спортиста могао да да потребну количину урина, обезбедиће му се могућност да конзумира одговарајућу количину течности (чл. 41. ПДК).

Уколико спортиста не може да излучи потребну количину урина, онда му се оставља примерено време за додатно мокрење, уз прибегавање процедуре парцијалног давања узорка урина, тако што се добијени урин сипа у бочицу А, затим бочица врати у кутију и привремено запечати једном од трачица намењених за парцијално узорковање, уз уписивање количине парцијално добијеног урина и броја трачице у формулар за допинг контролу (према FIFA правилима урин се сипа у флашу А), У међувремену, спортиста је у обавези да у чекаоници узима пуно течности и да покуша да се опусти. Када је спортиста спреман да да преосталу количину урина, идентификује се кутија помоћу броја, отвара се, урин из бочице А се сипа у посуду са новим узорком урина да би се промешао и након тога се поступак наставља (чл. 51–53. ПДК). Уколико и након дужег времена спортиста не може да мокри, овлашћени допинг контролора одлучује о следећим корацима. Начелно, сматраће се да је спортиста извршио своју дужност да се подвргне тесту за контролу допинга тек када испоручи потребну количину урина, без обзира на време које му је потребно да то учини.

Након што је дао узорак, спортиста бира један од китова за допинг контролу, из гомиле неискоришћених китова, (према FIFA правилима

реч је о стиропор боксу) који се састоји од две чисте, некоришћене и у пластичне кесе затворене стаклене флаше (бочице), затим отвара кит и отпечаћује (отвара) бочице. Обе бочице се обележавају специјални бројем који је спортиста изабрао (тзв. кодни број), и на једну боцу се ставља слово „А“ а на другу слово „Б“. Правила неких савеза (нпр. FIFA) одређују да боце и поклопци требају да буду већ ласерски кодирани и обележени (уграviране) словима А и Б, а да се исти број појављује и на боксу и на флашама. Уколико спортиста има пратњу, препоручује се да пратилац буде присутан све време давања узорка (чл. 44. ПДК).

Урин се прво сипа до минимално потребне количине у боцу Б, па затим се боца А пуни онолико колико је то могуће, а ако остане још урина, допуњује се боца Б, онолико колико је то могуће. Мали део урина се оставља у посуди за давање узорка ради анализе pH вредности и специфичне тежине урина. Минимална количина урина у боци А треба да буде 50 мл а у боци Б 25 мл. Уколико се узорак урина узима за анализу за ЕПО, минимална количина урина у боци А треба да буде 70 мл а у боци Б 30 мл. Спортиста може да замоли допинг контролора да му помогне у пресипању потребне количине урина у бочицу А и бочицу Б, или да то уради самостално (чл. 45. ПДК). Према Међународним стандардима за тестирање, урин се прво сипа до минимално потребне количине у боцу Б па затим се боца А пуни онолико колико је то могуће, а ако остане још урина, допуњује се боца Б, онолико колико је то могуће (правило Ц.4.13 – Анекс Ц). Боце се потом од стране спортисте, или по његовој молби од стране контролора, затварају и запечаћује. Како би присутни били сигурни да су боце правилно затворене, оне се на кратко обрћу наопачке. Након што чврсто затвори бочице и увери се да је немогуће отворити их, потребно је да спортиста провери бројеве на бочицама, са оним на поклопцу и оним на кутији. Ако је све уреду, напуњене бочице се враћају у оригиналну кутију (чл. 46. ПДК). Дати узорци се сматрају власништвом антидопинг организације.

На узорку преосталог урина, допинг контролор ће измерити специфичну тежину и pH вредност и добијен вредности уписати у формулар за допинг контролу. Потребно је да урин има већу специфичну тежину од 1,010 и мању pH вредност од 7, односно pH вредност и специфичну тежину која се тражи правилима акредитоване лабораторије у којој ће се извршити анализа узорка. Уколико узети урин не испуњава ове услове, поступак узимања урина се понавља. Уколико лабораторија у коју је послат узорак урина на анализу одлучи да послати узорак не одговара захтевима лабораторије у погледу pH вредности и специфичне тежине, и да то није условљено природним околностима, АДАС ће предузети што је пре могуће нову циљану допинг контролу спортисте (чл. 47. ПДК).

Допинг контролор може затражити давање новог узорка и када постоје конкретне околности које дају повода за сумњу у регуларност давања првог узорка. Први узорак остаје код контролора да се анализира. Кад је други узорак обезбеђен, сви узорци се шаљу у лабораторију на анализу. Лабораторија се обавештава (без откривања идентитета спортисте) да су и први и други узорак узети од истог спортисте. Уколико спортиста одбије да се подвргне давању новог узорка, допинг контролор то уписује у одговарајући формулар (чл. 40. ПДК).

7. Узимање узорка крви

Узимање узорака крви се врши тако да су обезбеђени следећи принципи: заштита здравља и сигурности спортисте и лица која учествују у узимању узорка; узорак је квалитета и квантитета који омогућава релевантну анализу; узорак је јасно и поуздано идентификован; узорак је сигурно запечаћен.[67] У сваком случају, узимање узорака крви мора бити у сагласности са релевантним, међународно признатим принципима и стандардима који важе у области заштите здравља становништва (чл. 54. ПДК).

Уколико се допинг контрола врши узимањем узорка крви[68], онда узимање узорка обавља искључиво допинг контролор са одговарајућом медицинском квалификацијом, односно квалификовано медицинско особље које одреди допинг контролор (чл. 55. ПДК).[69] Особа која врши узимање узорка крви је обавезна да пре узимања узорка крви спортисти покаже доказ о својим квалификацијама. Правила појединих савеза обавезују тимске лекаре да пруже помоћ допинг контролору у разјашњењу спортисти поступка узимања узорка крви.[70] Узорак крви се не узима све док спортиста није упознат са целокупном процедуром узимања узорка крви (посебно се обавештава да поједини лекови ако су узимани могу да утичу на ток узимања крви, и о необичним крварењима која утичу на време узимања крви – чл. 57. ПДК).[71] Уколико спортиста одбије да да узорак крви његово понашање третираће се као одбијање да се подвргне

---

[67] Анекс Д Међународних стандарда за тестирање Светске антидопинг агенције (јул 2003).

[68] Према правилу 2.3 Антидопинг правила Светске скијашке федерације, тестирање путем узимања узорака крви може да се предузме дан пре првог такмичења или на дан такмичења.

[69] Према FIFA Антидопинг правилима, медицински координатор FIFA је одговоран за узимање узорака крви, а своје задатке може пренети на асистента, ако је он лекар.

[70] Видети нпр. правило 9.1 FIFA антидопинг правила

[71] Антидопинг правила свих међународних федерација предвиђају потписивање формулара са сагласношћу за узимање узорка крви.

допинг контроли, осим ако постоје посебно оправдани разлози. Ти разлози могу постојати уколико: лице које се спрема да узме узорак крви не може да пружи доказ о својој квалификацији; кутија за узимање узорка крви није запечаћена и нетакнута; контролор хоће да узме више крви од спортисте него што је потребно, контролор жели извадити крв на неком другом делу тела сем на руци.

Узимању узорка крви приступа се, по правилу, пре узимања узорка урина.[72] Прибор за прикупљање узорака крви треба да садржи епрувету А и епрувету Б, или само епрувету А уколико се приликом допинг контроле не узима само узорак крви. На почетку процедуре узимања узорка крви, спортиста може да изабере кутију за узимање узорка крви, с тим да му се оставља избор између најмање две запечаћене, некоришћене кутије.[73] Ако спортиста из неког разлога не буде задовољан изабраним комплетом за узимање крви, може одабрати други. Ако спортиста не буде задовољан ни једном понуђеном кутијом (комплетом), надлежни допинг контролор то уноси у формулар. Ако се контролор сложи са мишљењем спортисте да сви комплети који су на располагању нису одговарајући, прекинуће процедуру узимања крви и то унети у формулар. Ако се контролор не сложи са спортистом, позваће спортисту да настави са процедуром допинг контроле (чл. 58. ПДК).[74]

Када је спортиста изабрао сет (комплет, кит) за узимање узорка крви, допинг контролор и спортиста проверавају да ли су кодни бројеви подударни, и да ли је допинг контролор коректно унео кодни број у одговарајући формулар, и уколико утврде да нису, допинг контролор позива спортисту да изабере други сет (чл. 59. ПДК). Узимање узорка крви тече тако што контролор (лице квалификовано за узимање узорка) чисти кожу стерилном дезинфикујућом газом и узима узорак крви из површинске вене, што је могуће безболније, и то у посуду која је одређена за слање узорка. Крв се вади у специјалну, вакумску, епрувету (епрувете) која се означава шифром коју уноси допинг контролор. Ова шифра

---

[72] Према правилима Светске скијашке федерације на почетку се проверава вредност хемоглобина у крви. Максимална вредност која се толерише је: 16.0 г/дл за жене и 17.5 г/дл за мушкарце. Ако је вредност већа од наведених, након најмање 5 минута се врши поновна провера вредности хемоглобина у крви спортисте, а ако и након друге провере вредност остане виша од дозвољене, о томе се обавештава Жири који забрањује спортисти наступ за пет дана, укључујући и дан када је извршено тестирање (правило 3).

[73] Према FIFA Антидопинг правилима, играч бира два бокса од стиропора са истим кодним бројем, црно етикетиран за урин пробу и црвено етикетиран за крвни узорак. Исто је и према чл. 16.08. Допинг правила УЕФА.

[74] Видети и Анекс Д (Д 4.6) Међународних стандарда за тестирање.

мора бити иста као и шифра на формулару за контролу допинга, што је спортиста дужан да провери. Ако је употребљена повеска за компресију, она се одмах отпушта након убода у вену. Контролор мора за време узимања узорка да носи стерилне рукавице. Спортиста за време узимања узорка седи на столици, а допинг контролор треба да осигура да спортиста буде у последњих 10 минута пре узимања узорака у релаксирајућем положају (чл. 56. и 60. ПДК).

Количина узете крви треба да одговара потребама одговарајућих анализа. Уколико је при првом покушају количина узете крви сувише мала, узимање узорка крви се понавља. Уколико из једне руке не може да се узме довољно крви, крв ће се извадити из друге руке до потребне количине. Максимално су допуштена 3 (три) покушаја[75]. Уколико су сви покушаји били неуспешни, особа овлашћена за узимање узорка крви о томе обавештава допинг контролора, а допинг контролор доноси одлуку о окончању узимање узорка крви и пријављује разлоге за превремено окончање узимања узорка крви (чл. 61. ПДК).

Спортиста затвара сет са својим узорком у складу са упутствима добијеним од допинг контролора. Допинг контролор проверава у присуству спортисте да ли је сет са узорком исправно затворен и да ли су бројеви на сету са узорцима идентични са бројевима унетим у формулар. Затворени сет са узорком се до слања у акредитовану лабораторију чува на ниској температури, али не и на температури испод нуле (чл. 63. ПДК).

У случају када се врши тестирање крви, од спортисте се такође може тражити и давање узорка урина. Уколико спортиста одбије давање урина, сматраће се да је одбио да се подвргне допинг контроли.

8. Подаци о коришћењу лекова

Када је завршено узимање узорка, контролор поставља питање спортисти о употреби било ког лека или суплемента (медицински или дијетални додаци) које је користио у последњих седам дана (FIBA, FIFA и ФИНА – 72 сата) , и да ли је у последњих шест месеци примио трансфузију крви (чл. 48. ст. 1. и 62. ПДК). Према правилима неких међународних савеза (нпр. FIFA) допинг контролор пре почињања допинг контроле попуњава посебан формулар о коришћеним лековима и другим

[75] Нови Међународни стандарди за тестирање такође предвиђају да укупно не може да буде више од три покушаја узимања узорка крви (правило Д.4.10). Према правилима појединих савеза, контролор не може да направи више од три убода на свакој руци, ради покушаја узимања узорка крви (видети нпр. правило 7.5 Антидопинг правила Светске скијашке федерације).

супстанцама од стране спортисте, на основу података добијених од спортског лекара спортисте (клупски – тимски лекар).

9. Допинг контрола спортисте са инвалидитетом

Спортиста са инвалидитетом може да буде подвргнут допинг контроли. Уколико је неопходно да се процес давања урина модификује због специфичности инвалидитета, допинг контролор има обавезу да прилагоди процес узимања узорка потребама спортисте са инвалидитетом (чл. 64. ПДК). Допинг контролор је обавезан за документује сва одступања од стандардног поступка узимања узорка (чл. 68. ПДК).

Код спортисте са физичким или сензорним инвалидитетом, допинг контролор може да дозволи заступнику, односно пратиоцу спортисте или помоћном особљу које учествује у узимању узорка да асистирају у давању узорка, уколико је спортиста са тиме сагласан (чл. 65. ПДК). Код спортисте са интелектуалним недостатком, АДАС или овлашћени допинг контролор одлучује о томе да ли спортиста мора да има помоћ од стране заступника, односно пратиоца. Допинг контролор може да дозволи заступнику, односно пратиоцу спортисте са интелектуалним недостатком или помоћном особљу које учествује у узимању узорка да асистирају у давању узорка, уколико је спортиста са тиме сагласан (чл. 66. ПДК).

Од спортисте који користи систем за скупљање урина или дренажни систем, допинг контролор ће затражити да пре давања узорка урина одстрани урин из тог система (чл. 67. ПДК).

10. Попуњавање и слање протокола

По окончању узимања узорака и добијању обавештења о коришћеним супстанцама, приступа се попуњавање протокола (формулара) допинг контроле. Формулари за контролу допинга су, по правилу, тако осмишљени да се оригинали и копије праве истовремено. Протокол садржи податке о: имену и презимену спортисте, начину утврђивања идентитета, припадности спортском савезу, спортској дисциплини, дану и времену обавештавања о контроли, месту узимања узорка урина, специјалном броју утиснутом на флашама А и Б, количини датог урина, pH вредности и специфичној тежини урина, узимању лекова и других супстанци.

Спортиста проверава исправност протокола, посебно сагласност кодног броја на флашама и поклопцима са онима наведеним у протоколу. У протокол се уносе примедбе спортисте. Уколико спортиста сматра да су процедуре допинг контроле некоректно извршене, он то треба да наведе на формулару и да наведе разлоге за такво мишљење. Спортиста

има право да упише у формулар било које нерегуларности које је уочио током допинг контроле. Приговори који нису уписани у формулар не узимају се у обзир у поступку утврђивања одговорности за повреду антидопинг правила (чл. 48. ст. 2. и 3. ПДК).

Спортиста потврђује својим потписом тачност унетих података и исправност процедуре допинг контроле. Протокол потписују и чланови Комисије за допинг контролу, односно овлашћени контролор, и пратилац спортисте. Потписивањем протокола допинг контрола је завршена. Спортиста добија један примерак протокола.

Протокол се шаље одговарајућем телу: оригинал остаје или се шаље надлежној антидопинг организацији (бела копија[76]); једна копија остаје код представника надлежне организације за тестирање (плава копија – антидопинг организација или међународна федерација); једна копија даје се спортисти (зелена копија); специјална копија се шаље лабораторији у којој се врши анализа (љубичаста копија). Она копија (четврта) која се шаље лабораторији не треба да садржи било какав податак којим би се открио идентитет спортисте чији је узорак (сви лични подаци спортисте, осим пол и лекови које је узимао у последњих седам дана) су прекривени тако да лабораторија сем броја са бочица са узорцима и назива такмичења нема ни један податак. Спортиста има право да се увери да копија која иде лабораторији не садржи његове личне податке.

11. Чување и транспорт узорака у акредитовану лабораторију

Сви дати узорци сматрају се власништвом Антидопинг агенције Републике Србије.[77] АДАС може узете узорке употребити само у сврхе антидопинг истраживања, ако постоји сагласност спортисте дата на одговарајућем формулару допинг контроле. АДАС може узете узроке поново употребити за анализу уколико постоје нова научна сазнања која су откривена након што је извршена прва анализа узорка. Исто важи и ако АДАС након прве анализе добије сазнања о новим забрањеним супстанцама или забрањеним методама (чл. 73. ПДК).

Сви узети узорци и документација се чувају на начин који осигурава њихов интегритет, идентитет и сигурност. Узорци се шаљу у акредитовану лабораторију што је према околностима случаја брже могуће. Сви прикупљени узорци се транспортују у акредитовану лабораторију на анализу

[76] FIBA антидопинг правила

[77] Узорци узети на међународном такмичењу под руководством надлежне међународне спортске асоцијације су власништво те асоцијације. Видети нпр. Правило 36. ст. 3. IAAF Антидопинг правила из 2004. године.

на начин који гарантује њихов интегритет, идентитет и сигурност. Председник Одбора за допинг контролу је одговоран за паковање и испоруку и попуњавање формулара за ланац транспорта (чл. 74. ПДК).

Пре него што се узорци урина и крви спакују за слање лабораторији на анализу, утврђује се да су сви узорци на броју и да је број узорака у складу са листом шифара. Узорци се пакују у погодну кутију и транспортују до лабораторије. Према Међународним стандардима за тестирање, узети узорци крви требају да се чувају хладни, али не и замрзнути (правило Д.4.14). Узети узорци се шаљу куриром или допинг контролором, а правила неких антидопинг организација допуштају слање преко одговарајуће специјализоване организације (нпр. DHL). У лабораторију се узорци шаљу означени само бројевима, уз одговарајући формулар. Спољна кутија не би смела да се отвара за време транспорта до лабораторије. Отварање спољне кутије која садржи узорке неће, међутим, само по себи, утицати на резултат контроле допинга.

III. Лабораторијска анализа узорака

Лабораторија у којој се спроводи допинг анализа мора поседовати важећу акредитацију издату од стране Светске антидопинг агенције. Управни одбор АДАС одређује лабораторију у којој ће се обавити анализа узетих допинг узорака спортиста (чл. 9. ЗСД и чл. 75. ПДК). Уколико лабораторија нема важећу акредитацију издату од стране Светске антидопинг агенције у тренутку вршења анализе узетих узорака, таква анализа се не може сматрати ваљаном за утврђивање одговорности лица за повреду антидопинг правила.

Лабораторије анализирају узорке допинг контроле и извештавају о резултату у складу са међународним стандардима за лабораторијске анализе, одобреним од стране Светске антидопинг агенције (чл. 9. ЗСД и чл. 76. ПДК).

Уколико се било кад појави било какво питање или проблем у вези са анализом или интерпретацијом резултата узорка, особа која је одговорна за анализу у лабораторији може да консултује надлежно лице у АДАС, односно у међународној спортској асоцијацији (на међународном такмичењу) за савет.

Уколико се било кад појави било какво питање или проблем у вези са узорком, лабораторија (или мобилна јединица за тестирање) може да изврши даље или друге тестове неопходне да се разјасни питање или

проблем и на те тестове АДАС може да се ослони у одлучивању да ли је узорак изазвао супротан аналитички налаз.[78]

Видети коментар уз чл. 9. ЗСД.

IV. Вођење резултата (менаџмент резултата) - обавештење о резултатима лабораторијске анализе и интерна ревизија

Према чл. 77. ст. 1. ПДК, од тренутка пријема обавештења о позитивном резултату (налазу) анализе узетог узорка или постојања основане сумње о постојању неког другог прекршаја антидопинг правила па до момента почетка поступка утврђивања одговорности за повреду антидопинг правила (дисциплински поступак), испитивање могуће повреде антидопинг правила (вођење резултата) врши се у складу са тим правилником. Под „позитивним налазом“ се подразумева извештај из лабораторије у ком је идентификовано присуство забрањене супстанце у узорку, или су пронађени њени метаболити или маркери или доказ употребе забрањене методе.

За вођење резултата (управљање резултатима) на допинг контролама изван такмичења надлежна је АДАС. За вођење резултата на допинг контролама на такмичењима надлежна је АДАС и национална спортска асоцијација, односно међународна спортска асоцијација (чл. 78. ПДК)

У случају да је главни узорак А негативан, односно да није утврђено присуство забрањених средстава, лабораторија о томе писмено обавештава АДАС, факсом или електронском поштом (сигурна веза), у року, по правилу, од 24 сата од тренутка утврђивања резултата. АДАС примљене информације прослеђује, одмах по пријему, спортисти и надлежној националној спортској асоцијацији (о позитивном налазу и имену спортисте), односно међународној спортској асоцијацији.[79] Узорка Б се, начелно, уништава након 30 дана од дана саопштавања резултата анализе узорка А, осим ако АДАС не одреди другачије.

Током целог процеса вођења резултата надлежно лице АДАС треба да буде у сталној вези са анти-допинг администратором надлежне националне и међународне спортске асоцијације.[80]

---

[78] Видети,на пример, и Правило 36. ст. 3. и 4. IAAF Антидопинг правила.

[79] Према неким спортским правилима спортиста не мора бити обавештен о негативним резултатима анализе. Према Правилу 36. ст. 5. IAAF Антидопинг правила, АДАС мора да обавести IAAF о позитивном налазу најкасније у року од 2 недеље по пријему обавештења од лабораторије.

[80] Видети, на пример, Правило 37. ст. 2. IAAF Антидопинг правила.

У случају да главни „А“ узорак показује присуство забрањених супстанци, односно коришћење забрањеног метода (позитиван А налаз), лабораторија одмах о томе писмено обавештава АДАС. По пријему аналитичког налаза узорка А који одступа од дозвољеног, АДАС предузима прво (претходно) испитивање ради утврђења: да ли је одобрено изузеће у терапеутске сврхе (ТУЕ); да ли постоји очигледно одступање од међународних стандарда за тестирање или лабораторијску анализу које доводи у питање исправност позитивног резултата лабораторијске анализе. Прво испитивање треба да буде завршено најкасније 7 (седам) након пријема резултата лабораторијских анализа (чл. 80. ПДК).[81]

Уколико су у питању други прекршаји антидопинг правила, а не позитиван А налаз, АДАС може предузети истраживања и провере која су потребна за разјашњење околности конкретног случаја (стања ствари), у мери и на начин како сматра за примерено. Испитивање треба да се, по правилу, заврши у року од 7 (седам) дана од сазнања за постојање могуће повреде антидопинг правила. Истраживања и провере организује директор АДАС у сарадњи са председником Одбора за допинг контролу (чл. 81. ПДК). У случају сумње у повреду неког другог антидопинг правила, АДАС након истраживања обавештава спортисту или друго потенцијално одговорно лице, писменим путем (писмо са повратницом) на последњу адресу која је саопштена АДАС или надлежној националној спортској асоцијацији, о сумњи да је начинило повреду антидопинг правила и на темељу којих чињеница се темељи та сумња. Од лица коме је послато обавештење истовремено се тражи и да поднесе писмено изјашњење АДАС и надлежној националној спортској асоцијацији (на међународном такмичењу, међународној спортској асоцијацији – чл. 84. ПДК). Према међународним стандардима за тестирање, тамо где је анализа узорка „А“ показала присуство забрањених супстанци чије присуство се може приписати физиолошким или патолошким условима (нпр. тестостерон), надлежна антидопинг организација може захтевати од спортисте да се подвргне даљем тестирању да би се питање разјаснило. Тамо где је то могуће, може такође захтевати и да погледа резултате ранијих анализа узорака истог спортисте. Уколико након вршења даљњих тестова и/или након прегледа ранијих резултата, антидопинг организација закључи да постоји присуство забрањене супстанце у количини или концентрацији која се не подудара са нормалном ендогеном производњом, у том случају ће о томе обавестити национални савез спортисте, а прописана процедура се даље наставља.

[81] Ово одговара чл. 7.1 Светског антидопинг кодекса

Након првог испитивања, АДАС предузима, пре давања обавештења спортисти о неповољном налазу, даљња испитивања уколико је то потребно сходно Листи забрањених допинг средстава (чл. 82. ПДК). Према тачки Ц1 Правилника о Листи забрањених допинг средстава („Сл. гласник РС“ бр. 21/2008), ако вредност супстанце из групе анаболичких стероида не одступа из оквира нормалних вредности и поуздана аналитичка метода (нпр. IRMS-а) није указала на егзогено порекло супстанце (супстанца не може настати природно у организму), али постоје поуздане индиције према референтним вредностима стероида за могуће узимање *забрањених супстанци* или је лабораторија пријавила T/E однос већи од четири (4) према један (1) и поуздана аналитичка метода (нпр. IRMS-а) није указала на егзогено порекло супстанце Антидопинг агенција Републике Србије ће да спроведе даље истраживање у смислу прегледа резултата са претходних тестирања или спровођењем узастопних тестова. Уколико постоји потреба за таквим додатним испитивањем лабораторија пријављује резултат као *атипичан* а не *неповољан*. Ако лабораторија додатном поузданом аналитичком методом (нпр. IRMS) докаже да је забрањена супстанца егзогеног порекла, није потребно даље истраживање и *узорак* ће бити проглашен позитивним на дату *забрањену супстанцу*. Када није примењена додатна поуздана аналитичка метода (нпр. IRMS) и нису доступна минимално три претходна теста, Антидопинг агенција Републике Србије ће тестирати спортисту без претходне најаве најмање три пута у периоду од три месеца. Ако лонгитудинални профил налаза код спортисте након узастопних тестова није физиолошки, резултат ће бити сврстан као *неповољни аналитички налаз.* У изузетно ретким случајевима, boldenon ендогеног порекла (супстанца која може настати природно у организму) може бити присутан у урину у врло малој концентрацији у нанограмима по мililитру (ng/mL). Када се нађе тако мала концентрација boldenona и ни једна поуздана аналитичка метода (нпр. IRMS-а) није детектовала егзогено порекло супстанце, могу се спровести даља испитивања прегледом претходних тестова или спровођењем узастопних тестова. *Неповољни аналитички налаз* на 19-norandrosterone, сматраће се научним и валидним доказом за егзогено порекло *забрањене супстанце.* У таквом случају, даље испитивање није неопходно. Уколико спортиста одбије да сарађује у истрази, сматраће се да *узорак* садржи *забрањену супстанцу.*

Ако се након претходног испитивања утврди да нити постоји одобрено изузеће за терапеутске сврхе (ТУЕ) нити постоје очигледна одступања која доводе у питање позитиван резултата лабораторијске анализе, АДАС без одлагања писмено обавештава спортисту (са повратницом), на последњу адресу која је саопштена АДАС или надлежној национал-

ној спортској асоцијацији, о: аналитичком налазу који одступа од дозвољеног (позитиван резултат анализа); антидопинг правилу које је повређено или у погледу којег питања ће бити предузета даља испитивања сходно Листи забрањених допинг средстава[82]; праву да без одлагања, а најкасније у року од седам дана, затражи анализу узорка Б, а ако то не учини сматра се да се одрекао свог права на анализу узорка Б; праву да он и/или његов пуномоћник присуствују при отварању и анализи Б узорка; праву спортисте да затражи копије лабораторијског извештаја о анализи узорка; праву спортисте да поднесе АДАС писмено изјашњење (чл. 83. ст. 1 ПДК). Према чл. 7.3.4.1. Модел правила за националне антидопинг организације (верзија 1.0 из 2004) које је објавила WADA, обавештење би поред наведених података требало да садржи и: име спортисте, земљу, спорт и дисциплину; датум узимања узорка и да ли је у питању контрола на такмичењу или изван такмичења; могуће последице повреде антидопинг правила; другим лицима која ће бити обавештена о позитивном аналитичком налазу; праву спортисте да одустане од саслушања у вези повреде антидопинг правила и последицама таквог изјашњења. О повреди антидопинг правила обавештава се поред спортисте и његова национална спортска асоцијација, односно међународна спортска асоцијација (чл. 83. ст. 2. ПДК).

Спортиста или друго лице коме је стављена на терет повреда антидопинг правила, има право да у року од 7 (седам) дана од дана пријема обавештења о позитивном резултату анализе узетог узорка, односно о повреди антидопинг правила, писмено изјасни о примљеном обавештењу и свим околностима конкретног случаја (чл. 85. ПДК). Уколико постоји објашњење, спортиста, односно његов национални савез ће га доставити у остављеном року антидопинг организацији (међународном савезу).

Етичка правила Међународног олимпијског комитета утврђују да шеф, представници и персонал лабораторије не смеју дискутовати или коментарисати у медијима о утврђеним индивидуалним резултатима. Ова иста правила налажу лабораторијама да трошкове анализа ускладе са актуелним трошковима анализа у земљи у којој је лабораторија лоцирана.

Уколико приликом тестирања открије ново или сумњиво допинг средство, лабораторија ће о томе обавестити Светску антидопинг агенцију и Медицинску комисију МОК-а.

У пракси се може десити да лабораторија пронађе присуство забрањене супстанце, која може бити произведена ендогено, и који предста-

[82] По окончању накнадне анализе, антидопинг организација у најкраћем року обавештава спортисту о резултатима накнадне анализе и да ли или не антидопинг организација потврђује да је прекршено антидопинг правило.

ваља атипични налаз за даље анализирање. У том случају, према члану 7.3. Кодекса (нова формулација) и међународним стандардима, АДАС ће установити да ли је одобрено (а) одговарајуће изузеће ради примене у терапијске сврхе, или (б) постоји очигледно одступање од међународног стандарда за тестирање или лабораторијску анализу које доводи у питање ваљаност атипичног налаза. Ако се не утврди одговарајуће изузеће ради примене у терапијске сврхе (ТУЕ) или одступање од међународног стандарда за тестирање или лабораторијску анализу која доводи у питање ваљаност атипичног налаза, АДАС ће спровести даља истраживања. Када је истраживање готово, спортиста и друге антидопинг организације се обавештавају о резултатима, у складу са чланом 14.1.2. Кодекса, невезано да ли се атипични налаз третира као неповољни аналитички налаз или не. Спортиста се, у сваком случају, обавештава. Међутим, АДАС неће обавештавати никога о атипичном налазу све док не заврши истраживање и док не одлучи да ли ће атипични налаз третирати као неповољни аналитички налаз, осим ако не постоји нека од следећих околности: Ако АДАС одлучи да анализа узорка Б треба да претходи закључку истраге, она може да приступи анализи узорка Б, након што обавести спортисту обавештењем које између осталог, садржи опис атипичног налаза и друге прописане информације. Ако би АДАС примила захтев, било од организатора великог спортског такмичења, непосредно пре међународног такмичења, било од спортског тела одговорног за селекције тимова на међународном такмичењу, да достави списак спортиста који имају атипични налаз, АДАС ће доставити тај податак, након што претходно обавести спортисту о атипичном налазу. У овом случају, даље акције биће препуштене организаторима великих такмичења или спортским телима, у складу са њиховим правилима.

Сваки спортиста има право да захтева (уз плаћање АДАС прописане таксе) и присуствује анализу резервног узорка „Б“, да би се утврдило да ли и тај узорак показује присуство исте забрањене супстанце која је откривена у главном узорку „А“. Такав захтев мора да се поднесе у року од седам дана (IAAF оставља рок од 28 дана), од тренутка када је спортиста обавештен да је у главном узорку „А“ откривено присуство забрањене супстанце. Уколико захтев не буде поднет у овом року, сматра се да се спортиста одрекао права на анализу Б узорка. После протека овог рока ни лабораторија није обавезна да чува резервне узорке „Б“, осим ако је надлежна антидопинг организација то затражила. Спортиста може да се одрекне права на анализу Б узорка, у ком случају АДАС није обавезан да спроводи анализу Б узорка. Упркос томе, АДАС може наложити да се изврши анализа и Б узорка. Уколико се спортиста одрекне права на анализу Б узорка то не значи потврду постојања повреде анти-

допинг правила већ представља само необориву претпоставку да би анализа Б узорка потврдила резултате анализе А узорка. Спортиста сноси све трошкове анализе Б узорка, осим ако анализа Б узорка не потврди позитиван резултат анализе А узорка или ако је анализу Б узорка наложила АДАС (чл. 90. ПДК).

Спортиста може да прихвати аналитички резултат "А" узорка, одричући се права на анализу "Б" узорка. Међутим, АДАС, односно надлежна међународна спортска асоцијација (на међународном такмичењу) може да тражи анализу "Б" узорка у било које време уколико сматра да ће та анализа бити релевантна у разматрању случаја.

Када спортиста благовремено затражи анализу резервног узорка „Б", АДАС ће предузети мере да се анализа Б узорка обави што је могуће пре, а у сваком случају у року од три недеље након пријема захтева.[83] АДАС благовремено обавештава спортисту о месту, датуму и времену анализе Б узорка (распореду тестирања Б узорка). Уколико спортиста односно његов заступник или пуномоћник не дођу благовремено на анализу узорка Б, иако је благовремено обавештен и не докаже да је до закашњења дошло без његове кривице односно његовог заступника или пуномоћника, закашњење се сматра одрицањем права на присуство анализи узорка Б. Спортиста може са собом повести и експерта, с тим на страни спортисте анализи узорка Б не може присуствовати више од три лице (укључујући и њега). Анализи узорка Б на страни АДАС могу присуствовати три лица (чл. 91. ПДК). Према Правилу 37. ст. 8. IAAF Антидопинг правила, целом току анализе Б узорка може да присуствује и представник националне спортске асоцијације и IAAF.

Анализа узорка Б се врши у истој лабораторији у којој је извршена и анализа узорка А, сходно међународним стандардима за лабораторије одобреним од Светске антидопинг агенције. Изузетно, анализа Б узрока може се обавити у некој другој акредитованој лабораторији, ако спортиста поднесе значајне доказе који озбиљно доводе у сумњу независност првобитно одређене лабораторији. О потреби замене лабораторије одлучује АДАС, без могућности подношења жалбе на ту одлуку. Спортиста и његова национална спортска асоцијација се писмено обавештава о резултатима анализе Б узорка (чл. 92. ПДК).

Уколико анализа Б узорка не потврди резултате анализе А узорка, према спортисти се не предузимају никакве даље мере и поступци, а све претходно изречене мере се укидају. У случају у коме је спортиста или

---

[83] Према Правилу 37. ст. 7. IAAF Антидопинг правила, ако лабораторија не може да изврши анализу "Б" узорка у оквиру периода од 3 недеље, анализа "Б" узорка ће се извршити у лабораторији што је пре могуће после тог периода.

екипа спортисте искључен из такмичења, спортиста или његова екипа могу наставити такмичење уколико је даље такмичење још могуће без утицања на регуларност даљих такмичења. Према спортисти, односно другом лицу се обуставља даљи поступак и када је АДАС након претходних испитивања дошао до закључка да не постоји повреда антидопинг правила. Ову одлуку доноси директор АДАС, у сарадњи са одборима АДАС надлежним за ТУЕ и допинг контролу. На одлуку директора може се изјавити жалба Антидопинг одбору АДАС. Уколико жалба буде усвојена, против спортисте, односно другог лица се наставља поступак утврђивања одговорности за повреду антидопинг правила (чл. 94. ПДК).

Све док траје претходни поступак пред Антидопинг агенцијом, АДАС, било која национална спортска асоцијација, или било која друга особа, која је упућена у околности случаја не сме да јавно објављује или извести јавност о идентитету спортисте чији аналитички налаз одступа од дозвољеног, или за кога се претпоставља да је учинио повреду антидопинг правила. Најкасније у року од 20 (двадесет) дана од окончања претходног поступка, АДАС ће информисати јавност о идентитету спортисте, односно другог лица и, врсти повреде антидопинг правила која му се ставља на терет (чл. 89. ПДК).

На међународним спортским такмичењима на којима допинг контролу спроводи међународни спортски савез, вођење резултата (менаџмент резултата) се спроводи према антидопинг правилима тог савеза. Као пример могу послужити правила УЕФА.

– Уколико је А узорак позитиван, управник лабораторије о томе телефоном, без одлагања и у поверењу, обавештава Генералног директора УЕФА или Допинг администратора УЕФА. Оригинал потпуног извештаја о анализама шаље се препоручено Допинг администратору УЕФА, у коверту са ознаком „лично и поверљиво“. Након потврде позитивног налаза у А узорку, Генерални директор или Допинг администратор УЕФА о томе обавештава телефоном, без одлагања и у поверењу, генералног секретара дотичног националног савеза или клуба. Генерални секретар дотичног националног савеза или клуба о томе без одлагања информише играча. Коначно, Генерални директор или Допинг администратор обавештава играча о резултатима тестирања путем писма послатог на адресу клуба, уколико у формулару допинг контроле није наведена нека друга адреса. Том писму се прилаже и копија резултата анализа лабораторије. Генерални секретар дотичног националног савеза или клуб добија једну копију писма послатог играчу;

– Уколико је А узорак био „позитиван“, играч је овлашћен да у року од 48 сати од пријема налаза А узорка писмено захтева анализу Б узорка. У завршницама европских првенстава рок од 48 сати се може скратити., о чему се национални савези учесници писмено обавештавају пре почетка турнира. Уколико играч не затражи анализу А узорка полази се од тога да је он признао и прихватио без ограничења резултат А узорка. Ако је затражена анализа Б узорка, УЕФА о томе без одлагања обавештава управника (вођу) лабораторије у којој се чува Б узорак. Анализа Б узорка се предузима што је пре могуће и истој лабораторији и спроводи се од стране службеника који нису директно учествовали у анализи А узорка. Игра и генерални секретар националног савеза, односно клуба се обавештавају о времену отварања Б узорка. Председник Допинг комисије УЕФА или његов представник могу бити присутни у лабораторији када се флаша са Б узорком отвара, а може присуствовати и вршењу анализа. Игра, или његов представник, може у сваком случају бити присутан отварању Б узорка. Трошкове присуства играча, или његовог представника, отварању Б узорка сноси сам играч, његов клуб или његов национални савез. Резултати анализе Б узорка се без одлагања и у поверењу саопштавају телефоном Генералном директору или Допинг администратору УЕФА. Оригинал потпуног извештаја о анализама Б узорка шаље се препоручено Допинг администратору УЕФА, у коверту са ознаком „лично и поверљиво“. Уколико није затражена анализа Б узорка, Допинг администратор УЕФА обавештава лабораторију да уништи Б узорак;
– Уколико лабораторијски извештај потврђује присуство исте забрањене супстанце у Б узорку као и у А узорку играча и ако су прописане граничне вредности прекорачене, тест се сматра позитивним. Против дотичног играча отвара се дисциплински поступак. Исто важи и ако играч призна кривицу за допинг прекршај или не затражи анализу Б узорка. УЕФА задржава право да објави резултате тестирања и њене консеквенце.

Према антидопинг правилима Међународне пливачке федерације, уколико је национална федерација спровела допинг контролу на такмичењу а на тестирању је био позитиван такмичар који није њен члан, федерација која је спровела контролу ће, што је брже могуће, о резултату известити федерацију којој спортиста припада и FINA. Федерација спортисте ће спровести дисциплински поступак и изрећи санкције. О резултатима свих допинг контрола које су спровеле националне федерације, односно националне антидопинг организације, FINA се обавешта-

ва у року од 14 дана од окончања процеса менаџмента резултата тестирања. Сваки прекршај антидопинг правила такмичара који је члан федерације која је спровела тестирање одмах се доставља дисциплинском органу (орган за претрес) формираном према правилима националне федерације или према националном праву (законодавству). Дисциплински поступак треба да се води експедитивно, а у свако случају би требао да се оконча у року од три месеца од завршетка процеса менаџмента резултата (завршетка целог процеса анализе узорака). Поступци који су у вези са такмичењем спроводе се по хитној процедури. Уколико се одуговлачи са роковима, FINA може одлучити да се случај директно повери FINA Допинг панелу, уз одговорност и накнаду трошкова од стране националне федерације.

V. Претреси и жалбе

1. Првостепени поступак утврђивања одговорности

Уколико анализа Б узорка потврди анализу А узорка, или ако се спортиста одрекао права на анализу Б узорка или је захтев неблаговремено поднео или уз захтев није плаћена прописана такса, односно ако истраживања која је предузео АДАС покажу да постоји повреда антидопинг правила, према спортисти и другим одговорним лицима се предузимају дисциплинске и друге мере и поступци у складу са Законом о спречавању допинга у спорту, Правилником о утврђивању одговорности лица које је учинило повреду антидопинг правила АДАС и антидопинг правилима надлежне националне и међународне спортске асоцијације. Надлежна спортска асоцијација треба, по правилу, најкасније 7 (седам) дана након пријема обавештења АДАС да је одређено лице учинило повреду антидопинг правила да покрене пред својим дисциплинским органом поступак за утврђивање одговорности за повреду антидопинг правила. Усмена расправа требала би, по правилу, да се одржи најкасније 4 (четири) недеље након истека рока за покретање поступка пред дисциплинским органом. АДАС увек има право да се појави као странка у поступку утврђивања одговорности за повреду антидопинг правила, било да се поступак води пред националном спортском асоцијацијом или Антидопинг одбором АДАС, било да тужбу или жалбу подноси АДАС или друго лице (чл. 95. ПДК).

Директор АДАС и лице које заступа надлежну националну спортску асоцијацију обавезну су да о случајевима повреде антидопинг правила обавесте министарство надлежно за послове спорта и друге надлежне државне органе ради покретања прекршајног или

кривичног поступка у складу са Законом о спречавању допинга у спорту (чл. 96. ПДК)

АДАС, било која национална спортска асоцијација, или било која друга особа, која је упућена у околности случаја не сме да јавно објављује или извести јавност о идентитету спортисте чији аналитички налаз одступа од дозвољеног, или за кога се претпоставља да је учинио повреду антидопинг правила, све док траје претходни поступак пред АДАС. Најкасније у року од 20 (двадесет) дана од окончања претходног поступка, АДАС ће информисати јавност о идентитету спортисте, односно другог лица и, врсти повреде антидопинг правила која му се ставља на терет (чл. 89. ПДК). Према чл. 14. 2. Кодекса, антидопинг организација одговорна за вођење резултата мора јавно да објави информације у вези са случајем кршења антидопинг правила, у року од 20 дана након што је утврђено на претресу да је почињен прекршај антидопинг правила, или се починитељ одрекао права на претрес, или тврдња да је учињен прекршај антидопинг правила није на време оспорена.

Већ чувени случај немачког атлетичара Дитера Баумана, који је затражио заштиту пред немачким судом, поставио је неколико суштинских правних дилема када је у питању дисциплинска одговорност спортиста: на основу чега међународни спортски савез сме казнити неког спортисту након позитивног допинг налаза, када је он претходно ослобођен кривица од стране националног спортског савеза?; ко у случају допинг прекршаја сноси терет доказивања и када важи правило о превалювању терета доказивања?; сме ли се спортиста казнити забраном такмичења на више година када то фактички значи забрану бављења професијом?

Према Правилу 38. ст. 1. IAAF Антидопинг правила, Када се утврди да је дошло до повреде анти-допинг правила по анти-допинг правилима, дисциплински поступци ће се одвијати у следеће три фазе: привремена суспензија; саслушање; кажњавање или ослобађање оптужбе.

Орган за вођење првостепеног поступка

Поступак кажњавања због учешћа у допинговању разликује се од једног до другог спортског савеза. Правила о поступку испитивања прекршаја и изрицања казне (претрес) одређена су већином у дисциплинским правилницима савеза, а ређе у самим антидопинг правилима. Орган који води претрес различито је означен од савеза до савеза: дисциплински суд, дисциплинска комисија, спортски суд, допинг панел, арбитражно веће и сл. На пример, према чл. 6.6.2.2 Интерних правила FIBA, одлуку о казни доноси у првој инстанци што је брже могуће комисија

коју сачињавају три лица: председник FIBA Комисије за правна питања или њен представник, председник FIBA Медицинског савета или његов представник и генерални секретар FIBA или његов представник. Ова три лица морају бити неутралне националности од спортисте који је у питању. На одлуку ове комисије, жалба се може поднети Комисији за жалбе FIBA. Против одлуке Комисији за жалбе, може се покренути поступак једино код Суда за спортску арбитражу у Лозани. Обраћање цивилном суду није дозвољено.

Према подацима из националних извештаја за 2002. годину земаља потписница Европске конвенције против допинговања у спорту поднетих Групи за праћење Конвенције, на територији земаља потписница Конвенције следеће организације, односно тела су надлежна за досуђивање санкција: Аустралија – национална или међународна спортска федерација; Аустрија - национална или међународна спортска федерација; Азербејџан – Министарство за омладину, спорт и туризам; Белорусија - национална или међународна спортска федерација; Белгија - национална или међународна спортска федерација; Канада - национална или међународна спортска федерација; Данска – Допинг трибунал Националног олимпијског комитета; Естонија – Национални олимпијски комитет; Финска - национална или међународна спортска федерација; Француска - национална или међународна спортска федерација (CPLD преузима санкционисање ако спортска федерација не предузме кажњавање ни у року од 3 месеца од нотификације позитивног резултата); Немачка - национална или међународна спортска федерација; Италија - национална или међународна спортска федерација; Ирска - национална или међународна спортска федерација; Мађарска - национална или међународна спортска федерација; Шпанија - национална или међународна спортска федерација; Швајцарска – Дисциплинско одељење за допинг прекршаје; Велика Британија - национална или међународна спортска федерација и Национална антидопинг организација; УСА – Национална антидопинг агенција. Надлежност је процентуално гледан подељена, у глобалу, на следећи начин: влада 11,11%; национална или међународна спортска федерација 88,89%; национална антидопинг организација 13,89%; друга тела 11,11%.

Решавање спорова у вези допинг санкција препуштено је искључивој надлежности арбитражних судовима у Аустралији и Сједињеним Америчким Државама. Надлежност арбитражног суда у САД се темељи на Спортском закону (пар. 220503) Правила USOC (чл. IX, секција 2 – Олимпијски комитет УСА), а у Аустралији на „Anti-Doping Policy" ASC (Clause 4.7), који прописује аутоматско упућивање допинг спорова на CAS (Аустралија), односно на специјални Комитет именован од Natio-

nal Sports Dispute Centre. На арбитражне спорове у Америци примењује се Uniform Arbitration Act 1955 који су припремили Commissioners of Uniform States Laws. а преузела American Arbitration Association. У том документу су утврђени основни оквири за арбитражни поступак (потреба постојања писменог арбитражног уговора, заступање странака, утицај и саслушање странака, правила о доказивању, доношење одлуке и објављивање, али не и правила о меродавном праву). Америчка асоцијација за арбитраже додатно је утврдила и специјална правила за арбитражу која се спроводи у оквиру Америчке антидопинг агенције (Supplementary Procedures for Arbitration Initiated by the United States Anti-Doping Agency - „USADA"). Поступци који се воде на бази овог документа суштински одговарају захтевима државних закона, посебно: потреба постојања писменог арбитражног уговора, претходна одлука о постојању арбитражног уговора, именовање арбитара, заступање странака, саслушање странака, правила о доказивању, писмена и образложена одлука. У овим правилима није, међутим, одређено право које је ће применити у конкретном случају.[84]

У Републици Србији надлежност за одлучивање у првом степену припада надлежној националној спортској асоцијацији. Она је према чл. 10. ст. 1. тач. 1) и 2) ЗСД дужна утврди мере и уреди поступак њиховог изрицања, ако и да изрекне одговарајуће мере лицима за које се утврди да су одговорна за допинг. Под надлежном националном спортском асоцијацијом подразумевају се Олимпијски комитет Србије и национални (републички) гранси спортски савез који је, директно или индиректно, надлежан за лица против којих се води поступак због повреде антидопинг правила (чл. 2. ст. 3. Правилника о утврђивању одговорности лица које је учинило повреду антидопинг правила - ПУОД). Изузетно, надлежност за одлучивању у првом степену може да пређе на Антидопинг агенцију, у случају да надлежна национална спортска асоцијација није благовремено донела првостепену одлуку (чл. 30. ст. 1. тач. 5) ЗСД). Чланом 26. ст. 1. тач. 1. Статута АДАС утврђено је да је рок прекорачене када протекне више од годину дана од дана од када је анализом узетих узорака утврђено да је спортиста био допингован. Према чл. 30. ст. 3. ПУОД, Антидопинг агенција и надлежна национална спортска асоцијација могу се, уз сагласност спортисте, споразумети да АДАС преузме надлежност за одлучивање о повреди антидопинг правила у првом степену и пре истека рока од годину дана.

---

[84] Видети Margareta Baddeley, Dopingsperren als Verbandssanktion aus nationaler und internationaler Sicht, u: Doping – Sanktionen, Beweise, Ansprueche, Jochen Fritzweiler (Hrsg.), Bern, 2000, стр. 35.

У националним гранским спортским савезима Србије најчешћи орган који одлучује у првом степену о одговорности за повреду антидопинг правила јесте дисциплинска комисија савеза. Састав комисије је различит и зависи од савеза до савеза. Састав и поступак одлучивања дисциплинске комисије уређен је статутом и дисциплинским правилником савеза.

У Антидопинг агенцији Републике Србије тело које одлучује у првом степену у појединачним случајевима је првостепено Веће за антидопинг прекршаје, које је у саставу Антидопинг одбора. Веће има три члана (председника и два члана), а чланови Већа се бирају из реда чланова Антидопинг одбора АДАС. Веће одлучује већином гласова од укупног броја чланова већа (видети коментар уз чл. 35. Закона о спречавању допинга о спорту). Одређене надлежности у појединачном случају има и председник Антидопинг одбора. Према чл. 8. ст. 2. ПУОД, председник Антидопинг одбора, у складу са овим правилником: одлучује о надлежности АДАС, односно Антидопинг одбора, одлучује о изузећу чланова Већа, одлучује о питањима везаним за поступак поводом одређеног спора пре него што је образовано Веће, именује чланове Већа и председнике Већа у случајевима предвиђеним ПУОД. Председник Антидопинг одбора може бити именован само за председника Већа. Одлуке које доноси председник Антидопинг одбора у вези поступка су коначне, ако ПУОД није изричито другачије одређено. Ако се на одлуку председника Антидопинг одбора може изјавити жалба, о жалби одлучује Антидопинг одбор (чл. 10. ПУОД). Иначе, чланови Већа се именују у складу са Статутом АДАС и ПУОД, а председник Већа увек мора да буде дипломирани правник (чл. 13. ст. 2. ПУОД).

У погледу избора, односно именовања чланова Првостепеног већа за антидопинг прекршаје постоји одређена противуречност између чл. 25. ст. 2. Статута АДАС и чл. 3. ст. 2. ПУОД, с једне стране, и чл. 31. ст. 5. и 33. ст. 2. ПУОД, с друге стране. Наиме, чл. 25. ст. 2. Статута АДАС и чл. 3. ст. 2. ПУОД је утврђено да се чланови Првостепеног већа за антидопинг прекршаје бирају се из реда чланова Антидопинг одбора, тако што једног члана именује лице које је окривљено за повреду антидопинг правила, једног члана именује председник Антидопинг одбора, а трећег члана, који је уједно и председник Већа, именују друга два именована члана Већа. Насупрот томе, чл. 31. ст. 5. и 33. ст. 2. ПУОД је утврђено да странке које подносе тужбу и одговор на тужбу у тим поднесцима и именују по једног члана Већа. Иако би концепцији поступка који је утврђен ПУОД више одговарало ово друго решење, имајући у виду да је чл. 41. ст. 2. Закона о спречавању допинга у спорту утврђено да је статут основни општи акт АДАС (на који сагласност даје министар надлежан

за спорт) па самим тим сви други општи акти АДАС морају бити у складу са статутом, изложено неслагање одредби Статута и ПУОД АДАС треба, по нашем мишљењу, тумачити тако да неспорно једног члана Већа именује лице које је окривљено за повреду антидопинг правила (у одговору на тужбу), а другог члана именује председник Антидопинг одбора, на предлог друге странке изнетог у тужби. Председник Антидопинг одбора нема разлога да не потврди предлог за именовање члана Већа пошто су сви чланови Антидопинг одбора равноправни (најбоље би било да се ове противуречности отклоне изменама у ПУОД).

Изузеће члана Већа за антидопинг прекршаје може се тражити ако постоје околности које би могле довести у оправдану сумњу његову непристрасност или независност, из разлога одређених ПУОД и Законом о парничном поступку за изузеће судије. Странка може тражити изузеће само поименце одређеног члана Већа који у предмету поступа. Захтев за изузеће члана Већа странка подноси у писменој форми у року од 8 (осам) дана од дана када је сазнала за именовање или за разлоге за изузеће. Странка може тражити изузеће члана Већа којег је сама именовала само из разлога за које је сазнала након што га је именовала. Веће може да настави поступак и да донесе одлуку иако је поступак изузећа у току. Ако једна странка тражи изузеће члана Већа, друга странка може се сагласити за захтевом за изузеће у року од 2 (два) дана од када је обавештена о захтеву за изузеће. И сам члан Већа може се повући са своје функције након што је затражено његово изузеће, с тим да то ни у једном ни у другом случају не подразумева признање основаности разлога за изузеће. Ако се друга странка не сагласи са захтевом за изузеће, а члан Већа се не повуче са своје функције, одлуку о изузећу доноси председник Антидопинг одбора у даљем року од два дана. Ако председник Антидопинг одбора прихвати захтев за изузеће, странка, односно чланови Већа, кад је у питању председник Већа, именује (бира) новог члана Већа (председника Већа) у року од 3 дана од дана обавештења о одлуци председника Антидопинг одбора. Ако се нови члан Већа (председник Већа) не именује у прописаном року, њега именује председник Антидопинг одбора у даљем року од 3 (три) дана, о чему се обавештавају странке и именовани чланови Већа у року од 3 (три) дана од дана именовања. На одлуку председника Антидопинг одбора о изузећу члана Већа није допуштена жалба. Уколико се захтев за изузеће члана Већа односи на председника Антидопинг одбора, о захтеву коначно одлучује Антидопинг одбор (чл. 14. ПУОД).

У циљу осигурања непристрасности и објективности чланова Већа, у чл. 15. ПУОД је прописано да чланови Антидопинг одбора не могу давати, писмено или усмено, мишљења или савете, нити могу бити пуно-

моћници или саветници у споровима који се води пред Антидопинг одбором. С друге стране, странке у спору не могу комуницирати директно нити одржавати директан контакт са изабраним чланом Већа. Такође, запослени и чланови код странака или са њима повезаних лица, чланови њихових органа и стални сарадници, не могу бити именовани за чланове Већа у споровима у којима учествују те странке. Уколико постоје околности, које би довеле у сумњу непристрасност члана Већа, члан је дужан да одмах по сазнању за постојање тих околности о њима обавести председника Већа.

Право на правичан претрес (суђење) и поштовање приватности

Спортиста и било које друго лице за које је потврђено да је починило прекршај антидопинг правила има право на правичан претрес, који ће одредити да ли почињен прекршај антидопинг правила, и ако јесте, одговарајуће последице. На претресу морају бити поштовани следећи принципи[85]:

- правовремени претрес;
- поштено и непристрасно тело за претрес;
- право на заступника о личном трошку лица;
- право лица да буде поштено и правовремено информисано о потврђеном прекршају антидопинг правила;
- право лица да одговори на потврђени прекршај антидопинг правила и последице које из тога следе;
- право сваке стране да представи доказе, укључујући право да позове и испита сведоке (уз дискреционо право органа за претрес да прихвати сведочење преко телефона или писменим путем);
- право лица на преводиоца на претресу;
- правовремена, писмена и образложена одлука.

Правична претрес не значи, нужно, и дуготрајан претрес. Претреси који се одржавају у вези са одређеним догађајима могу бити спроведени убрзаним поступком (хитност поступка). На пример, претрес може бити убрзан уочи значајног спортског такмичења, јер је одлука о прекршају антидопинг правила неопходна да би се утврдило да ли спортиста може да учествује у спортском догађају. Исто је и током спортског догађаја када одлука утиче на ваљаност резултата спортисте или на даље учешће на такмичењу.[86] На великим спортским такмичењима, као што су на

[85] Члан 8. Светског антидопинг кодекса

[86] Видети коментар уз чл. 8. Светског антидопинг кодекса (World Anti-Doping Code, Montreal, 2003, стр. 26).

пример Олимпијске игра, одлука се доноси у року од 24 сата. Према чл. 24. ПУОД, у изузетно хитним случајевима, као што су прекршаји антидопинг правила на такмичењима, председник Антидопинг одбора може одлучити, односно дозволити да се рокови утврђени ПУОД примерено скрате. О одлуци о скраћењу рокова обавештавају се странке. У случајевима када ПУОД није предвидео рокове за обављање појединих радњи, те рокове ће одредити председник Антидопинг одбора, односно председник Већа водећи рачуна о хитности поступка. Ови рокови могу се продужити ако постоје оправдани разлози за продужење. Ради обезбеђења благовременог завршетка поступка, према чл. 25. ПУОД, допуштено је коришћење средстава телекомуникација за обављање појединих радњи у поступку, с тим да се рок сматра испоштованим уколико оригинал стигне у АДАС, односно Антидопинг одбор у разумном року (року који би био потребан да пошиљка послата поштом оног дана када је употребљено средство комуникација стигне у Агенцију).

Спортиста од кога је узет узорак чије је испитивање дало неповољан налаз, или спортиста или друго лице за које постоји сумња да је прекршило антидопинг правила, мора бити благовремено и адекватно обавештен од стране антидопинг организације која је одговорна за вођење (менаџмент) резултата допинг контроле. Најкасније до завршетка процеса који се води након почетне ревизије, одређени подаци који се тичу спортисте достављају се и националној антидопинг организацији спортисте, међународној федерацији и Светској антидопинг организацији. Ове организације, међутим, не смеју да открију добијене информације, изузев особама унутар те организације које имају потребу да их сазнају, све док их антидопинг организација одговорна за вођење резултата не објави јавно.

Никакви поступци не могу бити покренути против спортисте или другог лица због кршења антидопинг правила ако је прошло више од осам година од датума када је прекршај учињен (чл. 17. Кодекса).

Закон о спречавању допинга у спорту Републике Србије утврђује у чл. 10. ст. 1. тач. 1) да је надлежна спортска асоцијација обавезна да обезбеди да се у поступку кажњавања лица одговорних за допинг поштује заштита личности и њихово право на одговарајућу правну заштиту и поштовање приватности (на пример: правовремени претрес, јемчење права на правно изјашњење, поштено и непристрасно тело за претрес, право на заступника о личном трошку, увид у списе, подношење доказа, стандарди у погледу доказивања допинга, благовремено информисање, правовремена, писмена и образложена одлука, право на жалбу, и др.). Исту обавезу има и Антидопинг одбор АДАС када поступак као првостепени орган (члан 6. ПУОД).

Према Правилу 38. ст. 8 – 11 IAAF Антидопинг правила, саслушање спортисте ће се одиграти пред релевантним телом за саслушање које је организовала или на други начин овластила чланица. Релевантно тело за саслушање ће бити фер и непристрасно и при вођењу саслушања ће поштовати следеће принципе: право спортисте да присуствује саслушању и да представи доказе, укључујући право да зове и испитује сведоке, право да га представља правни саветник и да има преводиоца (на трошак спортисте) и благовремену и разумљиву писану одлуку. На саслушању спортисте, релевантно тело (суд) ће прво размотрити да ли је или није дошло до повреде анти-допинг правила. Чланица или неки други орган гоњења ће морати да докаже повреду анти-допинг правила суду на задовољавајући начин. Уколико релевантни суд чланице сматра да није дошло до повреде анти-допинг правила, ова одлука ће бити саопштена IAAF анти-допинг администратору у писаној форми у року од 5 радних дана од дана доношења одлуке (заједно са копијом разлога за овакву одлуку такође у писаној форми). Онда ће случај разматрати Одбор за разматрање допинга који ће одлучити да ли или не на овај случај треба поднети жалбу CAS. Ако Одбор за разматрање допинга тако одлучи, он може у исто време да поново наметне, где је потребно, привремену суспензију спортисти до одлуке CAS о жалби. Уколико релевантни суд чланице сматра да је дошло до повреде анти-допинг правила пре изрицања било ког периода забране такмичења, спортиста ће имати прилику да докаже да има ванредних околности у његовом случају које оправдавају смањење казне која се иначе примењује.

Доказ допинга

Светски антидопинг кодекс је утврдио одређене стандарде у погледу доказивања допинга, који морају бити, без икаквих измена, унети у антидопинг правила надлежних антидопинг организација. Одговорном лицу није могуће изрећи било какву санкцију пре него што антидопинг организација не утврди да је дошло до прекршаја антидопинг правила.

Стандард доказа који антидопинг организација мора да испуни јесте да утврди прекршај антидопинг правила на начин који задовољава орган за претрес, имајући у виду озбиљност навода који се тичу прекршаја који је учињен. Стандард доказа у свим случајевима већи је од чисте равнотеже вероватноће, али мањи од доказа изван разумне сумње.[87] У случајевима у којима је Кодекс терет доказивања превалио на спорти-

[87] Реч је о стандарду који се у упоредном праву користи у случајевима који укључују професионални прекршај.

сту или друго лице осумњичено да је извршило прекршај антидопинг правила, да би оповргао претпоставку или да би утврдио одређене чињенице или околности, стандард доказа одређује равнотежа вероватноће, осим када спортиста мора да задовољи виши ниво вероватноће због позивања на олакшавајуће околности из. чл. 10. 4. Кодекса или му се стављају на терет отежавајуће околности сходно чл. 10.6. Кодекса (чл. 3.1 Кодекса).

Методи установљења чињеница и претпоставки одређени су чл. 3.2 Кодекса. Чињенице у вези с прекршајима антидопинг правила могу се утврдити било којим поузданим средствима, укључујући и признање. На пример, антидопинг организација може да установи повреду антидопинг правила у вези коришћења забрањених супстанци и метода путем признања спортисте, поузданим сведочењем трећег лица, поузданим документованим доказима, поузданим аналитичким подацима било из узорка А и Б или закључцима изведеним из профила добијеног на основу серије узорака крви или урина спортисте.

У допинг случајевима употребљавају се следећа правила доказивања:

- За лабораторије које је одобрила WADA претпоставља се да су спровеле анализу узорака и процедуру чувања у складу с међународним стандардом лабораторијске анализе. Спортиста или друга особа може оповргнути ову претпоставку доказујући да је дошло до удаљавања од међународног стандарда, услед чега је разумно поверовати да је дошло до неповољног аналитичког налаза. Ако спортиста (надмоћним доказима) оповргне претпоставку показивањем да је дошло до удаљавања од међународног стандарда, терет доказивања прелази на антидопинг организација да докаже у задовољавајућој мери органу за претрес да је разумно поверовати да такво удаљавање није проузроковало неповољан аналитички налаз (чл. 3.2.1 Кодекса).
- Одступање од међународног стандарда за тестирање које није проузроковало неповољан аналитички налаз или други прекршај антидопинг правила неће поништити такве резултате. Ако спортиста докаже да је дошло до одступања од међународног стандарда током тестирања, онда ће антидопинг организација бити дужна да докаже да таква одступања нису проузроковала неповољан аналитички налаз или чињеничну основу за прекршај антидопинг правила (чл. 3.2.2 Кодекса).
- Чињеница установљена одлуком суда или другог овлашћеног дисциплинског тела, која није подложна жалби, прихвата се као необорив доказ против спортисте или друге особа на коју се односи ова чињеница, осим у случају да спортиста или друга особа

докаже да је та одлука супротна принципа природног права (чл. 3.2.3 Кодекса).

- Орган за претрес повреде антидопинг правила може да утврди да постоји повреда правила од стране спортисте или друге особе која је оптужена за повреду правила, уколико спортиста или друга особа одбије да се појави пред органом за претрес у разумном временском року, након обавештавања (било лично, било путем телефона) и одговори на питања органа или Антидопинг организације, везана за повреду антидопинг правила за коју се терете (чл. 3.2.4. Кодекса).

Правила о доказивању у поступку који се води пред Антидопинг одбором АДАС утврђен је чл. 47. и 48. ПУОД. Према члану 47, свака странка дужна је доказати чињенице на којима заснива свој захтев. Веће за антидопинг прекршаје ће извести и оне доказе који су битни за доношење одлуке, а које странке нису предложиле, ако утврди да странке иду за тим да располажу захтевима којима не могу располагати због противности принудним прописима. Допуштени докази су: саслушање странака, саслушање сведока, исправе, увиђај, вештачење, признање. Странка је дужна да сама поднесе исправу на коју се позива за доказ својих навода. Уз исправу састављену на страном језику подноси се и оверени превод.

Правилник о утврђивању одговорности лица које је учинило повреду антидопинг правила је искључио могућност да Антидопинг одбор изводи доказе које странке нису предложиле да би утврдио постојање одређене спорне правно релевантне чињенице. Тиме је прихваћен приступ из Закона о парничном поступку.[88] Веће за антидопинг прекршаје је везано предлогом странака у погледу доказа и има задатак да утврди да ли је спорна чињеница релевантна или није и да одлучи о томе да ли ће се и који ће се докази изводити. Из тих разлога и Жалбено веће нема могућности да наложи првостепеном органу да изводи доказе које странке нису предложиле.

Свака странка треба да наведе чињенице на којима заснива свој захтев (за кажњавање), а такође треба да понуде и доказе којима се може проверити истинитост чињеница на којима заснивају свој захтев. Странке су дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају свој захтев (терет тврђења) и да предложе доказе у погледу чињеница на којима заснивају своје захтеве или којима оспоравају наводе свог противника (терет доказивања).

---

[88] О терету доказивања у парничном поступку видети, Гордана Станковић, Терет доказивања, у: Зборник Правног факултета у Нишу, XLVI, стр. 1–10.

Кад по окончању доказног поступка Антидопинг одбор на основу изведених доказа не може са сигурношћу да утврди постојање неке чињенице, он мора да прибегне правилу о терету доказивања, како би отклонио насталу неизвесност у погледу недоказаности изнетих правно релевантних чињеница. Суштина метода се састоји у томе да Веће за антидопинг прекршаје закључи да не постоје оне чињенице о чијем постојању странка, коју погађа терет доказивања тих чињеница, није успела да увери Веће у њихово постојање. Према чл. 47. ст. 3. ПУОД, ако Веће за антидопинг прекршаје на основу оцене изведених доказа не може са сигурношћу утврдити неку чињеницу, о постојању те чињенице закључиће се применом правила о претпоставкама и терету доказивања.

Тужилац, односно национална спортска асоцијација и АДАС сносе терет доказивања да постоји повреда антидопинг правила. Сматра се да је поднет довољан доказ уколико је повреда антидопинг правила утврђена са довољном вероватноћом (вероватноћа већа од чисте равнотеже вероватноће, али мања од доказа изван разумне сумње). Уколико је у складу са Законом о спречавању допинга у спорту и Светским антидопинг кодексом терет доказивања на спортисти, да би се оборила одређена претпоставка или доказало постојање одређених чињеница или околности, мера доказивања је претежна вероватноћа (равнотежа вероватноће). Постојање забрањене допинг супстанце или њених метаболита или маркера у узорку спортисте ствара обориву претпоставку да је спортиста повреду антидопинг правила учинио најмање нехатно (чл. 47. ст. 6. ПУОД). За лабораторије које је одобрила Светска антидопинг агенција претпоставља се да су спровеле анализу узорака у складу с међународним стандардом лабораторијске анализе и да је узорке одговарајуће лагеровала и чувала (chain of custody). Спортиста може оповргнути ову претпоставку доказујући да је дошло до одступања од међународног стандарда. Ако спортиста оповргне ову претпоставку, доказивањем да је дошло до одступања од међународног стандарда, тужилац, односно национална спортска организација или АДАС је обавезан да докаже да такво одступање није проузроковало неповољан аналитички налаз. Одступање од међународног стандарда за тестирање не значи само по себи неверодостојност позитивне анализе узетог узорка или постојања повреде антидопинг правила. Ако спортиста докаже да је дошло до одступања од међународног стандарда током тестирања, онда ће тужилац бити дужан да докаже да таква одступања нису проузроковала неповољан аналитички налаз или чињеничну основу за прекршај антидопинг правила (видети чл. 48. ПУОД).

Арбитражни суд за спорт из Лозане је у једном спору у вези повреде антидопинг правила IAAF бр. 28 стандард доказивања описао на следећи начин:

„Прекршај допинг правила IAAF важи као установљена, ако орган за санкционисање обезбеди доказ да се код анализираног узорка урина ради о узорку дотичног спортисте (идентитет), да није било манипулације узорком урина (интегритет) и да је узорак урина показао присуство забрањене супстанце. На спортисти је терет подношења против доказа. У то спада и доказ да му је забрањена супстанца дата противно његовој вољи.

Одступања од прописаног поступка допинг контроле не може довести у питање резултате допинг анализе уколико та одступања до доводе до озбиљне сумње у поузданост резултата анализа.“[89]

У склопу приступа заснованом на тзв. менаџменту појединачног случаја, УЕФА антидопинг правила терет доказивања раздељују према теорији о доказима на први поглед. УЕФА мора доказати да је направљен прекршај антидопинг правила. У вези са прекршајем антидопинг правила, чињенично стање се може утврдити уз помоћ свих погодних средстава, укључујући и претпоставке. Претпоставља се да је WADA акредитована лабораторија извршила анализе узорака сходно међународним стандардима за лабораторијске анализе. Спортиста може ову претпоставку да обори. Уколико спортиста докаже одступање од међународни стандарда, УЕФА мора да докаже да то одступање није било узрок позитивног налаза. Уколико спортиста докаже да је у току поступка допинг контроле учињено одступање од УЕФА поступка за узимање узорака, УЕФА мора да докаже да то одступање није узрок позитивног налаза или да је био неки други прекршај антидопинг правила.

Правила по којима се води првостепени поступак и изричу мере

Правила по којима се води првостепени поступак и изричу мере утврђује надлежна антидопинг организација. Према Закону о спречавању допинга у спорту то је, како смо већ претходно указали, или надлежна национална спортска асоцијација или Антидопинг агенција Републике Србије.

Право и дужност националне спортске асоцијације да утврди мере и уреди поступак њиховог изрицања у случајевима утврђене одговорности за допинг (повреду антидопинг правила) садржани су у чл. 10. ст. 1. тач. 1) и 2) ЗСД. Најчешћи акт којим националне спортске асоцијације у Републици Србији остварују ово своје право и дужност јесте дисциплински правилник савеза. Изузетак су они савези који су решавање спорова унутар савеза поверили сталној арбитражи образованој при са-

[89] CAS 2004/A/633 IAAF v/ FFA & Fouad Chouki, одлука од 2. 3. 2005, у: Sport und Recht, бр. 4, 2005, стр. 162.

везу, у ком случају се поступак уређује правилником којим је регулисан рад арбитраже, а саме санкције дисциплинским правилником савеза. Код ове друге групе савеза постоји разлика у погледу правног статуса арбитраже. Код велике већине савеза је и даље реч о „обичном" органу савеза који носи назив „арбитража" иако он није ни организован нити поступа као прави арбитражни суд. Од доношења Закона о арбитражи Републике Србије, неки савези теже да образују прави арбитражни суд при савезу, као што је то нпр. случај са Кошаркашким савезом Србије и Олимпијским комитетом Србије.

Када су у питању наши национални савези који би доношење одлуке о кажњавању спортисте поверили својој „арбитражи", треба водити рачуна о неколико ствари: стална арбитража мора бити образована и поступати у складу са Законом о арбитражи; арбитража не може да буде другостепени орган у односу на одлуке неког другог органа савеза; одлука „арбитраже" савеза у погледу изрицања мера због повреде антидопинг правила не може да буде правноснажна и извршна, како то произилази из Закона о арбитражи, пошто је Законом о спречавању допинга у спорту, као lex specialis закону, изричито прописано да национални савези поступају у тим случајевима као првостепене инстанце и да на одлуку савеза увек постоји могућност жалбе Антидопинг агенцији Србије (изузетак постоји код међународних спортских приредби). Међутим, ово не значи да арбитража савеза не поступа као арбитражни суд у многим другим случајевима и да све одлуке арбитраже нису правноснажне и извршне, па чак и имају снагу извршне судске одлуке.[90] Антидопинг агенција поступак као жалбени орган само у односу на одлуке националних спортских асоцијација које се тичу изрицања мера због повреде антидопинг правила (чл. 30. ст. 1. тач. 5. ЗСД). Доношење одлука у вези остваривања надлежности националне спортске асоцијације из чл. 10. ст. 1. тач. 3) – 9), тач. 13), 14). и 16. ЗСД) може, начелно, бити поверене искључивој надлежности арбитражног суда националног спортског савеза (асоцијације).[91]

Антидопинг агенција Републике Србије је првостепени поступак утврђивања одговорности и изрицања мера лицу које је учинило повреду антидопинг правила уредила Правилником о утврђивању одговорности лица које је учинило повреду антидопинг правила. Према чл. 28. ПУОД, поступак се спроводи према одредбама Закона о спречавању до-

[90] Ово важи само када је арбитража савеза прави арбитражни суд у смислу Закона о арбитражи, а не и када је обичан орган савеза.

[91] О арбитражном решавању спорова унутар националнго савеза видети и коментар уз чл. 10.

пинга у спорту и ПУОД. У питањима која нису регулисана ПУОД, поступак ће се одвијати сходном применом одредаба Закона о парничном поступку, осим ако примена појединe одредбе не одговара природи поступка пред Антидопинг одбором. Ако Веће за антидопинг прекршаје које одлучује у појединачном случају сматра да примена одредаба Закона о парничном поступку не одговара природи поступка пред Антидопинг одбором, посебно имајући у виду хитност поступка, може у питањима која нису регулисана овим правилником спроводити поступак на начин који сматра сврсисходним (одредиће поступак), под условом да се са странкама поступа равноправно и да је у свим стадијумима поступка свакој странци дата пуна могућност да изнесе своје чињеничне и правне наводе, захтеве и становишта. Када је у питању изрицање мера, у чл. 29. ПУОД је утврђено да Веће доноси одлуку и изриче санкције на основу Закона о спречавању допинга у спорту, Светског антидопинг кодекса, антидопинг правила надлежних међународних и националних савеза, односно организација, и ПУОД. Веће не примењује антидопинг правила надлежних националних и међународних спортских асоцијација која су у супротности са Законом о спречавању допинга у спорту и Светским антидопинг кодексом.

О начелима и принципима који морају да се поштују при вођењу поступка и изрицању мера видети овај коментар уз чл. 35. ст. 3. ЗСД.

Ток првостепеног поступка пред Антидопинг одбором АДАС

Сам ток поступка пред Антидопинг одбором, као првостепеним органом регулисан је чл. 30 - 69. ПУОД.

Странка у поступку може бити свако лице на које се односе одредбе Закона о спречавању допинга у спорту. Странка која је потпуно пословно способна може сама вршити радње у поступку пред Антидопинг одбором. Странку која нема потпуну пословну способност заступа њен законски заступник. Правна лица заступа њихов законски, односно статутарни заступник Законски, односно статутарни заступник може у име странке предузимати све радње у поступку (чл. 20. ПУОД). Странке могу предузимати радње у поступку лично или преко пуномоћника. Радње у поступку које пуномоћник предузме у границама пуномоћја имају исто правно дејство као да их је предузела сама странка. Странка коју заступа пуномоћник може увек доћи пред Антидопинг одбор и давати изјаве поред свог пуномоћника, али супротну странку, сведоке и вештаке може испитивати само преко пуномоћника ако је он присутан на усменој расправи, ако председник Већа не одлучи другачије. Пуномоћник странке може бити само адвокат, регистрован у Републици Србији.

Странке могу именовати саветнике према свом избору. Имена и адресе пуномоћника и саветника странке морају се писмено саопштити Антидопинг одбору и другој странци, а у обавештењу се мора назначити да ли се именовање односи на заступање или на саветовање. Национални спортски савез има право и да одреди експерта, који ће спортисти помагати у поступку и давати савете када то буде неопходно (чл. 21. ПУОД).

Према чл. 26. ПУОД, првостепени поступак треба да се, по правилу, оконча најкасније у року од 60 дана од дана конституисања Већа, односно од дана уплате трошкова поступка. Изузетно, Веће може одлучити да се поступак продужи и након истека овог рока ако потребе прибављања доказа то налажу.

АДАС и национална спортска асоцијација су странке у поступку, на страни тужиоца, и када нису поднеле тужбу, и без сагласности туженог. Против спортисте или другог лица не може се водити поступак због повреде антидопинг правила уколико је прошло 8 (осам) година од тренутка када је прекршај учињен (чл. 30. ст. 5. и 6. ПУОД)

Поступак се покреће тужбом, коју могу да поднесу: директор АДАС; надлежна међународна спортска асоцијација; Светска антидопинг агенција; спортска организација којој спортиста припада; организатор спортског такмичења на коме је извршена допинг контрола; надлежна национална спортска асоцијација; власник допинговане животиње (у случају допинга животиње). Тужба се подноси против лица у погледу кога је на основу резултата претходног поступка допинг контроле утврђено, односно постоји основана сумња, да је начинило повреду антидопинг правила (чл. 30. ст. 2. и 4. ПУОД).

Поступак почиње на дан кад Антидопинг одбор прими тужбу. Тужилац у тужби наводи чињенице на којима заснива своје захтеве, спорна питања, одређује тужбени захтев, наводи тачну ознаку странака и врши избор (предлаже председнику Антидопинг одбора) члана Већа. Тужени треба да одговори на тужбу и да се изјасни о захтевима, наводима и доказима тужбе, у року који одреди председник Антидопинг одбора. Странке могу у току поступка да измене или допуне тужбу, односно одговор на тужбу, осим ако Веће, ради ефикасности поступка, не одлучи друкчије. Уз тужбу прилаже се потврда о уплаћеној регистрационој такси. Ако уз тужбу није достављена потврда о плаћеној регистрационој такси, председник Антидопинг одбора ће оставити подносиоцу рок од 3 (три) дана да достави потврду. Сматраће се да је тужба повучена ако тражена потврда не буде достављена Антидопинг одбору у остављеном року. Такса се не плаћа када тужбу подноси директор АДАС. Кад утврди да је тужба неразумљива или да не садржи прописане елементе (непотпуна тужба), или да постоје недостаци који се тичу способности ту-

жиоца или туженог да буду странке у поступку, или недостаци у погледу законског заступања странке, председник Антидопинг одбора ће ради отклањања тих недостатака вратити тужбу ради исправке или допуне, уз наводе шта треба исправити или допунити, односно која овлашћења треба доставити и одредити рок од 3 дана за исправке или допуне тужбе. Сматраће се да је тужба повучена ако не буде враћена Антидопинг одбору у одређеном року, а ако буде враћена без исправке односно допуне, председник Антидопинг одбора ће је одбацити (чл. 31. ПУОД)

Након претходног испитивања тужбе, председник Антидопинг одбора доноси решење којим се тужба одбацује ако утврди да: решавање о тужбеном захтеву не спада у надлежност Антидопинг одбора; о истом захтеву већ тече поступак; да је ствар правоснажно пресуђена; тужилац у року који му је остављен није отклонио недостатке у тужби или није у накнадно остављеном року поднео довољан број примерака тужбе и поднесака уз тужбу (чл. 32. ПУОД).

Тужба са прилозима се доставља туженом на одговор у року од 3 (три) дана од дана пријема исправне и потпуне тужбе у Антидопинг одбор. Тужени је дужан да поднесе свој писмени одговор на тужбу у року од 10 (десет) дана од дана кад му је достављена тужба за одговор. У одговору тужени ће: изјаснити се о тужбеном захтеву; изнети своју одбрану (чињенице на којим тужени заснива своје наводе, доказе којима се утврђују те чињенице, те правни основ за своје наводе); истаћи евентуалне процесне приговоре, посебно у вези надлежности Антидопинг одбора; изабрати члана Већа. Ако тужени не одговори на тужбу или одбије да узме учешће у поступку или достави некомплетан одговор, са поступком ће се наставити по одредбама ПУОД (чл. 33. ПУОД). Ако без навођења оправданих разлога тужени не поднесе одговор на тужбу у остављеном року, Веће ће наставити поступак, при чему се не сматра да пропуштање значи да тужени признаје наводе и захтеве садржане у тужби (чл. 41. тач. 1) ПУОД).

Тужба и одговор на тужбу (укључујући и прилоге) подносе се у четири примерка за Антидопинг одбор и у једном примерку за сваку противну странку. Ако тужба, одговор на тужбу или прилози нису поднесени у довољном броју примерака, председник Антидопинг одбора ће позвати тужиоца односно туженог да их у одређеном року поднесе. Ако тужилац не поступи по том налогу, председник Антидопинг одбора ће тужбу односно одговор на тужбу одбацити (сматраће се да је поднесак неуредан – чл. 33 ПУОД).

Током поступка тужилац може изменити или допунити своју тужбу, осим у случају кад Веће сматра да није сврсисходно допустити такве промене с обзиром на одуговлачење које би се тиме проузроковало

или на штету коју би због тога могла претрпети друга странка, или с обзиром на друге околности (чл. 44. ПУОД).

Члан Антидопинг одбора даје писмену изјаву о прихватању дужности члана Већа. Лице које је предложено за члана Већа дужно је да, пре прихватања дужности саопшти чињенице које могу оправдано изазвати сумњу у његову непристрасност или независност. Члан Већа је дужан да, од дана када је именован, саопшти без одлагања чињенице које могу изазвати сумњу у његову непристрасност или независност ако су наступиле после његовог именовања (чл. 45. ПУОД).

Тужилац ће изабрати (предложити) свог члана Већа приликом подношења тужбе, а тужени у одговору на тужбу. Ако једна или обе странке не изаберу своје чланове Већа у тужби и одговору на тужбу, или ако у року од 3 (три) дана од дана позива од стране председника Антидопинг одбора не изаберу другог члана Већа уколико изабрани арбитар не прихвати своје именовање или ако именовање препусте Антидопинг одбору, чланове Већа именује председник Антидопинг одбора у даљем року од 3 (три) дана, о чему се обавештавају странке и именовани чланови Већа у року од 3 (три) дана од именовања. Ако странка два пута узастопно изабере за члана Већа лица која се не прихватају именовања, право именовања прелази на председника Антидопинг одбора. У року од 3 (три) дана од дана пријема извештаја о свом наименовању, именовани чланови Већа бирају из реда чланова Антидопинг одбора трећег члана као председника Већа, у складу са статутом АДАС и ПУОД. Ако га они у овом року не изаберу (не сложе се око његовог избора), председника Већа именује председник Антидопинг одбора у даљем року од 3 (три) дана. Исто важи и у случају избора председника Већа. Председник Антидопинг одбора приликом именовања арбитра, односно председника Већа дужан је узети у обзир све околности које осигуравају именовање независног и непристрасног члана Већа (чл. 46. ПУОД). Ако се у једном спору појављују као тужиоци или туженици више странака, оне ће се претходно споразумети о избору заједничког члана Већа. Ако се не споразумеју у роковима предвиђеним ПУОД, чланове Већа именује председник Антидопинг одбора (чл. 48. ПУОД)

Ако члан Већа за време трајања мандата буду спречен у вршењу својих функција (смрт, иступање, изузеће), странка која га је изабрала изабраће другог члана Већа, најкасније у року од 3 (три) дана од дана пријема позива председника Антидопинг одбор. Ако су председника Већа који је спречен у обављању своје функције изабрали чланови Већа, они бирају новог председника Већа у року од 3 (три) дана. Ако је члана или председника Већа који је спречен да врши своје функције именовао Председник Антидопинг одбора, он ће на његово место именовати дру-

гог члана у року од 3 (три) дана. Ако је у току поступка измењен састав Већа расправа се не понавља, осима ако се странке не сагласе или Веће не одлучи да се расправа понови (чл. 47. ПУОД)

Председник, односно секретар Антидопинг одбора потврђују странкама пуноважно (уредно) образовање Већа, и доставља председнику Већа акта (чл. 49. ПУОД). Након образовања Већа, пријема списа спора и проучавања проблема, председник Већа одлучује о термину усмене расправе. Ако једна од странака, иако уредно позвана, не дође на усмену расправу или не поднесе писмене доказе, Веће може да настави поступак и донесе одлуку на основу доказа који су поднети (чл. 41. тач. 2) ПУОД). Председник Већа може изузетно одлучити и да се не одржи усмену расправу и да се води поступак на основу исправа и других писмених докумената уколико је лице које је окривљено за повреду антидопинг правила са тиме сагласно или је признало повреду антидопинг правила или одбија да учествује у поступку (чл. 46. ст. 2. ПУОД).

Веће заседа у седишту Антидопинг одбора, а по одлуци Већа уз сагласност странака, могу заседати и у неком другом месту (чл. 44. ПУОД).

Председник Већа је овлашћен да одлучује о свим мерама и питањима која се тичу управљања поступком и припреме расправе, укључујући и извођење доказа. На одлуку председника Већа није допуштена жалба. На предлог свог члана, Веће може одлуку председника Већа преиспитати и преиначити (чл. 46. ст. 3. и 4. ПУОД). У току поступка Веће може доносити закључке и решења о процесним радњама које сматра потребним. Против ових закључака и решења није допуштена жалба. Веће може у току поступка наложити странкама да предузму одређене радње или да се уздрже од извесних радњи које се односе на предмет спора. Ове налоге Веће може укинути у свако доба. Путем привремених налога не сме се стварати никакво чињенично стање које би утицало на резултат спора или неотклоњиве штете по оптерећену странку.

Ако Веће након проучавања тужбе и одговора на тужбу одлучи да се поступак у целости спроведе писмено, односно на основу исправа, председник Већа одређује ток писменог поступка, при чему утврђује рокове за достављање писмена (исправа и доказа) и одређује крај (закључење) писменог расправљања. Током писменог припремног поступка, свака странка има право на два поднеска (два своја поднеска и два одговора на поднесак друге стране). Након друге размене поднесака, странка не може без сагласности друге странке слати нове поднеске и износити нове чињенице и предлагати нове доказе, укључујући и истицање процесних и материјални приговора који су могли бити раније изнети, осим ако учини вероватним да их без своје кривице није била у могућности изнети односно предложити раније. Председник Већа одређује након

што је закључено писмено расправљање термин за већање на коме ће чланови Већа размотрити спорни предмет и донети одлуку. Председник Већа на почетку већања упознаје Веће са током и резултатима припремног поступка. Након излагања председника Већа, чланови приступају разматрању поднетих исправа и доказа. Веће може током већања одлучити да се закаже усмена расправа ради разјашњења важних спорних питања. Када Веће сматра да је предмет довољно размотрен, председник Већа закључује већање и Веће приступа гласању ради доношења одлуке (чл. 49. ПУОД)

Ако Веће не одлучи да се поступак у целости спроведе писмено, председник Већа након испитивања тужбе и одговора на тужбу одмах заказује усмену расправу. Усмена расправа се, по правилу, треба одржати најкасније 4 (четири) недеље након пријема одговора на тужбу (чл. 50. ПУОД). На усменим расправама могу учествовати овлашћени пуномоћници и саветници странака. Веће може дозволити да усменој расправи присуствују поједина службена лица овлашћених антидопинг организација, ако је то од интереса за њихову службу (чл. 51. ПУОД). Поступак треба да буде тако припремљен да се по правилу може након једне усмене расправе закључити. У том циљу председник Већа може на захтев једне странке наложити другој странци да поднесе исправе које се налазе у њеном поседу, остављајући јој за то одређени рок. Странка која ставља такав предлог треба да учини вероватним да се одређена исправа налази у поседу друге странке и да је релевантна за дати предмет. Исто важи и за друга доказна средства, уколико су значајна за поступак (чл. 52. ПУОД). Председник Већа одређује, након што је припремни писмени поступак затворен (закључен), термин за усмену расправу и шаље позиве лицима која су одређена за учешће у расправи. Председник Већа може одложити заказану усмену расправу кад је то потребно ради извођења доказа или кад за то постоје други посебно оправдани разлози. Кад одложи расправу, председник Већа ће о времену одржавања новог рочишта одмах обавестити све позване (чл. 53. ПУОД). Председник Већа отвара усмену расправу и објављује предмет расправљање. Затим утврђује да ли су дошла сва позвана лица, па ако нису, проверава да ли су уредно позвана и да ли су оправдала свој изостанак. У случају изостанка уредно позване странке, расправа се наставља по одредбама овог правилника са присутном странком. Ако на две узастопно заказане усмене расправе изостану обе уредно позване странке, сматраће се да је тужилац повукао тужбу (чл. 54. ПУОД).

Сведоци се, по правилу, саслушавају на расправи. Сведоци могу да буду саслушани и ван расправе ако на то пристану и странке се томе не противе. Веће може од сведока да тражи да у одређеном року одговоре

на постављена питања, ако се странке томе не противе. Сведоци се саслушавају без полагања заклетве. Према сведоцима Веће не може да изриче процесне мере или казне (чл. 55. ПУОД).

Ако се странке нису друкчије споразумеле, председник Већа може да: именује једног или више вештака ради давања налаза и мишљења о питањима која одреди Веће; наложи странкама да вештаку пруже све потребне информације, да му предају све потребне исправе, као и да омогуће вештаку приступ исправама и стварима. Ако се странке нису друкчије споразумеле, а то тражи једна странка и тако одреди председник Већа, вештак је дужан да, после подношења писменог или усменог налаза и мишљења, учествује у усменој расправи на којој странке могу да му постављају питања или на коју могу да доведу друге вештаке да са именованим вештаком расправљају спорна питања. Одредбе ПУОД о изузећу члана Већа сходно се примењују на изузеће вештака (чл. 56. ПУОД).

На предлог једне странке, поднесен најкасније пре заказивања усмене расправе, или на сопствену иницијативу у хитним случајевима, Веће може да одлучи да одређени доказ ван усмене расправе изведе председник Већа или један од чланова Већа. Веће може одлучити да сведок или вештак преда своју писмену оверену изјаву, ако због оправданих разлога није у могућности да учествује у усменој расправи, а његова изјава је битна за решење спора. Председник Већа може наложити странкама да доведу сведока. Председник Већа може наложити да странке у поступку доставе једна другој поднеске, с тим да Антидопинг одбору доставе потребан број примерака, као и доказе да је поднесак достављен другој страни у поступку. Против решења донетих у претходно наведеним случајевима није допуштена жалба (чл. 57. ПУОД).

Председник Већа на почетку усмене расправе упознаје Веће са током и резултатима припремног поступка. Странке могу допунити излагање председника Већа. Странке укратко излажу своје захтеве, предлоге и чињеничне наводе којима образлажу своје предлоге, односно побијају предлоге противника, укључујући и своја правна схватања која се односе на предмет спора. Свака странка може да одговори на наводе друге странке. Након излагања странака врши се евентуално извођење доказа и претресање резултата њиховог извођења. О прихватању или одбијању предлогу за извођење одређеног доказа поднетом на самој расправи одлучује Веће. Странке не могу на расправи предлагати извођење саслушање сведока и вештака које нису навели у писменим поднесцима. Веће није у даљем току поступка везано за ранију одлуку о извођењу одређеног доказа. Сведоци и вештаци морају бити упозорени на обавезу говорења истине и кажњивост давања лажног исказа. Странке могу постављати питања сведоцима и вештацима. Председник Већа забраниће по-

стављање одређеног питања или ће забранити одговор на постављено питање, ако је већ у питању садржано како на њега треба одговорити или ако се питање не односи на предмет. Након окончања извођења доказа, странке могу дати завршну реч. Кад Веће сматра да је предмет расправљен тако да се може донети одлука, председник већа саопштиће да је усмена расправа закључена, и после тога ће се Веће повући на већање и гласање ради доношења одлуке. Приликом већања и гласања Веће може одлучити да се ради допуне доказног поступка или разјашњења важних питања расправа поново отвори (чл. 58. ПУОД)

Поступак се окончава доношењем одлуке. Поступак може бити окончан ако: тужилац повуче тужбу, осим ако се тужени томе не успротиви, а Веће оцени да тужени има оправдан интерес да се донесе одлука о спору; странке споразумно одлуче о окончању поступка; Веће оцени да је поступак постао немогућ; је поступак обустављен у складу са ПУОД (чл. 59. ПУОД).

Веће доноси одлуку о предмету спора којом решава о свим захтевима странака, односно утврђује постојање или непостојање повреде антидопинг правила из члана 3. Закона о спречавању допинга у спорту и изриче санкције. Ако тужени до закључења расправе призна тужбени захтев, Веће ће без даљњег расправљања донети одлуку којом усваја тужбени захтев, и изриче санкције. Ако се тужилац до закључења расправе одрекне тужбеног захтева, Веће ће без даљњег расправљања донети одлуку којом одбија тужбени захтев. За одрицање од тужбеног захтева није потребан пристанак туженог. Веће може изрећи све санкције предвиђене Законом о спречавању допинга у спорту, Светским антидопинг кодексом и правилима надлежне националне спортске асоцијације, у границама општег минимума и максимума. При изрицању санкције узимају се у обзир све отежавајуће и олакшавајуће околности, укључујући степен кривице и вишеструкост повреда антидопинг правила, утврђене актима из претходног става (чл. 61. ПУОД)

Одлука се доноси у писменој форми и мора бити потписана од стране чланова Већа. Веће одлуку доноси после већања у коме морају да учествују сви чланови. Одлука Већа доноси се већином гласова чланова Већа. Одлука Већа је пуноважна и ако је потпише већина чланова Већа и на одлуци утврди ускраћивање потписа. Веће је обавезно да донесе одлуку у року од 14 (четрнаест) дана након последње усмене расправе односно у случају писменог поступка након последњег утврђеног датума за размену поднесака (чл. 62. ПУОД). Члан Већа који није сагласан са изреком или образложењем одлуке може писмено да издвоји своје мишљење које се странкама доставља уз одлуку ако тај члан Већа то затражи (чл. 63. ПУОД). Одлука садржи: увод, изреку и образложење. У

одлуци морају да буду наведени датум и место њеног доношења (чл. 64. ПУОД). Одлука се не објављује осим ако сама изрека одлуке налаже објављивање или су све странке сагласне са објављивањем. По овлашћењу председника Антидопинг одбора одлука се може делимично објавити у стручним и научним гласилима, укључујући и Билтен Антидопинг одбора, без навођења података који могу бити штетни по интересе странака. Одлука се обавезно доставља и надлежној националној спортској асоцијацији (чл. 65. ПУОД). Одлуку израђује председник Већа. Веће је везано за своју одлуку чим је донесена (чл. 66. ПУОД).

Веће ће, на захтев сваке странке, да изврши језичке и техничке исправке у донетој одлуци или дати одређена тумачења те одлуке. Овај захтеве мора да се поднесе најкасније у року од 30 (тридесет) дана од дана пријема одлуке. Одлука о исправкама и тумачењима је саставни део одлуке на коју се односи (чл. 68. ПУОД).

На расправи се води записник. Записник потписује председник Већа, странке, односно њихови пуномоћници и записничар. Ако једна од странака одбије да потпише записник председник Већа ће констатовати то у записнику. Секретар Антидопинг одбора одређује записничара (чл. 60. ПУОД).

Потврду о правоснажности и извршности одлуке ставља председник Антидопинг одбора. Изворник и сви списи се чувају код АДАС (чл. 69. ПУОД).

Достављање позива и других писмена странкама у току поступка врши се сходном применом одредаба Закона о парничном поступку (чл. 22. ПУОД).

Рокови који се односе на ток поступка су преклузивни и не могу се продужавати. Продужење се може дозволити само у изузетним и оправданим случајевима од стране председника Антидопинг одбора, на предлог председника Већа или споразумни предлог странака. Рокови за именовање чланова Већа не могу се продужавати (чл. 23. ПУОД). У изузетно хитним случајевима, као што су прекршаји антидопинг правила на такмичењима, председник Антидопинг одбора може одлучити, односно дозволити да се рокови утврђени ПУОД примерено скрате. О одлуци о скраћењу рокова обавештавају се странке. Ако ПУОД није предвидео рокове за обављање појединих радњи, рокове ће одредити председник Антидопинг одбора, односно председник Већа водећи рачуна о хитности поступка. Ови рокови могу се продужити ако постоје оправдани разлози за продужење (чл. 24. ПУОД). Допуштено је коришћење средстава телекомуникација за обављање појединих радњи у поступку, с тим да се рок сматра испоштованим уколико оригинал стигне у АДАС, односно Антидопинг одбор у разумном року (року који би био потребан

да пошиљка послата поштом оног дана када је употребљено средство комуникација стигне у Агенцију – чл. 25. ПУОД).

Тужба, одговор на тужбу, жалба, одговор на жалбу, и друге изјаве, предлози и саопштења који се дају изван усмене расправе, подносе се писмено (поднесци). Сви поднесци се подносе у року од три дана. Услов писмене форме испуњавају и поднесци упућени телеграмом, телефаксом, факсом или електронском поштом. Овакви поднесци се сматрају потписаним, ако је у њима означен пошиљалац. Поднесци који се достављају електронском поштом морају бити оверени квалификованим електронским потписом. Поднесци морају бити разумљиви и морају садржавати све оно што је потребно да би се по њима могло поступати. Изјаве које се дају поднеском могу се, уместо поднеском, дати усмено на записник код АДАС. На неразумљиве и непотпуне поднеске примењују се одредбе ПУОД које се односе на неуредне тужбе. Поднесци са прилозима који се достављају противној странци, предају се АДАС односно Антидопинг одбору у довољном броју примерака за Веће и противну странку. Председник Већа може одлучити да припремне поднеске странке достављају непосредно једна другој, уз достављање Антидопинг одбору примерака за Веће. Исправе које се прилажу поднеску подносе се у изворнику, препису или фотокопији чију тачност може и сама странка да овери. Ако је исправа приложена у препису или фотокопији, Председник Антидопинг одбора односно председник Већа ће на захтев противне стране позвати подносиоца да поднесе Антидопинг одбору исправу у изворнику, а противној странци дозволиће да је разгледа, уз остављање рока у којем се исправе има предати односно прегледати. Против решења која се тичу исправа уз поднесак није дозвољена жалба (чл. 27. ПУОД).

2. Жалба на одлуку о изреченој казни

За допингованог спортисту, али и за друго заинтересовано лице, поставља се као суштинско питање да ли, коме и под којим претпоставкама може да се обрати у циљу провере изречене санкције због прекршаја антидопинг правила. У обзир могу доћи органи националног и међународног спортског савеза, арбитражни судови (као што је Арбитражни суд за спорт у Лозани), као и државни судови (некада чак и у више држава). Следећа озбиљна дилема је везана за питање које право треба да важи у погледу провере изречене санкције: правила националног спортског савеза, правила међународног спортског савеза или државно право и које. Коначно, чак и када успе у погледу захтева за правном заштитом, спортиста се не ретко налази пред проблемом извршивости донете одлуке.

Одлуке на које се могу уложити жалбе

Прво питање је, међутим, против које одлуке се може поднети жалба. Према одредбама Светског антидопинг кодекса, жалба се може поднети против: одлуке да је почињен прекршај антидопинг правила; одлуке којом се изричу санкције због прекршаја антидопинг правила; одлуке којом се изриче привремена суспензија; одлуке да није учињен прекршај антидопинг правиле; одлуке да антидопинг организација није надлежна да донесе одлуку о наводном прекршају антидопинг правила или последицама због прекршаја антидопинг правила.[92] Одлука остаје на снази за време разматрања жалбе, осим ако апелациони орган не одреди другачије.

Према Кодексу пре почетка жалбеног (апелационог) поступка, потребно је да се исцрпи свака ревизија на донету одлуку, у складу са правилима антидопинг организације. Ово ограничење не важи ако ревизија није поштовала принципе: правовремени претрес; правичан, непристрастан и независан орган за претрес; прво на заступника о личном трошку лица; правовремена, писана, образложена одлука.[93]

Сходно чл. 70. ст. 1. и чл. 74 ПУОД, жалба Антидопинг одбору АДАС може се изјавити на следеће одлуке донете у првом степену од стране првостепеног надлежног органа: одлуку којом је утврђено постојање повреде антидопинг правила, одлуку којом је утврђено да не постоји повреда антидопинг правила, одлуку којом је утврђено да није постојала надлежност за одлучивање, одлуке којима се намеће привремена суспензија на основу претходно спроведеног поступка саслушања.

Лица која могу да уложе жалбу

Према правилима Светског антидопинг кодекс, одговор на питање ко може да поднесе жалбу зависи од тога да ли се она односи на спортисте међународног ранга или на спортисте националног ранга. У случају да је у питању спортиста међународног ранга, следећа лица имају право да поднесу жалбу Арбитражном суду за спорт: спортиста или лице које је предмет одлуке против које је уложена жалба; друга страна у спору у коме је донета одлука; надлежна међународна федерација или било која друга антидопинг организација у складу са чијим правилима је могла бити изречена санкција; Међународни олимпијски комитет, односно Међународни олимпијски комитет за паралитичаре, ако одлука може да

[92] Чл. 13. 2. Светског антидопинг кодекса
[93] Видети чл. 13. 1 и 13.2.2 Светског антидопинг кодекса

има последице у вези са Олимпијским играма; Светска антидопинг организација. Ако је у питању спортиста националног ранга, следећа лица имају право на жалбу: спортиста или неко друго лице које је предмет одлуке против које се подноси жалба; друга страна у спору у коме је донета одлука; надлежна међународна федерација; Светска антидопинг организација; друга лица одређена правилима антидопинг организације.

Према чл. 73. ст. 1. ПУОД, жалбу Антидопинг одбору АДАС могу поднети лица која су била странке у претходном поступку, АДАС, и лица која су на то овлашћена Законом о спречавању допинга у спорту, Светским антидопинг кодексом или одговарајућим спортским правилима. У корист правног лица жалбу изјављује физичко лице овлашћено да га заступа. Право да поднесу жалбу имају: спортисти или лица на које се односи одлука против које је уложена жалба; друга страна у спорту у коме је донета одлука; међународна спортска асоцијација и свака друга антидопинг организација према чијим правилима су изречене санкције; национална спортска асоцијација; АДАС; Међународни олимпијски комитет, односно Међународни параолимпијски комитет, где одлука може да има последице у вези са Олимпијским играма или Параолимпијским играма, укључујући одлуке које утичу на право учешћа на Олимпијским играма или Параолимпијским играма; власник животиње (у случају допинга животиње). У случају када је одлуком утврђена мера привремене суспензије, право на жалбу има једино спортиста или лице на које се односи мера привремене суспензије.

АДАС има увек право да учествује у поступку пред Жалбеним већем Антидопинг одбора у својству странке (чл. 89. ПУОД).

Орган који одлучује по жалби

Из Националних извештаја за 2001. годину, поднетих Сталној групи за праћење примене Европске конвенције против допинговања у спорту, може се закључити да у Европи не постоји јединствени приступ у погледу надлежности органа да одлучују по жалбама у допинг случајевима. Негде су то посебни жалбени органи националних спортских савеза или националних олимпијских комитета, негде су то арбитраже образоване при националним спортским савезима, а негде је то посебан национални арбитражни суд или правни одбор.

Подношење жалбе Антидопинг агенцији Републике Србије

Према чл. 30. ст. 1. тач. 5) ЗСД, Антидопинг агенција Републике Србије одлучује по жалби на меру коју је изрекла у првом степену нацио-

нална спортска асоцијација због повреде антидопинг правила. Поставља се питање да ли странке из првостепеног поступка имају право жалбе на одлуку Већа за антидопинг прекршаје Антидопинг одбора АДАС, када је Антидопинг одбор донео одлуку и у првом степену. Сматрамо да право на жалбу постоји и у овом случају, сходно чл. 28. ст. 2. Статута АДАС и чл. 70. ст. 1. ПУОД. Према чл. 28. ст. 2. Статута АДАС, Антидопинг одбор је дужан да обезбеди да се у поступку утврђивања одговорности за повреду антидопинг правила поштује право на жалбу лица одговорног за допинг, а према чл. 70. ст. 1. ПУОД против одлуке донете у првом степену од стране првостепеног надлежног органа (па и првостепеног Већа за антидопинг прекршаје) може изјавити жалба Антидопинг одбору АДАС. Овоме треба додати и да назив пододелька 9 ПУОД носи назив „Поступак у споровима у којима антидопинг одбор одлучује у првом степену", из чега је потпуно јасно да је одлука донета у том поступку само првостепена и није коначна. То што се жалба подноси истом органу АДАС који је донео и првостепену одлуку не доводи у питање објективност одлучивања пошто у жалбеном поступку одлучује посебно Жалбено веће за антидопинг прекршаје, чији чланови не могу бити они чланови Антидопинг одбора који су на било који начин учествовали у доношењу првостепене одлуке (чл. 3. ст. 3. ПУОД).

Чланови Жалбеног већа за антидопинг прекршаје бирају се из реда чланова Антидопинг одбора. За председника Жалбеног већа може бити именован само члан Антидопинг одбора који је дипломирани правник (чл. 13. ст. 2. ПУОД). Жалбено веће одлучује већином гласова од укупног броја чланова већа (чл. 5. ст. 2. ПУОД).

У погледу избора, односно именовања чланова Жалбеног већа постоји одређена противуречност између чл. 25. ст. 2. Статута АДАС и чл. 3. ст. 2. ПУОД, с једне стране, и чл. 77. ст. 1. и 80. ст. 2. ПУОД, с друге стране. Наиме, чл. 25. ст. 2. Статута АДАС и чл. 3. ст. 2. ПУОД је утврђено да се чланови Жалбеног већа за антидопинг прекршаје бирају се из реда чланова Антидопинг одбора, тако што једног члана именује лице које је окривљено за повреду антидопинг правила, једног члана именује председник Антидопинг одбора, а трећег члана, који је уједно и председник Већа, именују друга два именована члана Већа. Насупрот томе, чл. 77. ст. 1. и 80. ст. 2. ПУОД је утврђено да странке које подносе жалбу и одговор на жалбу у тим поднесцима и именују по једног члана Жалбеног већа. Иако би концепцији поступка који је утврђен ПУОД више одговарало ово друго решење, имајући у виду да је чл. 41. ст. 2. ЗСД утврђено да је статут основни општи акт АДАС (на који сагласност даје министар надлежан за спорт) па самим тим сви други општи акти АДАС морају бити у складу са статутом, изложено неслагање одредби

Статута и ПУОД АДАС треба, по нашем мишљењу, тумачити тако да неспорно једног члана Жалбеног већа именује лице које је окривљено за повреду антидопинг правила (у жалби или одговору на жалбу), а другог члана именује председник Антидопинг одбора, на предлог друге странке изнетог у жалби или одговору на жалбу. Председник Антидопинг одбора нема разлога да не потврди предлог за именовање члана Жалбеног већа пошто су сви чланови Антидопинг одбора равноправни (најбоље би било да се ове противуречности отклоне изменама у ПУОД).

Подношење жалбе Арбитражном суду за спорт у Лозани

Као и у другим областима, тако и у односу на жалбену процедуру Светски антидопинг кодекс тежи да установи одређену хармонизацију. Према одредбама Светског антидопинг кодекса, жалбе које се односе на спортисте међународног ранга подносе се искључиво међународном Арбитражном суду за спорт у Лозани, у складу са правилима која се примењују пред тим Судом. Арбитражном суду за спорт се искључиво подносе и: жалбе на одлуке Светске антидопинг организације којима се поништава одобрење или ускраћује изузеће због терапеутске употребе[94]; жалбе против одлуке коју је донела антидопинг организација којом се ускраћује изузеће због терапеутске употребе, коју није поништила Светска антидопинг организација, уколико су у питању спортисти међународног ранга. Светска антидопинг организација може поднети жалбу Арбитражном суду за спорт и на одлуку органа за ревизију на националном нивоу којом се поништава одобрено изузеће због терапеутске употребе (чл. 13.3 Кодекса).

Арбитражни суд за спорт (The Court of Arbitration for Sport - CAS) је независна институција која је основана 1983. године са циљем решавање неспоразума везаних за спорт (спортских спорова). CAS је под административним и финансијским ауторитетом Међународног савета спортске арбитраже (International Council of Arbitration for Sport - ICAS)[95] и подељен је на два одељења: Одељење за редовну арбитражи (Ordinary Arbitration Division - OAD) и Апелационо арбитражно одељење (Appeals Arbitration Division - AAD). OAD разрешава случајеве у до-

[94] Жалбу може да поднесе спортиста или антидопинг организација чија је одлука поништена.

[95] У Паризу је 22. јуна 1994. године тридесет и једна међународна спортска федерација потписала париски уговор којим је конституисан Међународни савет арбитраже у спорту.

мену свих типова правних спорова између странака. Апелационо арбитражно одељење се бави случајевима који су преузети од органа, односно трибунала спортских организација (савеза), када регулативе или статути ових тела (или посебан договор) захтевају да CAS преузме јурисдикцију. И Редовно арбитражно одељење и Апелационо арбитражно озелење имају веће арбитара које решава случајеве. Веће се може састојати од једног или више арбитара. CAS има 150 арбитара из 37 земаља.

Главно седиште CAS-а се налази у Лозани у Швајцарској, а постоји још два „помоћна седишта" суда од којих се један налази и Сиднеју (Аустралија), а други у Денверу (Колорадо – САД). CAS такође има могућност оснивања ad hoc судова у другим земљама, што и ради, на пример, за време Олимпијских игара. Језик који CAS користи је француски и енглески. Ако стране у спору не могу одлучити који ће се језик користити онда председник судског већа доноси одлуку. Постоје и ретки случајеви коришћења неког другог језика, и при томе се мора имати сагласност свих страна у спору и већа суда.

CAS је јако популаран у разрешавању међународних парница у домену спорта зато што елиминише доста проблема који се у оваквим случајевима јављају. CAS обезбеђује јурисдикцију, стране бирају применљив закон, процедура се води у складу са „Међународнм правилима о спортској арбитражи" („International Code of Sports Related Arbitration"), и језик је или енглески или француски. Оваквим процедурама се даје предност зато што су флексибилне и не превише формалне. Овакви квалитети дозвољавају да се арбитража прилагоди потребама и жељама страна које су у спор укључене. На крају, CAS је у могућности да донесе одлуку у временском оквиру који је прихватљив за околности специфичног спора. На пример за време Олимпијских игара, одлуке се морају донети у року од 24 часа. Процедурална правила налажу да одлука мора бити, начелно, изречена пре истека четири месеца од момента подношења жалбе. Апелационе процедуре везане за CAS су такође релативно брзе. Ипак, када су у питању случајеви допинга, у пракси спорови трају у просеку око 6 месеци.[96]

Многе међународне спортске федерације су својим правилима утврдиле надлежност CAS у погледу доношења коначне одлуке у спорним питањима. На пример, према чл. 62. Статута Међународне кошаркашке федерације (FIBA), сваки спор који се не може решити у оквирима FIBA мора се на коначно решавање поверити CAS. Такође, свака национална кошаркашка федерација је обавезна да у своја правила унесе

[96] Видети, Walter, ibid., стр. 88.

одредбе да су одлуке CAS правно обавезујуће како за саму федерацију тако и за све клубове, играче, менаџере и службена лица.

Према одредбама Светског антидопинг кодекса, жалбе које се односе на спортисте националног ранга, укључујући и оне које се односе на ускраћивање изузећа за терапеутску употребу које није поништила Светска антидопинг организација, подносе се независном или непристрасном органу, у складу са правилима које је утврдила национална антидопинг организација (чл. 13.2.2. Кодекса).

Према правилима Финског Антидопинг комитета жалба на одлуку надлежне спортске федерације о висини санкција[97] подноси се Националном суду за арбитражу у спорту Финске. На одлуку овог арбитражног суда жалба се подноси CAS.

Спор који произађе поводом одлуке донете у последњем степену од стране надлежног националног органа, односно организације, CAS решава у посебној Жалбеној арбитражној процедуру (Appels arbitration procedure).[98] Спор решава, по правилу, веће од три арбитра.[99] Избор арбитара се врши тако што свака од страна у спорту бира по једног арбитра са листе арбитара, а изабрани арбитри бирају трећег арбитра који је уједно и председник већа. Уколико се изабрани арбитри не сложе око избора председника већа, коначну одлуку доноси председник Апелационог арбитражног одељења. Правила Жалбене арбитражне процедуре предвиђају да жалба треба да буде поднете, у писаној форми, у року од 21 дана, почев од дана после пријема коначне одлуке. Последњи дан рока истиче у поноћ 21 дана. Жалба се може поднети само уколико је странка исцрпела сва правна средства унутар националног спортског савеза, односно националне антидопинг организације. Канцеларији CAS жалба се може послати и факсом или телексом, с тим да се оригинал мора доставити најкасније на дан одржавања расправе. Уз жалбу се прилаже и копија документа у коме је садржана арбитражна клаузула, односно из кога произилази надлежност CAS за решавање конкретног спора. Приликом подношења захтева плаћа се такса од 500 швајцарских франака. Жалба мора садржати имена, односно називе и адресе страна у спорту, копију одлуке која се по-

---

[97] Одлуку да је начињен антидопинг прекршај доноси Надзорни комитет (Supervisory Committee) Финског антидопинг комитета (Finnish Antidoping Committee – FADC).

[98] Други спорови који произилазе из различитих типова правних односа између лица у области спорта решавају се у Редовној арбитражној процедури - Ordinary arbitration procedure.

[99] Правило R50 CAS Statute. Странке се могу споразумети и да по жалби одлучује само један арбитар, кога заједнички именују са листе арбитара. Председник Апелационог оделења може, такође, одлучити да се спор повери једном арбитру уколико је у питању хитан случај.

бија, разлоге побијања одлуке и именовање једног арбитра са листе арбитара.[100] У почетној фази поступка није нужно достављати доказе за своје тврдње. Поднета жалба се доставља на одговор туженом, који одговор мора послати у року од 20 дана, с тим да у свом одговору може оспорити и надлежност CAS за решавање конкретног случаја. Даљи ток арбитраже се одвија у две фазе: 1) писмена фаза у којој се врши размена поднесака; 2) усмена фаза у којој се врши саслушање странака, предложених сведока, вештака. Након консултација са странкама, веће може одлучити да се не врши усмено саслушање, уколико нађе да је довољно информисано. Странке се могу у поступку лично појављивати, а могу именовати и своје заступнике, који не морају бити адвокати. Спор се окончава доношењем одлуке. Пре коначне одлуке, веже може донети и одлуку о привременој мери, у случају када нађе да заштита интереса странке или утврђивања истине то захтева. При доношењу одлуке, веће ће применити право одређено правилима спортске федерације, односно антидопинг организације која је донела одлуку на коју је уложена жалба, а супсидијерно може применити и право седишта спортске федерације, односно антидопинг организације.[101] Жалбена арбитражна процедура је бесплатна, односно странке не плаћају административне трошкове CAS, али странке у поступку сносе трошкове везане за вештаке, сведоке, преводиоце и сл., с тим да арбитражно веће при одлучивању о трошковима води рачуна о успеху у спору.[102]

Овде бисмо посебно поменули пресуду CAS од 2. марта 2005. године у којој је несумњиво утврђено да овај арбитражни суд нема никакве надлежности да проверава одлуке државних судова у вези допинг случајева.[103]

Ток жалбеног поступка пред Антидопинг одбором АДАС

Поступак у жалбеним споровима пред Антидопинг одбором АДАС регулисан је чл. 70–90. ПУОД.

Жалба на одлуку донету у првом степену се подноси у року од 15 (петнаест) дана од дана достављања првостепене одлуке. Жалба се подноси против: органа који је донео одлуку; лица у чију је корист донета одлука (чл. 79. ПУОД). Жалба се подноси у четири примерка за Анти-

[100] Правило P48
[101] Правило P58
[102] Детаљно видети: CAS – Statute, www.tas-cas. org/en/pdf/code. pdf; guide to arbitration, www.tas-cas. org/en/pdf/guide. pdf
[103] Видети Sport und Recht, бр. 4/2005, стр. 163.

допинг одбор и у једном примерку за сваку противну странку. Ако жалба или прилози нису поднесени у довољном броју примерака, Председник Антидопинг одбора ће позвати жалиоца да их у одређеном року поднесе. Ако жалилац не поступи по том налогу, Председник Антидопинг одбора ће жалбу одбацити као неуредну (чл. 70. ст. 2. и 3. ПУОД).

Поступак у жалбеним споровима није јаван, осима ако се странке не договоре другачије или Жалбено веће не одлучи другачије на предлог странке (чл. 71. ст. 1. ПУОД).

На питања која нису ПУОД посебно регулисана за жалбени поступак сходно се примењују одредбе ПУОД о поступку у споровима у којима Антидопинг одбор одлучује у првом степену (чл. 28. ст. 4. ПУОД - видети ранији поднаслов о току првостепеног поступка пред Антидопинг одбором АДАС).

Одлука се у жалбеним споровима може побијати због: погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања; битне повреде одредаба о поступку; погрешне примене материјалног права; одлуке о санкцијама (казнама). Битна повреда одредаба поступка постоји ако првостепени орган у току поступка није применио или је неправилно применио неку одредбу општег акта којим је уређен поступак пред првостепеним органом, а то је било од битног утицаја на доношење законите и правилне одлуке. Одлука се може побијати због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања кад је првостепени орган неку одлучну чињеницу погрешно утврдио или је није утврдио. Непотпуно утврђено чињенично стање постоји и кад на то указују нове чињенице или нови докази. Одлука се може побијати због одлуке о казни кад одлуком првостепени орган није правилно одмерио казну с обзиром на околности које утичу да казна буде већа или мања, или кад је првостепени орган применио или није применио одредбе о ублажавању казне, о ослобођењу од казне, или што није изрекао условну казну иако су за то постојали прописани услови. Одлука се може побијати због погрешне примене материјалног права уколико првостепени орган није применио или је погрешно применио одговарајући закон или општи акт или је прекорачио своја овлашћења (чл. 72. ПУОД).

Благовремено изјављена жалба не одлаже извршење одлуке, осима у случајевима кад председник Антидопинг одбора, односно Жалбено веће, на молбу подносиоца жалбе, поднету у жалби, не одлучи да се одложи извршење одлуке због постојања оправданих разлога (чл. 75. ПУОД).

Орган који је донео одлуку која се побија може одлуку изменити или укинути све док не пошаље Антидопинг одбору одговор на жалбу или док није образовано Жалбено веће. Нова одлука се доставља без одлагања странкама и о њој се обавештава АДАС. Антидопинг одбор на-

ставља са поступком по жалби уколико она није постала беспредметна услед нове одлуке. Измењено стање постоји уколико се нова одлука темељи на знатно измењеном чињеничном стању или знатно измењеном правно стању (чл. 76. ст. 2. и 3. ПУОД).

Странке у првостепеном поступку могу се одрећи права на жалбу пошто је одлука саопштена. Одрицање малолетника од прва на жалбу нема правног дејства. Подносилац жалбе може одустати од изјављене жалбе до доношења другостепене одлуке (чл. 76. ст. 4. и 5. ПУОД).

Жалба мора да садржи: означење странака; тачну ознаку одлуке против које се жалба изјављује; именовање члана Жалбеног Већа (када жалбу подноси окривљено лице); молбу за одлагање извршења одлуке на коју се односи жалба, са разлозима, уколико се молба може применити на конкретни случај; основ и разлоге жалбе, жалбени предлог; потпис подносиоца жалбе. Уз жалбу треба приложити: копију одлуке која се побија; потврду о плаћеној регистрационој такси. Ако се на основу података из жалбе не може утврдити која се одлука побија или ако жалба није потписана или ако жалба не садржи разлоге (непотпуна жалба), Председник Антидопинг одбора ће позвати жалиоца да у року од 3 дана допуни или исправи жалбу поднеском или на записник код АДАС. Ако жалилац у одређеном року не поступи по овом налогу, Председник Антидопинг одбора ће решењем одбацити жалбу као непотпуну. Ако уз жалбу није достављена потврда о плаћеној регистрационој такси, Председник Антидопинг одбора ће оставити жалиоцу рок од 3 дана да достави потврду. Сматраће се да жалба није ни поднета ако тражена потврда не буде достављена Антидопинг одбору у остављеном року. У жалби се не могу износити нове чињенице и предлагати нови докази, осим ако жалилац пружи доказе да их без своје кривице није могао изнети односно предложити до закључења претходног поступка. Позивајући се на нове чињенице жалилац је дужан да наведе доказе којима би се те чињенице имале доказати, као и да наведе чињенице које тим доказима жели доказати. Ако су услед изношења нових чињеница и предлагања нових доказа проузроковани трошкови у поступку поводом жалбе, ове трошкове ће независно од исхода спора сносити она странка која је изнела нове чињенице, односно предложила нове доказе (чл. 77. ПУОД)

Неблаговремену, недозвољену и од неовлашћеног лица поднету жалбу одбациће решењем Председник Антидопинг одбора. Неблаговремену, непотпуну или недозвољену жалбу одбациће Жалбено веће, ако то није учинио Председник Антидопинг одбора. На решење о одбацивању жалбе може се уложити приговор у року од 4 дана. О приговору одлучује Антидопинг одбор, с тим да у раду и одлучивању не учествују

чланови Антидопинг одбора који су одлучивали у првом степену (чл. 78. ПУОД).

Председник Антидопинг одбора доставља жалбу (заједно са разлозима жалбе) другој странци и оставља јој рок од 8 дана за одговор. У одговору на жалбу друга странка: именује једног члана Већа (ако је у питању одговорно лице, односно предлаже Председнику Антидопинг одбора да именује одређеног члана Антидопинг одбора за члана Жалбеног већа); стављање приговора у вези надлежности Антидопинг одбора; износи своје становиште о наводима жалбе. Првостепени орган уз одговор на жалбу доставља Антидопинг одбору и списе случаја (оригинал или препис). У жалбеном поступку увек се тражи изјашњење свих странака које су учествовале у претходном поступку. Одговор на жалбу се доставља жалиоцу, уз евентуално остављање краћег рока за изјашњење (чл. 80. ПУОД).

Жалбено веће одлучује о жалбама, по правилу, без расправе. Кад Жалбено веће нађе да је ради правилног утврђивања чињеничног стања или због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стара потребно да се изведу одређени докази, или да постоји битна повреда одредаба поступка, која је утицала или је могла утицати на исправно решавање предмета спора или нађе да је првостепени поступак обустављен због погрешне оцене доказа или погрешне примене материјалног права, заказаће усмену расправу или одредити да се даљи поступак спроведе на основу писмена. Термин за усмену расправу требао би да буде најкасније у року од 30 (тридесет) дана од пријема одговора на жалбу. Ако са усмене расправе изостане жалилац, расправа се неће одржати, а одлука ће се донети на основу навода жалбе и одговора на жалбу (чл. 81. ПУОД). Веће је обавезно да донесе одлуку у року од 14 (четрнаест) дана након последње усмене расправе односно у случају писменог поступка након последњег утврђеног датума за размену поднесака (чл. 82. ПУОД).

Решавајући по жалби Жалбено веће може жалбу одбацити, одбити као неосновану и потврдити првостепену одлуку, жалбу усвојити, а првостепену одлуку преиначити. Жалбено веће одбациће жалбу као неблаговремену, недозвољену или изјављену од стране неовлашћеног лица, ако утврди да је председник Антидопинг одбора пропустио да то учини. Жалбено веће испитује првостепену одлуку у границама разлога наведених у жалби, пазећи по службеној дужности на битне повреде одредаба поступка и на правилну примену материјалног права. Жалбено веће испитује првостепену одлуку у оном делу у којем се побија жалбом, а ако се из жалбе не види у коме се делу одлука побија, Жалбено веће ће узети да се одлука побија у делу у коме странка није успела у спору (у претходном поступку). Ако је жалбу изјавило само лице коме је изрече-

на дисциплинска санкција, првостепена одлука се не може изменити на његову штету. Жалбено веће може изрећи све санкције предвиђене Законом о спречавању допинга у спорту, Светским антидопинг кодексом и правилима надлежне националне спортске асоцијације, у границама општег минимума и максимума (чл. 83. ПУОД).

Жалбено веће ће одлуком одбити жалбу као неосновану и потврдити првостепену одлуку кад утврди да не постоје разлози због којих се одлука побија, нити постоји повреде поступка која је утицала на исправно решавање предмета спора. Жалбено веће ће уважити жалбу и одлуком преиначити првостепену одлуку када утврди да су одлучне чињенице у првостепеном поступку утврђене и да с обзиром на утврђено чињенично стање, треба донети другачију одлуку или ако сматра да постоје такве повреде материјалног права које се могу отклонити без укидања првостепене одлуке, или кад нађе да приликом одмеравања казне нису узете у обзир све околности које утичу на правилно одмеравање казне или кад околности које су узете у обзир нису правилно оцењене. Првостепена одлука ће се преиначити кад се утврди да је првостепени орган погрешно оценио исправе и доказе које није сам извео, а одлука је заснована на тим доказима (чл. 84. ПУОД). У образложењу одлуке Жалбено веће је дужно да оцени жалбене наводе и указаће на повреде материјалног права које је узело у обзир по службеној дужности (чл. 85. ПУОД). Кад Жалбено веће поводом ма чије жалбе изјављене против првостепене дисциплинске одлуке утврди да су разлози због којих је донео одлуку у корист окривљеног корисни и за којег од окривљених који није изјавио жалбу или није изјавио у том правцу, поступиће по службеној дужности као да таква жалба постоји (чл. 86. ПУОД).

Одлука донета у жалбеном поступку је коначна и постаје правоснажна уручењем странкама (чл. 87. ПУОД).

Надлежна међународна спортска асоцијација, Олимпијски комитет Србије и Светска антидопинг агенција имају право да присуствују поступку пред Жалбеним већем Антидопинг одбора, у својству посматрача (чл. 90. ПУОД).

Трошкове поступка сноси лице које је учинило повреду антидопинг правила (иста правила важе и за трошкове првостепеног и жалбеног поступка). Приликом подношења тужбе и жалбе, подносилац је, осим кад је подносилац сам АДАС, дужан да положи АДАС 200,00 ЕУР-а, у динарској противвредности, на име регистрационих трошкова за рад Секретаријата Антидопинг одбора, као и износ који на име трошкова поступка одреди председник Антидопинг одбора. Ако у поступку као супарничари учествује више од две странке, за сваку додатну странку регистрациони трошкови се повећавају за 10% (чл. 92. ст. 1–3. ПУОД).

Висина трошкова поступка одређује се до 1500 ЕУР-а, у динарској противвредности на дан уплате, по званичном курсу Народне банке Србије. Наведеним износом подмирују се, по правилу, сви трошкови АДАС и Антидопинг одбора у одређеној правној ствари, осим трошкова у вези вршења појединих процесних радњи (чл. 93. ПУОД). Ако се у току даљег поступка покаже да је првобитно одређен износ недовољан за покриће трошкова поступка, председник Антидопинг одбора донеће закључак о накнадним износима, који треба да буду положени. Ако странка у року од 15 дана по позиву не уплате трошкове поступка, сматра се да је тужба, односно жалба повучена (чл. 92. ст. 4. и 5. ПУОД). За издатке у вези са вршењем појединих процесних радњи, односно извођењем доказа, одговарајући износ полаже унапред странка која подноси предлог. Износ који треба положити одређује закључком надлежно веће. За издатке проузроковане процесним радњама које је наредило веће, закључком већа одређује се која ће странка положити потребан износ (чл. 94. ПУОД). Ако подносилац захтева повуче жалбу, део уплаћених средстава вратиће му се: 1) пре образовања Већа - 50%; 2) по образовању Већа а пре заказивања усмене расправе (по правилу у жалбеном поступку нема усмене расправе) или прве размене поднесака - 20%. По првој размени поднесака наведена средства се не враћају. Закључак о враћању дела уплаћених средстава доноси председник Антидопинг одбора. Средства уплаћена на име регистрационих трошкова за рад Секретаријата Антидопинг одбора, не враћају се (чл. 96. ПУОД). Одлуком надлежног већа одређује се коначан износ трошкова поступка и одлучује која странка сноси и колике трошкове спора. При одлучивању који ће се трошкови накнадити странци, узимају се у обзир само они трошкови који су били потребни ради вођења и окончања спора. Странка која у целини изгуби спор дужна је да противној странци накнади трошкове које је тражила. Ако странка делимично успе у спору, сноси сразмерни део трошкова друге стране. Странка је дужна да независно од исхода спора накнади противној странци трошкове које је проузроковала својом кривицом или случајем који се њој догодио (чл. 97. ПУОД).

3. Право на судску заштиту

Када је у питању допинг контрола у Републици Србији, лица чија се одговорност утврђује због повреде антидопинг правила не могу водити судски спор против одлука које доносе надлежне антидопинг организације (АДАС и националне спортске асоцијације). Према члану 30. ст. 1. тач. 5) ЗСД, жалба на првостепену одлуку националне спортске асоцијације

подноси се искључиво Антидопинг агенцији Републике Србије, осим случаја када се упућује надлежној међународној спортској арбитражи у вези антидопинг прекршаја на међународним такмичењима која се одржавају на територији Републике Србије. Против одлука Антидопинг агенције, пак, није могуће покренути судски спор (чл. 30. ст. 3. ЗСД).

Према Антидопинг закону Аустралије приговори који би се односили на спровођење и утврђивање резултата допинг теста могу се поднети управном суду који доноси коначну одлуку (чл. 15. 4). Одлуку о санкцијама доноси надлежни савез, и против те одлуке није могуће водити судски спор јер је законом утврђена надлежност Спортског арбитражног суда (Лозана) или специјалног Комитета.[104]

Како је према Закону о спречавању допинга у спорту изузетно могуће да о жалби одлучује међународна спортска арбитража, одређени ниво судске заштите постоји у вези са *судским испитивању арбитражне одлуке по захтеву за признавање стране арбитражне одлуке*. Према чл. 64. ст. 2. Закона о арбитражи Републике Србије (ЗА), страна арбитражна одлука има снагу домаће правноснажне судске одлуке пошто је призна надлежни суд Републике. Страна арбитражна одлука је одлука коју је донео арбитражни суд чије је место ван Републике. О признању и извршењу стране арбитражне одлуке одлучује суд одређен законом, а месно је надлежан суд на чијем подручју треба спровести извршење. О признању стране арбитражне одлуке суд може да решава као о претходном питању у извршном поступку. Одредбе Закона о арбитражи не искључују примену одредаба закона који уређује извршни поступак о надлежности за одлучивање о привременим мерама и њиховом извршењу. Поступак признања и извршења покреће се пред судом захтевом уз који странка прилаже: 1) изворну арбитражну одлуку или њен оверени препис; 2) споразум о арбитражи или документ о њеном прихватању у изворнику или овереном препису, и 3) оверен превод стране арбитражне одлуке и споразума о арбитражи на језик који је у службеној употреби пред надлежним судом (чл. 65. ЗА).

Признање и извршење стране арбитражне одлуке може се одбити, на захтев странке против које се оно тражи, само ако та странка поднесе доказ да: 1) споразум о арбитражи није пуноважан по праву које су странке споразумом одредиле или по праву државе у којој је та одлука донета; 2) странка против које је арбитражна одлука донета није била уредно обавештена о именовању арбитра или о арбитражном поступку или из другог разлога није могла да изнесе своја средства; 3) се одлука односи на спор који није био обухваћен споразумом о арбитражи или су

[104] Ibid., стр. 44.

одлуком прекорачене границе тог споразума. Ако се утврди да се део одлуке којим су прекорачене границе споразума о арбитражи може одвојити од осталог дела одлуке, могуће је делимично одбијање признања и извршења те одлуке; 4) арбитражни суд или арбитражни поступак нису били у складу са споразумом о арбитражи или ако таквог споразума нема, у складу са правом државе у којој је место арбитраже; 5) одлука још није постала обавезујућа за странке или је ту одлуку поништио или обуставио од извршења суд државе у којој или на основу чијег права је одлука донета. Надлежни суд ће одбити признање и извршење арбитражне одлуке ако утврди да: 1) по праву Републике предмет спора није подобан за арбитражу, или 2) су дејства арбитражне одлуке у супротности са јавним поретком Републике (чл. 66. ЗА).

Суд пред којим се тражи признање и извршење стране арбитражне одлуке може да, ако оцени да је потребно, одложи доношење своје одлуке ако је покренут поступак за поништај или за обуставу извршења те одлуке у држави у којој је одлука донета или на основу чијег је права донета, до окончања тог поступка. Суд пред којим се тражи признање и извршење стране арбитражне одлуке може да, на захтев странке, услови доношење одлуке о одлагању поступка признања и извршења полагањем одговарајућег обезбеђења од стране противне странке (чл. 67. ЗА). Одлука суда о признању и извршењу стране арбитражне одлуке мора бити образложена. Против одлуке суда о признању и извршењу стране арбитражне одлуке може се изјавити жалба у року од 30 дана од дана њеног достављања. Одредбе закона који уређује извршни поступак примењују се и на признање стране арбитражне одлуке, када је о признању одлучено као о претходном питању у извршном поступку (чл. 68. ЗА).

Када је у питању могућност судске заштите треба имати у виду и право на *уставну жалбу Уставном суду Србије* према чл. 170. Устава Републике Србије. О томе видети коментар уз чл. 30. ст. 3.

Искључење могућности замене или манипулације допинг узорком – став 4.

Основно правило у поступку допинг контроле јесте да она мора бити тако организована и спроведена да је искључена свака могућност замене узорака или манипулације било какве врсте. Посебно је важно да се у поступку контроле у потпуности заштите сва лична права спортисте.

Светски антидопинг кодекс у чл. 21.1 посебно апострофира следеће обавезе спортиста у вези допинг контроле:

- Да буду добро упознати да поштују одговарајуће елементе антидопинг политике и правила усвојена у складу са Кодексом.

- Да буду на располагању ради узимања узорака.
- Да сносе одговорност за оно што уносе и користе.
- Да обавесте медицинско особље о својој обавези да не користе забрањене супстанце и забрањене методе и да су дужни да се увере у то да било каква добијена медицинска терапија није у супротности са антидопинг политиком и правилима усвојеним у складу са Кодексом.

Пракса је показала да у допинговању спортиста веома често учествују и лица из његовог тзв. тима за подршку (тренер, лекар, и др.). Светски антидопинг кодекс у чл. 21.2. наглашава и њихову улогу и одговорност:

- Да буду упознати и да поштују све сегменте антидопинг политике и антидопинг правила која се односе на њих или на спортисту у чијем су помоћном особљу.
- Да сарађују са програмом тестирања спортиста.
- Да искористе свој утицај на вредности и понашање спортисте с циљем подстицања антидопинг ставова.

Контрола на такмичењима и ван такмичења, најављено и ненајављено – став 5.

Допинг контрола се може организовати како на такмичењима (једна једина трка, утакмица, игра или такмичење) тако и изван такмичења. Контрола може бити најављена и ненајављена. На спортским такмичењима са допинг контролом се почиње по окончању такмичења, односно проглашењу победника.

Према чл. 5. Правилника о допинг контроли на такмичењима и изван такмичења, под допинг контролом изван такмичења подразумева се свака допинг контрола која није допинг контрола на такмичењу. Уколико није другачије утврђено правилима надлежне међународне спортске асоцијације, допинг контрола на такмичењу је свака контрола код које се спортиста бира за допинг контрола у вези са учешћем на одређеном спортском такмичењу.

Према Дефиницијама из Кодекса, ненајављена допинг контрола је она о којој спортиста није био претходно обавештен и која подразумева да се спортиста налази под сталним надзором од тренутка када је добио обавештење до тренутка давања узорка.

Антидопинг правила међународних спортских асоцијација такође утврђују могућност спровођења допинг контроле како на такмичењима тако и изван такмичења. Нека до тих правила су:

- Према FIBA антидопинг правилима, допинг контрола се обавезно спроводи на следећим такмичењима: Олимпијске игре и Олимпијски квалификациони турнири за жене и мушкарце; Светски шампионати за жене и мушкарце; Светски шампионати за младе играче и играчице, и јуниоре и јуниорке; Континентални шампионати за мушкарце жене, ако Комисија FIBA зоне има капацитете (средства) да спроведе тестирања; званичним FIBA куповима и турнирима за клубове, ако организационо тело има капацитете да спроведе тестирања; националним шампионатима, ако национална федерација има капацитете да спроведе тестирања.
- Обавеза је чланица IAAF да у своје статуте унесу одредбе о: спровођењу допинг контроле изван такмичења и периодичном обавештавању IAAF о резултатима тих контрола; овлашћењу IAAF да спроводе допинг контролу на националним шампионатима или сличним такмичењима. Процедура тестирања изван такмичења регулише се Упутством о процедурама за допинг контролу. Ниједном спортисти се неће допустити учешће на националним шампионатима уколико није сагласан са тестирањем изван такмичења, како националне федерације тако и IAAF. На захтев IAAF одговарајућа национална федерације ће затражити од одређеног спортисте да без одлагања информише националну федерацију или IAAF о релевантним подацима везаним за боравак спортисте (укључујући и промену адресе, одсуство из места дуже од три дана и др.). Обавеза је сваког члана и сваког функционера националне федерације да асистира IAAF при тестирању изван такмичења.
- Спровођење антидопинг контроле је обавезно на свим светским и званичним такмичењима у надлежности FIVB. Допинг контрола може да се спроведе у било којој етапи такмичења и било ком мечу. Број контрола се одређује и Правилима конкретног такмичења, у складу са одлуком Управног одбора FIVB, на препоруку Медицинске комисије. FIVB је овлашћена да спроведе антидопинг контролу на међународним одбојкашким такмичењима или у припремном периоду када су играчи регистровани за учешће на одбојкашком или одбојка на песку међународном такмичењу. За време овог периода, FIVB организује антидопинг контролу било директно или у сарадњи са Светском антидопинг агенцијом. FIVB спроводи антидопинг тестирања на такмичењу у сарадњи

са локалним организатором. Листу играча регистрованих за учешће на међународном одбојкашком такмичењу FIVB доставља Светској антидопинг агенције, уобичајено 3 месеца пре такмичења, ради организовања од стране WADA тестирања ван такмичења. Изван овог периода, сваки национални Олимпијски комитет и национална одбојкашка федерација су одговорни за исправност својих играча и поштовање етике у одбојкашком спорту.

– Уколико УЕФА наложи спровођење допинг контроле изван утакмице, допинг контролор се представља вођи или заступнику вође делегације дотичне екипе и разматра са њим, тимским лекаром и по могућству тренером о поступку допинг контроле. Вођа делегације предаје допинг контролору актуелну листу играча који учествују на тренингу (тренинг камп): На листи се налазе и играчи који су у тренутку спровођења допинг контроле одсутни, с тим да се допинг контролори саопштавају разлози одсутности тих играча и време доласка или повратка играча у тренинг камп. Допинг контролор одлучује да ли ће и ти играчи учествовати у извлачењу за допинг контролу. Допинг контролор предаје тимском лекару формулар Д3 у који ће он након разговора са играчима унети све медикаменте које су употребљавали. У присуству два представника дотичне екипе и асистента контролора, допинг контролор извлачи из непрозирне торбе четири броја која одговарају званичној листи играча, и играчи са тим бројевима су обавезни да се подвргну допинг контроли. Уколико је један или више извучених играча болестан или повређен, допинг контролор одлучује да ли се тај играч упркос томе мора подврћи допинг контроли или ће бити замењен другим већ извученим или додатно извученим играчем.

Допинг контрола изван такмичења

Допинг контрола је доста дуго вршена само на такмичењима. Међутим, појава анаболика проузроковала је нужност да се контрола врши и изван такмичења, јер ове супстанце није могуће више доказати на дан такмичења уколико је спортиста благовремено престао претходно да их узима. „Класична“ допинг средства, као на пример амфетамин, морају се, међутим, због њиховог ограниченог времена дејства, испитивати искључиво на дан такмичења.

Под појмом „изван такмичења“ подразумева се било које време ван такмичења, као на пример, тренинг, после тренинга, викендом, ван сезоне тренинга.

Контрола може бити најављена и ненајављена. Контрола са обавештењем се врши тако што се спортиста информише о месту и времену контроле - писмено, телефоном или усмено. Контрола изван такмичења мора бити организована тако да између обавештења спортисте и почетка контроле прође што је могуће мање времена, а по правилу не више од неколико сати (на пример, према правилима Немачког спортског савеза не више од 6 сати). Ненајављена контрола се врши без претходног обавештења спортисте, на приме, за време тренинга.

Контрола изван такмичења се обавља као редовна планска контрола, ванредна ад хок контрола, и као контрола на захтев спортског савеза, односно спортисте. Ванредна контрола се предузима нарочито у случајевима када постоји сумња да неки спортиста користи допинг. Слично решење садржи и чл. 13. ст. 2. ЗСД у коме је утврђено да се контрола изван такмичења спроводи: на основу периодичног плана контроле; на основу посебне одлуке Антидопинг агенције; на образложени захтев спортисте или надлежног спортског савеза; на захтев спортског инспектора.

Допинг контрола изван такмичења, по правилу, не може да се спроводи ноћу, односно мора да почне после 7,00 ујутру и да се оконча пре 23,00 сата.

У погледу самог поступка допинг контроле ван такмичења нема битније разлике у односу на контролу на такмичењима, а изузеци су везани само за техничку страну спровођења контроле „на терену“.

Технике за детектовање допинг средстава – став 6.

Допинг контрола се, по правилу, спроводи узимањем узорака урина, али се практикују и тестови крви и друге ауторизоване технике за детектовање забрањених супстанци и метода (анализа косе, зноја и др.). На међународним такмичењима процедура која подразумева узимање узорака крви примењује се само уз сагласност спортисте. У том циљу, наступ спортисте на такмичењу на коме се спроводи допинг контрола условљен је, по правилу, давањем сагласности унапред за узимање узорака крви. Правила појединих савеза утврђују право савеза да захтева да се тестирање спроведе и на било којој другој телесној течности, уколико напредовање у откривању забрањених супстанци покаже да би такве анализе биле од помоћи.

Члан 8.

Допинг контрола може се спроводити само од стране овлашћених и квалификованих контролора, односно од стране лица која поседују легитимацију издату од стране Антидопинг агенције или коју је та агенција признала као еквивалентну.

Допинг контролори

Овим чланом је приписано да допинг контролу на територији Републике Србије могу да спроводе само овлашћена и квалификована лица (допинг контролори), односно лица која поседују легитимацију издату од стране АДАС или коју је та агенција признала као еквивалентну. У члану 30. ст. 1. тач. 3. ЗСД утврђено је да Антидопинг агенција именује стручна лица овлашћена за обављање допинг контроле (контролоре), установљава и издаје им легитимације и брине се о њиховом сталном стручном усавршавању. Допинг контролоре именује Управни одбор АДАС (чл. 34. ст. 1. тач. 8. ЗСД).

У упоредном праву је опште прихваћено да спровођење контроле на такмичењима врше лица која су на то овлашћена (акредитована) од стране надлежне антидопинг организације. По правилу су то лекари, а у сваком случају је реч о лицима која имају одговарајуће образовање и која су посебно обучена за обављање допинг контроле. Број контролора који се ангажује у конкретном случају зависи од тога да ли је реч о тестирањима на такмичењима или ван такмичења, а од значаја је и величине такмичења. На такмичењима уз главног контролора увек иде један или два асистента, а тестирања ван такмичења често спроводи само један контролор. Ако је спровођење допинг контроле поверено појединачном допинг контролору, он мора да буде лекар и истог пола као и спортиста.

Међународни стандарди за тестирање Светске антидопинг организације утврдили су у Анексу Г одређене обавезе у вези квалификације, тренинга, акредитације, поновне акредитације и делегације званичника антидопинг организација који спроводе допинг контролу. Антидопинг организација је обавезна да установи систем акредитовања и поновног акредитовања лица овлашћених за узимање узорака (Sample Collection Personnel), која морају да имају одговарајуће квалификације и да прођу одговарајући тренинг. Према чл. Г.5.3. *Упутстава за регрутовање, тренинг, акредитацију и реакредитацију лица која узимају узорке* (верзија 2.0, јули 2006), акредитација допинг контролора треба да буде важећа максимално две године. Допинг контролор који није учествовао у до-

пинг контроли у години која претходни реакредитацији треба да понови цео тренинг програм. Препорука је, иначе, да допинг контролор треба да има у току 6 месеци најмање 3 узимања узорака.

У чл. 5.1.1. Упутстава за регрутовање, тренинг, акредитацију и реакредитацију лица која узимају узорке утврђени су критеријуми које морају да испуњавају кандидати за допинг контролоре. Они минимално морају да поседују следеће атрибуте: способност да демонстрирају одговорно и професионално понашање; способност да следе процедуре и протоколе; способност за ефективно комуницирају (усмено и писмено) на националном језику земље у којој се спроводи допинг контрола; способност да решавају проблеме; способност да чувају поверљиве информације, способност да раде у стресним ситуацијама; одсуство сукоба интереса у погледу спортиста и/или спорта у којима ће се спроводити тестирања; упознатост са дужностима допинг контролора; мора бити пунолетан; не сме имати криминални досије. Поред овог пожељно ја да има: високо образовање; познавање националне спортске заједнице и/или специфичног спорта; знање страних језика; ранија искуства са допинг контролом; важећу возачку дозволу; преданост борби против допинга у спорту.

Међународни стандарди за тренинг кандидата за допинг контролоре и тренинг током акредитационог периода регулисан је чл. 5. 2. и 5.3. Упутстава за регрутовање, тренинг, акредитацију и реакредитацију лица која узимају узорке. Тренинг мора да обухвати и теоријске и практичне аспекте обавеза допинг контролора и узимања узорака. Кроз тренинг допинг контролор мора да стекне комплетно теоријско разумевање процеса узимања узорака и функционисања антидопинг организације и практичне способности и сам исправно обави узимање узорака. Тренинг се завршава писменим (провера теоријских знања) и усменим испитом (провера практичних знања). Након што је допинг контролор акредитован, пре него што истекне период важења акредитације допинг контролор треба да учествује у реакредитационом тренингу, који има и теоријске и практичне елементе.

Према подацима из националних извештаја за 2004. годину земаља потписница Европске конвенције против допинговања у спорту, поднетих Групи за праћење Конвенције, квалификовани допинг контролори су на територији земаља потписница Конвенције везани за националне антидопинг организације, подлежу систему тренирања за узимање узорака и посебној регистрацији, најчешће имају медицинску квалификацију и независни су од спортских организација. Број регистрованих контролора варира од земље до земље, као што варира и број контрола које

долазе на једног контролора. Примера ради[105]: Аустралија – 28 (236,25); Аустрија – 60 (22,10); Бугарска – 10 (34,10); Канада – 80; Хрватска – 8; Чешка – 46; Данска – 32 (51,88); Финска – 38 (52,24); Француска – 580; Немачка – 42; Јапан – 300; Луксембург – 20 (6,75); Норвешка – 55 (56,22); Русија – 7; Румунија – 16 (94,25); Словенија – 10 (32,60); Шпанија – 396; Швајцарска – 46 (41,70); Велика Британија – 94 (64,10); УСА – 86 (93,62).

Именовање допинг контролора и њихов рад ближе је регулисан чл. 35. и 36. Статута АДАС и Правилником о допинг контроли на спортским такмичењима и изван такмичења. Према чл. 35. Статута АДАС, за допинг контролора може бити именовано само лице са одговарајућим медицинским образовањем. За допинг контролоре именује се одговарајући број жена. На престанак дужности допинг контролора сходно се примењује одредбе Статута (члан 14) које се односе на престанак дужности чланова Управног одбора. Именовани допинг контролори образују Одбор за допинг контролу Антидопинг агенције. Председника Одбора за допинг контролу именује директор Антидопинг агенције, у сарадњи са председником Управног одбора. Одбор за допинг контролу разматра питања везана са организовање и спровођење допинг контроле и даје предлоге надлежним органима Антидопинг агенције за доношење аката и предузимање мера из њихове надлежности. Одбор за допинг контролу даје и предлоге Управном одбору и директору АДАС у вези стручног оспособљавања и усавршавања допинг контролора (чл. 36. Статута АДАС).

До краја 2007. године АДАС је обавила обуку и именовала укупно 37 допинг контролора: проф. др Драган Радовановић; др Сања Мазић; др Ненад Дикић; др Марија Дабетић; др Јелена Сузић; др Ђорђе Ћурчић; др Никола Хајдер; др Небојша Митровић; др Сергеј Остојић; др Аднађевић Сања; др Бановић Марко; др Буквић Жељко; др Вучелић Мирко; др Гаћеша Милица; Мр пх Гавриловић Ивана; др Димитријевић Небојша; др Ђорђевић Никић Марина; др Зисић Катарина; др Јанковић Марија; др Крцалић Весна; др Малићевић Сеад; мр пх Милановић Бојан; др Милковић Предраг; др Митровић Јелена; др Облаковић Бабић Јелена; др Опанковић Ана; др Палибрк Вук; др Пурић Селена; др Радивојевић Ненад; др Радојевић Срђан; др Стефановић Милица; др Ћирић Александар.

Према чл. 16. ПДК, за допинг контролора се именује лице са одговарајућим медицинским образовањем, које је претходно завршило обу-

[105] Први број је број контролора а број у загради је колико један контролор годишње обави допинг контрола (узимања узорака).

ку за допинг контролоре коју је организовала АДАС, Светска антидопинг агенције или друга одговарајућа антидопинг организација. Допинг контролор се именује на период од две године и може бити поново именован. Допинг контролор је обавезан да учествује у стручном усавршавању које организује АДАС или на које га упути АДАС. У случају неоправданог неучествовања, директор АДАС је обавезан да поднесе предлог Управном одбору за разрешење допинг контролора. Програм обуке утврђује Управни одбор АДАС, у складу са стандардима и препорукама Светске антидопинг агенције

Управни одбор АДАС утврђује изглед легитимације допинг контролора и легитимације других службених лица Антидопинг агенције, а одлучује и о признавању легитимација допинг контролора које није издала Антидопинг агенција (чл. 15. тач. 16. и 17. Статута АДАС). Легитимације допинг контролорима издаје директор АДАС (чл. 22. тач. 6. Статута АДАС). Право је директора и да предлаже именовање и разрешење допинг контролора (чл. 22. тач. 22. Статута АДАС).

Према чл. 9. ПДК, допинг контролору се, у циљу представљања, издаје службена легитимација, непосредно пре вршења допинг контроле и других службених овлашћења која имају у складу са Законом о спречавању допинга у спорту и општим актима АДАС. Допинг контролор се представља пре почетка примене допинг контроле показивањем службене легитимације лицу, према коме се примењује допинг контрола. Допинг контролор приликом спровођења допинг контроле носи око врата и идентификациону картицу, чији изглед утврђује Управни одбор АДАС, осим ако му на такмичењу већ није додељена одговарајућа идентификациона картица од стране организатора такмичења.

Службену легитимацију допинг контролора чине образац службене легитимације и службена значка, који се носе у дводелним кожним корицама на склапање црне боје, димензија 219 x 78 мм која се језичком затвара. Службена значка је фиксирана на унутрашњу страну кожних корица, а у другом делу корица налази се отвор од провидне фолије димензија 78 x 55 мм за образац службене легитимације. Службена значка је израђена у облику стилизованог штита златно жуте боје, димензија 83 x 63 мм у чијем се центру налази грб Републике Србије. На горњем делу штита пише „Антидопинг агенција Републике Србије“, а у доњем делу на енглеском језику „Anti-Doping Agency of Serbia.“ Насловна страна легитимације у горњем делу на средини садржи знак АДАС, а испод њега текст који гласи „СЛУЖБЕНА ЛЕГИТИМАЦИЈА ДОПИНГ КОНТРОЛОРА“. На првој унутрашњој страни легитимације налази се текст који гласи: „ДОПИНГ КОНТРОЛОР“, место за фотографију контролора величине 3,5 x 2,8 мм, место за печат, а испод тога име и презиме контро-

лора, број његове личне карте, регистарски број, место и датум издавања и потпис овлашћеног лица. Друга унутрашња страна легитимације садржи текст који гласи: „Допинг контролор има права и дужности утврђене Законом о спречавању допинга у спорту („Сл. гласник РС“, бр. 101/2005), Статутом Антидопинг агенције („Сл. гласник РС“, бр. 20/06) и Правилником о допинг контроли на спортским такмичењима и изван спортских такмичења („Сл. гласник РС“, бр. 32/2007). Покушај ометања допинг контролора биће санкционисан у складу са чланом 50. став 1. тачка 1. Закона о спречавању допинга у спорту“ (чл. 11. ПДК).

Лице које поседује издату легитимацију допинг контролора дужно је да је користи искључиво у сврху због које је издата. Допинг контролор који престане да обавља послове због којих му је издата легитимација, дужан је да је врати АДАС. Уколико допинг контролор изгуби легитимацију или на други начин остане без легитимације дужан је одмах, а најкасније у року од три дана да писмено обавести директора АДАС, који ће легитимацију огласи неважећом у „Службеном гласнику Републике Србије“, а након тога ће му се издати нова легитимација (чл. 12. и 13. ПДК).

Дужности допинг контролора у вези спровођења допинг контроле регулисане су чл. 30. ПДК. Они су дужни да:

– не предузимају допинг контролу ако постоји неки сукоб интереса у односу на резултат допинг контроле;
– саопште, лично или у изузетном случају телефоном, спортисти да је изабран за допинг контролу, и да се мора подвргнути допинг контроли (уколико је спортиста усмено обавештен, накнадно му се уручује писмено обавештење);
– провери да ли је потребно обавештење трећег лица о допинг контроли пре обавештења спортисте, што ће постојати у случају малолетног спортисте и ако инвалидитет спортисте то захтева;
– да саопште спортисти место допинг контроле, односно где се налази DCS;
– осигурају да не постоји никаква могућност за манипулацију при давању узорака;
– саопште назив институције (АДАС) у чије име спроводе допинг контролу;
– упознају спортисту са његовим правима и обавезама;
– саопшти спортистима да се од тренутка обавештења о допинг контроли па до закључења допинг контроле не смеју удаљавати из видног поља допинг контролора, односно овлашћеног ескорта;
– имају одговарајућу легитимацију издату од стране АДАС и/или коју је она признала као еквивалентну, и њом се легитимишу спортисти, а

на захтев спортисте или његовог законског заступника и да свој идентитет додатно документују личном картом (пасошем);
- пре спортског такмичења посете спортски објекат, односно организатора такмичења и информишу одговарајуће службено лице (нпр. техничког делегата) о потребама допинг контроле и да се увере да је DCS адекватно опремљена;
- се увере да је АДАС и/или међународна спортска асоцијација послала све формуларе и китове за допинг контролу и да воде рачуна о сигурности истих;
- обезбеде, уколико је неопходно, спортистима пратиоце (ескорте) до места за давање узорка, односно DCS, који поседују одговарајућу идентификацију (акредитацију) и упознати су са планом такмичења и распоредом просторија у спортском објекту;
- се увере да су спортисти и њихови пратиоци разумели која ће се врста узорка узети и каква је процедура узимања узорка;
- дозволе спортистима да се адекватно рехидрирају пре давања узорка;
- омогуће спортисти да самостално изабере посуду за узимање узорка и кит;
- омогуће спортисти да са собом поведе једног пратиоца и, ако је потребно, преводиоца;
- омогуће на захтев малолетног спортисте присуство његовог законског заступника при давању узорка, при чему законски заступник неће директно надзирати давање узорка урина, осим ако спортиста то жели;
- надгледају узимање узорака у станици за допинг контролу;
- тачно и потпуно испуне сву документацију на одговарајућим формуларима (обрасцима);
- прихвате и нотирају све жалбе и приговоре на нерегуларности у вези са процедуром допинг контроле и о томе известе АДАС и/или међународну спортску асоцијацију;
- одузму све предмете који су коришћени или за које постоји сумња да су коришћени у повреди антидопинг правила и на други погодан начин осигура прибављање доказа о повреди антидопинг правила;
- обавесте спортисту, ако одбије да прими или потпише обавештење о допинг контроли или изјави да неће доћи на допинг контролу (уз уписивање одбијања спортисте у одговарајући формулар), о његовој обавези да се подвргне допинг тесту, укључујући и објашњење спортисти да ће уколико одбије да се подвргне тестирању сматрати као да је на тесту био позитиван и да самим тим може сносити санкције.

Члан 9.

Организација у којој се спроводи допинг анализа мора поседовати важећу хомологацију издату од стране овлашћеног међународног органа или организације (Светске антидопинг агенције), а у поступку допинг контроле узете узорке мора складиштити, њима руковати и анализирати их у складу с одредбама овог закона и одговарајућим међународним стандардима одобреним од стране Светске антидопинг агенције.

Организације у којима се спроводи допинг анализа и аналитичке методе

Овим чланом су утврђена два правила: 1) анализу узетих допинг узорака може обавити само организација која поседује важећу хомологацију издату од стране Светске антидопинг агенције; 2) организација која врши анализу допинг узорака, узете узорке мора складиштити (чувати), њима руковати и анализирати их у складу са Законом о спречавању допинга у спорту и одговарајућим међународним стандардима одобреним од стране Светске антидопинг агенције.

Према чл. 30. ст. 1. тач. 4) ЗСД, Антидопинг агенција Републике Србије одређује организацију у којима ће се обавити анализа допинг узорака спортиста. Давање овлашћења је у надлежности Управног одбора АДАС (чл. 34. ст. 1. тач. 7). У 2006. и 2007. години анализа узорака који су узимани од спортиста у Србији вршено је у акредитованој аустријској лабораторији (Seibersdorf – Austrian Research Centers GmbH – ARC Doping Control Laboratory). У Републици Србији нема акредитованих лабораторија. Проблем није у квалификованим кадровима већ у одговарајућој опреми (око 3 милиона евра) и простору и осигурања одговарајућих протокола безбедности.

Анализу узетих узорка може обавити лабораторија, односно организација која је на то овлашћена од стране надлежног међународног спортског савеза, односно националне антидопинг организације и која има важећу хомологацију издату од стране Светске антидопинг агенције. Узорке који јој се доставе, лабораторија мора лагеровати, са њима руковати и анализирати их у складу са стандардима који важе за „Good-Labaratory-Practice (GLP)“. Број лабораторија које су овлашћене на вршење анализе допинг узорака је веома мали. То ствара додатни проблем у спровођењу допинг контроле и надлежно национално тело за борбу против допинговања у спорту мора обезбедити да се послом стручног слања и администрације узетих узорака бави искључиво квалификована

организација.[106] Према правилима Светске антидопинг агенције акредитована лабораторија мора да испуњава Међународне стандарде за лабораторије утврђене од стране Агенције. У прилогу је дат списак акредитованих лабораторија у 2004. години.

Лабораторија мора да испуњава и одређене ISO стандарде. Лабораторија може да бира да ли ће бити акредитована за ISO/IEC 17025 или сертификована за ISO 9001, или за оба, с тим да су процеси акредитовања и сертификовања две одвојене акције.

Према чл. 6. Кодекса, узорци за допинг контролу морају бити анализирани у складу са следећим принципима:

- Употреба одобрених лабораторија – Узорци за допинг контролу се анализирају једино у лабораторијама акредитован од стране WADA или које WADA одобри на други начин. Избор WADA акредитованих лабораторија у којима се анализирају узорци врши искључиво антидопинг организација одговорна за вођење резултата. Повреда антидопинг правила из члана 2.1 (присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера) може се установити само од стране лабораторија које је акредитовала или специјално овластила WADA. Повреда антидопинг правила из других чланова Кодекса може се установити и користећи аналитички узорак друге лабораторије, док год је резултат поуздан;
- Супстанце које могу бити откривене – Узорци за допинг контролу се анализирају да би се открили забрањене супстанце и забрањени методи, идентификовани на Листи забрањених средстава, и друге супстанце које је WADA ставила под програм надзора, или да би антидопинг организације формирале базу релевантних података везаних за узорке урина и крви спортиста и друго, укључујући ДНК или генске профиле, у сврхе антидопинг контроле. На пример релевантни подаци могу бити коришћени да усмере циљано тестирање, или као додатни доказни материјал у случају повреде антидопинг правила из члана 2.2. (коришћење забрањене супстанце) или у обе сврхе – чл. 6. 2. Кодекса;
- Истраживање о узорцима – Ниједан узорак не може се користити за било које друге сврхе осим као што је описано у члану 6.2 Кодекса, без писменог одобрења спортисте. Узорци коришћени у

[106] Процедура допинг контроле је детаљно утврђена (описана) следећим препорукама Сталне групе за праћење примене Европске конвенције против допинговања у спорту: Recommendation No. 1/95 on Standard Urine Sampling Procedures for Doping Control in and out of Competition; Recommendation No. 1/98 on standard operating procedures at doping control laboratories; Recommendation No. 3/98 on blood sampling for doping medical controls

друге сврхе осим оних описаних у 6.2 морају имати потпуно уклоњене идентификационе информације о спортисти тако да његов идентитет буде сакривен и заштићен;

- Стандарди за анализу узорака и извештавање – Лабораторије врше анализу узорака и извештавају о резултатима у складу са међународним стандардима за лабораторијске анализе;
- Узорци могу бити поново тестирани у сврхе из члана 6.2 искључиво по налогу антидопинг организације која је прикупила узорак или WADA. Околности и услови за поновно тестирање узорака морају бити у складу са међународним стандардом за лабораторијску анализу (чл. 6.5. Кодекса). Иако је овај члан нови, антидопинг организације су и пре имале овлашћење да врше поновно тестирање узорака. Међународни стандарди за лабораторијску анализу или нови технички документи који су направљени као део међународних стандарда ће хармонизовати процедуре за поновна тестирања.

Аналитичке методе

Најзначајније аналитичке методе које се у лабораторијама користе у циљу откривања примене допинга јесу:

- Радиоимунолошке анализе – radioimmunoassay (RIA);
- Масена спектрофотометрија – mass spectrometry (MS);
- Гасно-течна хроматографија – gas liquid chromatography (GLC);
- Течна хроматографија високог учинка – high performance liquid chromatography (HPLC);
- Гасна хроматографија комбинована са масеном спектрофотометријом – gass chromatography / mass spectrometry (GC/MS).[107]
- Изотопска масена спектрофотометрија - IRMS
- Immunoassay equipment;
- Додатна или алтернативна средства препоручена од стране WADA, у складу са новим научним открићима.

[107] Драгољуб Јовановић – Драган Радовановић, Допинг и спорт, Ниш, 2001, стр. 93; Ово је најзаступљенији метод, у коме гасна хроматографија служи као техника за пречишћавање, а масена спектрометрија за идентификацију забрањене супстанце.

Поступак анализе узорака

У лабораторији се анализира А узорак. Бочица са Б узорком се чува у фрижидеру. Анализа узорака треба да се изврши што је пре реално изводљиво након пристизања узорака у лабораторију или мобилну јединицу за тестирање. На захтев надлежног спортског савеза, односно националне антидопинг организације може бити одређен фиксни временски рок за одређену анализу. Приступ лабораторији или мобилној јединици за тестирање ограничен је на квалификовано особље, на представнике надлежног спортског савеза и неке друге овлашћене посматраче. При анализирању узорака да би се утврдило да ли су коришћене забрањене супстанце или примењивани забрањени поступци, лабораторија може користити било који метод или протокол за који сматра да је поуздан и прикладан. Уколико се у било којој фази појаве неке нејасноће или питања у вези са анализом или тумачењем резултата, лице одговорно за лабораторијску анализу у лабораторији или мобилној јединици за тестирање може консултовати надлежну антидопинг организацију за даља упутства. Уколико су нејасноће у вези са узорцима, лабораторија или мобилна јединица за тестирање може извршити и друге тестове који су потребни да се разјасне настале нејасноће.

Лабораторија врши анализу узорка на присуство забрањених супстанци и метода са Листе забрањених средстава Светске антидопинг агенције, као и супстанци које су обухваћене програмом надзора Светске антидопинг агенције.

На почетку анализе садржај бочице са А узорком се раздели на неколико подузорака, па се затим врши скрининг тако што се сваки подузорак анализира специфичним поступком ради откривања забрањених допинг средстава. Уколико је откривено недозвољено допинг средство (супстанца, метод), приступа се спровођењу процедуре његовог потврђивања.

Уколико је анализа узорка урина или крви показала присуство било каквог обољења, болести или заразе, или било шта што би могло нашкодити здрављу спортисте, а није у питању присуство неке од супстанци које су забрањене антидопинг правилима, лабораторија је дужна да о томе обавести надлежну антидопинг организацију. Антидопинг организација у најкраћем временском року обавештава спортисту о његовом стању и држи ту информацију у најстрожој тајности.

Лабораторија мора све време бити сигурна: неовлашћена лица не смеју имати приступ. По приспећу пошиљке, овлашћени персонал врши инспекцију приспелог пакета ради евиденције могућих оштећења и упоређује податке са бочица са онима наведеним у обрасцу „Chain of cu-

stody“. Свако одступање се одмах нотификује и описује. О било ком директном доказу о манипулисању са пакетом одмах се обавештава надлежна спортска организација и то се убележава у образац Chain of custody, који прати све узорке током њиховог поседовања од стране лабораторије.

Према Дефиницијама из Кодекса, под појмом „неповољни аналитички налаз“ треба разумети: извештај лабораторије или неког другог од стране WADA одобреног тела у коме се, у складу са међународним стандардом за лабораторије и техничке документе, наводи да је у узорку идентификовано присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера (укључујући повишене количине ендогених супстанци) или доказ о коришћењу забрањеног метода.

Овим чланом је прописано да одабрана лабораторија мора анализу узетих узорака извршити у складу са међународним стандардима за лабораторијска тестирања које је одобрила Светска антидопинг агенција. До краја 2007. године WADA је те стандарде дефинисала у следећим документима:

- (на снази од 1. јануара 2008)
- Version 1.0, 15.01.2004
- Version 1.2, 11. 05. 2003
- Version 1.2, 5.06.2003
- Version 1.0, 30. 05. 2004
- Guideline gor Laboratory Test Reports, Version 1.1, May 2006
- Guideline – reporting and management of Elevated T/E Ratios, Version 1, March 2006.

Члан 10.

Национална спортска асоцијација из члана 4. овог закона дужна је:

1) да утврди мере и уреди поступак њиховог изрицања у случајевима утврђеног допинговања спортисте и да обезбеди да се у поступку изрицања мера лицима одговорним за допинг поштује њихова личност и право на одговарајућу правну заштиту (поштовање приватности, правовремени претрес, јемчење права на правно изјашњење, поштено и непристрастно тело за претрес, право на заступника о личном трошку, увид у списе, подношење доказа, стандарде у погледу доказивања допинга, благовремено информисање, правовремена, писмена и образложена одлука, право на жалбу и др.);

2) да обезбеди, у оквирима надлежности савеза да спортистима, тренерима и другим особама за које је утврђена одговор-

ност за допинг буду изречене одговарајуће мере, у складу с овим законом и правилима надлежне антидопинг организације;

3) да не призна спортски резултат у чијем постизању је учествовао допинговани спортиста;

4) да не дозволи учешће на спортској приредби спортисти коме је изречена мера због допинга;

5) да донесе програм антидопинг деловања;

6) да пропише поступак за узајамно признавање суспензија и других мера које изрекну друге спортске асоцијације, у земљи и иностранству;

7) да обезбеди стално индивидуално медицинско праћење врхунских спортиста, и у том циљу донесе потребне акте и предузме конкретне мере;

8) да непрекидно, а најмање једанпут годишње, обавештава и едукује своје чланове и спортисте о важећим прописима који се односе на допинг у спорту и штетним последицама по здравље употребе допинг средстава;

9) да одговарајућим општим актима обезбеди да чланови асоцијације поштују обавезе које проистичу из примене мера борбе против допинга у спорту;

10) да одреди одговорно лице за надзор над спровођењем мера за спречавање допинга;

11) да најмање седам дана пре одржавања такмичења које организује, или које је под њеном контролом, пријави такмичење Антидопинг агенцији;

12) да најмање једанпут у шест месеци обавести Антидопинг агенцију о плановима тренинга и припрема врхунских спортиста и репрезентативних селекција;

13) да ускрати делимично или у потпуности финансирање спортиста, спортских организација и других лица која не поштују важећа антидопинг правила;

14) да контролише антидопинг програме својих чланица, као и спровођење тих програма;

15) да на крају године обавести министарство надлежно за послове спорта и Антидопинг агенцију о мерама за борбу против допинга предузетим у току године;

16) да у спорту у коме се такмиче животиње утврди и спроведе антидопинг правила за животиње које учествују у том спорту, у складу са правилима међународне спортске асоцијације.

Национална спортска асоцијација која не поштује обавезе из става 1. овог члана не може добијати средства из јавних прихода.

Обавезе националне спортске асоцијације- став 1.

Овим ставом утврђене су обавезе националне спортске асоцијације (Олимпијски комитет Србије, национални територијални и грански савези) у предузимању мера спречавања допинга у спорту. Свака национална спортска асоцијација предузима мере у оквирима својих надлежности и одговорности.

Када се анализирају одредбе Закона о спречавању допинга у спорту видеће се да Закон раздељује одговорности у борби против допинга у спорту између државе, оличене у министарству надлежном за спорт и АДАС, и националних спортских асоцијација, у складу са чл. 3. (координација на националном нивоу) и 7. (сарадња са спортским организацијама) Европске конвенције против допиновања у спорту. У званичном Образложењу (Explanatory Report) уз Конвенцију, истакнута је примарна одговорност руководећих органа спортских организација у организовању свих интерних аспеката организовања такмичења, спортских догађаја и активности својих чланова, укључујући и спречавање допинга. Државни органи треба да респектују аутономију невладиних организација и њихов капацитет за само регулацију, и неће интервенисати све док руководећи органи спортских организација испуњавају своје обавезе и одговорности.

У основне обавезе националне спортске асоцијације спада предузимање мера на адекватном информисању и едукацији својих чланова. То одговара и чл. 18.1 Кодекса. Основни принципи програма за информисање и образовање треба да буде спречавање погубног дејства допинга на спортски дух каквим је описан у уводу Кодекса. Главни циљ треба да буде одвраћање спортиста од употребе забрањених супстанци и забрањених метода. Национална спортска асоцијација треба у сарадњи са АДАС и Олимпијским комитетом Србије да планира, примењује, процењује и надгледа информисање и образовне програме везане за борбу против допинга. Програм треба спортистима и другим особама да пружи прецизне и најновије информације о најмање следећим питањима: супстанце и методе на списку забрањених средстава; повреде антидопинг правила; последице допинга по здравље, укључујући казне, здравствене и социјалне последице; процедуре допинг контроле; права и одговорности спортиста и помоћног особља спортиста и одговорност; ТУЕ; суплементи; штета коју допинг наноси спортском духу. Програм треба да промовише спортски дух ради стварања једне средине која утиче на понашање спортиста или других особа. Ови програми треба да су усмерени на млађе особе, примерени њиховом узрасту, школама и спортским клубовима, њиховим роди-

тељима, одраслим спортистима, спортским званичницима, тренерима, медицинском особљу и медијима. (Медији би требало да сарађују и пружају своју подршку, преносећи ове информације. Национална спортска асоцијација нарочито треба да промовише и подржи активно учешће спортиста и помоћног особља спортисте у програмима едукације, у циљу елиминације допинга из спорта. Информативни и едукативни антидопинг програми не би требало да су ограничени на спортисте међународног или националног нивоу, већ би требало да обухватају све особе, укључујући младе који учествују у спорту. Ови програми такође треба да укључе помоћно особље спортисте.

Друга велика група обавеза националне спортске асоцијације везана је за санкционисање лица у ингеренцији савеза у случају повреде антидопинг правила из чл. 3. ст. 1. ЗСД. У том погледу национална спортска асоцијација има обавезу:

- Да утврди мере за случај утврђене повреде антидопинг правила од стране лица у надлежности асоцијације. Реч је о санкцијама (дисциплинске) које се изричу због повреде антидопинг правила (допинга). Кршење ове обавезе представља прекршај из чл. 50. ст. 1. тач. 6. ЗСД. У погледу утврђивања санкција национална спортска асоцијација нема потпуну слободу јер је обавезују одредбе чл. 16–23. ЗСД које се односе на мере које се „обавезно“ изричу[108] због повреде антидопинг правила. Када постоји повреда антидопинг правила прописано је чл. 3. ЗСД, али национална спортска асоцијација треба да утврди мере и за кршење већ изречених мера (кршење забране из чл. 22. и 23. ЗСД). Национална спортска асоцијација може својим правилима да утврди и неку меру која није одређена у чл. 16. ЗСД, као што је, на пример, новчана казна[109];
- Да уреди поступак изрицања мера (дисциплински поступак) у случајевима утврђеног допинговања спортисте и да обезбеди да се у поступку изрицања мера лицима одговорним за допинг поштује њихова личност и право на одговарајућу правну заштиту (поштовање приватности, правовремени претрес, јемчење права на правно изјашњење, поштено и непристрасно тело за претрес,

[108] Законодавац не случајно користи израз „изриче се“, а не „може да се изрекне“.

[109] Видети коментар чл. 16 ЗСД и чл. 29. ПУОД. У једином до сада процесуираном случају повреде антидопинг правила након ступања на снагу Закона о спречавању допинга у спорту, Боб савез Србије је изрекао Вуку Рађеновићу поред мере забране учешћа на домаћим и међународним такмичењима у трајању од 8 месеци и новчану казну од 500.000 динара, а његово лекару др Славојку Пејовићу новчану казну у висини од 200.000 динара.

право на заступника о личном трошку, увид у списе, подношење доказа, стандарде у погледу доказивања допинга, благовремено информисање, правовремена, писмена и образложена одлука, право на жалбу и др.). Кршење ове обавезе представља прекршај из чл. 50. ст. 1. тач. 6. ЗСД. Ова обавеза је у складу са чл. 7.2.д и 7.2.е. Европске конвенције против допинговања у спорту којим је утврђено да надлежна спортска асоцијација треба да дефинише дисциплински поступак за повреду антидопинг правила, уз примену одговарајућих међународних принципа правде и обезбеђујући поштовање основних права осумњичених спортиста и других лица (функционера, лекара, ветеринара, тренера, физиотерапеута и осталих службених и помоћних лица). Ови принципи нарочито обухватају: прављење разлике између органа који пријављују прекршај и дисциплинских органа; право осумњичених лица на правично саслушање (мора да има право да се изјасни, односно да говори и претрес мора да буде правичан), помоћ или заступника; јасне и извршне одредбе у вези са жалбама на евентуалне пресуде. У званичном Образложењу уз Конвенцију истакнуто је да дисциплински поступак мора да одговара начелима природне правде и да права која морају бити обезбеђена осумњиченим лицима су она која су опште прихваћена у међународним оквирима, а посебно у Међународној конвенцији о грађанским и политичким правима УН (1966) и Европској конвенцији за заштити људских права и основних слобода[110] (1950) Савета Европе. Имајући у виду да су Међународни олимпијски комитет, сви национални олимпијски комитети и сви међународни спортски савези потписали Светски антидопинг кодекс, национална спортска асоцијација мора своја правила о поступку, као и саме мере, да усагласи и са правилима из Кодекса (обавеза из чланства). Посебно је важан чл. 23.2.2. Кодекса према коме би националне спортске асоцијације, у оквиру својих надлежности, морале имплементирати у своја правила, без значајних промена (дозвољене су промена које не мењају суштину, као што су оне које се односе на назив организације, спорт, бројеви одељака и слично.): члан 3 (Доказ допинга); члан 7.6 (Повлачење из спорта); члан 9 (Аутоматска дисквалификација појединачних резултата); члан 10 (Санкција за појединце); члан 11 (Последице по тимове); члан

[110] Наша земља је ову конвенцију ратификовала. Видети Закон о ратификацији Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, *„Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 9/2003, 5/2005 и 7/2005 - испр*

15.4 (Узајамно признавање); члан 17 (Статут ограничења); члан 24 (Тумачење Кодекса.[111]

– Да обезбеди, у оквирима надлежности савеза да спортистима, тренерима и другим особама за које је утврђена одговорност за допинг буду изречене одговарајуће мере, у складу с Законом о спречавању допинга у спорту, Правилником о утврђивању одговорности лица које је учинило повреду антидопинг правила („Сл. гласник РС“, бр. 32/2007), Правилником о допинг контроли на такмичењима и изван такмичења („Сл. гласник РС“, бр. 32/2007) и својим антидопинг правилима. Национална спортска асоцијација (савез) обавезна је у случају сумње да је извршена повреда антидопинг правила да спроведе поступак утврђивања одговорност за повреду антидопинг правила и да одговорним лицима изрекне одговарајуће мере. Треба водити рачуна да када је у питању одговорност спортиста крајњи рок за изрицање мера је годину дана од када је анализом узетих узорака утврђено да је спортиста био допингован (чл. 18. тач. 1) ПУОД). На одлуку о казни може се уложити жалба Антидопинг агенцији Републике Србије. Национална спортска асоцијација ће најчешће покренути дисциплински поступак на основу обавештења АДАС о резултатима анализе А и Б узорка одређеног спортисте, изјашњењима спортисте и резултатима додатних истраживања повреде антидопинг правила која је спровела АДАС (чл. 93. ПДК). Ово, начелно, не спречава надлежну националну спортску асоцијацију да покрене дисциплински поступак и када је сазнала за повреду антидопинг прави-

[111] У чл. 42. Предлога закона о спорту из новембра 2007. године, садржане су следеће одредбе: „Члан спортског удружења може бити искључен из спортског удружења из оправданих разлога и по поступку утврђеном статутом. Општим актима спортског удружења мора бити обезбеђено право на жалбу на одлуку органа удружења којом је одлучивано о правима и обавезама чланова удружења, осим ако је за доношење одлуке надлежна спортска арбитража у складу са овим законом. Члану спортског удружења могу се изрећи дисциплинске санкције у складу са законом, спортским правилима и општим актима спортског удружења, с тим да му не може бити изречена казна за дисциплински прекршај за који није крив и који пре него што је учињен није био општим актом спортског удружења утврђен као дисциплински прекршај и за који није била прописана казна, ако законом није другачије одређено. Члан спортског удружења има у дисциплинском поступку право на: вођење поступка без одуговлачења и са што мање трошкова; независност, стручност и непристрасност органа који одлучује о одговорности; браниоца о личном трошку; изјашњење и извођење доказа; писмену и образложену одлуку; жалбу. Члан спортског удружења не може бити дисциплински кажњен за коришћење својих права утврђених законом, спортским правилима и општим актима спортског удружења.“

ла на други начин. То је нарочито могуће када су у питању повреде антидопинг правила која чине лица из тима за подршку спортисте, пошто када су у питању прекршаји који чине спортисти национална спортска асоцијација за њих најчешће неће сазнати без обавештења АДАС пошто допинг контролу на територији Републике Србије искључиво спроводи АДАС. Надлежна спортска асоцијација треба, по правилу, најкасније 7 (седам) дана након пријема обавештења АДАС да је одређено лице учинило повреду антидопинг правила да покрене пред својим дисциплинским органом поступак за утврђивање одговорности за повреду антидопинг правила. Усмена расправа требала би, по правилу, да се одржи најкасније 4 (четири) недеље након истека рока за покретање поступка (чл. 95. ст. 2. и 3. ПДК).[112] Кршење ове обавезе представља прекршај из чл. 50. ст. 1. тач. 6. ЗСД;

– Да не призна спортски резултат у чијем постизању је учествовао допинговани спортиста. Национална спортска асоцијација не сме да призна спортски резултат у чијем постизању је учествовао допинговани спортиста, односно мора да дисквалификује сваки такав резултат (чл. 16. тач. 1) ЗСД). Кршење ове обавезе представља прекршај из чл. 50. ст. 1. тач. 6. ЗСД. Према чл. 9. Кодекса, прекршај антидопинг правила у вези с тестирањем током такмичења аутоматски резултира дисквалификацијом појединачног резултата постигнутог на том такмичењу уз све пратеће последице, укључујући и одузимање свих медаља, поена и награда. У спортовима који нису тимски, али где се награда за постигнуте резултате додељује тимовима, дисквалификација или друге акције против тима, из кога су један или више чланова повредили антидопинг правило, треба да буде предузете у складу са правилима међународне спортске федерације. С друге стране, прекршај антидопинг правила који је наступио током или у вези с спортским догађајем, према одлуци надлежног органа такмичења, доводи до дисквалификације свих појединачних резултата спортисте постигнутих на том спортском догађају са свим последицама, укључујући и одузимање свих медаља, поена и награда (чл. 10.1. Ко-

[112] Према чл. 8.3.8. Модел правила за националне антидопинг организације (верзија 1.0 из 2004) које је објавила Светска антидопинг агенција, расправа у дисциплинском поступку би требала да почне, осим ако се странке другачије не договоре, унутар рока од 14 дана од дана обавештења одговорног лица о повреди антидопигн правила, одлука би требала бити донета у року од 20 дана од тога обавештења, а писмена одлука, са образложењем, би требала бити уручена странкама у року од 30 дана од дана обавештења.

декса). Изузетак постоји ако спортиста докаже да он или она не сноси кривицу или нехат за прекршај, појединачни резултати спортисте на другим такмичењима неће бити дисквалификовани, изузев ако су резултати тог спортисте на такмичењима, осим такмичења на којем је дошло до прекршаја антидопинг правила, вероватно постигнути под утицајем и његовог прекршаја антидопинг правила. Поред аутоматске дисквалификације резултата из такмичења у коме је добијен позитиван узорак (аутоматска дисквалификација појединачних резултата), сви други резултати на такмичењима који су постигнути од датума када је прикупљен позитиван узорак (било на такмичењу или изван такмичења), или од када је почињен неки други допинг прекршај, од почетка привремене суспензије или периода забране, биће, осим ако правичност не налаже другачије, дисквалификовани уз све последице које из тога произилазе, укључујући одузимање свих медаља, бодова и награда (нови чл. 10.8. Кодекса). Када су у питању тимски спортови, ако се утврди да је више од два члана тима у неком тимском спорту прекршило антидопинг правило за време догађаја, тим може да буде дисквалификован или се против њега могу предузети неке друге дисциплинске мере, као додатак било којој санкцији која ће бити изречена појединoм спортисти, тј. члану тима који је починио повреду антидопинг правила. Ово правило не спречава националну спортску асоцијацију која води такмичење да установи и строжије последице (чл. 11. Кодекса);

– Да не дозволи учешће на спортској приредби спортисти коме је изречена мера због допинга. Кршење ове обавезе представља прекршај из чл. 50. ст. 1. тач. 8. ЗСД. Национална спортска асоцијација треба да онемогући учешће на било којој спортској приредби (манифестацији или такмичењу) у њеној ингеренцији спортисте који је кажњен због допинга. Спортиста коме је изречена мера не може за време трајања дејства мере да учествује на спортској приредби у било ком својству (активно такмичење, тренер, представник клуба и др.). Национална спортска асоцијација треба да води рачуна да је према чл. 22. ЗСД дужна да спречи да на спортским приредбама учествују кажњени спортисти који би „дошли из другог спорта“. Тако треба и разумети и обавезу асоцијације да пропише поступак за узајамно признавање суспензија и других мера које изрекну друге спортске асоцијације, у земљи и иностранству. Кршење ове обавезе представља прекршај из чл. 50. ст. 1. тач. 8. ЗСД. Поставља се питање како национална спортска асоцијација треба да поступи ако кажњено лице прекрши забрану учешћа на спортским приред-

бама. То питање треба да буде регулисано антидопинг правилима асоцијације, полазећи од чл. 10.10.2 Кодекса. Према том члану, када спортиста или друга особа којој је изречен период забране учешћа прекрши ту забрану, резултати таквог учешћа ће бити дисквалификовани и период забране учешћа првобитно успостављен почиње поново да тече од дана учињеног прекршаја забране учешћа. Нови период забране може бити умањен уколико спортиста или друга особа докаже да он или она не сноси значајнију кривицу или нехат због прекршаја забране учешћа. У коментару уз чл. 10.10.2 Кодекса је посебно истакнуто да када помоћно особље спортисте или друга особа додатно помогне спортисти у прекршају забране учешћа током периода забране, национална спортска асоцијација у чијој су надлежности помоћно особље спортисте или друга особа, може им изрећи одговарајуће санкције по својим дисциплинским правилима, за такву помоћ;

– Да онемогући обављање неке функције, укључујући и рад са спортистима, у организацијама у области спорта у ингеренцији националне спортске асоцијације сваком лицу коме је изречена мера због повреде антидопинг правила докле год та мера траје (чл. 22. и 23. ЗСД). Кршење ове обавезе представља прекршај из чл. 50. ст. 1. тач. 8. ЗСД.

Националне спортске асоцијације су обавезне до усвоје одговарајућа антидопинг правила, односно да одговарајућим општим актима обезбеде да чланови асоцијације поштују обавезе које проистичу из примене мера борбе против допинга у спорту. Ништа не спречава националну спортску асоцијацију и да једним општим актом регулише сва питања везана за испуњавање обавеза из чл. 10. ст. 1. ЗСД. До краја 2007. године, пет спортских савеза је испунило ову обавезу: Коњички савез Србије за олимпијске FEI дисциплине, Савате савез Србије, Оријентиринг савез Србије, Спортски ауто мото савез Србије и Једриличарски савез Србије. Остали савези су обавестили АДАС да ће у току следеће године регулисати своје обавезе по овом питању. Кршење ове обавезе представља прекршај из чл. 50. ст. 1. тач. 6. ЗСД.

Национална спортска асоцијација је дужна да одреди лице за надзор над спровођењем мера за спречавање допинга (чл. 10. став 1. тач. 10. ЗСД). Према чл. 4. ПДК, Олимпијски комитет Србије, Спортски савез Србије и друге надлежне националне спортске асоцијације обавезне су да одреде одговорно лице за надзор над спровођењем мера за спречавање допинга у оквиру асоцијације и за сарадњу са Антидопинг агенцијом републике Србије у спровођењу допинг контроле и достављању прописаних података.

У оквиру својих надлежности, националне спортске асоцијације доносе, као што смо видели, бројне одлуке. Надлежност за доношење тих одлука утврђује се статутом и другим општим актима савеза. Национална спортска асоцијација је надлежна да донесе и коначну (правноснажну и извршну) одлуку у конкретном случају, с тим да мора обезбедити двостепеност у одлучивању (право на жалбу) унутар савеза. Изузетак постоји у погледу изрицања мера због повреде антидопинг правила када постоји право жалбе Антидопинг одбору Антидопинг агенције Републике Србије (чл. 30. ст. 1. тач. 5) – видети коментар уз тај члан). С обзиром на различиту природу појединих одлука, у пракси постоји шарenило органа који доносе одлуке унутар савеза.

Поједини национални савези су образовали тзв. сталне арбитраже за решавање спорова унутар савеза. Правни статус тих „арбитража" није исти код свих савеза. Код већине савеза реч је, правно гледано, о „обичном" органу савеза (без обзира што је назван „арбитража") који поступа као жалбени орган у односу на одлуке других органа савеза, а код других савеза стална арбитража је организована као стални арбитражни суд у смислу Закона о арбитражи.

У погледу утврђивања надлежности „правог" арбитражног суда савеза за одлучивање о појединим питањима борбе против допинга из овог члана, треба нарочито имати у виду следеће одредбе Закона о арбитражи (ЗА):

– Спор може да се решава путем арбитраже само на основу споразума странака (чл. 4. ст. 1. ЗА). Споразумом о арбитражи странке поверавају арбитражном суду на решавање своје будуће спорове или спорове настале из одређеног правног односа. Споразум о арбитражи за решавање будућих спорова може бити садржан у одредби уговора (арбитражна клаузула) или у посебном уговору (чл. 9. ЗА). Сви савези покушавају да овај услов испуне, углавном, тако што у статут савеза уносе одредбу о надлежности арбитраже, сматрајући ту одредбу арбитражном клазулом и да чланови савеза који прихвате статут, на основу слободе удруживања, прихватају и надлежност арбитраже. Треба имати у виду да таква одредба мора да испуњава услове из чл. 10. Закона о арбитражи. Према том члану, споразум о арбитражи ништав је ако: 1) врста спорова на који се односи није подобна за арбитражу; није закључен у форми прописаној овим законом; странке нису имале потребна својства и способност за његово закључење, или је закључен под утицајем принуде, претње, преваре или заблуде. Такође, споразум о арбитражи не производи дејства у односу на решавање спора који није подобан за арбитражу: Додуше, према чл. 12. ст. 5. ЗА, сматра се да постоји споразум о арбитражи и ако тужилац писменим путем покрене арбитражни спор, а тужени

изричито прихвати арбитражу и с тим се сагласи у писменој форми или у изјави на записнику на рочишту, као и ако узме учешће у арбитражном поступку и до упуштања у расправљање о предмету спора не истакне приговор да не постоји споразум о арбитражи, односно не оспори надлежност арбитражног суда.

– Арбитража се може уговорити за решавање имовинског спора о правима којима странке слободно располажу, осим спорова за које је одређена искључива надлежност суда (чл. 5); У односу на спорове у вези допинга који немају имовински карактер, арбитража савеза поступа само као орган савеза и нема статус арбитражног суда у смислу Закона о арбитражи. Самим тим, у споровима који нису подобни за арбитражу мора бити обезбеђено право на жалбу (двостепеност одлучивања). Арбитрабилност ratione materiae (ratione causae), арбитрабилност предмета спора, одређује допуштеност (и пуноважност) арбитражног споразума имајући у виду својства предмета спора и подобност истог да се о њему одлучује у арбитражном поступку. Овде се арбитрабилност одређује имајући у виду својства правног односа из којег је настао спорт поводом кога је постигнут арбитражни споразум (арбитражна клаузула). Закон о арбитражи везује арбитрабилност за имовинске спорове о правима којима странке слободно располажу, чиме се указује да арбитражним решавањем спорова могу бити обухваћени само они правни односи које субјекти слободно уређују, односно слободно располажу (спорови који потичу из субјективних грађанских права диспозитивне природе). У пракси ће се поставити питање арбитрабилности појединих спорова у вези мера за спречавање допинга. Пре свега, када је у питању изрицање дисциплинских мера због повреде антидопинг правила од стране националне спортске асоцијације, сматрамо да ти спорови нису, сходно Закону о спречавању допинга у спорту, арбитрабилни у смислу Закона о арбитражи јер се ту не ради о „правима којима странке слободно располажу“ (одлука арбитражног суда националне спортске асоцијације не може имати снагу правноснажне и извршне судске одлуке јер странке имају право жалбе АДАС; ако савез не донесе одлуку у одређеном раку, одлучивање у потпуности прелази на АДАС; странке се не могу поравнати о предмету спора и др.).[113] Нешто другачији проблем је везан за

[113] Стална спортска арбитража националног савеза би у овим споровима поступала као првостепени орган савеза. Тиме не желимо да тврдимо да сви дисциплински спорови у спорту не могу бити предмет арбитражног решавања.

друге спорове, и ту ће се као главно питање поставити „имовински карактер“ спора. При оцени природе спора треба имати у виду две ствари: 1) националне спортске асоцијације су грађанско правна лица заснована на слободи удруживања грађана и према владајућем схватању у упоредном праву статути удружења су по својој правној природи уговори чланова удружења, па су и спорови у вези остваривања права и обавеза из чланства грађанскоправни спорови; 2) Арбитражном суду за спорт, са седиштем у Лозани, главном „телу“ за пресуђивање спорова у области спорта на међународном нивоу, признат је од стране Швајцарског савезног суда карактер „правог арбитражног суда“ и његове одлуке се сматрају судском праксом у материјалном смислу.[114]

- Арбитражно решавање спора организује стална арбитражна институција, у складу са својим правилима и Законом о арбитражи, када је то предвиђено споразумом странака. Сталне арбитражне институције могу да оснују привредне коморе, професионална и струковна удружења, удружења грађана у складу са њиховим оснивачким актом (националне спортске асоцијације имају правни статус удружења грађана и могу статутом да сталну арбитражну институцију) и Законом о арбитражи, ако је то у сагласности са њиховом делатношћу. Странке могу да се споразумеју о *ad hoc* арбитражи, која се организује у складу са споразумом странака и Законом о арбитражи (чл. 6. ЗА). Стална арбитражна институција се оснива при националној спортској асоцијацији и, због обезбеђења независности и непристрасности арбитраже, не може бити обичан орган савеза;
- Суд коме је поднета тужба у ствари која је предмет споразума о арбитражи оглашава се ненадлежним и одбацује тужбу по приговору странке који мора да буде поднет пре упуштања у расправљање о предмету спора, осим ако утврди да је споразум о арбитражи очигледно ништав, да је без дејства или да га није могуће извршити (чл. 14. ЗА);
- Број арбитара арбитражног суда одређују странке. Арбитражни суд сачињавају један арбитар (арбитар појединац) или три, односно више арбитара (арбитражно веће). Ако је споразумом о арбитражи предвиђено више арбитара, њихов број мора да буде непаран. Ако странке не одреде број арбитара, њихов број одређује лице или институција које су странке споразумом одредиле (ор-

[114] Видети пресуду Швајцарског савезног суда (Schweizerisches Bundesgericht) од 27. 5. 2003, у: Sport und Recht, 2004, стр. 38.

ган именовања) а ако органа именовања нема или то не учини, број арбитара одређује надлежни суд. Ако арбитражу организује стална арбитражна институција, она врши функцију органа именовања (чл. 16. ЗА).

- Арбитар може бити свако физичко лице које је пословно способно, без обзира на држављанство. Арбитар мора имати својства која су странке споразумом утврдиле. Арбитар мора бити непристрастан и независан у односу на странке и предмет спора. Арбитар не може бити лице које је осуђено на безусловну казну затвора, док трају последице осуде (чл. 19. ЗА).
- Странке су слободне да саме споразумно одреде правила поступка по којима ће арбитражни суд поступати или да упуте на одређена арбитражна правила, у складу са одредбама Закона о арбитражи. Ако странке споразумно не одреде правила арбитражног поступка, арбитражни суд може водити арбитражни поступак на начин који сматра целисходним, у складу са одредбама Закона о арбитражи. Овлашћење арбитражног суда да одреди правила поступка обухвата и право да одлучује о допуштености, значају и доказној снази предложених и изведених доказа (чл. 32. ЗА).
- У поступку пред арбитражним судом странке су равноправне. Арбитражни суд дужан је да свакој странци омогући да изнесе своје ставове и доказе, као и да се изјасни о радњама и предлозима противне странке (чл. 33. ЗА).
- Ако се странке нису друкчије споразумеле, арбитражни поступак почиње: 1) ако арбитражу организује стална арбитражна институција, на дан кад та институција прими захтев за арбитражу или тужбу, 2) у *ad hoc* арбитражи, на дан кад тужени прими захтев за арбитражу или тужбу и обавештење да је тужилац именовао арбитра или предложио арбитра појединца и позвао противну странку да именује свог арбитра или да се изјасни о предложеном арбитру појединцу (чл. 38. ЗА). Ако се странке нису друкчије споразумеле, арбитражни суд одлучује да ли ће да одржи усмену расправу или ће да води поступак на основу исправа и других писмених докумената. Ако једна од странака затражи одржавање усмене расправе, арбитражни суд ће да одржи расправу осим ако странке нису споразумно искључиле усмену расправу (чл. 39. ЗА).
- Арбитражни суд доноси одлуку о предмету спора којом решава о свим захтевима странака (коначна арбитражна одлука). Арбитражни суд може да донесе делимичну одлуку или међуодлуку (чл. 48. ЗА) .Арбитражни суд доноси одлуку применом права, односно правних правила, уговора и обичаја Арбитражни суд мо-

же да донесе одлуку на основу правде и правичности (*ex aequo et bono, amiable composition*) само ако су се странке о томе изричито споразумеле (чл. 49. ЗА). Арбитражна одлука доноси се у писменој форми и мора бити потписана од стране арбитара, односно арбитра. Арбитражно веће одлуку доноси после већања у коме морају да учествују сви арбитри, осим ако се странке нису друкчије споразумеле. Одлука арбитражног већа доноси се већином гласова арбитара, осим ако се странке нису друкчије споразумеле. Одлука арбитражног већа је пуноважна и ако је потпише већина арбитара и на одлуци утврди ускраћивање потписа (чл. 51. ЗА).

– Против домаће арбитражне одлуке може да се поднесе тужба за поништај. Домаћа арбитражна одлука је одлука која је донета у унутрашњој или међународној арбитражи у Републици Србији. За одлучивање о тужби за поништај месно је надлежан суд места арбитраже (чл. 57. ЗА). Суд ће усвојити тужбени захтев за поништај само ако тужилац пружи доказе да: 1) споразум о арбитражи није пуноважан по праву које су странке споразумно одредиле или по праву Републике ако се странке нису друкчије споразумеле; 2) странка против које је арбитражна одлука донета није била уредно обавештена о именовању арбитра или о арбитражном поступку или из неког другог разлога није могла да изнесе своје ставове; 3) је арбитражном одлуком решен спор који није био обухваћен споразумом о арбитражи или су одлуком прекорачене границе тог споразума. Ако се утврди да се део одлуке којим су прекорачене границе споразума о арбитражи може одвојити од осталог дела одлуке, може да се поништи само тај део одлуке; 4) састав арбитражног суда или арбитражни поступак нису били у складу са споразумом о арбитражи, односно са правилима сталне арбитражне институције којој је поверена организација арбитраже, осим ако тај споразум није у супротности са неком одредбом овог закона од чије примене странке не могу одступити или, ако таквог споразума нема, да састав арбитражног суда или арбитражни поступак нису били у складу са одредбама овог закона, или 5) се арбитражна одлука заснива на лажном исказу сведока или вештака или се заснива на фалсификованој исправи или је до одлуке дошло услед кривичног дела арбитра или странке, ако се ови разлози докажу правноснажном пресудом. Поништај одлуке суд ће изрећи и ако утврди да: 1) по праву Републике предмет спора није подобан за арбитражу, или 2) су дејства одлуке у су-

протности са јавним поретком Републике (чл. 58. ЗА).[115] Тужба за поништај арбитражне одлуке може да се поднесе у року од три месеца од дана када је тужилац примио арбитражну одлуку (чл. 59. ст. 1. ЗА).

– Домаћа арбитражна одлука има снагу домаће правноснажне судске одлуке и извршава се у складу са одредбама закона који уређује извршни поступак (чл. 64. ЗА).

За заштиту права појединаца која могу бити повређена у поступцима које воде органи националне спортске асоцијације, од суштинског значаја је и *питање да ли се они могу обратити за заштиту суду* против коначне одлуке савеза. Када су у питању одлуке «правог» арбитражног суда савеза, претходно смо указали на могућности подношења тужбе за поништај арбитражне одлуке. Али шта је са могућношћу побијања одлука других органа савеза.

Правила спортских савеза начелно забрањују спортистима и другим лицима, члановима савеза, да воде судски спор против одлука савеза, укључујући и оне којима су изречене санкције због допинга. У многим земљама, укључујући и нашу, такве одредбе, међутим, нису правно допуштене, и спортиста, начелно, има право на судску заштиту чим је исцрпљена интерна процедура унутар савеза, осим ако је уговорена или статутом утврђена надлежност арбитражног суда (сталног избраног суда).[116] Обим државно-судске контроле варира, при том, од једног до другог правног система. У том погледу се и разликују могућности контроле; да ли је савез исправно утврдио чињенично стање; да ли су правила савеза у складу са државним правом; да ли је савез исправно применио своја правила на утврђено чињенично стање. Према судској пракси немачког Савезног врховног суда, члан удружења може пред надлежним судом побијати чак и појединачну одлуку органа удружења која је донета у складу са статутом у случају: 1) уколико се она непосредно ти-

---

[115] Не постоје законски услови за поништај арбитражне одлуке из разлога које је тужилац истицао или је могао истицати у току арбитражног поступка. (Пресуда Врховног суда Србије, број Прев. 622/96 од 13.11.1996. године - Билтен судске праксе Врховног суда Србије бр. 1/1997 стр. 16).

[116] Према чл. 6. ст. 1. Европске конвенције о људским правима, коју је Србија ратификовала, свако има право да се правично и јавно у разумном року пред независним и непристрасним судом, образованим на основу закона, одлучи о његовим грађанским правима и обавезама или о кривичној оптужби против њега. Осим тога, према чл. 32. ст. 1. Устава Србије, свако има право да независан, непристрасан и законом већ установљен суд, правично и у разумном року, јавно расправи и одлучи о његовим правима и обавезама, основаности сумње која је била разлог за покретање поступка, као и о оптужбама против њега.

че његовог претежног економског интереса; 2) ако је одлука о његовом искључењу из удружења очигледно неправична; 3) ако је одлука донета на погрешно утврђеном чињеничном стању.

Када је у питању судско одлучивање о допинг санкцијама које је изрекао надлежни савез, у упоредном праву је опште прихваћен став да судија нема овлашћење да више или мање коригује побијану санкцију, већ једино може да призна или укине (утврди ништавост) одлуку о казни.[117]

Прописи чије доношење је предложено Народној скупштини Републике Србије требају да дају законски одговор на постављено питање. Према *Предлогу закона о удружењима* из 2007. године, сваки члан удружења може покренути поступак пред надлежним општинским судом за утврђивање ништавости општег акта удружења који је донет супротно статуту или другом општем акту удружења, односно за утврђивање ништавости појединачног акта удружења који је донет супротно закону, статуту или другом општем акту удружења, у року од петнаест дана од дана сазнања за акт, а најкасније у року од шест месеци од дана доношења акта. Утврђивањем ништавости општег или појединачног акта не дира се у права стечена од стране трећих савесних лица. Поступак за утврђивање ништавости општег или појединачног акта води се према одредбама закона којим се уређује парнични поступак (чл. 20. Предлога закона о удружењима).

Одредбе чл. 20. Предлога закона о удружењима не би се примењивале ако би, сходно Предлогу закона о спорту, решавање одређеног спора било поверено спортској арбитражи. Према чл. 44. *Предлога закона о спорту* из 2007., чланови спортског удружења и спортско удружење могу се споразумети да решавање свих или одређених спорова који су међу њима настали или би могли да настану у вези са остваривањем чланских права и обавеза утврђених општим актима спортског удружења или у вези са правима којима могу слободно располагати - повере спортској арбитражи. Спортска арбитража одлучује о овим споровима: ако странке уговоре њену надлежност; ако је арбитражна клаузула (одредба о надлежности арбитраже) садржана у статуту спортског удружења или статуту националног гранског спортског савеза; ако је арбитражна клаузула садржана у приступници за пријем у чланство спортског удружења, обрасцу захтева за регистрацију или обрасцу захтева за лиценцирање. Сматра се да је уговор о спортској арбитражи закључен и ако тужилац поднесе тужбу или жалбу спортској арбитражи, а тужени не приговори надлежности арбитраже до упуштања у расправљање о предмету спора. На спортску арбитражу сходно се примењују одредбе о

[117] Видети, Baddeley, op. cit., стр. 33.

арбитражи закона којим се уређује поступак пред арбитражом, ако Законом о спорту није другачије утврђено. Спор може бити предмет и међународне спортске арбитраже у случајевима утврђеним спортским правилима надлежног међународног спортског савеза. Више националних гранских спортских савеза могу споразумом образовати заједничку сталну спортску арбитражу при Олимпијском комитету Србије, Спортском савезу Србије или спортском удружењу, односно савезу основаном с циљем арбитражног решавања спорова у спорту. Одлука спортске арбитраже има према странкама снагу правноснажне судске одлуке (чл. 45. ст. 2. Предлога закона о спорту). Спор пред спортском арбитражом је хитан. Статутом спортског удружења може се предвидети и покушај мирног решавања спорова унутар спортског удружења путем посредовања. Актом о образовању сталне спортске арбитраже мора бити осигурана независност, непристрасност, самосталност и компетентност спортске арбитраже у одлучивању и заштићена права учесника у поступку, укључујући и право странке у спору да има правног заступника. За арбитра може бити именован дипломирани правник. За арбитра не може бити именовано лице које је власник, члан органа или запослени код спортских организација у истом степену такмичења, лице које је у истој ствари учествовало у одлучивању у ранијем поступку, лице које је члан органа, службено лице или запослени код надлежног гранског спортског савеза, као ни лице у вези с којим постоје други разлози који доводе у питање његову непристрасност. Претходно речено сходно се примењују и на ad hoc спортску арбитражу.

Када је у питању могућност судске заштите треба имати у виду и *право на уставну жалбу Уставном суду Србије* према чл. 170. Устава Републике Србије. О томе видети коментар уз чл. 30. ст. 3.

О могућности вођења спора пред Европским судом за људска права у Стразбуру видети коментар уз чл. 35. ст. 3.

У погледу остваривања надлежности националне спортске асоцијације у вези спречавања допинга у спорту указали бисмо и на стручно мишљење које је Арбитражни суд за спорт из Лозане дао 26. 4. 2005. на тражење Националног олимпијског комитета Италије (КОНИ). Питање које је КОНИ поставио састојало се у следећем: 1) Може ли употреба фармацеутских супстанци које нису изричито забрањене спортским правом бити санкционисана путем дисциплинских мера?; 2) које методе испитивања спортске власти могу користити ради утврђивања употребе фармацеутских супстанци од стране спортиста, ако се те супстанце не налазе на Листи забрањених средстава? Арбитражни суд за спорт је дао следећи одговор:

„Употреба фармацеутских супстанци које нису изричито забрањене спортским правом и које се такође не могу сматрати сличним супстанцама, не треба да буде санкционисана преко дисциплинских мера. Међутим, спортске власти су, независно од постојања или непостојања пресуда државних судова, обавезне да подвргну дисциплинским мерама сваку употребу фармацеутских супстанци које су забрањене спортским правом или било коју другу повреду антидопинг правила...

Ако спортиста употребљава фармацеутске супстанце које се нити налазе на Листи забрањених средстава нити се могу сматрати супстанцама које су сличне забрањеним супстанцама, тада се такво чињенично стање сме испитивати од стране спортских власти само у сврху да би се WADA информисала о могућим новим формама допинга. У погледу употребе фармацеутских супстанци које се налазе на Листи забрањених средстава, као и у погледу сваке друге повреде антидопинг правила, спортске власти морају предузети сва расположива испитивања и без одлагања покренути дисциплински поступак чим из неког извора, и увек када, сазнају за могућу повреду права. У таквом случају, на телу које пресуђује је да одлучи да ли је, у складу са применљивим начелима доказивања, обезбеђен довољан доказ да би се изрекла нека санкција.“[118]

При разматрању обавеза националних спортских савеза треба стално имати у виду и њихову обавезу да своја антидопинг правила усклађују и са антидопинг правилима своје међународне спортске асоцијације (обавеза из чланства). То, у осталом, одговара и чл. 7. Закона о спорту. Овде као пример можемо навести IAAF Антидопинг правила. Према правилу 30. и 35:

– IAAF анти-допинг правила биће примењена на IAAF, њене чланице (националне федерације) и континенталне асоцијације, као и на спортисте, особље које помаже спортистима и друге особе које су укључене у IAAF, чланове и континенталне асоцијације на основу споразума, чланства, удружења, ауторизације, акредитације или учешћа у њиховим активностима или такмичењима.
– Све чланице и континенталне асоцијације ће се повиновати IAAF анти-допинг правилима и процедуралним директивама. Ова антидопинг правила и процедуралне директиве биће укључене или директно, или у правила сваке чланице и континенталне асоцијације. Свака чланица и континенталне асоцијација ће укључити у своја правила и процедурална правила која су неопходна да се анти-допинг правила и процедуралне директиве ефикасно примењују (као

[118] CAS 2005/C/841 CONI; Advisory Opinion / 26. 4 .2005, Sport und Recht, бр. 4, 2005, стр. 163.

и било које промене до којих може доћи). Правила сваке чланице и континенталне асоцијације ће посебно обезбедити да сви спортисти, особље које помаже спортистима и остале особе под јурисдикцијом чланице или континенталне асоцијације буду везани овим анти-допинг правилима и процедуралним директивама.

– IAAF анти-допинг правила и процедуралне директиве биће примењене на све допинг контроле над којима IAAF и њене чланице и континенталне асоцијације имају јурисдикцију.
– IAAF ће фокусирати своје тестирање по IAAF анти-допинг правилима на спортисте на међународном нивоу и на спортисте који се такмиче или се припремају да се такмиче на међународним такмичењима.
– Услов чланства у IAAF је да чланица укључи у свој статут: одредбу која даје чланици (и континенталној асоцијацији) овлашћење да спроводи допинг контролу на и ван такмичења[119], о чему извештај, у случају чланице, мора бити поднет IAAF на годишњем нивоу; одредбу која даје IAAF овлашћење да спроводи допинг контроле на Националним шампионатима чланица (и шампионатима континенталних асоцијација); одредбу која IAAF даје овлашћење да спроводи ненајављено тестирање ван такмичења спортиста чланице; одредбу која чини услов чланства или придруживања својој Националној федерацији и услов учествовања на такмичењима која су одобрена или организована од стране чланице да се њени спортисти слажу да буду подвргнути било ком тестирању на или ван такмичења које врше чланица, IAAF или било које друго тело које је компетентно да тестира по анти-допинг Правилима.
– Да би могли да се такмиче или учествују, или са друге стране буду акредитовани, на међународном такмичењу, спортисти (и где је могуће) особље које помаже спортисти и друге особе морају да претходно потпишу писану потврду и сагласност са IAAF антидопинг правилима и процедуралним директивама, у форми коју изабере Савет IAAF. Као гаранцију права својих спортиста да учествују на међународном такмичењу, чланице гарантују да су спортисти потписали писану потврду и сагласност у захтеваној форми и да је копија потписане сагласности послана у канцеларију IAAF.

[119] Према Правилу 32. ово овлашћење у Републици Србији припада АДАС, као националној антидопинг агенцији.

– Одговорност сваке чланице је да осигура да су сва тестирања спортиста на националном нивоу и обрада резултата тих тестирања у сагласности са анти-допинг правилима и процедуралним директивама. Постоји могућност да у неким земљама чланица води тестирање и процес обраде резултата лично, док у другим земљама, неке или све активности за које је одговорна чланица могу бити поверене или додељене (или од стране саме чланице или захваљујући постојању законске регулативе или прописа на националном нивоу) националној анти-допинг организацији или некој другој страни. Због оваквих земаља, референце у овим анти допинг правилима које се односе на чланицу или националну федерацију (или њене релевантне званичнике), биће, кад је то могуће, референце које се односе на Националну анти-допинг организацију[120] или другу страну (или њене релевантне званичнике).
– По IAAF анти-допинг правилима, обавештење спортисти, особљу које помаже спортисти или другој особи која је под јурисдикцијом чланице, може се уручити оној чланици која је заинтересована. Чланица ће бити одговорна за остваривање хитног контакта са особом на коју се обавештење односи.

Непоштовање обавеза које проистичу из чланства у међународној спортској асоцијацији може националну спортску асоцијацију изложити одређеним санкцијама. Као пример може да послужи Правило 42. IAAF Антидопинг правила. Према том правилу:

– Савет IAAF ће имати овлашћење да предузме санкције против сваке чланице која не извршава своје обавезе по IAAF анти-допинг правилима у складу са чланом 14.7 Статута IAAF.
– Следећи случајеви биће сматрани неизвршавањем обавезе чланице по анти-допинг правилима: недавање гаранције подобности спортисти да се такмичи на међународним такмичењима тако што ће, захтевајући од спортисте да потпише претходни писмени пристанак и сагласност са овим анти-допинг правилима и процедуралним директивама и проследити копију потписане сагласности IAAF канцеларији; неодржавање саслушања спортисте у року од 2 месеца од кад је то захтевано; неулагање напора да се помогне IAAF у скупљању информација о боравишту уколико IAAF тражи помоћ; необавештавање IAAF и WADA о одобравању TUE; необавештавање IAAF-а о позитивном налазу који је добијен у току допинг контроле коју је извршила та чланица или је извршена у земљи или на територији чланице, у року од 14 дана од обавештавања чланице о том налазу, заједно са именом спортисте код

[120] То је случај када је у питању Република Србија и АДАС.

кога је то откривено; необавештавање IAAF, што је иначе део њиховог годишњег извештаја који треба да се поднесе у току прва три месеца у години, о листи свих допинг контрола које је водила та чланица или које је извршено у земљи или територији те чланице у току претходне године.

– Ако се сматра да чланица није испунила своје обавезе по овим антидопинг правилима, Савет ће имати овлашћење да делује на један или више следећих начина: да суспендује чланицу до следећег састанка Конгреса или на неки краћи период; да упозори или осуди чланицу; да одреди казне; да задржи стипендије или субвенције од чланице: да искључи спортисте чланице са једног или више међународних такмичења; да уклони или одбије акредитацију званичницима или другим представницима чланице; да одреди било какву другу санкцију за коју сматра да је одговарајућа.
– У сваком случају када Савет одреди санкцију против чланице због неиспуњавања њених обавеза по IAAF анти-допинг правилима, о тој одлуци биће поднет извештај на следећем Конгресу.

Забрана добијања средстава из јавних прихода – став 2.

Овим чланом је прописано да национални спортски савез који не испуни обавезе из става 1. не може добијати средства из јавних прихода све док министарство надлежно за спорт не утврди да је савез испунио све своје обавезе. Непоштовање било које обавезе води га губитку могућности да се добијају средства из јавних прихода. Забрана се односи на било која средства из јавних прихода, што обухвата не само средства из буџета Републике већ и средства буџета аутономних покрајина, градова, општина и јавних фондова. Уколико је финансирање неког програма националног спортског савеза започето, његово финансирање се може обуставити након што се утврди да савез не испуњава обавезе из чл. 10. ст. 1. Одлука о недодељивању средстава или обустави даљег давања средстава може се темељити на налазу спортског инспектора из чл. 45. тач. 1) и 2). Антидопинг агенција Републике Србије је обавезна да обавештава министарство надлежно за послове спорта о проблемима у вези испуњавања обавеза од стране националних спортских савеза, у свом периодичном извештају о раду у складу са чл. 42.

Пошто је истекао прелазни рок из чл. 52. ЗСД за усклађивање рада националних спортских савеза са Законом о спречавању допинга у спорт, за престанак забране давања средстава националном спортском савезу у конкретном случају није довољно да он почне да предузима поједине мере из своје надлежности већ је потребно да мере и реализује

(није довољно, на пример, да само покрене поступак доношења одговарајућих антидопинг правила већ та правила морају бити и донета). Наравно, ово се не односи на мере које се по својој природи континуирано предузимају.

Финансирање националних спортских савеза није регулисано Законом о спречавању допинга у спорту већ Законом о спорту.

Члан 11.

Надлежна спортска асоцијација дужна је да у року од 15 дана од дана ступања на снагу спортских правила којима су утврђене мере за превенцију и спречавање допинга, односно њихових измена и допуна, достави примерак тих правила министарству надлежном за послове спорта и Антидопинг агенцији.

Обавеза достављања антидопинг правила министарству и Антидопинг агенцији

Како би министарство надлежно за спорт и Антидопинг агенција Републике Србије могли да остваре своје надлежности утврђене овим законом, у чл. 11. је утврђена обавеза за националне спортске асоцијације (Олимпијски комитет Србије и националне гранске спортске савезе) да у року од 15 дана од дана ступања на снагу спортских правила којима су утврђене мере за превенцију и спречавање допинга доставе примерак тих правила министарству надлежном за спорт и АДАС.

Овај члан је у вези са чл. 10. ст. 1. тач. 1), 5), 6) и 9) ЗСД.

Кршење обавеза из овог члана представља прекршај из чл. 50. ст. 1. тач. 7). ЗСД.

Члан 12.

Надлежна спортска асоцијација може предложити Антидопинг агенцији да спроведе контролу на одређеним такмичењима или контролу изван такмичења одређених тимова, тренинг група или појединих спортиста.

Предлог за спровођење допинг контроле

Надлежност за налагање (одређивање), односно захтевање спровођења допинг контроле није у упоредном праву јединствено одређена

код свих спортова и у свим ситуацијама. Битна разлика постоји између националних и међународних спортских такмичења. На националним спортским такмичењима допинг контролу може да наложи надлежни организациони комитет (комисија) или надлежни спортски савез. Ако у држави постоји овлашћена национална антидопинг организација (агенција, комитет), надлежни спортски савез или организациони комитет такмичења се обраћа националној антидопинг организацији са захтевом (молбом) да спроведе допинг контролу на такмичењу.

Према овом члану, надлежни спортски савез може затражити од Антидопинг агенције да спроведе контролу на одређеним такмичењима или контролу изван такмичења одређених тимова, тренинг група или појединих спортиста. Овај члан је у вези чл. 30. став 1. тач. 1) и 2) ЗСД којима је предвиђено да Антидопинг агенција Републике Србије уређује, установљава, организује и спроводи допинг контролу на спортским такмичењима, осим оне коју спроводи надлежни међународни спортски савез на међународним такмичењима која се организују у Републици.

На међународним спортским такмичењима која се одржавају под надзором надлежног међународног спортског савеза, допинг контрола је увек у ингеренцији тог савеза.

Треба имати у виду и да када су у питању спортисти међународног разреда, контролу може да наложи и међународна спортска федерација и Светска антидопинг агенција. Шта више, спортисте за време припрема у иностранству може да тестира и национална антидопинг агенција на чијој се територији припремају.

Члан 13.

Контроли изван такмичења подлежу спортисти који су означени као олимпијски кандидати, врхунски спортисти, спортисти међународног ранга, спортисти који желе да наставе спортску каријеру након истека мере забране учешћа на такмичењима због допинга, као и друге категорије спортиста које одреди Антидопинг агенција (регистрована тест група).

Контрола изван такмичења спроводи се:

1) на основу периодичног плана контроле;

2) на основу посебне одлуке Антидопинг агенције;

3) на образложени предлог спортисте или надлежног спортског савеза;

4) на захтев спортског инспектора.

Спортисти који подлежу контроли изван такмичења у складу

са ставом 1. овог члана, дужни су да Антидопинг агенцију и овлашћено лице у њиховој спортској асоцијацији редовно обавештавају о свакој промени места боравишта и времену и месту одржавања тренинга, као и о одсуству из места боравка дуже од пет дана.

Сви учесници у допинг контроли дужни су да добијене информације из става 3. овог члана чувају као поверљиве и могу их користити искључиво у сврхе планирања, координирања и спровођења тестирања.

Регистрована тест група – став 1

Допинг контрола изван такмичења је у пракси усмерена, по правилу, на ужи круг спортиста из регистрованих тест група; олимпијски кандидати, врхунски спортисти, репрезентативци, спортисти који желе да наставе спортску каријеру након истека изречене казне због допинга, спортисти који наступају на међународним спортским такмичењима. Регистроване тест групе (whereabouts - „где се налази спортиста“) посебно одређује сваки међународни спортски савез и национална антидопинг организација.

Спортисти који су укључени у тест групу имају посебну обавезу да свој спортски савез и националну антидопинг организацију редовно обавештавају о времену и месту одржавања тренинга, као и дужем одсуству из места боравка (дуже од пет дана; код неких међународних спортских савеза рок износи три дана). У свим земљама данас се нарочито циљно контролишу они врхунски спортисти који се припремају за наступ на великим међународним спортским приредбама (Олимпијске игре, светска и европска првенства). Циљним тестирањем посебно би требали бити обухваћени спортисти чији су се резултати драстично побољшали у кратком временском периоду и спортисти чији су тренери раније радили с позитивно тестираним спортистима.

Свака међународна федерација је обавезна да успостави регистровану тест групу за спортисте међународног ранга у свом спорту, а свака национална антидопинг организација да успостави регистровану тест групу за спортисте у својој земљи. Група за национални ранг укључује и спортисте међународног ранга из те земље и остале спортисте националног ранга. Свака међународна федерација и национална антидопинг организација је обавезна да планира и спроведе тестирање своје регистроване групе током такмичења и изван њега (чл. 5.1.1 Кодекса). Међународне спортске федерације и националне антидопинг организације су обавезне да за спортисте који ће бити тестирани прикупљају најновије

информације о њиховом боравишту, и да те информације достављају Светској антидопинг агенцији. Агенција те информације ставља на располагање другим антидопинг организацијама које имају овлашћење да тестирају спортисту. Сви наведени учесници су обавезни да добијене информације чувају у строгој поверљивости и могу их користити искључиво у сврхе планирања, координисања и спровођења тестирања. Након што више не буду потребне, информације се морају уништити.[121]

Од 1. јануара 2009. години на снагу ступа измењени чл. 5.1.1. Кодекса. Према њему, свака међународна федерација ће успоставити Регистровану тест групу за спортисте међународног ранга у свом спорту, а свака национална антидопинг организација ће успоставити Регистровану тест групу за спортисте у својој земљи или из своје земље. У складу са чланом 14.3. Кодекса, сваки спортиста укључен у регистровану тест групу има обавезу у погледу достављања образаца о локацији надлежној организацији, у складу са међународним стандардима за тестирање.

Национална регистрована тест група спортиста у Републици Србији регулисана је чл. 18–23. Правилника о допинг контроли на спортским такмичењима и изван такмичења (ПДК). Према чл. 18. ПДК, АДАС установљава, у сарадњи са надлежним националним спортским асоцијацијама, националну регистровану тест групу спортиста. Регистрована тест група се установљава ради планирања и спровођења допинг контроле изван такмичења и превентивног деловања. Регистрована тест група се редовно проверава и актуелизује и у тим циљу су Олимпијски комитет Србије, Спортски савез Србије и друге надлежне националне спортске асоцијације обавезне да без одлагања обавесте АДАС о спортистима из регистроване тест групе и о насталим променама. У националну регистровану тест групу улазе: спортисти који су од стране Олимпијског комитета Србије означени као олимпијски кандидати; врхунски спортисти, категорисани у ту категорију у складу са законом; спортисти међународног разреда, категорисани у ту категорију у складу са законом; спортисти који су проглашени одговорним за повреду антидопинг правила и спортисти који желе да наставе спортску каријеру након истека мере забране учешћа на такмичењима због допинга; спортисти који су у регистрованој тест групи надлежне међународне спортске асоцијације; спортисти који су чланови националних спортских репрезентација; спортисти чији је резултат у 3 (три) најбоља резултата у Републици Србији, постигнута у претходној/ текућој години; спортисти код којих је забележено значајно и неочекивано побољшање резултата у протеклих 12 (дванаест) месеци; спортисти који су циљано одабрани од стране

[121] Видети чл. 14.3 Светског антидопинг кодекса

АДАС; спортисти који су у регистрованој тест групи националне спортске асоцијације образоване у складу са правилима надлежне међународне спортске асоцијације. Суспендовани или због повреде антидопинг правила кажњени спортисти остају и за време суспензије или забране учешћа на такмичењима чланови регистроване тест групе.

Списак спортиста из регистроване тест групе може се видети на сајту АДАС:

http://www.adas. org.yu/kontrole/van_takmicenja. html

Налагање контроле изван такмичења – став 2.

У чл. 30. ст. 1. тач. 2) ЗСД прописано је да је у надлежности Антидопинг агенције Републике Србије да уређује, одређује, организује и спроводи допинг контролу изван спортских такмичења. Овим ставом члана 13. ЗСД, утврђено је да АДАС одлуку о спровођењу допинг контроле изван такмичења доноси у конкретном случају на основу периодичног плана контроле; на основу посебне одлуке АДАС; на образложен предлог спортисте или надлежног спортског савеза или на захтев спортског инспектора.

Посебно одлука о спровођењу допинг контроле изван такмичења везана је за тзв. циљно тестирање. Према чл. 5.13. и 5.14. Кодекса, АДАС би требала да спроводи циљно тестирање, као и тестирање на спортисти док му траје период забране такмичења или привремене суспензије. Циљно тестирање је нужно јер насумично тестирање, или чак планско насумично тестирање, не осигурава да ће сви спортисти бити тестирани. На пример, спортисти европског ранга, спортисти чији су се резултати драстично побољшали у кратком временском периоду, спортисти чији су тренери раније радили с позитивно тестираним спортистима, итд. Свакако, циљно тестирање не може се користити за било коју другу сврху осим легитимне допинг контроле. Кодекс јасно предвиђа да спортисти не могу очекивати да ће бити тестирани једино насумично. Слично томе, он не захтева разумну сумњу или вероватан узрок за циљно тестирање.

Према Правилу 35. ст. 4. IAAF Антидопинг правила, спортисти могу да буду изван такмичења подвргнути тестирању од стране: и) WADA; (ии) националне анти-допинг организације земље или територије на којој су присутни; или (иии) од стране или у име МОК-а у вези са Олимпијским играма.

О налагању спровођења допинг контроле видети коментар уз чл. 7. ст. 3. ЗСД.

Дужност обавештавања о промени места боравка спортисте – став 3.

АДАС обавештава спортисту и његову националну спортску асоцијацију да га је уврстила у регистровану тест групу, без одлагања. АДАС обавештава спортисте из регистроване тест групе о правима и обавезама везаним за спровођење допинг контроле, а посебно о: начину подношења захтева за одобравање изузетака (изузећа) за терапеутску употребу (ТУЕ); попуњавању формулара и пријави прописаних података; временском року за испуњавање прописаних обавеза и последицама њиховог неиспуњавања. Уколико спортиста не поступи у складу са обавештењем и не достави прописане податке благовремено, или их достави непотпуно, АДАС ће упозорити спортисту да ће, уколико не достави потребне податке у даљем року од 7 (седам) дана, бити покренут поступак утврђивања одговорности за повреду антидопинг правила (чл. 22. ПДК).

АДАС благовремено и редовно (по правилу свака три месеца и пре почетка такмичарске сезоне), ажурира податке о регистрованој тест групи у зависности од календара такмичења. Спортиста се укључује у регистровану тест групу чим испуни критеријуме за укључивање предвиђене ПДК. У случају да више не испуњава критеријуме за припадност националној регистрованој тест групи, спортиста остаје у групи све до следећег редовног прегледа података, осим уколико се није писмено изјаснио да се повлачи из активног бављења спортом (чл. 23. ПДК).

Спортисти, чланови националне регистроване тест групе, обавезни су да АДАС и овлашћено лице (одговорно лице за надзор над спровођењем мера за спречавање допинга) у њиховој националној спортској асоцијацији, редовно и тачно обавештавају о месту боравка и доступности. Обавеза достављања података састоји се у појединости у обавези достављања обавештења о: свакој промени места боравишта (тачна адреса); времену и месту (тачна адреса) одржавања тренинга (оквирни план тренинга); место (тачна адреса) и време спортских такмичења (званичних или пријатељских) и тренинг кампова, у којима спортиста учествује; телефонска доступност (контакт телефон и, евентуално, лице за контакт) у случају напуштања уобичајеног места боравка; одсуству из места боравка дуже од пет дана и враћању у место боравка после одсуства; престанку активног бављења спортом и учешћа на спортским такмичењима; основним подацима о спортисти (име и презиме; име оца; пол; датум и место рођења; адреса становања; адреса за пријем поште ако је другачије од адресе становања; број телефона на послу и кући; број мобилног телефона; број факса; мејл адреса; врста спорта и дисциплина; име и презиме и број телефона друге особе за контакт; назив националне

спортске асоцијације и спортске организације чији је члан. Одговорно лице надлежне националне спортске асоцијације за надзор над спровођењем мера за спречавање допинга доставља АДАС, без одлагања, прописане податке. Подаци се достављају на обрасцима које утврђује Управни одбор АДАС. Обрасци се објављују и на интернет сајту АДАС, с тим да АДАС може омогућити и директно достављање (попуњавање) образаца преко интернет сајта АДАС. У хитним случајевима подаци се могу доставити и телефоном, и-мејлом и СМС поруком, с тим да без одлагања буду накнадно достављени и на утврђеном обрасцу (чл. 19. ПДК)

Надлежна национална спортска асоцијација дужна је, такође: да најмање седам дана пре одржавања такмичења које организује, или које је под њеном контролом, пријави такмичење АДАС; да најмање једанпут у шест месеци обавести АДАС о плановима тренинга и припрема врхунских спортиста и националних репрезентативних селекција (чл. 20. ПДК). Уколико услед недостатка или мањљивости прописаних података допинг контрола није могла бити спроведена, трошкове припреме допинг контроле сноси одговорно лице (спортиста, национална спортска асоцијација – чл. 21. ПДК).

IAAF је обавезу достављања информација о боравишту регулисала Правилом 35. ст. 15. и 16. IAAF Антидопинг правила. На захтев IAAF, спортисти који су у IAAF-овом регистрованом пулу за тестирање биће обавезни да пруже IAAF информације о боравишту које одговарају циљу тестирања ових спортиста ван такмичења. Од спортиста ће се захтевати да чувају информације о боравишту у фајлу на тромесечном нивоу и од њих ће се тражити да обавесте IAAF одмах у случају промене тих информација, да би информација била актуелна у свако доба. Највећа одговорност за обезбеђивање информација о боравку лежи на сваком спортисти. Међутим, Национална федерација сваког спортисте ће уложити највеће напоре да помогне IAAF да јој обезбеди информације о боравишту спортисте, уколико то тражи IAAF. Информације о боравишту које пружи спортиста у складу са овим Правилом, ће, уколико је то потребно, бити на располагању WADA и сваком другом телу које је компетентно и овлашћено да тестира спортисту, са строгим условом да таква информација може да се користи само у сврху допинг контроле. 16. Уколико спортиста не одговори на захтев да обавести IAAF о свом боравишту, или да обезбеди адекватне информације о боравишту, или га званичник који врши допинг контролу не може да пронађе на адреси која постоји на фајлу, он ће бити подвргнут процени IAAF анти-допинг администратора због пропуштеног тестирања. Уколико, као резултат ове процене IAAF анти-допинг администратор закључи да спортиста

није испунио своју обавезу да пружи информације о боравишту или адекватне информације о боравишту, IAAF анти-допинг администратор ће оценити тај пропуст као пропуштени тест и спортиста ће о томе бити писмено обавештен. Уколико се процени да је спортиста имао 3 пропуштена теста у било ком периоду од 18 узастопних месеци, он ће починити повреду анти-допинг правила. Уколико спортиста, од кога је било тражено да податке о боравишту чува на фајлу, више не жели да буде подвргнут тестирању ван такмичења због тога што се повукао или је одлучио да се из било ког разлога не такмичи, од њега ће се тражити да о томе обавести IAAF у прописаној форми. Исти спортиста онда не може да настави са такмичењем уколико не обезбеди дванаестомесечну објаву IAAF у прописаној форми о својој намери да се врати такмичењу и уколико не буде на располагању за тестирање ван такмичења од стране IAAF у том периоду, пружајући информације о свом боравишту. Спортиста који одбија или се не подвргне допинг контроли због чињенице да се повукао или изабрао да се не такмичи из неког другог разлога, а није обавестио IAAF, починиће повреду анти-допинг правила.

Поверљивост личних података о спортисти – став 4.

Овим ставом је прописано да су Антидопинг агенција Републике Србије и надлежна национална спортска асоцијација дужни да информације које добију о спортисти из регистроване тест групе (став 1), а у вези су са местом боравка спортисте, временом и местом тренинга и одсуством из места боравка дужем од пет дана (став 3), чувају као поверљиве и могу их користити искључиво у сврхе планирања, координирања и спровођења тестирања. У питању је обавеза која се тиче чувања и коришћења личних података о спортистима који се воде у базама података које успостављају Антидопинг агенција Републике Србије и националне спортске асоцијације.

При чувању и коришћењу личних података спортиста, АДАС и националне спортске асоцијације треба да воде рачуна и обавезама које имају према Закону о заштити података о личности („Сл. лист СРЈ“, бр. 24/98 и 26/98 - испр. и „Сл. лист СЦГ“, бр. 1/2003 - Уставна повеља). Према чл. 2. овог закона, лични подаци, односно подаци о личности могу се прикупљати, обрађивати и користити само за сврхе утврђене законом, а у друге сврхе - на основу писмене сагласности грађанина. Заштитом личних података, без обзира на облик у коме су исказани, сматрају се поступци и мере којима се спречава незаконито прикупљање, обрада, чување, коришћење и размена личних података, као и њихово изноше-

ње из земље (чл. 1. ст. 2). У члану 3. је дефинисано значење појединих појмова везаних за заштиту података о личност:

- лични подаци су информације које су садржане у збиркама тих података, а који се односе на приватност, интегритет личности, лични и породични живот и друга лична права која су у вези са идентификованим лицем или лицем које се може идентификовати;
- збирка личних података је уређен скуп личних података (евиденција, регистар, датотека и сл.), без обзира на облик исказивања и средства за њихово чување;
- каталог збирки личних података је преглед збирки личних података, са описом њихове садржине и намене, као и начина обезбеђивања и доступности;
- обрада личних података је скуп ручних, полуаутоматизованих или аутоматизованих активности с подацима ради прикупљања, меморисања, прегруписавања, измене, размене, преноса, претраживања, ширења, забране коришћења и брисања података;
- руковалац збирком личних података је државни орган или организација, орган јединице локалне самоуправе, правно лице и предузетник који су законом или писменом сагласношћу грађанина овлашћени да прикупљају, обрађују, чувају и преносе личне податке и да успостављају, одржавају и користе збирку личних података (у смислу ове одредбе, руковаоци збирки личних података о спортисти су АДАС и национална спортска асоцијација);
- корисник збирке личних података је државни орган или организација, правно лице и предузетник који су законом или писменом сагласношћу грађанина овлашћени да користе збирку личних података (у смислу ове одредбе, корисници збирки личних података о спортисти су АДАС и национална спортска асоцијација, као и друга антидопинг организација одређена у складу са чл. 7. ст. 1. и 2. Закона о спречавању допинга у спорту).

Када се повежу чл. 13. ст. 4. ЗСД и Закон о заштити података о личности, АДАС, односно национална спортска асоцијација (у оквирима својих надлежности) имају следеће обавезе:

- Збирка личних података успоставља се само за потребе предвиђене законом или на основу писмене сагласности спортисте. Обавеза обраде и чувања личних података престаје по престанку потребе за коју су подаци прикупљени и обрађивани

– АДАС, односно национална спортска асоцијација успоставља и води каталог збирки личних података спортиста. Каталог је јаван и доступан је на увид сваком спортисти (грађанину).
– АДАС, односно национална спортска асоцијација може уступити збирку или део збирке законом овлашћеним корисницима или уз писмену сагласност спортисте. Збирка личних података, део збирке или поједини подаци из ње могу се користити за научне, образовне или сличне сврхе у облику који не омогућава идентификацију спортисте. Збирка личних података, део збирке или поједини подаци, могу се дати у облику који омогућава идентификацију спортисте, за научне, образовне или сличне сврхе, само уз његову писмену сагласност.
– АДАС, односно национална спортска асоцијација може, у оквиру својих овлашћења, да повери, путем уговора закљученог у писменом облику, послове или део послова успостављања и вођења збирке личних података, односно прикупљања, обраде, чувања и давања личних података из збирке другом правном лицу или предузетнику регистрованим за обављање тих послова. То правно лице или предузетник може обављати поверене послове у оквиру овлашћења руковаоца збирком личних података, а не може у обављању поверених послова користити податке из те збирке.
– АДАС, односно национална спортска асоцијација утврђује мере обезбеђења и заштите података од уништења, губитка, неовлашћеног коришћења, мењања или давања и од неовлашћеног приступа простору, опреми и средствима која се користе у обради личних података, мере и поступке у случају ванредних околности, као и носиоце послова и одговорности у вези са збирком. АДАС, односно национална спортска асоцијација дужна је да предузме правне, организационе и одговарајуће техничко-технолошке мере и поступке ради заштите личних података
– Спортиста има право да сазна: 1) у којим збиркама личних података се налазе подаци који се односе на њега; 2) који се подаци о њему обрађују, ко их обрађује, у које сврхе и по ком основу; 3) ко су корисници личних података који се на њега односе и по ком основу. Спортиста може да захтева од АДАС, односно националне спортске асоцијације: 1) обавештење о постојању збирке личних података и писмени доказ (потврду) о личним подацима који се у збирци воде о њему; 2) увид у податке који се на њега односе; 3) исправку нетачних података који се на њега односе; 4) брисање података који се на њега односе ако њихова обрада није у

складу са законом, односно уговором; 5) забрану коришћења нетачних, неажурних и непотпуних података који се на њега односе; 6) забрану коришћења података из збирки података и сл. ако се не користе у складу са законом, односно уговором. АДАС, односно национална спортска асоцијација дужна је да, без одлагања, поступи по захтеву спортисте.

- Спортиста коме је повређено право утврђено законом или је причињена штета због тога што су коришћени подаци прикупљени на начин или за намене које нису у складу са одредбама закона, може пред надлежним судом захтевати остварење права, односно накнаду штете.
- Лични подаци морају бити тачни, ажурни и засновани на веродостојним изворима, а с обзиром на намену за коју се прикупљају - и потпуни. Лични подаци се прикупљају на начин којим се не вређа достојанство човека.
- Од тренутка узимања личних података од спортисте, АДАС, односно национална спортска асоцијација одговорна је за тачност, ажурност и потпуност података, као и за означавање података чије је коришћење забрањено.

У чл. 13. ст. 4. ЗСД је реч о једном делу личних података који се воде о спортистима (из регистроване тест групе) у вези допинг контроле. Треба, међутим, имати у виду да се не само о спортистима него и о другим лицима у вези допинг контроле прикупља, чува и користи читав низ података. Овде допинг контролу схватамо у смислу одредбе чл. 7. ЗСД, укључујући и одобравање изузетака за терапеутску употребу према чл. 15. ЗСД. У пракси Антидопинг агенција Републике Србије у оквиру својих надлежности у вези допинг контроле користи базу АДАМС Светске антидопинг агенције за прикупљање, чување и коришћење података о спортистима и другим лицима. За коришћење и чување тих података важи све што смо претходно рекли у коментару уз овај став чл. 13. ЗСД.

Члан 14.

Лекар који приликом прегледа спортисте у циљу издавања медицинског сертификата (потврде) о здравственој способности за учешће на такмичењима посумња да је спортиста користио допинг средства, дужан је да о томе обавести Антидопинг агенцију.

Лекар који спортисти пропише средство које садржи забрањене допинг супстанце у циљу лечења дужан је да о томе обавести спортисту ако му је он саопштио да се бави спортским активностима.

Обавеза лекара на обавештавање Антидопинг агенције - став 1.

Законом о спорту Републике Србије прописано је да на спортским такмичењима могу учествовати само они спортисти за које је на периодичном здравственом прегледу утврђено да су способни за учешће у такмичењима (видети чл 14). Овим ставом је прописано да лекар који приликом прегледа спортисте у циљу издавања медицинског сертификата (потврде) о здравственој способности за учешће на такмичењима посумња да је спортиста користио допинг средства, дужан је да о томе обавести Антидопинг агенцију. Лекар који не обавести Антидопинг агенцију о могућности да је спортиста био допингован чини прекршај из чл. 51. тач. 7) ЗСД.

Обавеза лекара на обавештавање спортисте – став 2.

Овај став је у вези са чл. 6. ст. 3. ЗСД. Спортиста је дужан да обавести лекара који га лечи о својој обавези да не користи допинг средства и да се увери да било каква добијена медицинска терапија не садржи допинг средства. Лекар који спортисти пропише средство које садржи забрањене допинг супстанце у циљу лечења дужан је да о томе обавести спортисту ако му је он саопштио да се бави спортским активностима. Лекар који не обавести спортисту који му је саопштио да се бави спортским активностима да му је прописао у циљу лечења средство које садржи забрањене допинг супстанце чини прекршај из чл. 51. тач. 8) ЗСД.

Улога лекара и медицинских радника је потенцирана и у чл. 6. ст. 1. Европске конвенције против допинговања у спорту. Од држава потписница се очекује да спроведу образовне кампање како би медицински радници били адекватно упознати са опасностима које допинг носи за здравље спортиста али и штетом коју наноси етичким вредностима спорта. У образовању оних који се баве медицином тежиште је на поштовању медицинске етике. Циљ образовања је и помоћ лекарима да се боре са притисцима којима их излаже модеран, високо такмичарски спорт. У Званичном образложењу уз Конвенцију (тачка 66)[122] констатовано је да се права и обавезе пацијената и лекара могу најопштије свести на следеће:

- Лекар има право да лечи свог пацијента на начин који је медицински најпогоднији. Спорт не може да диктира третман боле-

[122] Усвојен 19. септембра 1989. године од Комитета минситара Савета Европе (видети, http://conventions. coe. int/Treaty/en/Reports/Html/135.htm

сника; чак и када се то тражи, лекар то не може и не сме да прихвати;
- Пацијент има одговорност да информише свог лекара да се бави спортом;
- Спортски лекар има одговорност да познаје медицинску и антидопинг регулативу спортских организација у спорту у коме је ангажован;
- Доктор може да понуди алтернативну терапију и на пацијенту је да одлучи о консеквенцама за своју подобност за учешће у спорту;
- Тешко вежбање које се често захтева од савременог врхунског спортисте није довољан разлог за прописивање медицинских средстава која садрже забрањене супстанце.

Члан 15.

Спортиста може затражити од Антидопинг агенције да га ослободи забране употребе допинг средстава, у случају када постоји јасна и нужна медицинска потреба.

Антидопинг агенција утврђује правила за одобравање изузетака за терапеутску употребу, у складу са међународним стандардима за процес одобравања изузетака за терапеутску употребу одобреним од стране Светске антидопинг агенције.

Одобрење употребе допинг средства због медицинске потребе - став 1.

Одредба овог става је у вези са чл. 3. став 2. ЗСД, којом је прописано да повреда антидопинг правила из става 1. тач. 1), 2), 6), 7) и 8) тог члана неће постојати у случајевима одобрених изузетака за терапеутску употребу. Сходно чл. 15. ст. 1. ЗСД, спортисту може ослободити забране употребе допинг средстава само Антидопинг агенција. Реч је о одобравању коришћења забрањених супстанци и/или метода који се налазе на Листи забрањених допинг средстава, односно одобравању изузећа ради примене допинг средстава у терапијске сврхе.[123] За одобравање изузетака за терапеутску употребу потребан је захтев спортисте, а он може бити одобрен само ако постоји јасна и нужна медицинска потреба.

Свако бављење спортом носи са собом веће или мање ризике по здравље спортиста. Врхунски спорт је чак битно оптерећен тим ризи-

[123] О односу болести и допинга видети Дикић, op. cit., стр. 115–139.

ком. Може се шта више рећи и да је врхунски спорт на одређен начин и штетан по здравље спортиста. Интензивне активности, физичка напрезања, неодговарајућа средина и друге околности могу изазвати нарушавање здравља спортисте, које је медикаментозним лечењем потребно отклонити. Међутим, не мали број лекова у себи садржи забрањене допинг супстанце. Самим тим, поставља се питање да ли коришћење таквих лекова у сврхе лечења може ослободити спортисту од одговорности за допинг прекршај.

Како је проблем давно уочен и представља сталан пратилац спортских активности, антидопинг правила појединих спортских федерација одавно већ садрже правила о терапеутским изузецима. Као пример могу послужити антидопинг правила Међународне асоцијације атлетских федерација (IAAF). Према чл. 55. Правила IAAF, спортиста може затражити од Медицинске комисије да га ослободи забране узимања одређене супстанце која је нормално забрањена, у случају када постоји јасна и нужна медицинска потреба. Појединости за поступак одобравања таквих изузетака се регулишу у Упутству о процедурама допинг контроле. Правилом 5. Упутства о процедурама допинг контроле утврђена је следећа процедура за молбу за изузеће од забране коришћења забрањених супстанци: «*Општа обавештења* - Правило 55 IAAF је састављено у сврху да би атлетичар којем су забрањене супстанце потребне у здравствене сврхе у ограниченом или продуженом временском року, могао учествовати у спорту. Изузеће, стога, неће бити одобрено у случају акутне болести нити у случају да спортска активност може угрозити живот атлетичара. У складу са тим, изузеци се праве јако ретко и у заиста посебним случајевима. У ту сврху се и врши контрола допинга ван такмичења, да би се атлетичари одвратили од коришћења анаболичких агенаса и извесних хормона, у шта спадају и супстанце које се користе забрањеним поступцима. Молба за изузеће од забране коришћења лекова за време тренинга је, стога, потребна искључиво за ове супстанце. *Процедуре* - Молба за изузеће од забране мора да садржи и извештај квалификованог лица (лекара) у коме се наводе разлози због којих је уношење ових супстанци неопходно за здравље атлетичара. Такође мора бити наведена доза лека и трајање терапије, као и објашњење због чега не може да се користи лек који се не налази на списку забрањених лекова. Молба мора бити у писаној форми и достављена Антидопинг комисији IAAF. Молба која се односи на салбутамол, салметерол и тербуталин за инхалацијску терапију, може се поднети и Анти-допинг комисији и националном савезу. Било које одобрено изузеће може трајати максимално годину дана, сем уколико га не обнови Анти-допинг комисија или национални савез. За процену налаза лекара које је атлетичар доставио Анти-

допинг комисији, комисија може уколико је то потребно узети савет од специјалисте или групе специјалиста.»

Правила о одобравању изузетака за терапеутску употребу налазимо и у чл. 61. Дисциплинског правилника ФИФА од 29. јула 2005. године. Сваки играч који се из медицинских разлога обрати лекару а овај му препише одређено лечење или медикацију обавезан је да се обавести да ли се тиме излаже забрањеним супстанца или методама са Листе наведене у ФИФА правилима за допинг контролу на ФИФА такмичењима и изван такмичења. Уколико је то случај, он мора да затражи друго лечење или другу медикацију. Међутим, ако не постоји алтернатива, играч мора да обезбеди лекарско уверење у коме је изложена ситуација. То уверење мора бити достављено надлежном телу ФИФА у року од 48 сати након посете лекару. Уколико у том периоду треба да игра утакмицу, уверење мора да стигне у надлежно тело ФИФА пре утакмице, односно предато приликом допинг контроле. Након истека наведеног рока неће се прихватати било каква лекарска уверења. Примена забрањених супстанци или метода је допуштена само ако је надлежно тело ФИФА то одобрило. На одобрење се примењују ФИФА правила за допинг контролу на ФИФА такмичењима и изван такмичења.

Према члану 37. Статута АДАС, Антидопинг агенција одобрава изузетке за терапеутску употребу (ТУЕ) преко Одбора за одобравање изузетака за терапеутску употребу. Одбор за одобравање изузетака за терапеутску употребу има 9 чланова који се именују на период од две године. За члана Одбора за одобравање изузетака за терапеутску употребу (ТУЕ одбор) може бити именован само одговарајући лекар специјалиста. Одбор за одобравање изузетака за терапеутску употребу одлучује, по правилу, у појединачним случајевима, преко Пододбора, у складу са правилником о одобравању изузетака за терапеутску употребу. На престанак дужности чланова Одбора за одобравање терапеутских изузетака сходно се примењује одредбе Статута (члан 14) које се односе на престанака дужности чланова Управног одбора. Председника и чланове Одбора за одобравање терапеутских изузетака именује Управни одбор АДАС (чл. 15. тач. 19. Статута), на предлог директора АДАС (чл. 22. тач. 23. Статута).

Рад ТУЕ одбора ближе је регулисан Правилником о одобравању изузетака за терапеутску употребу АДАС („Сл. гласник РС“, бр. 32/2007 - ПТУЕ). За члана ТУЕ Одбора може бити именован само лекар специјалиста, са искуством у раду са спортистима и знањем у области клиничке, спортске медицине и физиологије физичке активности. Већина чланова ТУЕ Одбора и ТУЕ Пододбора не смеју имати било какву званичну функцију или бити запослени у Антидопинг агенцији. Сваки члан ТУЕ

Одбора потписује изјаву у којој потврђује да не постоји сукоб интереса у обављању његових дужности. ТУЕ Одбор усваја закључке и доноси пословник о свом раду већином гласова од укупног броја чланова. ТУЕ Одбор усваја пословник о свом раду и подноси годишњи извештају о свом раду Управном одбору Антидопинг агенције (чл. 4. ПТУЕ).

У појединачним случајевима, ТУЕ Одбор одлучује, по правилу, преко ТУЕ Пододбора кога чине најмање 3 члана ТУЕ Одбора. Председника и чланове ТУЕ Пододбора именује председник ТУЕ Одбора у сваком појединачном случају. Председник ТУЕ Одбора може бити председник ТУЕ Пододбора. У случају спречености председника ТУЕ Одбора да врши своје функције њега замењује најстарији члан ТУЕ Одбора. Када ТУЕ Одбор, односно Пододбор одлучује у случају спортисте са инвалидитетом, бар један његов члан мора поседовати искуство из области неге и лечења спортиста са инвалидитетом. ТУЕ Пододбор одлучује већином гласова од укупног броја чланова Пододбора. ТУЕ Пододбор може да тражи сваку стручну помоћ везану за науку или медицину за коју сматра да је потребна у погледу околности било којег захтева за одобрење ТУЕ (чл. 5. ПТУЕ).

Све медицинске информације које даје спортиста и лекар(и) укључени у збрињавање спортисте и сви детаљи поднетог захтева за одобрење ТУЕ, имена једног или више лекара који су укључени у процес одобравања, строго су поверљиве и чувају се као пословна тајна. Чланови ТУЕ Одбора и запослени у Антидопинг агенције укључени у организацију, разматрање пријава и жалби везаних за одобрење ТУЕ имају обавезу чувања поверљивости података које дају спортисти и лекари. Уколико постоји потреба за ангажовањем независних медицинских или других стручњака, сви детаљи везани за пријаву одобрења ТУЕ биће достављани без откривања личних података спортисте (чл. 6. ПТУЕ).

Поступак одобравања ТУЕ покреће се захтевом спортисте. Захтеви за одобравање ТУЕ подносе се преко надлежне националне спортске асоцијације. Спортиста може директно поднети захтев за одобравање ТУЕ уколико национална спортска асоцијација не поднесе захтев без одлагања или у хитним случајевима (чл. 2. ст. 3. ПТУЕ).

Према Кодексу и међународним стандардима за одобравање ТУЕ, спортисти међународног ранга, односно спортисти који учествују на међународним такмичењима морају да одобрење ТУЕ траже од своје међународне спортске асоцијације. Како би се заштитили интереси наших спортисти и спречило дуплирање одлучивања, чланом 25. ПТУЕ утврђено је да Антидопинг агенција признаје као важећа одобрења ТУЕ и АТУЕ које се издала надлежна међународна спортска асоцијација, уколико су у складу са Светским антидопинг кодексом, одговарајућим ме-

ђународним стандардима одобреним од стране Светске антидопинг агенције и важећим сопственим правилима међународне спортске асоцијације за одобравање ТУЕ. Сходно овом правилу, у чл. 2. ст. 4. ПТУЕ, прописано је да се захтев за одобравање ТУЕ може поднети само једној надлежној антидопинг организацији (или АДАС или међународној спортској асоцијацији).

Спортисти може бити одобрен ТУЕ само када постоји за то јасна и нужна медицинска потреба (индикација). Ближи критеријуми су утврђени чланом 3. ПТУЕ. Изузеће ради примене допинг средства у терапијске сврхе се одобрава само под следећим кумулативним условима (критеријумима):

1) медицинско стање спортисте је дијагностиковано у складу са постојећим међународним стандардима и верификовано одговарајућом медицинском документацијом;

2) не постоји адекватна терапијска алтернатива забрањеној допинг супстанци и/или методу за лечење медицинског стања спортисте;

3) неузимање забрањених допинг супстанци или метода током третирања неког акутног или хроничног медицинског стања значајно би погоршало здравље спортисте;

4) терапијско коришћење забрањених допинг супстанци и/или метода неће изазвати никакво додатно побољшање способности спортисте осим оног које би се могло очекивати услед враћања у нормално здравствено стање након третирања легитимног медицинског стања. Коришћење забрањених супстанци и/или метода у циљу повећања нивоа ниских/нормалних вредности ендогених хормона неће се сматрати оправданим;

5) неопходност коришћења забрањених допинг супстанци и/или метода није, у потпуности или делом, последица њиховог претходног нетерапеутског коришћења.

ТУЕ се неће одобрити уколико тражена примена забрањеног допинг средства или методе служи прикривању дејства претходне повреде антидопинг правила, посебно употребе забрањене допинг супстанце. Уколико против спортисте постоје основана сумња (нпр. постојање позитивног А узорка) о повреди једног или више антидопинг правила, посебно оног из члана 3. став 1. тач. 1), 2) и 6) ЗСД, спортисти се може одобрити ТУЕ пре окончања поступка изрицања санкција само ако су прописани услови испуњени без икакве разумне сумње.

У складу са међународним стандардима за одобравање ТУЕ, Правилник о одобравању изузетака за терапеутску употребу утврђује три могућа поступка за одлучивање по захтеву за ТУЕ: стандардни посту-

пак за одобравање ТУЕ; Скраћени поступак одобравања ТУЕ; одобрење ТУЕ у стању нужде.

Стандардни поступак за одобравање ТУЕ

Стандардни поступак за одобравање ТУЕ регулисан је чл. 7–15. ПТУЕ. Поступак се састоји у следећем:

- Спортиста је дужан да достави ТУЕ Одбору захтев за одобравање ТУЕ најкасније 21 (двадесет један) дан пре следећег спортског такмичења на коме жели учествовати, односно у фази тренинга, пре давања забрањеног допинг средстава. Уз подношење захтева за одобрење ТУЕ, спортиста прилаже писмену изјаву о пристанку: да се све информације које се односе на захтев пренесу ТУЕ Одбору и ТУЕ Одбору Светске антидопинг агенције, и по потреби другим независним медицинским или научним стручњацима, или свом потребном особљу Антидопинг агенције које је укључено у управљање, ревизију или жалбе везане за ТУЕ; да ТУЕ Одбор може прикупити здравствене информације у његово/њено име од лекара који су укључени у збрињавање спортисте; да се одлуке ТУЕ Одбора доставе Светској антидопинг агенцији и другим антидопинг организацијама у складу са Светским антидопинг кодексом и овим правилником. Уколико спортиста пожели да поништи право Антидопинг агенције, односно ТУЕ Одбора или ТУЕ Одбора Светске антидопинг агенције да прикупи било какве здравствене информације у његово/њено име, спортиста је дужан да писмено обавести свог лекара о тој чињенице, с тим да је последица такве одлуке да спортисти неће бити одобрено ТУЕ или обновљено постојеће ТУЕ.
- ТУЕ Одбор одобрава ТУЕ за одређени временски период (по правилу, не дуже од годину дана).
- ТУЕ Одбор ће разматрати само оне захтеве које садрже: комплетно попуњен Образац за одобрење ТУЕ (одштампан уз ПТУЕ), поднет у оригинали и потписан од стране надлежног лекара и подносиоца захтева, односно његовог законског заступника, и приложену потребну медицинску документацију. Захтев треба да садржи и сва претходна, односно, тренутно важећа одобрења за коришћење забрањених допинг супстанци и/или метода. Медицинска документација, у оригиналу или копији, треба да укључи: стручно мишљење надлежног/их лекара о дијагнози болести, са историјом болести; резултате свих релевантних лабораторијских испитивања и дијагностичких процедура актуелну медикацију (тачна доза, уче-

сталост, начин апликације и дужина администрације забрањених супстанци и/или метода); могућу дужину трајања лечења; изјаву (стручно мишљење) надлежног/их лекара одређене специјалности са детаљним објашњењем зашто дозвољене супстанце и методи, нису или не би могли бити адекватна замена у терапији оболелог спортисте. У циљу подршке, захтеву се може приложити независно стручно мишљење другог лекара. Захтев мора идентификовати спорт којим се спортиста бави и када је применљиво, дисциплину и специфичну позицију или улогу.

- ТУЕ Одбор је дужан да се о захтеву за одобравање ТУЕ изјасни, по правилу, у року од 10 (десет) дана по пријему комплетне документације и да о одлуци писмено информише спортисту. Уколико се одобри ТУЕ, Антидопинг агенција дужна је да обавести Светску антидопинг агенцију о дужини трајања и медицинском стању због кога је одобрено коришћење ТУЕ као и да јој достави сву прописану медицинску документацију из члана 9. ПТУЕ, било да се ради о спортисти међународног или националног ранга. О одобрењу ТУЕ спортисти који се налази у регистрованој тест групи међународне спортске асоцијације, Антидопинг агенција обавештава надлежну међународну спортску асоцијацију. О одобрењу ТУЕ спортисти националног ранга, Антидопинг агенција обавештава надлежну националну спортску асоцијацију.
- Уколико је захтев за одобравање ТУЕ одбијен од стране ТУЕ Одбора, спортиста има право жалбе ТУЕ Одбору Светске антидопинг агенције, у складу са правилима Светске антидопинг агенције. Подношење жалбе не одлаже извршење одлуке ТУЕ Одбора.
- Светска антидопинг агенција има право да преиспита, на сопствену иницијативу, и преиначи одлуку ТУЕ Одбора о одобрењу ТУЕ било ком спортисти, међународног или националног ранга, уколико она не одговара међународним стандардима за ТУЕ одобреним од стране Светске антидопинг агенције. Уколико је одлука о одобрењу ТУЕ преиначена, нова одлука се не примењује ретроактивно и не доводи до дисквалификације резултата који је спортиста остварио док је ТУЕ био на снази. Преиначење ступа на снагу 14 дана пошто је спортиста о њему обавештен.
- На одлуку Светске антидопинг агенције да одобри или поништи одобрење ТУЕ, спортиста или Антидопинг агенција могу да уложе жалбу Међународном арбитражном суду за спорт (CAS) са седиштем у Лозани, Швајцарска.
- ТУЕ Одбор може донети одлуку да се претходно дато одобрење ТУЕ одузме: ако се спортиста не придржава упутстава у вези са

лечењем свог медицинског стања одређеним од стране ТУЕ Одбора; уколико ТУЕ Одбор утврди да више не постоје оправдани терапијски разлози за одобрење ТУЕ; ако поновљено испитивање доводе до одбијајуће одлуке. Одобрење ТУЕ се аутоматски гаси када истекне последњи дан временског периода предвиђеног одобрењем ТУЕ.

- Уколико након истека одобрења ТУЕ забрањена допинг супстанца још увек постоји у телу спортисте, Антидопинг агенција односно надлежна антидопинг организација која врши почетну ревизију нежељеног налаза испитаће да ли је аналитички налаз који одступа од дозвољеног временски повезан и у складу са претходно одобреним, односно повученим ТУЕ.

Скраћени поступка одобравања ТУЕ

Скраћени поступак одобрења ТУЕ регулисан је чл. 16–20. ПТУЕ. Скраћени поступак се састоји у следећем:

- За лечење појединих медицинских стања која се често срећу код спортиста и која захтевају примену супстанци са Листе забрањених допинг средстава није неопходан потпуни захтев описан у члану 9. ПТУЕ, већ скраћени процес захтева одобрења ТУЕ - скраћени ТУЕ (АТУЕ).
- Забрањене допинг супстанце и/или методе које могу бити одобрено као АТУЕ стриктно су ограничене, у складу са листом забрањених допинг средстава, на следеће: бета-2 агонисте (formoterol, salbutamol, salmeterol и terbutalin) када се администрирају као инхалациона терапија и глукокортикостероиде за несистемску примену.
- Уколико постоји медицинска индикација за коришћење неке од супстанци набројаних у претходној тачки, спортиста мора да достави ТУЕ Одбору попуњен Образац за АТУЕ (одштампан уз ПТУЕ), који мора да садржи: опис дијагнозе, назив лека, дозу, начин апликације и дужину трајања употребе лека. Када је то применљиво, у медицинско обавештење треба укључити све тестове који су рађени да би се установила дијагноза, не старије од 12 месеци. Уз образац за АТУЕ прилаже се и изјава надлежног лекара о терапијској потреби употребе забрањеног допинг средства.
- Непотпуна обавештења, односно непотпуно или погрешно попуњен Образац за АТУЕ председник ТУЕ Одбора враћа подносиоцу без одлагања, у ком случају се сматра да није одобрено АТУЕ.

Одобрење АТУЕ ступа на снагу када Антидопинг агенција, односно ТУЕ Одбор прими комплетно и исправно попуњен Образац за АТУЕ, уз постојање претпоставки из члана 3. ст. 1. ПТУЕ (критеријуми медицинске индикације). О пријему комплетно и исправно попуњеног обрасца за АТУЕ, спортиста се обавештава без одлагања. За наступање дејства АТУЕ није потребно да је потврда Антидопинг агенције (ТУЕ Одбора) уручена спортисти. Писмено одобрење за употребу одговарајућих лекова издаје се саму у случају трајнијег узимања. Уколико се ради о спортисти међународног ранга, Антидопинг агенција обавештава Светску антидопинг агенцију и надлежну међународну спортску асоцијацију о одобреном АТУЕ и доставља им документацију из члана 18. ПТУЕ. Уколико се ради о спортистима националног ранга, Антидопинг агенција обавештава надлежну националну спортску асоцијацију о одобреним АТУЕ. Спортисти који не учествују у спортским активностима на међународном или националном нивоу, могу медицинску нужност за АТУЕ доказати и лекарском потврдом издатом пре употребе забрањеног допинг средства. Копија потврде се при допинг контроли предаје допинг контролору и прилаже записнику о допинг контроли. Антидопинг агенција, односно ТУЕ Одбор увек може да изврши накнадну проверу усаглашености употребе забрањеног допинг средства са критеријумима из члана 3. став 1. ПТУЕ (критеријуми медицинске индикације).

- Претходно одобрење АТУЕ може се поништити у било ком тренутку од стране ТУЕ Одбора Антидопинг агенције или ТУЕ Одбора Светске антидопинг агенције, о чему се одмах обавештава спортиста и/или његова/ њена национална спортска асоцијација, односно надлежна међународна спортска асоцијација. Спортиста је обавезан да сарађује са ТУЕ Одбором, односно Одбором за ТУЕ Светске антидопинг агенције у поступку разматрања поништења одобрења АТУЕ. Поништење одобрења АТУЕ ступа на снагу одмах пошто спортиста прими обавештење о њему. Након поништења одобрења АТУЕ, спортиста има право да подносе пријаву за одобрење ТУЕ.
- Спортиста који је незадовољан одбијањем издавања одобрења АТУЕ, односно поништењем АТУЕ од стране ТУЕ Одбора, може уложити жалбу ТУЕ Одбору Светске антидопинг агенција, на начин утврђен овим правилником за подношење жалбе на одбијање ТУЕ. На одлуку Светске антидопинг агенције да одобри или поништи одобрење АТУЕ, спортиста или Антидопинг агенција могу да уложе жалбу Међународном арбитражном суду за спорт

(CAS) са седиштем у Лозани, Швајцарска. На питања која нису ПТУЕ изричито предвиђена за одобравање АТУЕ сходно се примењују правила о стандардном поступку одобравања ТУЕ.

Одобравање ТУЕ у стању нужде

Поступак одобравања ТУЕ у стању нужде, односно дозвољеност употребе забрањених допинг средстава у стању нужде прописан је чл. 21. и 22. ПТУЕ. Поступак се састоји у следећем:

- У хитним случајевима одобрење за употребу може бити дато и телефоном од стране овлашћеног стручног лица АДАС (самостални стручни сарадник за допинг контролу и ТУЕ) или председника ТУЕ Одбора, под условом: да је било неопходно ургентно медицинско лечење, односно, лечење акутног обољења спортисте, да су иначе постојале претпоставке за одобрење ТУЕ или АТУЕ у тренутку примене забрањеног допинг средства; да се накнадно и без одлагања затражити одобрење од Антидопинг агенције (ТУЕ Одбора), на одговарајућем обрасцу; да је захтев телефоном поднет у радно време АДАС.
- У хитним случајевима који се десе изван радног времена АДАС, викендом или празником, или када због природе лечења нема времена ни за телефонски контакт, спортиста може употребити забрањеног допинг средство, с тим да о томе без одлагања обавести АДАС на факс или и-мејл и накнадно и без одлагања затражи одобрење од Антидопинг агенције (ТУЕ Одбора), на одговарајућем обрасцу.
- Хитни случајеви се морају пријавити најкасније пре почетка такмичења, надлежном допинг контролору. Уколико он није доступан на спортском објекту, случај треба пријавити организатору такмичења (дисциплинском суду). Уколико се случај деси за време такмичења, пријаву треба извршити непосредно након окончања такмичења. Пријава хитног случаја није допуштена након позива на допинг контролу.
- У случају стандардног поступка одобравања ТУЕ, спортиста накнадно добија писмено одобрење уколико се наставља његово лечење, а ако се оно не наставља, одобрење важи као дато моментом предаје комплетно и исправно попуњеног обрасца Антидопинг агенцији. ТУЕ Одбор има право да накнадно испита оправданост и нужност употребе забрањеног допинг средства у утврђеним хитним случајевима, и у случају потребе поништи одобрење.

Приликом подношења захтева за одобрења ТУЕ/АТУЕ и других пријава из ПТУЕ, спортиста, или његова национална спортска асоцијација, дужан је да плати таксу у висини коју одређује Управни одбор Антидопинг агенције на предлог директора Антидопинг агенције. Такса је приход Антидопинг агенције и не враћа се независно од даљег тока поступка Сва додатна релевантна испитивања, лабораторијске претраге и снимања које наложи ТУЕ Одбор извршавају се о трошку подносиоца захтеве или његове/њене националне спортске асоцијације. Захтеви и пријаве уз које није приложена потврда о уплаћеној такси сматрају се као да нису ни поднети. Износ који треба уплатити Антидопинг агенцији за покриће трошкова одређује закључком председник ТУЕ Одбора или, када он то не учини, ТУЕ Пододбор. Ако подносилац захтева у року од 3 дана од пријема позива не уплати утврђене трошкове, сматра се да је захтев за одобрење ТУЕ/АТУЕ повучен (чл. 23. ПТУЕ).

Правила о одобравању изузетака за терапеутску употребу – став 2.

Овим ставом је прописано да Антидопинг агенција утврђује правила за одобравање изузетака за терапеутску употребу и да то чини у складу са међународним стандардима за процес одобравања изузетака за терапеутску употребу одобреним од стране Светске антидопинг агенције.

Као што смо већ указали раније, међународни стандарди су део Светског антидопинг кодекса, донетог 2003. године у Копенхагену. Кодекс је у чл. 4.4 утврдио основе процеса додељивања изузећа терапеутске употребе (медицински преписане забрањене супстанце). Према том члану Кодекса, Светска антидопинг агенције је овлашћена да усвоји међународне стандарде за процес одобравања изузетака за терапеутску употребу. Осим тога, свака међународна спортска федерација је дужна да осигура, за спортисте међународног ранга или за сваког другог спортисту који учествује на међународним такмичењима, да постоји процес којим спортиста с документованим медицинским проблемом који захтева употребу забрањене супстанце или забрањеног метода може тражити изузеће за терапеутску употребу. Исто тако, свака национална антидопинг организација је обавезна да осигура, за све спортисте у својој надлежности који нису спортисти међународног ранга, да постоји процес којим спортиста с документованим медицинским проблемом који захтева употребу забрањене супстанце или забрањеног метода може тражити изузеће за терапеутску употребу. Захтеви које поднесе спортиста процењују се у складу с међународним стандардом за терапеутску употребу. Уколико надлежна међународна спортска федерација или национална антидопинг организација одобри спортисти међународног ранга или

спортисти националног ранга који је укључен у регистровану тест групу његове (њене) националне антидопинг организације изузеће за терапеутску употребу, о томе мора у најкраћем року да извести Светску антидопинг агенцију. Светска антидопинг организација може, на своју иницијативу, преиспитати одобрено изузеће за терапеутску употребу било ком спортисти међународног ранга или спортисти националног ранга који је укључен у регистровану тест групу његове националне антидопинг организације. На захтев било ког таквог спортисте којем је одбијено давање изузећа за терапеутску употребу, Светска антидопинг агенција може преиспитати одлуку о одбијању. Ако Светска антидопинг агенција утврди да додељивање или одбијање изузећа за терапеутску употребу није у складу с међународним стандардом за изузеће терапеутске употребе, може преиначити одлуку међународне федерације, односно националне антидопинг агенције. У случају да је одобрење изузећа терапеутске употребе поништено, одлука о поништењу не важи ретроактивно и не доводи до дисквалификације резултата спортисте постигнутих док је изузеће терапеутске употребе било на снази.

Одлука Светске антидопинг организације у процесу одобравања изузећа због терапеутске употребе није коначна. Према чл. 13.3. Светског антидопинг кодекса, против одлуке Светске антидопинг агенције којом се поништава одобрење или ускраћује изузеће због терапеутске употребе, спортиста или антидопинг организација чија је одлука поништена може да поднесе жалбу Суду за спортску арбитражу у Лозани. Спортисти међународног ранга имају право жалбе Суду за спортску арбитражу и на одлуку спортске федерације којом је одбијено давање изузетка за терапеутску употребу, а коју Светска антидопинг организација није поништила. Спортистима националног нивоа мора бити омогућено да поднесу жалбу независном органу за ревизију на одлуку националне антидопинг организације о одбијању изузетка за терапеутску употребу.

Према Међународним стандардима за изузетке због терапеутску употребу, које је усвојила Светска антидопинг агенција, молба за одобравања изузетака се подноси Комитету за изузетке због терапеутске употребе (Therapeutic Use Exemption Committee - TUEC) који се образује при одговарајућој антидопинг организацији. Међународне спортске федерације и националне антидопинг организације одлучују о ТУЕ у зависности од нивоа спортисте. У исто време о захтеву за ТУЕ може да одлучује само једна антидопинг организација. Спортисти који су укључену у регистровану тест групу код међународне спортске федерације и други спортисти пре свог учешћа на неком међународном спортском догађају морају затражити одобрење ТУЕ од међународне спортске федерације, без обзира да ли су претходно већ добили одобрење од своје

националне антидопинг организације (видети коментар уз чл. 15.4 Кодекса и чл. 5.1 и 5.2 Упутства за одобравање ТУЕ, донетог од стране WADA, као део међународних стандарда). Ово правило не спречава међународну спортску федерацију да призна одлуку националне антидопинг организације о одобравању ТУЕ. Услов је да је процедура и одлука националног ТУЕ комитета у складу са процедурама међународне федерације. Међународна федерација мора да обавести спортисту о признавању одобрења за ТУЕ које је издала национална антидопинг организација. Спортисти националног нивоа и спортисти који учествују на националним спортским приредбама подносе захтев за одобрење ТУЕ својој националној антидопинг организацији (у Србији АДАС), осим када је спортиста већ добио одобрење за ТУЕ од своје међународне спортске федерације, када је одобрење још важеће и о одобрењу је обавештена национална антидопинг организација. Уколико се мења ниво спортисте, он мора поднети нови захтев надлежном телу за ТУЕ. Национална антидопинг организација треба одмах да обавести надлежну међународна и националну федерацију о одобреном ТУЕ. О одобрењу ТУЕ датом у редовном поступку обавештава се и WADA. О одобрењу ТУЕ у скраћеном поступку WADA се обавештава само за спортисте међународног разреда. С друге стране, међународне федерације се обавезне да сва ТУЕ одобрења пријаве WADA (чл. 6.2. Међународних стандарда за ТУЕ). Такође, међународна федерација је дужна да о свим ТУЕ обавести спортистину националну федерацију и националну антидопинг организацију (чл. 8.4 Међународних стандарда за ТУЕ).

Светска антидопинг агенција има три главне улогу у односу на ТУЕ процес: улогу надзора (чл. 4.4. Кодекса – WADA комитет може на сопствену иницијативу да подвргне ревизији одобрени ТУЕ за било ког спортисту међународног разреда и спортисту националног разреда који је уврштен у регистровану тест групу); улогу жалбеног тела по захтеву спортисте (чл. 7.2 Кодекса – на одлуку о одбијању ТУЕ, спортисти се могу жалити WADA ТУЕ комитету. На одлуку WADA ТУЕ комитета, спортиста се може жалити Арбитражном суду за спорту у Лозани. ако WADA потврди одлуку о одбијању ТУЕ. Ако WADA поништи одлуку о одбијању ТУЕ, на ту одлуку се може жалити национална антидопинг организација која је одлуку донела и то Арбитражном суду за спорт у Лозани); улогу у менаџменту вођења података преко АДАМС (The Anti-Doping Administration and Management System – алат за управљање базама базиран на Интернету). Реч је о централизованом систему прикупљања, чувања и размене података, у високо сигурном окружењу са ограниченим приступом, у вези антидопинг активностима. ТУЕ менаџмент модули АДАМС дозвољавају: он лајн подношење захтева за ТУЕ, он лајн

менаџмент ТУЕ захтевом, обавештење спортисте о пријему захтева, обавештење спортисте о одбијању захтева, он лајн обавештавање релевантних странака о истеку или изменама везаним за статус ТУЕ, обавештење спортисте о одобрењу ТУЕ, размена информација са свим релевантним телима, претрага и принтање).

Имена спортиста који су укључени у одговарајућу регистровану тест групу (Testing Polls) треба да буду размењена између различитих антидопинг организација, и по потреби стално ажурирана. Тесна кооперација између антидопинг организација спречава дуплирање захтева и разјашњава и спортистима и антидопинг организацијама надлежности за одобравање ТУЕ. Имена сваког члана одређеног тима требају бити достављена надлежној међународној спортској федерацији од стране националне антидопинг организације или националне федерације, пошто само они могу да знају који су спортисти заиста чланови тог тима (видети чл. 4.5. Упутства за одобравање ТУЕ, Светске антидопинг агенције).

Изузеци се одобравају само за супстанце и методе које се налазе на Листи забрањених средстава. Спортиста је обавезан да молбу поднесе Комитету најкасније 21 дана пре учешћа на такмичењу. Комитет може одобрити изузетак ако не постоји разумна терапеутска алтернатива употреби забрањене супстанце односно забрањеног метода. Чланови Комитета су обавезни да чувају тајност података. Најмање три члана Комитета морају да буду лекари са одговарајућим искуством у лечењу спортиста. Већина чланова Комитета не смеју да имају друге функције у антидопинг организацији. Председник Комитета увек мора да буде лекар. Антидопинг организација може образовати стални ТУЕ комитет или формирати ТУЕ комитет за сваки конкретни случај, у зависности од специјализације и доступности стручњака. У конкретном случају најмање један члан Комитета мора имати одговарајућа знања у специфичном медицинском подручју у вези са захтевом. У случају захтева спортисте са инвалидитетом, најмање један члан Комитета мора имати специфична знања у вези третмана спортисте са инвалидитетом. ТУЕ комитет увек може затражити одговарајућу медицинску или научну експертизу у вези конкретног случаја (видети чл. 6.1. до 6.3. Међународних стандарда за ТУЕ).

У циљу спречавања конфликта интереса већина чланова (идеално, сви) ТУЕ комитета не смеју имати било коју официјелну дужност у антидопинг организацији. Уколико члан ТУЕ комитета има интересе у националној антидопинг организацији, међународној федерацији или националној федерацији, он се мора изузети при разматрању захтева за ТУЕ спортисте који је члан исте националној антидопинг организацији, међународној федерацији или националној федерацији. Чланови ТУЕ комитета треба да потпишу образац о непостојању сукоба интереса, као

и образац о чувању поверљивости података, које припрема надлежна антидопинг организација.

Међународни стандарди за изузетке због терапеутску употребу (TUE) утврђују два облика процеса одлучивања о одобравању изузетака, и то TUE-1 – стандарди за хронична обољења (редовни поступак) и TUE-2 – стандарди за поједностављени поступак у случају употребе бета 2 агониста formoterol, salbutamol, salmeterol и terbutalin, за инхалацију, и глукокортикоида код несистематске употребе. Процес одобравања изузетака се покреће испуњавањем прописаног обрасца и његовим слањем надлежној антидопинг организацији.

Редовни поступак (TUE-1) – стандарди за хронична обољења, као на пример, реуматска обољења, срчана обољења, глауком, инсулински диабетис и др., утврђују следећу процедуру одобравања изузетка:

- Спортиста попуњава прописани формулар захтева TUE-1 (сви ТУЕ обрасци морају, поред националног језика, бити и на енглеском или француском), заједно са својим лекаром. Захтев може бити послат мејлом или факсом (ТУЕ комитет га узима у разматрање чим стигне), али се „оригинални“ захтев и документација мора накнадно послати и поштом;
- Спортиста преко своје националне спортске федерацији поставља захтев за одобрење примене одређене забрањене супстанце или методе, наведене на Листи забрањених допинг средстава;
- Главни лекар националне спортске федерације се информише о захтеву. Он може дати своје мишљење;
- Захтев за спортисте међународног ранга се подноси међународној спортској федерацији од стране националне спортске федерације. Остали захтеви се подносе националној антидопинг организацији;
- Захтев мора приспети најмање 21 дан пре следећег такмичења (пошто ТУЕ комитет има 30 дана за доношење одлуке, препоручује се спортистима да захтев поднесу 30 дана пре планираног учешћа на такмичењу);
- За супстанце које су забрањене и на такмичењима и изван такмичења, захтев за ТУЕ треба послати чим су детектовани медицински разлози за коришћење забрањене супстанце и/или метода;
- Постоје само две ситуације када је могуће ретроактивно добити одобрење за ТУЕ: хитни третман или третман под акутним медицинским условима; извињавајуће околности – када нема довољно времена или могућности да се пошаље захтев, или када ТУЕ комитет нема довољно времена да размотри захтев пре допинг контроле.
- Захтеву мора да буде приложена потпуна медицинска документација, која посебно обухвата детаљан извештај лекара о исто-

рији болести, укључујући све потребе дијагностичке мере као и коначну дијагнозу болести. ТУЕ комитет одлучује која је документација довољна и има право да тражи додатне информације;

- Лекар мора медикацију детаљно да образложи, и да изложи зашто ниједна друга терапија није могућа. Лекарско мишљење не сме бити старије од три месеца;
- Давање лекова (медикација) не сме утицати на додатно повећање спортског учинка;
- Употреба забрањених супстанци да би се снижени ниво ендогених хормона повећао, не сматра се прихватљивом терапеутском мером;
- У прилоге спада и указивање на врсту спорта, дисциплину и постојећи спортски учинак;
- Одлука надлежног ТУЕ комитета међународне спортске федерације, односно националне антидопинг организације. Одлука треба да буде донета у року од 30 дана од дан пријема све релевантне документације и послата спортисти. Уколико одлука не буде донета у предвиђеном року, спортистима се препоручује да контактирају надлежну антидопинг организацију да би се уверили у статус свог захтева за ТУЕ, а ако постоје проблеми, спортиста треба да обавести WADA која одлучује о одговарајућим мерама;
- Одлука се у писменој форми доставља спортисти, са одговарајућим образложењем;
- ТУЕ се одобрава само за одређени ограничени период, па ако се у међувремену промене здравствене околности спортисте, мора се поднети нови захтев (ТУЕ је ограничено чак и код хронических болести).
- Спортиста добија и пратећу исправу о одобреном изузетку (Certificate of Approval) за његову националну спортску федерацију, односно националну антидопинг организацију, и за подношење приликом допинг контроле.

Поједностављени (скраћени) поступак (TUE-2) (Abbreviated Process)

Бета 2 агонисти и глукокортикостероиди

- Према Листи забрањених допинг средстава за 2008. годину, сви глукокортикостероиди су забрањени ако се дају орално, ректално, интравенски или интрамускуларно. Њихово коришћење захтева одобрење *Изузетка (изузећа) за терапеутску употребу*. Изузетно од овога, топичко давање препарата у дерматологији (укључујући јонтофорезу и фонофорезу), апликација у

пределу уха, носа, у усној дупљи и офталмолошким поремећајима није забрањено и не захтева ниједан облик одобрење *Изузетка (изузећа) за терапеутску употребу;*

- Према Листи забрањених средстава за 2008. годину, други начини давања глукокортикостероида (интраартикуларно, периартикуларно, перитендинозно, епидурално, интрадермално и инхалацијом) захтевају одобрење *изузећа за терапеутску употребу,* у скраћеном поступку (АТУЕ)*,* осим индикација код којих се не захтева ниједан облик ТУЕ;
- Спортиста попуњава прописани формулар TUE-2, заједно са својим лекаром;
- Спортиста обавештава (Notification) своју националну спортску федерацију о потреби употребе бета 2 агониста и/или глукокортикостероида, због здравствених разлога. Национална спортска федерација прослеђује обавештење међународног спортској федерацији уколико је у питању спортиста међународног ранга. Остала обавештења се прослеђују националној антидопинг организацији.
- У формулару треба да буде наведене јасна лекарска дијагноза (од лекара који лечи спортисту). Лекарски налази морају бити на захтев додатно достављени. У случају спортиста који учествују на међународним такмичењима треба водити рачуна и о правилима МОК-а, односно надлежне међународне спортске федерације;
- У обавештењу мора бити наведено име лека, доза, врста и трајање примене;
- Лекар мора навести зашто није могућа ниједна друга терапија;
- Спортиста добија од националне антидопинг организације потврду о пријему формулара TUE-2 и да је медикација у складу са TUE-2 стандардима. Антидопинг агенција шаље потврду спортисти чим стигне потпуно комплетан захтев.

У случају нужне (хитне) примене глукокортикостроида приликом које не постоји (није доступан) формулар TUE-2, предузето лечење се мора документовати, како је претходно описано, на кратком уверењу (потврди), које се даје спортисти.

На основу овлашћења из чл. 15. ст. 2. Закона о спречавању допинга у спорту и у складу са чл. 15. тачка 9. Статута Антидопинг агенције, Управни одбор Антидопинг агенције Републике Србије је 21. децембра 2006. године донео Правилник о одобравању изузетака за терапеутску употребу (Службени гласник РС, бр. 32/2007). Тим правилником су уре-

ђени критеријуми и поступак одобравања изузетака за терапеутску употребу, односно ослобађања спортисте забране употребе појединих допинг средстава. У правилнику су у потпуности имплементирани међународни стандарди за одобравање изузетака за терапеутску употребу које је донела Светска антидопинг агенција. Ти стандарди су дефинисани у следећим документима WADA-е:

- 1.01.2005, 2007 amendments Version 1.0
- Version 1.0, Novembar 2007
- Version 1.0, 12.02.2007.

Члан 16.

Мере које се изричу због повреде антидопинг правила јесу:

1) **дисквалификација спортских резултата;**
2) **привремена суспензија;**
3) **забрана учешћа на такмичењима;**
4) **забрана обављања функција у области спорта.**

Мере због повреде антидопинг правила

Саставни део борбе против допинга у спорту јесте и систем санкција које погађају како спортисте који прибегну допингу тако и друга лица која не поштују прописане забране везане за борбу против допинга.[124] За изрицање појединих санкција надлежан је првенствено одговарајући спортски савез, а поједине санкције су у надлежности одговарајућих државних органа, односно организација.[125] Прва група санкција углавном је концентрисана на поништавање спортских резултата и забране учешћа на такмичењима, а друга група санкција се односи на радноправну, грађанскоправну, прекршајноправну и кривичноправну одговорност. Другој групи санкција треба додати и забрану државним органима да

[124] Према препоруци бр. 1464 (2000) Парламентарне скупштине Савета Европе, од држава чланица се тражи да се према промету допинг супстанци односе на исти начин као према промету дроге.

[125] Према француском Антидопинг закону број 99–223 од 23.3.1999. године, спортске федерације су одговорне за санкционисање спортиста у првом степену. Уколико спортска федерација не обезбеди санкционисање, односно спровођење санкција, или ако се оспори изречена санкција, онда надлежност прелази на Савет за превенцију и борбу против допинга.

спортистима и другим лицима за које се утврди да су одговорни због допинга додељују средства из јавних прихода за обављање спортских активности и делатности. У прву групу санкција улази и искључење из спортске организације, пошто се допинг сматра основаним разлогом за престанак односа чланства у спортској организацији.

У правној литератури је спорна правна природа казни које изричу спортска удружења и савези, посебно питање да ли у опште постоји самостално право удружења на кажњавање или се ту ради о уговорним казнама које се темеље на статуту удружења. Исто тако је спорно и питање да ли се моћ (власт) кажњавања простире искључиво на чланове или се може проширити, правним послом или самим учествовањем у спортским активностима, и на нечланове. Последње питање је посебно важно за казне које изриче спортски савез, пошто су, по правилу, спортске организације чланови савеза а не спортисти. У правној литератури се сматра да проблем не постоји ако у статуту савеза стоји одредба да су спортисти чланови савеза преко својих спортских организација, или ако право кажњавања савеза произилази из уговора између спортисте и спортске организације (уговор у корист трећег), из уговора о лиценцирању између спортисте и савеза или статута спортске организације чији је спортиста члан. Остали случајеви су спорни. По једнима, савез нема право на директно кажњавање, а по другима, савез има право да изриче казне јер узимањем учешћа у спортским активностима савеза спортиста прихвата и право савеза на кажњавање (ко извлачи користи из статута савеза мора прихватити и обавезе).[126] Са становишта нашег права проблем није толико изражен, јер према чл. 7. Закона о спорту Републике Србије надлежни национални и међународни спортски савези су овлашћени да својим правилима уреде остваривање спортских активности и делатности. Осим тога, према чл. 36. Закона о спорту, грански савез утврђује спортска правила у одговарајућој грани спорта, а нарочито правила за учешће на спортским такмичењима. Дакле, право спортских организација и савеза да изричу санкције темељи се на аутономији коју им држава гарантује. Да не би било никакве дилеме, у чл. 10. Закона о спречавању допинга у спорту изричито је утврђено право, односно обавеза националне спортске асоцијације да изриче казне лицима у њеној ингеренцији.

Сврха казни треба да лежи у спровођењу обавеза из чланства. Основна претпоставка за изрицање казне је постојање одговарајућих и важећих статутарних одредби, односно одредби неког општег акта који се темељи на статуту (антидопинг правилник).[127]

---

[126] Видети, Sutter, op. cit., стр. 184–196.
[127] Ibid., стр. 186.

Последице које погађају допингованог спортисту јако се разликују од једног до другог спортског савеза. На Олимпијским играма санкције изриче, на предлог Медицинске комисије МОК, надлежни међународни спортски савез. Према Светском антидопинг кодексу, прекршај антидопинг правила може да произведе једну или више следећих последица: а) дисквалификација – сви појединачни резултати спортисте у неком такмичењу или спортском догађају се поништавају, уз све последице које из тога произилазе, укључујући одузимање медаља, бодова и награда. Ако се утврди да је више од једног члана тима у неком тимском спорту прекршио антидопинг правило за време спортског догађаја, тим може бити дисквалификован или се против њега могу предузети неке друге дисциплинске мере; б) привремена суспензија – спортисти или неком другом лицу привремено се онемогућава да учествује на било ком такмичењу пре коначне одлуке са претреса након што је потврђено да почињен прекршај антидопинг правила; в) забрана учешћа на такмичењима – спортисти или неком другом лицу се онемогућава да одређено време учествује на било ком такмичењу или другој активности или да прима финансијску помоћ. Уколико национални спортски савез не обезбеди санкционисање, односно спровођење санкција, онда надлежност за изрицање санкција прелази на надлежни међународни спортски савез, а у неким земљама и на националну антидопинг организацију.

У пракси се дешавају и случајеви да се допингованом спортисти изрекну казне у различитом трајању од стране надлежног међународног и националног спортског савеза. У том случају углавном је прихваћено правило да спортиста може да учествуј на међународним такмичењима након што му је истекла казна коју је изрекао међународни спортски савез.

Надлежна национална спортска асоцијација и Антидопинг агенција Републике Србије немају међутим, потпуну слободу у избору санкција које ће изрећи. Према чл. 10. ст. 1. тач. 2) ЗСД, национална спортска асоцијација дужна је да обезбеди да се спортистима, тренерима и другим особама а које је утврђена одговорност за допинг буду изречене одговарајуће мере у складу са Законом о спречавању допинга у спорту и правиљима надлежне антидопинг организације (АДАС). Закон о спречавању допинга у спорту у члану 16. утврђује правило према коме су спортске асоцијације обавезне да не признају спортски резултат у чијем постизању је учествовао допингован спортиста (обавезна дисквалификација резултата). Лицу за које је несумњиво утврђено да је одговорно за прекршај антидопинг правила се такође морају изрећи прописане санкције везане за забрану учешћа на такмичењима (обавезно изрицање забране учешћа на такмичењима). Забрана учешћа на такмичењима са собом аутоматски носи и забрану обављања свих функције у организа-

цијама у области спорта, укључујући и активности везане за рад са спортистима. Осим тога, спортиста и друга лица која су учествовала у повреди антидопинг правила могу бити и пре доношења коначне одлуке о одговорности привремено суспендовани из даљег учешћа на спортским такмичењима и обављања функција и активности у области спорта. Привремена суспензија и дисквалификација спортских резултата су прецизирани и Правилником о допинг контроли на спортским такмичењима и изван спортских такмичења.

Према чл. 17. Кодекса, никакви поступци не могу бити покретани против спортисте или другог лица због кршења антидопинг правила који се налазе у Кодексу осим ако је такав поступак покренут у року од осам година од датума када је повреда почињена.

Дисквалификација резултата на такмичењу

Дисквалификација значи да се резултати спортисте у неком такмичењу или спортском догађају поништавају, уз све последице које из тога следе, укључујући одузимање медаља, бодова и награда (чл. 9. и 10.1 Кодекса). Прекршај антидопинг правила у вези с тестирањем током такмичења аутоматски резултира дисквалификацијом појединичаног резултата постигнутом на том такмичењу, уз све пратеће последице (нпр. 100. лењим стилом), али прекршај антидопинг правила који је наступио током или у вези с спортским такмичењем може да доведе и до дисквалификације свих резултата у свим тркама (утакмицама) током читавог спортског такмичења (првенства). Када спортиста освоји неку медаљу или обори неки рекорд уз присуство забрањене супстанце у његовом или њеном телесном систему, то је неправедно према осталим такмичарима без обзира да ли је спортиста направио било какав прекршај. Само «чистом» спортисти треба дозволити да има користи од својих такмичарских резултата. Чиниоци који се морају узети у обзир при разматрању да ли дисквалификовати друге резултате на спортском догађају, могли би укључивати, на пример, озбиљност прекршаја антидопинг правила и да ли је спортиста тестиран негативно на другим такмичењима[128]

Ако спортиста докаже да он или она не сноси кривицу за прекршај, појединачни резултати спортисте на *другим* такмичењима се не дисквалификују, изузев ако су резултати тог спортисте на такмичењима, осим такмичења на којем је дошло до прекршаја антидопинг правила, вероватно постигнути под утицајем његовог прекршаја антидопинг правила (чл. 10.1.1 Кодекса).

[128] Коментар чл. 10. 1 Кодекса (World Anti-Doping Code, Montreal, 2003, стр. 26).

Поред аутоматске дисквалификације резултата из такмичења у коме је добијен позитиван узорак (аутоматска дисквалификација појединачних резултата), и сви други резултати на такмичењима који су постигнути од датума када је прикупљен позитиван узорак (било на такмичењу или изван такмичења), или од када је почињен неки други допинг прекршај, дисквалификују се од почетка привремене суспензије или периода забране, осим ако правичност не налаже другачије, уз све последице које из тога произилазе, укључујући одузимање свих медаља, бодова и награда. (чл. 10.8. Кодекса).

Један од услова да би спортиста поновно стекао право да се такмичи, након сто је почињена повреда антидопинг правила је да спортиста прво врати сав новац од награда (чл. 10.8.1. Кодекса). Уколико правила међународне федерације не предвиђају да повраћени новац треба бити предат другим спортистима, тај новац ће се првенствено искористити за покривање трошкова антидопинг организације која је преузела неопходне кораке да поврати новац од награде, затим за покривање трошкова антидопинг организације која је вршила вођење резултата, подједнако, са евентуалним другим накнадама у складу са правилима међународне федерације. Ништа не спречава спортисту или другу особу који нису повредили антидопинг правило, а оштећени су од стране особе која је повредила антидопинг правило, да затраже своја права и накнаду штете, на начин, на који би иначе законски потраживали накнаду штете од такве особе.

Према чл. 88. ПДК, прекршај антидопинг правила у вези с тестирањем током такмичења аутоматски резултира дисквалификацијом појединачног резултата постигнутог на том такмичењу, уз све пратеће последице, укључујући и одузимање свих медаља, поена и награда. За изрицање дисквалификације надлежан је организатор спортског такмичења, односно надлежна национална спортска асоцијација. Спортиста има право жалбе АДАС на одлуку о дисквалификовању.

Како у спортским такмичењима не учествују само спортисти појединци, поставља се питање каква је судбина тима у коме је учествовао спортиста (један или више) за кога се покаже да је направи антидопинг прекршај, а посебно ако је на самом такмичењу био допингован. Светски антидопинг кодекс у том погледу не уноси значајне новине, већ је решавање проблема препустио надлежним савезима (у зависности од врсте спорта). Према новим чл. 11.1 и 11.2 измена Кодекса из 2007. године, ако је више од два члана тима (раније је био довољан један) у тимском спорту обавештено о могућем прекршају антидопинг правила у вези са спортским догађајем, тим се подвргава циљном тестирању за тај догађај. Ако се утврди да је више од два члана тима у неком тимском спорту прекршио антидопинг правило за време догађаја, тим може да

буде дисквалификован или се против њега могу предузети неке друге дисциплинске мере, као додатак било којој санкцији која ће бити изречена појединoм спортисти, тј. члану тима који је починио повреду антидопинг правила. Орган надлежан за организацију такмичења може да установи и строжије последице у тимским спортовима, од оних наведених у члану 11.2 Кодекса. На пример, Међународни олимпијски комитет може да успостави правило да се захтева дисквалификација тима са олимпијских игара, на основу мањег броја повреда антидопинг правила током трајања олимпијских игара.]

У спортовима који нису тимски, али где се награда за постигнуте резултате додељује тимовима, дисквалификација или друге акције против тима, из кога су један или више чланова повредили антидопинг правило, предузимају се у складу са правилима међународне спортске федерације (чл. 9. Кодекса).

Насупрот санкцији забране учешћа, санкција дисквалификације појединачног резултата са такмичења није условљена кривицом спортисте и не може се побојати доказивањем да спортиста није крив за прекршај антидопинг правила (објективна одговорност).

Према Правилу 39. Антидопинг правила, дискцалификација се врши на следећи начин:

– Када дође до повреде анти-допинг правила на тесту на такмичењу, спортиста ће бити аутоматски дисквалификован са поменутог такмичења и са свих следећих манифестација са свим последицама по спортисту, укључујући одузимање свих титула, награда, медаља, поена и новчаних награда.
– Када је спортиста који почини повреду анти-допинг правила члан штафете, цео тим ће бити аутоматски дисквалификован са тог такмичења са свим последицама по тим укључујући губитак свих титула, награда, медаља, поена и новчаних награда. Уколико се спортиста који је починио повреду анти-допинг правила такмичи у штафети на следећој трци на такмичењу, цео тим ће бити дисквалификован са следећег такмичења, са истим последицама по цео тим, укључујући губитак свих титула, награда, медаља, поена и новчаних награда.
– Уколико је спортиста који је починио повреду анти-допинг правила члан неког другог тима а не штафете, у случају када је рангирање тима засновано на сабирању појединачних резултата, тим неће бити аутоматски дисквалификован са тог такмичења, али ће резултат спортисте који је повредио анти-допинг правила бити одузет од резултата целог тима и замењен резултатом следећег члана тима. Уколико одузимањем резултата спортисте од резултата целог тима, број спортиста у тиму постане мањи од потребног броја, тим ће бити елиминисан са

рангирања. Исти принцип биће примењен и уколико се спортиста који је починио повреду анти-допинг правила буде такмичио за свој тим на наредној манифестацији у оквиру такмичења.

– кад је спортисти изречена забрана наступа на такмичењима због повреде антидопинг правила, сви такмичарски резултати до којих је дошао после датума утврђивања позитивног узорка (или на такмичењу или ван такмичења) или је дошло до било какве друге повреде ант-допинг правила до почетка периода привремене суспензије или неподобности, они ће, уколико фер правила не налажу другачије, бити анулирани и спортиста ће трпети све остале последице (и кад је то могуће и цео тим за који се спортиста такмичио), укључујући губитак свих титула, награда, медаља, поена и новчаних награда.
– Када спортиста почини повреду анти-допинг правила и призна коришћења или покушај коришћења забрањене супстанце или забрањене методе, сви такмичарски резултати које је постигао после повреде правила (и индивидуално и, где је могуће, као део тима) биће анулирани, а спортиста ће трпети и све последице (као и цео тим за који се такмичио, када је то могуће), укључујући губитак свих титула, награда, медаља, поена и новчаних награда од датума када је спортиста признао повреду анти-допинг правила.

Привремена суспензија

Привремена суспензија значи да је спортисти или неком другом лицу привремено онемогућено да учествује на било ком такмичењу пре коначне одлуке са претреса који је вођен тако да је обезбеђено право на правичан претрес.

Након што је лабораторијском анализом утврђено да је узорака «А» био позитиван, антидопинг организација, по правилу, одређује привремену суспензију спортисте. Привременом суспензијом спортиста се онемогућава да настави такмичење, односно да учествује у даљим такмичењима и пре коначне одлуке на претресу. Према одредбама Светског антидопинг кодекса, пре него што привремена суспензија може бити унилатерално одређена од стране антидопинг организације, мора се спровести интерна ревизија наведена у Кодексу[129]. Поред тога, антидопинг организација која одређује привремену суспензију обавезна је да пружи прилику спортисти

[129] Провера: а) да ли је одобрено одговарајуће изузеће због терапеутске употребе; б) да ли постоји очигледно одступање од међународног стандарда за тестирање или лабораторијску анализу које доводи у питање ваљаност неповољног аналитичког резултата

било: а) на условни претрес пре или убрзо после одређивања привремене суспензије, или б) за брз коначни претрес (хитан поступак) убрзо после одређивања привремене суспензије (чл. 7.5 ст. 1. Кодекса). Спортиста има право жалбе на одлуку о суспензији. Као алтернатива процесу привремене суспензије, антидопинг организација може увек одлучити да се одрекне привремене суспензије и да пређе директно на коначни претрес користећи брзи процес према спортисти.[130] Ако накнадна анализа узорка Б не потврди налазе анализе узорка А, спортиста неће бити изложен било каквој даљој дисциплинској мери и свака раније одређена санкција се поништава. У околностима у којима је спортиста или његов тим искључен из такмичења, а накнадна анализа узрока Б не потврђује налазе анализе узорка А, ако је, а да то на неки други начин не утиче на такмичење, још могуће да спортиста или тим буде поново укључен, спортиста или тим може наставити учешће на такмичењу (чл. 7.5 ст. 2. Кодекса).

Према чл. 86. ПДК, након истека рока за изјашњење спортисте или другог лица о повреди антидопинг правила, спортиста, односно друга лица која су учествовала у повреди антидопинг правила, могу бити пре доношења коначне одлуке о одговорности, привремено суспендовани из било каквог учешћа на спортским такмичењима и обављања функција, односно активности у области спорта (суспензија). При одлучивању о суспензији у обзир се узимају: санкције моје се могу очекивати; које антидопинг правило је повређено; могући степен кривице спортисте, односно другог лица. Уколико постоји позитиван А налаз, који се не може оправдати нити одобреним ТУЕ нити очигледним одступањима од међународних стандарда за тестирање и лабораторијске анализе, који доводе у питање исправност добијених резултата, спортиста се обавезно суспендује. Од изрицања суспензије може се изузетно одустати у случају када организација надлежна за изрицање суспензије нађе на основу изјашњења спортисте, да постоји основана сумња у исправност позитивног А налаза, или да постоји потреба да се ради разјашњења стања ствари спроведу додатна испитивања или ако постоји основана сумња у скривљену повреду антидопинг правила. Приликом доношења одлуке водиће се рачуна како о интересима спортисте тако и интересима свих осталих спортиста на једнакост шанси и поштовање фер плеја.

За изрицање привремене суспензије надлежан је председник дисциплинског органа (за допинг) надлежне националне спортске асоцијације. Одлука о суспензији доноси се без одлагања, а уколико не буде донета благовремено њу ће донети председник Антидопинг одбора АДАС.

---

[130] Видети коментар чл 7.5 Светског антидопинг кодекса (World Anti-Doping Code, Montreal, 2003, стр. 23)

О суспензији се доноси писмена одлука, која се поред спортисте саопштава и АДАС. У случају одређења привремене суспензије, суспендованом лицу треба омогућити брз коначан претрес (хитан поступак), убрзо после одређивања привремене суспензије. Суспендовано лице има право жалбе АДАС на одлуку о суспензији, у складу са Правилником о утврђивању одговорности лица које је учинило повреду антидопинг правила (чл. 87. ПДК).

Према Правилу 38. ст. 2 – 7. IAAF Антидопинг правила, привремена суспензија се врши на следећи начин:

– Уколико спортиста или његова Национална федерација није пружио никакво или неадекватно објашњење на тврдње да је дошло до повреде анти-допинг правила у временском оквиру које је одредио IAAF анти-допинг администратор, спортиста ће бити суспендован. Када је допинг контрола у надлежности IAAF, спортиста ће бити суспендован од стране IAAF анти-допинг администратора. У свим осталим случајевима, Национална федерација спортисте ће одредити суспензију писменим обавештавањем спортисте. Са друге стране, спортиста може да прихвати добровољну суспензију уколико је она писмено потврђена његовој Националној федерацији.
– У сваком случају када чланица одређује привремену суспензију или спортиста прихвата добровољну суспензију, чланица ће ову чињеницу потврдити IAAF одмах и спортиста ће после тога бити подвргнут даљим дисциплинским процедурама. Добровољна суспензија ће ступити на снагу тек од датума пријема спортистине писмене потврде IAAF. Уколико чланица не успе да , по мишљењу IAAF анти-допинг администратора, одреди привремену суспензију, као што се захтева, IAAF анти-допинг администратор ће сам наметнути ту привремену суспензију. Када се то деси, он ће обавестити чланицу о суспензији, а чланица онда мора да почне са применом дисциплинским процедурама наведеним у даљем тексту.
– На одлуку о одређивању привремене суспензије спортисти, не постоји право жалбе. Међутим, спортиста који је привремено суспендован или који је прихватио добровољну суспензију, имаће право на пуно брзо саслушање пред својом чланицом.
– Право на пуно брзо саслушање подразумева да када је спортиста обавештен да је његово објашњење одбијено и да ће бити привремено суспендован, њему ће такође бити саопштено да има право да захтева саслушање. Уколико спортиста не потврди писмено својој Националној федерацији или другом релевантном телу у року од 14 дана по обавештењу, да жели саслушање, сматраће се да се одрекао права на саслушање и да је признао да је извршио повреду анти-допинг правила. Ова чињеница ће бити писмено потврђена IAAF од стране чланице у року од 5 радних дана. Уколико спортиста захтева саслушање, оно

ће бити организовано без одлагања и одржаће се у року од 2 месеца од датума кад чланица прими спортистин захтев. Чланице ће у потпуности информисати IAAF о статусу свих случајева нерешених саслушања и о свим датумима саслушања чим буду одређени. IAAF ће имати право да присуствују свим саслушањима као посматрачи. Међутим, присуство IAAF на саслушању, или било какво друго укључивање у случај, неће утицати на право да се жали на одлуку члана CAS-у .

Забрана учешћа на такмичењима

Забрана учешћа значи да је спортисти или неком другом лицу онемогућено да одређено време учествује на било ком такмичењу за време издржавања периода забране.

Дужина забране дуго година је зависила од гране спорта и правила надлежног гранског савеза. Један од основних проблема савремене борбе против допинга и лежи у захтеву за утврђивање јединственог минимума за све спортове у погледу изрицања забране учешћа на такмичењима спортисте који се први пут кажњава због допинга. МОК је још 1987. године предложио да забрана учешћа на такмичењима траје: код намерног допинга (нпр. анаболици, кофеин, кокаин, наркотици) – три године за први преступ, доживотно за други преступ; код ненамерног допинга (нпр. ефедрин) – три месеца за први преступ, две године за други преступ, доживотно за трећи преступ.

Проблем дужине забране такмичења један је од најспорнијих и најдискутованијих проблема допинга у спорту. Разлике које су постојале у том погледу између антидопинг правила појединих међународних спортских савеза биле су велике да су представљале главни камен спотицања приликом усвајања Светског антидопинг кодекса. Нарочито је била спорна казна код првог прекршаја: док су неки савези утврђивали за први прекршај забрану такмичења од само неколико месеци, уз могућност да спортиста чак прође и са опоменом, други савези су протезали распон забране и до четири године.[131] На пример, за употребу канабиса у кошарци могла се добити забрана такмичења до 3 месеца, док се за исти прекршај у каратеу добијала казна од 12 месеци забране такмичења. При таквом стању ствари које је постојало пре Светске антидопинг конференције у Копенхагену, потпуно је јасно зашто су неки савези (посебно фудбалски, бициклистички и тениски

[131] Посебно су правила појединих америчких професионалних лига благонаклона према кажњавању допингованог спортисте. На пример, допингованом бејзбол играчу прети забрана играња од године дана тек након петог поновљеног прекршаја.

савез[132]) до задњег тренутка пружале отпор одредбама Светског антидопинг кодекса којима се врши усклађивање санкција за све спортове. „Интегристи" су, међутим, однели победу, и након усвајања Кодекса извршена је хармонизација санкција у антидопинг правилима свих међународних спортских савеза. У коментару уз чл. 10.2 Светског антидопинг кодекса наведени су аргументи за и против усклађивања санкција, који су истицани у припремама Светског антидопинг кодекса: „Аргументи против усклађивања санкција заснивају се на разликама између спортова, укључујући, на пример, следеће: у неким спортовима спортисти су професионалци који остварују значајан приход од спорта, а у другим, спортисти су истински аматери; у спортовима у којима је каријера спортисте кратка (нпр. уметничка гимнастика) дисквалификација у року од две године има далеко значајнији утицај на спортисту него у спортовима у којима су каријере генерално далеко дуже (нпр. јахање и стрељаштво); у појединачним спортовима, спортисти је лакше да одржава такмичарску вештину кроз тренирање током дисквалификације него у другим спортовима у којима је тренирање у оквиру тима значајније. Основни аргумент у корист усклађивања је да једноставно није праведно да два спортисте из исте земље који су позитивни на тесту за исту забрањену супстанцу под сличним околностима добију различите санкције једино због тога што се такмиче у различитим спортовима. Поред тога, флексибилност у санкционисању често је виђена као неприхватљива прилика да неки спортски органи буду попустљивији према корисницима допинга. Недостатак усклађености санкција често је био извор правосудних сукоба између међународних федерација и националних антидопинг организација."

У пракси се као посебно спорно поставило питање кажњавања због коришћења марихуане. Многи спортисти постављају питање зашто се кажњава употреба марихуане у спорту кад је у свету приметан тренд либерализовања њене употребе. Овој дилеми је у литератури супротстављен аргумент да спорт има самосталне потребе у односу на регулисање његовог одвијања у односу на државни правни поредак. Да ли држава одређено понашање кривично правно санкционише или не, зависи од тога да ли она мисли да је дотично понашање неприхватљиво за заједнички живот људи унутар државне заједнице или пак мисли да се може препустити сваком појединцу на слободан избор. Другачије је у спорту. Ту спортски покрет мора осигурати не само једнаке шансе спортиста у

[132] Према антидопинг правилима Међународног тениског савеза, санкције зависе од врсте забрањене супстанце која је пронађена. Тако се санкције крећу од опомене (кофеин), преко три месеца забране такмичења (стимуланси) до једне године (анаболици и манипулација урином).

такмичењима него и штитити спортисте од угрожавања њиховог здравља. Тако, на пример, можда употреба марихуане у каратеу и не доводи до повећања спортског учинка спортисте али и те како води ка повећању ризика за повређивање противника.[133]

У чл. 17 – 20. ЗСД утврђени су стандарди за изрицање мере забране учешћа на такмичењима. Ти стандарди за санкционисање могу бити непримењени или измењени у зависности од више фактора конкретног случаја:

- типа антидопинг прекршаја;
- околности конкретног случаја (ниво или одсуство кривице);
- врсте супстанци које су детектоване;
- понављања антидопинг прекршаја.

Закона о спречавању допинга у спорту Републике Србије следи казнену политику Светског антидопинг кодекса и дужину забране учешћа на такмичењима утврђује у чл. 17–20. у истом трајању како је то одређено у важећем тексту Кодексу. Изменама Кодекса из 2007. године, које се примењују од 1. јануара 2009. године, дужина забране учешћа на такмичењима је измењена тако што су брисане одредбе о фиксној дужини казне код другог прекршаја и одређен нешто флексибилнији модел за одмеравање дужине казне према табели датој у чл. 10.7.1 , у зависности од степена кривице и постојања олакшавајућих и отежавајућих околности. Табела има следећи изглед:

Друга повреда Прва	**УС**	**ПБПТ**	**БЗКН**	**СС**	**ОО**	**ТИП**
УС	1–4	2–4	2–4	4–6	8–10	10-доживотна
ПБПТ	1–4	4–8	4–8	6–8	10-доживотна	доживотна
БЗКН	1–4	4–8	4–8	6–8	10-доживотна	доживотна
СС	2–4	6–8	6–8	8-доживотна	доживотна	доживотна
ОО	4–5	10-доживотна	10-доживотна	доживотна	доживотна	доживотна
ТИП	8-доживотна	доживотна	доживотн	доживотна	доживотна	доживотна

[133] Видети, Gerhard Walter, Die Entscheidungen der „Disziplinkammer fuer Doping faelle von Swiß Olympic – erste Erfahrungen“, Sport und Recht, Heft 2, 2004, стр. 87.

Дефиниција скраћеница коришћених у табели:

- **УС** (умањене санкције за ''специфичне супстанце''): повреда антидопинг правила је или треба бити санкционисана умањењем санкција јер случај укључује ''специфичне супстанце'', а спортиста докаже како је супстанца доспела у његово тело, односно посед и да употреба супстанце није била намењена да побољша спортски учинак.

- **ПБПТ** (пропуштање пријаве боравишта и/или пропуштање тестирања): повреда антидопинг правила јесте или треба бити санкционисана забраном учешћа од најмање годину а највише две (за први прекршај).

- **БЗКН** (умањене санкције због повреде без значајније кривице или нехата): повреда антидопинг правила јесте или треба бити санкционисана умањеним санкцијама, јер је спортиста доказао да је повреда учињена без значајније кривице или нехата.

- **СС** (стандардне санкција): повреда антидопинг правила јесте или треба бити санкционисана стандардно периодом забране од две године.

- **ОО** (отежавајуће околности): повреда антидопинг правила је или треба бити санкционисана тежом санкцијом, због тога што је антидопинг организација нашла да су присутне отежавајуће околности.

- **ТИП** (промет и преписивање): повреда антидопинг правила је или треба бити санкционисана периодом забране од најмање 4 године (за први прекршај) до доживотне забране.

У коментару на члан 10.7.1 Кодекса истакнуто је: табела се користи на тај начин што се спортиста или друга особа лоцира на левој страни табеле, према првој повреди антидопинг правила, а затим у табели на десно, према другој повреди. На пример, претпоставимо да је спортисти изречена санкција стандардног периода забране за прву повреду антидопинг правила и онда је починио другу повреду за коју треба да се примени умањена санкција јер је употребљена „специфична супстанца“. За одређивање санкције за другу повреду користи се табела тако што се са леве стране пронађе ред са ознаком СС, 4 ред у првој колони лево, а затим у табели, у том реду, колона са ознаком УС, што резултира санкцијом периода забране од две до четири године за другу повреду. Кривица спортисте или друге особе ће бити одређена стандардним критеријумима за одређивање периода забране. Када спортиста или друга особа по-

чини другу повреду антидопинг правила а постоје услови за суспензију или умањење периода забране путем значајног доприноса спортисте у откривању или утврђивању повреде антидопинг правила или путем признања повреде, орган за претрес ће прво установити примењиви период забране у распону установљеном у табели, а онда ће применити одговарајућу суспензију или умањење периода забране. Преостали период забране после примене било које суспензије или умањења, мора бити најмање једна четвртина периода забране који би иначе био изречен (чл. 10.7.2.Кодекса).

Према новом чл. 10.7.3. Кодекса, када је у питању трећа повреда антидопинг правила, она ће увек резултовати доживотном забраном, осим у случајевима када се испуне услови за укидање или умањење периода забране због „специфичних супстанци" или се трећа повреда односи на повреду „пропуштање пријаве боравишта или тестирања". Само у овим изузетним случајевима период забране ће бити од 8 година до доживотне забране. Међутим, свака повреда антидопинг правила која се третира као вишеструка мора бити, као и друга повреда, учињена у истом осмогодишњем (8) период (нови чл. 10.7.5. Кодекса). У коментару на чл. 10.7.5. ово правило је објашњено на следећи начин: Хипотетички говорено, спортиста почини повреду антидопинг правила 1. јануара 2008. године, коју антидопинг организација не открије до 1. децембра 2008. У међувремену спортиста почини повреду антидопинг правила 1. марта 2008. и буде обавештен од стране антидопинг организације о овој повреди 30. марта 2008. и орган за претрес одлучи 30. јуна 2008. да је спортиста починио 1. марта 2008. повреду антидопинг правила. Касније откривена повреда, почињена 1. јануара 2008. године, послужиће као основа за отежавајуће околности, јер спортиста није добровољно признао повреду, у временском року, након што је примио обавештење о каснијој повреди, 30. марта 2008.

Из правила о дужини забране такмичења јасно произилази да период забране веома зависи од тога о којем по реду прекршају је реч. Самим тим је и јасан значај проблема *стицаја више антидопинг прекршаја*. Реч је о оним ситуацијама када је спортиста у истом случају направио више антидопинг прекршаја. Као логично се поставља питање да ли спортиста треба да одговара као да је у питању први прекршај или одмах треба сматрати да је у питању други прекршај антидопинг правила (или трећи, ако их има више). Према чл. 10.6.1 (нови 10.7.4) Светског антидопинг кодекса, други прекршај антидопинг правила може се разматрати ради одређивања санкције једино ако антидопинг организација може да утврди (докаже) да је спортиста (или друго лице) починио други прекршај антидопинг правила након што је примио обавештење о ан-

тидопинг прекршају, или након што је антидопинг организација начинила разуман покушај да да обавештење о првом прекршају антидопинг правила.[134] Ако антидопинг организација не може то да утврди (нпр. спортиста по други пут има позитиван резултат на тесту пре обавештења о првом позитивном тесту), прекршаји се разматрају као први прекршај (један прекршај), а санкције се заснивају на прекршају који захтева строжу санкцију. У сваком случају, околност вишеструке повреде може бити разматрана као чињеница у одређивању отежавајућих околности. Међутим, ако, након одлучивања о првој повреди антидопинг правила, антидопинг организација открије чињенице које се односе на повреду антидопинг правила од спортисте или друге особе која се догодила пре обавештења везаног за прву повреду, онда антидопинг организација треба да одреди додатну санкцију базирану на санкцији која се може применити ако се о две повреде одлучује у исто време. Резултати у свим такмичењима која су се десила после раније повреде антидопинг правила, биће дисквалификовани. Како би се избегла могућност проналажења отежавајућих околности на рачун пре учињене али касније откривене повреде, спортиста или друга особа мора добровољно да призна раније почињену повреду антидопинг правила, после обавештавања о повреди за коју су он или она првобитно тужени. Исто правило ће се применити када антидопинг организација открије чињенице које укључују другу претходну повреду након одлучивања о другој повреди антидопинг правила (нови чл. 10.7.4. Кодекса).

У пракси се дешавају и случају да се приликом допинг контроле утврди да је спортиста употребљавао неколико забрањених супстанци, од којих су неке теже а неке лакше природе. Светски антидопинг кодекс за такве ситуације утврђује правило према коме када је, на основу исте допинг контроле, откривено да је спортиста починио прекршај антидопинг правила који укључује супстанцу идентификовану на списку забрањених средстава као посебно подложну ненамерним прекршајима и другу забрањену супстанцу или забрањени метод, сматраће се да је спортиста починио прекршај антидопинг правила, али ће се одређена санкција заснивати на забрањеној супстанци или забрањеном методу који захтева најстрожу санкцију (чл. 10.6.2).

Друкчија је ситуација, међутим, ако се утврди да је спортиста починио два посебна прекршаја антидопинг правила, од којих један укључује супстанцу идентификовану на списку забрањених средстава

---

[134] Ово правило се примењује при редовном одређивању санкција за антидопинг прекршаје, односно кад не постоје изузетне околности које воде ка искључењу или умањењу одговорности.

као посебно подложну ненамерним прекршајима а други укључује забрањену супстанцу или забрањени метод која подлеже строжим санкцијама. У таквим случајевима, период забране који се досуђује за други прекршај јесте најмање две године а највише три године забране. Сваком спортисти за кога се установи да је починио трећи прекршај антидопинг правила, који укључује било коју комбинацију супстанци идентификованих на списку забрањених средстава као посебно подложних ненамерним прекршајима и било који други прекршај антидопинг правила који подлеже строжим санкцијама (две године већ за први прекршај) изриче се казна доживотне забране учешћа у спортским такмичењима (чл. 10.6.3. Кодекса).

У чл. 20. и 21. ЗСД утврђене су околности које могу водити да умањењу одговорности за учињену повреду антидопинг правила. Отежавајуће околности које утичу на дужину изрицања забране, односно које могу увећати период забране нису посебно регулисане. Изменама Кодекса из 2007. године је унет нови чл. 10.6: „Отежавајуће околности које могу увећати период забране". Према том члану, ако антидопинг организација установи у појединачном случају, повреду антидопинг правила, која није повреда (трговина) и (преписивање), а где су присутне отежавајуће околности, које испуњавају услов за изрицање периода забране, већег него што би иначе био изречен, тада период забране учешћа може бити увећан максимално до четири године, осим ако спортиста или друга особа могу да докажу на задовољавајућем нивоу органу за претрес да нису знали за повреду антидопинг правила. Спортиста или друга особа могу избећи примену овог члана признањем повреде антидопинг правила одмах по суочавању од стране антидопинг организације, са чињеницом да је учињена повреда антидопинг правила. У коментару на члан 10.6, као примери отежавајућих околности које испуњавају услове за изрицање дужег периода забране него што је предвиђено наведени су: спортиста или друга особа користе или поседују више забрањених супстанци или метода или су користили или поседовали забрањену супстанцу или метод у више случајева; просечна особа би вероватно имала такав позитиван ефекат у смислу перформанси, повредом антидопинг правила, који би трајао дуже него предвиђен период забране учешћа; спортиста или особа умешана у преварно или ометајуће понашање како би се избегло откривање или одлучивање о повреди антидопинг правила. Да би се избегле недоумице, наведени примери отежавајућих околности нису искључиви и друге отежавајуће чињенице, такође, могу да задовоље услове за изрицање дужег периода забране. Повреде везане за трговину и преписивање не требају бити укључене у примену отежавајућих околности из раз-

лога што су санкције за ове повреде (од четири године до доживотне забране) већ исувише строге да би се узеле у разматрање отежавајуће околности.

Поставља се питање и када почиње период забране, пошто то Закон о спречавању допинга у спорту није регулисао. Као оријентир могу послужити одредбе чл. 10.9. Кодекса. Према том члану, период забране почеће од датума када је на претресу донета одлука о забрани, или у случају да се оптужени одрекао права на саслушање, од датума када је забрана прихваћена или на неки други начин наметнута. Сваки период привремене суспензије (било да је досуђен или добровољно прихваћен) биће одређен у односи на укупни период забране који је потребно одслужити. Где то налаже правичност, на пример у случају одлагања претреса или других аспеката допинг контроле који се не могу приписати спортисти, орган који намеће санкције може да за почетак периода забране учешћа у спортским догађајима одреди ранији датум, на пример почев од датума узимања узорка или датума друге повреде антидопинг правила. Када спортиста призна повреду антидопинг правила одмах (што у сваком случају значи пре него што почне да се такмичи поново) после обавести да је починио повреду антидопинг правила од стране антидопинг организације, период забране може почети раније, почев од датума узимања узорка или датума последње повреде антидопинг правила. У сваком случају, када се овај члан примењује, спортиста или друга особа треба да одслужи најмање пола периода забране, после датума изрицања санкције од стране органа за претрес. Уколико је привремена суспензија поштована од стране спортисте, у том случају ће од коначно одређеног периода забране бити одбијен издржани период привремене суспензије. Уколико спортиста добровољно и написмено прихвати привремену суспензију од антидопинг организације која је одговорна за вођење резултата и повуче се из такмичења, таквом спортисти ће од коначно одређеног периода забране бити одбијен добровољно издржани период привремене суспензије. Копија спортистиног добровољног пристанка ће бити прослеђена одмах свакој заинтересованој страни која има право да буде обавештена о потенцијалним повредама антидопинг правила. Добровољни писани пристанак спортисте не представља признање повреде, и неће на било који начин бити коришћено против спортисте. Период забране неће бити умањен за било који период за који је спортиста пристао да се не такмичи или је био суспендован од стране свог тима, ако је такав период био пре званичног почетка привремене суспензије или добровољне привремене суспензије (видети чл. 10.9. Кодекса).

Забрана обављања функција

Ова казна, као самостална, углавном је везана за повреде антидопинг правила које чине лица из тима за подршку и функционери спортских организација и савеза. Кажњено лице за време трајања казне не може: бити члан ниједног органа било које организације у области спорта; бити службено лице у организацијама у области спорта у било ком својству и у било ком спорту; учествовати у било ком својству у спортским приредбама; бити ангажован у било којем облик рада са спортистима (видети чл. 22. и 23).

Према чл. 10.10.1 Кодекса, ниједно лице коме је изречена забрана не може, за време трајања забране, учествовати у било ком својству у такмичењу или активности (изузев у овлашћеним програмима антидопинг образовања и рехабилитације) које је овластио или организовао било који од потписника или организација чланица потписника Кодекса или клуб или други члан организација чланица потписника, или у такмичењу које је овластила или организовала било која професионална лига или у било ком такмичењу међународног или националног нивоа. Лице коме је изречена казна забране у трајању од више од четири године може, након истека четири године од периода забране, учествовати у локалним спортским догађајима из спорта који није онај у коме је лице починило прекршај антидопинг правила, Санкције у једном спорту ће се такође признавати у другим спортовима.

Забрана обављања функција је и споредна мера која аутоматски прати меру забране учешћа на спортским такмичењима изречену спортисти (чл. 22. ЗСД).

Друге санкције

Списак мера које се могу изрећи одговорном лицу због повреде антидопинг правила наведен у овом члану није коначан. У чл. 20. тач. 1) ЗСД је предвиђена опомена као могућа мера, а чл. чл. 10. ст. 1. тач) 13) ЗСД је утврђено да је надлежна национална спортска асоцијација дужна да ускратити делимично или у потпуности финансирање спортиста, спортских организација и других лица која не поштују важећа антидопинг правила. Ако би се гледао само чл. 16. ЗСД изгледало би као да надлежна антидопинг организације не може да изрекне друге санкције осим оних наведених у том члану. Међутим, смисао чл. 16. ЗСД је да пропише које мере „морају“ да се изрекну, а не да искључи сваку другу меру. Према чл. 10. ст. 1. тач. 2) ЗСД, национална спортска асоцијација изриче мере не само у складу са Законом о спречавању допинга у спор-

ту него и својим правилима и правилима међународне спортске асоцијације чији је члан (чл. 4. ЗСД). И чл. 7.2.а Европске конвенције против допинговања у спорту је утврђено да национална спортска асоцијација своја антидопинг правила усаглашава са надлежном међународном спортском организацијом. То одговара и чл. 7. Закона о спорту Републике Србије којим је прописано да се спортске активности и спортске делатности остварују у складу са тим законом, спортским правилима надлежних спортских организација и националних и међународних савеза у области спорта. Такође, треба водити рачуна и да су према чл. 4. ЗСД међународни и национални спортски савези овлашћене антидопинг организације. Дакле, сматрамо да национална спортска асоцијација може својим антидопинг правила да утврди и мере које нису предвиђене чл. 16. ЗСД када то одговара правилима међународне спортске асоцијације чији је члан. На пример, према чл. 62. ст. 6. Дисциплинског правилника ФИФА од 29. јуна 2005. године у свим случајевима допинга уз друге казне може се изрећи и новчана казна. Осим тога, национални фудбалски савез може изрећи „своје" казне због допинга и када је ФИФА већ изрекла казне (чл. 62. ст. 5 – казне у вези допинга на ФИФА такмичењима)

Поред санкција наведених у овом члану, одговорно лице може бити изложена и другим мерама од стране надлежне антидопинг организације, као што је искључење из чланства, раскид радног односа, новчана казна, искључење из репрезентације, враћање награда, враћање одличја и др. Раније смо указали и на то да допинг спортиста чланова тима може водити и санкцијама по читав тим.

Према чл. 10.10.3 Кодекса, потписници Кодекса и владе држава које подржавају Кодекс ће повући финансијске помоћи (сви извори финансијске помоћи, повезани са спортом, или друге бенефиције, повезане са спортом) током периода забране учешћа лицима којима је изречена казна, за сваку повреду антидопинг правила, за коју није умањена санкција за коришћење неке од „специфичних супстанце".

Према чл. 12. Кодекса, Кодекс не садржи ништа што спречава било ког потписника или владу која прихвата Кодекс да спроводи сопствене законе с циљем изрицања санкција против неког другог спортског органа над којим тај потписник или влада имају надлежност.

Члан 17.

У случају повреде антидопинг правила из члана 3. став 1. тач. 1), 2), 3), 5) и 6) овог закона мера забране учешћа на такмичењима изриче се у следећем трајању:

1) две године за прву повреду;

2) трајна забрана за другу повреду.

Казна за употребу допинга и избегавање допинг контроле

Овим чланом је утврђена дужина мере забране учешћа на такмичењима која се изриче од стране надлежне националне спортске асоцијације, односно Антидопинг агенције Републике Србије у случају следећих прекршаја антидопинг правила: присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у телесном узорку спортисте; коришћење или покушај коришћења забрањене супстанце или забрањеног метода; одбијање, или неприступање без убедљивог оправдања, давања узорка после обавештења о допинг контроли или избегавања давања узорка на други начин; неовлашћено ометање или покушај ометања било којег дела допинг контроле; недозвољено поседовање допинг средстава. Санкција за прву повреду антидопинг правила треба да буде две године, а за другу повреду требало би изрећи трајну (доживотну) забрану учешћа на спортским такмичењима. То не значи да ће санкције у конкретном случају бити обавезно и изречену у тој дужини јер могу да се остваре и услови за укидање или смањење периода забране, као што је предвиђено чл. 21. ст. 1. ЗСД или услови за смањење периода забране као што је предвиђено чл. 21. ст. 2. ЗСД.

Изменама Кодекса из 2007. године (важе од 1. јануара 2009) укинута је одредба о обавезној дужини забране за другу повреду антидопинг правила, тако да се у тим случајевима дужина забране одређује у зависности од степена кривице и постојања отежавајућих и олакшавајућих околности.

Многобројне антидопинг организације данас узимају за почетак двогодишњег периода забране време изрицања одлуке са претреса. Такве антидопинг организације често проглашавају резултате неважећим ретроактивно до датума када је прикупљен позитиван узорак. Друге антидопинг организације једноставно узимају за почетак двогодишњег искључења датум када је прикупљен позитиван узорак. Како би се спортисти одвратили од тога да одуговлаче са процесом претреса док се у међувремену такмиче, као и да би се подстакли да добровољно прихвате привремену суспензију до претреса, Светски антидопинг кодекс утврђује правило да период забране почиње од датума када је на претресу донета одлука о забрани, или, у случају да се оптужени одрекао права на саслушање, од датума када је забрана прихваћена или на неки други начин наметнута. Сваки период привремене суспензије (било да је досуђен или добровољно прихваћен) одређује се у односи на укупни период забране који је потребно одслужити. Где то налаже правичност, на пример у случају одлагања претреса или других аспеката допинг контроле који се не могу приписати спортисти, орган који утврђује санкције може

да за почетак периода забране учешћа у спортским догађајима одреди ранији датум, почев од датума узимања узорка (чл. 10.8. Кодекса).

Период забране престаје истеком последњег дана рока на који је забрана изречена. То, међутим, не значи увек и аутоматску могућност спортисти да одмах учествује на такмичењима. Антидопинг правила многих спортских федерација, као и Светски антидопинг кодекс, прописују обавезу спортисте који жели да се поновно укључи у такмичењима да се подвргне допинг контроли пре првог старта на такмичењима.

У зависности од степена кривице спортисте постоји и могућност накнадног ублажавања изречене казне, на исти начин и у истој мери као што се кривица узима у обзир при самом изрицању казне (чл. 10.5. Кодекса). Антидопинг правила већине спортских федерација предвиђају могућност накнадног ублажавања казне под посебним околностима. И овде се можемо послужити, ако примером, антидопинг правилима IAAF (Међународна асоцијација атлетских федерација). Изузетне околности које могу водити ублажавању казне регулисане су правилом 4. Упутства о процедурама допинг контроле. На ове околности и сам ток ублажавање казне указали смо у оквиру наслова (одељка) посвећеног антидопинг правилима IAAF, па да не бисмо правили понављања упућујемо на тај део ове књиге.

Члан 18.

У случају повреде антидопинг правила из члана 3. став 1. тач. 7) и 8) овог закона мера забране учешћа на такмичењима изриче се у следећем трајању:

1) најмање четири године до трајне забране;

2) трајна забрана ако је повреда почињена према малолетном спортисти или ако је почињена од стране тима за подршку спортисте.

Казна за учествовање у допингу спортисте

Овим чланом је утврђена дужина мере забране учешћа на такмичењима која се изриче од стране надлежне националне спортске асоцијације, односно Антидопинг агенције Републике Србије у случају следећих прекршаја антидопинг правила: неовлашћена продаја, транспорт, слање, испорука или дистрибуција допинг средстава спортисти, било непосредно или посредством трећег лица; давање или покушај давања допинг средстава спортисти, или прописивање, издавање, помагање, подстицање, прикривање, навођење, налагање, стварање услова или било који други вида учествовања у повреди или покушају повреде антидопинг правила. Санкција за по-

вреду антидопинг правила треба да буде најмање четири године, а ако је повреда почињена према малолетном спортисти или ако је почињена од тима за подршку спортисте требало би изрећи трајну (доживотну) забрану учешћа на спортским такмичењима. То не значи да ће санкције у конкретном случају бити обавезно и изречену у тој дужини јер могу да се остваре и услови за укидање или смањење периода забране, као што је предвиђено чл. 21. ст. 1. ЗСД или услови за смањење периода забране као што је предвиђено чл. 21. ст. 2. ЗСД.

У коментару уз чл. 10.3. Кодекса истакнуто је да лица умешана у допинг спортиста или заташкавање допинга требала би да су изложена санкцијама које су строже од санкција за спортисте који имају позитиван резултат на тесту. Пошто је надлежност спортских организација генерално ограничена на забрану добијања акредитива, чланарине и других спортских бенефиција, пријављивање помоћног особља спортисте надлежним органима представљало би значајан корак у борби против допинга.

Аутономним спортским санкцијама обухватају се не само спортисти за које се након провере утврди да су били допинговани него и друга лица за која се утврди да су у том допинговању учествовала (помагачи, подстрекачи и др.). Шта више, најновија спортска правила иду у правцу да санкцијама буду обухваћена чак и лица која у интересу неког спортисте са собом носе на спортско такмичење забрањена допинг средства, осим ако су у питању спортски лекари који са собом носе таква средства у циљу помоћи спортисти у медицинским хитним случајевима. Такви изузеци се, међутим, везују за претходну пријаву надлежном спортском савезу, односно антидопинг организацији.

И према Кодексу, за прекршаје: „промет“ или „давање забрањене супстанце или забрањеног метода“ - период забране је најмање четири (4) године до доживотне забране. Прекршај антидопинг правила који укључује малолетно лице сматра се изузетно тешким прекршајем, и у случају да је почињен од стране тима за подршку спортисте, изузев супстанци које су посебно подложне ненамерним прекршајима антидопинг правила, води ка доживотној забрани за та лица за подршку спортисте (чл. 10.3 Кодекса).

Прекршаје из ч.. 3. ст. 1. тач. 7) и 8) најчешће чине лица из тима за подршку спортисте, односно помоћно особље спортисте. Према Дефиницијама из Кодекса, под помоћним особљем спортисте подразумевају се: тренер, менаџер, агент, чланови тима, званично, медицинско и парамедицинско особље које ради са или лечи спортисте који учествују у спортским такмичењима или се спремају за њих.

Члан 19.

У случају повреде антидопинг правила из члана 3. став 1. тачка 4) овог закона мера забране учешћа на такмичењима изриче се у следећем трајању:

1) најмање три месеца и највише две године за прву повреду;

2) најмање годину дана и највише четири године за другу повреду.

Казна за неиспуњавања обавеза у погледу доступности спортисте

Овим чланом је утврђена дужина мере забране учешћа на такмичењима која се изриче од стране надлежне националне спортске асоцијације, односно Антидопинг агенције Републике Србије у случају следећег прекршаја антидопинг правила: неиспуњавање обавеза утврђених правилима овлашћене антидопинг организације у погледу доступности спортисте из регистроване тест групе за тестирање изван такмичења, као и непружање података о боравишту и пропуштања објављених тестирања изван такмичења. Санкција за повреду антидопинг правила треба да буде најмање три месеца и највише две године за прву повреду и најмање годину дана и највише четири године за другу повреду антидопинг правила. То не значи да ће санкције у конкретном случају бити обавезно и изречену у тој дужини јер могу да се остваре и услови за укидање или смањење периода забране, као што је предвиђено чл. 21. ст. 1. ЗСД или услови за смањење периода забране као што је предвиђено чл. 21. ст. 2. ЗСД.

Изменама Кодекса из 2007. године утврђено је да за прекршаје „пропуштање пријаве боравишта или пропуштање тестирања“, период забране биће најмање 1 година и највише 2 године, зависно од степена одговорности спортисте. У коментару на члан 10.3.3 Кодекса истакнуто је да санкција треба да буде 2 (две) године у случају три пропуштања пријаве боравишта или тестирања која су без оправдања. У осталим случајевима, забрана треба да буде одређена у распону од једне до две године, зависно од околности случаја.

Члан 20.

Спортисти за кога се утврди да је одговоран због допинга супстанцом која је посебно идентификована у референтној листи забрањених фармаколошких класа допинг супстанци и допинг метода као опште доступна у медицинским производима или као супстанца за коју је мало вероватно да се може успешно злоупотребити

као допинг чинилац, мера забране учешћа на такмичењима изриче се у следећем трајању:

1) најдуже до годину дана за прву повреду антидопинг правила, уз могућност да се уместо те мере изрекне опомена;

2) две године за другу повреду;

3) трајна забрана за трећу повреду.

Казна код употребе нарочито раширених допинг супстанци

Овим чланом је прописано одступање од чл. 17–19. при изрицању санкције забране учешћа на такмичењима у случају допинга „специфичним супстанцама“ утврђених Листом забрањених допинг средстава, које су издвојене у посебну групу због своје опште доступна у медицинским производима или као супстанце за које је мало вероватно да се могу успешно злоупотребити као допинг чинилац.

Листа забрањених допинг средстава за 2008. годину (Правилник о листи забрањених допинг средстава – „Сл. гласник РС“ бр. 21/2008) идентификује, у складу са чланом 20. ЗСД, супстанце које су посебно подложне ненамерном кршењу антидопинг правила због њихове опште доступности у медицинских производима, односно због мале могућности (мале вероватноће) да буду успешно злоупотребљене као допинг средство. Допинг прекршај везан за ову групу супстанци може као резултат имати мању казну, као што је наведено у Светском антидопинг кодексу и Закону о спречавању допинга у спорту, ако „спортиста може да докаже да коришћење одређене специфичне супстанце није било са намером да побољша спортски резултат... (чл. 10.3 Кодекса)", односно ако „…спортиста докаже да није поступао са грубом непажњом, односно да није учинио значајан пропуст или немар (члан 21. став 2. тачка 1) Закона о спречавању допинга у спорту)“.

„Специфичне супстанце“ су следеће:

- Сви инхалациони бета-2 агонисти, осим salbutamola (слободног од glukoronida) у концентрацији већој од 1000 ng/mL и klenbuterola (наведен у групи С1.2: 2. остали анаболички агенси);
- Инхибитори алфа-редуктазе, probenecid;
- Katin, kropropamid, krotetamid, efedrin, etamivan, famprofazon, heptaminol, isometepten, levmetamfetamin, meklofenoksat, p-metilamfetamin, metilefedrin, niketamid, norfenefrin, oktopamin, ortetamin, oksilofrin, fenprometamin, propilheksedrin, selegilin, sibutramin, tuami-

noheptan и други стимуланси који нису посебно поменути у групи С6 Листе забраених допинг средстава, а за које спортиста може да докаже да испуњавају услове поменуте у групи С6;

- Канабиноиди;
- Сви глукокортикостероиди;
- Алкохол;
- Сви бета блокатори.

Члан 20. ЗСД одговара чл. 10.3. Кодекса, према коме Листа забрањених средстава може идентификовати специфичне (наведене) супстанце које су посебно подложне ненамерним прекршајима антидопинг правила услед њихове опште присутности у медицинским производима или за које је мање вероватно да ће бити успешно коришћене као агенси допинга. Када спортиста докаже да употреба таквих супстанци није била намерна, са циљем да побољша спортски учинак, казна забране наступа на такмичењима може бити умањена. Од 1. јануара 2009. године ово правило из Кодекса се мења, укључујући и уношење нове дефиниције „специфичних (наведених) супстанци". Према новом члану 4.2.2. Кодекса, све забрањене супстанце, осим оних које су наведене у класи анаболичких агенаса и хормона, и они стимуланси, који су тако идентификовани на Листи забрањених супстанци представљају ''специфичне (наведене) супстанце'' у сврхе примене члана 10 (Санкционисање појединаца). Забрањени методи не представљају „специфичне супстанце". У коментару уз чл. 4.2.2. Кодекса истакнуто је да је одређен број учесника након доношења Кодекса дебатовао око изналажења одговарајућег баланса између нефлексибилног система санкционисања који промовише хармонизацију и једнообразност у примени правила и флексибилнијег санкционисања које више узима у обзир околности под којима се десила повреда антидопинг правила. Овај баланс је остао тема и различитих одлука Арбитражног суда за спорт из Лозане, при интерпретацији и примени Кодекса. После три године искуства у примени Кодекса, постигнут је јак консензус учесника, да иако је принцип строгог придржавања обавезан за повреде антидопинг правила из члана 2.1 (Присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у телесном узорку спортисте) и 2.2 (Коришћење или покушај коришћења забрањене супстанце или забрањеног метода), санкције које Кодекс прописује треба да буду више флексибилне у односу на чињеницу када спортиста или друга особа могу јасно да докажу да није постојала намера повећавања перформанси спортисте. Промене у члану 4.2 и сходно томе промене у члану 10. Кодекса, обезбеђују додатну флексибилност код повреда антидопинг правила, употребом многих забрањених супстанци.

Према новом чл. 10.4. Кодекса (укидање или смањивање периода забране за „специфичне супстанце“ под одређеним околностима), када спортиста може да докаже како је нека од „специфичних супстанци“ доспела у његово или њено тело, или у његов или њен посед и да употреба неке од ‘’специфичних супстанци’’ није била намењена да побољша спортски учинак или прикрије употребу друге супстанце, период забране се изриче за први прекршај: у најмањој мери, опомена без периода забране учешћа на будућим спортским догађајима, а највише забрана у року од две (2) године. Да би санкција била укинута или умањена на било који начин, спортиста или друго лице мора да пружи додатне доказе органу за претрес, којима ће доказати одсуство намере да се побољша спортски учинак или прикрије употреба друге супстанце. Степен грешке спортисте или друге особе ће бити узет у обзир при одређивању било каквог смањена периода забране. У коментару на нови члан 10.4. Кодекса истакнуто је да „специфичне супстанце“, како су сада дефинисане у члану 10.4 Кодекса нису нужно мање опасни агенси у сврхе допинга у спорту од других забрањених супстанци (на пример стимуланс који је у ‘’специфичним супстанцама’’ може бити врло ефикасан за спортисту у такмичењу); Из тих разлога спортисти који не испуњава критеријуме дате у овом члану, треба одредити период забране у трајању од 2 (две) године, који се може повећати и на 4 (четири) у складу са чланом 10.6. Кодекса. У сваком случају, велика је вероватноћа да употреба неке од ‘’специфичних супстанце’’, за разлику од других забрањених супстанци, лакше може бити образложена разлозима који нису везани за допинг.

Умањење одговорности се примењује само у оним случајевима када је орган за претрес потпуно задовољан и уверен у објективне околности под којима је спортиста узео забрањену супстанцу, без намере да побољша спортски учинак. Примери објективних околности које у комбинацији могу довести до уверености органа за претрес у ову чињеницу укључују: чињеницу да је природа супстанце или период њеног узимања такво да не би донело користи спортисти у смислу побољшања спортског учинка, отворена употреба или откривање употребе од стране спортисте, истовремени медицински досије који садржи рецепте којима се преписује употреба супстанце невезана за спорт. Генерално, што је већа шанса да употреба супстанце може да побољша учинак у спорту, већи је терет доказивања на спортисти, како би показао да није имао намеру побољшања учинка у спорту.

Док одсуство намере да се побољша учинак у спорту мора бити доказано на уверљив начин органу за претрес, спортисти је довољно да докаже на нивоу подједнаке вероватноће (balances of probabiliti*)* како је специфична супстанца доспела у његово тело.

У процењивању степена кривице спортисте или друге особе, околности морају бити довољно одређене и релевантне да објасне одступање спортисте или друге особе од очекиваног понашања. Тако, на пример, чињеница да ће спортиста током трајања периода забране, изгубити могућност да заради велике количине новца, или да је спортиста при крају своје каријере, или распоред спортских такмичења, неће бити релевантне чињенице које се узимају у обзир приликом разматрања смањења периода забране, под уловима из овог члана.

Члан 21.

Мера забране учешћа на такмичењима из чл. 17 до 20. овог закона неће бити изречена за повреду антидопинг правила из члана 3. став 1. тач. 1) и 2) овог закона ако спортиста докаже да није крив, односно одговоран за пропуст или немар.

Спортисти мера забране учешћа на такмичењима у смислу чл. 17. до 20. овог закона може бити изречена у краћем трајању:

1) али не краће од половине минималног трајања забране, односно осам година ако би иначе требало изрећи меру трајне забране, за повреду антидопинг правила из члана 3. став 1. тач. 1), 2), 3) и 8) овог закона – ако спортиста докаже да није поступао са грубом непажњом, односно да није учинио значајан пропуст или немар;

2) али не краће од половине минималног трајања забране, односно осам година ако би иначе требало изрећи меру трајне забране, за повреду антидопинг правила из члана 3. став 1. тачка 6) почињену од стране помоћног особља спортисте и за повреду антидопинг правила из члана 3. став 1. тач. 7) и 8) овог закона - ако спортиста пружи значајан допринос у откривању или утврђивању повреде антидопинг правила почињене од стране помоћног особља спортисте или других лица.

Ослобађање од одговорности – став 1.

Врста и тежина санкција битно зависи од кривице спортисте. Светски антидопинг кодекса разликује две основна случаја: одсуство пропуста или нехата (No Fault or Negligence) за прекршај антидопинг правила и одсуство значајног пропуста или нехата. Овакво разликовање са становишта нашег права није прецизно, јер је нехат као степен кривице управо везан за пропусте у понашању одређеног лица. У том смислу сматрамо да одредбе Кодекса треба разумети тако да у се у првом слу-

чају ради о ситуацији када спортиста у опште није крив због допинговања, а да је у другом случају реч о ситуацији када спортиста није намерно или грубом непажњом починио прекршај антидопинг правила (поступао је само са лаким нехатом).

Ако спортиста докаже у појединачном случају, који укључује прекршај антидопинг правила „присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера“ или „употреба забрањене супстанце или забрањеног метода“, да он или она **није крив** за антидопинг прекршај, период забране учешћа на такмичењима који би иначе био одређен се укида, односно не изриче се санкција. Када су забрањена супстанца или њени метаболити или маркери откривени у вези антидопинг прекршаја „присуство забрањене супстанце“ спортиста мора доказати и на који је начин је забрањена супстанца ушла у његов или њен систем да би период забране био укинут (чл. 10.5.1 Кодекса). Потпуно ослобађање од забране такмичења на темељу одсуства кривице спортисте, постоји, дакле, једино за прекршаје „присуство“ и „коришћење забрањених супстанци“ (чл. 3. ст. 1. тач. 1) и 2) ЗСД) јер је кривица неопходан услов да би се у опште установио прекршај антидопинг правила према другим антидопинг правилима.

Према Дефиницијама из Кодекса, појам „без кривице или нехата“ значи да спортиста треба да докаже да није знао или сумњао, и није реално могао да зна нити сумња, чак и уз највећу опрезност, да је користио или да му је дата забрањена супстанца или забрањен метод. Мередавне су све околности случаја, узимајући у обзир све критеријуме за непостојање кривице (No Fault or Negligence), које су суштински у вези са повредом антидопинг правила. Личне околности, као што су године спортисте, консеквенце по његову будућу спортску каријеру, и др., се у опште не узимају у обзир. Антидопинг организација може узети у обзир само оне околности које су релевантне за одмеравање степена кривице: „...године не улазе у категорију `оправдавајућих`околности“.[135]

Изменама Кодекса из 2007. године предвиђено је да је потпуно укидање (неизрицање) периода забране због одсуства кривице могуће код свих повреда антидопинг правила.

Закон о спречавању допинга у спорту, као и Кодекс, омогућава укидање периода забране под јединственим околностима када спортиста може да докаже да код њега или ње није било кривице везане за повреду

---

[135] CAS 2003/A/447, Stylianou v. FINA, видети Niggli Olivier - Sieveking Julien, Selected Case Law Rendered Under the World Anti-Doping Code, www.wada-ama. org/rtecontent/document/Jusletter_eng. pdf

антидопинг правила. Исто важи и за смањење периода забране из следећег става овог члана. Овај приступ усклађен је са основним принципима људских права и пружа равнотежу између антидопинг организација које се залажу за далеко суженије могућности изузетка, или никакве, и оних које би умањиле суспензију од две године на основу мноштва других чинилаца чак и када је спортиста јасно крив.

Овај члан ЗСД односи се једино на одређивање санкције забране учешћа на такмичењима, односно спортским приредбама (чл. 22. ЗСД). Он се не односе на одређивање да ли је дошло до повреде антидопинг правила. Када су у питању повреде антидопинг правила из чл. 3. ст. 1. тач. 1) и 2)[136] ЗСД, као и Кодекс, усваја принцип тзв. „објективне одговорности" (strict liability). Према том принципу, прекршај антидопинг правила почињен је увек када се забрањена супстанца нађе у телесном узорку спортисте. Прекршај је начињен без обзира да ли је спортиста намерно или ненамерно користио забрањену супстанцу, или је прекршај начинио услед нехата или грешком. Ако је позитиван узорак добијен тестирањем на такмичењу онда су резултати тог такмичења аутоматски поништени (чл. 9. Кодекса; дисквалификација резултата – чл. 16. ЗСД).[137] Принцип одговорности независно од кривице захтева од спортиста висок степен самаоодговорности пошто мора преузети на себе одговорност за све забрањене супстанце које се нађу у његовом телу.

Утврђивање да ли је дошло до прекршаја антидопинг правила заснива се на „строгој одговорности", међутим изрицања санкције забране учешћа на такмичењима није аутоматско. Забрана учешћа на такмичењу и дужина забране зависе од постојања кривице, односно степена кривице. Спортиста има могућност да избегне или умањи казну забране учешћа на такмичењима ако докаже да он или она није крив, односно одговоран за пропуст или немар (чл. 21. ст. 1. Закона), или како то каже Кодекс, ако докаже да није погрешио или да није значајно погрешио (члан 10.5 Кодекса). У коментару чл. 2.1. Кодекса истакнуто је да правило строге одговорности за утврђено присуство забрањене супстанце у узорку спортисте, уз могућност да казна буде модификована према посебним критеријумима, пружа разуман баланс између делотворног антидопинг деловања у корист свих „чистих" спортиста и правичности у изузетним околностима кад је забрањена супстанца ушла у телесни систем спортисте без прекршаја спортисте или из нехата. Правило строге

[136] Ово не важи за покушај коришћења допинг средстава јер се у том случају мора доказати намера спортисте.

[137] Санкција у виду дисквалификације спортских резултата се не може избећи доказивањем одсуства кривице спортисте.

одговорности је подржано и унапређивано одлукама Арбитражног суда за спорт у Лозани.

Најбоље објашњење принципа „strict liability" дао је Арбитражни суд за спорт из Лозане у предмету Kvingli против UIT: „Тачно је да ће тест објективне одговорности вероватно у одређеном смислу бити неправедан у појединачним случајевима попут случаја К., у ком је спортиста можда узео лек услед погрешне налепнице или нетачног савета за који он није одговоран - посебно у околностима изненадног обољења у страној држави. Ипак, такође је у одређеном смислу «неправедно» да спортиста добије тровање храном у предвечерје значајног такмичења. Ипак, ни у једном случају правила такмичења неће бити промењена како би се исправила неправда. Као што ни такмичење неће бити одложено да би се сачекало да спортиста оздрави, тако ни забрана забрањених супстанци неће бити укинута уз утврђену случајну употребу. Променљива срећа такмичења, као и живота уопште, може проузроковати много врста неправде, било случајем или из нехата у безброј случајева, што закон не може исправити. Шта више, похвале је вредна политика да се случајна неправда учињена појединцу не исправља намерном неправдом према читавој скупини других такмичара. До тога би дошло ако би се толерисала нехотична употреба супстанци које побољшавају учинак. Штавише, вероватно је да би и намерни прекршаји у мноштву случајева избегли казну услед недостатка доказа кривичне намере. Сигурно је да би услов намере проузроковао скупе процесе који би могли да онеспособе федерације - посебно оне са скромним буџетом - у њиховој борби против допинга." [138]

Могућност укидања или смањења периода забране треба да имају утицаја једино у случајевима кад су околности заиста изузетне, а не у великој већини случајева. Према коментару уз чл. 10.5.2 Светског антидопинг кодекса, пример кад би непостојање кривице резултирало потпуним укидањем забране јесте кад спортиста може да докаже да је, упркос свој пажњи, он (она) био жртва саботаже од стране другог такмичара. За разлику од тога, санкција не може бити у потпуности укинута на основу непостојања кривице под следећим околностима: (а) позитиван резултат на тесту услед погрешно обележеног или контаминираног витаминског или хранљивог додатка (спортисти су одговорни за оно што узимају и упозорени су на могућност контаминације додатака); (б) преписивање забрањене супстанце од стране личног лекара или тренера спортисте без обавештења спортисте (спортисти су одговорни за избор медицинског

[138] Видети коментар уз чл. 2.1.1 Кодекса - World Anti-Doping Code, Montreal, 2003, стр. 8.

особља и за упозоравање медицинског особља да им не дају забрањене супстанце); и (ц) саботажа хране или пића спортисте од стране супружника, тренера или другог лица из круга сарадника спортисте (спортисти су одговорни за оно што узимају и за понашање лица којима су поверили приступ њиховој храни или пићу).

Члан 21. ст. 1. и чл. 3. ст. 1. тач. 1) и 2) ЗСД раздељују терет доказивања у процесу утврђивања одговорности за повреду антидопинг правила и изрицању санкције забране учешћа на спортским такмичењима. Указујемо да смо питање терета доказивања већ разматрали у коментару на чл. 7. ст. 3. (видети тај коментар). Овде бисмо указали на то да је у упоредном праву скоро опште прихваћено да је на антидопинг организацији (националној антидопинг агенцији, националној спортској асоцијацији) да докаже да постоји повреда антидопинг правила од стране спортисте, за шта ће бити, по правилу, довољно да постоји позитиван лабораторијски налаз у акредитованој лабораторији и да се узети узорак може приписати одређеном спортисти, а на спортисти је да докаже да није крив. На антидопинг организацији је да докаже, на пример, и да је позитиван резултат (негативни аналитички налаз) могао настати само путем узимања допинг средства а не и путем природних узрока. Због тога, на пример, код повећаног односа тестотерона према епитестотерону морају се предузети додатна испитивања да би се искључили природни узроци.

За изрицање санкције забране учешћа на такмичењима потребно је да се утврди (докаже) не само да је спортиста учинио повреду антидопинг правила (доказ објективних обележја повреде антидопинг правила) него и да је крив (доказ субјективних обележја), према начелу да нема санкције без кривице (nulla poena sine culpa).[139] Доказ постојања објективних обележја повреде антидопинг правила се, по правилу, обезбеђује преко лабораторијских анализа узетих узорака, када су оне извршене у складу са научним правилима (међународним стандардима за лабораторијске анализе), односно преко позитивног А узорка и, евентуално, Б узорка (када се тражи његова анализа).

Недостаци у процесу узимања узорака па све до објављивања резултата анализе тих узорака, падају на терет антидопинг организације.

---

[139] Код изрицања санкције дисквалификације спортских резултата, принцип „објективне одговорности“ се примењује и на утврђивање повреде антидопинг правила и на немогућност одбране путем доказивања одсуства кривице. У немачкој правној литератури је истиче да би изврицање свих санкција морало да зависи од кривице спортисте, јер полазећи од уставног начела гаранције људског достојанства и личних права, свако има право да се одговорност везује за поступке који му се могу ставити на терет (видети Horst Hilpert, Sportrecht und Sportrechtsprechung im In/ und Ausland, Berlin, 2007, стр. 313.

Сумње у том погледу иду у корист спортисте. Спортиста, због тога, може да избегне одговорност и позивањем (без доказивања одсуства кривице) на:

1. Недостаци у „chain of custody“
   - грешке учињене током допинг контроле,
   - грешке учињене током транспорта узорака,
   - грешке учињене током анализе узорака.
2. Одсуство формалне противправности
   - коришћење условно забрањених супстанци,
   - коришћење супстанци које нису на Листи,
   - ендогена продукција забрањених супстанци и „сиво подручје“.

У односу на кривицу спортисте за повреду антидопинг правила, у чл. 21. ст. 1. је установљена релативна претпоставка кривице. Када је утврђено да постоји повреда антидопинг правила из чл. 3. ст. 1. тач. 1) и 2) ЗСД, на спортисти је да докаже да није крив. Он мора доказати како одсуство намере тако и непажње (немара). Такав доказ није лако обезбедити, али није ни немогуће. Принцип претпостављене кривице прихваћен је и од стране CAS као одговарајући компромис између једног од основних захтева природног права да нико не бу де кажњен за дело за које није крив и потреба делотворне борбе против допинга. Спортиста треба да докаже да су забрањене допинг супстанце доспеле у његово тело без његовог знања и воље. Оправдање за овакво правило лежи у томе да само спортиста примарно зна, одређује и влада ониме што ће доспети у његово тело. Антидопинг организација не располаже овлашћењима судских органа у кривичном поступку да би могла обезбеђивати доказе према „некооперативном“ спортисти путем претрес стана, праћења, прислушкивања телефона и др.[140]

Утврђивање кривице одговорног лица одређује се према мерилима грађанског, а не кривичног права. То произилази из две околности: дисциплинско право спортских савеза, као грађанскоправних лица, је део грађанског права[141]; изрази из чл. 21. ЗСД „груба непажња“ и „немар“ су карактеристични за грађанско а не кривично право. Спортиста треба да докаже да није поступао немарно, односно да није поступао ни са обичном непажњом. За поступање са грубом непажњом, одговорност не само да не може да се избегне него не може ни да се умањи (видети став 2 овог члана). Наши правници уобичајено кажу да с грубим нехатом поступа онај ко се не понаша ни као иоле пажљиви човек (спортиста). Супротно томе, обична непажња подразумева опрезност која је мања од

[140] Hilpert, op. cit., стр. 314.
[141] Ibid.

просечне. Према објашњењу из немачке судске праксе, извесно понашање је грубо нехатно „ако је потребна пажња, према укупним околностима, повређена у неуобичајено великој мери, и ако није вођено рачуна о ономе што је у датом случају морало бити свакоме јасно“.[142]

Насупрот принципу „претпостављене кривице“, УЕФА и Немачки фудбалски савез у својим антидопинг правилима полазе од принципа „доказа на први поглед“ (prima facie доказ; Anscheinbeweis). Тако је у чл. 12. ст. 2. УЕФА Дисциплинског правилника од 17. 7. 2006. године, утврђено: „УЕФА сноси терет доказивања за постојање допинга. Доказ допинга се може извести путем сваког допуштеног доказног средства, укључујући и признање.“. У ставу 3. истог члана је речено: „Постојање забрањене супстанце (или њених метаболита или маркера) у телу или у телесним течностима спортисте, или примена забрањене методе, важи као доказ на први поглед за повреду антидопинг правила. На спортисти је да пружи против доказ.“ Или, према пар. 8. ст. 3. Дисциплинског правилника Немачког фудбалског савеза од 31. 10. 2006: „Позитиван лабораторијски налаз важи као доказ на први поглед за скривљену повреду антидопинг правила. Доказ на први поглед се може оборити ако је према искуственим чињеницама озбиљно могућ другачији ток дешавања.“ Терет доказивања кривице одговорног лица је на антидопинг организацији, али се њен положај олакшава допуштањем да изнесе доказ на први поглед у виду позитивног лабораторијског налаза. Доказ на први поглед претпоставља тзв. типичан ток дешавања. То значи да постоји искуствен став по коме се сматра: а) или да непрописно понашање води ка одређеној последици; б) или да одређене последице треба темељити на понашању потенцијално одговорног лица; в) или да се утврђена последица мора темељити на ма ком понашању одређеног лица противно обавезама. Доказ на први поглед темељи се на уверењу да је, сходно искуству, уобичајени ток ствари присутан и у конкретном случају, те да одлуку треба темељити на томе. Немачки савезни суд (BGH) је доказ на први поглед у односу на кривицу дефинисао на следећи начин: „Мора се радити о таквом чињеничном стању за које је према животном искуству скривљено понашање типично“.[143] Одговорно лице се може ослободити дејства доказа на први поглед уколико докаже озбиљну могућност да се у конкретном случају ради о атипичном току збивања, који одступа од уобичајеног животног искуства, за који он није одговоран.[144] То му не-

[142] Erwin Deutsch, Fahrlaessigkeit ind erforderliche Sorgfalt, Koeln, 1963, стр. 153.
[143] Neue Juristische Wochenschrift, 1996, стр. 1828.
[144] BGH, пресуда од 15. 11. 1968, Neue Juristische Wochenschrift, 1969, стр. 277.

ће поћи за руком само позивањем на то да је до позитивног допинг налаза могло доћи из других узрока као што је манипулације од стране трећих лица. Озбиљна могућност атипичног тока догађаја мора бити у потпуности доказана (контра доказу се постављају строги захтеви). Полазећи од овога, са скепсом се морају прихватити оправдања попут „неопаженог давања допинг средства од стране трећег лица" (брачног друга, пријатеља), прекомерног конзумирања авокада (Linfort Christie), покварених шпагета (Lenny Paul), или пијења пет флаша пива и прекомерног секса (Dennis Mitchell).[145]

У Светском антидопинг кодексу се у чл. 10.5. као разлози за ослобађање од одговорности наводи одсуство кривице (No Fault) или одсуство нехата, односно немара (No Negligence). У суштини је реч о једном те истом основу за ослобађање од одговорности, а различита терминологија је последица разлика између континенталног и англо-саксонског правног система. Због околности да наши спортисти и спортски радници који учествују на међународним спортским такмичењима подлежу и одговорности пред међународним спортским асоцијацијама и Арбитражном суду за спорт у Лозани, овде бисмо само указали на основне карактеристике појма Negligence. У питању је грађанскоправни деликт, поред battery (намеран, врећајући или оштећујући, недозвољен контакт са другим лицем), misrepresentation и statutary violation. Negligence има четири претпоставке. Прво, тужени је имао законску обавезу да пажљивим понашањем заштити друга лица од неразумног ризика повреда. Основ обавезе пажње се налази или у закону или претходној судској одлуци у споровима исте врсте као у конкретном случају. Стандард пажње се одређује према понашању „разумног лица". Друго, ако је утврђено да је постојала обавеза пажљивог поступања, тужилац мора даље да докаже да је тужени ту обавезу повредио одступајући од стандарда понашања који је у њој садржан. И у овом случају, мерило је понашање разумне особе. Треће, у конкретном случају мора бити доказано постојање узрочне везе између повреде обавезе пажње и настанка негативних (штетних) последица. Четврто, чак и ако је у конкретном случају доказано непажљиво понашање туженог, он се може успешно бранити на два начина: истичући „contributory negligence" (сопствену непажњу тужиоца) или „assuption of risk" (прихватање ризика од стране тужиоца – тзв. пристанак оштећеног).

[145] Hilpert, стр. 316.

Изрицање казне у краћем трајању (смањење одговорности) – став 2.

Овим ставом утврђени су услови за умањење мере забране учешћа на спортским такмичењима као и граница умањења. Услови се тичу врсте повреде антидопинг правила, степена кривице спортисте и његовог доприноса откривању или утврђивању повреде антидопинг правила од стране других лица. Да би умањио своју одговорност, спортиста треба да докаже да није поступао са намером или грубом непажњом или да значајно допринесе откривању кршења антидопинг правила од стране других лица.[146]

Према одредбама Кодекса, уколико спортиста докаже да у конкретном случају **не сноси значајну кривицу** (да није поступао са намером или грубом непажњом), период забране учешћа може бити умањен, али не краће од једне половине минималног периода забране који би иначе био одређен. Наведени изузетак односи се једино на прекршаје антидопинг правила: „присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера", „употреба забрањене супстанце или забрањеног метода", „недавање узорка при прикупљању узорака", „употреба забрањене супстанце или забрањеног метода". Ако период забране који би иначе био одређен јесте доживотна забрана, онда умањени период не може бити краћи од 8 година. Када је откривено присуство забрањене супстанце или њених маркера или метаболита у вези прекршаја „присуство забрањене супстанце", спортиста мора да докаже и на који је начин забрањена супстанца ушла у његов или њен систем, да би период забране био умањен (видети чл. 10.5.2 Кодекса).

Прекршај „неиспуњавање обавеза утврђених правилима овлашћене антидопинг организације у погледу доступности спортисте из регистроване тест групе за тестирање изван такмичења, као и непружање података о боравишту и пропуштања објављених тестирања изван такмичења" није обухваћен могућношћу смањења забране такмичења, јер је при припреми ЗСД заузет став (као при доношењу Кодекса) да санкција за наведени прекршај (од три месеца до две године) већ садржи довољно дискреционо право да би се обезбедило разматрање степена кривице спортисте.

Према коментару уз чл. 10.5.2. Кодекса, било који пример за могуће ослобађање од одговорности (наведени у коментару претходног става овог члана) могао би, у зависности од јединствених чињеница поједи-

[146] Ово правило важи и према чл. 8. ст. 1. и 62. ст. 2. Дисциплинског правилника ФИФА од 29. јуна 2005.

начног случаја, да резултира умањењем санкције на основу непостојања значајне кривице. На пример, умањење би могло бити оправдано ако спортиста јасно покаже да је узрок позитивног резултата теста контаминација уобичајеног мултивитаминског додатка набављеног из извора који нема везе са забрањеним супстанцама и да је спортиста био опрезан и није узимао друге додатке у исхрани.[147]

Изменама Кодекса из 2007. године предвиђено је да је потпуно укидање (неизрицање) периода забране због одсуства кривице могуће код свих повреда антидопинг правила, чак иако је у неким случајевима, у којима је намера битан елемента повреде антидопинг правила, готово немогуће задовољити се смањењем забране.

Према Дефиницијама из Кодекса, појам „без значајне кривице или нехата" значи да спортиста треба да докаже да његова кривица или нехат, гледано у склопу укупних околности и узимајући у обзир критеријуме за непостојање кривице и нехата, нису били значајни у односу на прекршај антидопинг правила.

У процењивању степена кривице спортисте или друге особе, везано за укидање или смањење периода забране, докази морају бити довољно одређене и релевантне да објасне одступање спортисте или друге особе од очекиваног понашања. Тако, на пример, чињеница да ће спортиста током трајања периода забране, изгубити могућност да заради велике количине новца, или да је спортиста при крају своје каријере, или распоред спортских такмичења, неће бити релевантне чињенице које се узимају у обзир приликом разматрања смањења периода забране, под условима из ових чланова. Иако малолетним спортистима није дат посебан третман у овом погледу, свакако ће младост и недостатак искуства бити релевантни фактори при одређивању кривице спортисте или друге особе (видети коментар уз чл. 10.5.2. Кодекса).

Надлежна антидопинг организација може, такође, умањити спортисти период забране у појединачном случају када је он значајно помогао у откривању или утврђивању прекршаја антидопинг правила почињених од стране других лица, али не краће од половине минималног периода забране који се иначе примењује (став 2. тач. 2) овог члана ЗСД и чл. 10.5.3. Кодекса). Појам значајна помоћ значи да особа која пружа помоћ мора: (1) потпуно обелоданити у писаној изјави све информације које поседује у вези са повредом антидопинг правила и (2) потпуно сарађивати са истрагом и пресуђивањем било ког случаја који се тиче те информације, укључујући на пример, сведочење на претресу, уколико то захтева антидопинг организација или орган за претрес. Информација

[147] World Anti-Doping Code, Montreal, 2003, стр. 31.

која је пружена мора бити веродостојна и мора се односити на битне делове случаја који се покреће, или уколико случај није покренут, да обезбеди додатну основу за покретање случаја.

Према измењеном члану 10.5.3. Кодекса из 2007. године, антидопинг организација одговорна за вођење резултата може у случају повреде антидопинг правила, пре доношења коначне одлуке по жалби, или пре истицања рока за жалбу, умањити период забране у појединачном случају кад је спортиста или друга особа значајно помогла антидопинг организацији, кривичним органима или дисциплинским телима, што је резултирало чињеницом да је антидопинг организација открила или утврдила прекршај антидопинг правила почињен од стране другог лица, или да је кривични орган или дисциплинско тело, открило кривично дело или други прекршај и повреду од стране друге особе. После доношења коначне одлуке по жалби, или истицању рока за жалбу, антидопинг организација може умањити период забране, само уз одобрење WADA и надлежне међународне федерације. За који се временски период може умањити период забране; биће одлучено имајући у виду; тежину повреде коју је учинио спортиста или друга особа и колико је била значајна помоћ која је пружена у напорима да се допинг елиминише из спорта. Умањени период забране не може, међутим, бити умањен више од три четвртине периода забране који се иначе примењује. Ако период забране који би иначе био одређен јесте доживотна забрана, онда умањени период ове санкције не може бити краћи од 8 година. Уколико антидопинг организација умањи период забране, по овом члану, мора да пружи писмено образложење те одлуке, свим антидопинг организацијама које имају право да се жале на ту одлуку. Уколико антидопинг организација умањи период забране, па накнадно повуче ту своју одлуку, јер је изостала очекивана значајна помоћ, спортиста или друга особа могу да се жале. У коментару измењеног чл. 10.5.3. Кодекса истакнуто је да сарадња са спортистима, помоћним особљем спортисте и другим особама, које признају и обзнане њихове грешке, и помажу да се открију друге повреде антидопинг правила, је важна за борбу против допинга у спорту. Чињенице које се узимају у обзир приликом процене значаја помоћи су на пример: број умешаних особа у повреду, статус ових особа у спорту, да ли је откривен систем продаје или преписивања допинг средстава, и да ли је у питању забрањена супстанца или метод који се не откривају лако тестирањем. Максимално умањење периода забране ће се извршити само у најређим случајевима. Додатна чињеница која ће бити разматрана везано за тежину повреде антидопинг правила јесте било које побољшање учинка у спорту које би особа која пружа значајну помоћ могла и даље да ужива. Генерални принцип је да у што ранијој фази процеса вођења резултата је пружена значајна помоћ, у већем ће проценту бити

умањен период забране. Уколико се умањи период забране, одлука о томе мора да садржи објашњење базирано на важности добијених информација и да се прикаже њихов значај у откривању или доказивању повреде антидопинг правила или другог прекршаја. Уколико спортиста или друга особа истакне захтев за умањење периода забране после доношења коначне одлуке о повреди антидопинг правила, која није подложна жалби, али спортисти или другој особи још увек траје период забране, спортиста или друга особа могу затражити од антидопинг организације која је одговорна за вођење резултата за повреду антидопинг правила, да размотри умањење периода забране према овом члану. Свако такво умањење мора бити одобрено од WADA и надлежне међународне федерације. Уколико било који услов на коме је умањење периода забране засновано, није у потпуности испуњен, антидопинг организација одговорна за вођење резултата ће поново успоставити период забране, који је био првобитно. Одлуке које антидопинг организација донесе у складу са овим чланом, подложне су жалби Ово је једина околност према Кодексу где је умањење иначе предвиђеног периода забране учешћа дозвољено.

Изменама Кодекса из 2007. године унет је чл. 10.5.4. и још један разлог за умањење периода забране: признање повреде антидопинг правила у одсуству других доказа. Када спортиста или друга особа добровољно признају повреду антидопинг правила пре него што су примили обавештење о допинг контроли односно прикупљању узорка којим се може установити повреда антидопинг правила (или у случајевима повреде антидопинг правила изван „присуства забрањених допинг средстава“, пре примање обавештења о покушају повреде), и то је признање једини поуздан доказ повреде у време признања, онда се период забране може умањити, али не више од половине предвиђеног периода забране. У коментару на чл. 10.5.4. је истакнуто да је намера овог члана регулисање оних ситуација када спортист или друга особа иступе и признају да су повредили антидопинг правило, пре него што је антидопинг организација свесна чињенице да би таква повреда могла бити почињена. Није намера да се овај члан примењује на ситуације када спортиста или друга особа признају јер знају да ће бити ухваћени. Закон о спречавању допинга у спорту не познаје „признање“ као разлог за умањење периода забране, али сматрамо да би се оно могло, у најмању руку, сматрати као „допринос спортисте откривању антидопинг прекршаја“ из чл. 21. став 2. тач. 2. ЗСД.

Закон о спречавању допинга у спорту не регулише ни ситуацију када спортиста или друго лице истакне право на умањење периода забране по више основа наведених у овом и другим члановима закона. Према новом чл. 10.5.5. измена Кодекса из 2007. године, пре примене било ка-

квог умањења по члановима 10.5.2, 10.5.3 или 10.5.4, треба утврдити период забране који би иначе био примењен. Уколико спортиста и друга особа истакну право умањења периода забране по два или више основа онда ће период забране бити умањен али не испод једне четвртине од иначе предвиђеног периода забране. У коментару на чл. 10.5.5. је истакнуто да се примерена санкција се одређује у 4 корака. Прво, орган за претрес одлучује која основна санкција се примењује на појединi случај повреде антидопинг правила. У другом кораку, орган за претрес одлучује има ли основа за укидање или умањење санкција. У сваком случају не могу се све одредбе о укидању или умањењу санкција комбиновати. На пример, основ „без значајне кривице“ се не примењује у случајевима који потпадају под кршење правила о пријављивању боравишта или укидање или смањење периода забране за „специфичне супстанце“, када је орган за претрес већ одлучио период забране у зависности од кривице спортисте или друге особе. У трећем кораку, орган за претрес одлучује да ли су спортиста или друга особа овлашћени да траже умањење по више од једном од основа. Коначно, орган за претрес одлучује о почетку периода забране. У коментару на чл. 10.5.5. Кодекса су дата и 4 примера како би требало одлучивати.

Умањење казне због постојања ванредних околности, регулисано је, на пример, у Правилу 38. ст. 12 – 21. IAAF Антидопинг правила. За узимање у обзир „ванредних околности“ важе следећа правила:

– Све одлуке донете по ант-допинг правилима у вези са ванредним околностима морају бити усклађене тако да исти услови могу да се гарантују свим спортистима, без обзира на своју националност, место боравка, ниво искуства.
– Ванредне околности ће постојати само у случајевима када су околности заиста ванредне и не јављају се у већини случајева.
– Следећи случајеви неће бити третирани као ванредни: тврђење да је забрањена супстанца или забрањена метода дата спортисти од стране друге особе без знања спортисте, тврдња да је забрањена супстанца узета грешком, тврдња да је забрањена супстанца у организам доспела узимањем загађених додатака у исхрани или тврдња да је лек прописан од стране особља које помаже спортисти у незнању да садржи забрањену супстанцу.
– Ванредни услови могу, на пример, да постоје када је спортиста обезбедио значајне доказе или помоћ IAAF, својој Националној федерацији или другом релевантном телу, што је довело до тога да IAAF, Национална федерација или друго релевантно тело открије повреду антидопинг правила од стране неке друге особе, што укључује поседовање, промет или преписивање спортисти.
– Одређивање ванредних околности у случајевима спортиста који се

такмиче на међународном нивоу и у случајевима који се јављају на међународним такмичењима, биће извршено од стране Одбора за разматрање допинга IAAF.

– Уколико спортиста жели да докаже да у његовом случају постоје ванредне околности, релевантни суд ће размотрити, на основу присутних доказа, да ли се, по његовом мишљењу, околности у случају тог спортисте могу сматрати ванредним.
– Уколико после проучавања доказа, релевантни суд закључи да нема ванредних околности у случају тог спортисте, тај суд ће изрећи прописане санкције. Члан ће обавестити IAAF и спортисте писмено о одлуци релевантног суда у року од 5 радних дана од доношења одлуке.
– Уколико после проучавања доказа, релевантни суд закључи да има околности у случају спортисте које могу бити сматране ванредним, а уколико случај укључује спортисту који се такмичи на међународном нивоу или проистиче из међународног такмичења, он ће: упутити материјал Одбору за разматрање допинга (преко генералног секретара), заједно са свим материјалом и/или доказом који показује ванредну природу околности; позвати спортисту и/или његову Националну федерацију да подржи мишљење релевантног суда или да се потчини том мишљењу; одложити саслушање у случају спортисте до одређивања ванредних околности од стране Одбора за разматрање допинга.
– Привремена суспензија спортисте ће остати до пријема утврђења ванредних околности од стране Одбора за разматрање допинга.
– По примању материјала од стране релевантног суда, Одбор за разматрање допинга ће истражити само питање ванредних околности, на основу писаних материјала који су им поднети. Одбор за разматрање допинга ће имати могућност да: да размењује мишљење о том питању, е-мејлом, телефоном, факсимилом или лично; да тражи даље доказе или документа; да тражи даљна објашњења од спортисте; уколико је неопходно, да тражи појављивање спортисте пред Одбором.
– На основу разматрања писаних материјала који су им предати, укључујући све даље доказе или документа, или даља објашњења од стране спортисте, Одбор за разматрање допинга, имајући строго у виду утврђене принципе, одлучиће да ли постоје ванредне околности у случају и, уколико постоје у коју категорију спадају, то јест да ли су ванредне околности настале без грешке или немарности спортисте или без значајне грешке или без значајног немара од стране спортисте или значајног доказа или помоћи од стране спортисте што је довело до откривања или утврђивања нарушавања анти-допинг правила од стране друге особе. Ово одређење ће бити саопштено чланици писменим путем од стране генералног секретара.
– Уколико Одбор за разматрање допинга утврди да нема ванредних околности у случају, тај закључак ће бити обавезујући за релевантни

суд, који ће донети прописану санкцију. Чланица ће обавестити IAAF и спортисту писменим путем о одлуци релевантног суда, што ће допунити закључак Одбора за разматрање допинга, у року од 5 дана од доношења одлуке.

– Уколико Одбор за разматрање допинга закључи да постоје ванредне околности , релевантни суд ће одлучити какву санкцију ће донети, доследно категоризацији Одбора за разматрање допинга која се односи на ванредне околности. Чланица ће обавестити IAAF и спортисте о одлуци релевантног суда писменим путем, у року од 5 радних дана од доношења одлуке.
– Спортиста ће имати право да поднесе жалбу ЦАС-у на извештај Одбора за разматрање допинга о одређивању ванредних околности, или као делу жалбе против одлуке чланице о казни.
– У случајевима који не укључују спортисте који се такмиче на међународном нивоу или не долазе са међународног такмичења, релевантни суд ће размотрити да ли има ванредних околности у случају спортисте и да, у складу са тим, одлучи о казни за спортисте. Члан ће писмено обавестити IAAF и спортисту о одлуци релевантног суда у року од 5 дана од доношења одлуке. Уколико релевантни суд закључи да има ванредних околности у случају спортисте, он ће изложити све, на чињеницама засноване, разлоге за такав закључак, што ће бити део његове писмене одлуке.

Члан 22.

Спортиста коме је од стране надлежне антидопинг организације изречена мера забране учешћа на такмичењима не може за време трајања забране учествовати у било ком својству, и у било ком спорту, на спортским приредбама, нити обављати функције у организацијама у области спорта, укључујући и активности везане за рад са спортистима.

Забрана учешћа на спортским приредбама и обављања функција у спорту

Лице коме је изречена забрана учешћа у будућим спортским такмичењима не може за време трајања забране учествовати у било ком својству, и у било ком спорту, на спортским приредбама нити обављати функције у организацијама у области спорта, укључујући и активности везане за рад са спортистима. Ово не обухвата и учешће у овлашћеним програмима антидопинг образовања и рехабилитације. Спортиста може

за време казне једино да тренира и да се рекреативно бави спортом. Треба, међутим, водити рачуна да и јавни тренинг потпада под појам „спортска приредбе“ и да у њему кажњени спортиста не може да учествује.

Према коментару уз нови чл. 10.10.1 измена Кодекса из 2007. године, спортиста којим издржава период забране не може да учествује у тренингу, припремама, вежбама, организованим од његове националне федерације или клуба који је члан националне федерације. Такође, такав спортиста не може да се такмичи у професионалним лигама које нису потписнице Кодекса (нпр Национална Хокејашка Лига, Унија европских кошаркашких лига итд...), као и у такмичењима организованим од непотписника Кодекса међународног или националног нивоа, без сношења последица.

Поред наведеног, за било који прекршај антидопинг правила, који не укључује супстанце идентификоване на списку забрањених средстава као посебно подложне ненамерним прекршајима, спортисти се ускраћују одређена или сва финансијска средства у вези са спортом или и друге врсте помоћи у вези са спортом које би примио из јавних средстава и средстава спортског савеза, односно спортске организације. Спортиста коме је изречена казна забране у трајању од више од четири године може, након истека четири године од периода забране, учествовати у локалним спортским догађајима из спорта који није онај у коме је починио прекршај антидопинг правила, али једино под условом да спортски догађај није на нивоу који би му омогућио да се квалификује директно или индиректно за такмичење (или да сакупи бодове који би му донели учешће) на државном првенству или међународном догађају (видети нови чл. 10.10.1 Кодекса).

Поставља се и питање шта ће бити ако спортиста прекрши изречену забрану такмичења, пошто то није наведено у овом члану ЗСД. Овде може послужити као оријентир чл. 10.10.2 Кодекса. Према том члану, када спортиста или друга особа којој је изречен период забране учешћа прекрши ту забрану, резултати таквог учешћа ће бити дисквалификовани и период забране учешћа првобитно успостављен почиње поново да тече од дана учињеног прекршаја забране учешћа. Нови период забране може бити умањен уколико спортиста или друга особа докаже да он или она не сноси значајнију кривицу због прекршаја забране учешћа. За одлучивање о томе да ли је дошло до прекршаја забране и да ли постоји основ за умањење казне, надлежна је антидопинг организација која је водила резултате у процесу изрицања првобитног периода забране. Ако је спортиста или друга особа оптужена да је прекршила забрану учешћа, антидопинг организација која је водила резултате у процесу изрицања првобитног периода забране, је надлежна за одлучивање о томе да ли је

дошло до прекршаја забране и ако јесте, да ли постоји основ за умањење казне. Одлуке донете од стране антидопинг организације по овом члану подложне су жалби. Када помоћно особље спортисте или друга особа додатно помогне спортисти и у прекршају забране учешћа током периода забране, антидопинг организација у чијој су надлежности помоћно особље спортисте или друга особа, може им изрећи одговарајуће санкције по својим дисциплинским правилима, за такву помоћ.

Као услов за поновно добијање права учешћа на спортским манифестацијама после истека утврђеног периода забране, спортиста мора, током било ког периода привремене суспензије или забране, да буде на располагању антидопинг организацији која је надлежна за тестирање ради обављања тестирања изван такмичења, и мора, на захтев, да достави најновије и тачне информације о свом боравишту. Ако се спортиста који је под казном забране повуче из спорта и буде искључен из групе за тестирање изван такмичења, а касније затражи да му се поново одобри учешће у спортским манифестацијама, неће се сматрати да спортиста испуњава услове за поновно добијање дозволе док не обавести релевантне антидопинг организације и буде подвргнут тестирању изван такмичења у временском периоду једнаком преосталом периоду забране рачунајући од датума када се спортиста повукао (видети чл. 10.11. Кодекса).

Члан 23.

Одредбе чл. 17. до 22. овог закона сходно се примењују и на меру забране обављања функција у области спорта.

Забрана обављања функција у области спорта

Овим чланом је утврђено да се дужина казне забране обављања функција у области спорта утврђује сходном применом чл. 17. до 21. и да лице коме је од стране надлежне антидопинг организације изречена мера забране обављања функција у области спорта не може за време трајања забране учествовати у било ком својству, и у било ком спорту, на спортским приредбама, нити обављати било коју функцију у организацијама у области спорта, укључујући и активности везане за рад са спортистима. Дужина забране се одређује у зависности од врсте повреде антидопинг правила, да ли су већ раније чињене повреде антидопинг правила, да ли постоје посебне околности везане за тзв. „специфичне супстанце“ и да ли постоји и колика је кривица одговорног лица.

Видети коментаре уз чл. 17–22. ЗСД.

Члан 24.

Лица за која се утврди да су одговорна за допинг одговарају за штету која настане за друга лица према општим правилима о одговорности за штету.

Одговорност за штету проузроковану допингом

Овим чланом је прописано да лица за која се утврди да су одговорна за допинг одговарају за штету која настане за друга лица према општим правилима о одговорности за штету. Ова одредба потенцира чињеницу да допинг може да проузрокује многоструке штете, и да доведе не само до оштећења здравља спортисте него и до повреде различитих интереса других учесника у спортским активностима. Интереси спортисте, лекара, тренера, спортске организације, организатора спортског такмичења, спонзора, гледалаца испреплетани су у тој мери да штета може да настане код било ког од ових лица. С друге стране, у допингу спортисте ретко кад учествује само он већ му у томе помажу бројна лица. Спортиста се најчешће свесно и вољно допингује, али су познати и случајеви допинговање без знања самог спортисте. Сви ови модалитети чине проблем одговорности за штету проузроковану допингом веома сложеним.

У односу на могућа оштећена лица, можемо разликовати следеће захтеве за накнаду штете због допинга: захтеви спортисте према лицима која су учествовали у његовом допингу; захтев спортске организације, односно савеза против допингованог спортисте; захтев организатора спортске приредбе против допингованог спортисте; захтев спонзора против допингованог спортисте; захтев саиграча односно спортиста конкурената против допингованог спортисте.

I. ПРАВО СПОРТИСТЕ НА НАКНАДУ ШТЕТЕ ПРОУЗРОКОВАНЕ ДОПИНГОМ

Како Закон о спречавању допинга у спорту упућује у члану 24. на примену општих правила о одговорности за штету, то би и у спору поводом захтева спортисте за накнаду штете коју је претрпео услед допинга успех зависио, у првом реду, од постојања претпоставки за имовинску одговорност. Ако је у питању субјективна одговорност, потребно је

да постоји: штета, узрочна веза, кривица и противправност оштећујуће радње. Насупрот томе, објективна одговорност не захтева кривицу.

А. Претпоставке одговорности за штету проузроковану спортисти допингом

1. Противправност оштећујуће радње

Појам противправности оштећујуће радње има шире и уже значење. У ширем смислу он означава негацију права. Уже, пак, значење подразумева кршење одређених правних забрана или заповести, које, директно или индиректно, треба да спрече наношење штете другоме. Противправност је само објективно противљење норми, независно од кривице починиоца штете.[148] Њено се постојање не утврђује са становишта његових личних својстава, већ једино у односу на правни поредак одређене државе.

За имовинску одговорност неког лица довољно је ако је прекршена правна норма којом се штите имовински интереси спортиста, или чак и неимовински интереси који се штите имовинском санкцијом. Није нужно да правне забране или заповести буду исказане директно, већ могу произићи из општих начела и смисла појединих правних прописа. Према становишту швајцарских правника, телесни интегритет је правно добро које је заштићено путем писаних и неписаних заповести и забрана правног поретка. Ко њега повреди, радећи супротно таквим забранама и заповестима, поступа противправно.[149] Осим тога, противправним се сматра и понашање којим се повређују „спортска правила". Уколико је прикраћено нечије апсолутно право, односно право личности, противправност постоји сама по себи. У сваком случају, за радњу којом се проузрокује штета постоји релативна претпоставка да је противправна. Та претпоставка исходи из начела „neminem leadere", кога одређује члан 16. Закона о облигационим односима (ЗОО).

Закон о спречавању допинга у спорту Републике Србије у чл. 2. ст. 1 изричито утврђује забрану допинга у спорту: „Забрањен је допинг у спорту". Та забрана је у складу са Европском конвенцијом о спречавању допинга у спорту, Европским кодексом спортске етике, Европском

[148] Reinhart Geigel, Der Haftpflichtprozess, 19. Auflage, Muenchen, 1986, стр. 26.
[149] Видети, Richard Eichenberger, Zivilrechtliche Haftung des Veranstalters sportlicher Wettkaempfe, Diss., Zuerich, 1973, стр. 22

спортском повељи и Међународном конвенцијом против допинговања у спорту. Она је садржана и у члану 15. Закона о спорту Републике Србије, као и у спортским правилима свих спортских савеза. Према становишту немачких правника, давање (примена) допинга спортисти представља телесну повреду, а у случају физичких штета по спортисту и оштећење здравља.[150] На основу свега овога може се закључити да је са становишта имовинске одговорности противправна било која радња која се може сматрати допингом.

У споровима за накнаду штете коначну одлуку о томе да ли је одређена радња из које је настала штета противправна утврђује суд. Међутим, када је у питању одговорност за штету проузроковану допингом у спорту, одлуку о томе да ли у конкретном случају постоји повреда антидопинг правила, односно допинг, у нашој земљи не доноси суд него у крајњој инстанци Антидопинг агенција Републике Србије, у поступку који претходи подношењу захтева за накнаду штете. Према члану 30. став 1. тач. 1) и 5) ЗСД, Антидопинг агенција Републике Србије организује и спроводи допинг контролу на такмичењима и изван такмичења и последњем степену (за одлучивање у првом степену надлежан је одговарајући национални спортски савез) утврђује одговорност лица које је учинило повреду антидопинг правила. Ове послове Антидопинг агенција обавља као поверене послове (чл. 30. ст. 2. ЗСД). Према члану 30. став 3. ЗСД, против одлука Антидопинг агенције не може се покренути спор пред судом. У случају да је допинг контрола предузета на међународном такмичењу које се у нашој земљи одржава под руководством међународног спортског савеза, за коначно одлучивање о постојању повреде антидопинг правила (допинга) одлучује, по правилу, Спортски арбитражни суд у Лозани. Рад Антидопинг агенције РС ближе је уређен њеним Статутом и пратећим правилницима.

Сходно члану 24. ЗСД, захтев за накнаду штете може се подићи тек када је од стране овлашћене организације и на начин прописан законом утврђено да у конкретном случају постоји допинг, и да је одређено лица проглашено одговорним за допинг. Да ли постоји повреда антидопинг правила и да ли је одређено лице одговорно за ту повреду утврђује се у оквиру допинг контроле. Према члану 7. став 3. ЗСД, допинг контрола је поступак који укључује планирање распореда тестова, прикупљање и руковање узорцима, лабораторијску анализу, вођење резултата, претресе (за утврђивање одговорности) и жалбе. Допинг контрола спроводи се по правилима утврђеним од стране Антидопинг агенције Републике Србије, а у

[150] Peter Heermann – Goetze Stephan, Zivilrechtliche Haftung im Sport, Baden-Baden, 2002, стр. 145.

случајевима када се допинг контрола предузима на међународном такмичењу - под руководством међународног спортског савеза, по правилима тог савеза. Анализа узетих узорака врши се у лабораторији коју одреди Антидопинг агенције, с тим да то мора да буде нека од лабораторија која има хомологацију Светске антидопинг агенције. У поступку за накнаду штете суд је везан за одлуку надлежне организације у погледу постојања допинга и о тим питањима не може сам ни одлучивати.

1) Постојање допинга

Дефиниција допинга дата је у члану 2. став 2. ЗСД. Шта се сматра повредом антидопинг правила утврђено је у члану 3. став 1. ЗСД. У члану 3. став 2. Закона наведени су случајеви када се неће сматрати да постоји допинг иако постоји повреда антидопинг правила. У питању су тзв. изузеци за терапеутску употребу, односно случајеви везани за „коришћење“ допинг средстава у сврхе лечења. Битно је, међутим, да је коришћење (употреба) допинг средства одобрено у складу са чланом 15. Закона о спречавању допинга у спорту.

2) Учешће у допингу спортисте

Да би спортиста у опште могао да постави захтев према неком лицу за накнаду штете коју је претрпео допингом потребно је да је то лице на неки начин учествовало у радњи спортисте која је проглашена повредом антидопинг правила (допингом). Већ смо указали да је за имовинску одговорност због допинга према чл. 24. ЗСД потребно да је неко лице проглашено одговорним за допинг другог лица. Са становишта спортисте то значи да је у конкретном случају утврђено да је начинио прекршај антидопинг правила и да је тај прекршај резултат и радње трећег лица. То не значи да у конкретном случају мора бити утврђено да постоји повреда антидопинг правила од стране спортисте и да је утврђено да је треће лице одговорно за тај допинг (мада ће то најчешће и бити случај) већ је битно да је утврђена одговорност трећег лица. На пример, само присуство забрањене супстанце у телу спортисте представља допинг, али спортиста неће бити проглашен одговорним уколико се установи да му је тренер или клупски лекар пред почетак такмичења тајно сипао у освежавајуће пиће забрањено средство. Чињеница, међутим, да спортисти није изречена санкција због допинга не искључује могућност да он претрпи знатне штете већ самом чињеницом да је против њега вођен поступак због повреде антидопинг правила. Посебно треба имати у виду околност да се допинговани спортиста обавезно суспендује са такмичења и његови резултати се дисквалификију, независно од тога што му у

касније поступку неће бити изречена мера забране наступа на такмичењима јер је утврђено да није одговоран за допинг.[151]

Захтев спортисте за накнаду штете подразумева, по правилу, најмање две противправне радње везане за повреду антидопинг правила, од којих једну чини спортиста а другу неко треће лице.[152] Спортиста може да начини неку од раније наведених повреда антидопинг правила из члана 3. ст. 1. тач. 1) - 6) ЗСД а треће лице неку од повреда антидопинг правила из чл. 3. ст. 1. тач. 7) и 8) ЗСД. Битно је, међутим, да постоји међусобна веза између радње спортисте и радње трећег лица, односно повреда антидопинг правила коју је учино спортиста мора бити у узрочној вези са учешћем трећег лица у његовом допингу. То, наравно, не значи да не треба води рачуна о доприносу самог спортисте штети која је настала услед повреде антидопинг правила.

3) Листа забрањених допинг средстава

Појам повреде антидопинг правила у тесној је вези са појмовима „забрањене супстанце" и „забрањене методе", који су обухваћени и заједничким појмом „забрањена средства". Само „активности" које су у вези са „забрањеним средствима" могу се квалификовати као повреда антидопинг правила. Која су средства забрањена у спорту, регулисано је чланом 31. Закона о спречавању допинга у спорту. Појам „забрањеног средства" је неодвојиво везан за појам „Листе забрањених средстава", односно појмом „допинг" и појмом „забрањена средства" обухваћене само оне супстанце и методе које су стављене на Листу забрањених средстава. Другим речима, забрањена супстанца и забрањена метода (забрањено средство) је било која супстанца и метода која је унета на Листи забрањених средстава.

2. Штета услед допинга спортисте

Већ смо указали да је један од основних циљева борбе против допинга лежи у заштити здравља спортисте. То није ни мало случајно јер не мали број допинг средстава и метода могу довести до оштећења здравља спортисте или телесних повреда. То, пак, може имати за последицу

[151] Видети чл. 16. Закона о спречавању допинга у спорту.

[152] Начелно је могуће и да спортиста претрпи штету и из „једностране" противправне радње трећег лица у виду кршења антидопинг правила (нпр. неке радње из чл. 3. ст. 1. тач. 8. ЗСД), али у пракси ће то бити веома ретко.

следеће облике штете: 1) трошкове лечење; 2) изгубљену зараду (приходе) услед привремене неспособности за рад, односно бављење спортом; 3) изгубљену зараду услед трајне неспособности за рад, односно бављење спортом; 4) неимовинску штету. Трошкови лечења професионалног спортисте су, по правилу, већи него код спортиста аматера, јер се при лечењу тежи брзом поновном успостављању пуних телесних способности за бављење спортом. Поред штета који допинговани спортиста трпи услед оштећења здравља или телесне повреде, за надокнаду долазе у обзир и губици које он трпи услед раскида уговора са спонзорима, раскид уговора са клубом, тежег добијања новог ангажмана, или морања да пристане на неповољније услове у новом клубу.

Спортиста има право на накнаду одређених видова штете и када допинг није имао штетне последице по његово здравље, јер давање допинга без сагласности спортисте представља кршење једног од његовог основних људских права: слободе самоодређења у односу на тело.

У пракси се поставили и питање одговорности спортског савеза за штете које спортиста претрпи услед изрицања претерано дуге казне забране такмичења. Према пресуду немачког Врховног земаљског суда у Минхену, у чувеном случају атлетичарке Крабе[153], при одлучивању о забрани такмичења савез је, на основу уговорног или статутарно-правног односа са спортистом, обавезан да води рачуна и о имовинским интересима спортисте. Ако забрана није оправдана (правична), односно ако је претерана, њу треба изоставити или благовремено укинути. Уколико постоји кривица на страни органа савеза, онда спортиста има право на накнаду претрпљених имовинских штета. Неки правни писци сматрају да и спортиста победник у одређеном такмичењу који је након допинг контроле дисквалификован због позитивног А узорка, има право на накнаду доказивих штета које је претрпео услед губитка лукративних такмичарских уговора, уколико се накнадно утврди да није био допингован.[154]

У оквиру овог коментара реч је о одговорности за штету због допинга спортисте. Постојање допинга се утврђује у поступку утврђеном Законом о спречавању допинга у спорту. Не треба, међутим, изгубити из вида да спортиста може претрпети штету „у вези са допингом“ и у случајевима када допинг контролом није утврђена повреда антидопинг правила (допинг). На пример, у медијима је објављена информација да је узорак А

---

[153] Детаљно о правним аспектима случаја Крабе видети: Pfister Bernhard, Das Krabbe-Urteil – 1. Teil: Der DLV als Niederlassung der IIA i. S.v par. 21 ZPO, Sport und Recht, 1995, стр. 201.

[154] Видети, Summerer, у: Fritzweiler J. - Pfister B. - Summerer T., Praxishandbuch Sportrecht, Muenchen, 1998, стр. 157.

спортисте био позитиван, а касније се испостави да је реч о замени узорка или да није у питању забрањена супстанца. Међутим, у овим случајевима није реч о одговорности за штету „због допинга" из чл. 24. ЗСД, већ о одговорности за штету која се утврђује према општим правилима о имовинској одговорности из Закона о облигационим односима.

3. Кривица одговорног лица

Кривица лица одговорног за проузроковану штету допингом спортисте може у исто време бити и основ (субјективна одговорност) и услов његове одговорности.[155] Кривица као разлог одговорности темељи се на личном укору починиоца штете, зато што се у датој ситуацији није понашао онако како је требало. Ако је штета настала као последица радње која се учеснику у допингу спортисте не може уписати у кривицу, оштећени спортиста, по правилу, нема право на надокнаду.

Према општим правилима о имовинској одговорности, у највећем броју земаља сматра се да оштећени треба да докаже да је штетник крив за насталу штету, ако је реч о неуговорној противправној радњи. Наше право не следи такво становиште. Полазећи од тога да је доказивање кривице доста тешко, оно утврђује претпоставку кривице како за уговорну тако и за неуговорну противправну радњу. За лице које другоме проузрокује штету претпоставља се да је крива (члан 154. ст. 1. ЗОО). Међутим, та претпоставка се може побијати. Претпоставка кривице важи само за обичну непажњу, док се умишљај и груби нехат морају увек доказати.

Неко лице поступа скривљено ако себи допушта понашање које је требала да избегне, и које је могао избећи. То понашање подразумева психички однос тог лица, односно лица за које он одговара, према противправној радњи и штети као њеној последици. Умишљај, односно намера је најтежа врста кривице, која постоји у случају када одговорно лице свесно и вољно причињава штету другоме. Заблуда о чињеничним околностима, као и правна заблуда искључују умишљај.[156] Терет доказивања заблуде пада на штетника.[157] Али, и ако јој успе да заблуду докаже, то још не значи да неће одговарати због постојања нехатног понаша-

---

[155] Када је у питању одговорност спортске организација за радње њених радника, помоћника и органа, у питању је процена кривице тих лица, али са становишта пажње која се тражи од спортске организације.

[156] Palandt/Helmut Heinrichs, Buergerliches Gesetzbuch, 47. Auflage, Muenchen, 1988, стр. 318; Karl Larenz, Lehrbuch des Schuldrechts, I Band: Allgemeine Teil, 14. Auflage, Muenchen, 1987, стр. 282.

[157] Grunsky, u: Muenchener Kommentar zum Buergerlichen Gesetzbuch, Band 2: Schuldrecht - Allgemeiner Teil, 2. Auflage, Muenchen, 1985, стр. 662.

ња.[158] Поред свести о противправности радње и њеној штетној последици, умишљај подразумева да их је штетник обухватио и својом вољом.

Нехат је блажи облик кривице, чија је суштина у томе да је починилац штете занемарио пажњу која се захтева од људи у међусобном саобраћају. Реч је о релативном појму који се тиче и изазивања штете и противправности радње. Проузроковање штете мора бити предвидљиво, а противправност радње сазнатљива.[159] По правилу је довољна општа предвидљивост изазивања штете. Није нужно да је штетник предвидео могуће последице свога понашања у свим појединостима, посебно врсту и обим насталих штета.[160] Заблуда о чињеницама или праву од значаја је и код нехата, осим ако се сама заблуда не темељи на непажњи. Међутим, како се обавеза пажљивости темељи на строгим захтевима, заблуда која би водила искључењу одговорности може се само изузетно признати.

Други битан елеменат нехата се састоји у томе да је штетник могао и морао избећи изазивање штете.[161] Реч је о вољном елементу непажње, и у односу на њега нехат може бити свесни и несвесни. Свесни је кад штетник предвиди штету као могућу последицу своје радње, али олако држи да она неће наступити, па стога и не покушава да је избегне. Насупрот томе, нехат је несвесни ако штетни не предвиди да ће њена радња проузроковати штету, али је морао и могао предвидети.

Код имовинске одговорности не истражује се индивидуална (субјективна) пажња. Објективна (типизирана) пажња је мерило према коме се процењује понашање. Не постоји пажња потребна у саобраћају сама по себи. За сваки конкретан случај ваља се питати који се захтеви, сходно схватањима у саобраћају, постављају у погледу знања, способ-

---

[158] Видети, Dieter Medicus, Schuldrecht I, Allgemeiner Teil, 3. Auflage, Muenchen, 1986, стр. 141.

[159] Erwin Deutsch, „Die Fahrlaessigkeit als Ausserachtlassung der aeusseren und inneren Sorgfalt", JZ, br. 21/1988, стр. 995; Radišić, op. cit., стр. 217.

[160] Othmar Jauernig/ Max Vollkommer, Buergerliches Gesetzbuch, 4. Auflage, Muenchen, 1987, стр. 249; Према становишту неких правника, предвидљивост се односи само на непосредне последице противправне радње (непосредну штету), док посредне штете не морају бити обухваћене непажњом (видети: Peter Schlechtriem, Schuldrecht, Besonderer Teil, Tuebingen, 1987, стр. 285).

[161] Manfred Wolf/ Th. Soergel - W. Siebert, Buergelrilches Gesetzbuch, Band 2/1: Schuldrecht, 11. Auflage, Stuttgart, 1986, стр. 760; Dieter Biesalski, Grundzuege der Deliktshaftung nach Artikel 1382, 1383 des Code civil im franzosischen Recht, Diss., Mannheim, 1975, стр. 67.

ности и разборитости учесника.[162] То се ближе одређује према стандардима групе (пословне, старосне, и сл.) којој конкретно лице припада. Ко се креће у одређеном подручју саобраћаја мора се придржавати стандарда пажње који важи у том подручју, уколико не жели да изигра поверење осталих учесника. Нехатно поступа онај ко нема способности које се у том подручју претпостављају, или својим понашањем крши утврђене стандарде. Потпуно личне способности, индивидуалне околности или унутрашње стање конкретног штетника не узимају се у обзир. Његово понашање може се у конкретном случају оквалификовати као објективно нехатно, чак и ако му се не може упутити лични прекор. Заштита правног саобраћаја има предност. С друге стране, објективна пажња није исто што и уобичајена пажња. Потребна пажња може бити различита у зависности од места и времена конкретног дешавања. Исто тако, понашање које је у прошлости важило као пажљиво може касније бити вредновано као нехатно, јер је у међувремену дошло до напретка у знању и техници. У сваком случају, уколико је извесна делатност повезана са посебним ризицима, тада су повећани и захтеви у погледу пажње. Дакле, нехатно поступа штетни који занемари пажњу која се може очекивати од опрезног и савесног лица.

Из претходно реченог види се да се за имовинску одговорност тражи да је кривицом одговорног лица обухваћена како противправност радње тако и само штета. Да ли је у конкретном случају штета проузрокована скривљено утврђује суд, и то у односу и на противправну радњу и на њену штетну последицу. Међутим, када је у питању одговорност за штету проузроковану допингом, улога суда је нешто ужа. Наиме, већ смо указали да из члана 24. ЗСД произилази да се питање одговорности за штету проузроковану допингом може поставити тек када се утврди да је одређено лице одговорно за допинг. Захтев за накнаду штете може се подићи под условом: 1) да је од стране овлашћене организације и на начин прописан Законом о спречавању допинга у спорту утврђено да у конкретном случају постоји повреда антидопинг правила (допинг), и 2) да је одређено лица проглашено одговорним за допинг. У поступку за накнаду штете суд је везан за одлуку надлежне организације у погледу постојања допинга и постојања одговорности за допинг и о тим питањима не може сам ни одлучивати[163] Да ли је одређеном радњом прекршено неко антидопинг правила, односно да ли је одређена радња противправна са становишта Зако-

[162] Manfred Lowisch, u: J. von Staudingers, Kommentar zum Buergerlichen Gesetzbuch mit Einfuerungsgesetz und Nebengesetzen, zweites Buch: Recht der Schuldverhaeltisse, Berlin, 1979, стр. 47.
[163] Видети чл. 10. ст. 1. тач. 1) и 2) и чл. 30. став 3. ЗСД..

на о спречавању допинга у спорту, и да ли је за ту радњу одређено лице одговорно, не утврђује суд него овлашћена организација,[164] у поступку који претходи подношењу захтева за накнаду штете. Овлашћена организација утврђује да ли је одређено лице скривљено предузело радњу која представља повреду антидопинг правила, и са којим степеном кривице. За утврђивање одговорности[165], односно изрицање мера утврђених чланом 16. ЗСД, довољан је било који степен кривице. Шта више, за мере дисквалификације спортских резултата и привремене суспензије учешћа на такмичењима и вршења функција у спорту, није у опште потребна кривица већ је довољно да постоји повреда антидопинг правила.[166] Спортисти, пак, већ сама дисквалификација спортских резултата које је постигао и привремена суспензија може проузроковати знатне штете, чак и када му се у даљем поступку не изрекне мера забране учешћа на такмичењима јер докаже да није крив за допинг.

Према чл. 21. и 23. ЗСД, постојање односно степен кривице починиоца повреде антидопинг правила једино утиче на мере забране учешћа на такмичењима и забране обављања функција у области спорта. Само лицу које „докаже да није криво, односно одговорно за пропуст или немар" неће бити изречене мере забране учешћа на такмичењу и забране обављања функција у спорту (чл. 21. ст. 1. и чл. 23. ЗСД). За изрицање ових мера довољно је да је повреда антидопинг правила учињена обичном непажњом.[167]

Суду, дакле, у спору за накнаду штете остаје да утврди да ли постоји кривица у односу на насталу штету, лица које је претходно проглашено одговорним за допинг. У односу на утврђену повреду антидопинг правила постоји апсолутна претпоставка кривице. С обзиром да се према ЗОО за лице које другоме проузрокује штету претпоставља се да је криво (релативна претпоставка кривице)[168], лице које је проглашено одговорним за допинг спортисте треба да докаже да није могао предвидети нити избећи штету као последицу свог понашања уколико жели да са успехом одбије захтев за накнаду штете. Имали се у виду да у савременом спорту у допингу спортисте, по правилу, учествује тзв. помоћно особље спортисте (тим за подршку: спортски лекар, спортски физиоте-

---

[164] Антидопинг агенција Републике Србије, као поверени посао, национална спортска асоцијација или Спортски арбитражни суд у Лозани.

[165] У суштини реч је о једној врсти дисциплинске одговорности (мере: дисквалификација спортских резултата; привремена суспензија; забрана учешћа на такмичењима; забрана обављања функција у области спорта)

[166] Видети одељак који се односи на постојање допинга.

[167] Видети чл. 16 - 23. Закона о спречавању допинга у спорту.

[168] Члан 154. ст. 1. ЗОО.

рапеут, тренер) које се бира на основу стручности, јасно је да ће лицу за које је „правноснажно“ утврђено да је одговорно за учешће у допингу спортисте бити тешко да обори претпоставку своје кривице, поготову што је за имовинску одговорност довољна већ обична непажња.

4. Узрочна веза

Да би неко био одговоран за штету, између његове радње и штете треба да постоји узрочна веза. Другим речима, штета треба да буде последица понашања лица коме се она приписује. То у случају одговорности спортска организације значи да штета треба да буде резултат њеног понашања. Према теорији адекватности, узрочна веза је адекватна ако је радња била уопште подесна да изазове штетну последицу, али не и у случају кад је она то могла учинити благодарећи једино специфичним и потпуно неочекиваним околностима о којима се, по редовном току ствари, не води рачуна.[169] Судија је тај који, ослањајући се на своје животно искуство, одређује да ли је узрочна веза адекватна. Он узрочну везу процењује ex post, уз познавање настале последице и свих околности случаја.[170] Теорија адекватне узрочности је прихваћена и у нашој правној теорији и пракси.

Утврђивање узрочне везе између радње трећег лице и настале штете спортисти услед допинга није ништа сложеније него што је и у другим подручјима живота. Радња одговорног лица може се састојати како у чињењу тако и у пропуштању чињења. У правној литератури је проблематика нечињења као узрока нарочито расправљана у погледу коришћења допинг средстава. Већина правника сматра, на пример, да спортска организација одговара због пропуштања своје обавезе уколико зна да спортиста користи допинг средства, а ипак га пусти да се такмичи, па услед тога дође до његовог „самооштећења“.[171]

Б. Одговорна лица

У допингу спортисте могу учествовати различита лица: спортски тренер, клупски[172] или други лекар, клупски физиотерапеут, спортски

---

[169] Реч је о дефиницији немачког Reichsgericht-а коју је прихватио немачки Савезни врховни суд (видети пресуду BGH од 24. 4. 1952, NJW, бр. 26/1952, стр. 26.

[170] Karl Larenz, Lerbuch des Schuldrechts, Erster Band: Allgemeiner Teil, 11. Auflage, Muenchen, 1976, стр. 355.

[171] Weisemann, op. cit., стр. 30.

[172] Под клубом мислимо и на спортску репрезентацију.

менаџер клуба, директор клуба, економ, апотекар и др. Некада је спортиста у посебном уговорном односу са лицем које је учествовало у његовом допингу (лични тренер, лични лекар и др.), нарочито у индивидуалним спортовима (нпр. тенис), мада је могућ допинг и без уговорног односа спортисте са лицем које га је допинговало (на пример, неко лице тајно сипа спортисти у освежавајуће пиће забрањено допинг средство). Да ли ће лице које је учествовало у допингу спортисте бити обавезано да му накнаду проузроковану штету зависи ће од испуњености претходно наведених претпоставки.

Међутим, код допинга спортисте најчешћа је ситуација да је лице које је проглашено одговорним за допинг спортисте радње предузимало „у име“ спортске организације (савеза) којој спортиста припада.[173] У том случају проблем одговорног лица је знатно сложенији јер се поставља питање одговорности за проузроковану штету не само лица које је проглашено одговорним за допинг спортисте него и саме спортске организације (спортски клуб, спортског друштва, спортског савеза и др.).

Спортска организација, по правилу, ангажује друга лица (тренере, клупске лекаре, физиотерапеуте и др.) да „раде“ уместо ње или заједно с њом у обављању спортских активности и спортских делатности. У односу на спортисте, спортски тренери, спортски лекари, спортски физиотерапеути и друга лица која је ангажовала спортска организација да се „брину“ о спортисти у обављању његових спортских активности, имају, по правилу, или својство помоћника или својство радника спортске организације.

Према општим правилима о имовинској одговорности, противправне радње које изврше *помоћници спортске организације* урачунавају се спортској организацији, односно сматрају се као њене властите радње. То значи да ће он одговарати за њихове радње по правилима о одговорности господара посла за помоћнике у обављању посла. Између спортска организације и помоћника не мора чак ни постојати посебан правни однос. Довољно је фактичко коришћење помоћника. Својство помоћника имају и лица која је ангажовао сам помоћник (помоћникови помоћници) уколико се с тим, макар и прећутно, сагласила спортска организација.[174] Међутим, да би спортска организација била одговорна, потребно је да је помоћник проузроковао штету противправном радњом испу-

---

[173] Под спортском организацијом мислимо на све врсте спортских организација: клбу, друштво, савез.

[174] Ако је помоћник ангажовао друго лице мимо воље спортске организације или противно њеној вољи, он је одговоран за кривицу лица које је ангажовао, уколико је она узрок штете.

њавајући обавезу спортске организације према оштећеном спортисти или у вези са тим.

У правној теорији преовлађује гледиште да је одговорност за помоћнике у испуњењу неке обавезе објективна, јер господар посла сноси ризик непрописног поступања својих помоћника. Основ његове одговорности није властита кривица при избору, надзору или упутствима, већ је битно постојање кривице помоћника.[175] Међутим, пошто помоћник поступа у име господара посла (спортске организације) мерило за његову пажњу одређује се према личности господара посла. Од помоћника се тражи да покаже онолико пажње, знања и умешности колико се захтева и од господара посла кад он лично испуњава своју обавезу.[176] Код спортских организација то је одређена „професионална" пажња савесне и обазриве спортске организације, у зависности од организационог облика спортске организације (удружење или предузеће) и степена такмичења у коме учествује (разлика, на пример, између професионалног прволигашког клуба и аматерског сеоског клуба).

Одговорност спортска организације не искључује могућност да и помоћник одговара паралелно са њом. У обзир долази само неуговорна одговорност помоћника. Како учешће у допингу спортисте води, по правилу, и ка повреди његових апсолутних права (нпр. оштећење здравља), могућност за паралелну одговорност и помоћника и спортске организације увек постоји. Ако спортска организација сама исплати оштећеног спортисту, стиче право да захтева накнаду од помоћника који је штету проузроковао, уколико је овај искључиво крив за штету. Ако се кривица може пребацити и спортској организацији и помоћнику, накнада се међу њима раздељује сразмерно кривици.

Нешто је друкчија ситуација *уколико штету проузрокује лице које има својство радника спортске организације*. За те штете одговара спортска организација. Радник који је штету проузроковао спортисти не одговара непосредно њему, него једино својој спортској организацији. Само у случају да је штету проузроковао намерно, радник је одговоран и оштећеном спортисти и то солидарно са својом спортском организацијом (чл. 170. ст. 2. ЗОО). Претпоставка за одговорност спортске организације је да је противправна радња учињена у раду или у вези са радом (чл. 170. ст. 1. ЗОО). Спортска организација не одговара за штету коју њен радник проузрокује радњом која није предузета у циљу извр-

---

[175] Видети, Summerer, Fritzweiler J. – Pfister B. – T. Summerer, Praxishandbuch Sportrecht, Muenchen, 1998, стр. 158.

[176] Видети, Јаков Радишић, Облигационо право, шесто издање, Београд, 2000, стр. 241.

шења обавеза које за њега произилазе из његовог радног односа, већ за њу одговара лично радник. Довољно је, међутим, да је та радња у вези са делокругом његових радних задатака. Штетна радња је извршена на раду ако је обављена у функцији рада, односно у оквиру послова који су му поверени као раднику. Реч је о радњама предузетим у току радног времена, на радном месту и у оквиру делокруга рада. Веза са радом постоји и када радник у оквиру радног места обавља недозвољене послове, што је код допинга правило, уколико без постојања радног односа не би се ни могла предузети одређене радње. Начелно, међутим, спортска организација не одговара ако радник без њеног знања и за свој рачун (знања њених органа) у раду предузме недозвољене радње. Штета коју радник проузрокује спортисти „у вези са радом" обухвата случајеве штете ван радног места или ван радних задатака радног места (па макар и без дозволе спортске организације), али који су у узрочној вези са вршењем рада.[177]

Спортска организација одговара и за своју и за кривицу свога радника. Она се може ослободити одговорности само „ако докаже да је радник у датим околностима поступао онако како је требало",[178] али не и доказујући да није погрешила у избору радника, у надзору над њим, у давању инструкција, или у организовању посла. Спортска организација сноси ризик за поступке својих радника, али за само проузроковање штете које је радник починио, спортска организација не одговара објективно него субјективно. Када радник спортске организације није поступао „онако како је требало", цени суд у зависности од околности конкретног случаја. Али мерило, при том, није пажња која се при обављању одређених послова захтева од радника, већ од спортске организације која се бави одређеним спортским активностима и делатностима, у одређеном рангу такмичења (тзв. пажња доброг стручњака). И кад сам радник није крив за штету, може постојати кривица спортске организације.[179] Међутим, ако је радник проузроковао штету спортисти опасним допинг средством (опасном ствари), спортска организација одговара без обзира на кривицу.[180]

Кад спортска организација исплати накнаду оштећеном спортисти стиче право регреса од радника који је штету починио само уколико је овај штету изазвао намерно или крајњом непажњом.[181] Ако је штета по-

---

[177] Видети Коментар Закона о облигационим односима, 1. књига, 2. издање, редактори: Б. Благојевић – В. Круљ, Београд, 1983, стр. 610–612.
[178] Члан 170, ст. 1. ЗОО
[179] Радишић, op. cit., стр. 242.
[180] Видети чл. 170. ст. 3. ЗОО.
[181] Видети чл. 171. ЗОО

следица кривице више радника, сваки од њих сноси део штете који је сам проузроковао. Ако се удео сваког радника не може утврдити, они штету сносе на једнаке делове. Солидарна одговорност радника је могућа само ако су штету проузроковали кривичним делом. Како Закона о спречавању допинга у спорту Републике Србије у члану 48. предвиђа да је учешће у допингу спортисте кривично дело, то услов солидарне одговорности може бити испуњен.

Спортска организација може да *одговара и за штету коју проузрокују радње које предузме лице које је њен орган* (председник, директор и др.), уз услов да су радње предузете у вршењу или у вези са вршењем функција органа.[182] Радње које предузимају органи правних лица сматрају се радњама самог правног лица. Спортска организација одговара за своје органе независно од своје кривице. Међутим, радња органа којом је штета проузрокована треба да буде противправна и скривљена (деликт), осима ако је коришћено опасно допинг средство као опасна ствар. Кад спортска организација исплати накнаду оштећеном спортисти, има право на накнаду (регрес) од лица које је штету скривило намерно или крајњом непажњом. То прво застарева у року од шест месеци од дана исплаћене накнаде штете.[183]

В. Објективна одговорност

Савремени развој спорта довео је до тога да кривица више не може да послужи као једини основ имовинске одговорности спортске организације и других одговорних лица. Разноврсност допинг средстава (супстанци и метода) и ризика који их прате изискују признавање могућности да одговорност у одређеним случајевима наступи само на темељу објективних услова: штете и узрочне везе. У питању је тзв. објективна одговорност. Њена суштина није у томе што одговорно лице одговара без кривице, већ „независно од кривице“. Оно је, додуше, најчешће и криво за насталу штету, али оштећени своје право на надокнаду не мора објашњавати тиме, већ обавезом одговорног лица да сноси ризик штете. Спортска организација, на пример, се не може ослободити одговорности тиме што ће доказати да није крива за проузроковану штету. Пошто је она та која ризик штете ствари, мора за њега и да јемчи.

---

[182] Исто као за своје органе, спортска организација одговара и за своје заступника (физичка лица која немају својство органа). Услов је да је штета причињена у вршењу заступничких дужности.

[183] Видети чл. 172. ст. 2. и 3. ЗОО

Одговорност по основу кривице представља правило у савременом праву, док објективна одговорност чини изузетак. Подручје њеног важења у нашем праву везано је за тзв. опасне ствари и опасну делатност. Остаје, дакле, питање да ли допинг средства спадају у опасне ствари. Према дефиницији коју наши правници најчешће користе, опасне су све покретне и непокретне ствари које својим положајем, својствима, постојањем, начином и местом употребе или на неки други начин представљају повећану опасност за околину.[184] Битно је, дакле, да оне стварају ризик штете који се не може увек избећи ни при највећој могућој пажњи, односно да и при таквој пажњи човек није у стању да их потпуно контролише. На питање која допинг средства треба сматрати опасним стварима не може се дати прецизан одговор. Гледано из угла објективне могућности или вероватноће изазивања штете, скоро сва допинг средства изгледају опасни, и они већином то заиста и јесу. Међутим, једино допинг средства од којих прети прекомерна опасност штете спадају у опасне ствари. Да ли је неко допинг средство опасна или безопасна ствар са становишта претходно наведених критеријума, и да ли је одређени допинг метод или радња давања допинг средства опасна делатност, то треба да утврди суд у сваком конкретном случају.

За штету узроковану допинг средством као опасном ствари одговоран је првенствено његов ималац (члан 174, ст. 1. ЗОО). Појам имаоца јесте збирни и формалан појам, који претпоставља правну власт над допинг средством. Правна власт имаоца састоји се из својине или права располагања, што зависи од тога да ли је реч о објекту у приватном или друштвеном власништву. Уколико ималац повери допинг средство неком ко није у његовој служби, онда ће то лице одговарати уместо имаоца (члан 176, ст. 1. ЗОО). Дакле, одговорно лице ће одговарати за опасно допинг средство само ако је његов ималац или овлашћени држалац.

Да би оштећени остварио право на надокнаду, довољно је да докаже да је претрпео штету и да је она у узрочној вези са ствари. Штавише, уколико је ствар учествовала у штетном догађају, претпоставља се да штета потиче од ње (члан 173. ЗОО). Реч је, међутим, о релативној претпоставци, која се може оборити противдоказом да штета не представља реализацију управо оног ризика због које се ствар сматра опасном. То за имаоца опасног допинг средства значи да се може ослободити одговорности само ако обори законску претпоставку узрочности, по којој се сматра да штета настала у вези са опасном ствари потиче од ње. Он мора доказати да је стварни узрок штете или виша сила, или радња оште-

[184] Видети Михаило Константиновић, Скица за законик о облигацијама и уговорима, Београд, 1967, члан 136.

ћеног, или радња трећег лица, а да је допинг средство имало при том само пасивну улогу.

Г. Ослобађање од одговорности

Лице које је проглашено одговорним за допинг спортисте може се ослободити обавезе надокнаде штете само ако докаже да постоји неки од разлога који његову одговорност искључују.

1. Пристанак оштећеног (спортисте)

У случају када је допинговање спортисте уследило уз његову сагласност, односно пристанак, поставља се питање који је правни значај таквог понашања оштећеног спортисте. Реч је у ствари о старом правном питању, да ли пристанак оштећеног допингованог спортисте искључује или умањује одговорност лица које је учествовало у допинговању за проузроковану штету.

Пристанак оштећеног јесте свесно допуштење извесном лицу да предузме одређену физичку радњу у правној сфери лица које се саглашава, и којом се његова добра повређују или угрожавају више него што је иначе допуштено.[185] Реч је о правном институту познатом још у римском праву[186] који служи искључењу противправности оштећујуће радње. Он у суштини значи лишавање неког лица заштите коју му правни поредак јемчи, одрицање унапред од права на надокнаду штете због повреде неког правног добра. У том погледу, пристанак оштећеног прати увек „сукоб вредности". С једне стране се налази правно добро (живот, телесна интегритет) заштићено правним поретком, а с друге стране слобода човековог самоодређења.[187] Пристанак на повреду не мења ништа на чињеници да је извесно заштићено правно добро „фактички" повређено. Он једино значи да оштећени пристаје на одређену радњу. Таква воља може бити у његовом интересу али и не мора. Питање је, дакле, чему дати предност: „заштити" или „вољи". Римско право је ту дилему решило утврђујући начело: „Nulla iniuria est, quae in volentem fiat". Право самоодређења налаже да се сваком лицу допусти да у конкретном случају поступи и против сопствених интереса.

---

[185] Videti Karl Larenz, Lehrbuch des Schuldrechts, Band II - Besonderer Teil, 12. Auflage, Muenchen, 1981, стр. 594.
[186] „Volenti non fit iniuria"
[187] Helmut Berr, Sport und Strafrecht, Diss., Saarbruecken, 1973, стр. 106.

Начелно признавање правног значаја пристанка оштећеног остало је неспорно све до данашњих дана. Поставља се, међутим, питање да ли пристанак има исти значај код свих правних добара и свих типова деликтних радњи. У правној литератури и судској пракси постоје о томе веома различита становишта. Велике разлике у схватањима правника потичу углавном из различитог поимања претпоставки пуноважности пристанка оштећеног. Да би пристанка оштећеног произвео правно дејство он треба да има одређену садржину, да је изјављен и да није недозвољен.

Са становишта садржине пристанка оштећеног треба разликовати његов интелектуални и емоционални елемент. Интелектуални елемент подразумева да лице које пристаје има тачну представу о намерама штетника и о врсти и обиму штетних последица његове радње, тј. да зна домашај свог одрицања од правне заштите.[188] Суштина интелектуалног елемента проистиче из саме природе права на самоодређење, као основе пристанка оштећеног. Коришћење тог права нужно подразумева да оштећени зна и исправно схвата све околности које постоје у конкретном случају и које ће произићи из његовог пристанка. Само под тим условима он се може заиста „самоодредити".[189]

Суштина емоционалног елемента пристанка је у вољном (свесном) допуштењу повреде правног добра. Мотиви саглашавања нису важни. Они могу бити различити, али не могу утицати на пуноважност пристанка. Разлика између воље и мотива пристанка редовни је пратилац спортских такмичења. Ниједан спортиста не жели да буде повређен за време такмичења, чак и кад са тиме рачуна. Може се слободно рећи да очекивање да евентуалне повреде буду на неки начин избегнуте, представља битно обележје одлуке сваког спортисте да учествује у спортској приредби. У конкретном случају може се показати да је представа о сопственим могућностима била потпуно нереална, али то није од значаја за пуноважност пристанка. Мотиви и „саглашавајућа воља" (пристанак) независни су један од другог, и не морају се подударати.[190]

Пристанак оштећеног је пуноважан само уколико се односи на конкретно будуће чињење или пропуштање одређеног лица.[191] Генерални пристанак у смислу „апсолутног" одрицања од заштите правних добара

---

[188] Videti Franz-Felix Renner, Die Einwilligung als Tatbestandsmerkmal und als Rechtsfertigungsgrund, Diss., Muenchen, 1962, стр. 76; James Philip James - Latham Brown, General Principles of the Law of Torts, fourth edition, London, 1978, стр. 386.

[189] Berr, op. cit., стр. 110.

[190] Ibid., стр. 115.

[191] Видети пресуду немачког Савезног врховног суда од 10. 7. 1962, NJW, бр. 4/1963, стр. 165.

не може водити искључењу противправности оштећујуће радње. Поставља се, међутим, питање на шта то, у ствари, неко лице пристаје: на повреду или на радњу. Питање је од суштинског значаја за дејство пристанка. Ако се допушта повреда правног добра, тада је и само понашање које до ње доведе допуштено. Али, уколико се пристаје само на радњу (угрожавање), тиме ни у ком случају није изражен и пристанак на повреду правног добра. Сагласност са предузимањем извесне радње води искључиво ка томе да она буде допуштена, иначе би, због ризичности, већ само њено вршење било противправно. Пристанак на радњу не ослобађа другу страну обавезе да у конкретном случају покаже сву потребну пажњу како би се наступање штетних последица избегло.[192]

Суштина пристанка састоји у одрицању од заштите одређених добара коју правни поредак јемчи. Само је по себи разумљиво да одустанак од сопствених интереса може водити ослобађању штетника од одговорности само ако је оштећени сагласан са повредом својих правних добара, ако, дакле, постоји одређени психички однос не само према радњи него и према њеним последицама. Могуће последице неке радње морају бити обухваћене пристанком. То, међутим, не значи да се оне морају и реализовати да би пристанак био пуноважан. Уколико се пристанак односи на последице извесне радње, она тим пре није противправна уколико оне изостану. С друге стране, пристанак оштећеног не може се односити искључиво на последице, него мора обухватити и радњу која до њих доводи. Оштећеном никад није свеједно како ће повреда бити проузрокована. Потреба конкретизовања пристанка говори, такође, да се он мора односити и на радњу.[193] Дакле, предмет пристанка је како радња тако и њене последице (повреде). То, наравно, не значи да и радња и последице морају, у тренутку давања пристанка, бити познате у истој мери и у свим појединостима. Пре него што наступи повреда правног добра, постоји само ризик да до тога дође. У тренутку кад неко лице даје свој пристанак, могућа је само процена вероватноће будућег дешавања, која никад није сасвим прецизна. Пре реализовања ризика познати су само одређени „услови", на основу којих је могуће, са већом или мањом тачношћу, предвидети даљи ток дешавања. За утврђивање предмета пристанка довољно је ако су касније последице оштећујуће радње остале у границама оног што се, према околностима конкретног случаја, могло разумно очекивати.

---

[192] Koziol, op. cit., стр. 113.

[193] Ernst Zitelmann, „Ausschluss der Widerrechtlichkeit", Archiv fuer civilistische Praxis, Band 99, 1906, стр. 1.

Да би пристанак оштећеног, па и пристанак спортисте на допинг, могао да произведе правно дејство потребно је да је изјављен. Пристанак, као акт располагања својим правним добрима, који није испољен „према споља“ не може бити основ искључења противправности оштећујуће радње.[194] За пуноважност пристанка није потребно да је он изричито изјављен; довољно је да се о њему може закључити на основу конклудентних радњи оштећеног. Изричита изјава спортисте да прихвата оштећења здравља које могу настати употребом забрањеног средства или методе, у пракси није уобичајене појава. У огромној већини случајева могуће је расправљати искључиво о евентуалном конклудентно изјављеном пристанку спортисте на повреде.

Пристанак оштећеног може водити ка искључењу противправности оштећујуће радње само ако је изјављен пре или на почетку њеног предузимања. Накнадни пристанак нема никакво дејство на противправност радње, али може имати значај опроштаја дуга починиоцу штете. Сагласност на предузимање оштећујуће радње може се опозвати у свако време.

Коначно, пристанак оштећеног не сме противуречити законским забранама и друштвеном моралу (добрим обичајима). Пристанак оштећеног који се односи на радњу која је законом забрањена јесте ништав.[195] То је, пре свега, случај кад се пристанак тиче правног добра кога се човек не може пуноважно одрећи, односно с којим не може слободно располагати. Права личности спадају у ту категорију правних добара. У односу на телесне повреде, пристанак оштећеног може искључити противправност оштећујуће радње само ако се њоме не вређа друштвени морал,[196] односно добри обичаји.[197] Граница пуноважности пристанка на телесне повреде може се пронаћи само проценом интереса оштећеног.[198]

Учествовање спортисте у допинговању уз његов пристанка представља незакониту и друштвено неморалну радњу и поступање супротну добрим обичајима у спорту, па је самим тим и такав пристанак правно ништав. Самим тим, потенцијално одговорно лице не може своју имо-

---

[194] Видети Peter Noll, Uebergesetzliche Rechtsfertigungsgruende, im besonderen die Einwilligung des Verletzten, Basel, 1955, стр. 134; Heinz Zipf, Einwilligung und Risikouebernahme im Strafrecht, Berlin, 1970, стр. 487.

[195] Чл. 163, ст. 2. ЗОО.

[196] Видети, Радишић, op. cit., стр. 224.

[197] Видети Abrecht Zeuner, u: Hs. Th. Soergel - W. Siebert, Buergerliches Gesetzbuch mit Einfuerungsgesetz und Nebengesetzen, Band 4: Schuldrecht III, 11. Auflage, Stuttgart, 1985, стр. 757.

[198] Пресуда аустријског Врховног суда од 26. 1. 1978, Juristische Blaetter, br. 13–14/1978, стр. 385.

винску одговорност искључити или смањити позивајући се на пристанак спортисте на допинг. Супротност допинга добрим обичајима лежи како у тешком оштећењу здравља спортисте тако и у спортско-етичким основама спорта. Такмичарски спорт није само приватна ствар учесника већ има и значајну јавну, културну и социјалну димензију. У модерном друштву спорт представља једно од ретких преосталих подручја где се људи различитог социјалног положаја још могу мерити према својим природним способностима. За тако нешто, једнакост шанси и фер плеј су неизоставне претпоставке. Без њих је смисао и сврха спорта доведена у питање.[199]

2. Кривица оштећеног (спортисте)

Околност да пристанак спортисте на допинг не искључује противправност радње одговорног лица не значи да се он у опште не узима у обзир приликом одмеравања надокнаде штете. Пристајући на допинг, спортиста, по правилу, узима активно учешће у штетном догађају и својим понашањем утиче да до штете уопште дође или да она буде већа него што би иначе била. Његов допринос проузроковању штете може, међутим, бити и пасиван, или, пак, комбинација активног и пасивног држања у допингу. У правној пракси и теорији уобичајено је да се такво понашање оштећеног назива „кривица оштећеног".

Свако понашање спортисте које је у узрочној вези са насталом штетом нема обележја кривице, јер кривица претпоставља његово недопуштено понашање. Међутим, за разлику од кривице одговорног лица, кривица спортисте не претпоставља искључиво његово противправно понашање. Довољно је да је он прекршио антидопинг правила свог савеза или устаљене навике и обичаје који владају у конкретној врсти спортског такмичења. Кривица оштећеног може се пребацити и спортисти који није способан за расуђивање. Довољно је да је његово понашање било непримерено одређеним околностима (неуобичајено) и да постоји узрочна веза између њега и штете. Због тога наш Закон о облигационим односима и не говори о кривици оштећеног него о „радњи оштећеног".

Учешће спортисте у допингу може бити разлог и за искључење и за умањење одговорности спортске организације, односно лица за која она

[199] Link Joachim, Wenn einem gesunden Sportler bestimten Substanzen verabreicht werden, Frankfurter Allgemeine Zeitung, 19.9.1987, стр. 9.

одговара. У начелу, свака кривица, односно допринос спортисте утиче на одређивање обима надокнаде штете. Међутим, по правилу, само тежи облик кривице спортисте може потпуно искључити одговорност лица које је учествовало у његовом допинговању. Ако је спортиста допринео да штета буде већа него што би иначе била, одговорно лице може тражити умањење надокнаде. У случају кад је немогуће утврдити који део штете потиче од радње спортисте, суд ће досудити надокнаду водећи рачуна о околностима случаја (члан 192. ЗОО).

3. Искључење одговорности у случају објективне одговорности

Лице које одговара за опасно допинг средство може да се ослободити одговорности само ако обори законску претпоставку узрочности, по којој се сматра да штета настала у вези са опасном ствари потиче од ње. Он мора доказати да је стварни узрок штете или виша сила, или радња оштећеног, или радња трећег лица, а да је допинг средство имало при том само пасивну улогу. Међутим, свака радња оштећеног спортисте или трећег лица не доводи до потпуног ослобађања одговорности имаоца опасног допинг средства. Радња оштећеног спортисте, односно трећег лица мора бити искључив узрок штете. Битно је да ималац допинг средства није могао понашање оштећеног спортисте, односно трећег лица предвидети и да његове последице није могао избећи или отклонити (чл. 177. ст. 2. ЗОО). Ако је радња трећег лица само делимично узрок штете, то нема за последицу умањење одговорности имаоца (спортске организације), већ ће ималац и треће лице одговарати солидарно за укупан износ штете. Тек кад један надокнади штету, стиче право регреса од другог, сразмерно његовом доприносу штети.

II. ОДГОВОРНОСТ ДОПИНГОВАНОГ СПОРТИСТЕ ЗА ШТЕТУ КОЈУ ПРОУЗРОКУЈЕ ДРУГИМ ЛИЦИМА

1. Одговорност према спортској организацији (спортском савезу)

Спортиста који је сам себе допинговао, односно који је учинио повреду антидопинг правила без знања и учешће спортске организације (спортског савеза) и лица за која она одговара, одговоран је за штету коју услед тога претрпи спортска организација. Када се говори о штети коју трпи спортска организација услед допинга спортисте најчешће се ми-

сли на то да је спортска организација принуђена да за преостало уговорено време ангажује другог спортисту. На путу реализације захтева за надокнаду трошкова ангажовања другог спортисте, спортска организација главне проблеме има у доказивању узрочне везе између допинга спортисте и насталих губитака. Слични проблеми постоје и у многим другим случајевима: смањена посета публике, лошији спортски резултати и сл. За спортску организацију ситуација је нешто повољнија у случају када је допинг спортисте био разлог раскида уговора између спортске организације и њеног спонзора или спортске организације и примаоца лиценце (нпр. производња и дистрибуција клупских дресова као навијачког реквизита). Спонзори најчешће раскидају уговор о спонзорству у случају када допинг спортисте прати публицитет који може да штети имиџу спонзора.

У погледу испуњености услова за имовинску одговорност спортисте који се тичу противправности радње, кривице и узрочне везе, упућујемо на излагање везано за право спортисте на накнаду штете проузроковане допингом.

Уколико је између спортисте и спортске организације закључен уговор, забрана такмичења услед коришћења допинга представља случај правне немогућности испуњења уговорних обавеза везаних за учешће на такмичењима. Учешће спортисте на спортским приредбама је фактички могуће али је услед кршења антидопинг правила савеза која су обавезујућа за спортисту и спортску организацију, правно немогуће.[200] Правне последице зависе од одлуке спортске организације да ли ће остати при уговору или ће га раскинути. Уколико спортска организација остане при уговору, има право на накнаду штете због делимичне немогућности испуњења уговорних обавеза (спортиста и даље тренира) и право да смањи накнаду коју даје спортисти. Ако спортска организација раскине уговор, има право на накнаду целокупно проузроковане штете услед неиспуњења уговора.[201] Према чл. 263. Закона о облигационим односима, дужник се ослобађа одговорности за штету ако докаже да није могао да испуни своју обавезу због околности насталих после закључења уговора које није могао спречити, отклонити или избећи. Када је у питању допинг, овакав доказ би био, начелно, могућ само у ситуацији када је спортиста допингован без свог знања.

Према становишту немачких правника, спортиста одговара због допинга само својој спортској организацији а не и спортском савезу коме припада. Спортска правила служе уређењу исправног одвијања спорт-

[200] Heermann – Goetze, op. cit., стр. 94.
[201] Видети чл. 262. Закона о облигационим односима

ских дешавања и заштити од телесних и здравствених штета. Антидопинг правила спортских савеза имају и додатни циљ који се састоји у очувању једнакости шанси свим спортистима. Због овако ограниченог заштитног циља антидопинг правила савеза, као и чињенице да правила не предвиђају санкцију накнаде штете, спортиста не одговара савезу за имовинске штете које настану услед допинга спортисте. [202]

Уколико је допинговани спортиста у радном односу са његовом спортском организацијом, онда се одговорност за проузроковану штету мора процењивати и са становишта радноправних прописа. Према чл. 163. ст. 1. Закона о раду Републике Србије, запослени је одговоран за штету коју је на раду или у вези с радом, намерно или крајњом непажњом, проузроковао послодавцу. Постојање штете, њену висину, околности под којима је настала, ко је штету проузроковао и како се накнађује, утврђује послодавац (спортска организација), у складу са општим актом или уговором о раду. Ако се накнада штете не оствари у „интерном" поступку, о њој одлучује надлежни суд. Запослени који на раду или у вези с радом намерно или крајњом непажњом проузроковао штету трећем лицу, а коју је накнадио послодавац, дужан је да послодавцу накнади износ исплаћене штете. Терет доказивања постојања одговорности пада на послодавца. Одштетна одговорност запосленог заснована је на његовој кривица, али само намери или крајњој непажњи. Тако редуциран основ одговорности искључује примену одредбе чл. 154. ст. 1. Закона о облигационим односима, по којој се кривица штетника претпоставља.[203]

2. Одговорност према организатору спортске приредбе

Уколико између организатора спортске приредбе и спортисте постоји уговор, учешће допингованог спортисте на спортској приредби представља повреду обавеза из уговора. Пошто се спортске приредбе увек одржавају према спортским правилима надлежних спортских савеза и пошто откривање повреде антидопинг правила коју је учинио спортиста нужно води ка његовој дисквалификација са такмичења, самим тим дугована спортска чинидба постаје накнадно немогућа (накнадна немогућност испуњења).[204] Спортиста који је одговоран за такву немо-

---

[202] Heermann – Goetze, op. cit., стр. 101.

[203] О накнади штете радника послодавцу видети, Зоран Ивошевић, Коментар Закона о раду, Београд, 2006, стр. 297–312.

[204] Peter Heermann – Stephan Goetze, Zivilrechtliche Haftung im Sport, Baden-Baden, 2002, стр. 102.

гућност испуњења своје обавезе, одговоран је за штету која услед тога настане за организатора.

Поред уговорне одговорности, спортиста може да одговара и због неуговорне противправне радње, јер се учешћем на спортској приредби уз повреду антидопинг правила крши чл. 2. ст. 1. ЗСД и антидопинг правила надлежног спортског савеза. Може се чак говорити и о преварном понашању спортисте. Као штете које долазе у обзир за надокнаду могу се навести, на пример, исплаћене премије за старт и премије за победу.[205]

3. Одговорност према спонзорима

Код уговора о спонзорству између спортисте и одређене организације, главни уговорни циљ спонзора је тзв. „трансфер имиџа". Допинг спортисте за који је он одговоран довољан је основа за раскид уговора, односно гашење уговора услед отпадања основа уговора. Ако је спортиста био допингован још у време закључења уговора о спонзорству, онда је реч о превари па је такав уговор и рушљив.[206] Спортиста је одговоран за штету коју претрпи спонзор услед неизвршења уговора.

4. Одговорност према саиграчима, противничким играчима и гледаоцима

Саиграчи, противнички играчи и конкуренти се путем повреде антидопинг правила посредно оштећују. С једне стране, на основу дисквалификације и забране наступа допингованог спортисте може бити дисквалификован и цео тим, уз поништавање постигнутих резултата и обавезу на враћање премија за победу. С друге стране, пропуштањем будућим такмичења, пропушта се могућност да се од организатора захтевају премије. Са становишта гледалаца, такмичење у коме постоје дисквалификације учесника због допинга доводи у питање валидност вредности плаћених улазница.

Према свим наведеним лицима не постоји уговорни однос или однос из чланства између са допингованим спортистом, због чега су искључени у уговорни захтеви за накнаду штете. Такође, не постоје ни захтеви због повреде апсолутних права.[207] Као могућност остаје, дакле,

---

[205] Враће исплаћених премија могло би се тражити и према правилима о неосновнаом обогаћењу (отпадање основа).
[206] Ибид., стр. 103.
[207] Heermann – Goetze, op. cit., стр. 103.

неуговорна одговорност. Додуше, према мишљењу неких немачких правника, конкуренти допингованог спортисте би, начелно, могли да имају и уговорни захтев за накнаду штете на основу тзв. уговора са заштитним дејством за трећа лица, који закључује организатор спортске приредбе и допинговани спортиста.[208]

Када су у питању гледаоци, њихова могућност да траже накнаду штете од допингованог спортисте је веома ограничена пошто се посматрање такмичења у коме учествује допинговани спортиста не може сматрати штетом, а захтеви који се тичу смањене вредности чинидбе која се добија за плаћену улазницу могу се поставити искључиво према организатору спортске приредбе.

Када су у питању захтеви конкурената главни проблем лежи у неједнакости користи које има допинговани спортиста и штета које трпе саиграчи или конкуренти. Пошто се користи у виду премија за победу и сличних давања темеље на одлуци организатора спортске приредбе, конкуренти имају проблем у вези захтева за накнаду штете од спортисте јер организатор и даље има обавезу да исплати премије „правим" победницима.[209]

III. КОНКУРЕНЦИЈЕ НЕУГОВОРНЕ И УГОВОРНЕ ОДГОВОРНОСТ

Имовинска одговорност може се разделити на више врста и по различитим критеријумима. Основна је, међутим, подела на неуговорну и уговорну. Неуговорна одговорност настаје услед повреде опште обавезе да су другоме не шкоди (neminem leadere). Она настаје без посебног правног односа између одговорног лица и оштећеног спортисте пре проузроковања штете. Тек са проузроковањем штете за које је одређено лице одговорно, међу њима се заснива и посебан облигациони однос, чија је садржина дужност надокнаде штете. Насупрот томе, уговорна одговорност претпоставља кршење обавезе нешкођења другоме која је садржина већ од раније посебног правног односа између одговорног лица и спортисте. У случају допинга спортисте проблем је актуелан јер је спортиста врло често у уговорном односу са лицем које је учествовало у његовом допинговању.

Најчешћи уговори које закључују спортисти су:

---

[208] Reiner Schroeder - maren Bedau, Doping: Zivilrechtliche Ansprueche des Konkurrenten gegen den gedopten Sportler, Neue juristische Wochenschrift, бр. 46/1999, стр. 3364.
[209] Ibid., стр. 104.

1) уговор о стипендирању за спортско усавршавање
2) уговор о аматерском бављењу спортом
3) уговором о професионалном бављењу спортом – уговор о раду
4) уговор са организатором спортске приредбе
5) спонзорски уговор
6) уговор о лиценцирању (са спортским савезом)

Независно о којој врсти од наведених уговора је реч, у свим уговорима је, скоро без изузетка, садржана одредба (различито формулисана) да ће се уговорне стране у испуњењу уговорних обавеза придржавати спортских правила надлежне спортске организације, односно спортског савеза. У свим спортским правилима је, пак, садржана забрана допинга. На пример, према уговору о професионалном ангажовању играча Кошаркашког савеза Србије, играч је обавезан да се стара о спортском начину живота, да поштује сва нормативна акта Клуба, штити углед и интересе клуба и спонзора, да се упозна са свим нормативним актима клуба и кошаркашког свеза и да подлеже дисциплинској одговорности у складу са тим актима.

Са практичног становишта одговорном лицу уопште није све једно да ли ће њена одговорност бити третирана као уговорна или неуговорна. Разлога има више, али су следећи најважнији: 1) одредбе Закона о облигационим односима о неуговорној одговорности имају општи карактер у односу на оне о уговорној одговорности; према праву највећег броја земаља неуговорна одговорност темељи се на доказаној кривици, док уговорна почива на релативно претпостављеној кривици; супротно уговорној одговорности, неуговорна је регулисана императивним правним нормама, па се стога не може унапред искључити или ограничити споразумом спортске организације и оштећеног; рок застарелости потраживања надокнаде штете различит је код неуговорне и уговорне одговорности; неуговорна одговорност подразумева потпуну надокнаду штете, тј. и стварне штете и измакле добити (чл. 189. ст. 1. ЗОО), насупрот уговорној која обухвата само предвидљиве штете (чл. 266. ст. 1. ЗОО)

Код допинга у суштини није од значаја да ли је штета резултат уговорне или неуговорне противправне радње одговорног лица. У питању је одговорност како за кршење законске обавезе да се осигура заштита здравља спортисте и фер плеј односи у спорту и тако и за кршење посебне обавезе заштите која проистиче из уговора између спортисте и, на пример, спортске организације или чланског односа између спортисте и спортске организације.

Када допинг представља и неуговорну и уговорну противправну радњу, у конкретном случају се стиче конкуренција захтева за накнаду штете из уговорне и неуговорне одговорности. Оштећени може да бира

правни основ тужбе који је за њега повољнији, али када буде обештећен по једном основу, губи право да захтева накнаду по другом, осим ако тако може добити више него на основу првог.

Члан 25.

Спортиста или спортски стручњак за кога се утврди да је одговоран за допинг губи за време трајања изречене мере статус који има по Републичкој категоризацији спортиста, односно Републичкој категоризацији спортских стручњака.

Губљење статуса из категоризације

Закон о спорту регулише регулише обављање поверених послова у чл. 43. и 44. Према члану 43, Спортском савезу Србије је поверено, између осталог, и да утврђује (категоризација) спортова, спортиста и спортских стручњака. На акте којима Спортски савез Србије регулише категоризације спортова, спортиста и спортских стручњака, сагласност даје министар надлежан за спорт.

Категоризација спортиста

Категоризација спортиста за период 2005–2008. година извршена је Правилником о критеријумима за категоризацију спортиста (2004. године), на који је сагласност дао министар просвете и спорта.

Правилником су утврђени критеријуми за рангирање спортиста, укључујући хендикепиране спортисте и спортисте оштећеног слуха, на основу резултата, узраста, пола и републичке категоризације спортова, односно, критеријуми за стицање спортских звања, као и поступак њиховог додељивања.

Донетом категоризацијом спортиста обухваћени су такмичари у спортовима чији су грански савези чланови Спортског савеза Србије и чији грански савези имају интерес за израду критеријума за категоризацију. Критеријуми за категоризацију спортиста утврђени су за следеће спортове: аикидо, атлетика, ауто-мото, бадмингтон, бициклизам, боб, бођање, боди билдинг, бокс, бриџ, дизање тегова, џудо, фудбал, гимнастика, го, голф, хокеј на леду, хокеј на трави, једрење, џет ски, џиу џитсу, кајакаштво-кануистика, карате, карлинг, кендо, кјокошинкаи, кик

бокс, клизање, кошарка, коњички, куглање, кунг фу, мачевање, мото спорт, одбојка, оријентациони спорт, планинарство, плес, пикадо, пливање, рагби, роњење, рукомет, рвање, самбо, савате, синхроно пливање, скокови у воду, сквош, смучање, сноу борд, спортски риболов, стони тенис, стреличарство, стрељаштво, шах, теквондо, тенис, триатлон, ватерполо, ваздухопловство, веслање.

Ограничење категоризације спортиста на наведене спортове супротно је чл. 43. ст. 1. тач. 2. Закона о спорту пошто је тим чланом Спортском савезу Србије поверено да утврди категоризацију свих спортиста, у свим спортовима, у Републици Србији.

На основу постигнутих спортских резултата на званичним такмичењима, а у складу са дефинисаним критеријумима *спортисти* се рангирају и стичу следећа спортска звања:

1. ВРХУНСКИ СПОРТИСТИ
1.1. ЗАСЛУЖНИ СПОРТИСТА
1.2. СПОРТИСТА МЕЂУНАРОДНОГ РАЗРЕДА
1.3. СПОРТИСТА САВЕЗНОГ РАЗРЕДА
2. СЕНИОРИ
2.1. СПОРТИСТА 1. СЕНИОРСКОГ РАЗРЕДА
2.2. СПОРТИСТА 2. СЕНИОРСКОГ РАЗРЕДА
2.3. СПОРТИСТА 3. СЕНИОРСКОГ РАЗРЕДА
3. ЈУНИОРИ
3.1. СПОРТИСТА 1. ЈУНИОРСКОГ РАЗРЕДА
3.2. СПОРТИСТА 2. ЈУНИОРСКОГ РАЗРЕДА
3.3. СПОРТИСТА 3. ЈУНИОРСКОГ РАЗРЕДА

На основу постигнутих спортских резултата на званичним такмичењима, а у складу са дефинитивним критеријумима, *хендикепирани спортисти и спортисти оштећеног слуха* се рангирају и стичу следећа спортска звања:

1. ВРХУНСКИ СПОРТИСТИ
1.1. ЗАСЛУЖНИ СПОРТИСТА
1.2. СПОРТИСТА МЕЂУНАРОДНОГ РАЗРЕДА
1.3. СПОРТИСТА САВЕЗНОГ РАЗРЕДА

Сва звања предвиђена Категоризацијом спортистима припадају доживотно. Права по основу стечених спортских звања трају:

– за заслужне спортисте 4 године под условом да се у том интервалу активно баве спортом;

– за спортисте међународног разреда 2 године под условом да у том интервалу постижу сваке године најмање резултат који дозвољава да се сврстају у спортисте савезног разреда, и

– за спортисте савезног разреда 1 годину.

За време остваривања права из категоризације, спортиста задржава своје место у категоризацији. Права врхунским спортистима за време служења војног рока и спортисткињама за време трудноће и порођаја мирују у трајању од једне године.

Звање врхунским спортистима додељује Управни одбор Спортског савеза Србије о чему издаје одговарајуће уверење. Осталим категорисаним спортистима звање додељује гански спортски савез у складу са одредбама Правилника о категоризацији спортиста. Спортски савез инвалида Србије и савез спортиста оштећеног слуха има у погледу категоризације хендикепираних и спортиста оштећеног слуха, положај, односно права и обавезе гранског спортског савеза.

Категоризација спортиста врши се једном годишње, а на основу резултата које у текућој години спортисти савезног, сениорских и јуниорских разреда постигну до 31. децембра.

Категоризација заслужних спортиста и спортиста међународног разреда врши се по завршеном такмичењу на коме су остварени одговарајући спортско-технички резултати односно испуњењу других услова предвиђених Правилником, доношењем одлуке Управног одбора Спортског савеза Србије, на првој наредној седници.

Звање заслужног спортисте и спортисте међународног разреда може стећи спортиста који има одговарајуће спортско-техничке резултате у протекле 4 односно 2 године.

Управни одбор Спортског савеза Србије доноси Категоризацију врхунских спортиста до 15. фебруара за протеклу годину на основу података које су удружени гански савези дужни да доставе до 15. јануара за протеклу годину. Категоризацију осталих спортиста у истом року су дужни да донесу надлежни гански спортски савези. О извршеној категоризацији гански савез је дужан да обавести Спортски савез Србије у року од 14 дана од дана доношења. Гански спортски савези који се удруже у Спортски савез Србије у интервалу између два ажурирања Правилника о критеријумима за категоризацију спортиста, категоришу своје спортисте према посебној одлуци коју доноси Скупштина Спортског савеза Србије.

Жалбе у вези са категоризацијом спортиста улажу се Сталној арбитражи Спортског савеза Србије у року од 14 дана од дана доношења категоризације спортиста. Одлука Сталне арбитраже Спортског савеза Србије је коначна.

Спортско звање у екипним спортовима (фудбал, хокеј на леду, хокеј на трави, кошарка, одбојка, рагби, рукомет, ватерполо, кошарка у колицима, голбал, седећа одбојка) може у једној екипи да стекне највише онај број спортиста који је пропозицијама такмичења на којем се испу-

њава услов категоризације предвиђен и увећан за 20%. Број категорисаних спортиста одређује се као најближа цела вредност 20% екипе предвиђене пропозицијама такмичења на којем је екипа наступила. Да би стекли услове за категоризацију спортисти треба да имају најмање један наступ у екипи по основу чијих се резултата категоришу.

Категоризација спортских стручњака

Категоризација спортских стручњака извршена је Правилником о критеријумима за категоризацију спортских стручњака, коју је донео Спортски савез Србије 2004. године, и на који је сагласност дао министар просвете и спорта. Овим правилником прописани су критеријуми за категоризацију спортских стручњака Србије, односно стицања тренерских звања, као и начин њиховог додељивања.

Категоризацијом спортских стручњака обухваћени су тренери у спортовима чији су грански савези чланови Спортског савеза Србије и чији грански савези имају интерес за израду критеријума категоризације. У питању су следећи спортови: аикидо, атлетика, аутомото, бадмингтон, бициклизам, боб, бођање, боди билдинг, бокс, бриџ, дизање тегова, џудо, фудбал, гимнастика, го, голф, хокеј на леду, хокеј на трави, једрење, џет ски, џиу џитсу, кајакаштво-кануистика, карате, карлинг, кендо, кјокошинкаи, кик бокс, клизање, кошарка, коњички, куглање, кунг фу, мачевање, мото спорт, одбојка, оријентациони спорт, планинарство, плес, пикадо, пливање, рагби, роњење, рукомет, рвање, самбо, савате, синхроно пливање, скокови у воду, сквош, смучање, сноу борд, спортски риболов, стони тенис, стреличарство, стрељаштво, шах, теквондо, тенис, триатлон, ватерполо, ваздухопловство, веслање.

Ограничење категоризације спортских стручњака на наведене спортове супротно је чл. 43. ст. 1. тач. 2. Закона о спорту пошто је тим чланом Спортском савезу Србије поверено да утврди категоризацију свих спортских стручњака, у свим спортовима, у Републици Србији.

На основу постигнутих спортских резултата на званичним такмичењима, а у складу са дефинисаним критеријумима тренери се рангирају и стичу следећа тренерска звања:

1. ВРХУНСКИ ТРЕНЕРИ
1.1. ЗАСЛУЖНИ ТРЕНЕР
1.2. ТРЕНЕР МЕЂУНАРОДНОГ РАЗРЕДА
1.3. ТРЕНЕР САВЕЗНОГ РАЗРЕДА
2. ТРЕНЕРИ
2.1. ТРЕНЕР РЕПУБЛИЧКОГ РАЗРЕДА

Сва звања предвиђена Категоризацијом тренерима припадају доживотно. Права по основу стечених тренерских звања трају четири године, у ком периоду спортски стручњак задржава своје место у категоризацији..

Звање врхунским тренерима додељује Управни одбор Спортског савеза Србије о чему се издаје одговарајуће уверење. Осталим категорисаним тренерима звање додељује грански спортски савез у складу са одредбама Правилника о критеријумима за категоризацију спортских стручњака.

Ажурирање категоризације спортских стручњака врши се једном годишње, а на основу резултата које у текућој години спортисти са којима спортски стручњаци раде постигну до 31. децембра. Управни одбор Спортског савеза Србије доноси Категоризацију врхунских тренера до 15. марта за протеклу годину на основу података које су удружени грански савези дужни да доставе до 15. фебруара за протеклу годину. Категоризацију осталих тренера у истом року су дужни да донесу надлежни грански спортски савези. О извршеној категоризацији грански савез је дужан да обавести Спортски савез Србије у року од 14 дана од дана доношења.

Грански спортски савези који се удружи у Спортски савез Србије у интервалу између два ажурирања Правилника о критеријумима за категоризацију спортиста, категоришу своје спортске стручњаке према посебној одлуци коју доноси Скупштина Спортског савеза Србије.

Грански спортски савези који не доставе благовремено потребне податке неопходне за израду Категоризације врхунских тренера нема категорисане тренере и њихови програми не могу бити предложени за финансирање из средстава буџета.

У екипним спортовима (фудбал, кошарка, рукомет, одбојка, ватерполо, хокеј на леду, хокеј на трави, рагби, кошарка у колицима, голбал и седећа одбојка) категоришу се спортски стручњаци који воде репрезентативне селекције и клупски тренери. Под спортским стручњацима који воде репрезентативне селекције подразумевају се савезни капитен (односно савезни селектор) и савезни тренер.

Клупски тренер може да се категорише и по основу резултата које постигну репрезентативне селекције под условом да у репрезентативној селекцији наступи најмање 20% спортиста из клуба којег тренира спортски стручњак који се категорише. Број спортиста одређује се као најближа цела вредност 20% екипе предвиђене пропозицијама такмичења на којем је репрезентативна селекција наступила.

Права по основу додељеног тренерског звања трају 4 године и могу се продужити уколико се звање потврди.

Правилником су утврђени и *критеријуми потврђивања тренерског звања,* како у појединачним тако и колективним спортовима

Заинтересовани појединци и грански савези могу да поднесу захтев за ретроактивну доделу тренерског звања, у ком случају треба да доставе доказе о испуњености услова. Права по овако признатим тренерским звањима могу се користити у складу са одредбама Правилника.

III. АНТИДОПИНГ АГЕНЦИЈА

Члан 26.

У циљу иницирања, спровођења и контроле поступка борбе против допинга у спорту оснива се Антидопинг агенција Републике Србије.

Оснивање Антидопинг агенције

Закон о спречавању допинга о спорту је оснивачки акт Антидопинг агенције, у смислу чл. 13. Закона о јавним службама. Основни циљеви оснивања Антидопинг агенције утврђени су овим чланом и састоје се у иницирању, спровођењу и контроли поступка борбе против допинга у спорту.

Оснивање Антидопинг агенције је у складу са чланом 3. став 1. и чл. 4. Закона о јавним службама Републике Србије.

Назив Антидопинг агенције јесте: „Антидопинг агенција Републике Србије“. Антидопинг агенција, у пословању са иностранством, поред назива на српском језику, може да употребљава и назив на енглеском језику „Anti-Doping Agency of Serbia“ (чл. 3. ст. 2. Статута Агенције). У означавању Антидопинг агенције користи се скраћеница: АДАС – Београд (чл. 5. ст. 2. Статута Агенције).

Антидопинг агенција је организована јединствено за територију Републике Србије (чл. 30. Статута Агенције).

Члан 27.

Антидопинг агенција послује као установа, у складу са прописима о јавним службама, ако овим законом није другачије уређено.

Антидопинг агенција има својство правног лица, са правима, обавезама и одговорностима утврђеним овим законом и статутом.

Антидопинг агенција као установа – став 1.

Антидопинг агенција има статус установе, а њен правни положај је одређен прописима који се односе на јавне службе и овим законом. Општи прописи који се односе на јавне службе се примењују у оном делу који изричито другачије регулисан овим законом. На Антидопинг агенцију се примењују и Закон о спорту јер је Агенција организација за обављање спортске делатности у смислу члана 28. Закона о спорту.

Основни закон којим је уређен рад јавних служби је Закон о јавним службама („Сл. гласник РС“, бр. 42/91, 71/94, 79/05 – др. закони). Основни текст Закона објављен је у „Сл. гласнику РС“, бр. 42/91 од 18. јула 1991. године, а примењује се од 1. јануара 1992. године.

Сходно чл. 1. ст. 1. Закона о јавним службама, Антидопинг агенција је јавна служба која обавља делатности, односно послове којима се остварују интереси утврђени Законом о спречавању допинга у спорту. Антидопинг агенција обавља делатност, односно послове под условима и на начин утврђен законом (Закон о спречавању допинга у спорту, Закон о спорту, Закон о јавним службама и др.), а у складу са циљевима из чл. 26. ЗСД ради којих је основана.

Распоред, почетак и завршетак радног времена у Антидопинг агенцији утврђује се у складу са законом, од стране надлежних органа Агенције (чл. 9. ст. 1. Закона о јавним службама). Међутим, министар надлежан за спорт може изузетно утврдити распоред, почетак и завршетак радног времена (чл. 9. ст. 2. Закона о јавним службама).

Када је реч о оснивању, организацији и раду Антидопинг агенције, на питања која нису уређена Законом о спречавању допинга у спорту, Законом о јавним службама и Законом о спорту, сходно се примењују прописи који се односе на привредна друштва (чл. 12. Закона о јавним службама).

Права, обавезе и одговорности Антидопинг агенције – став 2.

Антидопинг агенција има статус правног лица. Агенција стиче статус правног лица уписом у надлежни судски регистар. Агенција је уписана у регистар код Трговинског суда у Београду.

Антидопинг агенција има права, обавезе и одговорности које су утврђене Законом о спречавању допинга у спорту и Статутом Агенције. Антидопинг агенција може да обавља делатност када министарство надлежно за спорт (Министарство просвете и спорта – Управа за спорт) утврди да Агенција испуњава прописане услове за почетак рада и оба-

вљање делатности. Основни услов је, наравно, да Агенција испуни формалне услове везане за упис у регистар код суда и да се упише у регистар (укључујући остале формалности – ПИБ број, рачун код Трезора, и др.), али Агенција треба да испуни и услове утврђене Правилник о условима за обављање спортских активности и делатности („Службени гласник РС“, број 30/1999).

Према члану 23. Закона о јавним службама, у погледу права, обавеза и одговорности запослених у установи, примењују се прописи о запосленим у државним органима, ако законом није друкчије одређено. Реч је о Закону о радним односима у државним органима („Сл. гласник РС“, бр. 48/91, 66/91, 44/98, 49/99, 34/01, 39/02, 49/05, 79/05 – др. Закони). Међутим, од 1. јула 2006. године овај члан Закона о јавни службама је престао да важи, сходно чл. 190. ст. 2. тач. 1) Закона о државним службеницима („Сл. гласник РС“, бр. 79/05). Сходно томе, на права, обавезе и одговорности запослених у Антидопинг агенцији, од 1. јула 2006. године примењује се Закон о раду.

На зараде и друга примања запослених у Антидопинг агенцији примењује се Закон о платама у државним органима и јавним службама („Сл. гласник РС“, бр. 34/01, 62/2006 – др. закон и 63/2006 – испр. др. закона) и Уредба о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама ("Сл. гласник РС", бр. 44/2001, 15/2002 – др. уредба, 30/2002, 32/2002 – испр., 69/2002, 78/2002, 61/2003, 121/2003, 130/2003, 67/2004, 120/2004, 5/2005, 26/2005, 81/2005, 105/2005, 109/2005, 27/2006, 32/2006, 58/2006, 82/2006, 106/2006, 10/2007, 40/2007, 60/2007, 91/2007, 106/2007, 7/2008, 9/2008, 24/2008 и 26/2008).

.

Члан 28.

Седиште Антидопинг агенције је у Београду.

Седиште Антидопинг агенције

Законом је овим чланом одређено да је седиште Агенције у Београду. Статутом Агенције је утврђено да се седиште налази у Београду у улици Нушићева бр. 6. Фактички Антидопинг агенција никад није користила тај простор јер јој није предат на коришћење. Привремена адреса Антидопинг агенције и други подаци важни за контакт са том агенцијом могу се наћи на сајту АДАС – www.adas. org.yu

Члан 29.

Средства за оснивање и рад Антидопинг агенције обезбеђују се из:

1) буџета Републике Србије;

2) донација, прилога и спонзорства домаћих и страних правних и физичких лица;

3) других извора, у складу са законом.

Средства за рад Антидопинг агенције

Овим чланом је утврђено да Антидопинг агенција обезбеђује средства за свој рад из буџета Републике, донација, прилога и спонзорства домаћих и страних правних и физичких лица и других извора, у складу са законом. Према члану 10. Закона о јавним службама, установа обезбеђује средства за обављање делатности из буџета, непосредно од корисника, продајом производа и услуга на тржишту, из средстава социјалног осигурања, донаторством и из других извора.

Према члану 11. Статута АДАС, средства Антидопинг агенције користе се за намене предвиђене програмом рада и финансијским планом Антидопинг агенције, у складу са законом и статутом. Услови и коришћење средстава Антидопинг агенције утврђују се општим актом Антидопинг агенције. Антидопинг агенција одговара за обавезе средствима којима располаже. Финансијско пословање Антидопинг агенције обухвата састављање финансијског плана Антидопинг агенције, праћење остваривања прихода и извршавања расхода, вођење књиговодства и евиденција о финансијском пословању и средствима Антидопинг агенције и састављање завршног рачуна Антидопинг агенције. Финансијски план Антидопинг агенције доноси се за календарску годину, у складу са законом и Статутом. Финансијским планом Антидопинг агенције утврђују се приходи и расходи. Антидопинг агенције послује преко подрачуна у оквиру консолидованог рачуна трезора Републике Србије и подрачуна за посебне намене.

Финансирање рада Антидопинг агенције из буџета Републике врши се у складу са Законом о буџетском систему. Тај закон је донет 2002. године, али је у међувремено претрпео неколико измена („Сл. гласник РС“, бр. 9/2002, 87/2002, 61/2005 - др. закон, 66/2005, 101/2005 - др. закон, 62/2006 - др. закон, 63/2006 - испр. др. закона, 85/2006 и 86/2006 – испр.). Њиме уређује планирање, припрема и доношење буџета Републике, буџета територијалних аутономија и локалних самоуправа, њихово извршавања као и њихова контрола и ревизија. Имајући у виду чи-

њеницу да се средства за рад Антидопинг агенције највећим делом обезбеђују у буџету Републике, јасан је и значај овог закона за примену члана 29. ЗСД.

За обезбеђење средстава у буџету Републике за финансирање рада Антидопинг агенције и за коришћење тих средстава буџета посебно су важне следеће одредбе Закона о буџетском систему:

– Јавна средства су средства под контролом и на располагању Републике, локалних власти или организација обавезног социјалног осигурања;

– Буџетски систем чине буџет Републике, буџети локалних власти и финансијски планови организација обавезног социјалног осигурања.

– Директни корисници буџетских средстава су органи и организације Републике, односно локалних власти. *Министарство омладине и спорта је директни корисник буџетских средстава намењених спорту*.

– Индиректни корисници буџетских средстава су правосудни органи, месне заједнице, јавна предузећа, дирекције и фондови основани од стране локалних власти који се финансирају из јавних прихода чија је намена утврђена посебним законом, установе основане од стране Републике, односно локалне власти, над којима оснивач, преко директних корисника буџетских средстава, врши законом утврђена права у погледу управљања и финансирања, као и буџетски фондови. *На нивоу Републике, индиректни корисници буџетских средстава у области спорта су Републички завод за спорт и Антидопинг агенција Републике Србије*.

– Финансијски план је акт директног, односно индиректног корисника буџетских средстава и корисника средстава организација обавезног социјалног осигурања, који садржи процену обима примања и издатака (укључујући примања и издатке из сопствених прихода) корисника у бруто износу за буџетску годину;

– Апропријација је од стране Народне скупштине, односно локалне скупштине, законом о буџету Републике, односно одлуком о буџету локалне власти, дато овлашћење Влади Републике Србије (у даљем тексту: Влада), односно надлежном извршном органу локалне власти, за трошење јавних средстава до одређеног износа и за одређене намене за буџетску годину, односно износ средстава утврђен у финансијском плану организације обавезног социјалног осигурања за одређене намене; стална апропријација је апропријација у буџету којом се обавезно утврђују средства на име отплате дуга и датих гаранција; апропријације за индиректне кориснике буџетских средстава се

у буџету не опредељују поименично за сваког индиректног корисника, већ се исказују збирно по врстама индиректних корисника и наменама средстава у оквиру раздела директног корисника који је, у буџетском смислу, одговоран за те индиректне кориснике буџетских средстава;

– Преузимање обавеза представља ангажовање средстава по основу правног акта од стране корисника буџетских средстава, за која се, у моменту ангажовања, очекује да представљају готовински издатак, непосредно или у будућности;

– Приликом припреме и извршења буџета морају се поштовати принципи ефикасности и економичности, потпуности, тачности и јединствене буџетске класификације. Буџетска примања и издаци морају бити у равнотежи.

– Корисници буџетских средстава могу стварати обавезе и користити буџетске апропријације до износа утврђених за поједину намену у буџету, односно до износа апропријација утврђених у оквиру програма.

– За извршење буџета Републике одговоран је министар финансија. Народној скупштини за извршење буџета Републике одговара Влада. За извршење буџета локалне власти надлежни извршни орган локалне власти одговара локалној скупштини.

– Управа за трезор води подрачуне директних и индиректних корисника буџетских средстава Републике, односно локалне власти и организација обавезног социјалног осигурања. Новчана средства буџета Републике, директних и индиректних корисника средстава тог буџета и организација обавезног социјалног осигурања, воде се и депонују на консолидованом рачуну трезора Републике. Новчана средства буџета локалне власти и директних и индиректних корисника средстава тог буџета, воде се и депонују на консолидованом рачуну трезора локалне власти.

– Посебан део буџета обухвата финансијске планове директних корисника буџетских средстава. Финансијски планови укључују издатке директног корисника буџетских средстава, у складу са програмском, економском и функционалном класификацијом и класификацијом према рачуноводственим фондовима, дефинисаним у члану 11. Закона.

– Индиректни корисници средстава буџета Републике обавезни су да припреме предлог финансијског плана на основу смерница за припрему буџета Републике. Надлежна министарства су обавезна да, у складу са смерницама и у роковима које прописује министар финан-

сија, траже од индиректних корисника средстава буџета Републике, за које су одговорни, да доставе податке потребне за припрему предлога финансијског плана министарства. Министар финансија може да тражи од индиректних корисника средстава буџета Републике непосредно податке у вези са њиховим финансирањем, неопходне за припрему буџета Републике. Надлежан орган индиректног корисника средстава буџета Републике доноси финансијски план у складу са законом, другим прописом или статутом.

– У року од 15 дана од дана ступања на снагу закона, односно одлуке о буџету, директни корисници буџетских средстава који су, у буџетском смислу, одговорни за индиректне кориснике буџетских средстава, врше расподелу средстава индиректним корисницима у оквиру својих одобрених апропријација, и о томе обавештавају сваког индиректног корисника, по добијеној сагласности Управе за трезор, односно трезора локалне власти. Директном кориснику буџетских средстава, који не поступи на овај начин, не врши се пренос средстава буџета, укључујући и средства за плате.

– Корисник буџетских средстава који, поред прихода из буџета, за одређене расходе или издатке остварује и приходе из других извора, обавезан је да измирење тих расхода и издатака прво врши из прихода из других извора. Након што утроши средства из других извора, за реализацију расхода и издатака врши се пренос средстава буџета.

– Директни и индиректни корисници буџетских средстава могу да врше плаћања до висине издатака које, за тромесечни или неки други период, одреди министар, односно локални орган управе надлежан за финансије (у даљем тексту: квота).

– Обавезе које преузима директни, односно индиректни корисник буџетских средстава морају одговарати апропријацији одобреној за ту намену том кориснику за буџетску годину.

– Налози за чије плаћање нису обезбеђена средства, Управа за трезор евидентира и извршава према времену пријема, ако законом није друкчије одређено. Управа за трезор неће извршити налог за плаћање који није у складу са прописима, а на захтев подносиоца, у року од три дана од дана подношења налога, писмено ће образложити разлоге за одбијање налога.

– Приликом преузимања обавеза, директни и индиректни корисници буџетских средстава дужни су да се придржавају смерница о роковима и условима плаћања, које одређује министар финансија, односно локални орган управе надлежан за финансије. Преузете обавезе чији је износ већи од износа средстава предвиђеног буџетом, или

које су настале у супротности са овим законом или неким другим прописом, не могу се извршавати на терет консолидованог рачуна трезора Републике, односно локалне власти. Принудна наплата која се односи на корисника буџетских средстава, а у основу за принудну наплату је наведен рачун извршења буџета, може се спровести до износа 50% укупног обима средстава опредељеног том буџетском кориснику, на терет његове апропријације, чије ће се извршење обављати сукцесивно, према динамици извршења буџета (месечне квоте).

– Корисници буџетских средстава преузимају обавезе на основу писаног уговора или другог правног акта, уколико законом није друкчије прописано.

– Уговори о набавци добара, пружању услуга или извођењу грађевинских радова, које закључују директни и индиректни корисници буџетских средстава и организације обавезног социјалног осигурања, морају бити додељени у складу са прописима који регулишу јавне набавке.

– Издатак из буџета заснива се на књиговодственој документацији. Правни основ и износ преузетих обавеза, који проистичу из изворне књиговодствене документације, морају бити потврђени у писменој форми пре плаћања обавезе.

– У случају да за извршење одређеног плаћања није постојао правни основ, директни корисник буџетских средстава обавезан је да одмах затражи повраћај средстава у буџет. Ако се средства врате у истој фискалној години у којој је плаћање извршено, сразмерно се умањује расходна страна финансијског плана корисника буџетских средстава.

– У случају да се у току године обим пословања или овлашћења директног корисника буџетских средстава промени, износ апропријација издвојених за активности тог корисника ће се увећати, односно смањити. Ако се обим пословања или овлашћења директног корисника буџетских средстава увећа, средства ће се обезбедити из текуће буџетске резерве. Одлуку о промени у апропријацијама. и коришћењу средстава текуће буџетске резерве доноси Влада, односно надлежан извршни орган локалне власти.

– Директни корисник буџетских средстава, уз одобрење министра финансија, односно локалног органа управе надлежног за финансије, може, изузев апропријација за средства за реализацију националног инвестиционог плана, извршити преусмеравање апропријација одобрених на име одређеног расхода у износу до 5% вредности апропријације за расход чији се износ умањује.

– Буџетским фондом сматра се евиденциони конто у оквиру главне књиге трезора, који отвара Влада, односно надлежни извршни орган локалне власти, како би се појединa буџетска примања и издаци водили одвојено, ради остваривања циља који је предвиђен посебним републичким, односно локалним прописом или међународним споразумом. Буџетским фондом управља надлежно министарство, односно надлежни локални орган управе. Плаћање на терет буџетског фонда врши се до нивоа средстава расположивих у буџетском фонду, а обавезе се преузимају у оквиру реално планираних примања буџетског фонда. На крају текуће године неискоришћена средства са рачуна буџетског фонда преносе се у наредну годину.

– Функционер директног, односно индиректног корисника буџетских средстава одговоран је за преузимање обавеза, њихову верификацију, издавање налога за плаћање које треба извршити из средстава органа којим руководи и издавање налога за уплату средстава која припадају буџету. Функционер директног, односно индиректног корисника буџетских средстава одговоран је за закониту, наменску, економичну и ефикасну употребу буџетских апропријација. Функције наредбодаваца, рачунополагача и интерних контролора не могу се поклапати.

– Директни и индиректни корисници буџетских средстава, организације обавезног социјалног осигурања и јавна предузећа основана од стране Републике, односно локалне власти, правна лица основана од стране тих јавних предузећа, односно правна лица над којима Република, односно локална власт има директну или индиректну контролу над више од 50% капитала или више од 50% гласова у управном одбору, као и друга правна лица у којима јавна средства чине више од 50% укупних прихода, успостављају системе интерне контроле за све трансакције рачуна прихода и расхода, рачуна финансијских средстава и обавеза и рачуна финансирања, као и управљања државном имовином. Систем интерне контроле састоји се из мреже, која чини једну организацију, чији је циљ да обезбеди: 1) примену закона, прописа, правила и процедура; успешно пословање; економично, ефикасно и наменско коришћење средстава; чување средстава и улагања од губитака, укључујући и од превара, неправилности и корупције; интегритет и поузданост информација, рачуна и података. Интерна контрола се организује као систем процедура и одговорности свих лица укључених у финансијске и пословне процесе директних и индиректних корисника буџетских средстава.

– Послове буџетске инспекције обавља Министарство финансија, са циљем вршења инспекције над: 1) директним и индиректним ко-

рисницима буџетских средстава; 2) организацијама обавезног социјалног осигурања; 3) јавним предузећима, основаним од стране Републике, правним лицима основаним од стране тих јавних предузећа, односно правним лицима над којима Република има директну или индиректну контролу над више од 50% капитала или више од 50% гласова у управном одбору, као и над другим правним лицима у којима јавна средства чине више од 50% укупног прихода. Надлежни извршни орган локалне власти оснива локалну службу за инспекцију и ревизију. Функција буџетске инспекције је контрола примене закона у области материјално-финансијског пословања и наменског и законитог коришћења средстава корисника буџетских средстава и других законом предвиђених правних лица. Ако се у поступку инспекције утврде незаконитости, буџетска инспекција решењем налаже мере за њихово отклањање и предузима друге законом утврђене поступке.

Законом о буџету Републике Србије за 2006. годину првобитно је предвиђено финансирање на ставци 810 „Услуге рекреације и спорта“ укупно 1.693.403.000 динара. Од те суме највећи део намењен је дотацијама невладиним организацијама у висини од 757.500.000 динара и инвестицијама у зграде и грађевинске (спортске) објекте у висини од 620.500.000 динара (део средстава у износу од 330.000.000 динара намењен је за инвестиције у објекте од интереса за републику на локалном нивоу). На ставци 810 предвиђена су и додатна средства у оквиру „Буџетског фонда за финансирање спорта“ (игре на срећу) у износу од 213.000.000 динара, која су намењена дотацијама невладиним организацијама у висини од 210.000.000 динара и 3.000.000 за зграде и грађевинске објекте. Након ребаланса буџета, средства за спорт у буџету Републике износила су укупно (предвиђено) 3,222.324.922,33 динара, од чега из буџета 2,736.232.037,11 динара и буџетског фонда 486,092.885,22 динара. За Антидопинг агенцију било је предвиђено 6.865.000,00 динара (за последње тромесечје).

Закон о буџету Републике Србије за 2007. годину донет је након формирања нове владе у чији састав је ушло и ново Министарство омладине и спорта. Закон је донет 23. јуна 2007. године и објављен у „Сл. гласнику РС“, бр. 58/07. Иако су укупни издаци буџета увећани у односу на предлог буџета из децембра 2006. године (595.517.786.100 дин), средства предвиђена за спорт су умањена. Наиме, за Министарство омладине и спорта предвиђена су укупна средства у висини од 3.822.712.151 дин. У та средства улази: субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама - 360.000.999; дотације невладиним организацијама (и омладинским и спортским) - 1.226.888.000 дин; дотације међународним организацијама - 3.000.000; Национални инве-

стициони план - 1.195.000.000, од чега за национални инвестициони план на територији АП Војводине - 478.673.212; буџетски фонд за финансирање спорта (из игара на срећу) - 429.855.134; Антидопинг агенција Републике Србије - 86.470.999; установе у области физичке културе - 36.283.000 динара.

Према Закону о буџету за 2008. годину укупна примања буџета предвиђена су у висини од 639.600.289.635 динара. За Министарство омладине и спорта укупно је предвиђено 4.173.102.000 динара. Од тог износа за финансирање организација у области спорта су најзначајније следеће ставке буџета: субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама (финансирање Универзијаде) – 670.000.000; дотације невладиним организацијама – 1.430.000.000; накнаде за социјалну заштиту – 500.000.000; зграде и грађевински објекти – 296.934.100; НИП – 300.000.000; буџетски фонд за финансирање спорта – 450.000.000; Антидопинг агенција Републике Србије – 17.066.000; установе у области физичке културе – 106.036.000.

Министарство финансија остварује инспекцијски надзор над коришћењем средстава Антидопинг агенције у складу са *Уредбом о раду, овлашћењима и обележјима буџетске инспекције* („Сл. гласник РС“, бр. 10/2004 и 84/2007). Буџетска инспекција врши контролу пословних књига, извештаја, евиденција и друге документације код корисника буџетских средстава, са циљем да утврди да ли су средства наменски и законито коришћена. Буџетска инспекција има право увида у документацију о послу који је предмет контроле и код других правних лица, учесника у том послу (члан 3. Уредбе). Послови контроле у складу са овом уредбом, обављају се по програму који доноси министар надлежан за послове финансија. Изузетно, по захтеву министра, врши се и ванредна контрола (члан 4).

Послове контроле буџетски инспектори врше на основу планова рада и налога за контролу које утврђује, односно издаје руководилац буџетске инспекције. Налогом се нарочито одређују: буџетски инспектор за обављање контроле; орган или организација код које ће се обавити контрола; предмет контроле и рок у коме ће се контрола обавити (члан 5). Буџетски инспектор у поступку контроле својство службеног лица доказује службеном легитимацијом (члан 6). Пре отпочињања контроле буџетски инспектор је дужан да најави контролу функционеру који руководи органом или организацијом код које ће се вршити контрола. Изузетно, контрола неће бити најављена ако је то изричито наведено у налогу за обављање контроле. Одговорно лице у органу и организацији дужно је да на захтев буџетског инспектора сачини писмено објашњење у вези са предметом контроле (члан 7). Ако се у поступку контроле

утврди да није извршен попис, да није исказано стање имовине, капитала, обавеза, прихода и расхода или финансијског резултата, односно да књиговодствене евиденције нису потпуне, уредне или ажурне, или да обрачуни нису урађени на прописани начин, услед чега није могуће обавити контролу, буџетски инспектор ће закључком наложити да се недостаци отклоне. Закључак се издаје у писменој форми, у складу са законом којим се уређује управни поступак. Буџетски инспектор одређује рок за извршење закључка који не може бити дужи од 30 дана од дана достављања закључка. На закључак се може изјавити приговор у року од три дана од дана пријема закључка. Буџетски инспектор одлучује о приговору у року од пет дана од дана пријема приговора. Орган или организација дужна је да о извршењу закључка обавести буџетског инспектора, који после добијања обавештења о извршењу закључка, односно после истека рока, наставља започету контролу (члан 8).

О извршеној контроли саставља се записник у складу са законом. Буџетски инспектор пре достављања записника са налазом упознаје одговорна лица у органу или организацији код које је извршена контрола. Ако се контролом утврде незаконитости или неправилности у записнику се наводи у чему се оне састоје, докази на основу којих су утврђене, предлажу мере и одређују рокови за њихово отклањање. Орган или организација код које је вршена контрола може уложити примедбе на налаз из записника у року од осам дана од дана достављања записника. Ако буџетски инспектор утврди да су примедбе основане сачиниће допуну записника коју доставља органу или организацији у року од 15 дана од дана пријема примедаба. Ако су примедбе неосноване буџетски инспектор о томе писмено обавештава орган или организацију. Орган или организација су дужни да у року одређеном у записнику обавесте буџетског инспектора о поступању по предложеним мерама и приложе доказе о томе. Буџетски инспектор по добијању обавештења врши контролу извршења предложених мера, о чему сачињава службену белешку (члан 9).

Ако орган или организација у року не поступи по предложеним мерама, буџетски инспектор доноси решење којим налаже мере и одређује рок за отклањање утврђених незаконитости. Решење се доноси у року од 15 дана од истека рока за извршење мера. Против решења се може изјавити жалба министру, у року од 8 дана од дана пријема решења. О жалби министар одлучује у року од 30 дана од дана пријема жалбе. Одлука министра је коначна у управном поступку (члан 10).

Члан 30.

Антидопинг агенција обавља спортске активности и делатности у вези са спортским такмичењима, а посебно:

1) уређује, одређује, организује и спроводи допинг контролу на спортским такмичењима, осим оне коју спроводи надлежни међународни спортски савез на међународним такмичењима која се организују у Републици;

2) уређује, одређује, организује и спроводи допинг контролу изван спортских такмичења;

3) именује стручна лица овлашћена за обављање допинг контроле (контролоре), установљава и издаје им легитимације и брине се о њиховом сталном стручном оспособљавању и усавршавању;

4) одређује организације из члана 9. овог закона у којима ће се обавити анализа допинг узорака спортиста;

5) утврђује одговорност лица које је учинило повреду антидопинг правила, у случају да надлежна спортска асоцијација не изрекне мере и одлучује по жалби на меру коју је изрекла национална спортска асоцијација, осим ако у складу са законом није одређена, односно уговорена надлежност међународне спортске арбитраже за одлучивање по жалби; уређује поступак у којем изриче мере и одлучује по жалбама;

6) предузима мере за смањење допинга у спорту и његово дугорочно отклањање;

7) објашњава шта се под одређеним појмом везаним за проблем допинга у спорту подразумева;

8) стара се о обезбеђењу потребне опреме за анализу допинг узорака и потребних средстава за антидопинг контролу;

9) остварује увид у организовање и спровођење допинг контроле на међународним такмичењима која се организују у Републици;

10) утврђује годишњи план допинг контроле коју спроводи;

11) издаје службени билтен;

12) остварује међународну стручну сарадњу на питањима која су везана за спречавање допинга у спорту и закључује споразуме о тестирању;

13) остварује сарадњу са заинтересованим владиним и невладиним организацијама у вези са спречавањем допинга у спорту и оштећењем здравља спортиста употребом допинга;

14) организује образовне и друге кампање против допинга у спорту;

15) информише јавност о активностима које се предузимају против допинга у спорту;

16) даје препоруке и савете за предузимање мера од стране државних органа и организација у области спорта у циљу спречавања допинга у спорту;

17) организује истраживања, саветовања, семинаре, округле столове и издаје публикације о питањима везаним за борбу против допинга у спорту;

18) прати и прикупља информације у вези са законским и другим мерама које се у другим земљама и међународним организацијама предузимају у борби против допинга у спорту;

19) прати и прикупља информације о мерама које државни органи и организације у области спорта предузимају у борби против допинга у спорту;

20) утврђује изглед знака упозорења који се ставља на производе који се стављају у промет а у себи садрже забрањене допинг супстанце;

21) обавља друге послове који се односе на борбу против допинга у спорту, у складу са законом.

Антидопинг агенција послове из става 1. тач. 1) до 5), и тач. 12) и 20) овог члана обавља као поверене послове.

Против одлука Антидопинг агенције из става 1. тач. 1) до 5) овог члана не може се покренути спор пред судом.

Надлежности Антидопинг агенције - став 1.

Према овом ставу, Антидопинг агенција обавља спортске активности и делатности у вези са спортским такмичењима, а посебно: уређује, одређује, организује и спроводи допинг контролу на спортским такмичењима, осим оне коју спроводи надлежни међународни спортски савез на међународним такмичењима која се организују у Републици; уређује, одређује, организује и спроводи допинг контролу изван спортских такмичења; именује стручна лица овлашћена за обављање допинг контроле (контролоре), установљава и издаје им легитимације и брине се о њиховом сталном стручном оспособљавању и усавршавању; одређује организације из члана 9. ЗСД у којима ће се обавити анализа допинг узорака спортиста; утврђује одговорност лица које је учинило повреду антидопинг правила, у случају да надлежна спортска асоцијација не изрекне мере и одлучује по жалби на меру коју је изрекла национална спортска асоцијација, осим ако у складу са законом није одређена, односно угово-

рена надлежност међународне спортске арбитраже за одлучивање по жалби; уређује поступак у којем изриче мере и одлучује по жалбама; предузима мере за смањење допинга у спорту и његово дугорочно отклањање; објашњава шта се под одређеним појмом везаним за проблем допинга у спорту подразумева; стара се о обезбеђењу потребне опреме за анализу допинг узорака и потребних средстава за антидопинг контролу; остварује увид у организовање и спровођење допинг контроле на међународним такмичењима која се организују у Републици; утврђује годишњи план допинг контроле коју спроводи; издаје службени билтен; остварује међународну стручну сарадњу на питањима која су везана за спречавање допинга у спорту и закључује споразуме о тестирању; остварује сарадњу са заинтересованим владиним и невладиним организацијама у вези са спречавањем допинга у спорту и оштећењем здравља спортиста употребом допинга; организује образовне и друге кампање против допинга у спорту; информише јавност о активностима које се предузимају против допинга у спорту; даје препоруке и савете за предузимање мера од стране државних органа и организација у области спорта у циљу спречавања допинга у спорту; организује истраживања, саветовања, семинаре, округле столове и издаје публикације о питањима везаним за борбу против допинга у спорту; прати и прикупља информације у вези са законским и другим мерама које се у другим земљама и међународним организацијама предузимају у борби против допинга у спорту; прати и прикупља информације о мерама које државни органи и организације у области спорта предузимају у борби против допинга у спорту; утврђује изглед знака упозорења који се ставља на производе који се стављају у промет а у себи садрже забрањене допинг супстанце; обавља друге послове који се односе на борбу против допинга у спорту, у складу са законом.

У остваривању својих надлежности Антидопинг агенција сарађује са спортистима, спортским организацијама, савезима и другим организацијама у области спорта, у земљи и иностранству (члан 31. Статута). Антидопинг агенција обавља истраживачко развојне послове преко запослених у Антидопинг агенцији који испуњавају, у складу са законом, услове за бављење истраживачко развојним радом, и ангажовањем на пројектима и програмима лица изван Антидопинг агенције која имају одговарајуће научно, односно истраживачко звање, у складу са законом (члан 32. Статута).

Антидопинг агенција спроводи допинг контролу преко овлашћених и квалификованих контролора, односно од стране лица која поседују легитимацију издату од стране Антидопинг агенције или коју је Антидопинг агенција признала као еквивалентну (чл. 34. ст. 1. Статута АДАС).

Антидопинг агенција одобрава изузетке за терапеутску употребу преко Одбора за одобравање изузетака за терапеутску употребу (чл. 36. ст. 1. Статута АДАС).

Основна надлежност АДАС је да организује спроводи допинг контролу на спортским такмичењима и изван такмичења на територији Републике Србије (ст. 1. тач. 1) и 2) ЗСД), осим када су у питању међународна такмичења у ингеренцији међународног спортског савеза. Према чл. 15. 1. Кодекса, прикупљање узорака ради допинг контроле обавља се и треба да се обавља и на међународним догађајима и на националним догађајима. Међутим, осим ако је другачије изричито наведено, само једна једина организација може да буде одговорна за покретање и спровођење тестирања током трајања догађаја. На међународним догађајима, узимање узорака ради допинг контроле треба да покрене и води међународна организација која је управни орган тог догађаја (нпр. МОК за Олимпијске игре, Међународна федерација за светско првенство, и PASO за Панамеричке игре). На националним догађајима, узимање узорака ради допинг контроле покренуће и водиће именована национална антидопинг организација те земље (у Србији је то АДАС).

Према Правилу 35. ст. 4. IAAF Антидопинг правила, на међународним такмичењима, скупљање узорака биће иницирано у вођено од стране IAAF или другог управљачког тела међународне спортске организације у случају међународног такмичења над којим IAAF нема искључиву контролу (нпр. МОК на Олимпијским играма). Ако IAAF или управљачко тело друге међународне спортске организације одлучи да не води тестирање на међународном такмичењу, национална анти-допинг организација у земљи или на територији где се одржава међународно такмичење може, уз одобрење IAAF или WADA да иницира и води такво тестирање. IAAF има одговорност да иницира и води тестирање на следећим међународним такмичењима: Светски шампионати; Светска атлетска такмичења; Златна лига, Гранд-прих митинзи; IAAF митинзи; на другим међународним такмичењима где се насумично или циљно тестирање врши од стране IAAF, на пример на континенталним шампионатима. Савет IAAF ће одредити предвиђени број спортиста који ће бити тестирани на претходно наведеним међународним такмичењима по препоруци Медицинске и анти-допинг комисије. Спортисти који треба да буду тестирани, биће изабрани на следећи начин: на основу позиције у финалу и/или на насумичној основи; по слободној одлуци IAAF (од стране релевантног званичника или тела), било којом методом коју изабере, укључујући и циљно тестирање. IAAF и њене чланице могу да повере тестирање на међународним такмичењима из своје надлежности

било којој чланици, другим чланицама, WADA, владиној агенцији, националној анти-допинг организацији или некој трећој страни за коју сматрају да је квалификована за ову активност. Уколико је IAAF поверила неком другом тестирање, она може да одредити представника који треба да буде присутан на међународном такмичењу да би се осигурала правилна примена анти-допинг правила и процедуралних директива.

Према новом чл. 15.1.1 измена Кодекса из 2007. години, уколико антидопинг организација, која није одговорна за иницијацију и усмеравање тестирања на такмичењу (АДАС у односу на међународно такмичење), невезано за то, жели да изврши додатно тестирање спортисте или спортиста на такмичењу током његовог трајања, тада антидопинг организација треба прво да од тела које управља такмичењем и организује га, да добије дозволу за тестирање, па да координира, било какво додатно тестирање. Ако антидопинг организација није задовољна одговором тела које управља такмичењем, може се обратити WADA са истим захтевом за тестирање и усклађивање таквог додатног тестирања. WADA неће одобрити такво тестирање пре него што се консултује са телом које управља такмичењем, и информише га о овоме. Пре давања одобрења националној антидопинг организацији да иницира и изврши тестирање на међународном такмичењу, WADA ће консултовати међународну федерацију у чијој је надлежности такмичење. Пре давања одобрења међународној федерацији да иницира и изврши тестирање на националном такмичењу, WADA ће консултовати националну антидопинг организацију у чијој је земљи такмичење. Антидопинг организација која „покреће и спроводи тестирање“ може, ако то жели, да склопи споразуме са другим организацијама које овлашћује за прикупљање узорака или друге аспекте процеса допинг контроле.

Друго важно подручје рада Антидопинг агенције, које треба посебно издвојити, јесте образовни и истраживачки рад. Тај рад АДАС треба да остварује у складу са чл. 6. Европске конвенције против допинговања у спорту и чл. 18. и 19. Кодекса.

У чл. 6. ст. 1. Европске конвенције против допинговања у спорту посебно је потенцирана улога држава чланица у области антидопинг образовања. Чланице (Србија је овим чланом то пренела на АДАС) се обавезују да израде и спроведу, где је то потребно, у сарадњи са односним спортским организацијама и са средствима јавног информисања, образовне програме и информативне кампање у којима ће се наглашавати опасности које допинговање има за здравље и штета коју наноси етичким вредностима спорта. Овакви програми и кампање намењени су како младима у школама и спортским клубовима и њиховим родитељи-

ма тако и одраслим спортистима, спортским функционерима и тренерима. За оне који се баве медицином, у таквим образовним програмима наглашава се поштовање медицинске етике. У званичном Објашњењу уз Конвенцију (Explanatory Report)[210] истакнуто је да је ефективни, превентивни рад и медицинска брига о спортистима нужни саставни део допинг контроле. Образовање је примарно подручје државне акције, и моа почети са младима у школама, где и када они имају своје прве контакте са спортом и игром, на часовима физичког образовања. Антидопинг образовање је део општег моралног и грађанског васпитања, као што је специфични елемент у спортском образовању етика и фер плеј. Наравно, од виталног значаја је и учешће спортских организација у образовању младих спортиста, њихових родитеља, спортских званичника, тренера и медицинских радника у погледу опасности допинга за спорт.

Према чл. 18. и 19. Кодекса, превентивно-едукативни рад АДАС треба да се темељи на следећим основама:

- Основни принципи програма за информисање и образовање биће спречавање погубног дејства допинга на спортски дух. Главни циљ биће одвраћање спортиста од употребе забрањених супстанци и забрањених метода.
- АДАС ће планирати, применити, процењивати и надгледати информисање и образовне програме везане за борбу против допинга.
- Програм треба спортистима и другим особама да пружи прецизне и најновије информације о најмање следећим питањима: Супстанце и методе на списку забрањених средстава; Повреде антидопинг правила; Последице допинга по здравље, укључујући казне, здравствене и социјалне последице; Процедуре допинг контроле; Права и одговорности спортиста и помоћног особља спортиста и одговорност; ТУЕ; Суплементи; Штета коју допинг наноси спортском духу.
- Програм треба да промовише спортски дух ради стварања једне средине која утиче на понашање спортиста или других особа.
- Образовни програми треба да су усмерени на млађе особе, примерени њиховом узрасту, школама и спортским клубовима, њиховим родитељима, одраслим спортистима, спортским званичницима, тренерима, медицинском особљу и медијима. (Медији би требало да сарађују и пружају своју подршку, преносећи ове информације.

[210] Усвојен 19. септембра 1989. године од Комитета минситара Савета Европе (видети, http://conventions. coe. int/Treaty/en/Reports/Html/135.htm

- Информативни и едукативни антидопинг програми не би требало да су ограничени на спортисте међународног или националног нивоу, већ би требало да обухватају све особе, укључујући младе који учествују у спорту, за који је надлежан било који потписник, влада или друге спортске организације које прихватају Кодекс. Ови програми такође треба да укључе помоћно особље спортисте.
- Истраживање у области борбе против допинга доприноси развоју и спровођењу ефикасних програма у склопу допинг контроле и пружању информација и образовања у вези са антидопингом. АДАС ће подстицати и промовисати такво истраживање и предузети све разумне мере, како би се обезбедило да резултати тих истраживања буду употребљени за промоцију циљева који су у складу са принципима Кодекса.
- Истраживање у области борбе против допинга може да укључи, на пример, социолошке, бихејвиоралне, правне и етичке студије поред медицинских, аналитичких и физиолошких истраживања. Проучавање о изналажењу и процењивању ефикасности научно базираних физиолошких и психолошких програма за обуку у складу су са принципима Кодекса, и везано је за поштовање људског интегритета, као и за проучавање употребе важних супстанци или метода који проистичу из научних истраживања усмерених на развој будућих активности.
- Координација истраживања у области антидопинга путем WADA пожељна је. У складу с правима о интелектуалној својини, примерке са резултатима истраживања у области антидопинга треба доставити WADA, и где је то примерено, поделити резултате са релевантним потписницима.
- Истраживање у области антидопинга треба да буде у складу са међународно признатом етичком праксом.
- Треба избегавати издавање забрањених супстанци или забрањених метода у истраживању.
- Потребно је предузети адекватне мере предострожности како би се избегла злоупотреба резултата истраживања у области антидопинга и њихова примена у допинг сврхе.

У 2006. години АДАС је углавном обављала послове везане за своје конституисање и усвајање потребних подзаконских и општих аката за рад и остваривање утврђених надлежности. Крајем 2006. године АДАС је започела интензивну антидопинг кампању која је обухватала медијску промоцију и допинг тестирања спортиста. У оквиру кампање је тестирано 57 спортиста. Сви тестирани спортисти, њихови лекари и тренери испуњавали су упитнике који су формулисани тако да би се стекао

увид у ниво знања и информисаност из области допинга. Анализа упитника показала је да наши спортисти, њихови лекари и тренери нису довољно информисани о овом проблему

Током 2007. године АДАС је оперативно почела да остварује своје надлежности, у свим сегментима:

– Едукација и издаваштво - Почетком 2007. АДАС се обраћала циљној групи (спортистима, њиховим тренерима и лекарима, спортским радницима) углавном преко медијске кампање. У штампаним медијима су публиковани бројни едукативни чланци и представници АДАС су имали већи број гостовања у радијским и телевизијским емисијама на тему антидопинга; Антидопинг кампања је завршена симпозијумом „Сто питања о допингу“ у април 2007. године; На симпозијуму је промовисана књига др Ненада Дикића: „Сто питања о допингу“ која је подељена свим учесницима симпозијума, спортским савезима, тестираним спортистима и њиховим тренерима. Такође, Антидопинг агенција је публиковала брошуру „Буди здрав, играј поштено“ у којој је дат кратак приказ допинг контроле, Листе забрањених допинг средстава и базичне информације за спортисте и њихове тренере из области антидопинга; У сарадњи са Удружењем за медицину спорта Србије АДАС је учествовао у изради и публиковању превода препорука радне групе за спортску кардиологију Европског удружења кардиолога „Европске препоруке о нежељеним кардиоваскуларним ефектима допинг супстанци код спортиста“; АДАС је учествовала у организацији Првог Конгреса о дијететским суплементима са међународним учешћем који је одржан 15.– 17. марта 2007. у Београду. Један од предавача по позиву био је директор акредитоване антидопинг лабораторије у Бечу, др Гинтер Гмајнер; Проблем исхране и суплементације спортиста био је и тема семинара „Исхрана спортиста и функционална медицина“ коју је АДАС организовала у јуну. Предавачи по позиву су били стручњаци из ове области: Јан Крејг, Пет Вилијам и Шели Вокер; представници АДАС су одржали више предавања на међународним и домаћим скуповима; Формиран је интернет сајт АДАС – www.adas. org.yu.

– Допинг контрола - У 2007. години Антидопинг агенција Републике Србије (АДАС) је у сарадњи са Министарством омладине и спорта и Олимпијским комитетом Србије започела пројекат допинг контроле сто олимпијских кандидата. У оквиру тог пројекта тестирано је 48 спортиста од којих је 24 испунило олимпијску норму. Укупно током 2007. године АДАС је обавила 290 допинг контрола, од тога 46 допинг контрола је урађено на утакмицама домаћег првенства и домаћим такмичењима, а 193 контроле је урађено на међународним такми-

чењима. Такође, урађена је 51 контрола изван такмичења. Сви узорци су анализирани у акредитованој лабораторији у Сеиберсдорфу, Аустрија. Један спортиста, из боба, је имао позитиван налаз и он је кажњен од Боб савеза Србије новчаном казном од 500.000 динара и забраном учешћа на домаћим и међународним такмичењима у периоду од 8 месеци. Такође је кажњен и његов лекар новчаном казном од 200.000 динара. Кажњена лица се нису жалила на изречене казне.

– Учешће у програму Светске антидопинг агенције - у мају 2007. године одржана главна радионица у Београду програма који је покренула WADA са циљем да се процене ставови, искуства и ниво информисаности доктора из пет земаља балканског региона (Румунија, Бугарска, Грчка, Турска, Србија).
– Регистрована тест група - АДАС је, према Правилнику о допинг контроли, формирала регистровану тест групу и обавестила спортске савезе и спортисте о њиховим обавезама из области антидопинга. Контактирани су сви спортски савези и с обзиром на чињеницу да су ове обавезе за њих представљале новину, одзив је био задовољавајући; Започето је коришћење међународне базе података Светске антидопинг агенције АДАМС у коју је до сада унето 250 спортиста. Са тим у вези, Милош Цвјетићанин, администратор базе података АДАС је учествовао на АДАМС тренинг курсу у Лозани.
– Изузеци за терапеутску употребу (ТУЕ) - У циљу информисања спортиста и спортских радника о овом специфичном делу антидопинг програма покренута је кампања са циљем подизања нивоа знања како би се избегле ситуације када се спортиста кажњава због повреде антидопинг правила, до које је дошло не услед лоше намере спортисте, него услед недостатка информисаности; остварена је сарадња са ИААФ, ИТФ и ФИБА у неколико случајева одобравања ТУЕ од стране међународних федерација; истраживања су показала да постоје велики проблеми у непознавању наших спортиста и лекара у вези одобравања ТУЕ.
– Именовање допинг контролора – на седници Управног одбора од 24. децембра 2007. године именовано још 23 контролора који су прошли обуку организовану у јулу 2007. године, чиме је укупна број именованих контролора 37.
– РАДО - Антидопинг агенција Републике Србије учествовала на састанку Регионалне антидопинг организације Источне Европе. У два наврата су одржани састанци РАДО (регионалне антидопинг организације) са циљем развоја стратегије и напретка антидопинг покрета у региону источне Европе. Први састанак је одржан у Минску (Белорусија) а други у Кијеву (Украјина).

– Сарадња са националним спортским асоцијацијама - Антидопинг агенција је припремила предлоге аката које би требало да донесу националне антидопинг асоцијације, и уз писано објашњење их доставила сваком спортском савезу у Србији, као и олимпијском комитету. У питању су предлози Правилника о мерама за превенцију и спречавање допинга, Програма антидопинг деловања и Одлуке о именовању лица одговорног за надзор над спровођењем мера за спречавање допинга.
– Поверени послови – на седници Управног одбора од 24. децембра 2004. године усвојена је нова Листа забрањених допинг средстава у 2008. години.

О остваривању надлежности Антидопинг агенције у вези допинг контроле видети коментаре уз чл. 7–9, чл. 13. и 15. ЗСД.

Поверени послови – став 2.

Антидопинг агенција обавља одређене послове из своје надлежности као *поверене послове*. Антидопинг агенција обавља следеће послове као поверене: уређује, одређује, организује и спроводи допинг контролу на спортским такмичењима, осим оне коју спроводи надлежни међународни спортски савез на међународним такмичењима која се организују у Републици; уређује, одређује, организује и спроводи допинг контролу изван спортских такмичења; именује стручна лица овлашћена за обављање допинг контроле (контролоре), установљава и издаје им легитимације и брине се о њиховом сталном стручном оспособљавању и усавршавању; одређује организације из члана 9. ЗСД у којима ће се обавити анализа допинг узорака спортиста; утврђује одговорност лица које је учинило повреду антидопинг правила, у случају да надлежна спортска асоцијација не изрекне мере и одлучује по жалби на меру коју је изрекла национална спортска асоцијација, осим ако у складу са законом није одређена, односно уговорена надлежност међународне спортске арбитраже за одлучивање по жалби; уређује поступак у којем изриче мере и одлучује по жалбама; закључује споразуме о тестирању у оквирима међународне сарадње; утврђује изглед знака упозорења који се ставља на производе који се стављају у промет а у себи садрже забрањене допинг супстанце; утврђује Листу забрањених средстава.

У оквиру поверених послова, Управни одбор Антидопинг агенције донео је на седници одржаној 21. децембра 2006. године следеће правилнике:
– Правилник о утврђивању одговорности лица које је учинило повреду антидопинг правила;

– Правилник о допинг контроли на спортским такмичењима и изван такмичења;
– Правилник о одобравању изузетака за терапеутску употребу;
– Правилник о листи забрањених допинг средстава;
– Правилник о листи забрањених допинг средстава за коње.

Наведени правилници су објављени у „Службеном гласнику Републике Србије“, бр. 32/2007. Нови Правилник о лити забрањених допинг средстава објављен је у „Сл. гласнику РС“, бр. 21/2008. Статут Антидопинг агенције је иначе објављен у „Сл. гласнику РС“, бр. 101/05.

Начин обављања поверених послова и надзор од стране министарства надлежног за спорт над обављањем поверених послова ближе је регулисан Законом о државној управи („Сл. гласник РС“, бр. 79/2005 - ЗДУ).

Имаоци јавних овлашћења сами одговарају за штету коју својим незаконитим или неправилним радом проузрокују физичким и правним лицима у вршењу поверених послова државне управе (члан 5. ст. 2. ЗДУ).

Према чл. 45. ЗДУ, унутрашњи надзор јесте надзор који органи државне управе врше над другим органима државне управе и имаоцима јавних овлашћења у вршењу поверених послова државне управе. Унутрашњи надзор састоји се од надзора над радом, од инспекцијског надзора преко управне инспекције и од других облика надзора уређених посебним законом.

Надзор над радом састоји се од надзора над законитошћу рада и надзора над сврсисходношћу рада ималаца јавних овлашћења у вршењу поверених послова државне управе. Надзором над законитошћу рада испитује се спровођење закона и других општих аката, а надзором над сврсисходношћу рада делотворност и економичност рада и сврховитост организације послова (члан 46. ст. 1. и 2. ЗДУ).

Министарство надлежно за спорт овлашћен је према чл. 47. ЗДУ да у вршењу надзора над радом Антидопинг агенције: 1) захтева извештаје и податке о раду; 2) утврди стање извршавања послова, упозори на уочене неправилности и одреди мере и рок за њихово отклањање; 3) издаје инструкције; 4) наложи предузимање послова које сматра потребним; 5) покрене поступак за утврђивање одговорности; 6) непосредно изврши неки посао ако оцени да се друкчије не може извршити закон или други општи акт; 7) предложи Влади да предузме мере на које је овлашћена. Извештај о раду садржи приказ извршавања закона, других општих аката и закључака Владе, предузете мере и њихово дејство и друге податке. У вршењу надзора над радом не сме бити угрожена независност у раду Антидопинг агенције, утврђена чл. 39. ст. 1. ЗСД.

Инструкцијом се усмерава организација послова и начин рада запослених у органу државне управе и имаоцу јавних овлашћења у вршењу поверених послова државне управе. Инструкцијом се не може одређивати начин поступања и решавања у обављању поверених послова (члан 48. ЗДУ).

При вршењу поверених послова АДАС има иста права и дужности као органи државне управе. Влада и министарство надлежно за спорт задржали су и после поверавања послова државне управе одговорност за њихово извршавање (чл. 51. ЗДУ).

Средства за вршење поверених послова државне управе обезбеђују се у буџету Републике Србије (чл. 52. ЗДУ).

Како је Законом о спречавању допинга у спорту поверено доношење одређених прописа, они по природи и називу морају да одговарају прописима које доносе органи државне управе. АДАС је дужан да те прописе објави у „Службеном гласнику Републике Србије“ (чл. 53. ЗДУ).

Законом о спречавању допинга у спорту прописано је да управни надзор над применом тог закона и прописа донетих на основу њега (од стране АДАС) врши министарство надлежно за послове спорта. При вршењу тог надзора, министарство надлежно за спорт има сва општа овлашћења у надзору над радом која су Законом о државној управи прописана (чл. 52. ст. 2. ЗДУ). Према члану 56. ЗДУ, министарство надлежно за спорт дужно је да непосредно изврши поверени посао ако би неизвршење посла могло да изазове штетне последице по живот или здравље људи, животну средину, привреду или имовину веће вредности. Ако АДАС и поред вишеструких упозорења не би почео да врши поверени посао или не почне да га врши правилно или благовремено, министарство надлежно за спорт би требало да преузме извршење посла, најдуже на 120 дана.

Антидопинг агенција је дужна да пре објављивања прописа које доноси, као поверени посао, прибави од министарства надлежног за спорт мишљење о уставности и законитости прописа, а министарство да њој достави образложени предлог како да пропис усагласи са Уставом, законом, другим прописом или општим актом Народне скупштине и Владе. Ако АДАС не поступи по предлогу министарства, оно је дужно да Влади предложи доношење решења о обустави од извршења прописа и на њему заснованих појединачних аката и покретање поступка за оцену уставности и законитости прописа. Решење Владе о обустави од извршења прописа ступа на снагу кад се објави у „Службеном гласнику Републике Србије“ (чл. 57. ЗДУ).

Сукоб надлежности између министарства надлежног за спорт и Антидопинг агенције у вези обављања поверених послова решава Влада (члан 58. ст. 1. ЗДУ).

Немогућност вођења судског спорта против одлука Антидопинг агенције – став 3.

Антидопинг агенција у оквиру обављања поверених послова утврђених законом доноси читав низ одлука којима непосредно задире у права лица која обављају спортске активности и делатности. Овим ставом је утврђено да су правноснажне одлуке Антидопинг агенције које се тичу допинг контроле коначне и да против њих није могуће водити судски спор. То значи да се оне не могу оспоравати путем тужбе или жалбе неком суду.

Како се одлуке доносе у оквирима обављања поверених послова државне управе, против одлука Антидопинг агенције није, пре свега, могуће водити управни спор. Закон о управним споровима (ЗУС) је објављен у „Службеном листу СРЈ“, бр. 46/96 од 4.10.1996. У управним споровима судови одлучују о законитости аката којима државни органи и предузећа или друге организације које врше јавна овлашћења решавају о правима или обавезама физичких лица, правних лица или других странака у појединачним управним стварима. Према чл. 2. ЗУС право покретања управног спора има физичко лице или правно лице ако сматра да му је управним актом повређено неко право или на закону засновани интерес. Организације и лица који немају својство правног лица, могу покренути управни спор ако могу бити носиоци права и обавеза о којима се решавало у управном поступку. Ако је управним актом повређен закон у корист физичког лица, правног лица или друге странке, управни спор може покренути и надлежни државни, односно јавни тужилац или други законом овлашћени орган. Управни спор може се покренути против управног акта који је донесен у другом степену, као против првостепеног управног акта против кога није дозвољена жалба у управном поступку (чл. 7. ЗУС). Међутим, према чл. 9. ЗУС, Управни спор се не може водити против аката: 1) донесених у стварима у којима је судска заштита обезбеђена ван управног спора; 2) донесених у стварима о којима се по изричитој одредби закона не може водити управни спор.

Како се против одлука Антидопинг агенције не може водити судски спор, тим пре се против њих не може подносити жалба министарству надлежном за спорт. Додуше у чл. 59. ст. 4. Закона о државној управи прописано је да о жалби на првостепено решење имаоца јавних овла-

шћења донесено у повереним пословима државне управе решава министар, односно директор органа у саставу у управним стварима из делокруга органа у саставу, односно директор посебне организације, ако законом није друкчије одређено. Међутим, из овог члана ЗДУ не може се изводити право на жалбу министарству надлежном за спорт из следећих разлога: жалба није предвиђена Законом о спречавању допинга у спорту; Антидопинг агенције у доношењу одлука не примењује управни поступка већ поступа на начин утврђен посебним правилницима које доноси на основу Закона о спречавању допинга у спорту, а тим правилницима је обезбеђено двостепено одлучивање; сама Антидопинг агенција одлучује као жалбени орган на првостепене одлуке националних спортских асоцијација.

Када је у питању могућност судске заштите треба имати у виду и *право на уставну жалбу Уставном суду Србије* према чл. 170. Устава Републике Србије. У чл. 170. Устава прописано је да се уставна жалба може изјавити против појединачних аката или радњи државних органа или организација којима су поверена овлашћења, а којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајемчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства за њихову заштиту. Сходно томе, против коначне одлуке Антидопинг одбора којом је одлучено о повреди антидопинг правила може се уложити уставна жалба уколико је одлуком повређено неко људско право или слобода зајемчене Уставом.

Поступак пред Уставним судом и правно дејство одлука Уставног суда регулисани су Законом о уставном суду („Сл. гласник РС“, бр. 109/07 - ЗУСС). Према чл. 29. ст. 1. тач. 9) ЗУСС странке у поступку по уставној жаби су подносилац уставне жалбе, као и државни орган, односно организација којој су поверена јавна овлашћења против чијег је појединачног акта или радње изјављена уставна жалба. Учесник у поступку има право да даје предлоге и дужност да пружа потребне податке и обавештења у току поступка и на расправи, да подноси доказе и да предузима друге радње од значаја за одлучивање Уставног суда. Учесник у поступку има право и да изнесе и образложи свој став и разлоге током поступка, као и да даје одговор на наводе и разлоге других учесника у поступку. Учесник у поступку може у току поступка одустати од поднете уставне жалбе (чл. 31. ЗУСС).

Поднесци упућени Уставном суду предају се преко поште или непосредно Уставном суду и морају бити потписани. Уставна жалба сматра се поднетим оног дана када је предата Уставном суду. Ако је жалба

упућена преко поште препоручено, дан предаје пошти сматра се као дан предаје Уставном суду (чл. 32. ЗУСС).

Уставни суд одлуком одлучује о уставној жалби (чл. 45. ЗУСС). Уставни суд решењем одбацује уставну жалбу уколико нису испуњене процесне претпоставке (чл. 46. ЗУСС).

Уставна жалба може се изјавити против појединачног акта или радње државног органа или организације којој је поверено јавно овлашћење, а којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајемчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства или је законом искључено право на њихову судску заштиту. Уставна жалба може се изјавити и ако нису исцрпљена правна средства, у случају када је подносиоцу жалбе повређено право на суђење у разумном року (чл. 82. ЗУСС). Уставну жалбу може изјавити свако лице које сматра да му је појединачним актом или радњом државног органа или организације којој је поверено јавно овлашћење повређено или ускраћено људско право и слобода зајемчена Уставом. Уставну жалбу у име лица из става 1. овога члана, на основу његовог писменог овлашћења, може изјавити друго физичко лице, односно државни или други орган надлежан за праћење и остваривање људских и мањинских права и слобода (чл. 83. ЗУСС).

Уставна жалба се може изјавити у року од 30 дана од дана достављања појединачног акта, односно од дана предузимања радње којом се повређује или ускраћује људско право[211] и слобода зајемчена Уставом. Лицу које из оправданих разлога пропусти рок за подношење уставне жалбе, Уставни суд ће дозволити повраћај у пређашње стање ако то лице у року од 15 дана од дана престанка разлога који је изазвао пропуштање, поднесе предлог за повраћај у пређашње стање и ако истовремено са овим предлогом поднесе и уставну жалбу. После истека три месеца од дана пропуштања не може се тражити повраћај у пређашње стање (чл. 84. ЗУСС).

Уставна жалба мора да садржи име и презиме, јединствени матични број грађана, пребивалиште или боравиште, односно назив и седиште подносиоца уставне жалбе, име и презиме његовог пуномоћника, број и датум акта против кога је жалба изјављена и назив органа који га је донео, назнаку људског права или слободе зајемчене Уставом за које се тврди да је повређено са ознаком одредбе Устава којом се то право, односно слобода јемчи, разлоге жалбе и наводе у чему се састоји повреда

[211] Устав штити и мањинска права.

или ускраћивање, захтев о коме Уставни суд треба да одлучи и потпис подносиоца уставне жалбе. Уз уставну жалбу се подноси и препис оспореног појединачног акта, докази да су исцрпљена правна средства, као и други докази од значаја за одлучивање (чл. 85. ЗУСС).

Уставна жалба, по правилу, не спречава примену појединачног акта или радње против кога је изјављена. На предлог подносиоца уставне жалбе, Уставни суд може одложити извршење оспореног појединачног акта или радње, ако би извршење проузроковало ненадокнадиву штету подносиоцу, а одлагање није супротно јавном интересу, нити би се одлагањем нанела већа штета трећем лицу (чл. 86. ЗУСС).

Ако је појединачним актом или радњом повређено или ускраћено Уставом зајемчено људско право и слобода више лица, а само неки од њих су поднели уставну жалбу, одлука Уставног суда односи се и на лица која нису поднела уставну жалбу, ако се налазе у истој правној ситуацији (чл. 87. ЗУСС).

Уставни суд ће обуставити поступак: 1) ако је уставна жалба повучена; 2) ако орган који је донео оспорени појединачни акт поништи, укине или измени тај акт у складу са захтевом из уставне жалбе или ако је престала радња која је проузроковала повреду или ускраћивање зајемченог Уставом права и слобода, уз сагласност подносиоца уставне жалбе; 3) ако престану друге процесне претпоставке за вођење поступка (чл. 88. ЗУСС).

Одлуком се уставна жалба усваја или одбија као неоснована. Кад Уставни суд утврди да је оспореним појединачним актом, односно радњом, повређено или ускраћено људско право и слобода зајемчена Уставом, поништиће појединачни акт, односно забранiће даље вршење или наредити вршење одређене радње и одредити да се уклоне штетне последице у одређеном року. Одлука Уставног суда којом се усваја уставна жалба је правни основ за подношење захтева за накнаду штете или отклањања других штетних последица пред надлежним органом, у складу са законом. Одлука Уставног суда којом је уважена уставна жалба има правно дејство од дана достављања учесницима у поступку (чл. 89. ЗУСС). На основу одлуке Уставног суда којом се усваја уставна жалба, подносилац уставне жалбе може да поднесе захтев за накнаду штете Комисији за накнаду штете, ради постизања споразума о висини накнаде. Ако захтев за накнаду штете не буде усвојен или по њему Комисија за накнаду штете не донесе одлуку у року од 30 дана од дана подношења захтева, подносилац уставне жалбе може код надлежног суда поднети тужбу за накнаду штете. Ако је постигнут споразум само у погледу дела

захтева, тужба се може поднети у погледу остатка захтева. Актом министра надлежног за правосуђе одређује се састав Комисије за накнаду штете и ближе уређује њен рад (чл. 90. ЗУСС).

Члан 31.

Антидопинг агенција утврђује, најмање једанпут годишње, Листу забрањених допинг средстава (референтну листу забрањених фармаколошких класа допинг супстанци и допинг метода), у складу са Европском конвенцијом о спречавању допинга у спорту и међународним стандардима за листу забрањених средстава одобреним од стране Светске антидопинг агенције.

Листа забрањених допинг средстава објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије".

Антидопинг агенција послове из става 1. овог члана обавља као поверене послове.

Листа забрањених допинг средстава – став 1.

Све до усвајања Светског антидопинг кодекса за утврђивање Листе био је надлежан Међународни олимпијски комитет (МОК), односно његова Медицинска комисија. Од 1. јануара 2004. године искључиво право да утврђује и објављује Листу има Светска антидопинг агенција.

Листа забрањених средстава представља 2. ниво Светског антидопинг програма – међународни стандарди. Поштовање међународних стандарда налаже поштовање Кодекса. Светска антидопинг агенција је први пут објавила септембра 2003. године „Међународни стандард за Листу забрањених средстава (The 2004 Prohibited List – International Standard)", која је ступила на снагу 1. јануара 2004. године. Листа је од тада мењана сваке године, а од 1. јануара 2008. години на снази је нова Листа.

Основна сврха Листе забрањених средстава је да утврди, у складу са правилима Светског антидопинг кодекса, супстанце и методе чија је употреба забрањена у спорту. На Листу забрањених средстава директно упућују следећи чланови Кодекса: 2.1.2, 2.1.3, 4.1, 4.2, 4.3. и 4.5. Одредбама ових чланова регулисана су питања: објављивање и ревизије листе забрањених средстава; идентификовање забрањених супстанци и метода; критеријуми за укључивање супстанци и метода на Листу; програм надзора.

Идентификација забрањених супстанци и забрањених метода регулисана је чл. 4.2. Кодекса. Листа забрањених средстава идентификује оне забрањене супстанце и забрањене методе који су као допинг **забрањени у**

сваком тренутку (и за време такмичења и изван такмичења) због њиховог потенцијала да побољшају учинак на будућим такмичењима или њиховог потенцијала да замаскирају употребу забрањених средстава, и оне супстанце и методе који су **забрањени само током такмичења**. По препоруци међународне спортске федерације, Листа може бити проширена од стране Светске антидопинг агенције за тај појединии спорт. Није, међутим, дозвољено да се за поједине спортове тражи изузеће са списка забрањених средстава. Забрањене супстанце и забрањене методе могу бити укључене на Листу у оквиру опште категорије (нпр. анаболички агенси) или посебним навођењем супстанци или метода.

Постоји само један списак забрањених средстава, односно само један документ под називом Листа забрањених средстава. Претпоставка од које полази Листа је да постоје одређени основни допинг агенси које свако ко одлучи да се назове спортистом не треба да користи. Супстанце које су забрањене у сваком тренутку укључиваће и агенсе који маскирају и оне супстанце које, када се употребљавају током тренинга, могу довести до дугорочног побољшања учинка, попут анаболика. Све супстанце и методи на списку забрањених средстава забрањени су током такмичења. Супстанце и методи који су дозвољени изван такмичења нису повреда антидопинг правила (коришћење или покушај коришћења забрањеног допинг средстава), осим у случају да су њихови метаболити пронађени у неповољном аналитичком налазу, узетом на такмичењу (присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у телесном узорку спортисте).

Критеријуми за укључивање супстанци и метода на Листу забрањених средстава дефинисани су чл. 4.3. Кодекса. Одређена супстанца или метода се укључује на Списак забрањених средстава уколико Светска антидопинг агенција установи да та супстанца или метод испуњава два од следећа три критеријума: 1) постоје медицински или други научни докази, фармаколошки утицаји или искуства која показују да супстанца или метод има потенцијал да поспеши или оснажује учинак у спорту; 2) постоје медицински или други научни докази, фармаколошки утицаји или искуства да употреба супстанце или метода представља стварну или потенцијалну опасност за здравље спортисте; 3) Светске антидопинг организације је дошла до уверења да употреба супстанце или метода руши спортски дух. Могуће је да постоје супстанце које када се употребљавају саме нису забрањене, али ће бити забрањене уколико се користе у комбинацији са неким другим супстанцама. Супстанца која је додата на Листу забрањених супстанци због тога што у комбинацији са другом супстанцом може да повећа или оснажи учинак у спорту, имаће то у напомени и третираће се као забрањена само у тој комбинацији.

Ниједан од наведена три критеријума сам по себи није довољан да би супстанца била укључена у списак забрањених средстава. Како је у коментару уз чл. 4.3. Кодекса истакнуто, узимање потенцијала да се оснажи учинак као једног критеријума укључивало би, на пример, физички или ментални тренинг, црвено месо, угљене хидрате или висинске тренинге. Опасност по здравље би, пак, укључивала пушење. Није прихватљив ни захтев да сва три критеријума буду испуњена. На пример, употреба технологије генетског трансфера у сврхе повећања спортског учинка мора бити забрањена као нешто што је супротно спортском духу чак и ако не производи штетне последице по спортисту. Поред наведена три критеријума, нека супстанца или метод може такође бити уврштена на Листу забрањених средстава ако Светска антидопинг организација одреди да постоје довољни докази или искуства да супстанца или метод има потенцијал да маскира употребу друге забрањене супстанце или забрањеног метода (чл. 4.3.2. Кодекса).

Одлука Светске антидопинг агенције о томе које ће забрањене супстанце и забрањене методе бити укључене у Листу забрањених средстава јесте коначна и не може бити доведена у питање од стране спортисте или неког другог лица на основу примедбе да супстанца или метод није агенс за маскирање или да не поседује потенцијал да побољша учинак, да не представља опасност по здравље или да не руши спортски дух (чл. 4.3.3. Кодекса). Допинг је извршен чим се супстанца са Листе забрањених средстава нађе у телесном узорку спортисте. Питање да ли супстанца задовољава критеријуме из члана 4.3 (Критеријуми за укључивање супстанци и метода на Листу забрањених супстанци) у појединачном случају не може се користити као одбрана од прекршаја антидопинг правила. На пример, не може се тврдити да откривена забрањена супстанца не би побољшала учинак у том одређеном спорту. Допинг је извршен када се супстанца са списка забрањених средстава нађе у телесном узорку спортисте. Слично томе не може се тврдити да супстанце наведена у класи анаболичких агенаса не припада тој класи.

Светска антидопинг агенција је, на основу чл. 4.5. Кодекса, овлашћена да у оквиру Међународних стандарда за Листу забрањених средстава установи, у договору са другим потписницима Кодекса и владама, програм надзора у вези са супстанцама које нису на списку забрањених средстава, али које WADA жели да надгледа како би открила шему злоупотреба у спорту. WADA објављује, пре било каквог тестирања, које супстанце ће бити надгледане. Акредитоване лабораторије су обавезне да извештавају Светску антидопинг агенцију о случајевима пријављене употребе или откривеног присуства ових супстанци. Извештај се подноси периодично, у целини, с тим да обухвата поједине спортове и подат-

ке да ли су узорци прикупљени током такмичења или изван такмичења. Извештај не може да садржи податке о тестираним спортистима (строга анонимност спортиста). WADA доставља међународним спортским федерацијама и националним антидопинг организацијама најмање једном годишње збирне статистичке податке о сваком спорту у вези с додатним супстанцама.

Трећим делом Међународних стандарда за Листу забрањених средстава у 2008. години, Светска антидопинг агенција је на Мониторинг листу ставила следеће супстанце:

- **Стимуланси**: а) *само на такмичењима* – bupropion, caffeine, phenylephrine, phenylprpanolamine, pripradrol, pseudoephedrine, synephrine.
- **Стимуланси**: б) изван такмичења – adrafinil, adrenaline, amfepramone, amiphenazole, amphetamine, amphetaminil, benzphetamine, benzylpiperazine, bromantan, clobenzorex, cocaine, cyclazodone, dimethylamphetamine, etilamphetamine, etilefrine, fenbutrazate, fancamfamin, fancamine, fenetylline, fenfluramine, fenproporex, furfenorex, mefenorex, mephentermine, mesocarb, methamphetamine (D-), methylenedioxyamphetamine, methylenedioxymethamphetamine, methylphenidate, modafinil, norfenfluramine, parahydroxyamphetamine, pemoline, pentetrazol, phendimetrazine, phenmetrazine, phentermine, 4-phenylpiracetam (carphedon), prolintane, strychnine.
- **Наркотици**: *Само на такмичењима* – morphine/codeine ratio

Према чл. 10.3. Кодекса, Листа забрањених средстава може идентификовати „специфичне (наведене) супстанце“ које су посебно подложне ненамерним прекршајима антидопинг правила услед њихове опште присутности у медицинским производима или за које је мање вероватно да ће бити успешно коришћене као агенси допинга. Када спортиста докаже да употреба таквих супстанци није била намерна, са циљем да побољша спортски учинак, казна забране наступа на такмичењима може бити умањена. Од 1. јануара 2009. године ово правило из Кодекса се мења, укључујући и уношење нове дефиниције „специфичних супстанци“. Према новом члану 4.2.2. Кодекса, све забрањене супстанце, осим оних које су наведене у класи анаболичких агенаса и хормона, и они стимуланси, који су тако идентификовани на Листи забрањених супстанци представљају ''специфичне супстанце'' у сврхе примене члана 10 (Санкционисање појединаца). Забрањени методи не представљају „специфичне супстанце“.[212]

[212] У специфичне супстанце улази, на пример, ефедрин због кога је кажњена наша атлетичарка Оливера Јевтић на Њујоршком маратону. Она је због прехладе купила

Листа за 2008. годину

Нова Листа Светске антидопинг агенције ступила је на снагу 1. јануара 2008. године. На основу те Листе, Управни одбор Антидопинг агенције Републике Србији усвојио је, на основу члана 31. став 1. и члана 34. став 1. тачка 9) Закона о спречавању допинга у спорту и члана 15. тачка 12. Статута Антидопинг агенције, на седници одржаној 24. децембра 2007. години нову Листу забрањених допинг средстава у 2008. години („Сл. гласник РС“ бр. 21/2008). Листа има следећу структуру:

СУПСТАНЦЕ И МЕТОДЕ КОЈЕ СУ УВЕК ЗАБРАЊЕНЕ (НА ТАКМИЧЕЊУ И ИЗВАН ТАКМИЧЕЊА

ЗАБРАЊЕНЕ СУПСТАНЦЕ

С1. Анаболички агенси

С2. Хормони и сродне супстанце[213]

С3. Бета -2-агонисти

С4. Антагонисти и модулатори хормона

С5. Диуретици и други маскирајући агенси

ЗАБРАЊЕНИ МЕТОДИ

М1. Побољшање транспорта кисеоника

М2. Хемијске и физичке манипулације

М3. Генски допинг

СУПСТАНЦЕ И МЕТОДЕ ЗАБРАЊЕНЕ НА ТАКМИЧЕЊУ

Као додатак категорија од С1 до С5 и М1 до М3, следеће категорије су забрањене на такмичењу:

ЗАБРАЊЕНЕ СУПСТАНЦЕ

С6. Стимуланси

С7. Наркотици

С8. Канабиноиди

С9. Глукокортикостериоиди

СУПСТАНЦЕ ЗАБРАЊЕНЕ У ОДРЕЂЕНИМ СПОРТОВИМА

П1.Алкохол

два препарата на којим није било декларисано да садрже ефедрин и из незнања је остла без медаље и новчане награде.

[213] Најпознатије супстанце из ове категорије су хормон раста и ЕПО (еритропоетин). Хормон раста најчешће користе пливачи и бициклисти и спада у најскупља допинг средства јер тронедељни третман кошта више од 10.000 евра, али се зато тешко открива. У скупа средства спада и ЕПО (најпознатији случајеви везани су за италијанског бициклусту Марка Пантанија када је избачен са Трке кроз Италију 1999. године и када је код њега 2001. године пронађен инсулин, након чега је провером свих 20 екипа учесника трке кроз Италију откривено псоедовање еритропоетина и хормона раста).

П2. Бета блокатори
СПЕЦИФИЧНЕ СУПСТАНЦЕ

Листа забрањених средстава у 2008. години идентификује, у складу са чланом 20. став 1. ЗСД, *супстанце које су посебно подложне намерном кршењу антидопинг правила* због њихове опште доступности у медицинских производима, односно због мале могућности (мале вероватноће) да буду успешно злоупотребљене као допинг средство. - Допинг прекршај везан за ову групу супстанци може као резултат имати мању казну, као што је наведено у Светском антидопинг кодексу и Закону о спречавању допинга у спорту, ако „спортиста може да докаже да коришћење одређене специфичне супстанце није било са намером да побољша спортски резултат…(чл. 10.3 Светског антидопинг кодекса)", односно ако „…спортиста докаже да није поступао са грубом непажњом, односно да није учинио значајан пропуст или немар (члан 21. став 2. тачка 1) Закона о спречавању допинга у спорту)".

Листа забрањених допинг средстава у 2008. години одштампана је у додатку овог Коментара.

У зависности од специфичности тренинга и спортске дисциплине, у спорту најчешће се користе стимулативна средства, анаболична средства, диуретици и пептидни хормони.[214]

Најчешћа метода узимања забрањених супстанци је оралним путем као и путем инерција (интрамускуларно, субпутано или поткожно, - интравенски).

Најчешћи протоколи:[215]

- „Cycling" – периодично узимање забрањених супстанци са - интервалима одмора – прекид узимања.
- „Stacking" – истовремено узимање више забрањених супстанци у одређеном временском периоду уз прогресивно смањивање уноса по форми пирамиде (4 препарата, 3, 2 и 1 препарат).

Стимулативне супстанце су материје које повећавају активност организма испољавајући своје ефекте на централном нервном систему (ЦНС) и на периферном нервном систему. Ефекти ових материја су -

---

[214] Када се у медицини раде испитивања дејства неке супстанце, референтни мушкарац је мушкарац стар 25. година, 70 кг телесне масе који ради лак физички посао 8 сати дневно, и у току дневних активности препешачи 5–10 км на просечној температури од 18 степени, а референтна жена је жена стара 25 година, телесне масе 55 кг, ради лак физички посао или је домаћица код куће, и у току дневних активности препешачи 5–10 км на просечној температури од 18 степени.

[215] Видети Ненад Ђурђевић - Владимир Јорга, Допинг у спорту, Београд, 2003, стр. 13–30.

веома различити у зависности од њиховог утицаја на ЦНС као и на глатке и попречне (скелетне) мишиће. Главни представник стимулативних средстава је група препарата анфетамина, а најчешће коришћене супстанце из ове категорије су ефедрин (ephedrine) и метилефедрин (methylephedrine). Дејство стимуланса на централни нервни систем је одговорно за бољу такмичарску способност и узрокује повећање агресивности и снаге, али, с друге стране, већа адренергичка активност утиче на повећање крвног притиска и срчану иритабилност, што може довести до срчане аритмије, коронарног спазма и срчане исхемије.[216]

Анаболичка средства су супстанце које обухватају неколико група синтетских хормона које су сличне или одговарају мушком полном - хормону тестостерону. Главно дејство анаболичких стеорида и разлог зашто их спортисти користе је појачана синтеза протеина и последично повећање мишићне масе и снаге. Према физиолошким ефектима на - људско тело ову групу супстанци делимо на примарно андрогене и на - примарно анаболичне супстанце. Прекурсор (претходник) свих хормона стероидне структуре је холестерол. Анаболички стероиди имају и т-акозване антикатаболичке ефекте, односно умањују утицај хормона кортизола тако што потискују кортизол и везујући се за кортизолске рецепторе омогућавају спортисти да дуже тренира високим интензитетом. Неки научници у својим радовима указују да анаболички стероиди утичу на повећање агресивности и мотивацију спортиста у процесу тренинга и такмичења. Количине које спортисти узимају се крећу од 10 до 40 пута више од терапеутских доза – количина које се користе у лечењу болесних људи. Њихова дуготрајна употреба изазива оштећења јетре, - хипертензију, срчане болести, мождани удар, психотичне реакције. М-ногa испитивања су показала да анаболичка средства утичу на чврстину и снагу лигамента па услед диспропорције односа лигамента и мишића честе су парцијалне и потпуне руптуре мишића.

У групи *пептидних хормона* се налазе хормони који су веома важни за нормално функционисање људског тела и очувања здравља. Хормон раста је данас једно од најпопуларнијем допинг средству са својим најважнијим анаболичним ефектима. Употреба хормона раста се сматра веома опасном због нежељених ефеката у виду алергијских реакција, дијаботегених ефеката, акромегалија и гигантизма, опасности по срчана обољења, проблема са лигаментима или зглобовима, повећања масног - ткива и мишићне слабости. Други по значају је еритропоетин (Erythr-opoietin – EPO), хормон који убрзава стварање црвених крвних зрнаца –

[216] De Rose E. H – Da Nobrega A. C.L., Допинг контрола, у:, Приручник за клупске лекаре, уреднци и др., Београд, 2004, стр.181.

синтезу еритроцита и отпуштање ретикулоцита – специфичних крвних ћелија из коштане сржи. Интравенска употреба еритропоетина даје прве ефекте у току неколико дана и трају три до четири недеље. Детекција еритропоетина је веома тешка.

У групу *диуретика* спадају препарати који изазивају диурезу – повећано лучење урина из организма. Повећано лучење урина последично изазива смањење количине течности у организму – односно дехидрацију. Злоупотреба диуретика у спорту се врши углавном из два разлога: а) брза редукција телесне масе у спортовима где постоје тежинске категорије; б) брза секреција урина како би се смањиле концентрације забрањених супстанци у урину и на тај начин извршило маскирање злоупотребљених супстанци.

У групи *забрањених метода* најважнији је крвни допинг. Под крвним допингом се подразумева инфузија крви код здравог спортисте са нормалним бројем црвених крвних зрнаца – да би се изазвала еритроцитемија – увећан број еритроцита. Уносом ове крви повећава се капацитет крви за већи пренос кисеоника због увећаног броја еритроцита. Уколико се користи сопствена крв спортисте (која се узима у периоду највећих спортских способности те се спортисти враћа за посебна такмичења где се жели постићи највећи резултат) говоримо о аутологној трансфузији. Уколико се користи крв другог спортисте (одговарајуће крвне групе и резус фактора) онда се говори о хомологној трансфузији. Сама трансфузија крви носи одређене ризике у зависности од технологије и начина обраде крви.

Објављивање и ревизија Листе забрањених средстава - став 2.

Листа забрањених средстава се ревидира и објављује без одлагања, колико год често је то потребно. Међутим, због проверљивости, Светска антидопинг агенција (WADA) обавезно сваке године објављује Листу забрањених средстава као међународни стандард. Пре објављивања Листе, WADA предложени садржај Листе забрањених средстава и све ревизији нуди у писменој форми, у кратком року, свим потписницима и владама за коментар и консултације. Годишња Листа и њене ревизије дистрибуира се без одлагања свим потписницима Кодекса и владама и - објављује се на веб сајту Светске антидопинг агенције[217]. Сваки потписник Кодекса је обавезан да предузме одговарајуће кораке ради дистрибуције Листе забрањених средстава својим члановима и чланицама.

[217] www.wada-ama. org

Правила сваке антидопинг организације морају да садрже одредбу да, уколико није другачије предвиђено у Листи забрањених средстава или ревизији, Листа или ревизија ступа на снагу према правилима антидопинг организације три месеца после објављивања списка од стране Светске антидопинг агенције без обавезе било каквог другог корака антидопинг организације (чл. 4. 1. Кодекса).

Када се говори о Листи забрањених средстава треба водити рачуна и о одредбама Европске конвенције против допинговања у спорту. Приликом усвајања Конвенције усвојена је, као додатак, и прва Листа - фармаколошких врста средстава и метода за допинговања.[218] Чланом - 11.1.б Конвенције овлашћена је Група за праћење примене Конвенције - да може „одобрити листу и све евентуалне ревизије листе фармаколошких врста средстава и метода за допинговање које су забраниле одговарајуће међународне спортске организације...", и одредити датум када одлуке ступају на снагу. У пракси је Група за праћење једанпут годишње одобравала нову Листу, на основу Листе коју је утврђивао Међународни олимпијски комитет. Након усвајања Светског антидопинг кодекса под „одговарајућом међународном спортском организацијом" из чл. 2. Европске конвенције против допинговања у спорту сматра се Светска антидопинг агенција. У том смислу Група за праћење (Мониторинг група) Конвенције од 2003. години своју Листу утврђује на основу листе Светске антидопинг агенције.

Према ставу 2. овог члана, Листа забрањених допинг средстава објављује се у „Сл. гласнику РС". Правилник о Листи забрањених допинг средстава који је Управни одбор Антидопинг агенције усвојио 21. децембра 2006. године објављен је у „Сл. гласнику РС", бр. 32/2007 од 3. априла 2007. године. Правилник о Листи забрањених допинг средстава - који је Управни одбор усвојио 24. децембра 2007. године и у којем је утврђена Листа забрањених допинг средстава у 2008. години објављена је у „Сл. гласнику РС" бр. 21/2008. Актуелна Листа се може увек видети на сајту АДАС: www.adas. org.yu

Према Правилнику о Листи забрањених допинг средстава, Листа забрањених допинг средстава утврђује се пре краја текуће године и важи за наредну годину, ако у Листи забрањених допинг средстава није другачије одређено. Измене и допуне Листе забрањених средстава врши се уколико Светска антидопинг агенција изврши у току године измене или допуне у својој Листи забрањених допинг супстанци (средстава - чл. 2. ст. 3. и 4). Листа забрањених допинг средстава години одштам-

[218] Ова Листа је садржана у Закону о ратификацији Европске конвенције против допинговања у спорту (Сл. лист СФРЈ, Међународни уговори, бр. 4/91).

пана је уз Правилник о листи забрањених допинг средстава и чини његов саставни део. Уколико Управни одбор Антидопинг агенције Републике Србије не утврди Листу забрањених допинг средстава за наредну годину у складу са чланом 2. став 3. овог правилника, важност Листе забрањених допинг средстава из текуће године продужава се и на наредну годину (чл. 3. Правилника).

Утврђивање Листе забрањених допинг средстава као поверени посао – став 3.

Овим ставом је утврђено да Антидопинг агенција Републике Србије доноси Листу забрањених допинг средстава као поверени посао. О обављању поверених послова видети коментар уз чл. 30. став 2.

Члан 32.

Органи Антидопинг агенције јесу: управни одбор, директор и антидопинг одбор.

Чланови управног и антидопинг одбора, као и директор, именују се на период од четири године.

Органи Антидопинг агенције – став 1.

Према ставу 1. овог члана, органи АДАС су: управни одбор, директор и антидопинг одбор. Чланом 12. став 2. Статута Агенције, утврђено је да управни одбор и директор чине управу Антидопинг агенције.

Органи Агенције именују се и разрешавају под условима и на начин утврђен Законом о спречавању допинга у спорту и статутом АДАС (члан 12. став 3. Статута). При именовању чланова органа Антидопинг агенције води се рачуна о одговарајућој заступљености жена и струка које су од значаја за остваривање надлежности органа Антидопинг агенције.

Дужина мандата чланова органа – став 2.

Мандат чланова органа АДАС траје четири године. Према члану 13. Статута Агенције, чланови Управног одбора именују се на период од четири године, а њихов мандат почиње да тече од момента конституисања Управног одбора. Исто лице може бити поново именовано у Управни одбор.

Законом нису уређени разлози и поступак за престанак мандата чланова органа Агенције пре истека времена на који су бирани. Разлози и поступак разрешења члана Управног одбора уређени су чланом 14. Статута АДАС. Члану Управног одбора престаје дужност пре истека времена на које је именован подношењем оставке или разрешењем. Члан Управног одбора разрешава се ако више не испуњава услове за именовање, ако је утврђен његов несавестан рад и кршење обавеза које има према Закону о спречавању допинга у спорту и овом статуту или ако буде осуђен за кривично дело на казну затвора од најмање шест месеци или за кажњиво дело које га чини недостојним дужности члана Управног одбора. Уколико је члан Управног одбора превремено разрешен, мандат новоизабраног члана Управног одбора траје колико и мандат чланова Управног одбора који нису разрешени. О томе да ли постоје разлози за разрешење члана Управног одбора одлучује орган, односно организација која га је именовала. Поступак у коме се утврђује постојање разлога за разрешење одређеног члана Управног одбора води орган, односно организација која га је именовала, на сопствену иницијативу или на предлог Управног одбора. Орган, односно организација која је именовала члана Управног одбора доноси одлуку о разрешењу пошто пружи прилику члану Управног одбора да се изјасни о постојању разлога за разрешење и прибави мишљење Управног одбора. Када је у питању оставка као разлог разрешења, она се подноси органу, односно организацији која је извршила именовање и производи дејство кад је тај орган, односно организација прими. По пријему оставке, орган, односно организација којој је поднета оставка доноси одлуку којом утврђује престанак дужности члана Управног одбора. Према члану 2. Пословника Управног одбора, права и обавезе председника и чланова Управног одбора почињу од конституисања Управног одбора, а престају разрешењем, односно конституисањем новог Управног одбора.

Члан 33.

Управни одбор Антидопинг агенције има 15 чланова, и то:

1) пет лица која именује министар надлежан за послове спорта;

2) два лица које именује министар надлежан за послове здравља;

3) три лица која именује Олимпијски комитет Србије и Црне Горе;

4) два лица која именује Спортски савез Србије;

5) једно лице које именује Врховни суд Србије;

6) два лица која именује Спортска асоцијација Србије.

Чланови управног одбора бирају председника из свог састава, у складу са статутом.

Чланови управног одбора именују се искључиво из реда врхунских спортиста и истакнутих стручњака из професија које су од значаја за спречавање допинга у спорту (експерти спортске медицине, експерти за токсикологију и фармакологију, правни експерти за проблем допинга, експерти за клиничку биохемију, експерти за биомеханику, врхунски спортски стручњаци) .

Управни одбор може да одлучује ако је седници присутна већина од укупног броја чланова.

Управни одбор одлучује већином гласова од укупног броја чланова о питањима из члана 34. став 1. тач. 1) до 13) овог закона.

Број чланова Управног одбора и овлашћење за именовање – став 1.

Првим ставом овог члана одређено је да Управни одбор има 15 чланова и утврђено је ко има право и обавезу да именује чланове Управног одбора. Из утврђене структуре произилази паритет између представника државе (министарства) и представника спортских асоцијација (по 7 чланова) а да „неутралност" и непаран број чланова Управног одбора обезбеђује представник Врховног суда Србије. Прелазним одредбама чл. 53. став 1. ЗСД утврђена је обавеза органа и организација из става 1. овог члана да именују чланове управног одбора у року од 15 дана од дана ступања на снагу овог закона. Та обавеза је испоштована

За чланове првог сазива Управног одбора именовани су: пет лица која именује министар надлежан за послове спорта - др Горан Илић, Милена Рељин Татић, проф. др Ненад Ђурђевић, др Љиљана Вујотић, Зоран Јовановић; два лица које именује министар надлежан за послове здравља - проф. др Драган Л. Радовановић, др Небојша Митровић; три лица која именује Олимпијски комитет Србије и Црне Горе -проф. др Слободан Живанић, доц. др Зоран Шегрт, проф. др Сергеј Остојић; два лица која именује Спортски савез Србије - др Радоје Брдарић, Вера Николић Ћасић; једно лице које именује Врховни суд Србије - Новица Чековић, судија Врховног суда; два лица која именује Спортска асоцијација Србије - асс. др Сања Мазић, др Зоран Стефановић. Конститутивна седница Управног одбора одржана је 12. 12. 2005. године, од када и тече мандат чланова Управног одбора.

Избор председника Управног одбора – став 2

Председника Управног одбора бирају чланови Управног одбора на начин који је утврђен статутом Агенције. Према члану 16. став 2. Стату-

та Агенције, председник Управног одбора бира се из реда чланова Управног одбора на предлог чланова Управног одбора. Сваки члан Управног одбора има право да предложи председника Управног одбора. За избор је потребна већина гласова од укупног броја чланова Управног одбора (члан 19. став 3. Статута АДАС).

Надлежности председника Управног одбора утврђене су чланом 16. став 1. Статута АДАС. Председник: представља Управни одбор у оквиру својих надлежности; сазива седнице Управног одбора и председава тим седницама; предлаже опште акте које доноси Управни одбор; предлаже именовање и разрешење директора Антидопинг агенције, након консултација са члановима Управног одбора; предлаже именовање и разрешење председника и чланова Антидопинг одбора, након консултација са члановима Управног одбора и директором; предлаже потпредседнике Управног одбора; предлаже дневни ред за седнице Управног одбора; покреће расправу о одређеним питањима из делокруга Управног одбора; потписује акта која доноси Управни одбор; стара се о примени овог статута и других општих аката Антидопинг агенције; прати спровођење одлука Управног одбора и подноси извештај Управном одбору; надзире законитост рада директора Антидопинг агенције; доставља министру надлежном за спорт, на сагласност, одлуке утврђене Законом о спречавању допинга у спорту; прати мере које државни органи и организације у области спорта предузимају у борби против допинга у спорту; обавља и друге послове одређене овим статутом и другим општим актима Антидопинг агенције.

Председник Управног одбора за свој рад одговара Управном одбору. У извршавању послова из своје надлежности председник остварује сарадњу са органима и организацијама које имају своје представнике у Управном одбору.

За првог председник Управног одбора изабран је, на седници одржаној 12. 12. 2005. године, проф. др Ненад Ђурђевић.

Према члану 15. тачка 28) Статута Агенције, Управни одбор има и два потпредседника. Потпредседници Управног одбора бирају се на предлог председника Управног одбора, тако да се, по правилу, један потпредседник бира из реда медицинских експерата (потпредседник за медицинске аспекте спречавања допинга), а други потпредседник из реда чланова Управног одбора који представљају врхунски спорт (потпредседник за сарадњу са организацијама у области спорта). Председник Управног одбора у извршавању надлежности остварује сарадњу са потпредседницима Управног одбора. Председник Управног одбора одређује и поверава, у оквирима својих надлежности, конкретна задужења потпредседницима Управног одбора. Председника Управног одбора у

његовом одсуству замењује потпредседник Управног одбора кога одреди председник.

Први потпредседници Управног одбора, изабрани на седници Управног одбора 12. 12. 2005. године, су: Милена Рељин Татић, потпредседник из реда чланова Управног одбора који представљају врхунски спорт (потпредседник за сарадњу са организацијама у области спорта); Проф. др Драган Л. Радовановић, потпредседник из реда медицинских експерата (потпредседник за медицинске аспекте спречавања допинга).

Услови за избор за члана Управног одбора – став 3.

Овим ставом утврђени су услови за именовање неког лица за члана Управног одбора. Чланови управног одбора именују се искључиво из реда врхунских спортиста и истакнутих стручњака из професија које су од значаја за спречавање допинга у спорту (експерти спортске медицине, експерти за токсикологију и фармакологију, правни експерти за проблем допинга, експерти за клиничку биохемију, експерти за биомеханику, врхунски спортски стручњаци). Оцену испуњености услова врши орган, односно организација која је овлашћена за именовање.

Кворум за рад и одлучивање – став 4. и 5.

Према ставу 4. овог члана, Управни одбор може да ради и одлучује ако је седници присутна већина од укупног броја чланова. Према члану 19. став 1. Статут, Управни одбор АДАС ради и одлучује на седницама.

Ставом 5. овог члана утврђено је да Управни одбор одлучује већином гласова од укупног броја чланова о питањима из члана 34. став 1. тач. 1) до 13) ЗСД. Статутом АДАС утврђено је, међутим, да Управни одбор одлучује већином гласова од укупног броја чланова Управног одбора и о другим питањима из своје надлежности (члан 19. став 3. Статута). Управни одбор доноси једино закључке (саопштења, мишљења, препоруке и сл.) већином гласова присутних чланова (члан 19. став 4. Статута).

Управни одбор одлучује јавним гласањем (члан 19. став 5. Статута).

Члан 34.

Управни одбор:

1) **доноси статут Антидопинг агенције;**
2) **доноси програм рада;**
3) **доноси годишњи програм спровођења допинг контроле;**

4) усваја финансијски план;
5) усваја извештај о пословању;
6) усваја завршни рачун;
7) одређује организације у којима ће се спровести анализа допинг узорака;
8) именује стручна лица овлашћена за обављање допинг контроле (контролоре);
9) утврђује Листу забрањених допинг средстава;
10) именује чланове антидопинг одбора;
11) доноси опште акте;
12) доноси пословник о раду;
13) доноси акт о унутрашњој организацији и систематизацији радних места;
14) именује директора Антидопинг агенције;
15) обавља и друге послове утврђене законом и статутом.

Одлуке из става 1. тач. 1), 4) и 6) овог члана доносе се уз сагласност министарства надлежног за послове спорта.

Надлежност Управног одбора – став 1

Овим ставом одређене су законске надлежности Управног одбора Антидопинг агенције и утврђено да Управни одбор може имати и друге надлежности утврђене законом и Статутом АДАС. Надлежности Управног одбора су углавном везане за доношење општих аката, избор органа и усвајање планова АДАС.

Према чл. 15. Статута АДАС, Управни одбор:

1. доноси статут;
2. доноси пословник о свом раду;
3. доноси годишњи и средњорочни програм рада Антидопинг агенције;
4. доноси годишњи програм спровођења допинг контроле;
5. усваја годишњи финансијски план;
6. усваја годишњи извештај о пословању;
7. усваја годишњи завршни рачун;
8. доноси правилник о допинг контроли на спортским такмичењима и изван спортских такмичења;
9. доноси правилник о одобравању изузетака за терапеутску употребу;
10. доноси правилник о утврђивању одговорности лица које је учинило повреду антидопинг правила;

11. доноси акт о унутрашњој организацији и систематизацији радних места;
12. утврђује Листу забрањених допинг средстава;
13. доноси друге опште акте;
14. одређује организације у којима ће се спровести анализа допинг узорака;
15. именује и разрешава стручна лица овлашћена за обављање допинг контроле (допинг контролоре);
16. утврђује изглед легитимације допинг контролора и легитимације других службених лица Антидопинг агенције;
17. одлучује о признавању легитимација допинг контролора које није издала Антидопинг агенција;
18.именује и разрешава председника и чланове Антидопинг одбора;
19. именује и разрешава председника и чланове Одбора за одобравање терапеутских изузетака;
20. именује и разрешава директора Антидопинг агенције;
21. одлучује о расподели добити остварене пословањем Антидопинг агенције;
22. одлучује о закључење споразума о тестирању у оквиру међународне сарадње везане за спречавање допинга у спорту;
23. утврђује изглед знака упозорења који се ставља на производе који се стављају у промет, а у себи садрже забрањене допинг супстанце;
24. утврђује објашњење шта се под одређеним појмом везаним за проблем допинга у спорту подразумева;
25. образује, по потреби, радна тела Управног одбора;
26. одлучује о ангажовању других правних или физичких лица за обављање појединих стручних послова из надлежности Антидопинг агенције;
27. утврђује критеријуме за одређивање накнада члановима органа и именованим лицима Антидопинг агенције;
28. бира председника и два потпредседника Управног одбора, из свог састава;
29. обавља и друге послове утврђене законом и статутом.

Доношење одлука уз сагласност Министарства – став 2

Овим ставом је утврђено да Управни одбор доноси одлуке о статуту, финансијском плану и завршном рачуну уз сагласност министарства надлежног за спорт. Сагласност може бити претходна или накнадна.

Решење министра надлежног за спорт о недавању сагласности на одлуке Управног одбора нема карактер управног акта и његова законитост се не може испитивати у управном спору.[219]

Члан 35.

Антидопинг одбор утврђује одговорност за повреду антидопинг правила и одлучује по жалбама у случајевима из члана 30. тачка 5) овог закона.

Антидопинг одбор независан је у доношењу одлука од других органа Антидопинг агенције, а његови чланови морају бити истакнути стручњаци у одговарајућим областима.

У поступку утврђивања одговорности за повреду антидопинг правила морају се поштовати права и принципи утврђени у члану 10. став 1. тачка 4) овог закона.

Надлежност Антидопинг одбора – став 1.

Овим ставом је утврђена надлежност Антидопинг одбора, у оквирима надлежности Антидопинг агенције утврђених чл. 30. тачка 5) ЗСД. Према чл. 30. тачка 5) ЗСД, Антидопинг агенција Републике Србије утврђује одговорност лица које је учинило повреду антидопинг правила, у случају да надлежна спортска асоцијација не изрекне мере и одлучује по жалби на меру коју је изрекла национална спортска асоцијација, осим ако у складу са законом није одређена, односно уговорена надлежност међународне спортске арбитраже за одлучивање по жалби. Поступак утврђивања одговорности за повреду антидопинг правила (претреси и жалбе) је део допинг контроле, сходно чл. 7. ст. 3. ЗСД.

Антидопинг агенција Републике Србије само изузетно поступа и као првостепена и као другостепена инстанца за утврђивање одговорности за повреду антидопинг правила и изрицање санкција. По правилу, за доношење првостепене одлуке надлежна је национална спортска асоцијација којој припадају лица чија се одговорност утврђује. Како закон о спречавању допинга у спорту није прописао до ког рока је надлежна спортска асоцијација дужна да покрене поступак и изрекне мере за учињену повреду антидопинг правила, а у циљу спречавања застарелости вођења поступка утврђивања одговорности за повреду антидопинг правила, чланом 26. став 1. тач. 1) Статута АДАС утврђено је да Антидо-

[219] Видети, на пример, решење Врховног суда Србије, У. 244/2004 од 16.9.2004. године.

пинг одбор утврђује одговорност за повреду антидопинг правила у случају да надлежна спортска асоцијација не изрекне мере за повреду антидопинг правила у року од годину дана од када је анализом узетих узорака утврђено да је спортиста био допингован (национална спортска асоцијација је обавезна да поступа по правилима АДАС сходно чл. 10. ст. 1. тач. 2) ЗСД).

АДАС поступа као другостепени орган по жалбама на меру коју је изрекла национална спортска асоцијација (олимпијски комитет, савез). Једини изузетак када се жалба неће поднети АДАС постоји у случају када је у складу са законом одређена, односно уговорена надлежност међународне спортске арбитраже за одлучивање по жалби (чл. 26. ст. 1. тач. 2. Статута АДАС). Ти случајеви су предвиђени чл. 30. ст. 1. тач. 1) ЗСД. Надлежност међународне спортске арбитраже може бити одређена, односно уговорена само за повреду антидопинг правила која је учињена на међународним такмичењима које спроводе надлежни међународни савези.

Странке могу оспорити надлежност АДАС, односно Антидопинг одбора стављањем приговора у одговору на тужбу, односно жалбу. Ако тужена страна оспори надлежност Антидопинг одбора или не одговори на тужбу односно жалбу, председник Антидопинг одбора утврђује да ли је Антидопинг одбор надлежан (на основу Закона о спречавању допинга у спорту и ПУОД). Кад председник Антидопинг одбора утврди постојање надлежности Антидопинг одбора, поступак ће се наставити иако друга страна одбије да учествује у њему. Ако председник утврди да Антидопинг одбор није надлежан за решавање конкретног спора, о томе ће обавестити странке. Ако је дат одговор на тужбу односно жалбу без стављања приговора о надлежности, или се странке без датог одговора на тужбу односно жалбу упусте у расправљање о самој ствари, сматраће се да је тиме утврђена надлежност Антидопинг одбора у конкретном спору. На одлуку председника Антидопинг одбора у вези надлежности Антидопинг одбора може се уложити, у року од 3 (три) дана од дана уручења, жалба Антидопинг одбору (чл. 19. ПУОД).

Антидопинг одбор одлучује, у појединачним случајевима, преко Већа за антидопинг прекршаје (првостепеног и жалбеног), састављеног од три члана. Чланови Већа се бирају из реда чланова Антидопинг одбора, тако што једног члана именује лице које је окривљено за повреду антидопинг правила, једног члана именује председник Антидопинг одбора, а трећег члана, који је уједно и председник Већа, именују друга два именована члана Већа. Чланови Антидопинг одбора који су на било који начин учествовали у доношењу првостепене одлуке о одговорности

за повреду антидопинг правила не могу учествовати у раду жалбеног Већа за антидопинг прекршаје (чл. 25. Статута АДАС).

Антидопинг одбор одлучује већином гласова од укупног броја чланова Антидопинг одбора. Веће за антидопинг прекршаје одлучује већином гласова од укупног броја чланова Већа (члан 27. Статута АДАС).

Према члану 28. ст. 1. Статута АДАС, рад Антидопинг одбора и Већа за антидопинг прекршаје (надлежност, састав и организација, услови и начин избора и разрешења чланова, разлози за изузеће, трошкови и поступак утврђивање одговорности за повреду антидопинг правила, односно поступак за изрицање мера и одлучивање по жалбама, и др.) ближе се уређује Правилником о утврђивању одговорности лица које је учинило повреду антидопинг правила (ПУОД). Тај правилник је донео Управни одбор на седници одржаној 2. децембра 2006. године, и објављен је у „Сл. гласнику РС“, бр. 32/2007.

Спортски савези, спортисти, спортске организације и друга лица у спорту земље дужни су да пруже Антидопинг агенцији Републике Србије (АДАС), односно Антидопинг одбору АДАС помоћ у раду и да на захтев Антидопинг одбора, односно Већа доставе информације и исправе којима располажу и да се одазову позиву Антидопинг одбора за учешће у поступку. Под националном спортском асоцијацијом у смислу овог правилника подразумевају се Олимпијски комитет Србије и национални (републички) грански спортски савез који је, директно или индиректно, надлежан за лица против којих се води поступак због повреде антидопинг правила (чл. 2. ПУОД).

Независност Антидопинг одбора и услови за избор чланова Антидопинг одбора – став 2.

Како би се обезбедила непристрасност у одлучивању о антидопинг прекршајима, овим ставом је прописано да је Антидопинг одбор независтан у доношењу одлука од других органа Антидопинг агенције. То значи да други органи (Управни одбор, директор) не могу да преиспитују одлуке Антидопинг одбора донете у поступку утврђивања одговорности за повреду антидопинг правила нити могу да дају обавезујућа упутства Антидопинг одбору.

У функцији обезбеђења непристрасности и компетентности рада Антидопинг одбора је и одредба овог става да чланови Антидопинг одбора морају бити истакнути стручњаци у одговарајућим областима. Ова одредба Закона ближе је разрађена чл. 16. и 24. Статута Антидопинг агенције и чл. 7. ПУОД. Према чл. 16. Статута, председник Управног

одбора Антидопинг агенције предлаже именовање и разрешење председника и чланова Антидопинг одбора, након консултација са члановима Управног одбора и директором. У члану 24. ст. 1. и 2. Статута, утврђено је да Антидопинг одбор има 13 чланова који се именују на период од четири године и да исто лице може бити поново именовано за члана Антидопинг одбора. За првог председника Антидопинг одбора именован је г. Небојша Ивковић, одлуком Управног одбора АДАС од 24. децембра 2007. године.

Чланови Антидопинг одбор се према чл. 7. ст. 1. ПУОД именују по следећем „кључу":

– пет чланова дипломирани правници, са, по правилу, положеним правосудним испитом или звањем наставника на правном факултету[220];

– четири члана са одговарајућим медицинским образовањем;

– четири члана из реда спортиста, спортских стручњака и стручњака у спорту.

За члана Антидопинг одбора може бити именовано лице које испуњава следеће услове: да има држављанство Републике Србије; да има пословну способност; да није правоснажно осуђиван за кривично дело које га чини недостојним за избор за члана Антидопинг одбора; да је истакнути стручњак у одговарајућој области, да има стручно искуство у области спорта; да је достојно поверења за именовање, односно да се из његових ранијих поступака може закључити да ће савесно обављати послове члана Антидопинг одбора и чувати углед Антидопинг одбора. Листа чланова Антидопинг одбора се објављује у „Службеном билтену" АДАС и на интернет страни АДАС (чл. 12. ПУОД).

Према чл. 24. ст. 3. Статута АДАС, на престанак дужности члана Антидопинг одбора сходно се примењују одредбе члана 14. Статута. Сходно тим одредбама, члану Антидопинг одбора престаје дужност пре истека времена на које је именован подношењем оставке или разрешењем. Члан Антидопинг одбора разрешава се ако више не испуњава услове за именовање, ако је утврђен његов несавестан рад и кршење обавеза које има према Закону о спречавању допинга у спорту и статуту АДАС или ако буде

---

[220] Према чл. 8.1.1. Модел правила за националне антидопинг агенције (верзија 1.о из 2004) објављеним од стране Светске антидопигн агенције, правници и медицински радници би требала да имају и најмање пет година праксе. Модел правилима је препоручено да Антидопинг дисциплински одбор има 9 чланова (по 3 из реда правника, медицински радника и спортиста, односно спортских функционера, али и према овим правилима у конкретном слујчају одлучује веће од три члана, коме је председник увек првник.

осуђен (потребна је правноснажна пресуда) за кривично дело на казну затвора од најмање шест месеци или за кажњиво дело које га чини недостојним дужности члана Антидопинг одбора. Уколико је члан Антидопинг одбора превремено разрешен, мандат новоизабраног члана траје колико и мандат чланова Антидопинг одбора који нису разрешени. О томе да ли постоје разлози за разрешење члана Антидопинг одбора одлучује Управни одбор АДАС. Поступак у коме се утврђује постојање разлога за разрешење одређеног члана Антидопинг одбора води Управни одбор, на сопствену иницијативу или на предлог председника Управног одбора. Управни одбор доноси одлуку о разрешењу пошто пружи прилику члану Антидопинг одбора да се изјасни о постојању разлога за разрешење. При доношењу одлуке о разрешењу, Управни одбор не би смео том одлуком да угрози независност Антидопинг одбора у доношењу одлука. Оставка на чланство у Антидопинг одбору се подноси органу Управном одбору и производи дејство кад је тај орган, односно организација прими. По пријему оставке, Управни одбор доноси одлуку којом утврђује престанак дужности члана Антидопинг одбора.

Чланови Антидопинг одбора именују се најкасније 15 дана пре истека њиховог мандата. Председник Управног одбора дужан је да благовремено покрене поступак именовања чланова Антидопинг одбора. Чланови Антидопинг одбора који су у тренутку истека времена на које су именовани ангажовани у раду одређеног Већа за антидопинг прекршаје задржавају положај члана Антидопинг одбора до доношења одлуке Већа у конкретном поступку - спору (члан 29. ст. 1–3. Статута АДАС).

Председник Антидопинг одбора остварује надзор над применом Правилника о утврђивању одговорности лица које је учинило повреду антидопинг правила, прати и разматра праксу решавања спорова, посебно: одлучује о надлежности АДАС, односно Антидопинг одбора, одлучује о изузећу чланова Већа, одлучује о питањима везаним за поступак поводом одређеног спора пре него што је образовано Веће, представља Антидопинг одбор и организује његов рад, именује чланове Већа и председнике Већа у случајевима предвиђеним овим Правилником, врши друге послове предвиђене овим правилником, или за које није одређен други члан Антидопинг одбора. Председник Антидопинг одбора стара се о уједначавању праксе Већа и у том циљу организује седнице Антидопинг одбора на којима се разматрају поједина спорна правна питања и заузимају начелни ставови; на почетку поступка упознаје председника Већа о ранијим одлукама у сличним случајевима; може указати Већу, пре потписивања одлуке, на формалне недостатке одлуке и на ранију праксу по појединим правним питањима. Председник Антидопинг одбора мора бити дипломирани правник и може бити именован само за

председника Већа (чл. 8. ПУОД). Антидопинг одбор именује, на предлог председника Антидопинг одбора, једног члана за заменика председника Антидопинг одбора. Ако је председник Антидопинг одбора одсутан или спречен да дуже време врши дужност, његове функције врши заменик председника. Ако је председник Антидопинг одбора именован за члана Већа у одређеном случају, његове функције у односу на тај случај врши заменик председника. Председник Антидопинг одбора може пренети на секретара Антидопинг одбора вршење одређених послова из своје надлежности утврђених Правилником у вези трошкова поступка (чл. 9. ПУОД). Одлуке које доноси председник Антидопинг одбора у вези поступка су коначне, ако овим Правилником није другачије одређено. Ако се на одлуку председника Антидопинг одбора може изјавити жалба, о жалби одлучује Антидопинг одбор (чл. 10. ПУОД).

Антидопинг одбор има секретара. Секретар АДАС је уједно и секретара Антидопинг одбора (чл. 11. ПУОД).

Право на одговарајућу правну заштиту – став 3.

Овим ставом прописано је да Антидопинг одбор у поступку утврђивања одговорност за повреду антидопинг правила мора поштовати права и принципе утврђене у чл. 10. ст. 1. тачка 4) Закона о спречавању допинга у спорту. Ово упућивање је очигледна техничка грешка при редакцији Закона, пошто наведена тачка не регулише никаква права и принципе, већ су они садржани у тачки 1) наведеног члана којом се регулише поступање националне спортске асоцијације при изрицању мера за повреду антидопинг правила (првостепени поступак). Да би се избегле нејасноће, у чл. 28. ст. 2. Статута АДАС и чл. 6. ПУОД прописано је да у поступку утврђивања одговорности за повреду антидопинг правила, Антидопинг одбор мора да обезбеди да се поштује личност и право на одговарајућу правну заштиту лица одговорног за допинг (поштовање приватности, правовремени претрес, јемчење права на правно изјашњење, поштено и непристрасно одлучивање, право на заступника о личном трошку, омогућавање увида у списе, подношење доказа, поштовање стандарда у погледу доказивања допинга, благовремено информисање, правовремена, писмена и образложена одлука, право на жалбу и др.).

Начела према којима се спроводи поступак утврђивања одговорности ближе су разрађена у члану 16. ПУОД:

– У поступку пред Антидопинг одбором странке су равноправне.

- Антидопинг одбор је дужан да свакој странци омогући да изнесе своје ставове и доказе, као и да се изјасни о радњама и предлозима противне странке.
- Антидопинг одбор у поступку примењује материјално право по сопственој оцени и није везана за наводе странака у погледу материјалног права.
- Странке су дужне изнети све чињенице на којима заснивају своје захтеве и предложити доказе којима се утврђују те чињенице. Антидопинг одбор је овлашћена да утврди и чињенице које странке нису изнеле, ако из резултата расправе и доказивања произилази да је то неопходно за решење спора.
- Које ће чињенице узети као доказане одлучује Антидопинг одбор на основу слободне оцене доказа (по свом уверењу). Антидопинг одбор ће савесно и брижљиво ценити свако доказ посебно и све доказе заједно.
- Странке су дужне пред Антидопинг одбор говорити истину и не смеју злоупотребљавати права која имају у поступку.
- Спор пред Антидопинг одбором је хитан. Антидопинг одбор води поступак без одуговлачења и са што мање трошкова.
- У поступку пред Антидопинг одбором нема мировања поступка.
- Поступак пред Антидопинг одбором води се на српском језику.
- Спортиста или друго лице које је осумњичено за повреду антидопинг правила има право на овлашћеног преводиоца, о сопственом трошку.
- Поступак пред Антидопинг одбором је поверљив и није јаван, осим ако се странке не договоре другачије, или ако овим правилником није одређено другачије.
- Антидопинг одбор је овлашћен да одбаци или на други одговарајући начин отклони радње странака у поступку шиканозног карактера, или којима се злоупотребљавају права која странкама припадају у поступку.
- Антидопинг одбор није обавезан да одлучује или одговара странкама на разне притужбе, предлоге и захтеве који немају везе са током поступка, нарочито оне који се истичу након правноснажног окончања спора.

Сам поступак утврђивања одговорности и изрицања мера лицу које је учинило повреду антидопинг правила уређен је већ поменутим Правилником о утврђивању одговорности лица које је учинило повреду антидопинг правила. С обзиром да претреси и жалбе спадају у допинг контролу, у ширем смислу, упућујемо да се погледају коментари уз чл. 7. ст. 3. и чл. 30. ст. 3. ЗСД.

Гарантовањем права на одговарајућу правну заштиту испуњавају се и обавезе из чл. 7.2.д и 7.2.е Европске конвенције против допинговања у спорту, коју је Србија ратификовала. Сходно овом члану, дисциплински поступак за повреду антидопинг правила мора бити вођен уз примену одговарајућих међународних принципа правде и обезбеђујући поштовање основних права осумњичених спортиста и других лица (функционера, лекара, ветеринара, тренера, физиотерапеута и осталих службених и помоћних лица).[221] Ови принципи нарочито обухватају: прављење разлике између органа који пријављују прекршај и дисциплинских органа; право осумњичених лица на правично саслушање (мора да има право да се изјасни, односно да говори и претрес мора да буде правичан), помоћ или заступника; јасне и извршне одредбе у вези са жалбама на евентуалне пресуде. У званичном Образложењу уз чл. 7.2.д и 7.2.е Европске конвенције против допинговања у спорту истакнуто је да дисциплински поступак због повреде антидопинг правила мора да одговара начелима природне правде и да права која морају бити обезбеђена осумњиченим лицима су она која су опште прихваћена у међународним оквирима, а посебно у Међународној конвенцији о грађанским и политичким правима УН (1966) и Европској конвенцији за заштити људских права и основних слобода[222] (1950) Савета Европе. Пре свега је реч о заштити права на правично суђење из чл. 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода: заштита равноправности, независан и непристрастан орган за суђење, разумни рок, јавност суђења, претпоставка невиности, право појединца да одмах и на језику који разуме буде обавештен о појединостима оптужбе, право на одговарајуће време и могућност за припрему одбране, право да се узме бранилац, право да се позову и испитају сведоци и/или вештаци, право приступа свим документима случаја, право на тумача.[223]

И Устав Републике Србије гарантује људска права и слободе. Према чл. 18. Устава, људска права зајемчена Уставом непосредно се примењују. Уставом се јемче, и као таква, непосредно се примењују људска

---

[221] Члан 7.2 се дословно односи на обавезе спортских организација, али треба имати у виду да је према Конвенцији (с обзиром на време када је донета) цео процес допинг контроле био у надлежности спортских организација (националних и међународних), што је промењено након усвајања Светског антидопинг кодекса.

[222] Наша земља је ову конвенцију ратификовала. Видети Закон о ратификацији Евроске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, са Протоколима *„Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 9/2003, 5/2005 и 7/2005 - испр*

[223] Видети Janwillem Soek, The Strict Liability Principle and the Human Richts of the Athlete in Doping Case, докторска дисертација, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2006, стр. 287–308.

права зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима. Законом се може прописати начин остваривања ових права само ако је то Уставом изричито предвиђено или ако је то неопходно за остварење појединог права због његове природе, при чему закон ни у ком случају не сме да утиче на суштину зајемченог права. Одредбе о људским правима тумаче се у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење. Свако има право на судску заштиту ако му је повређено или ускраћено неко људско право зајемчено Уставом, као и право на уклањање последица које су повредом настале. Грађани имају право да се обрате и међународним институцијама ради заштите својих слобода и права зајемчених Уставом (чл. 22. Устава). За поступак утврђивања одговорности због повреде антидопинг правила посебно су значајна људска права: људско достојанство (чл. 23), право на правично суђење (чл. 32), посебна права окривљеног (чл. 33)[224], правна сигурност у казненом праву (чл. 34), право на једнаку заштиту и на правно средство (чл. 36).

У случају када је у поступку утврђивања одговорности повређено неко од Уставом Републике Србије утврђених права постоји могућности заштите угроженог права појединa подношењем уставне жалбе Уставном суду Србије. О могућностима за подношење уставне жалбе видети коментар уз чл. 30. ст. 3.

Уколико је у питању право које је заштићено Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода постоји могућност и обраћања Европском суду за људска права у Стразбуру. Де би се поднела *представка Европском суду за људска права*, неопходно је да су исцрпљени сви унутрашњи доступни правни лекови (редовна правна средства) којима је могуће поправити штету насталу наводним кршењем заштићених

---

[224] Према чл. 33. ст. 8. Устава Србије, сва права која има окривљени за кривично дело има, сходно закону и у складу са њим, и физичко лице против кога се води поступак за неко друго кажњиво дело. Овде бисмо издвојили став садржан у одлуци Европског суда за људска права у случају Barbera, Messegue and Jabardo & Шпаније, у којој је Европски суд навео мерила за процену поштовања претпоставке невиности: «Вршећи своју дужност чланови суда не могу да пођу од претпоставке да је оптужени извршио дело за које је оптужен: терет доказивања лежи на тужиоцу и свака сумња треба да користи оптуженом. Исто тако следи да тужилаштво мора да обавести оптуженог о стварима које ће му бити стављене на терет тако да се он може на одговарајући начин припремити за одбрану и изнети своју одбрану; тужилаштво, такође, мора да прикупи довољно доказа да би се оптужени осудио.» (наведено према: Donna Gomien, Кратак водич кроз Европску конвенцију о људским правима, Београд, 1994, стр. 34).

права, а представка се подноси у року од 6 месеци од правноснажности домаће одлуке. Уколико подносилац није исцрпео сва правна средства, мора би да доказује да би таква средства била неделотворна. С обзиром да према чл. 30. ст. 3. ЗСД против одлука Антидопинг одбора није могуће водити судски спор, једино правно средство које се још може искористити је уставна жалба Уставном суду Републике Србије. Други услов за подношење представке Европском суду за људска права је да се спорни догађај десио након ратификације Конвенције или протокола на који се подносилац позива (за Србију тај датум је 3. јануар 2004. године). Представка се, по правилу, подноси на прописаном обрасцу, на коме се укратко износе чињенице, означавају се повређена права и наводе сви искоришћени правни лекови и достављају копије свих одлука. Пред Европским судом за људска права подносиоци се могу заступати сами или преко адвоката који обавља делатност у некој од држава потписница Конвенције. Поднесци се разматрају бесплатно.

Члан 36.

Директора Антидопинг агенције именује и разрешава управни одбор.

За директора Антидопинг агенције може бити именовано лице које има високу стручну спрему и које испуњава услове који су утврђени чланом 33. став 3. овог закона за чланове управног одбора.

Директор Антидопинг агенције не може обављати другу професионалну функцију или посао, изузев професуре на факултету у Републици.

Директор:

1) заступа Антидопинг агенцију;

2) организује и руководи радом Антидопинг агенције;

3) извршава одлуке Управног одбора и предузима мере за њихово спровођење;

4) стара се о законитости рада Антидопинг агенције и одговара за законитост рада;

5) предлаже програм рада;

6) врши и друге послове утврђене законом и статутом.

Надлежност за именовање и разрешење директора – став 1.

Директора Антидопинг агенције именује и разрешава Управни одбор Агенције. Оваквом одредбом је, у циљу обезбеђења независности у раду Агенције, одступљено од одредбе чл. 18. ст. 2. Закона о јавним слу-

жбама према којој директора установе чији је оснивач Република именује Влада Републике Србије.

Директор Антидопинг агенције именује се на период од четири године, а исто лице може бити поново именовано за директора (чл. 20. ст. 1. и 2. Статута АДАС).

Услови и поступак за разрешење директора ближе су регулисани чл. 21. Статута АДАС. Директору престаје дужност пре истека времена на које је именован подношењем оставке или разрешењем. Директор се разрешава ако више не испуњава услове за именовање, ако је утврђен његов несавестан рад и кршење обавеза које има према Закону о спречавању допинга у спорту и статуту Агенције или ако буде осуђен за кривично дело на казну затвора од најмање шест месеци или за кажњиво дело које га чини недостојним дужности директора. О томе да ли постоје разлози за разрешење директора одлучује Управни одбор. Поступак у коме се утврђује постојање разлога за разрешење директора води Управни одбор, на предлог председника Управног одбора или најмање три члана Управног одбора. Управни одбор доноси одлуку о разрешењу пошто пружи прилику директору да се изјасни о постојању разлога за разрешење. Оставка се подноси Управном одбору и производи дејство кад је Управни одбор прими. По пријему оставке, Управни одбор доноси одлуку којом утврђује престанак дужности директора. Управни одбор може удаљити са дужности директора против кога је покренут поступак за разрешење, до доношења одлуке о разрешењу. Овлашћења директора који је удаљен са дужности или је поднео оставку преузима председник Управног одбора, до именовања новог директора или вршиоца дужности директора.

Ако директору дужност престане пре времена на које је именован, Управни одбор именује вршиоца дужности директора на предлог председника Управног одбора, најдуже на шест месеци.

Према члану 16. став 1. тач. 4) Статута АДАС, председник Управног одбора предлаже именовање и разрешење директора Антидопинг агенције, након консултација са члановима Управног одбора.

Услови за именовање директора – став 2.

За директора Антидопинг агенције може бити именовано лице које има високу стручну спрему и које испуњава услове који су утврђени чланом 33. став 3. Закона за чланове Управног одбора Агенције. То значи да се директор може именовати искључиво из реда врхунских спортиста и истакнутих стручњака из професија које су од значаја за спреча-

вање допинга у спорту (експерти спортске медицине, експерти за токсикологију и фармакологију, правни експерти за проблем допинга, експерти за клиничку биохемију, експерти за биомеханику, врхунски спортски стручњаци). Оцену испуњености услова врши Управни одбор Агенције.

Сходно чл. 19. закона о јавним службама и чл. 45. Закона о привредним друштвима, лица која су осуђена за одређена кривична дела из области привреде и службене дужности у складу са посебним законом, у вези са вршењем својих дужности у привредном друштву, као и лица која су повредила одредбе закона о ограничењима плаћања, не могу бити заступници, чланови управног одбора, прокуристи као ни ликвидациони управници док трају правне последице осуде.

Забрана обављања других функција и послова – став 3.

Директор Антидопинг агенције не може обављати другу професионалну функцију или посао, изузев професуре на факултету у Републици Србији. У питању је апсолутна забрана и њено кршење води ка разрешењу директора сходно чл. 21. Статута Агенције.

Надлежности директора – став 4.

Директор руководи Агенцијом (чл. 17. Закона о јавним службама) и има права и дужности директора привредног друштва (чл. 19. Закона о јавним службама). Према овом ставу Закона о спречавању допинга у спорту, директор: заступа Антидопинг агенцију; организује и руководи радом Антидопинг агенције; извршава одлуке Управног одбора и предузима мере за њихово спровођење; стара се о законитости рада АДАС и одговара за законитост рада; предлаже програм рада; врши и друге послове утврђене законом и статутом.

Према члану 22. Статута АДАС, директор Антидопинг агенције: заступа и представља Антидопинг агенцију; организује и руководи пословањем Антидопинг агенције; извршава одлуке Управног одбора и предузима мере за њихово спровођење; одређује, у сарадњи са председником Управног одбора, допинг контролу на такмичењима и изван такмичења; организује и обезбеђује спровођење допинг контроле; издаје легитимације допинг контролорима и другим службеним лицима Антидопинг агенције; предлаже организације у којима ће се обавити анализа допинг узорака спортиста; врши наредбодавне функције за извршавање

финансијског плана Антидопинг агенције; организује, у сарадњи са председником Управног одбора, припрему аката које доноси Управни одбор; учествује у раду Управног одбора, без права гласа; стара се и одговара за законитост рада Антидопинг агенције и коришћење и располагање средствима Антидопинг агенције; предлаже годишњи финансијски план; саставља годишњи извештај о пословању; предлаже годишњи и средњорочни програм рада Антидопинг агенције; предлаже годишњи програм спровођења допинг контроле; стара се о извршавању планова и уговорних обавеза Антидопинг агенције, предузима мере за њихово извршавање; одлучује о појединачним правима, обавезама и одговорностима из радног односа, у складу са законом; одлучује о појединачним набавкама основних средстава и за друге намене, у складу са законом, планом јавних набавки и финансијским планом Антидопинг агенције, у оквиру овлашћења која му одреди Управни одбор; именује руководиоце програма и пројеката Антидопинг агенције и одлучује, на њихов предлог, о ангажовању на програмима и пројектима лица изван Антидопинг агенције; одлучује о образовању савета, односно ангажовању саветника за одређена стручна питања; утврђује, у оквирима финансијског плана, висину накнада које припадају, у складу са овим статутом и општим актима Антидопинг агенције, члановима органа и лицима ангажованим на обављању послова Антидопинг агенције, а која нису запослена у Антидопинг агенцији; предлаже именовање и разрешење допинг контролора; предлаже именовање и разрешење чланова Одбора за одобравање терапеутских изузетака; предлаже Управном одбору усвајање објашњење шта се под одређеним појмом везаним за проблем допинга у спорту подразумева; предлаже изглед знака упозорења који се ставља на производе који се стављају у промет а у себи садрже забрањене допинг супстанце; уређује Службени билтен Антидопинг агенције, публикације које издаје Антидопинг агенција и интернет страницу Антидопинг агенције; организује, у сарадњи са председником Управног одбора, остваривање увида у организовање и спровођење допинг контроле на међународним такмичењима која се организују у Републици; предузима мере, у сарадњи са председником Управног одбора, на остваривању сарадње са заинтересованим владиним и невладиним организацијама у области спорта на спречавању допинга у спорту и оштећењем здравља спортиста; стара се о обезбеђивању услова за рад других органа и тела Антидопинг агенције; стара се о вођењу записника са седница органа Антидопинг агенције; одлучује, на захтев спортског инспектора, о ванредном спровођењу допинг контроле; одлучује о ванредном организовању и спровођењу допинг контроле, на образложени предлог спортисте или надлежног спортског савеза; предузима мере, у сарадњи са председни-

ком Управног одбора, на успостављању међународне сарадње на питањима која су везана за спречавање допинга у спорту и предлаже закључење споразума о тестирању; обавештава министарство надлежно за спорт о непредузимању прописаних мера од стране надлежног националног спортског савеза; одлучује о организовању истраживања, саветовања, семинара, округлих столова, образовних и других кампања и издавању публикација о питањима везаним за борбу против допинга у спорту, у оквирима утврђеним годишњим програмом рада и финансијским планом Антидопинг агенције и одређује учеснике и са њима закључује уговор о ангажовању; доставља министарству надлежном за спорт предлоге програма за остваривање општег интереса у области спорта и извештаје о остваривању програма или делова програма и коришћењу средстава буџета Републике; доставља министарству надлежном за спорт обавештења утврђена Законом о спречавању допинга у спорту и извештај о раду Антидопинг агенције; информише јавност о активностима које се предузимају против допинга у спорту; прати и прикупља информације у вези са законским и другим мерама које се у другим земљама и међународним организацијама предузимају у борби против допинга у спорту, као и информације о мерама које државни органи и организације у области спорта предузимају у борби против допинга у спорту; поднеси пријаву надлежном органу за учињено кривично дело и предлаже спортском инспектору подношење захтева за покретање прекршајног поступка и предузимање других мера из његове надлежности; одлучује о питањима везаним за делатност Антидопинг агенције који нису на основу закона, Статута и општих аката Антидопинг агенције изричито у надлежности других органа Антидопинг агенције; обавља и друге послове утврђене законом, овим статутом и другим општим актима Антидопинг агенције.

Ако директор Антидопинг агенције сматра да је општи акт Антидопинг агенције супротан закону и другим прописима дужан је да о томе обавести Управни одбор. Ако Управни одбор не усклади општи акт у року од 60 дана од дана обавештења о његовој незаконитости, директор је дужан да покрене поступак за оцену законитости (чл. 23. Статута АДАС).

Сходно чл. 19. Закона о јавним службама. Директор Агенција има права и дужности која има и директор привредног друштва. Директор Агенције као заступник Агенције дужан је сходно члану 25. Закона о привредним друштвима да поштује сва ограничења овлашћења на заступање утврђена статутом или одлуком надлежног органа Агенције. Директор који прекорачи ограничења својих овлашћења одговоран је за штету која се тиме проузрокује Агенцији или трећем лицу са којим је

посао закључен. Ограничења овлашћења, објављена или необјављена, АДАС не може истицати према трећим лицима. Правни послови директора изван делатности Агенције, наведених у Закону о спречавању допинга у спорту као оснивачком акту, обавезују АДАС, осим ако не докаже да је треће лице знало или је према околностима случаја могло знати да су ти послови изван те делатности, с тим да објављивање само по себи није довољан доказ за то. Објављени подаци у вези са директором Агенције, обавезују Агенцију и када постоје неправилности у његовом избору, а на то се могу позивати и трећа лица ако Агенција не докаже да су трећа лица знала или могла знати за те неправилности.

Директор посебно има дужност пажње и правило пословне процене (просуђивање. Према чл. 32. Закона о привредним друштвима, директор је дужан да извршава своје послове савесно, са пажњом доброг привредника, у разумном уверењу да делују у најбољем интересу Агенције. Он је дужан да своју процену заснива на информацијама и мишљењима лица стручних за одговарајућу област за које верују да су у том погледу савесна и компетентна. Ако поступа на такав начин, он није одговоран за штету која из такве процене настане за АДАС.

Директор има и дужност лојалности (члан 33. Закона о привредним друштвима). Он је дужан да поступа савесно и лојално према АДАС. Ако има лични интерес, дужан је нарочито да: не користе имовину Агенције у личном интересу; не користе повлашћене информације у Агенцији за лично богаћење; не злоупотребљавају позиције у Агенцији за лично богаћење; не користе пословне могућности Агенције за своје личне потребе и сл. Сходно чл. 34. закона о привредним друштвима, .лични интерес постоји ако је директор или члан његове породице: 1) уговорна страна у правном послу са Агенцијом; 2) у финансијском односу са лицем из правног посла или радње које закључује уговор са Агенцијом или које има финансијске интересе у том послу или радњи, по основу којих се разумно може очекивати да утичу на његово поступање супротно интересу Агенције; 3) је под контролним утицајем стране из правног посла или радње или лица које има финансијски интерес у правном послу или радњи, тако да се основано може очекивати да утичу на његово поступање супротно интересу Агенције. Под члановима породице директора, сматрају се: 1) његов брачни друг или/и родитељи, брат или сестра тог брачног друга; 2) његово дете, родитељи, брат, сестра, унук или брачни друг било кога од ових лица; 3) његов крвни сродник у правој линији и у побочној линији до другог степена сродства, усвојилац и усвојеник, сродник по тазбини закључно са првим степеном; 4) друга лица која са тим лицем живе у заједничком домаћинству.

Директор које закључује правни посао са Агенцијом не повређује правило сукоба интереса и није одговорно за накнаду штете која произађе из сукоба интереса, ако је правни посао одобрен у доброј вери већином гласова чланова управног одбора који немају интереса у том послу (чл. 35. Закона о привредним друштвима). Одобрење правног посла пуноважно је ако су члановима управног одбора који о томе одлучују све материјалне чињенице повезане са личним интересом биле откривене или иначе познате. Директор који закључује правни посао са Агенцијом не повређује правило сукоба интереса, односно није одговорно за накнаду штете која произађе из сукоба интереса, ако докаже да је правни посао у време закључења или у време извршења у интересу Агенције. Правни посао у коме постоји сукоб интереса а који није одобрен или за који није пружен доказ да је у интересу Агенције, ништав је.

Повреда сукоба интереса и забране конкуренције даје Агенцији, поред права на накнаду штете и право да се: 1) послови које изврши директор за свој рачун признају као послови извршени за рачун Агенције; Агенцији преда сваки новчани износ који је остварен од послова који су обављени за рачун директора; 3) сва потраживања која произлазе из посла извршеног за рачун директора, уступе Агенцији. Права које Агенција има по основу повреде сукоба интереса, Агенција може остваривати, у року од 60 дана од дана сазнања за учињену повреду, односно три године од дана учињене повреде.

У случају спречености директора, замењује га лице које од одреди (чл. 38. ст. 2. Статута АДАС). Директор може и, посебним пуномоћјем, одређене послове из своје надлежности пренети на друге стручне раднике у Антидопинг агенције (чл. 39. Статута).

Члан 37.

Управни одбор Антидопинг агенције састаје се најмање два пута годишње, а обавезно се сазива када то захтева већина чланова, министар надлежан за послове спорта, министар надлежан за послове здравља, председник Олимпијског комитета Србије и Црне Горе, или председник Спортског савеза Србије, односно Спортске асоцијације Србије.

Управни одбор после сваке седнице доставља извештај о усвојеним одлукама сваком органу односно организацији који имају свог представника у Управном одбору, као и националним спортским асоцијацијама из члана 4. овог закона.

Сазивање седница Управног одбора – став 1.

Управни одбор ради и одлучује на седницама, а ставом 1. овог члана прописано је да се Управни одбор Антидопинг агенције састаје најмање два пута годишње, а обавезно се сазива када то захтева већина чланова, министар надлежан за послове спорта, министар надлежан за послове здравља, председник Олимпијског комитета Србије, или председник Спортског савеза Србије, односно Спортске асоцијације Србије.

Седницу сазива председник Управног одбора на сопствену иницијативу, а седницу мора сазвати када то захтевају лица, односно органи или организације наведене у ставу 1. овог члана. Према члану 19. став 7. Статута Агенције, Управни одбор се мора сазвати најкасније у року од три недеље од момента подношења уредног захтева за одржавање Управног одбора. Седницу сазива Ако председник Управног одбора не сазове седницу Управног одбора на захтев овлашћених лица, њу могу сазвати они чланови Управног одбора, односно лица која су тражила њено сазивање.

Управни одбор, односно председник Управног одбора може, позвати било коју заинтересовану организацију у области спорта да има свог посматрача на једној или више седница (члан 19. став 9. Статута).

Достављање извештаја са седница – став 2.

Управни одбор после сваке седнице доставља извештај о усвојеним одлукама сваком органу, односно организацији који имају свог представника у Управном одбору, као и надлежним националним спортским асоцијацијама.

Члан 38.

Управни одбор може позвати било коју заинтересовану организацију у области спорта да има свог посматрача на једној или више седница.

Посматрачи на седници Управног одбора

Састав и надлежности Управног одбора АДАС утврђени су чл. 33. и 34. ЗСД. Овим чланом је дато овлашћење Управном одбору да, с обзиром на специфичност питања које разматра, може на седницу позвати

представнике било које организације у области спорта која има интересе у одређеном питању које се разматра на седници. Ово овлашћење је у функцији остваривања сарадње АДАС са „спортским покретом“ и унапређења квалитета одлука Управног одбора. Према члану 21. ст. 2. Пословника Управног одбора, позвано лице може да учествује у расправи на седници ако му то одобри председник Управног одбора.

Представници заинтересованих организација у области спорта могу присуствовати седници Управног одбора по одлуци Управног одбора или писменом позиву председника Управног одбора (чл. 4. Пословника Управног одбора).

Члан 39.

Антидопинг агенција независна је у свом раду.

За обављање појединих стручних послова из своје надлежности Антидопинг агенција може ангажовати друга правна или физичка лица, домаћа или страна.

Независност Антидопинг агенције – став 1.

Овим ставом је утврђено да је Антидопинг агенција независна у свом раду. Наравно, то не значи да нико не врши надзор над њеним радом. С обзиром да је Антидопинг агенција јавна установа коју је основала Република Србија и да су њој поверени одређени послови који иначе припадају Републици, рад Антидопинг агенције подлеже надзору у складу са Законом о државној управи и чл. 43. и 44. ЗСД. Међутим, у вршењу тог надзора не могу се предузимати никакве мере које могу да онемогућавају остваривање надлежности Антидопинг агенције утврђене законом, а посебно оне које би компромитовале допинг контролу и утврђивање одговорности за повреду антидопинг правила које врши АДАС.

Антидопинг агенција је независна у свом раду не само од носилаца јавне власти него и од организација у области спорта. Независност мора бити обезбеђена и у персоналним питањима, односно у погледу именовања органа АДАС.

Обављање стручних послова – став 2.

Овим ставом је утврђено да за обављање појединих стручних послова из своје надлежности АДАС може ангажовати друга правна или

физичка лица, домаћа или страна. Кад Антидопинг агенција за обављање појединих стручних послова ангажује друга лице, њихова међусобна права и обавезе уређују се уговором (члан 31. ст. 2. Статута АДАС).

Члан 40.

Антидопинг агенција дужна је да обавести министарство надлежно за послове спорта о сваком случају планираног спровођења допинг контроле, најмање три дана пре њеног одржавања.

Обавештавање Министарства о спровођењу допинг контроле

Како би министарство надлежно за послове спорта могло да одговори својим обавезама у вези борбе против допинга, а посебно у погледу надлежности спортског инспектора, овим чланом је обавезана Антидопинг агенција да обавести то министарство о сваком случају планираног спровођења допинг контроле најмање три дана пре њеног одржавања. Овде је реч о обавештавању у конкретним случајевима предузимања допинг контроле, пошто је обавештавање министарства о годишњем плану АДАС обухваћено чл. 42. ЗСД.

Члан 41.

Општи акти Антидопинг агенције јесу: статут, правилник и други акти којима се на општи начин уређују одређена питања.

Статут је основни општи акт Антидопинг агенције.

Статут садржи одредбе о:

1) делатности Антидопинг агенције;

2) органима и њиховом делокругу;

3) заступању;

4) правима, обавезама и одговорностима запослених;

5) унутрашњој организацији;

6) другим питањима од значаја за рад Антидопинг агенције.

Статут и општи акти Антидопинг агенције којима се уређује допинг контрола и поступак изрицања мера и одлучивања по жалби и утврђује изглед знака упозорења који се ставља на производе који се стављају у промет а у себи садрже забрањене допинг супстанце, објављују се у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Општи акти Антидопинг агенције – став 1.

Овим ставом утврђено је да се рад Антидопинг агенција ближе регулише статутом, правилницима и другим актима којима се на општи начин уређују одређена питања. Измене и допуне општих аката врше се на начин прописан за њихово доношење (чл. 43. ст. 2. Статута АДАС).

Према члану 23. Статута АДАС, ако директор Антидопинг агенције сматра да је општи акт Антидопинг агенције супротан закону и другим прописима дужан је да о томе обавести Управни одбор. Ако Управни одбор не усклади општи акт у року од 60 дана од дана обавештења о његовој незаконитости, директор је дужан да покрене поступак за оцену законитости.

Статут – став 2. и 3.

Статут је основни општи акт Антидопинг агенције, што значи да сви други општи акти морају бити у складу са њим. Статут доноси Управни одбор АДАС, уз сагласност министарства надлежног за послове спорта (чл. 34. ст. 1. тач. 1) и став 2. ЗСД). Управни одбор доноси и друга општа акта (чл. 15. тач. 13. Статута АДАС).

Објављивање општих аката Антидопинг агенције – став 4.

Статут и општи акти утврђени чланом 41. став 4. ЗСД објављују се у „Службеном гласнику Републике Србије". Други општи акти објављују се у „Службеном билтену" Антидопинг агенције (чл. 43. ст. 4. Статута АДАС).

Објављивање прописа и општих аката у Службеном гласнику Републике Србије регулисано је Законом о објављивању закона и других прописа и општих аката и о издавању „Служеног гласника Републике Србије" („Сл. гласник РС", бр. 72/91 и „Сл. лист СРЈ", бр. 11/93 - одлука СУС). Сходно чл. 3. и 11. ЗСД, општи акти из чл. 41. ст. 4. ЗСД требали би да се објаве у „Сл. гласнику РС" без накнаде. У пракси је АДАС морала да плати „Службеном гласнику" за објављивање.

Статут Антидопинг агенције објављен је у „Службеном гласнику Републике Србије", бр. 20/2006.

Члан 42.

Антидопинг агенција најмање два пута годишње подноси извештај о пословању министарству надлежном за послове спорта.

Извештај о пословању Антидопинг агенције

Овим чланом је утврђена обавеза Антидопинг агенције да најмање два пута годишње подноси извештај о пословању министарству надлежном за послове спорта. Ова обавеза је у функцији остваривања надзора над радом Антидопинг агенције од стране министарства надлежног за спорт и упознавања тог министарства са проблемима борбе против допинга у спорту у Републици Србији.

Према чл. 22. тач. 36. и 37. Статута АДАС, директор АДАС је дужан да доставља министарству надлежном за спорт све извештаје и обавештења у вези рада Антидопинг агенције, остваривања програма и коришћења средстава буџета Републике.

IV. НАДЗОР

Члан 43.

Управни надзор над применом овог закона и прописа донетих на основу њега врши министарство надлежно за послове спорта.

Управни надзор

Овим чланом је прописано да управни надзор над применом Закона о спречавању допинга у спорту и прописа донетих на основу њега врши министарство надлежно за послове спорта (у тренутку писања овог коментара то је Министарство омладине и спорта Републике Србије). Треба, међутим, приметити да нови Закон о државној управи (ЗДУ) више не познаје појам управни надзор.

У вршењу надзора над применом Закона о спречавању допинга у спорту и прописа донетих на основу њега, министарство надлежно за спорт поступа на основу Устава, закона, других прописа и општих аката (чл. 7. ЗДУ). Министарство поступа према правилима струке, непристрасно и политички неутрално и дужно је да сваком омогуће једнаку правну заштиту у остваривању права, обавеза и правних интереса (члан 8). Министарство надлежно за спорт прати и утврђују стање у областима из свога делокруга, проучава последице утврђеног стања и, зависно од надлежности, или само предузима мере или предлажу Влади доношење прописа и предузимање мера на које је овлашћена (чл. 13. ЗДУ).

Министарство извршава своје законске обавезе, тако што доноси прописе, решава у управним стварима, воде евиденције, издају јавне исправе и предузимају управне радње (члан 14. ЗДУ)

О вршењу надзора над радом Антидопинг агенције у вези обављања поверених послова видети коментар чл. 30. ст. 2. ЗСД.

Члан 44.

Инспекцијски надзор над применом овог закона и прописа донетих на основу њега, министарство надлежно за послове спорта врши преко спортских инспектора.

Организације и појединци (спортисти, тренери, и др.) у области спорта дужни су да спортском инспектору омогуће обављање надзора.

Вршење инспекцијског надзора – став 1.

Ставом првим овог члана утврђено је да инспекцијски надзор над применом Закона о спречавању допинга у спорту и правилника које доноси Антидопинг агенција Републике Србије, као поверени посао, врши министарство надлежно за спорт (од 2007. године то је Министарство омладине и спорта) и то преко спортских инспектора. Нажалост, до тренутка завршетка овог рада (крај 2007 године) у Министарству омладине и спорта још није постављен спортски инспектор.

Према чл. 18. новог Закона о државној управи („Сл. гласник РС“, бр. 79/2005), инспекцијским надзором органи државне управе испитују спровођење закона и других прописа непосредним увидом у пословање и поступање физичких и правних лица и, зависно од резултата надзора, изричу мере на које су овлашћени. Инспекцијски надзор детаљније се уређује посебним законом. До доношења тог закона, чланом 93. прелазних одредби Закона о државној управи задржана је важност одредби чл. 22 - 33. старог Закона о државној управи („Службени гласник РС, бр. 20/92, 6/93, 48/93, 53/93, 67/93, 48/94, 49/99 - др. закон, 79/2005 - др. закон и 101/2005 - др. закон) које се односе на инспекцијски надзор.

Према члан 22. старог ЗДУ (још се примењује), инспекцијски надзор врше министарства преко инспектора, односно других овлашћених лица у складу са законом. Инспектор обавља непосредно инспекцијске послове и самосталан је у раду у границама овлашћења утврђених законом и другим прописима и за свој рад је лично одговоран. Инспектор обавештава министра о појавама битнијег нарушавања самосталности и незаконитог утицаја на његов рад. Инспектор је посебно одговоран: 1)

ако у вршењу надзора не предузме, предложи или не одреди меру за коју је овлашћен; 2) ако не предложи или не покрене поступак пред надлежним органом због утврђене незаконитости, односно неправилности; 3) ако прекорачи границе овлашћења (чл. 24. ЗДУ). Инспектор је дужан да у вршењу послова надзора сарађује са другим инспекторима, правосудним органима, прекршајним органима и другим заинтересованим органима и организацијама. Он је, такође, дужан да предузима и предлаже потребне превентивне мере и акције у циљу спречавања повреде закона и других прописа (члан 27. ЗДУ). У сваком случају, инспектор је дужан да чува, као службену тајну, податке до којих дође приликом вршења надзора или које му органи, организације и грађани доставе у вршењу надзора (члан 32. ЗДУ).

Према члан 33. старог ЗДУ, инспекцијске послове може обављати лице које има високу стручну спрему одговарајућег смера, положен стручни испит за рад у органима управе и најмање три године радног искуства. Инспектор мора имати легитимацију приликом вршења надзора, којом доказује својство инспектора. Образац легитимације и начин издавања прописује министар надлежан за послове управе.

Обавеза омогућавања инспекцијског надзора – став 2.

Овим ставом је прописано да су организације и појединци обавезни да омогуће спортском инспектору обављање инспекцијског надзора. Кршење ове обавезе представља прекршај из чл. 50. ст. 1. тач. 10) и чл. 51. тач) 10. ЗДУ.

Члан 45.

Спортски инспектор има право и дужност да у вршењу инспекцијског надзора:

1) контролише да ли организације и појединци у области спорта предузимају активности против допинга у складу са законом и спортским правилима;

2) контролише да ли се мере допинг контроле од стране овлашћених организација и лица предузимају у складу са законом;

3) контролише да ли се спроводе налози донети при вршењу надзора;

4) предузме друге мере и радње за које је овлашћен законом.

Права и дужности спортског инспектора

Овим чланом утврђена су права и дужности спортског инспектора у вршењу инспекцијског надзора.

Тачком 1) прописано да је спортски инспектор контролише да ли организације (спортска удружења, спортска друштва, спортски савези, спортске организације, организације за обављање спортске делатности) и појединци (спортисти, тренери, спортски менаџери, и др.) предузимају активности против допинга у спорту у складу са: Законом о спречавању допинга у спорту; Законом о спорту; Законом о ратификацији Европске конвенције о спречавању допинга у спорту; подзаконским актима (правилницима) које је донела Антидопинг агенција Републике Србије у оквиру овлашћења из чл. 30. Закона о спречавању допинга у спорту; спортским правилима надлежних спортских асоцијација (Олимпијски комитет Србије, Спортски савез Србије, национални грански спортски савези). Тачка 1) чл. 45. у вези је са чл. 4. и 10. ЗДУ.

Тачком 2) прописано је да спортски инспектор контролише да ли овлашћене организације (Антидопинг агенција Републике Србије и надлежна међународна спортска асоцијација на међународним такмичењима) и лица (допинг контролори) предузимају мере у складу са законом (и подзаконским актима донетим на основу закона). Тачка 2) чл. 45. у вези је са чл. 7. ст. 1, чл. 8, чл. 30. ст. 1. тач) 1. и чл 40. ЗСД.

Тачком 3) прописано је да је спортски инспектор дужан да контролише да ли се спроводе налози које је донео при вршењу инспекцијског надзора у складу са чл. 46. ЗСД. Тачка 3) чл. 45. у вези је са чл. 50. ст. 1. тач. 10) и чл. 51. тач. 10) ЗСД у којима су прописани прекршаји за неспровођења налога спортског инспектора.

Тачком 4) утврђено је да спортски инспектор може да предузима и друге мере и радње за које је овлашћен законом. Ту спадају овлашћење из чл. 13. ст. 2. тач. 4) ЗСД да затражи од Антидопинг агенције Републике Србије да спроведе допинг контролу одређених спортиста изван такмичења и овлашћења из чл. 46. ЗСД. Овом тачком су обухваћена и права и дужности утврђене чл. 23. Закона о државној управи (стари). Према чл. 23. Закона о државној управи, инспектор има право и дужност да у вршењу инспекцијског надзора: 1) прегледа опште и појединачне акте, евиденције и другу документацију; 2) саслуша и узима изјаве од одговорних и заинтересованих лица; 3) прегледа пословне просторије, објекте, постројења, уређаје, предмете и робу; 4) узима узорке робе и других предмета ради анализе, експертизе и сл. Под пословном просторијом сматра се свака просторија у којој се обавља пословна делатност.

Члан 46.

У вршењу инспекцијског надзора, спортски инспектор је овлашћен да:

1) утврди идентитет лица која користе допинг или учествују у допингу спортисте;

2) привремено одузме евиденције, документа и друга средства од значаја за утврђивање чињеничног стања и привремено одузме забрањене допинг супстанце;

3) забрани учешће на такмичењу спортисти коме је због допинга изречена мера забране учешћа на такмичењима;

4) забрани обављање функције у организацији или вршење активности са спортистима лицу коме је изречена мера забране обављања функција у области спорта због учешћа у допинговању спортисте;

5) нареди да се утврђене неправилности и недостаци отклоне у одређеном року и да се у одређеном року изврши прописана обавеза која није извршена;

6) затражи од Антидопинг агенције спровођење допинг контроле у случају када приликом инспекцијског надзора посумња да постоји случај коришћења допинга;

7) привремено забрани обављање активности и делатности организацији у области спорта, до отклањања недостатака који су разлог забране - уколико: онемогућава инспектору инспекцијски надзор; не донесе законом прописане опште акте (спортска правила) везане за допинг; не спроведе налог дат при вршењу надзора;

8) поднесе пријаву надлежном органу за учињено кривично дело или поднесе захтев за покретање прекршајног поступка;

9) предузме и друге мере и радње за које је законом и другим прописом овлашћен.

Одлуке спортског инспектора донете у вршењу инспекцијског надзора из става 1. овог члана, коначне су у управном поступку.

Овлашћења спортског инспектора – став 1.

Одредба овог става у вези је са чл. 45. ЗСД. У ставу 1. детаљно су разрађена овлашћења (права) која има спортски инспектор при спровођењу инспекцијског надзора. Тачком 9) утврђено је да спортски инспектор има овлашћење да предузме и друге мере и радње за које је законом и другим прописом овлашћен. Према чл. 26. старог (важећег) Закона о државној управи, инспектор у границама овлашћења може: 1) наложити решењем извршење мера и радњи уз одређивање за то потребног рока; 2) изрећи мандатну казну; 3) поднети пријаву надлежном органу за учињено кривично дело или привредни преступ и поднети захтев за покретање прекршајног поступка; 4) издати привремена наређења, односно забране у складу са законом; 5) донети мере обезбеђења у случају опасности за живот и здравље људи или за друге јавне интересе; 6) обавестити други орган ако постоје разлози за предузимање мера за које је тај орган надлежан; 7) покренути иницијативу код овлашћеног органа за обустављање од извршења, односно за поништавање или укидање прописа или другог општег акта органа, или организације која врши послове државне управе, односно за обустављање од извршења општег акта предузећа, установе и друге организације ако нису у складу са Уставом и законом.

О сваком извршеном инспекцијском прегледу и радњама спортски инспектор саставља записник, који садржи налаз стања и предложене, односно наложене мере. Записник се обавезно доставља организацији односно физичком лицу (грађанину) над чијим је пословањем, односно поступањем, извршен увид. Организација и физичко лице које су подвргнути инспекцијском надзору дужни су да обавештавају инспектора о предузетим мерама наложеним у записнику (члан 25. Закона о државној управи).

Инспектор у вршењу послова надзора сарађује са другим инспекторима, правосудним органима, прекршајним органима и другим заинтересованим органима и организацијама. Инспектор је дужан да предузима и предлаже потребне превентивне мере и акције у циљу спречавања повреде закона и других прописа (члан 27. ЗДУ).

Инспектор може о свом доласку ради вршења надзора у органу и организацији обавестити функционера који руководи тим органом, односно одговорно лице у организацији. Органи и организације односно грађани дужни су да инспектору омогуће несметано вршење послова, ставе на увид потребна документа и предмете и пруже другу тражену помоћ. Инспектор је дужан да узме у поступак пријаве грађана, предузећа и других организација у вези са пословима из своје надлежности и да о резултатима поступка обавести подносиоца пријаве (члан 29. ЗДУ).

Ако инспектор оцени да је повредом прописа учињено кривично

дело, привредни преступ, прекршај или повреда радне дужности над чијом применом врши надзор, дужан је да без одлагања поднесе пријаву за учињено кривично дело или привредни преступ, захтев за покретање прекршајног поступка и захтев за утврђивање одговорности због повреде радне дужности. Орган или организација, којој је поднет захтев за покретање прекршајног поступка, односно захтев за покретање поступка за утврђивање одговорности због повреде радне дужности, дужан је да о исходу поступка обавести инспектора (члан 30. ЗДУ).

Ако у вршењу инспекцијског надзора дође до сазнања да општи акт органа или организације није у сагласности са законом или другим прописом, инспектор ће указати на то органу, или организацији који је тај акт донео и предложити да се утврђене незаконитости, односно неправилности, отклоне најдуже у року од 60 дана. Ако орган или организација не поступи по предлогу из става 1. овог члана, инспектор обавештава о томе орган надлежан за предузимање мера против аката који нису у складу са Уставом, законом и другим прописима (члан 31. ЗДУ).

Коначност одлука спортског инспектора – став 2.

Овим ставом је прописано да су одлуке спортског инспектора донете у вршењу инспекцијског надзора, коначне су у управном поступку. То значи да се против њих не може подносити жалба у управном поступку већ се искључиво може водити управни спор. С обзиром да спортски инспектор иступа у име министарства надлежног за спорт, управни спорт се покреће тужбом Врховном суду Србије. Управни спор је регулисан Законом о управним споровима („Службени лист СРЈ“, бр. 46/96). У управним споровима судови одлучују о законитости аката којима државни органи и предузећа или друге организације које врше јавна овлашћења решавају о правима или обавезама физичких лица, правних лица или других странака у појединачним управним стварима. Према чл. 2. ЗУС право покретања управног спора има физичко лице или правно лице ако сматра да му је управним актом повређено неко право или на закону засновани интерес. Организације и лица који немају својство правног лица, могу покренути управни спор ако могу бити носиоци права и обавеза о којима се решавало у управном поступку. Ако је управним актом повређен закон у корист физичког лица, правног лица или друге странке, управни спор може покренути и надлежни државни, односно јавни тужилац или други законом овлашћени орган. Управни спор може се покренути против првостепеног управног акта против кога није дозвољена жалба у управном поступку (чл. 7. ЗУС).

Управни акт спортског инспектора може се побијати ако: 1) у акту није или није правилно примењен закон, други пропис или општи акт; 2) је акт донео ненадлежни орган; 3) у доношењу акта није поступљено по правилима поступка, а нарочито што чињенично стање није правилно утврђено, или што је из утврђених чињеница изведен неправилан закључак у погледу чињеничног стања. Нема неправилне примене прописа ако је надлежни орган решавао по слободној оцени на основу и у границама овлашћења које му је дато прописима и у складу са циљем у коме је овлашћење дато (чл. 10. ЗУС).

У управном спору може се тражити и повраћај одузетих ствари, као и накнада штете која је тужиоцу нанесена извршењем акта који се оспорава (члан 11 ЗУС).

Тужилац у управном спору може бити физичко лице, правно лице или друга странка ако сматра да јој је управним актом повређено неко право или на закону засновани интерес (чл. 12. ЗУС). Тужени у управном спору је орган чији се акт оспорава (чл. 14. ЗУС). Треће лице коме би поништај оспореног управног акта непосредно био на штету (заинтересовано лице) има у спору положај странке (чл. 15. ЗУС). Тужба, по правилу, не спречава извршење управног акта против кога је поднесена. По захтеву тужиоца, спортски инспектор одложиће извршење до правноснажности судске одлуке, ако би извршење нанело тужиоцу штету која би се тешко могла поправити, а одлагање није противно јавном интересу, нити би се одлагањем нанела већа ненакнадива штета противној странци. Уз захтев за одлагање мора се приложити доказ о поднесеној тужби. По сваком захтеву надлежни орган мора донети решење најдоцније у року од три дана од дана пријема захтева. Спортски инспектор може и из других разлога одложити извршење оспореног акта до правноснажности судске одлуке, ако то није у супротности са јавним интересом (чл. 16. ЗУС).

Управни спор покреће се тужбом. Тужба се подноси у року од 30 дана од дана достављања управног акта странци која је подноси (чл. 22. ст. 1. ЗУС). У тужби се мора навести име и презиме, занимање и место становања, односно назив и седиште тужиоца, управни акт против кога је тужба управљена, због чега се тужба подноси, као и у ком правцу и обиму се предлаже поништавање управног акта. Уз тужбу се мора поднети оригинал или препис акта против кога се тужба подноси. (2) Ако се тужбом тражи повраћај ствари или накнада штете, мора се ставити и одређен захтев у погледу ствари или висине претрпљене штете. Уз тужбу се подноси и по један препис тужбе и прилога за тужени орган и за свако заинтересовано лице, ако таквих има (чл. 25. ЗУС).

V. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

1. Кривична дела

Употреба допинг средстава

Члан 47.

Спортиста који на спортском такмичењу намерно употреби допинг средство, или намерно употреби одређено средство или супстанцу у циљу да превари допинг контролу, казниће се затвором до једне године.

Кривично дело – употреба допинг средстава

Ово кривично дело постоји када спортиста на спортском такмичењу намерно употреби допинг средство или намерно употреби одређено средство или супстанцу у циљу да превари допинг контролу. За постојање довршеног кривичног дела довољно је да је спортиста намерно употребио допинг средство на спортском такмичењу, независно од тога да ли је постигао жељене ефекте (остварио победу, постигао резултат), односно да је на спортском такмичењу намерно употребио одређено средство или супстанцу у циљу да превари допинг контролу, независно од тога да ли је тај циљ постигао (нпр. допинг контролор је приметио превару и након тога је регуларно узео од спортисте допинг узорак).

Кривично дело може извршити само спортиста такмичар. Ко се сматра спортистом објаснили смо у коментару уз чл. 6. овог закона.

Заштитни објекат кривичног дела јесте регуларност такмичења и очување етичких вредности спорта.

Ово кривично дело има два облика која се међусобно разликују: 1) ако је спортиста на спортском такмичењу намерно употребио допинг средство; 2) ако је спортиста на спортском такмичењу намерно употребио одређено средство или супстанцу у циљу да превари допинг контролу.

Први облик из овог члана постоји када спортиста на спортском такмичењу намерно употребио допинг средство. Радња извршења је употреба допинг средства на спортском такмичењу. Кривично дело врши спортиста такмичар. Реч је о спортисти који учествује на спортском такмичењу, као члан спортске организације (екипе) или самостално, у складу са спортским правилима надлежног спортског савеза. Кривично дело

може да се изврши само на спортском такмичењу. Спортско такмичење јесте спортска приредба (одређени, планski припремљен и спроведен, временски ограничен спортски догађај, за који постоји јавни интерес и на којем учествује више спортиста) која се одвија према унапред утврђеним и познатим спортским правилима, која могу бити опште важећа за конкретну грану спорта или само за конкретну спортску приредбу и чији је циљ којем сваки учесник тежи или победа противника или постизање извесног унапред одређеног спортског резултата. Када се сматра да је такмичење почела, а када је завршено, одређује се спортским правилима надлежног спортског савеза.[225] Допинг средства су све забрањене супстанце и методе наведене у Правилнику о листи забрањених допинг средстава, који усваја и објављује Антидопинг агенција Републике Србије (видети коментар уз чл. 31. ЗСД).

Други облик постоји када спортиста на спортском такмичењу намерно употреби одређено средство или супстанцу у циљу да превари допинг контролу. Радња извршења се састоји у употреби било којег средства или супстанце (чињењу) у циљу преваре допинг контроле. Није, међутим, нужно и да је допинг контрола заиста и преварена. О томе шта се сматра допинг контролом (садржина и поступак) видети коментар уз чл. 7. ст. 3. ЗСД. Пасивни субјект код овог кривичног дела је Антидопинг агенција Републике Србије или надлежна међународна спортска асоцијација, у смислу чл. 30. ст. 1. тач. 1) ЗСД. Најчешћа ситуација када ће спортиста прибећи варању допинг контроле постоји када зна да је користио забрањена допинг средства (употребио допинг средство на самом такмичењу или је допинг средство користи пре такмичења током припрема али се оно може открити узимањем узорка на допинг контроли током такмичења).

У погледу кривице за извршење кривичног дела потребан је умишљај и то само директан умишљај, с обзиром на то да је намера која се захтева за постојање кривичног дела неспојива са евентуалним умишљајем. Намера се, по правилу, као и друге субјективне околности, утврђује посредно преко објективних околности, тј. на основу понашања спортисте, радњи које је предузео и свих околности под којима су те

[225] У Закону о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама („Службени гласник РС“, бр. 67/2003, 101/2005 - др. закон и 90/2007) је прописано да време одржавања спортске приредбе, у смислу овог закона, јесте временски интервал од једног часа пре почетка спортске приредбе до једног часа након њеног завршетка, односно, кад се одржавају спортске приредбе повећаног ризика, временски интервал од 120 минута пре почетка спортске приредбе до 90 минута након њеног завршетка (чл. 2. ст. 3).

радње предузете. Према општој дефиницији, намера је представа о последици кривичног дела или некој другој околности која је значајна са гледишта кривичног права. намера представа покретач делатности учиниоца у правцу проузроковања извесне последице. кривично дело из чл. 47. ЗСД је тзв. кривично дело са субјективним бићем, односно намерно кривично дело. Намера је обележје које конституише ово кривично дело, без кога ово кривично дело не постоји. При том, може да постоји неко друго кривично дело, уколико су за то испуњени услови потребни за постојање тог кривичног дела.[226]

Према чл. 25. Кривичног законика (КЗ), кривично дело је учињено са умишљајем кад је учинилац био свестан свог дела и хтео његово извршење (директни умишљај) или кад је учинилац био свестан да може учинити дело па је на то пристао (евентуални умишљај). Обе врсте умишљаја имају два елемента: свест и вољу. Свест треба да обухвати све битне елементе бића кривичног дела (радњу, последицу, узрочну везу и др.), без потребе да се умишљајем обухвате и појединости, односно конкретне облике у којима се ти елементи остварују.[227] Вољни елемент умишљаја претпоставља постојање одлуке учиниоца да предузме радњу којом ће остварити кривично дело (код директног умишљаја он хоће, односно жели дело). Дакле, директни умишљај постоји онда када је учинилац био свестан свога дела и хтео његово извршење. Он је свестан свих битних елемената кривичног дела приликом извршења кривичног дела и хоће извршење дела и наступање последица дела. Код кривичног дела употребе допинг средстава, остваривање бића кривичног дела је једини, прави циљ предузимања радње. Умишљај мора постојати у моменту извршења кривичног дела

Са становишта кривице спортисте значајно је и питање могућности позивања на стварну заблуду (непостојање свести или постојање погрешне свести о неким околностима). Наш Кривични законик (чл. 28) разликује две врсте стварне заблуде: заблуду о стварним обележјима бића кривичног дела и заблуду о разлозима искључења противправности. За спортисте је посебно значајна ова прва врста заблуде. Стварна заблуда о бићу кривичног дела постоји онда када код учиниоца не постоји свест о било којој стварној околности која улази у биће кривичног дела (заблуда у односу на радњу извршења, последице, узрочни однос, објект рад-

---

[226] Видети Бора Чејовић, Кривично право, Београд, 2006, стр. 201. У нашој правној литератури се може срести и мишење да је грешка што је примена чл. 47. КЗ ограничена на намеру спортисте, односно везана за намерну употребу допинг средства (видети Дејан Шупут, Санкционисање допинга у спорту, Београд, 2007, стр. 107–108).

[227] Стојановић, op. cit., стр. 110.

ње, средства извршења, итд.).[228] На пример, спортиста попије течност која садржи допинг средство погрешно сматрајући да је у питању освежавајући напитак. Стварна заблуда о бићу кривичног дела, без обзира да ли је отклоњива или неотклоњива (скривљена или нескривљена), увек искључује умишљај, па самим тим би искључила и постојање кривичног дела из чл. 47. ЗСД (пошто се може извршити само са намером).

Спортисти се, не ретко, у пракси позивају на то да нису знали да је употреба допинг средстава кривично дело. Реч је о позивању на правну заблуду. Таква „одбрана" не може се, међутим, прихватити. Код спортисте који се налази у правној заблуди нема свести о кривичној противправности. Правна заблуда представља, пре свега, погрешну представу о томе да неко понашање није предвиђено као кривично дело. Правна заблуда постоји и када учинилац зна за постојање норме, али је погрешно схвата и сматра да она не обухвата његово понашање. Осим претходно наведене директне правне заблуде, постоји и правна заблуда у погледу неког основа који искључују противуправност (дело малог значаја[229], нужна одбрана, крајња нужда). И у једном и другом случају правне заблуде код учиниоца не постоји свест о забрањености дела које чини. За постојање правне заблуде довољно је одсуство свести о забрањености дела, није потребно да учинилац сматра да је дело дозвољено. Свест о забрањености дела не захтева детаљно познавање кривичноправне норме, као што није потребно ни то да учинилац буде свестан тога да је понашање које је предузео предвиђено као кривично дело, довољна је општа свест о томе да је она правом забрањена. Правна заблуда нарочито неће постојати у случају тзв. евентуалне правне заблуде код које учинилац рачуна да његово понашање може бити забрањено, али га без обзира на то предузима.[230] Имајући, с једне стране, у виду да је према чл. 2. и 3. ст. 1. тач. 2) Закона о спречавању допинга у спорту забрањен допинг у спорту и да коришћење или покушај коришћења забрањене супстанце или забрањеног метода представља прекршај антидопинг правила, а да, с друге стране, нема националног гранског савеза који не садржи у својим спортским правилима забрану употребе допинг средстава (обавеза из чланства), спортиста се не може допустити позивање на то да није био дужан и није могао да зна да је употреба допинг средстава на такмичењима забрањена.

---

[228] Ibid., стр. 124.

[229] Намерна употреба допинг средства на спортском такмичењу никако не може бити дело малог значаја с обзиром да је један од услова да би дело било малог значаја и да је степен кривице учиниоца низак.

[230] Стојановић, op. cit., стр. 126–127.

Да ли је спортиста на спортском такмичењу употребио допинг средство и да ли је на спортском такмичењу покушао да превари допинг контролу употребом одређеног средства или супстанце утврђује се и оцењује у складу са чл. 7. ЗСД (видети коментар уз чл. 7). Употреба допинг средства на такмичењу првенствено се доказује анализом узетог узорка од стране спортисте (негативни аналитички налаз – позитиван узорак) коју је извршила овлашћена организација (лабораторија) у складу са чл. 9. ЗСД. У пракси може представљати одређени проблем у вези доказивања извршеног кривичног дела, посебно у погледу захтева за вештачење, чињеница да тренутно у Републици Србији не постоји ни једна организација која има важећу хомологацију издату од Светске антидопинг агенције.

За извршење овог кривичног дела запрећена је казна затвора до једне године.

С обзиром на то да у спортским такмичењима учествују у малолетни спортисти, овде треба водити рачуна о чл. 4. ст. 2. КЗ према којем се кривичне санкције не могу изрећи лицу које у време када је дело учињено није навршило четрнаест година, а васпитне мере и друге кривичне санкције могу се изрећи малолетнику под условима прописаним посебним законом.

Казна затвора не може бити краћа од тридесет дана. Казна затвора изриче се на пуне месеце, а до шест месеци и на дане (чл. 45. ст. 1. и 2. КЗ).

Према чл. 54. ст. 1. КЗ, суд ће учиниоцу кривичног дела одмерити казну у границама које су законом прописане за то дело, имајући у виду сврху кажњавања и узимајући у обзир све околности које утичу да казна буде мања или већа (олакшавајуће и отежавајуће околности), а нарочито: степен кривице, побуде из којих је дело учињено, јачину угрожавања или повреде заштићеног добра, околности под којима је дело учињено, ранији живот учиниоца, његове личне прилике, његово држање после учињеног кривичног дела а нарочито његов однос према жртви кривичног дела, као и друге околности које се односе на личност учиниоца. При одмеравању казне, суд ће водити рачуна и да ли је спортиста учинио кривично дело у повратy. Према чл. 55. КЗ, кад суд одмерава казну учиниоцу за кривично дело које је учинио после издржане, опроштене или застареле казне или ослобођења од казне, по протеку рока за опозивање условне осуде или после изречене судске опомене, може ту околност узети као отежавајућу, ценећи при том посебно тежину раније учињеног кривичног дела, да ли је раније дело исте врсте као и ново дело, да ли су оба дела учињена из истих побуда, околности под којима су дела учињена и колико је времена протекло од раније осуде, односно од изречене, опроштене или застареле казне, ослобођења од казне, од про-

тека рока за опозивање раније условне осуде или од изречене судске опомене. С друге стране, суд би могао учиниоцу кривичног дела изрећи казну и испод границе прописане законом или блажу врсту казне (на пример, новчана казна или рад у јавном интересу), кад утврди да постоје нарочито олакшавајуће околности и оцени да се и са ублаженом казном може постићи сврха кажњавања (чл. 56. тач. 3) КЗ).

Имајући у виду да је овим чланом прописана казна затвора до једне године, у обзир може доћи и примена чл. 77. КЗ о судској опомени. Према том члану, судска опомена може се изрећи за кривична дела за која је прописан затвор до једне године или новчана казна, а учињена су под таквим олакшавајућим околностима које их чине нарочито лаким. Судску опомену суд може изрећи за више кривичних дела учињених у стицају, ако за свако од тих дела постоје прописани услови. При одлучивању да ли ће изрећи судску опомену суд ће, водећи рачуна о сврси судске опомене, посебно узети у обзир личност учиниоца, његов ранији живот, његово понашање после извршења кривичног дела, а нарочито његов однос према жртви кривичног дела, степен кривице и друге околности под којима је дело учињено.

Овим чланом је утврђена кривична одговорност за спортисту који на спортском такмичењу намерно употреби допинг средство или намерно употреби одређено средство или супстанцу у циљу да превари допинг контролу. У питању је један од најконтроверзнијих проблема у вези борбе против допинга у спорту. Суштина проблема лежи у дилеми да ли кривичном одговорношћу треба да буде обухваћен и сам спортиста за кога се утврди да је био допингован. Према једном становишту, као што се само лице које конзумира дрогу не кажњава тако ни допинговани спортиста не може бити кривично одговоран. Тако, према француском Антидопинг закону, сама употреба допинга не подлеже кривичној одговорности, али зато лице које се не одазове контроли или не поштује изречене санкције, подлеже казни затвора до 6 месеци или новчаној казни од 50.000 ФФ (6,56 ФФ за 1 евро).[231] Према другом становишту, кривичном одговорношћу морају бити обухваћени и спортисти за које се утврди да су на спортском такмичењу били под дејством допинга, посебно за намерну употребу допинга. Тако, на пример, према чл. 2. белгијског антидопинг закона (Loi interdisan la pratique a l` occasion des competitions sportives), допинг је забрањен сваком лицу које учествује у спортском такмичењу и кршење ове забране води ка новчаној казни или

[231] Санкције у вези допинга су регулисане члановима 25–29.

казни затвора.[232] Према становишту неких правних писаца, кривичну одговорност спортиста за допинг треба везати само за такмичарски спорт и за ситуације када је због коришћења допинга настало угрожавање веродостојности конкуренције на такмичењу (фалсификовање конкуренције).[233] Спортиста који се на такмичењу допингује не угрожава само своје здравље него угрожава и опште друштвене интересе, оличене у потреби заштите конкуренције и равноправности у такмичењу и валидности саме спортске гране. Према члану 9. ст. 1. италијанског Закона против допинга[234] бр. 376, и спортиста који употреби допинг може кривично одговарати. Тај члан гласи: „Ко допинг средства или супстанце које немају никакву лековиту сврху сам узима или омогућава њихову примену, у циљу да изазове промене у организму које повећавају такмичарске способности или да превари допинг контролу, кажњава се затвором од 3 месеца до 3 године и новчаном казном од 5 милиона лира до 100 милиона лира (1936,27 лира за 1 евро)".

С обзиром да спортске активности имају изражену „међународну" димензију, односно да се спортска такмичења редовно организују широм света, питање кривичне одговорности спортисте за употребу допинг средстава важно је и са становишта важења кривичног законодавства Србије за учиниоце кривичних дела учињених у иностранству. На пример, наш спортиста може да употреби допинг средства на спортском такмичењу у иностранству или страни спортиста може да употреби допинг средство на спортском такмичењу у иностранству а да потом буде регистрован за наш клуб и дође у Србију. Већ смо навели да према кривичном законодавству неких земаља употреба допинг средстава од стране спортисте представља кривично дело, док у већини земаља спортиста не подлеже кривичној одговорности за употребу допинга. Проблем за наше право лежи у чл. 8. и 10. Кривичног законика Републике Србије (КЗ). Кривично законодавство Србије важи за држављанина Србије и кад у иностранству учини било које кривично дело, ако се затекне на територији Србије или буде екстрадиран Србији (чл 8. ст. 1. КЗ). Под истим условима кривично законодавство Србије важи и за учиниоца који је постао држављанин Србије пошто је учинио кривично дело (чл. 8. ст. 2. КЗ). У случају из чл. 8. КЗ кривично гоњење се неће предузети, ако

---

[232] Видети, R. Cherkeh – C. Momsen, Doping als Wettbewerbsverzerrung?, Neue Juristische Wochenschrift, 2001, стр. 1747.

[233] Видети: J. Fritzweiler, Ein par. 299a StGB als neuer Straftatbestand fuer den sich dopenden Sportler?. www.fritzweiler-sportrecht. de/publikationen/straftat1.htm

[234] Discipline of the sanitary protection of the sport activities and the fight against the doping, објављеном у Official Gazettee од 18. 12. 2000. године (ступио на снагу 1.1.2001. године)

је: учинилац потпуно издржао казну на коју је у иностранству осуђен; учинилац у иностранству правноснажном пресудом ослобођен или му је казна застарела или опроштена; према неурачунљивом учиниоцу у иностранству извршена одговарајућа мера безбедности; за кривично дело по страном закону за кривично гоњење потребан захтев оштећеног, а такав захтев није поднет (чл. 10. ст. 1. КЗ). У случају из чл. 8. КЗ, кривично гоњење ће се предузети само кад се за кривично дело кажњава и по закону земље у којој је дело учињено[235]. Кад се у случају из чл. 8. КЗ, по закону земље у којој је дело учињено за то кривично дело не кажњава, кривично гоњење се може предузети само по одобрењу републичког јавног тужиоца (чл. 10. ст. 2. КЗ).

Чланом 8. КЗ предвиђен је персонални (активни) принцип за важење нашег кривичног законодавства. Према том принципу наше кривично законодавство се примењује на наше држављане који у иностранству учине кривично дело и онда када се ради о било којем кривичном делу. Разлог за постојање овог принципа јесте да наши држављани доласком у Србију не би избегли примену домаћег кривичног права јер оно по територијалном принципу не би могло бити примењено, а не могу бити ни екстрадирани страној држави.[236] Кривично законодавство Србији примениће се и на оног учиниоца који је постао држављанин Србије пошто је учинио кривично дело. Наше кривично право ће се на нашег држављанина применити само ако није дошло до примене иностраног кривичног права или ако не постоје други разлози из чл. 10. ст. 1. и 2. КЗ. За спортисте је посебно важан услов да се за употребу допинг средстава (кривично дело) кажњава и по закону земље у којој је дело учињено, с обзиром да се у великој већини земаља кривично не кажњава за употребу допинг средстава.

Наши спортисти треба да воде рачуна о могућој кривичној одговорности због употребе допинг средстава и када су иностранству, односно када учествују на међународним такмичењима у земљама које прописују кривична дела за употребу допинга. Тако је, на пример, уговором између Италије и МОК поводом Зимских олимпијских игара 2006. године у Торину било прецизирано да спортисти за које буде откривено да су користили допинг средства подлежу кривичној одговорности по италијанском закону о спречавању допинга у спорту. На својој кожи ту могућност је осетила руска биатлонка Олга Пилева, освајач сребрне медаље у трци на 15 километара, која је због позитивног допинг теста саслу-

[235] На пример, кажњиво је у Италији и Белгији.
[236] Зоран Стојановић, Коментар Кривичног законика, Београд, 2006, стр. 44.

шана у Торинском тужилаштву и од кривичног поступка се спасла напустивши Италију.

Према схватању извесних немачки правници, због допинга у професионалном или финансијски подржаном спорту и сам спортиста може бити подвргнут кривичној одговорности према пар. 263 Кривичног законика (превара – казна затвора до 5 година или новчана казна[237]), уколико је прећутао употребу забрањених допинг средстава својим финансијерима, организатору такмичења, гледаоцима и конкурентима.

Омогућавање употребе допинг средстава

Члан 48.

Ко спортисти у циљу допинга у спорту да или пропише или изда или на спортисти примени допинг средство, или наведе, помогне, или на други начин омогући спортисти да употреби допинг средство, казниће се затвором од једне до десет година.

Ако је дело из става 1. овог члана учињено према малолетнику или према више лица, или је изазвало нарочито тешке последице, учинилац ће се казнити затвором од најмање три године.

Допинг средства одузеће се.

Кривично дело – омогућавање употребе допинг средстава

Прописивањем овог кривичног дела инкриминисане су одређене радње подстрекивања и помагања у употреби допинга од стране спортисте. Оне би могле бити кажњиве и према општим правилима о саучесништву (чл. 34. и 35. КЗ), у случају када су испуњени услови из чл. 47. ЗСД (намерна употреба допинг средства од стране спортисте на спортском такмичењу). Разлика је, међутим, у томе што не само да је чл. 48. ЗСД прописана неупоредиво тежа казна (према КЗ код помагања и подстрекивања максимална казна је она одређена за кривично дело у чијем извршењу постоји саучесништво) него су чл. 48. ЗСД обухваћене одређене радње подстрекивања и помагања у допингу било ког спортисте, које су учињене како у вези одређеног такмичења тако и изван такмичења.

---

[237] „Ко у намери да себи или неком трећем прибави противправну имовинску корист...»

Пошто под појам допинг средства улазе и одређене опојне дроге, треба водити рачуна да у том случају може доћи у обзир и примена чл. 247. КЗ.[238]

У ставу 1. овог члана ЗСД регулисан је основни облик овог кривичног дела, а у ставу 2. његов квалификовани облик.

Радња извршења се најчешће састоји у навођењу спортисте на употребу допинг средства (у питању је радња подстрекивања). Код осталих облика радње извршења то су радње помагања: давање другом спортисти допинг средства; прописивање другом спортисти допинг средства (ову радњу врши лекар када спортисти пропише одређено допинг средство, односно када му изда рецепт за одређено медицинско средство које у себи садржи или по себи представља допинг средства); издавање спортисти допинг средства (ову радњу врши апотекар када спортисти изда средство које у себи садржи или по себи представља допинг средства); примена на спортисти допинг средства (радња извршења се састоји у активном учешћу у уношењу допинг средства у организам спортисте); помагање, односно омогућавање спортисти на други начин да употреби допинг средство.

Навођење је стварање или учвршћивање код другог спортисте да употреби допинг средство и може се учинити наговарањем, представљањем позитивних ефеката употребе допинг средства на спортски резултат, стимулисањем већ изражене жеље да се употребом допинг средства побољшају спортски резултати и сл. Може се односити на једног или више индивидуално одређених спортиста, а за постојање дела није неопходно да су навођени спортисти и почели са употребом допинг средства.

Давање је стављање на располагање другом спортисти допинг средства, њихова предаја да их употреби. При томе није од значаја да ли се то чини бесплатно, на зајам или уз накнаду, али се не може радити о продаји пошто би се у том случају радило о кривичном делу из чл. 49. Закона о спречавању допинга у спорту. И код овог облика није неопходно да је спортиста, коме се допинг средство даје, почео са његовим коришћењем.

---

[238] Члан 48. Закона о спречавању допинга у спорту је слично дефинисан као чл. 247. КЗ. О кривичном делу из чл. 247. КЗ видети Љубиша Лазаревић, Коментар Кривичног законика Републике Србије, Београд, 2006, стр. 655–656; Стојановић, оп. цит., стр. 577–579. Видети такође: Драган Јовашевић, Кривичноправни аспекти злоупотребе опојних дрога, Билтен Окружног суда у Београду, бр. 56/01, стр. 44–61; Ђорђе Лазин, Кривичноправна ракција на наркоманију, Избор судске праксе, бр. 9/84, стр. 15–18.

Помагање или на други начин омогућавање употребе допинг средства се најчешће састоји у стављању спортисти на располагање просторија[239] ради употребе допинг средства, давање прибора или опреме помоћу које се допинг средство може употребити, одвођење на место или код лица где се допинг средство може употребити и сл. И у овом случају не мора доћи до употребе допинг средства, али учинилац мора бити свестан да својим радњама спортисти омогућава да употреби допинг средство.

Кривично дело може да се изврши само према спортисти. Ко се сматра спортистом објаснили смо у коментару уз чл. 6. овог закона. За разлику од кривичног дела из чл. 47. код овог кривичног дела није реч само о спортистима такмичарима већ о свим спортистима који такав статус имају према Закону о спорту Републике Србије (и спортисти такмичари и спортисти рекреативци). Сам спортиста не мора код свих радњи извршења кривичног дела и да зна да му је „омогућена" употреба допинг средства. Кривично дело ће постојати и када, на пример, клупски лекар у освежавајуће пиће сипа допинг супстанцу без знања спортисте.

Предмет кривичног дела су допинг средства. Шта се сматра допинг средством објаснили смо у коментару уз чл. 31. ЗСД.

Шта се сматра допингом у спорту прописано је чл. 2. ст. 2. ЗСД.

У погледу кривице учиниоца потребан је умишљај, који обухвата свест да се радње извршења предузимају у циљу допинга у спорту. Могућ је и директан и евентуални умишљај. Радња извршења мора бити предузета у циљу допинга у спорту. Циљ означава промену (или стање) коме учинилац тежи извршењем кривичног дела. Слично намери, циљ представља свесну, посебну представу којом се руководи учинилац кривичног дела. Међутим, за разлику од намере која одређује правац воље и, у ширем смислу, указује на садржину хтења, циљ открива план учиниоца ради чијег је остварења приступио извршењу кривичног дела.[240] Код овог кривичног дела, ако учинилац није руковођен постизањем циља који се састоји у допингу у спорту, онда неће постојати ово, већ неко друго кривично дело, ако су за то испуњени потребни услови.

Извршилац кривичног дела може бити свако лице.

За ово кривично дело прописана је казна затвора од једне до десет година.

---

[239] Само у случају када се просторија и опрема стави на располагање спортисти искључиво у сврхе употребе допинг средства, уз постојање умишљаја у погледу те околности, могло би постојати ово кривично дело.

[240] Бора Чејовић, Кривично право, Београд, 2006, стр. 202.

Кривично дело омогућавања употребе допинг средстава може да остане и у покушају. С обзиром на висину запрећене казне, покушај је кажњив. Према чл. 30. КЗ, ко са умишљајем започне извршење кривичног дела, али га не доврши, казниће се за покушај кривичног дела за које се по закону може изрећи казна затвора од пет година или тежа казна. Учинилац ће се за покушај казнити казном прописаном за кривично дело, или ублаженом казном. С друге стране, учинилац који покуша да изврши кривично дело неподобним средством или према неподобном предмету може се ослободити од казне (чл. 31. КЗ).

У ставу 2. реч је о кривичном делу из става 1. квалификованом тежом последицом. Према чл. 27. КЗ, кад је из кривичног дела произашла тежа последица због које закон за то дело прописује тежу казну, та се казна може изрећи ако је учинилац у односу на ту последицу поступао из нехата, а и са умишљајем ако тиме нису остварена обележја неког другог кривичног дела. За одговорност за кривична дела квалификована тежом последицом потребно је да се та тежа последица може приписати нехату учиниоца (свесном или несвесном). Ако у односу на тежу последицу постоји умишљај, примењиваће се одредбе за стицај кривичних дела, с тим да ће ипак постојати одговорност за кривично дело квалификовано тежом последицом уколико тежа последица, сама по себи, не представља кривично дело.[241]

Квалификовани облик постоји у три случаја: ако је дело извршено према малолетном лицу (лицу које није навршило осамнаест година), према више лица, или је изазвало нарочито теше последице (нпр. ако је дошло до тешког нарушавања здравља спортисте или тешког нарушавање регуларности такмичења). Док у односу на прве две околности мора постојати умишљај, у односу на нарочито тешке последице учинилац треба да поступа са нехатом. Ако би тежа последица била обухваћена умишљајем, најчешће би постојало неко друго кривично дело (чл. 27. КЗ).

Када ће се сматрати да је кривичног дело извршено према више лица, о томе не постоји јединствено становиште у кривичноправној теорији и пракси. Према једном мишљењу, довољно је да је дело учињено према најмање два лица[242], док према другом мишљењу дело постоји када је њиме обухваћено пет или више лица[243]. При том, није од значаја

---

[241] Стојановић, op. cit., стр. 121.

[242] Видети нпр. Стојановић, op. cit., стр. 578. То би одговарало и правном схватању Кривичног оделења Врховног суда Србије утврђеном на седници од 31. 5. 1993. године.

[243] Видети нпр. Лазаревић, op. cit. стр. 656.

да ли је овом броју лица одједном омогућена употреба допинг средстава или је то сукцесивно учињено са више радњи према појединим лицима.

За овај облик кривичног дела предвиђена је казна затвора од најмање три године. Према чл. 45. ст. 1 КЗ, казна затвора не може бити дужа од двадесет година. С обзиром на висину запрећене казне, и покушај извршења кривичног дела је кажњив (чл. 30. КЗ).

Изрицање мере безбедности одузимања предмета у погледу допинг средстава обавезно је, у смислу став 2. овог члана ЗСД и чл. 87. КЗ.

Док у погледу кривичне одговорности спортиста у упоредном праву и постоји одређена дилема, савремена права немају никакву дилему да лица која спортисти дају допинг, или наводе, помогну или охрабре спортисту на употребу допинга, или на други начин омогућују спортисти да се допингује требају и да кривично одговарају.[244]

Према француском Антидопинг закону (број 99–223 од 23.3.1999), ко забрањене допинг супстанце преписује, нуди их, даље даје или на други начин олакшава њихово узимање спортисти такмичару, може бити кажњен затвором до 5 година и новчаном казном до 500.000 ФФ. Иста казна прети и лекару који не обавести спортисту да га лечи средством које садржи допинг супстанце. Учесницима организоване групе може се изрећи казна од 7 година затвора и новчана казна до 1 милон ФФ.

Према чл. 9. италијанског закона бр. 376 (антидопинг закон) лицу које омогући примену допинг средства или супстанце која нема никакву лековиту сврху, у циљу да изазове промене у организму које повећавају такмичарске способности или да превари допинг контролу, изриче се казна затвора од 3 месеца до 3 године и новчана казна од 5 милиона лира до 100 милиона лира. Казне се пооштравају ако је радња: имала за последицу оштећење здравља; предузете према малолетнику; предузета од стране члана или запосленог одређеног спортског савеза. Уколико је радње предузео припадник медицинске професије, уз казну му се изриче и забрана обављања позива у одређеном временском трајању. Ко допинг средства продаје изван апотека и других допуштених места, кажњава се затвором од 2 до 6 година и новчаном казном од 10 милиона лира до 150 милиона лира.[245]

---

[244] О проблему кривичне одговорност због допинга, више видети: Fritzweiler, Doping, op. cit., стр. 155–162; R. Cherkeh – C. Momsen, Doping als Wettbewerbsverzerrung?, Neue Juristische Wochenschrift, бр. 24/2001, стр. 1745–1752.

[245] У склопу борбе против недозвољене трговине са EPO и Nesp, током дана одмора (26. мај 2004) на Giro's 2004, италијански полицајци из службе за сузбијање наркотика извршили су током ноћи рацију у собама више бициклиста, по налогу Римског државног тужиоца. Такође, лекар ФК Јувентус кажњен је због учешћа у допингу фудбалера Јувентуса затворском казном од 22 месеца).

Кривична одговорност за учешће у допинговању спортисте у немачком праву је посебно регулисана Законом о лековима. Према пар. 95. одговорном лицу прети казна затвора до 3 године. Уколико се средство лечења да малолетном лицу (испод 18 година) или на њега примени у сврхе допинга у спорту, одговорном лицу прети казна затвора од једне до 10 година. Покушај допинга је кажњив. Уколико је починилац поступао нехатно, прети му казна затвора до једне године или новчана казна..

Према члану 11ц швајцарског Sportfoerderungsgesetz, онај ко производи, преписује, даје или ставља у промет недозвољена средства у допинг сврхе или примењује на другоме у сврхе допинга недозвољене методе, може се казнити затвором или новчаном казном до 100.000 франака. Кривично дело учињено из нехата подлеже блажој одговорности, док дела учињена у оквиру организоване групе подлежу строжијој казненој политици.

Према пар. 84а и 84б аустријског Закона о лековима, онај ко стави у промет средство за лечење које у себи садржи забрањене супстанце према Европској анти допинг конвенцији или га примени на другом, подлеже казни затвора до 5 година, а у случају нехата до 3 године.

У Прилогу Препоруци бр. 2000/16 од 13. 9. 2000. године о заједничким основним принципима за национална законодавства у циљу сузбијања промета допинг средстава, усвојеном од стране Комитета министара Савета Европе (тачка 3а), истакнуто је да би посебно строгим казнама требало у националном законодавству подврћи лица: која кажњиво дело учине према малолетнику; према већем броју лица; са нарочито опасним допинг средствима; из грубог користољубља за себе или другог; или ако дело изазове нарочито тешке последице. Допинг средства би се у сваком случају морала одузети (тачка 3д Прилога Препоруци).

Према схватању немачких правника, поред кривичне одговорности према Закону о лековима, допинг у спорту може водити ка кривичној одговорности и по неким одредбама Кривичног законика.[246] Опасна дејства допинга за спортисте, као што су тешка оштећења здравља услед краткотрајног или дуготрајног узимања недозвољених супстанци, обухваћена су кривичном одговорношћу везаном за телесне повреде и усмрћење, уколико је спортиста био обична жртва. Уколико је спортиста као одрасла особа свесно и на сопствену одговорност учествовао у допингу, општа кривична одговорност због повреде телесног интегрите-

[246] Видети D. Roessner, Doping-Sanktionen zwischen strafrechtlichen und sportrechtlichen Normen, in Deutsches Olympisches Institut (Hrsg.): Jahrbuch 2000, Berlin, 2001, стр. 108; V. Mehle, Doping und Strafrecht, Internationaler Sport-Recht Kongress, 1999, www.sportrechtskongress. de/germanversion/Kongress/SPRKMehle. htm

та је искључена. Такав став је повезан са начелом кривичног права да кривичноправна забрана повреде тела обухвата само угрожавање које врше друга лица а не и самоповреде („Ко неко друго лице...“). Битно је, дакле, да ли је трећи држао дешавања у вези са допингом спортисте више или мање чврсто у својим рукама. У обзир долазе следећа кривична дела из Кривичног законика: уморство (пар. 211 – доживотни затвор); убиство (пар. 212 – минимално 5 година затвора); нехатно убиство (пар. 222 – затвор до 5 година или новчана казна); телесна повреда (пар. 223 – казна затвора до 5 година или с новчаном казном; покушај је кажњив); опасна телесна повреда (пар. 224 – казном затвора од 6 месеци до 10 година, а у мање тешким случајевима затвором од 3 месеца до 5 година); нехатна телесна повреда (пар. 229 – казна затвора до 3 године или новчана казна). При процењивању одговорности узима се у обзир пар. 228. (пристанак) којим је предвиђено да онај ко нанесе телесне повреде с пристанком повређеног лица, поступа противправно само тада ако је дело упркос пристанку противно добрим обичајима.

У немачкој литератури је нарочито разматрано могућност кривичне одговорности лекара по општем Кривичном законику, дакле изван Закона о лековима. С обзиром да кривична дела из немачког Кривичног законика која се помињу као могућа за кривичну одговорност лекара постоје, углавном, и у нашем Кривичном законику, сматрамо да би за наше правнике било интересантно указати на нека размишљања немачких колега:

Уморство (тешко убиство) и убиство (обично убиство) – у случају смрти допингованог спортисте лекар који је спортисти дао допинг средство може бити подвргнут кривичној одговорности према пар. 211. и 212. немачког Кривичног законика. Претпоставка за оба кривична дела је да је лекар поступао са умишљајем, при чему је довољан и евентуални умишљај. Такав умишљај би могао постојати већ у случају када је лекар држао за могуће наступање смртног исхода за спортисту путем узимања допинг средства и њега је прихватио. Додуше, таква конструкција у пракси немачких судова још никада није потврђена. Као теоријска конструкција за тешко убиство (уморство) које би извршио лекар наводи се случај лекара који учествује у финансијском успеху допингованог спортисте, његову смрт сматра могућом и из лакомости је прихвата. До кривичне одговорности лекара по овом основу у пракси тешко може доћи јер се умишљају који је потребан код убиства постављају много већи захтеви него умишљају код телесне повреде или угрожавања;

Убиство из нехата – лекар може лако да изврши кривично дело убиства из нехата предвиђено пар. 222. немачког Кривичног законика. Претпоставка за осуду лекара због нехатног убиства спортисте давањем

допинга је да му се смрт спортисте може приписати. Непажљиво понашање лекара противно обавезама и предвидљивост смртног резултата су од централног значаја за утврђивање кривичне одговорности. Непажљиво понашање противно (медицинским) обавезама ће се у случају преписивања или давања допинг средстава од стране лекара најчешће потврдити када узимање тих средстава од стране спортисте није било медицински индиковано. Такође, због специјалних стручних квалификација којима лекар располаже, и предвидљивост могућег смртног исхода се подразумева. Осим тога, лекар располаже довољним информацијама о допинг супстанцама, односно може их прибавити. Кривична одговорност лекара због нехатног убиства може, међутим, отпасти ако је спортиста сам себе, на сопствену одговорност, изложио угрожавању. С друге стране, ако су спортисти биле пређутане информације од стране лекара у вези ризика допинга, ако спортиста према својим психичким способностима није био у стању да схвати консеквенце узимања допинга, или ако се ради о допингу који је у подручју лекарских одговорности, онда се у случају смртног исхода преписивања или давања допинг средстава од стране лекара не може искључити кривична одговорност за нехатно убиство.

Кривична дела телесне повреде – у обзир долазе сва кривична дела везана за телесне повреде. Основно полазиште је да лекарски захвати (мере) у телесни интегритет пацијента (спортисте) уколико су предузети у сврху лечења и у складу са правилима струке не могу се сматрати телесном повредом (у немачкој судској пракси је владајуће становиште да је и тада реч о телесној повреди али која није кажњива када је прати изричити или претпостављени пристанак пацијента). Међутим, ако допинг искључиво служи циљаном повећању спортског учинка, онда ту није реч о лечењу већ о чињеничном стању телесне повреде спортисте. Код систематског давања допинг супстанци, по правилу, треба рачунати са патолошким споредним дејствима по здравље спортисте па ће претпоставке за постојање чињеничног стања телесне повреде лако постојати. За кажњивост због наношења телесних повреда потребно је да је лекар најмање поступао са евентуалним умишљајем, то јест да је телесне повреде, као резултат, држао за могуће и да их је прихватио. Треба водити рачуна и да у истом случају може постојати и саучесништво више лекара или лекара и, на пример, тренера. Код тешких телесних повреда битно је које су последице по здравље спортисте проистекле из деловања лекара. На пример, губитак репродуктивне способности (стерилитет) који је условљен узимањем аналобичких стероида може се сматрати тешком телесном повредом. Кривична одговорност се не би могла избећи

позивањем на пристанак спортисте пошто је такав пристанак супротан добрим обичајима и сврси забране допинга.[247]

Немачки правници су посебно строги у погледу прихватања доказа да је спортиста свесно учествовао у допинговању. Самоодговорна одлука спортисте претпоставља пуно знање о домашају одлуке. У односу спортисте према тренеру и посебно лекару треба, по правилу, поћи од знатне надмоћи ових лица над спортистом у погледу знања и моћи. Лекар и тренер су за спортисту често несумњиви ауторитет, коме се спортиста безрезервно препушта. Када постоји таква надмоћност и спортисти нису дата недвосмислена обавештења, треба поћи од претпоставке да постоји телесна повреда. То посебно важи ако су у питању деца или омладинци, који тешко могу да сагледају домашај својих одлука.

Имајући у виду околност да наши спортисти и тренери обављају спортске активности и у иностранству, и код овог кривичног дела се поставља питање кривичне одговорности са становишта важења кривичног законодавства Србије за учиниоце кривичних дела учињених у иностранству. Проблем за наше право лежи у чл. 8–10. Кривичног законика Републике Србије. Кривично законодавство Србије важи за држављанина Србије и кад у иностранству учини било које кривично дело, ако се затекне на територији Србије или буде екстрадиран Србији (чл 8. ст. 1. КЗ). Под истим условима кривично законодавство Србије важи и за учиниоца који је постао држављанин Србије пошто је учинио кривично дело (чл. 8. т. 2. КЗ)). Кривично законодавство Србије важи и за странца који ван територије Србије учини према њој или њеном држављанину кривично дело, ако се затекне на територији Србије или буде екстрадиран Србији (чл. 9. ст. 1. КЗ). Шта више, кривично законодавство Србије важи и за странца који према страној држави или према странцу учини у иностранству кривично дело за које се по закону земље у којој је учињено може изрећи казна затвора од пет година или тежа казна, ако се затекне на територији Србије, а не буде екстрадиран страној држави. Суд у таквом случају не може изрећи тежу казну од оне која је прописана законом земље у којој је кривично дело учињено (чл. 9. ст. 2. КЗ). У случају из чл. 8. и 9. КЗ кривично гоњење се неће предузети, ако је: учинилац потпуно издржао казну на коју је у иностранству осуђен; учинилац у иностранству правноснажном пресудом ослобођен или му је казна застарела или опроштена; према неурачунљивом учиниоцу у иностранству извршена одговарајућа мера безбедности; за кривично дело по

[247] О овим питањима видети, M. Parzeller, Die Strafrechtliche Verantwortung des Arztes beim Doping, Deutsche Zeitschrift fuer Sportmedizim, Nr. 5/2001, стр. 163–165.

страном закону за кривично гоњење потребан захтев оштећеног, а такав захтев није поднет (чл. 10. ст. 1. КЗ). У случају из чл. 8. и 9. КЗ, кривично гоњење ће се предузети само кад се за кривично дело кажњава и по закону земље у којој је дело учињено. Кад се у случају из чл. 8. и 9. став 1. КЗ, по закону земље у којој је дело учињено за то кривично дело не кажњава, кривично гоњење се може предузети само по одобрењу републичког јавног тужиоца (чл. 10. ст. 2. КЗ).

На примену чл. 8. КЗ већ смо указали у коментару уз чл. 47. ЗСД. У чл. 9. КЗ законодавац је у истом члану регулисао два различита принципа: реални супсидијарни принцип (ст. 1) и универзални принцип (став 2). Заједничко за та два принципа је то што странац чини кривично дело у иностранству, а затекне се на нашој територији, а примењује се и у једном и у другом случају посебни услови из чл. 10. КЗ.[248] Када је у питању кривично дело из чл. 48. ЗСД, примена чл. 9. ст. 1. везана је за странце које би учинили кривично дело против наших спортиста. Насупрот овоме, одредба чл. 9. ст. 2. КЗ утврђује услове под којима се примењује универзални принцип, према коме наше кривично законодавство важи и за странца који према страној држави или странцу учини у иностранству кривично дело за које се према кривичном законодавству земље у којој је учињено може изрећи затвор у трајању од пет година или тежа казна. Раније смо навели да се у појединим земљама за кривично дело омогућавања употребе допинг средстава може, под одређеним условима, изрећи и казна затвора дужа од пет година. И универзални принцип је супсидијарног карактера, па се гоњење не предузима када си испуњени услови из чл. 10. ст. 1. и 2. КЗ. Осим тога, у пракси се, по правилу, врши екстрадиција странца ако су испуњени услови за њу, што још више умањује примену универзалног принципа у пракси.[249]

Неовлашћена производња и стављање у промет допинг средстава

Члан 49.

Ко неовлашћено у циљу допинга у спорту производи, прерађује, продаје или нуди на продају, или ради продаје купује, држи, или преноси, или посредује у продаји или куповини допинг средстава, или на други начин неовлашћено ставља у промет допинг средства, казниће се затвором од најмање пет година.

---

[248] Стојановић, op. cit., стр 44–45.
[249] Ibid., стр. 46.

Ко неовлашћено у циљу допинга у спорту прави, набавља, поседује или даје на употребу опрему, материјал или супстанције за које зна да су намењене за производњу или припремање допинг средстава, казниће се затвором од шест месеци до пет година.

Допинг средства и средства за њихово справљање, одузеће се.

Кривично дело – неовлашћена производња и стављање у промет допинг средстава

Пошто под појам допинг средства улазе и одређене опојне дроге, треба водити рачуна да у том случају може доћи у обзир и примена чл. 246. КЗ.[250]

У овом члану ЗСД је предвиђен један основни облик овог дела (став 1) и један специфични облик (став 2).

Основни елементи овог дела тичу се објекта, радње извршења и противправности.

Објект кривичног дела су допинг супстанце и методе, које су проглашене допинг средствима у Листи забрањених допинг средстава (видети коментар уз чл. 31. ЗСД). Само ове супстанце и методе могу бити предмет овог кривичног дела. Предмет овог кривичног дела може бити или сама супстанца која је проглашена забрањеним допинг средством или њен препарат, тј. чврста или течна мешавина која садржи овакве супстанце.

Радња кривичног дела је алтернативно одређена и обухвата разноврсне делатности које се углавном односе на производњу допинг средстава, њихово стављање у промет или омогућавање стављања у промет. У прву групу активности спадају производња и прерађивање ових материја. Производња је стварање, сачињавање допинг средства и она је различита у зависности од којој је врсти допинг средства реч (природна или вештачка супстанца). Под производњом се подразумева свака активност извршиоца којом се из одређеног материјала може добити допинг средство. У чему ће се та активност састојати, зависи од природи материје која се прерађује и од које се добија допинг средство. Прерађивање значи довијање једног допинг средства из другог или побољшање

---

[250] Члан 49. ЗСД је слично дефинисан као чл. 246. КЗ. О кривичном делу из чл. 246. КЗ видети Љубиша Лазаревић, Коментар Кривичног законика Републике Србије, Београд, 2006, стр. 651–654; Стојановић, op. cit., стр. 574–579. Видети и коментар уз чл. 5. ст. 2. ЗСД.

састојака допинг средства, додавање других састојака, припремање за непосредну примену и сл.

Код радњи којима се допинг средства стављају у промет закон предвиђа: продају, нуђење на продају, куповина ради продаје, држање, преношење, посредовање у куповини или продаји и сваки други начин стављања допинг средстава у промет.

До продаје допинг средства је дошло постизањем сагласности купца и продавца о предмету и цени и није неопходно да средство буде предато купцу нити да је новац предат продавцу. Неовлашћена продаја допинг средства постоји и када допинг средство није плаћено већ је дато но почек. За постојање кривичног дела довољна је сама радња продаје допинг средства и није потребно да се утврђује да ли је заиста и до кога оптужени купио допинг средство које је касније продавао. Код нуђења на продају дело је свршено самим покушајем да се изврши продаја, тј. давањем понуде у погледу цене и робе. Понуда набавке допинг средстава уз пријем одређеног износа новца је нуђење на продају допинг средства што представља законско обележје кривичног дела без обзира да ли учинилац дела у време нуђења поседује допинг средство и да ли је оно његово власништво.

Радњу извршења овог кривичног дела такође представља и куповање, набављање на други начин, држање или преношење допинг средстава ако је то учињено ради продаје (потребна је намера учиниоца у том погледу). За постојање дела потребно је да се куповина, држање или преношење чини ради продаје, што се мора утврђивати у сваком конкретном случају, при чему посебан значај може имати количина допинг средстава, околност да је учинилац познат као лице које се бави продајом допинг средстава, као и свака друга околност која може указати на намеру учиниоца да се бави продајом. У случају преношења, за постојање дела није од значаја да ли се допинг средство уноси у нашу земљу, износи из ње или се преношење врши унутар земље.

Радњу извршења чини и сваки други начин стављања у промет (поклањање, позајмљивање, размена за неко друго допинг средство или другу робу, увоз, извоз, транзит, држање). Стављање на други начин допинг средства у промет обухвата све начине којим се допинг средство чини доступним другом лицу, а који нису изричито наведени у законском опису. Омогућавање стављања у промет допинг средства може се остварити њиховом куповином, држањем или преношењем у циљу продаје. Ако се допинг средство купује или држи ради личне употребе, то не представља ово кривично дело.

Кажњиво је и посредовање у продаји или куповини допинг средстава. Радња обухвата различите делатности усмерене на реализацију про-

даје или куповине, као што је, на пример, довођење у вези продавца и купца, преношење порука између њих, чување средстава док се не постигне споразум и сл. За постојање кривичног дела није од значаја да ли је посредовање било успешно или не, односно да ли је куповина или продаја обављена. За посредовање у продаји допинг средстава битно је да је окривљени довео у везу купца и продавца допинг средства који се нису познавали, а самом чину примопредаје допинг средства он не мора да буде присутан.

Наведене активности представљају радњу извршења овог кривичног дела само када се врше неовлашћено, јер је производња, прерада и промет бројних допинг супстанци дозвољена, посебно у медицинске, научне и друге сврхе. У Републици Србији не постоји посебан закон којим је генерално регулисана производња и промет допинг средстава, па се питање „неовлашћености" мора посматрати у зависности које допинг средство је у питању у конкретном случају. Код процене да ли су наведен активности извршене неовлашћено полази се од Закона о лековима и Правилника о одобравању изузетака за терапеутску употребу („Сл. гласник РС", бр. 32/2007). Када су у питању допинг средства која садрже опојне дроге видети законе наведене у коментару уз чл. 5. ст. 2. ЗСД.

Радња држања ради продаје допинг средства је свршена самим чином држања допинг средства ради продаје без обзира на мотиве таквог поступања.

Кривично дело је свршено предузимањем ма које активности која је означења као радња овог кривичног дела. Последица дела је апстрактна опасност по здравље спортиста, регуларност такмичења и етичке вредности спорта.

У погледу кривице учиниоца потребан је умишљај, који обухвата свест да се радње извршења предузимају у циљу допинга у спорту и да се неовлашћено бави њиховом производњом или стављањем промет. Могућ је и директан и евентуални умишљај. Радња извршења мора бити предузета у циљу допинга у спорту. Циљ означава промену (или стање) коме учинилац тежи извршењем кривичног дела. Слично намери, циљ представља свесну, посебну представу којом се руководи учинилац кривичног дела. Код овог кривичног дела, ако учинилац није руковођен постизањем циља који се састоји у допингу у спорту, онда неће постојати ово, већ неко друго кривично дело, ако су за то испуњени потребни услови.

За овај облик кривичног дела предвиђена је казна затвора од најмање пет године. Према чл. 45. ст. 1 КЗ, казна затвора не може бити дужа од двадесет година. С обзиром на висину запрећене казне, и покушај извршења кривичног дела је кажњив (чл. 30. КЗ).

Посебни облик овог кривичног дела (став 2) је неовлашћено прављење, набављање, поседовање или давање на употребу опреме, материјала или супстанци за које се зна да су намењене за производњу или припремање допинг средстава. У питању су припремне радње или помагање за основни облик кривичног дела, које су прописане као самостално кривично дело. Прављење значи стварање ових материја, док под набављањем треба разумети сваки облик долажења до њих, као што су куповина, трампа, поклон и др. Поседовање је фактичко располагање, односно држање ових материја, независно од тога коме припадају, док давање на употребу значи сваки облик њиховог отуђивања другом лицу, као што је продаја, давање и сл.

Допинг средства и средства за њихово справљање обавезно се одузимају (став 3). У питању је обавезна примена мере безбедности из чл. 87. КЗ.

Радње овог кривичног дела су алтернативно одређено, па ће дело бити извршено предузимањем ма које од предвиђених радњи. Ако извршилац предузме више различитих радњи извршења постојаће реални стицај кривичних дела, али се уз постојање осталих услова може конституисати продужено кривично дело. Према чл. 61. ст. 1. КЗ, продужено кривично дело чини више истих или истоврсних кривичних дела учињених у временској повезаности од стране истог учиниоца која представљају целину због постојања најмање две од следећих околности: истоветности оштећеног, истоврсности предмета дела, коришћења исте ситуације или истог трајног односа, јединства места или простора извршења дела или јединственог умишљаја учиниоца. Код оних радњи извршења, које значе трајну делатност (нпр. продаја, куповина, нуђење и сл.) сукцесивним предузимањем више таквих радњи остварује се само једно кривично дело, али је за постојање дела довољно да је предузета и само једна таква радња. Нема стицаја између дела из става 1. и 2. овог члана ЗСД када исто лице набави или направи супстанцу намењену за производњу допинг средства, па њима касније исто произведе. У том случају, дело из става 2. овог члана ЗСД представља припремну радњу за коју се не одговара по принципу супсидијарности, ако је касније остварено дело из става 1. овог члана.

За овај облик кривичног дела предвиђена је казна затвора од шест месеци до пет година. С обзиром на висину запрећене казне (без обзира што је пет година затвора одређена као горња граница распона прописане казне), и покушај извршења кривичног дела је кажњив (чл. 30. КЗ).

С обзиром на сличност дефиниција кривичног дела из чл. 49. и 246. КЗ овде наводимо неколико пресуда наших судова у вези кривичног дела неовлашћене производње и промета опојних дрога.

• Кривично дело неовлашћене производње, држања и стављања у промет опојних дрога је дело са индиферентним бројем чињења, што искључује могућност конструкције овог кривичног дела као продуженог (Пресуда Врховног суда Србије, Кж. И 94/2006 од 6.2.2006. године).

• Оперативни подаци МУП о томе на који начин је оптужени продавао опојну дрогу представљају обавештења која органи унутрашњих послова прикупљају од грађана, па је сведочење службеног лица МУП о овим подацима недозвољен доказ и заснивањем пресуде на овом доказу учињена је апсолутно битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 10) Законика о кривичном поступку. (Решење Врховног суда Србије, Кж. И 1626/2005 од 10.11.2005. године)

• Изрека и разлози осуђујуће пресуде за кривично дело неовлашћеног држања и стављања у промет опојних дрога из члана 245. став 1. Основног кривичног закона нејасни су ако је у њима наведено да је оптужени одређену количину дроге неовлашћено купио делимично ради продаје, а делимично за своје личне потребе, при чему није наведено ни утврђено коју количину дроге је оптужени купио ради продаје, а коју количину за своје потребе, што представља битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 11) Законика о кривичном поступку. (Решење Врховног суда Србије, Кж. И 1198/2005 од 17.8.2005. године)

• Путнички аутомобил у коме је оптужена неовлашћено држала опојну дрогу ради продаје, сакривену у простору за ваздушни јастук сувозача, употребљен је за извршење кривичног дела и може бити одузет применом мере безбедности иако није својина оптужене. (Пресуда Врховног суда Србије, Кж. И 638/2007 од 26.4.2007. године)

• Кад више учинилаца кривичног дела неовлашћеног држања и стављања у промет опојних дрога удружено набављају и стављају у промет опојну дрогу и при том део набављене дроге један другом дају на уживање, постоји само тежи облик овог кривичног дела, а не и кривично дело омогућавања уживања опојних дрога. (Пресуда Врховног суда Србије, Кзз. 120/2006 од 15.12.2006. године)

2. Прекршаји

Члан 50.

Новчаном казном од 50.000 до 350.000 динара казниће се за прекршај национална спортска асоцијација, спортска организација и

друго правно лице:

1) ако неовлашћено омета или покуша ометање било ког дела допинг контроле (члан 3. став 1. тачка 5);

2) ако неовлашћено продаје, транспортује, шаље, испоручује или дистрибуира допинг средства спортисти, било непосредно или посредством трећег лица (члан 3. став 1. тачка 7);

3) ако да или покуша давање допинг средства спортисти, или помогне, подстакне, прикрије, наведе, наложи, створи услове или остварује било који други вид учествовања у повреди или покушају повреде антидопинг правила (члан 3. став 1. тачка 8);

4) ако не дозволи, односно не омогући обављање допинг контроле (члан 6. став 1);

5) ако узете узорке не складишти, или ако њима не рукује или их не анализира у складу с одредбама овог закона и одговарајућим међународним стандардима одобреним од стране Светске антидопинг агенције (члан 9. став 1);

6) ако у оквиру својих надлежности не предузме мере и активности утврђене чланом 10. став 1. овог закона;

7) ако у року од 15 дана од дана ступања на снагу спортских правила не достави примерак тих правила министарству надлежном за послове спорта и Антидопинг агенцији (члан 11);

8) ако омогући учешће на спортској приредби лицу које је кажњено због допинга или му омогући обављање неке функције у организацијама у области спорта, укључујући и активности везане за рад са спортистима (чл. 22. и 23);

9) ако стави у промет производ без прописаног знака упозорења (члан 30. тачка 20);

10) ако онемогући спортском инспектору обављање надзора (члан 44. став 2);

11) ако не поступи по налогу спортског инспектора (члан 46);

12) ако не усклади своју организацију, рад и опште акте са одредбама овог закона у прописаном року (члан 53).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у националној спортској асоцијацији, односно спортској организацији и другом правном лицу у износу од 5.000 до 35.000 динара.

Прекршаји правних лица – став 1.

Ставом 1. прописани су прекршаји за које се изричу санкције правним лицима у случају кршења одређених обавеза и забрана утврђених Законом о спречавању допинга у спорту. Као прекршајна санкција прописана је новчана казна у висини од 50.000 до 350.000 динара. За изрицање санкција и вођење прекршајног поступка поред Закона о спречавању допинга у спорту меродаван је и Закон о прекршајима („Сл. гласник РС“, бр. 101/2005 - ЗП).

Закон о прекршајима не прихвата објективну одговорност за прекршаје, већ је за изрицање казне потребно да се у прекршајном поступку утврди конкретна кривица окривљене организације у односу на биће прекршаја. Из чињенице да на пример спортски савез није предузео све мере из чл. 10. ст. 1. ЗСД не проистиче аутоматски и одговорност савеза за такво понашање (прекршај из тачке 6. овог члана), већ мора бити утврђена и кривица савеза за такво понашање. Сходно чл. 2. ЗП, прекршаји утврђени овим ставом су противправне скривљено извршене радње, које се неће сматрати прекршајем уколико је искључена противправност или кривица иако постоје сва битна обележја прекршаја. Кривица организације као правног лица може се заснивати једино на одговорности (кривици) одговорног лица у организацији за извршени прекршај. Правно лице је одговорно за прекршај учињен скривљено предузетом радњом или пропуштањем дужног надзора од стране органа управљања или одговорног лица или скривљеном радњом другог лица које је у време извршења прекршаја било овлашћено да поступа у име правног лица (чл. 17. ст. 4. ЗП).

Као и одговорност одговорног лица тако и одговорност организације за прекршај не може бити начелна, општа и неодређена. За прекршајну одговорност организације потребно је да је у прекршајном поступку несумњиво утврђено да је организације скривљеним радњама својих одговорних лица остварила обележја бића прекршаја, било чињењем или нечињењем. У односу на прекршај из чл. 50. ст. 1. ЗСД потребно да се несумњиво утврди које мере организација није скривљено, преко својих одговорних лица, предузела, а била је дужна да предузме у складу са Законом о спречавању допинга у спорту и пратећим подзаконским актима (правилници које је донела Антидопинг агенција Републике Србије).

Према чл. 5. ст. 1 ЗСД, обавезе утврђене овим законом примењују се на све организације у области спорта које имају своје седиште на територији Републике Србије или обављају спортске активности и делатности на територији Републике Србије. Према члану 7. ст. 2. Закона о прекршајима, за прекршаје предвиђене прописима Републике Србије ка-

зниће се учинилац ако је прекршај учињен на територији Републике Србије или ако је учињен на домаћем броду или ваздухоплову док се налази ван територије Републике Србије. Страно правно лице и одговорно лице одговарају за прекршаје једнако као и домаће правно и одговорно лице, с тим да страно правно лице и одговорно лице казниће се за прекршај учињен на територији Републике Србије под условом да страно правно лице има пословну јединицу или представништво у Републици Србији (чл. 27. ЗП). Сходно наведеним члановима, за прекршаје наведене у чл. 50. Закона о спречавању допинга у спорту може да одговара како домаћа организација (правно лице) тако и страна, под условом да је прекршај учињен на територији Републике Србије, а кад је у питању страно правно лице и да има пословну јединицу или представништво у Републици Србији. За организације у области спорта то може да буде важно, имајући у виду чињеницу да се на територији Републике Србије организује велики број спортских приредби (манифестација и такмичења) у којима учествују и стране организације и да на припреме у Србију долазе и стране спортске организације и савези. Када су у питању странци, гоњење за учињени прекршај може се уступити страној држави из које долази, под условом узајамности (чл. 7. ст. 4. ЗП).

Закон о прекршајима је прописао у чл. 7. ст. 3. да у случају да се прекршај учини у иностранству, учинилац прекршаја ће се казнити само ако је то предвиђено законом или уредбом. Закон о спречавању допинга у спорту није у чл. 50. прописао одговорност за прекршаје који учине организације у области спорта са седиштем у Републици Србији у иностранству, односно на међународним спортским приредбама или за време припрема у иностранству.

У прекршајном поступку нико не може бити кажњен два или више пута за исту прекршајну радњу (чл. 8. ст. 2. ЗП). Прекршај може бити извршен чињењем или нечињењем. Прекршај је извршен нечињењем кад је прописом предвиђено као прекршај, пропуштање да се предузме одређено чињење (чл. 10. Закона о прекршајима). Прекршај је извршен у време када је учинилац радио или био дужан да ради, без обзира када је последица наступила (чл. 11. Закона о прекршајима. Прекршај је извршен како у месту где је учинилац радио или био дужан да ради, тако и у месту где је последица наступила (чл. 12. ЗП).

У случајевима прекршаја утврђених чл. 50. ст. 1. тач. 1) и 3) ЗСД, учинилац ће се казнити и за покушај повреде антидопинг правила.

Правно лице које се налази у стечају одговорно је за прекршај учињен пре отварања или у току стечајног поступка, али му се не може изрећи казна, него само заштитна мера одузимања предмета и одузимање имовинске користи (чл. 17. ст. 5. ЗП).

За прекршаје утврђене чл. 50. ст. 1. ЗСД, учиниоцу се може изрећи новчана казна у висини од 50.000 до 350.000 динара. Сврха прописивања, изрицања и примене утврђене санкције је да грађани поштују правни систем и да нико убудуће не учини прекршај, као и да се изрази друштвени прекор учиниоцу због извршеног прекршаја и да се утиче на њега и на сва остала лица да убудуће не чине прекршаје (чл. 5. ст. 2. и чл. 28. ст. 2. ЗП). У пресуди се одређује рок плаћања новчане казне, који не може бити краћи од петнаест дана нити дужи од три месеца од дана правоснажности пресуде. У оправданим случајевима, суд може решењем дозволити да се новчана казна исплати у ратама, при чему исти суд одређује начин и рок плаћања, који не може бити дужи од шест месеци. На то решење није дозвољена жалба (чл. 36. Закона о прекршајима). Ако кажњено правно лице и одговорно лице у правном лицу не плате у одређеном року изречену новчану казну, наплата ће се извршити принудним путем (чл. 38. ст. 2. ЗП).

Казна за прекршаје одмерава се у границама које су за тај прекршај прописане, а при томе се узимају у обзир све околности које утичу да казна буде већа или мања, а нарочито: тежина и последице прекршаја, околности под којима је прекршај учињен, степен кривице учиниоца, личне прилике учиниоца и држање учиниоца после учињеног прекршаја. Не може се узети у обзир као отежавајућа околност раније изречена казна или заштитна мера, ако је од дана правоснажности пресуде до дана доношења нове пресуде протекло више од две године. При одмеравању висине новчане казне узеће се у обзир и имовно стање учиниоца (чл. 39. ЗП).

Ако се приликом одмеравања казне утврди да прекршајем нису проузроковане теже последице, а постоје олакшавајуће околности које указују да се и блажом казном може постићи сврха кажњавања, прописана казна може се ублажити на један од следећих начина: 1) изрећи казна испод најмање мере казне која је прописана за тај прекршај, али не испод најмање законске мере те врсте казне; 2) уместо прописане казне затвора изрећи новчана казна или рад у јавном интересу; 3) уместо прописане казне затвора и новчане казне изрећи само једна од тих казни (чл. 40. ЗП).

Ако је учинилац једном радњом или са више радњи учинио више прекршаја за које му се истовремено суди, претходно ће се утврдити казна за сваки од тих прекршаја, па ће се за све те прекршаје изрећи јединствена казна. Јединствена казна ће се изрећи тако што ће се утврдити јединствена новчана казна која представља збир утврђених новчаних казни, с тим што јединствена новчана казна не може бити већа од двоструког износа највеће новчане казне предвиђене Законом о прекршајима

(чл. 42. ЗП). Према чл. 35. ЗП највиша новчана казна за правно лице је 1.000.000 динара.

Уместо новчане казне за прекршај може се изрећи опомена ако постоје околности које у знатној мери умањују одговорност учиниоца, тако да се може очекивати да ће се убудуће клонити вршења прекршаја и без изрицања казне. Опомена се може изрећи и ако се прекршај огледа у неиспуњавању прописане обавезе или је прекршајем нанесена штета, а учинилац је после покретања поступка, а пре доношења пресуде испунио прописану обавезу, односно отклонио или надокнадио нанесену штету (чл. 44. ЗП).

Уз изречену новчану казну или опомену, учиниоцу прекршаја суд може изрећи и заштитне мере одузимања предмета и удаљење странаца са територије Републике Србије, без обзира што нису предвиђене Законом о спречавању допинга у спорту (чл. 46. ст. 2. и чл. 47. ЗП). Предмети који су употребљени или су били намењени за извршење прекршаја или који су настали извршењем прекршаја могу се привремено или трајно одузети ако су својина учиниоца прекршаја, односно ако њима располаже правно лице учинилац прекршаја. Наведени предмети се могу одузети и кад нису својина учиниоца прекршаја или њима не располаже правно лице учинилац прекршаја, ако то захтевају интереси опште безбедности, чување живота и здравља људи, сигурност робног промета или разлози морала, као и у другим случајевима предвиђеним Законом о прекршајима. Суд који је донео пресуду одредиће у складу са посебним прописима да ли ће се одузети предмети уништити, продати или предати заинтересованом органу односно организацији. Ако је учинилац самовољно отуђио или уништио предмете или је на други начин онемогућио њихово одузимање, у пресуди ће се одредити да плати новчани износ који одговара вредности предмета. Предмети ће се одузети и кад се прекршајни поступак не заврши пресудом којом се окривљени оглашава кривим ако то захтевају интереси опште безбедности или разлози морала или ако је поступак прекинут из разлога што учинилац прекршаја није доступан суду. О томе се доноси посебно решење на које окривљени има право жалбе. Одузимањем предмета не дира се у право трећих лица на накнаду штете од учиниоца. У случају прекршаја из чл. 50. ст. 1. ЗСД испуњени су услови за изрицање заштитне мере одузимања допинг средстава и производа који не садрже прописани знак упозорења.

Удаљење странаца са територије Републике Србије може се изрећи странцу који је учинио прекршај због кога је непожељан његов даљи боравак у земљи. Ова заштитна мера може се изрећи у трајању од шест месеци до три године. Трајање изречене мере тече од дана правосна-

жности пресуде, с тим што се време проведено на издржавању казне затвора не урачунава у трајање мере (чл. 57. ЗП).

Имовинску корист која је прибављена прекршајем нико не може да задржи. Због тога, та корист се одузима пресудом којом су утврђени прекршај и одговорност за њега, под условима који су предвиђени Законом о прекршајима (чл. 59. Закона о прекршајима). Од учиниоца прекршаја ће се одузети новац, хартије од вредности, предмети од вредности и свака друга имовинска корист која је прибављена извршењем прекршаја. Ако такво одузимање није могуће, учинилац ће се обавезати да плати новчани износ који одговара прибављеној имовинској користи. Ако окривљени у одређеном року не плати новчани износ, наплата ће се извршити принудним путем. Имовинска корист прибављена извршењем прекршаја може се одузети и од лица на које је пренесена без накнаде, или уз накнаду која не одговара стварној вредности (чл. 60. ЗП). Ако је прекршајем прибављена имовинска корист за друго физичко лице или за правно лице, та ће се корист одузети (чл. 61. ЗП).

Закон о спречавању допинга у спорту није прописао да се уз казну обавезно изриче и заштитна мера одузимања предмета (допинг средстава) како је то учињено код кривичних дела из чл. 48. и 49. Међутим, суд за прекршаје може изрећи уз изречену казну или опомену заштитну меру одузимање предмета, када су испуњени услови за изрицање те заштитне мере утврђени у чл. 48. ЗП. Према том члану, предмети који су употребљени или су били намењени за извршење прекршаја или који су настали извршењем прекршаја могу се привремено или трајно одузети ако су својина учиниоца прекршаја, односно ако њима располаже правно лице учинилац прекршаја. Предмети се могу одузети и кад нису својина учиниоца прекршаја или њима не располаже правно лице учинилац прекршаја, ако то захтевају интереси опште безбедности, чување живота и здравља људи, сигурност робног промета или разлози морала. Кад су у питању допинг средства, овај услов је испуњен. Суд који је донео пресуду одредиће у складу са посебним прописима да ли ће се одузети предмети уништити, продати или предати заинтересованом органу односно организацији. Ако је учинилац самовољно отуђио или уништио предмете или је на други начин онемогућио њихово одузимање, у пресуди ће се одредити да плати новчани износ који одговара вредности предмета. Предмети ће се одузети и кад се прекршајни поступак не заврши пресудом којом се окривљени оглашава кривим ако то захтевају интереси опште безбедности или разлози морала или ако је поступак прекинут из разлога што учинилац прекршаја није доступан суду, као и у другим случајевима одређеним посебним законом. О томе се доноси посебно решење на које окривљени има право жалбе. С обзиром да упо-

треба допинг средстава суштински угрожава регуларност спортских такмичења и етичке основе спорта, и овај услов за одузимање допинг средстава је испуњен. Одузимањем предмета не дира се у право трећих лица на накнаду штете од учиниоца.

Прекршајни поступак не може се покренути ако протекне једна година од дана када је прекршај учињен. Застаревање прекршајног гоњења не тече за време за које се гоњење не може предузети по закону. Застаревање се прекида сваком процесном радњом надлежног органа која се предузима ради гоњења учиниоца прекршаја. После сваког прекида застаревање почиње поново да тече. Прекршајно гоњење застарева у сваком случају кад протекне два пута онолико времена колико се по закону тражи за застарелост гоњења (чл. 76. ЗП).

Прекршајни поступак у првом степену воде прекршајни судови. Прекршајни поступак у другом степену води Виши прекршајни суд (чл. 91. ЗП). За вођење прекршајног поступка у првом степену месно је надлежан суд на чијем подручју је прекршај учињен или покушан. Суд који је месно надлежан за вођење прекршајног поступка против правног лица надлежан је и за вођење прекршајног поступка против одговорног лица у правном лицу (чл. 94. ЗП). Ако није познато место извршења прекршаја, месно је надлежан суд на чијем подручју окривљени има пребивалиште или боравиште, односно седиште окривљеног правног лица уколико се важност прописа којим је прекршај одређен простире и на подручју на коме се налази његово пребивалиште или боравиште, односно седиште окривљеног правног лица. Ако нису познати ни место извршења прекршаја ни пребивалиште или боравиште окривљеног, надлежан је суд на чијем се подручју окривљени пронађе односно ухвати или се сам пријави (чл. 95. ЗП). Ако је исто лице окривљено за више прекршаја па су за вођење прекршајног поступка надлежна два или више судова, надлежан је онај суд који је по захтеву овлашћеног органа први започео поступак, а ако поступак још није започет надлежан је суд коме је прво поднесен захтев за покретање прекршајног поступка (чл. 96. ЗП).

Против правног лица и одговорног лица у правном лицу води се јединствен прекршајни поступак, осим ако постоје законски разлози да се води поступак само против једног од њих. Ако се против одговорног лица у правном лицу не може покренути поступак, поступак ће се покренути и спровести само против правног лица. Ако је правно лице престало да постоји или постоје друге правне сметње за вођење поступка, поступак ће се покренути и спровести само против одговорног лица у правном лицу (чл. 98. ЗП).

За окривљено правно лице у прекршајном поступку учествује његов представник, који је овлашћен да предузима све радње које може да

предузима сам окривљени. Представник окривљеног правног лица је лице овлашћено да то правно лице представља или заступа на основу закона или другог акта правног лица. Послодавац може за представника правног лица одредити друго лице из реда својих чланова или другог радника у том правном лицу. Представник окривљеног правног лица мора да има писмено овлашћење органа који га је одредио за представника. Представник окривљеног правног лица може бити само једно лице (чл. 110. и 111. ЗП). Представник окривљеног страног правног лица је лице које управља представништвом или другом пословном јединицом тог правног лица у Републици Србији, уколико за представника правног лица не буде одређено друго лице (чл. 112. ЗП). Представник правног лица не може бити лице које је у истој ствари сведок. Представник правног лица не може бити ни одговорно лице против кога се води поступак за исти прекршај, које истиче да је поступало на основу наређења другог одговорног лица или органа управљања. У овим случајевима суд је дужан да позове правно лице да у року од осам дана одреди другог представника (чл. 113. ЗП). Ако окривљено правно лице на позив суда не одреди свог представника или не одреди другог представника казниће се новчаном казном од 500,00 до 1.000,00 динара. Ако и после изрицања те казне правно лице не одреди свог представника, за свако даље неодазивање позиву казниће се новчаном казном од 1.000,00 до 3.000,00 динара (чл. 114. ЗП).

Правно лице и одговорно лице у том правном лицу која имају статус окривљених у истој ствари могу имати сваки свог браниоца или заједничког браниоца (чл. 115. ЗП).

Према чл. 154. ЗП, прекршајни поступак покреће се на основу захтева за покретање прекршајног поступка. Захтев за покретање прекршајног поступка подноси овлашћени орган или оштећени (подносилац захтева). Овлашћени органи су органи управе, овлашћени инспектори, јавни тужилац и други органи и организације, које врше јавна овлашћења у чију надлежност спада непосредно извршење или надзор над извршењем прописа у којима су прекршаји предвиђени.

Захтев за покретање прекршајног поступка подноси се писмено и садржи: 1. назив подносиоца захтева и његову адресу односно лично име лица које подноси захтев; 2. назив суда; 3. основне податке о окривљеном: лично име, лично име родитеља, место и датум рођења, јединствени матични број грађана, занимање, место и адресу становања и држављанство односно назив и седиште окривљеног правног лица, а за одговорно лице у правном лицу и функцију коју обавља у том правном лицу; 4. чињенични опис радње из које произлази правно обележје прекршаја, време и место извршења прекршаја и друге околности потребне да

се прекршај што тачније одреди; 5. пропис о прекршају који треба применити; 6. предлог о доказима које треба извести, уз означење личних имена и адреса сведока, списе које треба прочитати и предмете који служе као доказ; 7. потпис и печат подносиоца (чл. 165. ЗП).

Прекршајни поступак који се води пред судом детаљно је регулисан чл. 78–279. ЗП.

Прекршај одговорног лица – став 2.

Одговорним лицем организације сматра се оно коме је поверен круг послова који се односи на управљање, пословање или процес рада у организацији (чл. 21. ст. 1. ЗП). Одговорност одговорног лица постоји ако је до извршења прекршаја дошло његовом радњом или пропуштањем извршења радње. Организација је одговорна за прекршај ако је до извршења прекршаја дошло радњом или пропуштањем додатног надзора од стране органа или одговорног лица или радњом другог лица које је било овлашћено да поступа у име организације. Учинилац је одговоран када прекршај учини из умишљаја или из нехата, а у време извршења прекршаја је био урачунљив (чл. 17. ст. 3. ЗП). Већ наведеном одредбом чл. 2. ЗП прописано је да се казна за прекршаје изриче само у случају скривљених поступака. Наведеном одредбом усвојена је субјективна концепција одговорности одговорног лица, које да би одговарало за прекршај потребно је да се његова кривица може да изрази у облику умишљаја или нехата. За одговорност одговорног лица у организацији потребно је да својом скривљеном радњом остварило обележје прекршаја, било чињењем или нечињењем, било пропуштањем дужног надзора. Физичко лице добија статус одговорног лица у организацији тек када му је поверен одређен круг послова у области управљања, пословања или обављања спортских активности и делатност који је у вези са учињеним прекршајем. Круг потенцијално одговорних лица организације није унапред набрајањем одређен и за исти прекршај може да одговара и више одговорних лица, али да би одређено физичко лице имало статус одговорног лица са становишта прекршаја потребно је да поседује одређену самосталност у одлучивању и извршавању одређеног обима задатака везаних за управљање, пословање или обављање спортских активности и делатности, а све са становишта конкретног описа дисциплинског прекршаја и конкретне унутрашње организације пословања и расподеле функција у организацији. Свако од одговорних лица одговара само за оне радње и у оном обиму у коме је учествовало у конкретном извршењу прекршаја. Одговорно лице може нечињењем да изврши прекршај када не изврши радњу коју је било дужно да изврши и таквим пропу-

штањем личним деловањем оствари обележје прекршаја, или када прекршај стварно изврши неко друго лице али је до извршења дошло зато што је одговорно лице пропустило да обезбеди дужни надзор. Одговорно лице не одговара за прекршај своје организације, већ за своју радњу којом је прекршај извршен, што значи да његова одговорност у односу на одговорност организације није акцесорне природе. Због тога одговорност одговорног лице и не престаје престанком чланства или функције у организацији, односно зато што му је престао радни однос у правном лицу нити зато што је настала немогућност кажњавања правног лица услед његовог престанка (чл. 26. ст. 4. ЗП).

Није одговорно за прекршај одговорно лице које је поступало на основу наређења другог одговорног лица или органа управљања и ако је предузело све радње које је на основу закона, другог прописа или акта било дужно да предузме да би спречило извршење прекршаја.

Видети и коментар уз став 1. овог члана ЗСД.

Члан 51.

Новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај физичко лице:

1) ако као спортиста користи допинг средства (члан 3. став 1. тачка 2);

2) ако одбије или не приступи без убедљивог оправдања давању узорка после обавештења или избегава давање узорка на други начин (члан 3. став 1. тачка 3);

3) ако као спортиста из регистроване тест групе не испуњава обавезе утврђене правилима овлашћене антидопинг организације у погледу доступности за тестирање изван такмичења или не пружа податке о боравишту, времену и месту одржавања тренинга и о одсуству из места боравка дуже од пет дана или пропусти објављена тестирања изван такмичења (члан 3. став 1. тачка 4. и члан 13. став 3);

4) ако омета било који део допинг контроле (члан 3. став 1. тачка 5);

5) ако не дозволи, односно ако не омогући обављање допинг контроле (члан 6. став 1);

6) ако врши допинг контролу иако није за то овлашћен (члан 8);

7) ако не обавести Антидопинг агенцију о могућности да је спортиста био допингован (члан 14. став 1);

8) ако не обавести спортисту који му је саопштио да се бави спортским активностима да му је прописао у циљу лечења средство које садржи забрањене допинг супстанце (члан 14. став 2);

9) ако учествује на спортским приредбама иако му је изречена мера забрана учешћа на такмичењима због допинга или ако обавља у организацијама у области спорта неку функцију или активност везане за рад са спортистима иако му је изречена мера забране обављања функција у области спорта због допинга спортисте (чл. 22. и 23);

10) ако онемогући спортском инспектору обављање надзора (члан 44. став 2);

11) ако не поступи по налогу спортског инспектора (члан 46).

Прекршаји физичких лица

Физичко лице је одговорно за прекршај ако је у време извршења прекршаја било урачунљиво и прекршај извршило са умишљајем или из нехата (чл. 17. ст. 2. ЗП). Није урачунљив учинилац прекршаја који у време извршења прекршаја није могао схватити значај свог чињења или нечињења, или није могао управљати својим поступцима, услед трајне или привремене душевне болести или друге теже душевне поремећености или заосталог душевног развоја. Околност да је прекршај учињен под утицајем алкохола или других омамљујућих средстава не искључује одговорност учиниоца.

Крив је учинилац који је у време када је учинио прекршај поступао са умишљајем или из нехата (чл. 19. ЗП). За прекршајну кривицу довољан је нехат учиниоца ако прописом о прекршају није одређено да ће се казнити само ако је прекршај учињен са умишљајем. Закон о спречавању допинга у спорту у чл. 51. не садржи такво ограничење. Прекршај је учињен из нехата кад је учинилац био свестан да услед његовог чињења или нечињења може наступити забрањена последица, али је олако држао да је може спречити или да она неће наступити, или кад није био свестан могућности наступања забрањене последице, иако је према околностима и према својим личним својствима био дужан и могао бити свестан те могућности. Прекршај је учињен са умишљајем кад је учинилац био свестан свог дела и хтео његово извршење или кад је био све-

стан да услед његовог чињења или нечињења може наступити забрањена последица, и пристао је на њено наступање (чл. 20. ЗП).

Није крив за прекршај учинилац који је у време извршеног прекршаја био у стварној заблуди. Стварна заблуда постоји кад је учинилац у време извршења прекршаја погрешно сматрао да постоје околности према којима би, да су оне стварно постојале, његова радња била дозвољена (чл. 20. ЗП). С друге стране, правна заблуда, односно непознавање прописа којим је прекршај предвиђен не искључује одговорност, али учинилац прекршаја који из оправданих разлога није знао да је та радња забрањена, може се блаже казнити (чл. 21. ЗП).

Ако више лица учествовањем у радњи извршења прекршаја заједнички учине прекршај или остварујући заједничку одлуку другом радњом битно допринесу извршењу прекршаја (саизвршилаштво), свако од њих казниће се казном прописаном за тај прекршај (чл. 22. ЗП). Ко другог са умишљајем подстрекне да учини прекршај или му са умишљајем помогне да изврши прекршај казниће се као да га је сам учинио (чл. 23. и 24. ЗП). Подстрекач и помагач су одговорни у границама свог умишљаја. С обзиром на природу прекршаја, начин и околности под којима је подстрекавање или помагање извршено и степен кривице подстрекача и помагача, подстрекач и помагач могу се блаже казнити или се поступак против њих може обуставити (чл. 25. ЗП).

Према члану 7. ст. 2. ЗП, за прекршаје предвиђене прописима Републике Србије казниће се учинилац ако је прекршај учињен на територији Републике Србије или ако је учињен на домаћем броду или ваздухоплову док се налази ван територије Републике Србије. Страно физичко лице, страно правно лице и одговорно лице одговарају за прекршаје једнако као и домаће физичко, правно и одговорно лице (чл. 27. ст. 1. ЗП). Гоњење за учињени прекршај може се уступити страној држави из које учинилац прекршаја долази, под условом узајамности (чл. 7. ст. 4. ЗП).

За прекршаје утврђене чл. 51. ЗСД, учиниоцу се може изрећи новчана казна у висини од 10.000 до 50.000 динара. Сврха прописивања, изрицања и примене утврђене санкције је да грађани поштују правни систем и да нико убудуће не учини прекршај, као и да се изрази друштвени прекор учиниоцу због извршеног прекршаја и да се утиче на њега и на сва остала лица да убудуће не чине прекршаје (чл. 5. ст. 2. и чл. 28. ст. 2. ЗП). У пресуди се одређује рок плаћања новчане казне, који не може бити краћи од петнаест дана нити дужи од три месеца од дана правоснажности пресуде. У оправданим случајевима, суд може решењем дозволити да се новчана казна исплати у ратама, при чему исти суд одређује начин и рок плаћања, који не може бити дужи од шест месеци. На то решење није дозвољена жалба (чл. 36. ЗП).

Ако кажњено физичко лице, у одређеном року не плати новчану казну у целини или делимично у року, новчана казна или неплаћени део казне замениће се радом у јавном интересу или казном затвора. У том случају неплаћена новчана казна замениће се радом у јавном интересу или казном затвора тако што се за сваких започетих петстотина динара одређује два дана рада у јавном интересу или један дан затвора, с тим што рад у јавном интересу не може да траје дуже од 60 дана, а казна затвора не може бити краћа од једног, ни дужа од тридесет дана. Део неплаћене новчане казне који није могао бити замењен казном затвора или радом у јавном интересу, наплаћује се принудним путем. Ако после одлуке суда кажњено физичко лице исплати новчану казну, казна затвора или рад у јавном интересу неће се извршити. Уколико је извршење казне започето, па кажњено лице исплати остатак новчане казне, обуставиће се издржавање казне затвора и рада у јавном интересу. Ако кажњено физичко лице исплати део новчане казне, остатак казне ће се сразмерно заменити радом у јавном интересу или казном затвора. Замена новчане казне у казну затвора врши се на основу решења суда против којег је дозвољена жалба у року од 3 дана (чл. 37. ЗП).

За спорт је карактеристично да у обављању спортских активности учествује велики број малолетних спортиста, па самим тим одређене прекршаје из чл. 51. Закона о спречавању допинга у спорту могу извршити и малолетна физичка лица. Према члану 63. ЗП, против малолетника који у време када је учинио прекршај није навршио четрнаест година (дете) не може се водити прекршајни поступак. На малолетнике који су учинили прекршај, старости од навршених четрнаест до навршених осамнаест година, примењују се одредбе главе осме Закон а о прекршајима, а остале одредбе Закона о прекршајима само ако нису у супротности са тим одредбама.

Када је дете учинило прекршај због пропуштања дужног надзора родитеља, усвојитеља, односно старатеља, а ова лица су била у могућности да такав надзор врше, родитељи, усвојитељ, односно старатељ детета казниће се за прекршај као да су га сами учинили (чл. 64. ст. 1. ЗП).

Малолетнику који је у време извршења прекршаја навршио четрнаест, а није навршио шеснаест година (млађи малолетник) могу се изрећи само васпитне мере (чл. 65. ст. 1. ЗП). Малолетнику који је у време извршења прекршаја навршио шеснаест година, а није навршио осамнаест година (старији малолетник) може се изрећи васпитна мера или казна (чл. 65. ст. 2. ЗП).

Заштитна мера се може изрећи малолетнику уз васпитну меру, ако је због природе прекршаја то неопходно. Малолетницима се могу се изрећи следеће васпитне мере: 1) мере упозорења и усмеравања: укор и посебне

обавезе и 2) мере појачаног надзора (чл. 66. Закона о прекршајима). Мере упозорења и усмеравања се изричу кад је таквим мерама потребно утицати на личност малолетника и његово понашање и када су оне довољне да се постигне сврха ових мера. Мере појачаног надзора изричу се кад за васпитавање и развој малолетника треба предузети трајније васпитне мере уз одговарајући стручни надзор и помоћ. При изрицању васпитних мера узимају се у обзир старост малолетника, степен његовог душевног развоја, психичке карактеристике и мотиви због којих је учинио прекршај, досадашње васпитање, околина и услови под којима је живео, тежина прекршаја, да ли му је већ пре тога била изречена васпитна мера, као и све остале околности које утичу на избор васпитне мере којом ће се најбоље постићи сврха васпитања (чл. 70. ст. 1. ЗП).

Старијем малолетнику може се изрећи казна само ако је у време када је учинио прекршај, према својој душевној развијености могао схватити значај своје радње и управљати својим поступцима и ако због тежих последица прекршаја или већег степена прекршајне одговорности не би било оправдано применити васпитну меру (чл. 73. ст. 1. ЗП).

Ако је малолетник постао пунолетан пре доношења одлуке суд неће изрећи васпитну меру. Ако је малолетник постао пунолетан после доношења одлуке којим је била изречена васпитна мера, суд ће решењем обуставити извршење те мере (чл. 75. ЗП).

Видети и коментар уз чл. 50. ЗСД.

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 52.

Постојеће организације у области спорта дужне су ускладити своју организацију, рад и опште акте са одредбама овог закона у року од шест месеци од дана његовог ступања на снагу.

Рок за усклађивања рада и општих аката са законом

Овим чланом је утврђен рок до ког организације у области спорта које су постојале у тренутку усвајања закона треба да ускладе своја општа акта и рад са одредбама ЗСД. Тај рок је износио шест месеци и истекао је 21. маја 2006. године. На жалост ова обавеза није, у већем делу, испуњена ни до тренутка писања овог коментара.

Члан 53.

Органи и организације из члана 33. став 1. и члана 36. став 1. овог закона именоваће чланове управног одбора у року од 15 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Управни одбор Антидопинг агенције дужан је да у року од седам дана од дана именовања донесе статут Антидопинг агенције и друга акта потребна за упис Антидопинг агенције у регистар и именује директора Антидопинг агенције.

Почетак рада Антидопинг агенције Републике Србије

Обавезе из овог члана су испуњене у предвиђеном року. Конститутивна седница Управног одбора одржана је 12. 12. 2005. године, на којој је усвојен статут Агенције и именован др Ненад Дикић за првог директора.

Члан 54.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе члан 79. став 1. тачка 1) и члан 80. тачка 1) Закона о спорту („Службени гласник РС“, број 52/96).

Престанак одредби Закона о спорту

Даном ступања на снагу Закона о спречавању допинга у спорту престале су одредби Закона о спорту које су се односиле на прекршаје у вези допинга у спорту.

Члан 55.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Ступање на снагу закона

Закон је објављен у „Сл. гласнику РС“ од 21. новембра 2005. године.

ЛИТЕРАТУРА

Adolphsen Jens: Anforderungen an Dopingstrafen nationaler Sportverbaende, Sport und Recht, 2000, стр. 97.

Anti-Doping Convention – Explanatory Report, http://conventions. coe. int/Treaty/en/Reports/Html/135.htm

Baddeley Margareta: Dopingsperren als Verbandssanktion aus nationaler und internationaler Sicht, u:

Berr Helmut: Sport und Strafrecht, Diss., Saarbruecken, 1973.

Biesalski Dieter: Grundzuege der Deliktshaftung nach Artikel 1382, 1383 des Code civil im franzosischen Recht, Diss., Mannheim, 1975.

Boerner Joachim: Sportstaetten - Haftungsrecht, Berlin, 1985

Chaker Andre-Noel: Study on national sports legislation in Europa, Strasbourg, 1999.

Cherkeh R. – C. Momsen: Doping als Wettbewerbsverzerrung?, Neue Juristische Wochenschrift, 2001, стр. 1745.

Coakley Jay: Sport in Society, New York, 2001.

De Rose E. H – Da Nobrega A. C.L., Допинг контрола, у:, Приручник за клупске лекаре, уредници и др., Београд, 2004

Deutsch Erwin: „Die Fahrlaessigkeit als Ausserachtlassung der aeusseren und inneren Sorgfalt“, Juristen Zeitung, 1988, стр. 995.

Deutsch Erwin, Fahrlaessigkeit ind erforderliche Sorgfalt, Koeln, 1963.

Дикић Ненад, 100 питања о допингу, Београд, 1997.

Doping Leaflet: www.coe. int/T/E/cultural_co-operation/ Sport/Doping/DopingLeaflet. asp

Fritzweiler Jochen (Hrsg.), Doping – Sanktionen, Beweise, Ansprueche, Bern, 2000.

Ђурђевић Ненад: Коментар Закона о спорту, 2. издање, Крагујевац, 1997.

Ђурђевић Ненад – Јорга Владимир, Допинг у спорту, Београд, 2003.

Ђурђевић Ненад. Јавне власти и спорт, Крагујевац, 2007.

Eggler Veronika: Ein wirksames System zyr Dopingbekaempfung?, Sport und Recht, 2002, стр. 215.

Eichenberger Reichard: Zivilrechtliche Haftung des Veranstalter sportlicher Wettkaempfe, Diss., Zuerich, 1973.

Esser Josef - Eike Schmidt: Schuldrecht, Band I - Allgemeiner Teil, 6. Auflage, Heidelberg, 1984.

Fritzweiler Jochen (Hrsg.): Doping – Sanktionen, Beweise, Ansprueche, Bern, 2000.

Fritzweiler J.: Ein par. 299a StGB als neuer Straftatbestand fuer den sich dopenden Sportler?. www.fritzweiler-sportrecht.de/publikationen/straf-tat1.htm

Fritzweiler J. – Pfister B. – T. Summerer: Praxishandbuch Sportrecht, Muenchen, 1998.

Geigel Reinhart: Der Haftpflichtprozess, 19. Auflage, Muenchen, 1986.

Guide to arbitration, Court of arbitration for Sport, www.tas-cas. org/en/pdf/guide. pdf

Haas U. – Clemens P.: Aktuelle Entwicklungen in der Dopingbekaempfung, Sport und Recht, 1/2000.

Heermann W. – G. Stephan: Zivilrechtliche Haftung im Sport, Baden-Baden, 2002.

Heger Martin: Die Strafbarkeit von Doping nach dem Arzneimittelgesetz, Sport und recht, 2001, 92.

Hilpert Horst, Sportrecht und Sportrechtsprechung im In/ und Ausland, Berlin, 2007.

Илијић Слободан, Допинг у спорту – материјалноправни аспекти, (www.informator.co.yu/informator/tekstovi/doping_607.htm)

James Philip James - Latham Brown: General Principles of the Law of Torts, fourth edition, London, 1978.

Jauernig Othmar - Max Vollkommer: Buergerliches Gesetzbuch, 4. Auflage, Muenchen, 1987.

Јовановић Д. – Радовановић Д.: Допинг и спорт, Ниш, 2001.

Јовашевић Драган: Кривичноправни аспекти злоупотребе опојних дрога, Билтен Окружног суда у Београду, бр. 56/2001.

Kamber M. – P. Mullis: Doping: ein ueberblick im historischen und sportmedicinischen context, Neuen Zuercher Zeitung, 17. мај 2000.

Koerner H. H.: Kronzeugenregelung zur Dopingbekaempfung nuz durch die Justiz, Sport und Recht, 2002, стр. 226.

Kohlhaas Max: Zur Anwendung aufputschender Mittel im Sport, Neue Juristische Wochenschrift, 1970, стр. 1958.

Коментар Закона о облигационим односима, 1. књига, 2. издање, редактори: Б. Благојевић – В. Круљ, Београд, 1983, стр. 610–612.

Константиновић Михаило: Скица за законик о облигацијама и уговорима, Београд, 1967.

Koziol Helmut: Osterreichisches Haftpflichtecht, Band I - Allgemeiner Teil, 2. Auflage, Wien, 1980.

Krogmann Mario: Zur Dopinggesetzgebung im ausland - Teil I, Sport und Recht, 1999, стр. 19.

Krogmann Mario: Zur Dopinggesetzgebung im ausland - Teil IV, Sport und Recht, 2000, стр. 13.

Kummer Max: Spielregel und Rechtregel, Bern, 1973.

Larenz Karl: Lerbuch des Schuldrechts, Erster Band: Allgemeiner Teil, 11. Auflage, Muenchen, 1976.

Larenz Karl: Lehrbuch des Schuldrechts, Band II - Besonderer Teil, 12. Auflage, Muenchen, 1981.

Лазаревић Љубиша: Коментар Кривичног законика Републике Србије, Београд, 2006.

Лазин Ђорђе: Кривичноправна ракција на наркоманију, Избор судске праксе, бр. 9/84.

Linck Joachim: Doping und staatliches Recht, Neue Juristische Wochenschrift, 1987, стр. 2545.

Link Joachim: Wenn einem gesunden Sportler bestimten Substanzen verabreicht werden, Frankfurter Allgemeine Zeitung, 19.9.1987, стр. 9.

Lowisch Manfred, u: J. von Staudingers, Kommentar zum Buergerlichen Gesetzbuch mit Einfuerungsgesetz und Nebengesetzen, zweites Buch: Recht der Schuldverhaeltisse, Berlin, 1979.

Manfred Wolf - Th. Soergel - W. Siebert: Buergelrilches Gesetzbuch, Band 2/1: Schuldrecht, 11. Auflage, Stuttgart, 1986.

Medicus Dieter: Schuldrecht I, Allgemeiner Teil, 3. Auflage, Muenchen, 1986.

Mehle V.: Doping und Strafrecht, Internationaler Sport-Recht Kongress, 1999, www.sportrechtskongress. de/germanversion/Kongress/SPRKMehle. htm

Merode de A. – Schamasch P.: Harmonisation of Methods and Measurements in the Fight against doping in sport – Final Report, European Commission, 1999.

Mueller C. – Britz G.: Doping im sport – Perspektiven fuer ein deutsches Anti-Doping-Gesetz, Magazin forschung, Universitaet des Saarlandes, 1999, стр. 36.

Niggli Olivier - Sieveking Julien, Selected Case Law Rendered Under the World Anti-Doping Code, www.wada-ama.org/rtecontent/document/Juslet-ter_eng. pdf

Noll Peter: Uebergesetzliche Rechtsfertigungsgruende, im besonderen die Einwilligung des Verletzten, Basel, 1955.

Остојић Бранко: Допинг и спорт, Београд, 1986.

Остојић Сергеј: „Едукација жена о допингу у спорту", у: Жене у спорту – стратегија и факотри развоја, уредници А. Раич и Л. Лукман, Београд, 2005.

Palandt/Helmut Heinrichs: Buergerliches Gesetzbuch, 47. Auflage, Muenchen, 1988.

Parzeller M.: Die strafrechtliche Verantwortung des Arztes beim Doping, Duetsche Zeitschrift fuer Sportmedizin, 2001, стр. 162.

Pfister Bernhard: Die Doping-Rechtsprechung des TAS, Sport und Recht, 2000, стр.113.

Pfister Bernhard: Das Krabbe-Urteil – 1. Teil: Der DLV als Niederlassung der IIA i. S. v par. 21 ZPO, Sport und Recht, 1995, стр. 201.

Pfister Bernhard: Das Krabbe-Urteil – 2. Teil: Kollision- und materiellrechtliche Probleme, Sport und Recht, 1995, стр. 250.

Poschenrieder Franz Joachim: Sport als Arbeit, Diss., Muenchen, 1977.

Rabinovitch Wladimir: „Sport", u: Dalloz Encyclopedie Juridique, Repertoire de Droit Civil, Tome VII, Paris, 1976.

Радишић Јаков: Облигационо право, шесто издање, Београд, 2000.

Rehberg Joerg – Stefan Flachsmann: Strafbarkeit von Doping als Betrug nach schweizerischem Strafrecht, Sport und Recht, 2000, стр. 212.

Renner Franz-Felix: Die Einwilligung als Tatbestandsmerkmal und als Rechtsfertigungsgrund, Diss., Muenchen, 1962.

Roessner D.: Doping-Sanktionen zwischen strafrechtlichen und sportrechtlichen Normen, in Deutsches Olympisches Institut (Hrsg.): Jahrbuch 2000, Berlin, 2001, стр. 108.

Roethel Anne: Neues Doping-Gesetz fuer Frankreich, Sport und Recht, 1999, стр. 20.

Schaenzer Wilhelm: Doping im Sport, Skript, Institut fuer Biochemie der Deutschen Sporthochschule, Koeln, 2003.

Schlechtriem Peter: Schuldrecht, Besonderer Teil, Tuebingen, 1987.

Schiemann Gottfried: „Einwilligung des Verletzten im Deliktsrecht", u: Muenchener Rechts-Lexikon, Band I, Muenchen, 1987, стр. 1032.

Schroeder R. – Bedau M.: Doping: Zivilrechtliche Ansprueche des Konkurrenten ggegen den gedopten Sportler, Neue Juristische Wochenschrift, 1999, стр. 3361.

Soek Janwillem, The Strict Liability Principle and the Human Richts of the Athlete in Doping Case, докторска дисертација, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2006.

Станковић Гордана, Терет доказивања, у: Зборник Правног факултета у Нишу, XLVI

Steiner Udo: Doping aus verfassungsrechtlicher Sicht, The International Sports Law Journal, 2000, стр. 13.

Streinz Rudolf: Die auswirkungen des EG-Rechts auf den Sport, Sport und Recht, 1998, стр. 94.

Стојановић Зоран: Коментар Кривичног законика, Београд, 2006.

Sutter Thomas: Rechtsfragen des Organisierten Sports unter besonderer Beruecksichtigung des Einzelarbeitsvertrages, Bern, 1984.

Tarasti Lauri: When can an athlete be punished for a doping offence?, www.blues. uab. es/Olympic. studies/doping/tarasti. htm

Turner George: Doping und Zivilrecht, Neue Juristische Wochenschrift, 1992, стр. 720.

Варади Тибор: Међународно приватно право, Нови Сад, 1990, стр. 397.

Вернер Вајденфелд – Волфганг Веселс (издавачи), Европа од А до Ш, Београд, 2003.

Ungemach F. R.– Nuernberger M. Ch., Doping im Pferdesport, aus: O. Dietz, B. Huskamp (Hrsg.), Handbuch Pferdepraxis, Stuttgart, 1999.

Walter Gerhard: Die Entscheidungen der „Disziplinkammer fuer Doping faelle von Swiß Olympic – erste Erfahrungen“, Sport und Recht, Heft 2, 2004.

Weiseman Urlich: Sport, Spiel und Recht, Muenchen, 1983.

Welten Bernhard: Die unabhaengige Antidoping-Agentur des IOK, Sport und Recht, 1999, стр. 257.

World Anti-Doping Code, Montreal, 2003.

Wueterich Ch. – Breucker M.: Plaedoyer fuer eine Kronzeugenregelung zur Dopingbekaempung, Sport und recht, 2002, стр. 133

Zeuner Abrecht: y: Hs. Th. Soergel - W. Siebert, Buergerliches Gesetzbuch mit Einfuerungsgesetz und Nebengesetzen, Band 4: Schuldrecht III, 11. Auflage, Stuttgart, 1985.

Zipf Heinz: Einwilligung und Risikouebernahme im Strafrecht, Berlin, 1970.

Zitelmann Ernst: „Ausschluss der Widerrechtlichkeit“, Archiv fuer civilistische Praxis, Band 99, 1906.

Walter Gerhard, Die Entscheidungen der „Disziplinkammer fuer Doping faelle von Swiß Olympic – erste Erfahrungen“, Sport und Recht, Heft 2, 2004, стр. 86.

Welten Bernhard: Dopinggesetzgebung in der Schweiz, Sport und Recht, 2001, стр. 173.

Чејовић Бора: Кривично право, Београд, 2006.

Шупут Дејан: Санкционисање допинга у спорту, Београд, 2007.

ПРИЛОЗИ

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О РАТИФИКАЦИЈИ МЕЂУНАРОДНЕ КОНВЕНЦИЈЕ ПРОТИВ ДОПИНГА У СПОРТУ

Члан 1.

Ратификује се Међународна конвенција против допинга у спорту, усвојена 19. октобра 2005. године у Паризу, у оригиналу на арапском, кинеском, енглеском, француском, руском и шпанском језику.

Члан 2.

Текст Конвенције у оригиналу на енглеском језику и у преводу на српски језик гласи:

МЕЂУНАРОДНА КОНВЕНЦИЈА ПРОТИВ ДОПИНГА У СПОРТУ

Генерална конференција Организације Уједињених нација за образовање, науку и културу, у даљем тексту „УНЕСКО“, на састанку у Паризу, одржаном од 3. до 21. октобра 2005. године, на својој 33. сесији,

Узимајући у обзир да је циљ УНЕСКО да допринесе миру и безбедности путем унапређења сарадње међу државама кроз образовање, науку и културу,

Позивајући се на постојеће међународне инструменте о људским правима,

Имајући на уму резолуцију 58/5 коју је Генерална скупштина Уједињених нација усвојила 3. новембра 2003. године, о спорту као начину да се унапреде образовање, здравље, развој и мир, а нарочито параграф 7,

Са свешћу да спорт треба да игра значајну улогу у заштити здравља, у моралном, културном и физичком образовању и у унапређењу међународног разумевања и мира,

Примајући к знању потребу подстицања и координирања међународне сарадње ка елиминацији допинга у спорту,

Забринута због коришћења допинга од стране спортиста у спорту и последица по њихово здравље, принцип фер плеја и елиминацију превара и будућност спорта,

Имајући на уму да допинг представља ризик по етичке принципе и образовне вредности садржане у Међународној повељи о физичкој култури и спорту УНЕСКО и у Олимпијској повељи,

Позивајући се на то да Конвенција против допинга и њен Додатни протокол који су усвојени у оквиру Савета Европе представљају јавна међународна правна оруђа која су исходиште националних политика против допинга и за сарадњу међу владама,

Позивајући се на препоруке о допингу усвојене на другој, трећој и четвртој Међународној конференцији министара и високих званичника задужених за физичку културу и спорт које је организовао УНЕСКО у Москви (1988), Пунта дел Есте (1999) и Атини (2004) и на 32 Ц/Резолуцију 9 коју је усвојила Генерална конференција УНЕСКО на својој 32. седници (2003),

Имајући на уму Светски кодекс против допинга који је усвојила Светска агенција против допинга на Светској конференцији о допингу у спорту, у Копенхагену, 5. марта 2003. године и Декларацију из Копенхагена против допинга у спорту,

Такође имајући на уму утицај који елитни спортисти имају на омладину,

Имајући на уму сталну потребу за вршењем и унапређивањем истраживања са циљем да се побољша детекција допинга и унапреди разумевање фактора који утичу на његово коришћење како би стратегије превенције постале што успешније,

Такође имајући на уму значај перманентног образовања спортиста, особа које помажу спортистима и најшире заједнице у вези превенције допинга,

Имајући на уму потребу изградње капацитета држава чланица за имплементацију програма борбе против допинга,

Имајући на уму да јавне власти и организације задужене за спорт имају комплементарне одговорности у спречавању и борби против допинга у спорту, наиме у обезбеђењу одговарајућег тока спортских манифестација, заснованог на принципу фер плеја и у заштити здравља њихових учесника,

Схватајући да те власти и организације морају сарађивати у том циљу, уз обезбеђивање највишег степена независности и транспарентности на свим одговарајућим нивоима,

Одлучна да предузме даље и јаче заједничке акције усмерене ка елиминацији допинга у спорту,

Схватајући да елиминација допинга у спорт делом зависи од постепене хармонизације стандарда и праксе против допинга у спорту и сарадње на националним и глобалним нивоима,

Усваја ову Конвенцију на дан 19. октобра 2005. године.

I. Обим

Члан 1. – Циљ Конвенције

Циљ ове Конвенције, у оквиру стратегије и програма активности УНЕСКО у области физичке културе и спорта, је да унапреди превенцију и борбу против допинга у спорту, са циљем његове елиминације.

Члан 2. – Дефиниције

Ове дефиниције треба посматрати у оквиру контекста Светског кодекса против допинга.

Међутим, у случају неслагања, меродавне су одредбе Конвенције.

За потребе ове Конвенције:

1. „Акредитоване лабораторије за контролу допинга“ означава лабораторије које је акредитовала Светска агенција за борбу против допинга.

2. „Организација за борбу против допинга“ означава ентитет који је одговоран за усвајање правила за покретање, имплементацију или спровођење ма ког дела процеса допинг контроле. То укључује, на пример, Међународни олимпијски комитет, Међународни параолимпијски комитет, друге битне организације које организују спортске догађаје и које врше тестирање на тим догађајима, Светску агенцију за борбу против допинга, међународне федерације и националне организације за борбу против допинга.

3. „Кршење правила против допинга“ означава једну од следећих ситуација:

а) присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у узорку пореклом из тела спортисте;

б) коришћење или покушај коришћења неке забрањене супстанце или забрањеног метода;

ц) одбијање или неподвргавање, без задовољавајућег оправдања, узимању узорака након добијања обавештења на начин како је одобрено у одговарајућим применљивим правилима против допинга, или неки други начин избегавања узимања узорака;

д) кршење применљивих захтева који се односе на доступност спортисте за тестирање ван такмичења, укључујући недостављање потребних информација о месту боравка и пропуштене тестове који су захтевани на бази разумних правила;

е) фалсификовање, или покушај фалсификовања, ма ког дела допинг контроле;

ф) поседовање забрањених супстанци или метода;

г) промет ма које забрањене супстанце или забрањеног метода;

х) давање или покушај давања забрањене супстанце или забрањеног метода ма ком спортисти, или пружање помоћи, подстицање, помагање, подстрекивање, прикривање или ма који други вид саучесништва који укључује кршење правила против допинга или ма какав покушај кршења.

4. За потребе допинг контроле „Спортиста“ означава ма коју особу која учествује у спорту на међународном или националном нивоу у складу са дефиницијом сваке од националних организација за борбу против допинга и сваку другу особа која учествује у неком спорту или догађају на нижем нивоу који прихватају Земље учеснице. За потребе програма образовања и тренинга, „спортиста“ означава ма коју особу која учествује у спорту под покровитељством неке спортске организације.

5. „Особе које помажу спортистима“ означава ма ког васпитача, тренера, менаџера, агента, особље тима, званичника, медицинско или парамедицинско особље које ради са или врши третман спортиста који учествују или се припремају за спортско такмичење.

6. „Кодекс“ означава Светски кодекс против допинга који је усвојила Светска агенција за борбу против допинга, 5. марта 2003. године у Копенхагену, а представља Додатак 1 ове Конвенције.

7. „Такмичење“ означава само једну трку, меч, утакмицу или само једно атлетско такмичење.

8. „Допинг контрола“ означава процес који укључује планирање дистрибуције тестова, узимање узорака и руковање њима, лабораторијске анализе, управљање резултатима, саслушања и апелације.

9. „Допинг у спорту“ означава појаву кршења правила против допинга.

10. „Одговарајући овлашћени тимови за контролу допинга“ означава тимове за контролу допинга који раде по овлашћењу међународне или националне организације за борбу против допинга.

11. Да би се направила разлика између тестирања током такмичења и тестирања изван такмичења, осим ако правила неке међународне федерације или друге релевантне организације за борбу против допинга не одређује другачије, тестирање „током такмичења“ означава, тест када се неки спортиста одабере за тестирање у вези са конкретним такмичењем.

12. „Међународни стандард за лабораторије“ означава стандард који представља Додатак 2 ове Конвенције.

13. „Међународни стандард за тестирање“ означава стандард који представља Додатак 3 ове Конвенције.

14. „Без претходног обавештења“ означава допинг контролу која се врши без претходног обавештавања спортисте и при којој је спортиста под сталном пратњом од момента када је обавештен до добијања узорка.

15. „Олимпијски покрет“ означава све оне који су сагласни да се руководе Олимпијском повељом и који прихватају надлежност Међународног олимпијског комитета, односно међународне федерације спортова који су у програму Олимпијских игара, Националне олимпијске комитете, Организационе комитете Олимпијских игара, спортисте, судије и арбитре, асоцијације и клубове, као и све организације и институције које признаје Међународни олимпијски комитет.

16. Допинг контрола „ван такмичења“ означава сваку допинг контролу која се не врши током такмичења.

17. „Листа забрана“ означава листу која представља Прилог I ове Конвенције и идентификује забрањене супстанце и забрањене методе.

18. „Забрањен метод“ означава сваки метод који је као такав описан у Листи забрана, која чини Прилог I ове Конвенције.

19. „Забрањена супстанца“ означава ма коју субстанцу која је као таква описана у Листи забрана, која чини Прилог I ове Конвенције.

20. „Спортска организација“ означава ма коју организацију која представља надлежно тело за неки догађај за један или за већи број спортова.

21. „Стандарди за одобрење изузећа ради примене у терапијске сврхе“ означавају стандарде који се налазе у Прилогу II ове Конвенције.

22. „Тестирање“ означава оне делове процеса допинг контроле који укључују планирање дистрибуције тестова, узимање узорака, руковање узорцима и превоз узорака до лабораторије.

23. „Изузеће ради примене у терапијске сврхе“ означава изузеће одобрено у складу са Стандардима за одобрење изузећа ради примене у терапијске сврхе.

24. „Примена“ означава примену, унос у тело, инјекцију или ма који начин употребе ма које забрањене супстанце или забрањеног метода.

25. „Светска агенција за борбу против допинга“ (WADA) означава фондацију под тим именом која је установљена према закону Швајцарске, 10. новембра 1999. године.

Члан 3. – Начин остваривања циља Конвенције

Ради остваривања циља Конвенције, Земље учеснице преузимају обавезу да:

а) усвоје одговарајуће мере на националном и међународном нивоу које су у складу са принципима Кодекса;

б) подстичу све облике међународне сарадње усмерене на заштиту спортисте и етике у спорту и на размену резултата истраживања;

ц) подстичу међународну сарадњу између Земаља учесница и водећих организација у борби против допинга у спорту, нарочито Светске агенције за борбу против допинга.

Члан 4. – Однос између Конвенције и Кодекса

1. Ради координације борбе против допинга у спорту на националном и међународном нивоу, Земље учеснице се обавезују на поштовање принципа Кодекса као основе за мере садржане у члану 5 ове Конвенције. Ништа у овој Конвенцији не спречава Земље учеснице да усвоје додатне мере које су комплементарне са Кодексом.

2. Кодекс и најновија верзија Додатака 2 и 3 су репродуковани само као информација и не представљају интегрални део ове Конвенције. За

Земље учеснице, додатци сами по себи не носе никаква обавезујућа задужења по међународном закону.

3. Прилози чине интегрални део ове Конвенције.

Члан 5. – Мере за постизање циљева Конвенције

У придржавању обавеза садржаних у овој Конвенцији, свака Земља учесница преузима обавезу да усвоји одговарајуће мере. Такве мере могу укључивати законодавство, регулативу, политику или поступке администрације.

Члан 6. – Однос са другим међународним инструментима

Ова Конвенција не сме мењати права и обавезе Земаља учесница које проистичу из других уговора који су претходно закључени и који су сагласни са предметом ове Конвенције. То не утиче на остварење права других Земаља учесница нити на извршење њихових обавеза према овој Конвенцији.

II. *Активности* за борбу против допинга на националном нивоу

Члан 7. – Координација унутар земље

Земље учеснице морају да осигурају примену ове Конвенције, путем координације унутар земље. Ради испуњења својих обавеза према овој Конвенцији, Земље учеснице се могу ослањати на организације за борбу против допинга, као и на спортске власти и организације.

Члан 8. – Ограничење доступности и коришћења супстанци и метода забрањених у спорту

1. Када је то применљиво, Земље учеснице морају да усвоје мере да ограниче доступност забрањених супстанци и метода у циљу ограничавања њихове примене у спорту од стране спортиста, осим ако се примена заснива на изузећу ради примене у терапијске сврхе. То укључује мере против промета за спортисте и у том циљу, мере контроле производње, кретања, увоза, дистрибуције и продаје.

2. Земље учеснице морају усвојити, или подстицати, када је то применљиво, релевантне ентитете у својој јурисдикцији да усвоје мере за

спречавање и за ограничење примене и поседовања забрањених супстанци и метода од стране спортиста, осим ако се заснивају на изузећу ради примене у терапијске сврхе.

3. Било која мере које се предузимају у складу са овом Конвенцијом неће ометати доступност за легитимне сврхе субстанци и метода које су иначе забрањене или контролисане у спорту.

Члан 9. – Мере против особа које помажу спортистима

Земље учеснице морају саме предузети мере или подстицати спортске организације и организације за борбу против допинга да усвоје мере, укључујући санкције или казне, које су усмерене на особе које помажу спортистима а које крше правила против допинга или почине неки други прекршај у вези допинга у спорту.

Члан 10. – Додатци за исхрану

Земље учеснице, када је то применљиво, морају да подстичу произвођаче и дистрибутере додатака за исхрану да установе најбоље праксе у продаји и дистрибуцији додатака за исхрану, укључујући информације које се односе на њихов аналитички састав и осигурање квалитета.

Члан 11. – Финансијске мере

Земље учеснице морају, када је то применљиво:

а) да обезбеде средства у оквиру својих буџета за сношење трошкова националног програма тестирања за све спортове или за помоћ спортским организацијама и организацијама за борбу против допинга да финансирају допинг контроле било путем директних субвенција или путем грантова, или путем прихватања трошкова таквих контрола при одређивању укупних субвенција и грантова који ће бити додељени тим организацијама;

б) да предузму кораке да укину финансијску подршку везану за спорт спортистима појединцима или особама које помажу спортистима који су суспендовани након кршења правила против допинга, током трајања периода њихове суспензије;

ц) да укину део или сву финансијску или другу подршку везану за спорт свим спортским организацијама или организацијама за борбу против допинга које се не придржавају Кодекса или правила применљивих против допинга која су усвојена у складу са Кодексом.

Члан 12. – Мере за олакшање допинг контроле

Земље учеснице морају, када је то применљиво:

а) да подстичу и олакшавају имплементацију од стране спортских организација и организација за борбу против допинга у оквиру своје јурисдикције, допинг контрола на начин који је у складу са Кодексом, укључујући тестирање без претходног обавештења, тестирање изван такмичења и током такмичења;

б) да подстичу и олакшавају преговарање од стране спортских организација и организација за борбу против допинга о договорима који омогућавају њиховим члановима да буду тестирани од стране одговарајуће овлашћених тимова за контролу допинга из других земаља;

ц) да пруже помоћ спортским организацијама и организацијама за борбу против допинга у оквиру своје јурисдикције да остваре приступ акредитованој лабораторији за контролу допинга ради анализа у оквиру допинг контроле.

III. Међународна сарадња

Члан 13. – Сарадња између организација за борбу против допинга и спортских организација

Земље учеснице морају да подстичу сарадњу између организација за борбу против допинга, јавних власти и спортских организација у оквиру своје јурисдикције и оних у оквиру јурисдикције других Земаља учесница ради постизања циљева ове Конвенције на међународном нивоу.

Члан 14. – Подршка мисији Светске агенције за борбу против допинга

Земље учеснице преузимају обавезу да подржавају значајну мисију Светске агенције за борбу против допинга у међународној борби против допинга.

Члан 15. – Равноправно финансирање Светске агенције за борбу против допинга

Земље учеснице подржавају принцип равноправног финансирања одобреног годишњег основног буџета Светске агенције за борбу против допинга од стране јавних власти и Олимпијског покрета.

Члан 16. – Међународна сарадња у допинг контроли

Схватајући да борба против допинга у спорту може бити ефикасна само када се спортисти могу тестирати без претходног обавештења а узорци се могу правовремено транспортовати у лабораторије на анализу, Земље учеснице морају, када је то применљиво и у складу са домаћим законом и процедурама:

а) олакшати задатак Светске агенције за борбу против допинга и организација за борбу против допинга које раде у складу са Кодексом, а у складу са прописима релевантне земље домаћина, да код њихових спортиста врше допинг контроле у току и ван такмичење, било на сопственој територији или на неком другом месту;

б) олакшати правовремено кретање одговарајуће овлашћених тимова за контролу допинга преко граница када они врше активности допинг контроле;

ц) сарађивати ради убрзања правовремене отпреме или преноса преко граница узорака на такав начин да се очува њихова безбедност и интегритет;

д) помоћи у међународној координацији допинг контрола од стране разних организација за борбу против допинга и сарађивати у том циљу са Светском агенцијом за борбу против допинга;

е) унапредити сарадњу између лабораторија које врше допинг контролу у оквиру своје јурисдикције и оних у оквиру јурисдикције других Земаља учесница. Нарочито, Земље учеснице које имају акредитоване лабораторије за контролу допинга треба да подстичу лабораторије у оквиру своје јурисдикције да помогну другим Земљама учесницама тако што ће им помоћи да стекну искуство, вештине и технике потребне за успостављање сопствених лабораторија уколико то желе;

ф) подстицати и подржавати аранжмане реципрочног тестирања између организација именованих за борбу против допинга, у складу са Кодексом;

г) узајамно признати процедуре допинг контроле и управљања резултатима тестова, укључујући и с тим повезане спортске санкције, било које организације за борбу против допинга ако су у складу са Кодексом.

Члан 17. – Добровољни фонд

1. Овим се установљава „Фонд за елиминацију допинга у спорту“, у даљем тексту „Добровољни фонд“. Добровољни фонд се састоји од средстава положених у старатељство које се установљава у складу са

Финансијским прописима УНЕСКО. Сви прилози Земаља учесница и других актера су добровољни.

2. Средства Добровољног фонда се састоје од:

а) прилога Земаља учесница;

б) прилога, поклона или завештања који могу потицати од:

(i) других држава;

(ii) организација и програма система Уједињених нација, нарочито Програма за развој Уједињених нација, као и од других међународних организација;

(iii) јавних или приватних тела или појединаца;

ц) свих камата на средства Добровољног фонда;

д) средстава добијених путем прикупљања и од догађаја који су организовани у корист Добровољног фонда;

е) свих других средстава одобрених прописима Добровољног фонда, које ће сачинити Конференција учесница.

3. Прилози за Добровољни фонд које дају Земље учеснице се не сматрају заменом за обавезу Земаља учесница да плате свој удео за годишњи буџет Светске агенције за борбу против допинга.

Члан 18. – Коришћење и управљање Добровољним фондом

Средства Добровољног фонда ће распоређивати Конференција учесница за финансирање активности које је одобрила, нарочито за помоћ Земљама учесницама да развију и имплементирају програме против допинга, у складу са одредбама Конвенције, узимајући у обзир циљеве Светске агенције за борбу против допинга и она могу служити за покривање трошкова функционисања ове Конвенције. Не могу се постављати никакви политички, економски или други услови везани за прилоге за Добровољни фонд.

IV. Образовање и обука

Члан 19. – Општи принципи образовања и обуке

1. Земље учеснице морају преузети, у оквиру својих могућности, обавезу да подржавају, стварају или имплементирају програме образо-

вања и обуке против допинга. За спортску заједницу уопште, ови програми треба да буду усмерени на обезбеђење ажурираних и тачних информација о:

а) штетности допинга по етичке вредности спорта;

б) последицама допинга по здравље.

2. За спортисте и особе које помажу спортистима, нарочито у њиховој почетној обуци, програми образовања и обука треба, поред горе наведеног, да буду усмерени на обезбеђење ажурираних и тачних информација о:

а) процедурама допинг контроле;

б) правима и обавезама спортиста у борби против допинга, укључујући информације о Кодексу и политици борбе против допинга у релевантним спортовима и организацијама за борбу против допинга. Такве информације морају да укључе последице кршења правила против допинга;

ц) листи забрањених супстанци и метода и изузећима ради примене у терапијске сврхе;

д) додацима за исхрану.

Члан 20. – Професионални кодекс понашања

Земље учеснице морају подстицати релевантне компетентне професионалне асоцијације и институције да развијају и примењују одговарајуће кодексе понашања, добре праксе и етике у вези са борбом против допинга у спорту, који су у складу са Кодексом.

Члан 21. – Укључивање спортиста и особа које помажу спортистима

Земље учеснице морају унапредити и у оквиру својих могућности подржавати активно учешће спортиста и особа које помажу спортистима у свим областима рада у борби против допинга у спортским и другим релевантним организацијама и подстицати спортске организације у оквиру своје јурисдикције да чине исто.

Члан 22. – Спортске организације и перманентно образовање и обука за борбу против допинга

Земље учеснице морају подстицати спортске организације и организације за борбу против допинга да примењују програме перманентног образовања и обука за све спортисте и особе које помажу спортистима у вези тема које су идентификоване у члану 19.

Члан 23. – Сарадња у образовању и обуци

Земље учеснице морају да сарађују међусобно и са релевантним организацијама да размењују, када је то применљиво, информације, стручност и искуства о ефикасним програмима борбе против допинга.

V. Истраживање

Члан 24. – Подстицање истраживања за борбу против допинга

Земље учеснице преузимају обавезу, у оквиру својих могућности, да у сарадњи са спортским и другим релевантним организацијама подстичу и унапређују истраживања усмерена против допинга о:

а) превенцији, методима детекције, аспектима понашања и социјалним аспектима и здравственим последицама допинга;

б) начинима и средствима за стварање научно заснованих програма физиолошке и психолошке обуке који поштују интегритет особе;

ц) примени нових супстанци и метода који проистичу из развоја науке.

Члан 25. – Природа истраживања за борбу против допинга

Приликом унапређење истраживања за борбу против допинга, како је наведено у члану 24, Земље учеснице морају обезбедити да ће таква истраживања:

а) бити у складу са међународно признатим етичким праксама;

б) избегавати примену на спортистима забрањених супстанци и метода;

ц) бити предузимана уз адекватне мере опреза ради спречавања да се резултати истраживања за борбу против допинга злоупотребе и примене за допинг.

Члан 26. – Размена резултата истраживања за борбу против допинга

У складу са придржавањем применљивих националних и међународних закона, Земље учеснице морају, када је то применљиво, да размењују резултате доступних истраживања за борбу против допинга са другим Земљама учесницама и са Светском агенцијом за борбу против допинга.

Члан 27. – Научна истраживања везана за спорт

Земље учеснице морају подстицати:

а) припаднике научне и медицинске јавности да врше научна истраживања везана за спорт у складу са принципима Кодекса;

б) спортске организације и особе које помажу спортистима у оквиру својих јурисдикција да имплементирају научна истраживања везана за спорт која су у складу са принципима Кодекса.

VI. Надзор над Конвенцијом

Члан 28. – Конференција учесница

1. Овим се установљава Конференција учесница. Конференција учесница је највише тело ове Конвенције.

2. Конференција учесница одржава редовне састанке у принципу сваке две године. Може одржати ванредни састанак ако тако одлучи или на захтев најмање једне трећине Земаља учесница.

3. Свака Земља учесница има један глас на Конференцији учесница.

4. Конференција учесница усваја сопствена Процедурална правила.

Члан 29. – Саветодавна организација и посматрачи на Конференцији учесница

Светска агенција за борбу против допинга мора бити позивана на Конференцију учесница као саветодавна организација. Међународни олимпијски комитет, Међународни параолимпијски комитет, Савет Европе и Међувладин комитет за физичку културу и спорт (ЦИГЕПС)

морају бити позвани као посматрачи. Конференција учесница може одлучити да као посматраче позове и друге релевантне организације.

Члан 30. – Функције Конференције учесница

1. Осим оних које су садржане у другим одредбама ове Конвенције, функције Конференције учесница су да:

а) унапреди циљеве ове Конвенције;

б) дискутује о односу са Светском агенцијом за борбу против допинга и проучава механизме финансирања основног годишњег буџета Агенције. Државе које нису учеснице могу бити позване на дискусију;

ц) усвоји план за коришћење средстава Добровољног фонда, у складу са чланом 18;

д) проучи извештаје које подносе Земље учеснице у складу са чланом 31;

е) испитује, на трајној основи, надзор над поштовањем ове Конвенције је реакција на развој система борбе против допинга, у складу са чланом 31. Било који механизам надзора који излази изван оквира члана 31 се финансира преко Добровољног фонда који се успоставља према члану 17;

ф) проучи нацрте амандмана на ову Конвенцију који се подносе на усвајање;

г) проучи ради одобрења, у складу са чланом 34 Конвенције, модификације Листе забрана и Стандарда за одобрење изузећа ради примене у терапијске сврхе које је усвојила Светска агенција за борбу против допинга;

х) дефинише и имплементира сарадњу између Земаља учесница и Светске агенције за борбу против допинга унутар оквира ове Конвенције;

и) од Светске агенције за борбу против допинга захтева за сваку своју сесију извештај о имплементацији Кодекса који би проучила.

2. Конференција учесница током извршења својих функција може сарађивати са другим међувладиним телима.

Члан 31. – Национални извештаји за Конференцију учесница

Земље учеснице морају сваке две године да поднесу Конференцији учесница преко Секретаријата све релевантне информације које се од-

носе на мере које су предузеле у циљу поштовања одредаба ове Конвенције, на једном од званичних језика УНЕСКО.

Члан 32. – Секретаријат Конференције учесница

1. Секретаријат Конференције учесница мора да обезбеди генерални директор УНЕСКО.

2. На захтев Конференције учесница, генерални директор мора до највеће могуће мере да користи услуге Светске агенције за борбу против допинга под условима које је договорила Конференција учесница.

3. Трошкови функционисања везани за Конвенцију ће се финансирати из редовног буџета УНЕСКО у оквиру постојећих средстава на одговарајућем нивоу, из Добровољног фонда установљеног према члану 17 или из њихове одговарајуће комбинације, како буде одређено сваке две године. Финансирање секретаријата из редовног буџета ће се вршити на основу строгог минимума, јер се подразумева да треба обезбедити добровољно финансирање и за подршку Конвенцији.

4. Секретаријат мора да припреми документацију Конференције учесница, као и нацрт дневног реда за њене састанке и мора да осигура имплементацију њених одлука.

Члан 33. – Амандмани

1. Свака Земља учесница може, дописом упућеним на адресу генералног директора УНЕСКО, предложити амандмане на ову Конвенцију. Генерални директор мора да достави сваки допис свим Земљама учесницама. Ако у року од шест месеци од дана доставе дописа најмање једна половина Земаља учесница да свој пристанак, генерални директор мора да изнесе такав предлог на следећој сесији Конференције учесница.

2. Конференција учесница усваја амандмане двотрећинском већином Земаља учесница које су присутне и гласају.

3. Када се усвоје, амандмани на ову Конвенцију се морају поднети Земљама учесницама на ратификацију, прихватање и одобрење или приступање.

4. Када се ради о Земљама учесницама које су их ратификовале, усвојиле, одобриле или им приступиле, амандмани на ову Конвенцију ступају на снагу три месеца након депоновања инструмената који се помињу у ставу 3 овог члан од стране две трећине Земаља учесница. На-

кон тога, за сваку Земљу учесницу која ратификује, усвоји, одобри или приступи неком амандману, наведени амандман ступа на снагу оног датума када та Земља учесница депонује свој инструмент ратификације, усвајања, одобрења или приступа.

5. Земља која постане Учесница ове Конвенције након ступања на снагу амандмана у складу са ставом 4 овог члана, осим ако не изрази другачије намере, ће се сматрати:

а) Учесницом ове Конвенције са амандманима;

б) Учесницом Конвенције без амандмана за све Земље учеснице које амандмани не обавезују.

Члан 34. – Специфична процедура амандмана на Прилоге Конвенције

1. Ако Светска агенција за борбу против допинга модификује Листу забрана или Стандарде за одобрење изузећа ради примене у терапијске сврхе, она може, путем дописа на адресу генералног директора УНЕСКО, да га обавести о тим изменама. Генерални директор мора у најкраћем року да обавести све Земље учеснице о таквим променама као о предложеним амандманима на релевантне Прилоге ове Конвенције. Амандмане на Прилоге мора да одобри Конференција учесница било на некој од својих седница или путем писане консултације.

2. Земље учеснице имају 45 дана од обавештења генералног директора током којих могу да изразе своје противљење на предложени амандман било у писаном облику, у случају писане консултације упућене генералном директору, или на седници Конференције учесница. Осим ако две трећине Земаља учесница изрази своје противљење, сматраће се да је Конференција учесница одобрила предложени амандман.

3. Генерални директор мора обавестити Земље учеснице о амандманима које је усвојила Конференција учесница. Они ступају на снагу 45 дана након обавештења, осим за ма коју Земљу учесницу која је претходно обавестила генералног директора да не прихвата те амандмане.

4. Земљу учесницу која је претходно обавестила генералног директора да не прихвата неки амандман који је одобрен у складу са претходним параграфима и даље обавезују Прилози какви су били пре амандмана.

VII. Завршне одредбе

Члан 35. – Федерални или неунитарни уставни системи

Следеће одредбе важе за Земље учеснице које имају федерални или неунитарни уставни систем:

а) када се ради о одредбама ове Конвенције, чија имплементација потпада под правну јурисдикцију федералне или централне законодавне власти, обавезе федералне или централне владе остају исте као за оне Земље учеснице које нису федералне државе;

б) када се ради о одредбама ове Конвенције, чија имплементација потпада под јурисдикцију појединачних земаља чланица, општина, покрајина или кантона које уставни систем федерације не обавезује да предузимају законодавне мере, федерална влада мора да обавести надлежне власти таквих држава, општина, покрајина или кантона о наведеним одредбама, уз препоруку да се усвоје.

Члан 36. – Ратификација, прихватање, одобрење или приступање

Ова Конвенција подлеже ратификацији, прихватању, одобрењу или приступању Држава чланица УНЕСКО у складу са њиховим уставним процедурама. Инструменти ратификације, прихватања, одобрења или приступања се морају депоновати код генералног директора УНЕСКО.

Члан 37. – Ступање на снагу

1. Ова Конвенција ступа на снагу првог дана месеца након истека периода од месец дана од дана депоновања тридесетог инструмента ратификације, прихватања, одобрења или приступања.

2. За сваку земљу која накнадно изрази свој пристанак да прихвати обавезе, Конвенција ступа на снагу првог дана месеца након истека периода од месец дана од датума депоновања њеног инструмента ратификације, прихватања, одобрења или приступања.

Члан 38. – Територијално проширење Конвенције

1. Свака држава може, при депоновању свог инструмента ратификације, прихватања, одобрења или приступања, специфицирати територи-

ју или територије за чије међународне односе је одговорна и на које ће се ова Конвенција примењивати.

2. Свака Земља учесница може, у неком каснијем тренутку, путем декларације на адресу УНЕСКО, проширити примену ове Конвенције на ма коју другу територију специфицирану у декларацији. Када се ради о таквој територији Конвенција ступа на снагу првог дана месеца након истека периода од месец дана од датума када депозитар прими такву декларацију.

3.Свака декларација која се донесе у складу са два претходна става, када се ради о било којој територији специфицираној у таквој декларацији, се може повући обавештењем упућеним на УНЕСКО. Такав опозив ступа на снагу првог дана месеца након истека периода од месец дана од датума када депозитар прими такво обавештење.

Члан 39. – Раскид

Било која Земља учесница може раскинути ову Конвенцију. Обавештење о раскиду је писани инструмент, депонован код генералног директора УНЕСКО. Раскид ступа на снагу првог дана месеца након истека периода од шест месеци након пријема инструмента о раскиду. То неће ни на који начин утицати на финансијске обавезе Земље учеснице о којој је реч до датума када повлачење ступи на снагу.

Члан 40. – Депозитар

Генерални директор УНЕСКО је Депозитар ове Конвенције и амандмана на њу. Као Депозитар, генерални директор УНЕСКО мора да обавести Земље учеснице ове Конвенције, као и друге Земље чланице Организације о:

а) депоновању било ког инструмента ратификације, прихватања, одобрења или приступања;

б) датуму ступања на снагу ове Конвенције у складу са чланом 37;

ц) било ком извештају припремљеном у складу са одредбама члана 31;

д) било ком амандману Конвенције или Прилога који је усвојен у складу са члановима 33 и 34 и датуму када амандман ступа на снагу;

е) било којој декларацији или обавештењу који су сачињени у складу са одредбама члана 38;

ф) било ком обавештењу у складу са одредбама члана 39 и о датуму када такав раскид ступа на снагу;

г) сваком другом акту, обавештењу или допису који се односе на ову Конвенцију.

Члан 41. – Регистрација

У складу са чланом 102 Повеље Уједињених нација, ову Конвенцију региструје Секретаријат Уједињених нација на захтев генералног директора УНЕСКО.

Члан 42. – Меродавни текстови

1. Ова Конвенција, укључујући и њене Прилоге, је припремљена на арапском, кинеском, енглеском, француском, руском и шпанском, а свих шест текстова су подједнако меродавни.

2. Додатци уз ову Конвенцију су припремљени на арапском, кинеском, енглеском, француском, руском и шпанском.

Члан 43. – Ограничења

Нису допуштена никаква ограничења која нису у складу са циљем и наменом ове Конвенције.

Прилози:

Прилог I – Листа забрана – Међународни стандард

Прилог II – Стандарди за одобрење Изузећа ради примене у терапијске сврхе

Додатак 1 – Светски кодекс против допинга

Додатак 2 – Међународни стандард за лабораторије

Додатак 3 – Међународни стандард за тестирање

ЗАКОН О РАТИФИКАЦИЈИ ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ ПРОТИВ ДОПИНГОВАЊА У СПОРТУ,

са Додатком

„Службени лист СФРЈ - Међународни уговори“, бр. 4/91

Члан 1.

Ратификује се Европска конвенција против допинговања у спорту, са Додатком, сачињена 16. новембра 1989. године у Стразбуру, у оригиналу на енглеском и француском језику.

Члан 2.

Текст Конвенције, са Додатком, у оригиналу на енглеском и у преводу на српскохрватски језик гласи:

ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА ПРОТИВ ДОПИНГОВАЊА У СПОРТУ

Усвојена 16. новембра 1989. године у Стразбуру

Државе чланице Савета Европе, остале државе потписнице Конвенције о европској културној сарадњи и остале државе потписнице овог документа;

Сматрајући да је циљ Савета Европе да постигне јединство међу чланицама ради очувања и унапређења идеала и начела који су њихово заједничко наслеђе и олакшавања њиховог економског и друштвеног напретка;

Свесне чињенице да спорт треба да игра значајну улогу у заштити здравља, у моралном и физичком васпитању и образовању и у унапређењу међународног разумевања;

Забринуте због све веће употребе средстава и метода за допинговање од стране спортиста у свим спортовима и због последица по здравље за учеснике и за будућност спорта;

Имајући у виду да овај проблем угрожава етичке принципе и васпитне вредности садржане у Олимпијској повељи, Међународној повељи о спорту и физичком образовању УНЕСКО-а и Резолуцији Министарског комитета Савета Европе бр. (76)41 познате као „европска повеља - спорт за све“;

Имајући у виду прописе против допинговања, политику и декларације које су усвојиле међународне спортске организације;

Свесне да јавни органи и добровољне спортске организације имају такође додатни задатак да се боре против допинговања у спорту, посебно да на основу принципа фер-плеја обезбеде правилно вођење спортских манифестација и заштиту здравља учесника;

Свесне да ти органи и организације морају заједнички радити у том циљу на свим одговарајућим нивоима;

Подсећајући на резолуције о допинговању које је усвојила Конференција европских министара одговорних за спорт, а посебно на резолуцију бр. 1 која је усвојена на Шестој конференцији 1989. године у Рејкјавику;

Подсећајући да је Министарски комитет Савета Европе већ усвојио резолуцију бр. (67)12 о допинговању атлетичара, препоруку бр. Р(79)8 о допинговању у спорту, препоруку бр. Р(84)19 о Европској повељи против допинговања у спорту и препоруку бр. Р(88)12 о успостављању контроле допинговања без упозорења, изван спортских такмичења;

Подсећајући на препоруку бр. 5 о допинговању која је 1988. године усвојена у Москви на Другој међународној конференцији министара и високих функционера одговорних за спорт и физичко образовање, коју је организовао УНЕСКО;

Решене да поведу даљу и појачану заједничку акцију ради смањења и коначног елиминисања практичних мера садржаних у тим инструментима;

Сагласиле су се о следећем:

Члан 1. - Циљ Конвенције

Ради смањења и коначног елиминисања допинговања из спорта, чланице се обавезују да у оквирима својих уставних одредаба предузму потребне кораке у циљу примене одредаба Конвенције.

Члан 2. - Дефиниција и делокруг Конвенције

1. За сврхе ове конвенције:

(а) израз „допинговање у спорту“ означава прописивање спортистима или коришћење од стране спортиста фармаколошких врста средстава или метода за допинговање;

(б) израз „фармаколошке врсте средства или метода за допинговање“ означава у контексту доле наведене тачке 2 оне врсте средстава или метода за допинговање које су одговарајуће међународне спортске орга-

низације забраниле и које се налазе на листама које је одобрила група за праћење у складу са условима из члана 11.1.б;

(ц) израз „спортисти“ означава лица која редовно учествују у организованим спортским активностима.

2. Док Група за праћење у складу са условима из члана 11.1.б. не одобри листу забрањених фармаколошких врста, средстава и метода за допинговање, примењиваће се листа у додатку ове конвенције.

Члан 3. - Координација на националном плану

1. Чланице координирају политику и акције владиних органа и других јавних тела за борбу против допинговања у спорту.

2. Оне обезбеђују практичну примену ове конвенције, а посебно испуњавање обавеза из члана 7, поверавањем, где је то потребно, спровођења неких одредаба Конвенције одређеном владином или невладином спортском органу или спортској организацији.

Члан 4. - Мере за ограничење доступности и употребе забрањених средстава и метода допинговања.

1. Чланице усвајају, где је то потребно, законодавство, прописе или административне мере за ограничење доступности (укључујући одредбе о контроли кретања, поседовања, увоза, дистрибуције и продаје), као и употребу забрањених средстава и метода допинговања, а посебно анаболичких стероида.

2. У том циљу, чланице или, где је то потребно, одговарајуће невладине организације уводе критеријум за доделу јавне новчане помоћи спортским организацијама за ефикасно примењивање прописа против допинговања.

3. Поред тога, чланице:

(а) помажу својим спортским организацијама да финансирају контролу и анализе допинговања, или директно новчаном помоћи или дотацијама, или признавањем трошкова за такву контролу и анализу при одређивању укупне новчане помоћи или дотације које се додељују тим организацијама;

(б) предузимају одговарајуће мере за ускраћивање новчане помоћи из јавних средстава за припреме појединих спортиста који су суспендовани због допинговања у спорту, за време трајања суспензије;

(ц) подстичу и, где је потребно, олакшавају обављање контроле допинговања од стране њихових спортских организација, коју траже надлежне међународне спортске организације за време или изван спортских такмичења, и

(д) подстичу и олакшавају преговоре спортских организација о споразумима којима се дозвољава да њихови чланови буду тестирани у другим земљама од стране прописно овлашћених тимова за контролу допинговања.

4. Чланице задржавају право да прописе против допинговања и организовање контроле допинговања усвоје на своју сопствену иницијативу и на своју одговорност, који ће бити у складу са одговарајућим принципима Конвенције.

Члан 5. - Лабораторије

1. Свака чланице се обавезује:

(а) да оснује или да олакша оснивање једне лабораторије или више лабораторија за контролу допинговања погодних за разматрање акредитација према критеријумима које су усвојиле одговарајуће међународне спортске организације и које је одобрила група за праћење сходно условима из члана 11.1.б, или

(б) да помогне својим спортским организацијама да им се омогући приступ таквој лабораторији на територији друге чланице.

2. Ове лабораторије ће се подстицати:

(а) да предузимају одговарајућу акцију на запошљавању, узимању у сталну службу, обучавању и преквалификацији квалификованог особља;

(б) да раде на одговарајућим истраживачким и развојним програмима у вези са средствима и методама допинговања који се користе или се сматра да се користе за допинговање у спорту и у вези са аналитичком биохемијом и фармакологијом, ради бољег разумевања ефеката које разне супстанце имају на људско тело и њихове последице за резултате атлетичара;

(ц) да без одлагања објаве и дистрибуирају нове податке на основу својих истраживања.

Члан 6. - Образовање

1. Чланице се обавезују да израде и спроведу, где је то потребно, у сарадњи са односним спортским организацијама и са средствима јавног информисања, образовне програме и информативне кампање у којима ће се наглашавати опасности које допинговање има за здравље и штету коју наноси етичким вредностима спорта. Овакви програми и кампање намењени су како младима у школама и спортским клубовима и њиховим родитељима тако и одраслим спортистима, спортским функционерима и тренерима. За оне који се баве медицином, у таквим образовним програмима наглашава се поштовање медицинске етике.

2. Чланице се обавезују да, у сарадњи с надлежним регионалним, националним и међународним спортским организацијама, подстичу и унапређују истраживања путева и начина за изналажење научно заснованих физиолошких и психолошких програма тренирања који поштују интегритет људске личности.

Члан 7.

Сарадња са спортским организацијама на предузимању мера

1. Чланице се обавезују да подстичу своје спортске организације, а преко њих и међународне спортске организације, да формулишу и примењују све одговарајуће мере против допинговања у спорту које су у њиховој надлежности.

2. У том циљу оне подстичу своје спортске организације да разјасне и ускладе своја права, обавезе и дужности посебно усклађивањем:

(а) прописа против допинговања на основу прописа усаглашених од стране надлежних међународних спортских организација;

(б) листа забрањених фармаколошких врста средстава и метода на основу листа о којима су се сагласиле одговарајуће међународне спортске организације;

(ц) поступка за контролу допинговања;

(д) дисциплинских поступака, уз примену договорених међународних принципа правде и обезбеђујући поштовање основних права осумњичених спортиста; ови принципи обухватају:

и) прављење разлике између органа који пријављују прекршај и дисциплинских органа,

ии) право таквих лица на правично саслушање, помоћ или заступника,

иии) јасне и извршне одредбе у вези са жалбама на евентуалне пресуде;

е) поступка за доношење ефикасних казни против функционера, лекара, ветеринара, тренера, физиотерапеута и осталих службених или помоћних лица која крше прописе против допинговања спортиста:

ф) поступка за узајамно признавање суспензија и других казни које изрекну друге спортске организације истој земљи или у другим земљама.

3. Поред тога, чланице ће подстицати своје спортске организације да:

(а) уведу контролу допинговања у ефикасном обиму не само уз претходно упозорење већ и без таквог упозорења, у свако прикладно време изван спортских такмичења да се та контрола врши на исти начин за све спортисте и где је то могуће, по принципу случајног избора лица за тестирање и поновно тестирање;

(б) преговарају са спортским организацијама других земаља о споразумима који би спортистима који тренирају у другим земљама омогућили да их тестирају прописно овлашћени тимови за контролу допинговања у тој земљи;

(ц) разјасне и усклађују прописе о критеријумима које спортисти морају да испуне за учешће у спортским манифестацијама, укључујући критеријуме против допинговања;

(д) унапређују активно учешће самих спортиста у борби међународних спортских организација против допинговања;

(е) у потпуности и ефикасно користе могућности које им се пружају за анализу допинговања у лабораторијама предвиђеним у члану 5 како за време тако и изван спортских такмичења;

(ф) проучавају научне методе тренинга и формулишу смернице за заштиту спортиста свих узраста које одговарају за одређени спорт.

Члан 8. - Међународна сарадња

1. Чланице тесно сарађују на питањима о којима је реч у овој конвенцији и подстичу сличну сарадњу својих спортских организација.

2. Чланице се обавезују:

(а) да подстичу своје спортске организације да раде на начин којим се унапређује примена одредаба ове конвенције у свим одговарајућим међународним спортским организацијама у које су укључене, укључујући одбијање да ратификују захтеве за признавање светског или регионалног рекорда ако он није пропраћен аутентичним негативним резултатом контроле допинговања;

(б) да унапређују међусобну сарадњу радника у својим лабораторијама за контролу допинговања које буду основане или које раде сходно члану 5, и

(ц) да иницирају билатералну и мултилатералну сарадњу између својих одговарајућих агенција, органа и организација у том циљу, такође и на међународном плану, како је утврђено чланом 4.1.

3. Чланице које имају лабораторије које су основане или раде сходно члану 5 обавезују се да помогну другим чланицама у њиховом настојању да стекну искуство, вештине и технике потребне за оснивање сопствених лабораторија.

Члан 9. - Пружање информација

Свака чланица доставља генералном секретару Савета Европе, на једном од званичних језика Европског савета, све релативне податке у вези са законодавним и осталим мерама које је предузела ради поступања у складу са условима Конвенције.

Члан 10. - Група за праћење

1. За сврхе ове конвенције, оснива се група за праћење.

2. Свака чланица може у групи за праћење имати једног или више представника. Свака чланица има један глас.

3. Сваку државу споменуту у члану 14.1. која није чланица Конвенције може у Групи за праћење представљати посматрач.

4. Група за праћење може, на основу једногласне одлуке, позвати сваку државу која није чланица Европског савета нити Конвенције и сваку спортску или другу одговарајућу професионалну организацију да пошаље посматрача на један или на више њених састанака.

5. Групу за праћење сазива генерални секретар. Први састанак се одржава што је пре реално изводљиво, а у сваком случају у року од годину дана од дана ступања Конвенције на снагу. После тога састанци се одржавају по потреби, на иницијативу генералног секретара или неке чланице.

6. Кворум за одржавање састанка групе за праћење сачињава већина чланица.

7. Група за праћење држи затворене састанке.

8. Сходно одредбама Конвенције, Група за праћење формулише и усваја консензусом свој пословник.

Члан 11.

1. Група за праћење прати примену Конвенције. Посебно може:

(а) пратити одредбе Конвенције и разматрати потребу евентуалних измена;

(б) одобрити листу и све евентуалне ревизије листе фармаколошких врста средстава и метода за допинговање које су забраниле одговарајуће међународне спортске организације о којима је било речи у члану 2.1 и 2.2; такође и критеријуме за давање одобрења за рад лабораторијама, као и евентуалне ревизије које су горе наведене организације из члана 5.1. усвојиле; одређује датум када одговарајуће одлуке ступају на снагу;

(ц) одржати консултације са одговарајућим спортским организацијама;

(д) давати чланицама препоруке у вези с мерама које треба предузети ради примене Конвенције;

(е) давати препоруке о прикладним мерама за држање односних међународних организација и јавности у току о активностима које се спроводе у оквиру ове конвенције;

(ф) давати препоруке Министарском комитету о државама које нису чланице Савета Европе да буду позване да приступе Конвенцији;

(г) давати евентуалне предлоге за побољшање ефикасности Конвенције.

2. Ради обављања својих функција, Група за праћење може, на своју иницијативу, организовати састанке групе експерата.

Члан 12.

После сваког састанка, Група за праћење упућује Министарском комитету Савета Европе извештај о свом раду и о спровођењу Конвенције.

Члан 13. - Амандмани на чланове Конвенције

1. Амандмане на чланове ове конвенције могу предложити чланице, Министарски комитет Савета Европе или Група за праћење.

2. Сваки предлог амандмана генерални секретар упућује државама из члана 14 и свакој држави која је приступила или је позвана да приступи Конвенцији у складу са одредбама члана 16.

3. Сваки амандман који предложе чланице или Министарски комитет упућује се Групи за праћење најмање два месеца пре састанка на ко-

ме ће се амандман разматрати. Група за праћење подноси Министарском комитету своје мишљење о предложеном амандману, где то одговара, након консултација са одговарајућим спортским организацијама.

4. Министарски комитет разматра предложени амандман и евентуално мишљење које поднесе Група за праћење, а може и усвојити амандман.

5. Текст сваког амандмана који усвоји Министарски комитет у складу са тачком 4 овог члана упућује се чланицама на усвајање.

6. Сваки амандман усвојен у складу с тачком 4 овог члана ступа на снагу првог дана месеца који следи након истека периода од месец дана пошто генерални секретар буде обавештен од свих чланица о њиховом прихватању амандмана.

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 14.

1. Ова конвенција је отворена за потписивање свим државама чланицама Савета Европе, другим државама чланицама Европске конвенције о културној сарадњи и државама које нису чланице, а које су учествовале у изради ове конвенције и које евентуално изразе спремност да се обавежу:

(а) потписом да ће је без резерве ратификовати, прихватити или одобрити или

(б) потписом који подлеже ратификацији, прихватању или одобрењу, а коме следи ратификација, прихватање или одобрење.

2. Ратификациони инструменти, инструменти о прихватању или одобрењу депонују се код генералног секретара.

Члан 15.

1. Конвенција ступа на снагу првог дана месеца који следи након истека периода од једног месеца од дана кад је пет држава, укључујући најмање четири државе чланице Савета Европе, изразило спремност да се обавежу Конвенцијом у складу са одредбама члана 14.

2. За све државе потписнице које накнадно изразе спремност да се обавежу овом конвенцијом, Конвенција ступа на снагу првог дана месеца који следи након истека периода од једног месеца од дана потписива-

ња или депоновања ратификационог инструмента, инструмента о прихватању или одобрењу.

Члан 16.

1. После ступања ове конвенције на снагу, Министарски комитет Савета Европе, након консултација са чланицама, може позвати на приступање Конвенцији било коју државу која није чланица Европског савета одлуком донесеном већином гласова као што је предвиђено у члану 20 (д) Статута Савета Европе и једногласним избором представника држава уговорница које имају право на место у Министарском комитету.

2. За све државе које приступе Конвенцији, она ступа на снагу првог дана месеца који следи након истека периода од једног месеца од дана депоновања инструмента о приступају код генералног секретара.

Члан 17.

1. Свака држава може у тренутку потписивања или депоновања ратификационог инструмента, инструмента о прихватању, одобравању или приступању навести на којим територијама или територији се Конвенција примењује.

2. Свака држава може у било ком тренутку касније, изјавом упућеном генералном секретару, проширити примену Конвенције на било коју другу територију наведену у изјави. У односу на такву територију Конвенција ступа на снагу првог дана месеца који следи након истека периода од једног месеца од дана пријема такве изјаве од стране генералног секретара.

3. Свака изјава дата сходно двема претходним тачкама може у односу на сваку територију која се помиње у таквој изјави бити повучена обавештавањем генералног секретара. Таква одлука о повлачењу ступа на снагу првог дана месеца који следи након истека периода од шест месеци од дана пријема таквог обавештења од стране генералног секретара.

Члан 18.

1. Свака чланица може у свако доба отказати ову конвенцију обавештавањем генералног секретара.

2. Такво отказивање ступа на снагу првог дана месеца који следи након истека периода од шест месеци од дана пријема обавештења од стране генералног секретара.

Члан 19.

Генерални секретар обавештава чланице, друге државе чланице Европског савета, остале државе чланице Европске конвенције о културној сарадњи, државе које нису чланице а које су учествовале у изради ове конвенције и све државе које су приступиле или су позване да приступе Конвенцији:

(а) о сваком потписивању у складу са чланом 14;

(б) о депоновању сваког ратификационог инструмента, инструмента о прихватању, одобравању или приступању у складу са чл. 14 и 16;

(ц) о датуму ступања на снагу ове конвенције у складу са чл. 15 и 16;

(д) о свим евентуалним информацијама упућеним сходно одредбама члана 9;

(е) о свим извештајима припремљеним у складу са одредбама члана 12;

(ф) о свим евентуалним предлозима амандмана или амандманима који су усвојени у складу са чланом 13 и о датуму ступања тог амандмана на снагу;

(г) о евентуалним изјавама датим сходно одредбама члана 17;

(х) о сваком евентуалном саопштењу датом сходно одредбама члана 18 и о датуму ступања отказа на снагу;

(и) о свим осталим евентуалним радњама, обавештењима или саопштењима у вези са овом конвенцијом.

У потврду чега су доле потписани, прописно овлашћени у ту сврху, потписали ову конвенцију.

Сачињено 16. новембра 1989. године у Стразбуру, у једном примерку на енглеском и француском језику, при чему су оба текста једнако веродостојна и депонују се у архиви Европског савета. Генерални секретар Европског савета доставља оверене примерке свакој држави чланици Европског савета, другим државама чланицама Европске конвенције о културној сарадњи, државама које нису чланице а које су учествовале у изради ове конвенције и свим државама које су евентуално позване да приступе Конвенцији.

Члан 3.

О извршавању овог закона стараће се надлежни републички и покрајински органи.

Члан 4.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ“ - Међународни уговори.

(Укупно је 49 држава до септембра 2007. године ратификовало ову Конвенцију. Од држава чланица Савета Европе само Малта и Молдавија нису ратификовале Конвенцију. За Србију ова Конвенција је ступила на снагу 1. 4. 2001. године)

ДОДАТНИ ПРОТОКОЛ УЗ ЕВРОПСКУ КОНВЕНЦИЈУ ПРОТИВ ДОПИНГОВАЊА У СПОРТУ

Варшава, 12. септембар 2002.

Државе чланице овог Протокола уз Конвенцију против допинговања у спорту (ETC бр. 135) потписане у Стразбуру 16 новембра 1989 (у даљем тексту означена као „Конвенција“),

Сматрајући да би генерални договор о узајамном признавању анти-допинг контроле који се наводи у плановима 4.3.д и 7.3.б Конвенције повећао ефикасност тих контрола тиме сто би допринео усаглашавању, транспарентности и ефикасности постојећих као и будућих билатералних или мултилатералних споразума о допингу који се донесу, односно тиме сто би у случају када не постоји никакав споразум на том пољу, дао потребан ауторитет таквим контролама.

У жељи да прошире и оснаже примену одредби Конвенције,

Договорили су се како следи:

Члан 1.

Узајамно признавање контроле допинга

1. Имајући на уму одредбе чланова 3.2.д и 7.3.б Конвенције, чланице ће међусобно признати надлежност спортских или националних анти-допинг организација у вршењу допинг контрола на њиховим територијама, у сагласности са националним прописима земље домаћина, спортиста и спортисткиња који долазе из других чланица Конвенције. Резултати таквих контрола ће се истовремено доставити националним анти-допинг организацијама и националним спортским федерацијама спортиста и спортисткиња о којима се ради, националној анти-допинг организацији државе домаћина и међународној спортској федерацији.

2. Чланице ће предузети мере које су неопходне за спровођење таквих контрола, које могу представљати допуну мера које се предузимају на основу претходних билатералних или других посебних уговора. Како би се обезбедила усаглашеност са међународно признатим стандардима, спортске или националне анти-допинг организације морају одговарати ИСО стандардима квалитета за допинг контролу које признаје Група за надзор успостављена на основу члана 10 Конвенције.

3. На сличан начин чланице ће признавати надлежност Светске анти-допинг агенције (WADA) и осталих организација за контролу допинга које функционишу на основу њеног овлашћења, да врше контролу њихових спортиста и спортисткиња ван такмичења, и то на њиховој територији или на било ком другом месту. Резултати тих контрола це бити достављени националним анти-допинг организацијама спортиста и спортисткиња о којима се ради. Свака таква контрола мора се вршити у споразуму са спортским организацијама наведеним у члану 4.3.ц ове Конвенције и у складу са важећим прописима и одредбама националног права државе домаћина.

Члан 2.

Имплементација и примена Конвенције

1. Група за надзор успостављена на основу члана 10 Конвенције надгледаће примену и имплементирање Конвенције у односу на сваку чланицу. Надзор це обављати екипа за процену чије чланове це именовати Група за надзор. Чланови екипе за процену бираће се на основу њихове компетенције на пољу борбе против допинга.

2. Екипа за процену це размотрити националне извештаје које су поднеле чланице о којима се ради и уколико је потребно посетиће место догађаја. На основу својих запажања о примени Конвенције, екипа це групи за надзор поднети извештај о процени који це садржати закључке и евентуалне препоруке. Извештај о процени мора бити јаван. Чланица о којој се ради има право да улози примедбе на закључке екипе за процену, које це чинити саставни део извештаја.

3. Национални извештаји це се припремати и посете у сврху процене це се обављати у складу са временским планом који је Група за надзор усвојила уз консултације са чланицама о којима се ради. Чланице треба да одобре посете екипе за процену и да своје националне органе подстичу да са њом у потпуности сарађују.

4. Оперативни поступци процењивања (укључујући ту и договорени временски план за процену имплементације Конвенције), посете и продужени надзор после њих биће конкретно одређени у правилима које усваја Група за надзор.

Члан 3.

Резерве

На одредбе овог протокола не могу се стављати никакве резерве.

Члан 4.

Изричито прихватање обавеза

1. Овај протокол отворен је за потписивање за државе чланице Савета Европе и за друге државе потписнице или чланице Конвенције, које свој пристанак да буду обавезане могу да изразе на следеће начине:

а. Потписивањем без резерве у погледу ратификовања, прихватања или одобрења, или

б. Потписивањем које подлеже ратификацији, прихватању или одобрењу, након којега следи ратификација, прихватање или одобрење.

2. Потписник Конвенције не може да потпише овај протокол без резерве у погледу ратификовања, прихватања или одобрења, нити може да депонује инструмент ратификације, прихватања или одобрења уколико претходно или истовремено није изразио свој пристанак да буде обавезан Конвенцијом.

3. Инструменти ратификације, прихватања или одобрења треба да буду депоновани код Генералног секретара Савета Европе.

Члан 5.

Ступање на снагу

1. Овај протокол ступа на снагу првог дана у месецу који следи након истека тромесечног рока од датума када су пет држава чланица Конвенције изразиле свој пристанак да буде обавезане Конвенцијом у складу са одредбама члана 4.

2. За сваку државу која накнадно изјави свој пристанак да буде обавезана протоколом, он це ступити на снагу првог дана месеца који следи након истека рока од три месеца од датума потписивања или депоновања инструмената ратификације, прихватања или одобрења.

Члан 6.

Приступање

1. Након отварања протокола за потписивање, свака држава која приступа Конвенцији може такође да приступи и овом протоколу.

2. Приступање се врши депоновањем инструмента приступања код генералног секретара Савета Европе, а ступа на снагу првог дана у месецу који следи након истека рока од три месеца од датума депоновања.

Члан 7.

Територијална примена

1. Свака држава може у време потписивања или приликом депоновања својих инструмената ратификације, прихватања, одобравања или приступања, да дефинише територију или територије на којима це се Конвенција примењивати.

2. Свака држава може касније, било ког датума, изјавом упућеном генералном секретару Савета Европе да прошири подручје примене овог протокола на било коју другу територију коју наведе у изјави. У односу на ту територију Конвенција це ступити на снагу првог дана у месецу који следи након истека рока од три месеца од датума када је генерални секретар примио изјаву.

3. Свака изјава дата у складу са претходна два параграфа може бити, у односу на било коју територију наведену у таквој изјави, повучена на основу саопштења упућеног генералном секретару Савета Европе. Такво повлачење постаје важеће првог дана у месецу који следи након истека рока од три месеца од датума када је генерални секретар примио саопштење.

Члан 8.

Отказивање

1. Свака чланица може у било које време да откаже овај протокол путем саопштења упућеног Генералном секретару Савета Европе.

2. Отказивање ступа на снагу првог дана у месецу који следи након истека рока од шест месеци након дана пријема саопштења од стране Генералног секретара.

Члан 9.

Нотификације

Генерални секретар Савета Европе дужан је да обавести државе чланице Савета Европе, остале државе потписнице или чланице Конвенције и сваку другу државу која је позвана да јој приступи о следећем:

а. о сваком потписивању;

б. о депоновању сваког инструмената ратификације, прихватања, одобрења или приступања;

ц. о сваком датуму ступања на снагу овог протокола у складу са његовим члановима 5, 6 и 7;

д. о сваком отказивању;

е. о свакој другој радњи, саопштењу или комуникацији који се односе на ову Конвенцију;

Потврђујући ово, долепотписани, прописно за то овлашћени, потписали су овај протокол.

Сачињено у Варшави данас, 12 септембра 2002. године на енглеском и француском језику при чему су оба текста подједнако аутентична, у једном примерку који ће бити депоновани у архиви Савета Европе. Генерални секретар Савета Европе ће доставити оверене копије свакој држави чланици Савета Европе, другим државама које су потписнице или чланице Конвенције и свакој држави која је позвана да јој приступи.

(До септембра 2007. године укупно је 23 државе ратификовало Додатни протокол, а 9 држава га је потписало без завршене ратификације. Србија није ни потписала ни ратификовала овај Протокол)

ПРЕПОРУКА 1464 (2000)– „ДОПИНГ У СПОРТУ“
ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА САВЕТА ЕВРОПЕ

ДОПИНГ У СПОРТУ

1. Скупштина изражава своју забринутост због све чешћих допинг скандала у спорту (нпр. током Светског првенства у пливању у Аустралији 1998. године, током Tour de France, у италијанском фудбалу и недавном Светском првенству у клизању одржаном у Ници). Под знак питања стављени су питању су како здравље спортиста, тако и морални и етички темељи спорта.
2. Анти-допинг конвенција Савета Европе из 1989. године садржи низ предлога за ефективније анти-допинг програме и политике, и наставља да чини једини правни основ за европску и међународну сарадњу на том пољу, не само међу владама, већ и између влада и међународних спортских организација.
3. Скупштина поздравља оснивање Светске антидопинг агенције (WADA) и активну улогу коју је Савет Европе при њеном оснивању одиграо. Скупштина са задовољством констатује да су у (извршном) Одбору ВАДЕ представљени како Савет Европе тако и Мониторинг група за Анти-допинг конвенцију. Скупштина поздравља наставак партнерства са Европском унијом на том пољу.
4. Скупштина подсећа на своју Препоруку 1292 (1996) о младим људима у врхунском спорту. Неки спортови могу произвести посебно опасан притисак на младе спортисте и навести их на допинг. Те спортове треба надгледати пажљивије од других.
5. Скупштина сматра да на нивоу Европе и света треба учинити више у циљу заштите здравља спортиста, посебно младих, и етичких темеља спорта.
6. Скупштина стога препоручује да Комитет министара:
   i. обрати више пажње на питање како усклађивање националних законодавстава, укључујући нормативе о медицинским производима и дијететским додацима, може помоћи у смањивању учесталости допинга у спорту, и с тим у вези потпомогне такво усклађивање;
   ii. поспеши размену информација и сарадњу на пољу антидопинга;

iii. заузме активан став у (извршном) Одбору Светске анти-допинг агенције како би истакла квалитет постигнутих резултата рада одговарајућих тела Савета Европе и њиховог искуства у међународној сарадњи у борби против допинга;
iv. повећа ресурсе Мониторинг групе која је установљена на основу Анти-допинг конвенције, ради побољшања њених резултата;
v. подстакне неколицину преосталих земаља чланица (Савета Европе) које нису потписале Конвенцију да то учине у што краћем року и по могућности позове друге државе у свету да јој приступе;
vi. затражи од држава чланица и, где је то одговарајуће, спортских организација да:
    а. обезбеде да спортисти, тренери и друге особе за које је установљено да су криви за преступе у вези са допингом (прописивање, снабдевање, нуђење или примена забрањених допинг супстанци спортистима, стварање услова за њихово коришћење или охрабривање на било који начин спортиста да их користе) буду ефективно кажњени;
    б. побољшају заштиту младих спортиста како не би били довођени у искушење допинга, посебно пружајући им одговарајуће информације о негативним последицама допинга на њихово здравље;
    в. се према промету допинг супстанци односе на исти начин као према промету дроге и предузму све мере како би међународне организације које се боре против промета дроге у делокруг свог рада уврстиле и борбу против допинга.

Текст је у име Скупштине усвојио Стални комитет, 17. маја 2000. године.

Правилник о листи забрањених допинг средстава (у 2008. години)

(„Сл. гласник РС“ бр. 21/2008)

На основу члана 31. став 1. и члана 34. став 1. тачка 9) Закона о спречавању допинга у спорту („Службени. гласник РС“, број 101/05) и члана 15. тачка 12. Статута Антидопинг агенције Републике Србије („Службени гласник РС“, број 20/06),

Управни одбор Антидопинг агенције Републике Србије, на седници одржаној 24. децембра 2007. године, донео је

ПРАВИЛНИК О ЛИСТИ ЗАБРАЊЕНИХ ДОПИНГ СРЕДСТАВА

Члан 1.

Овим Правилником уређује се поступак доношења и утврђује Листа забрањених допинг средстава у спорту.

Члан 2.

Управни одбор Антидопинг агенције Републике Србије утврђује, најмање једанпут годишње, Листу забрањених допинг средстава (референтну листу забрањених фармаколошких класа допинг супстанци и допинг метода), у складу са Европском конвенцијом о спречавању допинга у спорту и међународним стандардима за листу забрањених средстава одобреним од стране Светске антидопинг агенције.

Листа забрањених допинг средстава утврђује се након што Светска антидопинг агенција објави Листу забрањених допинг супстанци (средстава) за наредну годину.

Листа забрањених допинг средстава утврђује се пре краја текуће године и важи за наредну годину, ако у Листи забрањених допинг средстава није другачије одређено.

Измене и допуне Листе забрањених средстава врши се уколико Светска антидопинг агенција изврши у току године измене или допуне у својој Листи забрањених допинг супстанци (средстава).

Члан 3.

Листа забрањених допинг средстава години одштампана је уз овај правилник и чини његов саставни део.

Уколико Управни одбор Антидопинг агенције Републике Србије не утврди Листу забрањених допинг средстава за наредну годину у складу са чланом 2. став 3. овог правилника, важност Листе забрањених допинг средстава из текуће године продужава се и на наредну годину.

Члан 4.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ПРЕДСЕДНИК УПРАВНОГ ОДБОРА

проф. др Ненад Ђурђевић, с. р.

ЛИСТА ЗАБРАЊЕНИХ ДОПИНГ СРЕДСТАВА

у 2008. години

СУПСТАНЦЕ И МЕТОДЕ КОЈЕ СУ УВЕК ЗАБРАЊЕНЕ (НА ТАКМИЧЕЊУ И ИЗВАН ТАКМИЧЕЊА)

ЗАБРАЊЕНЕ СУПСТАНЦЕ

С1. АНАБОЛИЧКИ АГЕНСИ

Анаболички агенси су забрањени.

1. Анаболички андрогени стероиди (ААС)

а. Егзогени* ААС, укључују:

1-androstendiol (5α-androst-1-ene-3β,17β-diol); **1-androstendion** (5α-androst-1-ene-3,17-dione); **bolandiol** (19-norandrostenediol); **bolasteron; boldenon; boldion** (androsta-l,4-diene-3,17-dione); **kalusteron; klostebol; danazol** (17α-etinil-17β-hidroksiandrost-4-eno[2,3-d] isoksazole); **dehidrohlormetiltestosteron** (4-hloro-17β-hidroksi-17α-metilandrosta-1,4-dien-3-one); **dezoksimetiltestosteron** (17α-metil-5 α-androst-2-en-17β-ol); **drostanolon; etilestrenol** (19-nor-17α-pregn-4-en-17-ol); **fluoksimesteron; formebolon; furazabol** (17β - hidroksi-17α-metil-5α-androstano[2,3-c]-furazan); **gestrinon; 4-hidroksitestosteron** (4,17(3 -dihidroksiandrost-4-en-3-one)**; mestanolon; mesterolon; metenolon; metandienon** (17β-hidroksi-17α-metilandrosta-l,4-dien-3- one); **metandriol; metasteron** (2α, 17α-dimetil-5α-androstane-3-one-17β-ol); **metildienolon** (17β-hidroksi-17α-metilestra-4,9-dien-3-one); **metil-1-testosteron** (17β-hidroksi-17α-metil-5α-androst-l-en-3-one); **metilnortestosteron** (17β -hidroksi-17α-metilestr-4-en-3-one); **metiltrienolon** (17β-hidroksi-17α-metilestra-4,9,11 -trien-3-one); **metiltestosteron; miboleron; nandrolon; 19-norandrostenedion** (estr-4-ene-3,17-dione); **norboleton; norklostebol; noretandrolon; oksabolon; oksandrolon; oksimesteron; oksimetolon; prostanozol** ([3,2-c] pirazol-5α-etioaloholan-17β -tetrahidropiranol); **kvinbolon; stanozolol; stenbolon; 1-testosteron** (17β-hidroksi-5α-androst-1-en-3-one); **tetrahidrogestrinon** (18α-ho-

mo-pregna-4,9,11-trien-17β -ol-3-one); **trenbolon** и друге супстанце са сличном хемијском структуром или сличним биолошким ефектима.

б. Ендогени** ААС:

androstenediol (androst-5-en-3β,17β -diol); **androstenedion** (androst-4-ene-3,17-dion); **dihidrotestosteron** (17β -hidroksi-5α-androstan-3-on); **prasteron** (dehidroepiandrosterone, DHEA); **testosteron** и следећи метаболити и изомери:

5α-androstan-3α,17α-diol; 5α-androstan-3α,17β -diol; 5α-androstan-3β,17α-diol; 5α-androstan-3β,17β -diol; androst-4-ene-3α,17α-diol; androst-4-ene-3β,17α-diol; androst-4-ene-3β,17α-diol; androst-5-ene-3α,17α-diol; androst-5-en-3α,17β-diol; androst-5-en-3β,17α-diol; 4-androstenediol (androst-4-ene-3β,17β -diol); **5-androstenedion** (androst-5-ene-3,17-dion); **epi-dihidrotestosteron; 3α-hidroksi-5α-androstan-17-on; 3β-hidroksi-5α-androstan-17-on; 19-norandrosteron; 19- noretioholanolon.**

Када је могуће да се анаболички стероид ствара ендогено, сматраће се да *узорак* садржи одговарајућу *забрањену супстанцу* и биће пријављен *неповољни аналитички налаз* када концентрација забрањене супстанце или њених метаболита или маркера и/или ма која друга релевантна пропорција(е) у узорку урина спортисте толико варира у односу на нормалне вредности да је немогуће оправдати нормалном ендогеном продукцијом. Узорак се неће сматрати позитивним на *забрањену супстанцу* у случају да спортиста може да докаже да је концентрација *забрањене супстанце* или њених метаболита или маркера и/или релевантна пропорција(е) у *узорку* урина последица одређеног физиолошког или патолошког стања.

У свим случајевима и у било којој концентрацији, сматраће се да у*зорак* урина спортисте садржи *забрањену супстанцу* и лабораторија ће написати пријавити *неповољни аналитички налаз* ако је одређен поузданим аналитичком *методом* (нпр. IRMS) којом лабораторија може доказати егзогено порекло супстанце. У таквом случају није потребно даље испитивање.

Уколико вредност не одступа из оквира нормалних вредности и поуздана аналитичка метода (нпр. IRMS-а) није указала на егзогено порекло супстанце, али постоје поуздане индиције према референтним вредностима стероида за могуће узимање *забрањених супстанци* или је лабораторија пријавила Т/Е однос већи од четири (4) према један (1) и

поуздана аналитичка метода (нпр. IRMS-а) није указала на егзогено порекло супстанце Антидопинг агенција Републике Србије ће да спроведе даље истраживање у смислу прегледа резултата са претходних тестирања или спровођењем узастопних тестова.

Уколико постоји потреба за таквим додатним испитивањем лабораторија пријављује резултат као *атипичан* а не *неповољан*. Ако лабораторија додатном поузданом аналитичком методом (нпр. IRMS) докаже да је забрањена супстанца егзогеног порекла, није потребно даље истраживање и *узорак* ће бити проглашен позитивним на дату *забрањену супстанцу*. Када није примењена додатна поуздана аналитичка метода (нпр. IRMS) и нису доступна минимално три претходна теста Антидопинг агенција Републике Србије ће тестирати спортисту без претходне најаве најмање три пута у периоду од три месеца. Ако лонгитудинални профил налаза код спортисте након узастопних тестова није физиолошки, резултат ће бити сврстан као *неповољни аналитички налаз*.

У изузетно ретким случајевима, boldenon ендогеног порекла може бити присутан у урину у врло малој концентрацији у нанограмима по мililитру (ng/mL). Када се нађе тако мала концентрација boldenona и ни једна поуздана аналитичка метода (нпр. IRMS-а) није детектовала егзогено порекло супстанце, могу се спровести даља испитивања прегледом претходних тестова или спровођењем узастопних тестова.

Неповољни аналитички налаз на 19-norandrosterone, сматраће се научним и валидним доказом за егзогено порекло *забрањене супстанце*. У таквом случају, даље испитивање није неопходно.

Уколико спортиста одбије да сарађује у истрази, сматраће се да *узорак* садржи *забрањену супстанцу*.

2. Остали анаболички агенси укључују, али нису ограничени на следеће супстанце:

klenbuterol, селективне модулаторе андрогенских рецептора (SARM), tibolon, zeranol, zilpaterol.

За потребе овог одељка:

* „егзогена“ означава супстанцу која не може настати природно у организму.

** „ендогена“ означава супстанцу која може настати природно у организму.

С2. ХОРМОНИ И СРОДНЕ СУПСТАНЦЕ

Забрањене су следеће супстанце и њихови ослобађајући фактори:

1. **Еритрипоетин - (EPO);**
2. **Хормон раста - (hGH), инсулину сличан хормон раста - (нпр. IGF-1), механо хормон раста - (MGF)**
3. **Гонадотропини - (нпр. LH, hCG),** забрањени само код мушкараца;
4. **Инсулини;**
5. **Кортикотропини.**

и остале супстанце са сличном хемијском структуром или сличним биолошким ефектом.

Уколико спортиста не може да докаже да концентрација супстанце потиче од физиолошког или патолошког стања, сматраће се *да узорак* садржи *забрањену супстанцу* (са горње листе) ако је концентрација *забрањене супстанце* или њених метаболита и/или релевантна пропорција(е) или маркера толико изнад опсега нормалних вредности код људи да није вероватно да потиче од нормалне ендогене продукције.

Ако лабораторија пријави, користећи поуздану аналитичку методу, да је *забрањена супстанца* егзогеног порекла, биће *проглашено* да *узорак* садржи забрањену супстанцу и биће објављен као *неповољни аналитички налаз.*

С3. БЕТА-2 АГОНИСТИ

Забрањени су сви бета-2 агонисти, укључујући њихове Д- и Л- изомере.

Изузетак су formoterol, salbutamol, salmeterol и terbutalin, када се администрирају као инхалациона терапија, уз одобрење *Изузетка (изузећа) за терапеутску употребу* (Therapeutic Use Exemption - TUE), у скраћеном поступку.

И поред одобрења *изузећа за терапеутску употребу*, у било ком облику, концентрација *salbutamola* (слободног од glukoronida) у концентрацији већој од 1000 ng/mL сматраће се као *неповољни аналитички налаз,* осим ако спортиста не докаже да је абнормални резултат последица терапијске употребе инхалираног salbutamola.

С4. АНТАГОНИСТИ И МОДУЛАТОРИ ХОРМОНА

Следеће класе су забрањене:

1. **Ароматизирајући инхибитори** укључују, али се не ограничавају на**: anastrozol, letrozol, aminoglutetimid, eksemestan, formestan, testolakton.**
2. **Селективни модулатори естрогенских рецептора (SERMs)** укључујући, али не ограничавајући се на: **raloksifen, tamoksifen, toremifen.**
3. **Остали антиестрогене супстанце, укључујући, али не ограничавајући се на: klomifen, ciklofenil, fulvestrant.**
4. **Агенси који модификују функцију миостатина** укључујући, али не ограничавајући се на **инхибиторе миостатина**.

С5. ДИУРЕТИЦИ И ДРУГИ МАСКИРАЈУЋИ АГЕНСИ

Маскирајући агенси укључују, али се не ограничавају на:

diuretike*, epitestosteron, probenecid, инхибиторе алфа-редуктазе (нпр. finasterid, dutasterid), плазма експандере (нпр. albumin, dekstran, hidroksietil skrob) и остале супстанце са сличним биолошким ефектима.

Диуретици укључују:

acetazolamid, amilorid, bumetanid, kanrenon, hlortalidon, etakrinska kiselina, furosemid, indapamid, metolazon, spironolakton, tiazidi (нпр. bendroflumetiazid, hlorotiazid, hidrohlorotiazid), triamteren, и друге супстанце сличне хемијске структуре или са сличним биолошким ефектом (осим drosperinon, који није забрањен)

**Изузетак (изузеће) за терапеутску употребу* не важи ако *урин спортисте* садржи диуретике уз истовремено присуство неке *забрањене супстанце* на нивоу прага или испод прага.

ЗАБРАЊЕНИ МЕТОДИ

М1. ПОБОЉШАЊЕ ТРАНСПОРТА КИСЕОНИКА

Следеће методе су забрањене:

а. Допинг крви, укључујући аутологну, хомологну и хетерологну трансфузију крви односно производа црвених крвних зрнаца било ког порекла.

б. Вештачко побољшање узимања, транспорта и испоруке кисеоника укључују, али не ограничавају се на: перфлуорохемијска средства, efaproksiral (RSR13) и модификоване производе (нпр. замену за крв базирану на хемоглобину, микроенкапсулиране продукте хемоглобина).

М2. ХЕМИЈСКЕ И ФИЗИЧКЕ МАНИПУЛАЦИЈЕ

а. Забрањено је *уплитање (фалсификовање),* или покушај уплитања, ради промене интегритета и валидности *узорака* узетих током *допинг контроле*. Ово укључује, али се не ограничава на, катетеризацију, замену урина и/или сличну методу.

б. Интравенске инфузије су забрањене. У акутним медицинским стањима, уколико је ова метода неопходна, потребна је ретроактивна пријава изузећа за терапеутску употребу (ТУЕ).

М3. ГЕНСКИ ДОПИНГ

Забрањено је нетерапијско коришћење ћелија, генетских елемената, или модулација генске експресије, које може да побољшања спортски наступ.

СУПСТАНЦЕ И МЕТОДЕ ЗАБРАЊЕНЕ НА ТАКМИЧЕЊУ

Као додатак категорија од С1 до С5 и М1 до М3, следеће категорије су забрањене на такмичењу:

С6. СТИМУЛАНСИ

Следећи стимуланси су забрањени, укључујући њихове оптичке (Д- и Л-) изомере где је то релевантно, осим деривата imidazola sa топичку примену и оних стимуланаса који су укључени у мониторинг програм 2007*:

Adrafinil, adrenalin, amfepramon, amifenazol, amfetamin, amfetaminil, benzfetamin, benzilpiperazin, bromantan, karfedon, katin***, klobenzoreks, kokain, kropropamid, krotetamid, ciklazodon, dimetilamfetamin, efedrin**** , etamivan, etilamfetamin, etilefrin, famprofazon, fenbutrazat, fenkamfamin, fenkamin, fenetillin, fenfluramin, fenproporeks, furfenoreks, heptaminol, isometepten, levmetamfetamin, meklofenoksat, mefenoreks, mefentermin, mesokarb, metamfetamin (D-), metilenedioksiamfetamin, metilenedioksimetamfetamin, p-metilamfetamin, metilefedrin****, etilfenidat, modafinil, niketamid, norfenefrin, norfenfluramin, octopamin, ortetamin, oksilofrin, parahidroksiamfetamin, pemolin, pentetrazol, fendimetrazin, fenmetrazin, fenprometamin, fentermin, prolintan, propilheksedrin, selegilin, sibutramin, strihnin, tuaminoheptan** и друге супстанце са сличном хемијском структуром или сличним биолошким ефектима.

* Следеће супстанце које су укључене у мониторинг програм 2007 (bupropion, kafein, fenilefrin,

fenilpropanolamin, pipradol, pseudoefedrin, sinefrin) не сматрају се *забрањеним супстанцама.*

** **Adrenalin** који је дат са локалним анестетицима или је дат локално (нпр. назално, или у офтамологији) није забрањен.

*** **Katin** је забрањен када је концентрација у урину већа од 5 микрограма по мililитру.

**** Свака концентрација **efedrina** и **metilefedrina** забрањена ако јеу концентрацији већој од 10 микрограма по мililитру урина.

Стимуланси који нису посебно поменути у овој групи ће се сматрати за Специфичне супстанце само ако спортиста успе да докаже да су посебно подложне ненамерном кршењу антидопинг правила због њи-

хове опште доступности у медицинских производима, односно због мале могућности (мале вероватноће) да буду успешно злоупотребљене као допинг средство.

С7. НАРКОТИЦИ

Следећи наркотици су забрањени:

buprenorfin, dekstromoramid, diamorfin (heroin), fentanil и његови деривати, hidromorfon, metadon, morfin, oksikodon, oksimorfon, pentazocin, petidin.

С8. КАНАБИНОИДИ

Kanabinoidi (нпр. *хашиш*, марихуана) су забрањени.

С9. ГЛУКОКОРТИКОСТЕРОИДИ

Сви глукокортикостероиди су забрањени ако се дају орално, ректално, интравенски или интрамускуларно. Њихово коришћење захтева одобрење *изузећа за терапеутску употребу (ТУЕ).*

Други начини давања (интраартикуларно, периартикуларно, перитендинозно, епидурално, интрадермално и инхалацијом) захтевају одобрење *изузећа за терапеутску употребу,* у скраћеном поступку (АТУЕ), осим индикација које су наведене испод.

Топичко давање препарата у дерматологији (укључујући јонтофорезу и фонофорезу), апликација у пределу уха, носа, у усној дупљи и офтамолошким поремећајима није забрањено и не захтева ниједан облик ТУЕ.

СУПСТАНЦЕ ЗАБРАЊЕНЕ У ОДРЕЂЕНИМ СПОРТОВИМА

П1. АЛКОХОЛ

Алкохол (etanol) је забрањен само *на такмичењу* у спортовима који су доле наведени. Детекција ће бити обављена анализом даха и/или крви. Праг који означава допинг прекршај (хематолошке вредности) за сваку *спортску федерацију* (савез) наведен је у загради.

- Аеронаутика (FAI) (0,20 g/l),
- Аутомобилизам (FIA) (0,10 g/l)
- Бођање (IPC) (0,10 g/l),
- Карате (WKF) (0,10 g/l),
- Модерни пентатлон (UIPM (0,10 g/l), за дисциплине које укључују стрељаштво,
- Мотоциклизам (FIM) (0,10 g/l),
- Мотонаутика (UIM) (0,30 g/l).
- Стреличарство (FITA, IPC) (0,10 g/l)

П2. БЕТА-БЛОКАТОРИ

Осим ако није другачије назначено, бета-блокатори су забрањени само *на такмичењу* у следећим спортовима:

- Аеронаутика (FAI),
- Стреличарство (FITA, IPC) (забрањено и изван такмичења),
- Аутомобилизам (FIA),
- Билијар (WCBS),
- Боб (FIBT),
- Бођање (CMSB, IPC),
- Бриџ (FMB),
- Куглање на леду (WCF),
- Гимнастика (FIG),
- Мотоциклизам (FIM),
- Модерни пентатлон (UIPM), за дисциплине које укључују стрељаштво,
- Куглање (FIQ),

- Мотонаутика (UIM)
- Једрење (ISAF) само за кормиларе тркачких мечева,
- Стрељаштво (ISSF, IPC) (забрањено исто тако и изван такмичења),
- Скијање/Скијање на дасци (FIS) у скијашким скоковима, скијашким акробацијама слободним стилом/балету на скијама и балету на дасци,
- Рвање (FILA).

Бета-блокатори укључују, али нису ограничени на следеће супстанце:

acebutolol, alprenolol, atenolol, betaksolol, bisoprolol, bunolol, karteolol, karvedilol, celiprolol, esmolol, labetalol, levobunolol, metipranolol, metoprolol, nadolol, oksprenolol, pindolol, propranolol, sotalol, timolol.

СПЕЦИФИЧНЕ СУПСТАНЦЕ

„Специфичне супстанце“* су доле наведене:

• Сви инхалациони бета-2 агонисти, осим salbutamola (слободног од glukoronida) у концентрацији већој од 1000 ng/mL и klenbuterola (наведен у групи С1.2: 2. остали анаболички агенси);

• Инхибитори алфа-редуктазе, probenecid;

• Katin, kropropamid, krotetamid, efedrin, etamivan, famprofazon, heptaminol, isometepten, levmetamfetamin, meklofenoksat, p-metilamfetamin, metilefedrin, niketamid, norfenefrin, oktopamin, ortetamin, oksilofrin, fenprometamin, propilheksedrin, selegilin, sibutramin, tuaminoheptan и други стимуланси који нису посебно поменути у групи С6 а са које спортиста може да докаже да испуњавају услове поменуте у групи С6;

• Канабиноиди;

• Сви глукокортикостероиди;

• Алкохол;

• Сви бета блокатори.

**Листа забрањених средстава идентификује, у складу са чланом 20. став 1. Закона о спречавању допинга у спорту, супстанце које су посебно подложне ненамерном кршењу антидопинг правила због њихове опште доступности у медицинских производима, односно због мале могућности (мале вероватноће) да буду успешно злоупотребљене као*

допинг средство. Допинг прекршај везан за ову групу супстанци може као резултат имати мању казну, као што је наведено у Светском антидопинг кодексу и Закону о спречавању допинга у спорту, ако „спортиста може да докаже да коришћење одређене специфичне супстанце није било са намером да побољша спортски резултат(чл. 10.3 Светског антидопинг кодекса)", односно ако „…спортиста докаже да није поступао са грубом непажњом, односно да није учинио значајан пропуст или немар (члан 21. став 2. тачка 1) Закона о спречавању допинга у спорту)".

Правилник о листи забрањених допинг средстава за коње

(„Сл. гласник РС“, бр. 32/2007)

На основу чл. 5. став 3, чл. 31. став 1. и чл. 34. став 1. тачка 9) Закона о спречавању допинга у спорту („Службени. гласник РС“, број 101/05) и члана 15. тачка 12. Статута Антидопинг агенције Републике Србије („Службени гласник РС“, број 20/06),

Управни одбор Антидопинг агенције Републике Србије, на седници одржаној 21. децембра 2006. године, донео је

ПРАВИЛНИК
О ЛИСТИ ЗАБРАЊЕНИХ ДОПИНГ СРЕДСТАВА ЗА КОЊЕ

Члан 1.

Овим правилником утврђује се Листа забрањених допинг средстава на коњичким такмичењима.

Члан 2.

Управни одбор Антидопинг агенције Републике Србије утврђује Листу забрањених допинг средстава најмање једанпут годишње.

Листа забрањених допинг средстава утврђује се након што надлежне међународне спортске асоцијације објаве своје листе забрањених допинг супстанци (средстава) за наредну годину.

Листа забрањених допинг средстава утврђује се пре краја текуће године и важи за наредну годину, ако у Листи није другачије одређено.

Измене и допуне Листе забрањених допинг средстава врше се уколико надлежне међународне спортске асоцијације изврше у току године измене или допуне у својој листи забрањених допинг супстанци (средстава).

Члан 3.

Листа забрањених допинг средстава одштампана је уз овај правилник и чини његов саставни део.

Уколико Управни одбор Антидопинг агенције Републике Србије не утврди Листу забрањених допинг средстава за наредну годину у складу са чланом 2. став 3. овог правилника, важност Листе забрањених допинг средстава из текуће године продужава се и на наредну годину.

Члан 4.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

У Београду, 21. 12. 2006. године

ПРЕДСЕДНИК УПРАВНОГ ОДБОРА
Проф. др Ненад Ђурђевић, с. р.

ЛИСТА ЗАБРАЊЕНИХ ДОПИНГ СРЕДСТАВА ЗА КОЊЕ у 2007. години

1. Листа забрањених допинг средстава на такмичењима на којима се примењују правила Међународне коњичке федерације (Federation Equestre Internationale - FEI)

СУПСТАНЦЕ И МЕТОДЕ КОЈЕ СУ ЗАБРАЊЕНЕ НА ТАКМИЧЕЊУ

Агенси, коктели или микстуре (мешавине) супстанци које могу утицати на учинак коња; маскирајуће супстанце; супстанце које генерално нису прихваћене у медицинске сврхе код коња који се такмиче; супстанце које се обично преписују људима или некој другој животињској врсти; агенси који се користе у циљу хиперсензитизације или десенситизације екстремитета или делова тела, који укључују али нису ограничени на следеће супстанце:

- две или више **антиинфламаторне супстанце** (стероидне и/или нестероидне) или друге комбинације антиинфламаторних супстанци са сличним или различитим фармаколошким дејством;
- **антипсихотици, антиепилептици и антихипертензиви**, укључујући rezerpin, gabapentin, flufenazin i guanabenz;
- **антидепресиви** као што су:

  selektivni inhibitori preuzimanja serotonina (SSRI), inhibitori monoamino oksidaze (MAOI) i triciklični antidepresivi (TCA);

- **анксиолитици, седативи** (укључујући седативне антихистаминике) који се често користе код људи и/или код других животињских врста, уључујући benzodiazepine, barbiturate i azaperon;
- **наркотици и опиодни аналгетици**; ендорфини;
- амфетамин и други **стимулатори централног нервног система (ЦНС)** укључујући кокаин и сличне психотичне лекове;
- **бета блокатори** укључујући propranolol, atenolol i timolol;
- **диуретици и други маскирајући агенси**;
- **анаболички стероиди** (укључујући testosteron код кобила и кастрираних мужјака) и стимулаторе раста;

- **пептиди и генетички рекомбиноване супстанце** као што су ertropoetin, insulinu sličan faktor rasta и hormon rasta;
- **хормонски производи (природне или синтетичке)** укључујући адренокортикотропни хормон (ACTH) и kortizol (изнад граничне вредности)
- супстанце дизајниране и примарно промовисане за употребу код људи или код других животињских врста, а за које алтернативни и генерално прихваћени производи за употребу код коња су доступни;
- **хиперсензитивни или сензитивни агенси** (органски или неорганski или друге супстанце које се апликују на делове тела а утичу на учинак;
- **носиоци кисеоника**;

и друге супстанце са сличном хемијском структуром или сличним биолошким ефектима.

ЗАБРАЊЕНЕ СУПСТАНЦЕ (ЛЕКОВИ КЛАСА А)

Агенси који могу да утичу на учинак тако што ослобађају бол, седирају, стимулишу или производе/модификују физиолошке ефекте или понашање. Ту спадају:

- **локални анестетци**;
- **симпатомиметички кардијални стимулатори**;
- **централни и респираторни стимулатори**;
- klenbuterol и други **бронходилататори** и производи који се користе за третман рекурентне болести дисајних путева (РАД)
- **нестероидни антиинфламаторни лекове** ± метаболити;
- **кортикостероиди**;
- **седативи** и **анксиолитиц**и индиковани за употребу код коња укључујући антихистаминике; tiamin; valerianu и друге биљне производе који нису наведени као забрањене супстанце
- **мишићни релаксанси** укључујући metokarbamol и propantelin;
- **антикоагуланси** укључујући heparin или varfarin;

и друге супстанце са сличном хемијском структуром или сличним биолошким ефектима.

ЗАБРАЊЕНЕ СУПСТАНЦЕ (ЛЕКОВИ КЛАСА Б)

Супстанце које не могу довести до значајнијег повећања учинка или оне којима коњи могу бити случајно изложени, укључујући одређене дијететске контаминанте. То су:

- izoksuprin;
- dimetil sulfoksid (DMSO) када је преко дозвољене границе;
- муколитици и супресори кашља; bromheksin и друге супстанце са сличном хемијском структуром или сличним биолошким ефектима;
- hioscin (n-butil-skopolamin); atropin и друге антихолинергичне супстанце са сличном хемијском структуром или сличним биолошким ефектима;
- метилксантини: kafein i teofilin; teobromin када је изнад дозвољене границе;
- деривати биљака или животиња: bufotenin, hordenin, tirozin, gama orizanol и друге супстанце са сличном хемијском структуром или сличним биолошким ефектима;
- терпини и неоргански контаминанти (други него они детектовани на кожи)
- евакуанси: magnezijum sulfat и друге супстанце са сличном хемијском структуром или сличним биолошким ефектима.

ПРАГ КОНЦЕНТРАЦИЈЕ СУПСТАНЦИ

Коњи се могу такмичити иако су одређене супстанце присутне у ткиву, телесним течностима или екскретима за које је дозвољени ниво/однос наведен доле, а не налазе се у већој концентрацији него што је индиковано. Дозвољени праг концентрације супстанци се односи само на:

- ендогене супстанце (оне које могу настати природну у организму)
- супстанце из биљака које животиње обично пасу или се узгајају у циљу исхране животиња
- супстанце у храни животиња које ту могу доспети контаминацијом током нормалног узгајања, обраде или третмана, складиштења или транспорта.

Наведена табела садржи листу само оних супстанци за које је установљен дозвољени ниво. Дозвољене су само концентрације супстанци испод доле наведених нивоа:

Доступни **угљен диоксид** (CO_2)	36 mmol/l плазме
Boldenon (сви осим уштројених коња)	слободни и коњуговани boldenon 0.015 μg/ml урина код мушких коња
Dimetil sulfoksid	15 μg/ml урина или 1 μg /ml плазме
Estradiol код мушких коња (осим уштројених)	слободни и коњуговани 5α-estran-3β, 17α-diol 0.045 μg/ml урина
Hidrokortizon	1 μg /ml урина
Salicilna kiselina	625 μg/ml урина или 5.4 μg/ml плазме
Testosteron	0.02 μg/ml урина слободног и коњугованог тестостерона код уштројених коња или 0.055 μg/ml урина слободног и коњугованог тестостерона ждребица и кобила (осим код ждребади)
Teobromin	2 μg/ml урина

2. Листа забрањених допинг средстава на такмичењима на којима се примењују правила Америчке асоцијације тркачких коња

ЗАБРАЊЕНЕ СУПСТАНЦЕ И МЕТОДЕ

Класа 1

Опијати, деривати опијума, синтетички опиоди, психоактивне супстанце, амфетамини. У овој групи се налазе и лекови који су јаки стимулатори нервног система. Лекови у овој класи се генерално не користе код тркачких коња, а њихов фармаколошки потенцијал може значајно утицати на учинак у трци.

Класа 2

Лекови у овој категорији имају висок потенцијал да утичу на учинак животиње и исход трке. Већином нису генерално прихваћени као терапеутски агенси код тркачких коња. Поједине супстанце из ове класе мењају свест или психичко стање људи и немају индикације за употребу код коња. Неке од ових супстанци, као што су инјекциони локални анестетици, који се званично користе код коња, не смеју се примењивати код тркачких коња. У ову класу спадају:

1. **Парцијални агонисти опијата**, или агонист-антагонист
2. **Неопијатни психотропни лекови**, који могу да имају стимулирајуће, депресивне, аналгетске или неуролептичке ефекте
3. Различити лекови који могу да делују као **стимуланси централног нервног система**.
4. Лекови који делују као **депресори ЦНСа**
5. **Антидепресивни** и **антипсихотични лекови**, са или без истакнутог стимулирајућег или депресифног ефекта на ЦНС
6. Лекови који блокирају мишиће који имају директну активност неуромускуларне блокаде
7. **Локални анестетици** који имају потенцијал за употребу за блокаду нерава (изузев прокаина)
8. **Отров змија и друге биолошке супстанце**, које се могу користити за блокаду нерава

Класа 3

Лекови у овој класи могу или не морају да буду прихваћени као терапеутска средатва код коња. Многи утичу на кардиоваскуларни, респираторни и аутономни нервни систем. Они имају потенцијал да утичу на учинак тркачких коња. Следеће групе лекова су у овој класи:

1. Лекови који утичу на аутономни нервни систем без изразитог ефекта на ЦНС, али са значајним дејством на кардиоваскуларни или респираторни систем (бронходилататори су у овој класи)
2. Локални анестетици који имају потенцијал да изврше блокаду нерава али такође имају јак потенцијал да произведу резидуе у урину када се користе на други начин који није у вези са анестетичким ефектом лека (прокаин)
3. Различити лекови са благим седативним дејством, као што су антихистаминици који утичу на спавање
4. Примарни вазодилатирајући/хипотензивни лекови

5. Потентни диуретици који утичу на реналну функцију и састав телесних течности

Класа 4

Ова категорија примарно обухвата оне лекове који се рутински користе код тркачких коња. Они могу да утичу на учинак, али генерално имају ограничене могућности.

У ову групу спадају:

1. Не опијати који имају благи централни аналгетски ефекат
2. Лекови који утичу на аутономни нервни систем али без значајног ефекта на ЦНС, кардиоваскуларни или респираторни систем
   - Лекови који се искључиво користе као топикални вазоконстриктори или деконгестанти
   - Лекови који се користе као гастроинтестинални антиспазмотици
   - Лекови који се користе за пражњење мокраћне бешике
   - Лекови са значајним ефектом на крвоток ЦНС-а или глатке мишиће висцералних органа
   - Антихистаминици који не врше значајну депресију ЦНС-а (Ово не укључује H1 блокирајуће агенсе наведене у класи 5)
3. Минералокортикоидни лекови
4. Релаксатори скелетних мишића
5. Антиинфламаторни лекови – они који смањују бол као последицу њиховог антиинфламаторног дејства, који укључују:
   - Нестероидни антиинфламаторни лекови (НСАИДс)
   - Кортикостероиди
   - Различити антиинфламаторни агенси
6. Анаболички и/или андрогени стероиди и други лекови
7. Слабо потентни диуретици
8. Срчани гликозиди и антиаритмици који укључују:
   - Срчани гликозиди
   - Антиаритмички агенси (изузимајући лидокаин, бретилијум и пропанолол)
   - Различити кардиотонични лекови
9. Топикални анестетици – лекови који нису доступни у виду инјекционих препарата
10. Лекови против дијареје
11. Различити лекови који укључују:

- Експекторанси са мало или без других фармаколошких активности
- Стомахици
- Муколитички агенси

Класа 5

Лекови у овој категорији су супстанце код којих је установљен праг у концентрацији као и одређени различити агенси. Укључени су и лекови са изразитим локалним дејством као што су антиулцерозни лекови и одређени антиалергијски лекови.

У овој класи су и антикоагуланси.

На коњичким такмичењима у ингеренцији Међународне федерације за коњичке утрке (International Federation of Horseracing Authorities - IFHA) Листа забрањених допинг средстава и метода обухвата, поред супстанци и метода утврђених овом листом, и супстанце и методе које су додатно утврђене антидопинг правилима (листом) те федерације.

Лабараторије акредитоване од стране Светске антидопинг агенције (1. јануар 2004)

Australian Sports Drug Testing Laboratory (ASDTL); Australian Government Analytical Laboratories; 1 Suakin Street; AU - Sydney, NSW 2073; Australia; Tel.: (61.2) 94 49 01 11; Fax: (61.2) 94 49 80 80; E-mail:

ARC Seibersdorf research GmbH; Doping Control Laboratory; AT - 2444 Seibersdorf; Austria; Tel.: (43) 50550 3539; Fax: (43) 50550 3566; Email:

Doping Control Laboratory; Ghent University; Salisburylaan 133; BE - 9820 Merelbeke; Belgium; Tel.: (32.9) 264 73 47; Fax: (32.9) 264 74 97; E-mail:

LABDOP-LADETEC/IQ-UFRJ; Centro de Technologia-Bloco A – Sala 607; Ilha do Fundão-Cidade Universitária; RJ - 21949–900 Rio de Janeiro; Brazil; Tel.: (55.21) 2562 7130–2562 7134; Fax: (55.21) 2260 3967–2562 7489; E-mail:

Laboratoire de contrôle du dopage; INRS - Institut Armand-Frappier-Santé; 245, boulevard Hymus; Pointe-Claire; CA - Québec H9R 1G6; Canada; Tel.: (1.514) 630 88 06; Fax: (1.514) 630 88 50 / 8999; E-mail:

China Doping Control Center; National Research Institute of Sports Medicine; 1, An Ding Road; CN – Beijing 100029; People's Republic of China; Tel.: (86.10) 64 98 05 25; Fax: (86.10) 64 91 21 36; E-mail:

Laboratorio de Control al Dopaje del Instituto Colombiano del Deporte :; Coldeportes Nacional; Calle 63 No. 47–06; CO - Bogotá D. C.; Colombia; Tel.: (57.1) 608 33 16; Fax: (57.1) 250 42 02; E-mail: ;

Antidoping Laboratory; Sports Medicine Institute; Calle 100 esquina a Aldabo. Boyeros; Ciudad de la Habana,; Cuba CP 10800; Tel.: (537) 54 76 83; Fax: (537) 54 77 76; E-mail:

General Faculty Hospital; Department of Doping Control; Nehvizdska 8; CZ - 198 00 Prague 9; Czech Republic; Tel./fax: (420.2) 81862332; (420.2) 81861733; E-mail:

United Laboratories Ltd; Doping Control Laboratory; Höyläämötie 14; FI - 00380 Helsinki; Finland; Tel.: (358.9) 50 60 5442; Fax: (358.9) 50 60 54 20; E-mail:

Laboratoire National de Dépistage du Dopage; CREPS; 143, avenue Roger-Salengro; F - 92290 Châtenay-Malabry; France; Tel.: (33.1) 46 60 28 69; Fax: (33.1) 46 60 30 17; E-mail:

German Sports University; Institute of Biochemistry; Carl-Diem-Weg 6; DE - 50933 Köln; Germany; Tel.: (49.221) 498 24 92; Fax: (49.221) 497 32 36; E-mail :

Institut für Doping Analytik und Sportbiochemie; Dresdner Strasse 12; DE - 01731 Kreischa b. Dresden; Germany; Tel.: (49.35206) 20 60; Fax: (49.35206) 20620; E-mail: ;

Drug Control Centre; King's College London; The Franklin-Wilkins Building; 150 Stamford Street; GB - London SE1 9NN; Great Britain; Tel.: (44.20) 7848 4848; Fax: (44.20) 7848 4980; E-mail :

Olympic Athletic Center of Athens; „Spiros Louis"; Doping Control Laboratory of Athens; 37, Kifissias Ave.; GR - 15123 Maroussi/Athens; Greece; Tel.: (30.210) 686 85 49; Fax: (30.210) 683 40 21; E-mail:

Federazione Medico Sportiva Italiana; Laboratorio Antidoping FMSI; Largo Giulio Onesti 1; IT - 00197 Roma RM; Italy; Tel.: (39.06) 808 30 11; Fax: (39.06) 807 89 71; E-mail:

Mitsubishi Kagaku Bio-clinical Laboratories, Inc.; Doping control laboratory; 3–30–1 Shimura, Itabashi-ku; JP - Tokyo 174 - 8555; Japon; Tel.: (81.3) 5994 2351; Fax: (81.3) 5994 2990; E-mail:

Doping Control Cente[251]**r**; Korea Institute of Science; and Technology (KIST); P. O. Box 131; Cheongryang; KR - 130–650 Seoul; Korea; Tel.: (82.2) 958 50 55; Fax: (82.2) 958 50 59; E-mail:

Doping Control Centre; Universiti Sains Malaysia; MY - 11800 Minden, Penang; Malaysia; Tel.: (60.4) 659 56 05; Fax : (60.4) 656 98 69; E-mail:

Hormone Laboratory, Section for Doping Analysis; Aker University Hospital; Trondheimsveien 235; NO - 0514 Oslo; Norway; Tel: (47) 22 89 43 68 / 22 89 40 07; Fax: (47) 22 89 41 51; E-mail: ;

---

[251] Ова лабораторија има статус „Фазе", што значи да је привремено суспендована за међународна тестирања. На националном нивоу Лабораторији је допуштено да врши скрининг процедуре у вези анализа „А" узорака, а све остале процедуре и анализе морају да се врше у другим акредитованим лабораторијама. Од 21. априла 2004. године Светска антидопинг агенција је додатно суспендовала Лабораторију у Сеулу на шест месеци за вршење анализа стероида.

Laboratório de Análises e Dopagem; Av. Professor Egas Moniz; (Estádio Universitário); PT - 1600–190 Lisboa; Portugal; Tel.: (351.21) 796 90 73; Fax: (351.21) 797 75 29; E-mail: cmd.

South African Doping Control Laboratory; Department of Pharmacology; University of the Free State; P. O. Box 339 (G6); ZA - 9300 Bloemfontein; Republic of South Africa; Tel.: (27.51) 401 31 82; Fax: (27.51) 444 15 23; E-mail: gnfmpvdm. md@mail. uovs. ac. za

Antidoping Centre; Moscow Doping Control Laboratory; Elizavetinskii projezd, 10; RU - 107005 Moscow; Russia; Tel.: (70.95) 261 92 22; Fax: (70.95) 267 73 20; E-mail: antidope@rol. ru

INSTITUT MUNICIPAL D'INVESTIGACIÓ MÈDICA,; (IMIM); Unitat de Recerca en Farmacologia; c/ Doctor Aiguader, 80; ES - 08003 Barcelona; Espagne; Tel.: (34.93) 221 10 09; Fax: (34.93) 221 32 37; E-mail:

Laboratorio de Control del Dopaje; Consejo Superior de Deportes; c/ El Greco, s/n; ES - 28040 Madrid; Espagne; Tel.: (34.91) 589 68 89 / 88; Fax: (34.91) 543 72 90; E-mail:

Huddinge University Hospital; Doping Control Laboratory, C2–68; Department of Clinical Pharmacology; SE - 141 86 Stockholm; Sweden; Tel.: (46.8) 58 58 10 75; Fax: (46.8) 58 5810 76; E-mail: ;

Laboratoire Suisse d'Analyse du Dopage; Institut universitaire de médecine légale; Rue du Bugnon 21; CH - 1005 Lausanne; Switzerland; Tel.: (41.21) 314 73 30; Fax: (41.21) 314 73 33 / 70 95; E-mail: ;

National Doping Control Centre; Mahidol University; New Biology Building; 6th Floor, Rama 6 Road; TH – Bangkok 10400; Thailand; Tel.: (662) 3547147/(662) 3547148; Fax: (662) 235471510, E-mail:

Laboratoire National de Contrôle des Médicaments; 11, bis rue Jebel Lakhdar; 1006 Bab Saadoun; TN - Tunis; Tunisia; Tel.: (216.71) 570 117; 577 643; Mobile: 216 98 314 917; Fax: (216.71) 571 015; E-mail:

Turkish Doping Control Center; Hacettepe University; TR – 06100 Ankara; Turkey; Tel.: (90.312) 310 67 76/ (90.312) 305 21 56; Fax: (90.312) 305 20 62; E-mail: ;

UCLA School of Medicine; University of California, Los Angeles; **UCLA Olympic Analytical Laboratory**,; 2122 Granville Avenue; US - Los Angeles, CA 90025; États-Unis d'Amérique; Tel.: (1.310) 825 26 35; Fax: (1.310) 206 90 77; E-mail: dcatlin@ucla. edu

АНТИДОПИНГ ОГРАНИЗАЦИЈЕ

Аустралија - www.asda. org. au

Аустрија - http://www.oeadc. or. at/

Белгија - www.vlaanderen. be/dopinglijn; www.dopinglijn. be; www.dopage. be;

Канада - www.cces. ca; www.sportlaw.ca/doping. htm

Чешла Република - www.antidoping. cz

Данска - www.doping. dk

Естонија - www.sportmed. ee

Финска - www.liite. com

Француска - www.cpld. org; www.santesport. gouv. fr/index. html; www.dopage. com

Немачка - www.nada-bonn. de; www.dopinginfo. de

Норвешка - www.anado. org

Нови Зеланд - http://www.nzsda. org/

Ирска - www.irishsportscouncil. ie

Италија - www.coni. it/antidoping/home. html

Јапан - www.anti-doping. or. jp

Кипар - www.sport-koa. org. cy

Луксембург - www.cnlds. lu

Холандија - www.necedo. nl; http://www.dopingautoriteit. nl/

Порлтугал - www.sedesporto. pt/CNAD. htm

Румунија - www.anad. gov. ro

Словачка - www.antidoping. sk

Шпанија - http://www.csd. mec. es/csd/salud

Швајцарска - www.dopinginfo. ch

Турска - www.tdkm. hacettepe. edu. tr

Велика Британија - http://www.uksport. gov. uk/pages/drug_free_sport/

Сједињене Америчке Државе - www.usantidoping. org

Нови Зеланд - www.nzsda. org

Јужна Африка - www.drugfreesport. org. za

Међународне антидопинг организације

Светска антидопинг агенција - www.wada-ama. org

Медицинска комисија Међународног олимпијског комитета - www.olympic. org/uk/organisation/commissions/medical/index_uk. asp

СЛИКОВНИ ПРИКАЗ ТОКА ДОПИНГ КОНТРОЛЕ (УЗИМАЊЕ УЗОРКА)

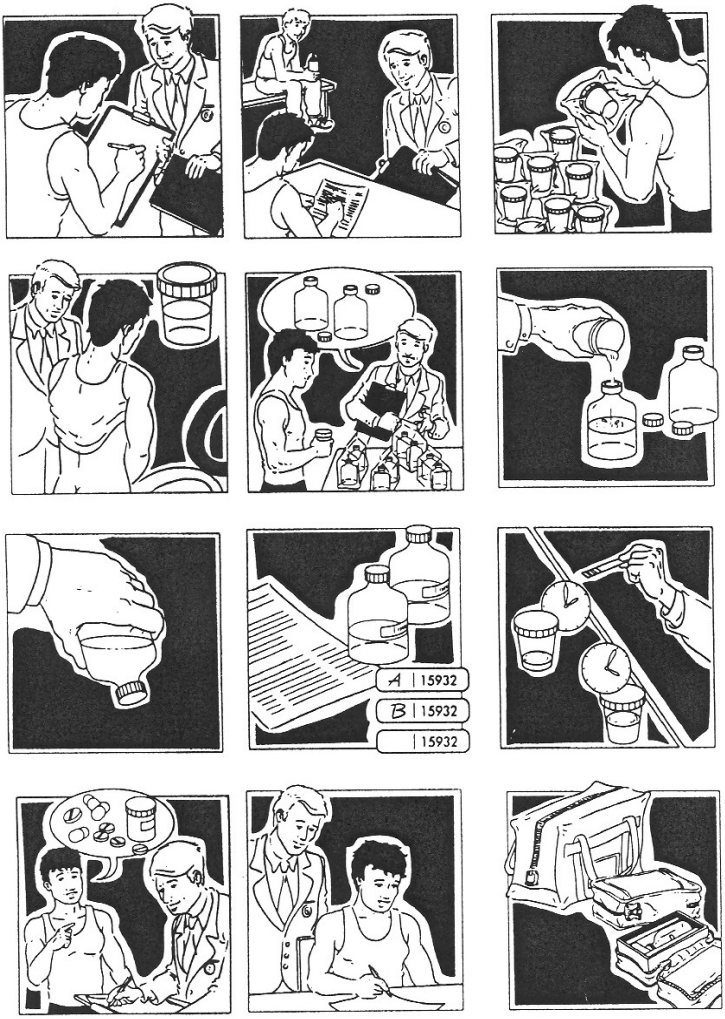

О АУТОРУ

Рођен је 12. 08. 1957. године у Аранђеловцу, где је завршио основну и средњу школу. Правни факултет, магистарске и докторске студије завршио је на Правном факултету у Крагујевцу. Стручно усавршавање обавио је у СР Немачкој, на Правном факултету у Гетингену и Макс Планк Институту за међународно и страно приватно право у Хамбургу, и то посебно из области спортског права. Редовни је професор за облигационо право на Правном факултету у Крагујевцу (2003), а поред тог предмета предавао је и предмете: „Јавни скупови и спортске приредбе“ и „Црквено право“. Објавио је већи број монографија и радова у водећим правним часописима из области облигационог, радног, медицинског, спортског, црквеног права и права невладиних организација, и учествовао је са рефератом на најзначајнијим научним скуповима и саветовањима одржаним у Србији. Учествовао је у више научних пројеката.

Последњих двадесет година посебно се интензивно бави правним проблемима везаним за спортско право, укључујући и ангажовање као предавача на Вишој школи за спортске тренере и Спортској академији у Београду. Директор је Центра за спортско право Правног факултета у Крагујевцу. Учествовао је у припреми (написао највећи део) важећих Закона о спорту Републике Србије, Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, Закона о спречавању допинга у спорту и Закона о јавним скијалиштима и пратећих подзаконских аката. За потребе Управе за спорт Министарства просвете и спорта Републике Србије припремио је скицу новог закона о спорту која је у највећем делу унета у Предлога закона о спорту који је Влада Републике Србије утврдила у новембру 2007. године. Учествовао је,

такође, и у припреми других законских прописа у Републици Србији (нпр. предлог новог закона о удружењима, закон о туризму).

Уз стручни, имао је и богат и друштвени ангажман. Обављао је следеће функције: саветник у Уставној комисији Народне скупштине Републике Србије (2002 - 2003), председник Савета за правни систем у области спорта Савезног секретаријата за омладину у спорт - СРЈ (2001–2002); председник Надзорног одбора и председник Правног одбора Спортског савеза Србије; члан Скупштине Југословенског олимпијског комитета; председник Плесног савеза Србије; председник Академског камерног хора „Лицеум“ из Крагујевца; председник Студентског културног центра из Крагујевца; председник Црквене општине у Крагујевцу, члан Правног савета Патријаршијског управног одбора Српске православне цркве; члан Епархијског савета и Епархијског управног одбора Епархије шумадијске, главни и одговорни уредник часописа „Гласник права“; члан Председништва Удружења правника Србије; члан Председништва Југословенског удружења за медицинско право; члан Управног одбора Више школе за унутрашње послове у Београду; председник Кошаркашке арбитраже Кошаркашког савеза Србије. Тренутно је члан Статутарно-правне комисије Олимпијског комитета СЦГ, председник Удружења за спортско право Србије; председник Управног одбора Антидопинг агенције Републике Србије, члан Комисије Светог Архијерејског Сабора за реформу Устава СПЦ, почасни председник Плесног савеза Србије, правни саветник Спортског савеза Србије.

Ожењен је и има три ћерке.

Тел. 034–306509; 063–604695

Адреса становања: Змај Јовина 1/II, 34000 Крагујевац

Адреса на факултету: Правни факултет у Крагујевцу, Јована Цвијића 1, 34000 Крагујевац

e-mail: djurdje@sbb. co.yu; sport@jura. kg. ac.yu

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР **3**

I. МЕЂУНАРОДНЕ АНТИДОПИНГ КОНФЕРЕНЦИЈЕ И ДОКУМЕНТИ 5

II. НАЦИОНАЛНО АНТИДОПИНГ ЗАКОНОДАВСТВО 38

III. ИСТОРИЈАТ ДОПИНГА 47

IV. АНТИДОПИНГ ПРАВИЛА МЕЂУНАРОДНИХ СПОРТСКИХ САВЕЗА 56

V. ОПРЕЗ КОД УЗИМАЊА ЛЕКОВА И ДОДАТАКА ИСХРАНИ 68

СКРАЋЕНИЦЕ **71**

ЗАКОН О СПРЕЧАВАЊУ ДОПИНГА О СПОРТУ **73**

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ 73

Члан 1. Уређење мера и активности за спречавање допинга у спорту 73

Члан 2. Забрана допинга у спорту – став 1 75

Појам допинга – став 2 78

Члан 3. Повреда антидопинг правила – став 1 81

Терапеутски изузеци – став 2 93

Члан 4. Антидопинг организације 93

Члан 5. Организације на које се примењује Закон – став 1 100

Забрањене допинг супстанце које садрже опојне дроге – став 2 103

Допинг животиња – став 3 113

II. МЕРЕ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ ДОПИНГА У СПОРТУ 118

Члан 6. Дужност прихватања допинг контроле – став 1 118

Избегавање и онемогућавање допинг контроле – став 2 123

Спортиста и лекар који га лечи – став 3 124

Члан 7. Правила за спровођење допинг контроле – став 1 124

Значај Европске конвенције против допинговања у спорту – став 2 129

Спровођење узимања узорака и утврђивање одговорности (допинг контрола) – став 3 142

Искључење могућности манипулације допинг узорком – став 4 209

Контрола на такмичењима и изван такмичења – став 5 210

Технике за детектовање допинг средстава – став 6 213

Члан 8. Допинг контролори 214

Члан 9. Организације у којима се спроводи допинг анализа 220

Члан 10. Обавезе националне спортске асоцијације – став 1 224
Забрана добијања средстава из јавних прихода – став 2 244
Члан 11. Обавеза достављања антидопинг правила 245
Члан 12. Предлог за спровођење допинг контроле 245
Члан 13. Регистрована тест група – став 1 246
Налагање контроле изван такмичења – став 2 249
Дужност обавештавања о промени места боравка спортисте – став 3 250
Поверљивост личних података о спортисти – став 4 252
Члан 14. Обавеза лекара на обавештавање Антидопинг агенције – став 1 255
Обавеза лекара на обавештавање спортисте – став 2 256
Члан 15. Одобрење употребе допинг средства због медицинске потребе – став 1 257
Правила о одобравању изузетака за терапеутску употребу – став 2 267
Члан 16. Мере због повреде антидопинг правила 274
Члан 17. Казна за употребу допинга и избегавање допинг контроле 292
Члан 18. Казна за учествовање у допингу спортисте 294
Члан 19. Казна за неиспуњавање обавеза у погледу доступности спортисте 296
Члан 20. Казна код употребе нарочито раширених допинг супстанци 296
Члан 21. Ослобађање од одговорности – став 1 300
Смањење одговорности – став 2 308
Члан 22. Забрана учешћа на спортским приредбама и обављања функција 314
Члан 23. Забрана обављања функција у области спорта 316
Члан 24. Одговорност за штету проузроковану допингом 317
Члан 25. Губљење статуса из категоризације 344

III. АНТИДОПИНГ АГЕНЦИЈА 349
Члан 26. Оснивање Антидопинг агенције 349
Члан 27. Антидопинг агенција као установа – став 1 349
Права, обавезе и одговорности Антидопинг агенције – став 2 350
Члан 28. Седиште Антидопинг агенције 351
Члан 29. Средства за рад Антидопинг агенције 352
Члан 30. Надлежности Антидопинг агенције – став 1 361
Поверени послови – став 2 370
Немогућност вођења судског спора – став 3 373
Члан 31. Листа забрањених допинг средстава – став 1 377
Објављивање и ревизија Листе забрањених средстава – став 2 384
Утврђивање Листе забрањених средстава као поверени посао –став 3 386
Члан 32. Органи Антидопинг агенције – став 1 386

Дужина мандата чланова органа – став 2 386
Члан 33. Број чланова Управног одбора и овлашћење за именовање – став 1 387
Избор председника Управног одбора – став 2 388
Услови за избор за члана Управног одбора – став 3 390
Кворум за рад и одлучивање – став 4. и 5 390
Члан 34. Надлежност Управног одбора – став 1 390
Доношење одлука уз сагласност Министарства – став 2 392
Члан 35. Надлежност Антидопинг одбора – став 1 393
Независност Антидопинг одбора и избо чланова – став 2 395
Право на одговарајућу правну заштиту – став 3 398
Члан 36. Надлежност за именовање и разрешење директора – став 1 402
Услови за именовање директора – став 2 403
Забрана обављања других функција и послова – став 3 404
Надлежности директора – став 4 404
Члан 37. Сазивање седница Управног одбора – став 1 408
Достављање извештаја са седница – став 2 409
Члан 38. Посматрачи на седници Управног одбора 409
Члан 39. Независност Антидопинг агенције – став 1 410
Обављање стручних послова – став 2 410
Члан 40. Обавештавање Министарства о спровођењу допинг контроле 411
Члан 41. Општи акти Антидопинг агенције – став 1 411
Статут – став 2. и 3 412
Објављивање општих аката Антидопинг агенције – став 3 412
Члан 42. Извештај о пословању Антидопинг агенције 412

IV. НАДЗОР 413
Члан 43. Управни надзор 413
Члан 44. Вршење инспекцијског надзора – став 1 414
Обавеза омогућавања инспекцијског надзора – став 2 415
Члан 45. Права и дужности спортског инспектора 415
Члан 46. Овлашћења спортског инспектора – став 1 417
Коначност одлуке спортског инспектора – став 2 419

V. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ 421
1. Кривична дела 421
Члан 47. Кривично дело – употреба допинг средстава 421
Члан 48. Кривично дело – Омогућавање употребе допинг средстава 429

Члан 49. Кривично дело – неовлашћена производња и стављање
и промет допинг средстава 438
2. Прекршаји 443
Члан 50. Прекршаји правних лица - став 1 443
Прекршаји одговорног лица - став 2 452
Члан 51. Прекршаји физичких лица 453

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ 457
Члан 52. Рок за усклађивање рада и општих аката са законом 457
Члан 53. Почетак рада Антидопинг агенције 458
Члан 54. Престанак одредби Закона о спорту 458
Члан 55. Ступање на снагу закона 458

ЛИТЕРАТУРА **459**

ПРИЛОЗИ **465**
Предлог Закона о ратификације Међународне конвенције против допинга у спорту 465
Закон о ратификације Европске конвенције против допинговања у спорту 485
Додатни протокол уз Европску конвенцију против допинговања у спорту 497
Препорука 1464 (2000) – „Допинг у спорту“ 502
Правилник о листи забрањених допинг средстава 504
Правилник о Листи забрањених допинг средстава за коње 517
Лабораторије акредитоване од стране Светске антидопинг агенције 526
Антидопинг организације 529
Сликовни приказ тока допинг контроле 530

О АУТОРУ **531**

kvark digital printing center